

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

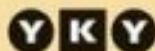
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KÂZİM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Publius Ovidius Naso
DÖNÜŞÜMLER
I-XV

Çeviren ve yorumlayan: Asuman Coşkun Abuagla

YAPI KREDİ YAYINLARI

Publius Ovidius Naso

DÖNÜŞÜMLER

I-XV

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Publius Ovidius Naso

DÖNÜŞÜMLER
I-XV

Latinceden çeviren ve yorumlayan
Asuman Coşkun Abuagla

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 5459
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 99

Dönüşümler I-XV / Publius Ovidius Naso
Özgün adı: **Metamorphoses I-XV**
Latince'den çeviren ve yorumlayan: **Asuman Coşkun Abuagla**

Kitap editörü: **Derya Önder**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Tasarım: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 693 00 08
Sertifika No: 36150

Çeviriye temel alınan edisyonlar:

- J. Clarke, *P. Ovidi Nasonis Metamorphoseon Libri XV. cum Versione Anglica*, 1752;
N. L. Bailey, *Ovid's Metamorphoses in Fifteen Books with the Notes of J. Minellius and Others in English with a Prose Version of the Author*, 1815;
D. C. Helvetius, *Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseon, Libri XV, Interpretatione et Notis*, 1825;
R. Ehwald, *Metamorphoses ex iterata R. Merkelii recognitione*, 1915;
F. J. Miller, *Metamorphoses with an English Translation in Two Volumes, Books I-VIII*, 1971;
N. Holzberg, *Publius Ovidius Naso, Metamorphoseon, lateinisch-deutsch*, 1996.
1. baskı: İstanbul, Ekim, 2019
2. baskı: İstanbul, Eylül 2020
ISBN 978-975-08-4578-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

O Hadia pulcherrima!
Tu es caelestis caeli oculus
ad me missus ut lucem aeternam inveniam
ne viam certam umquam amittam ...

İÇİNDEKİLER

Önsöz • 17

Metamorphoses Üzerine • 19

Çeviri Yöntemi • 21

I. KİTAP • 23

Açılış (Dize: 1-4)

Dünya'nın Başlangıcı (Dize: 5-88)

Dört Çağ (Dize: 89-150)

Devlerin Savaşı (Dize: 151-162)

Iupiter ve Lycaon (Dize: 163-239)

Büyük Tufan (Dize: 240-312)

Deucalion ve Pyrrha (Dize: 313-399)

İnsan Soyunun Yeniden Doğuşu (Dize: 400-415)

Diğer Türlerin Yaratılışı (Dize: 416-437)

Apollo ve Python (Dize: 438-449)

Apollo ve Daphne (Dize: 450-567)

Iupiter ve Io (Dize: 568-749)

- Argus (Dize: 625-723)
- Mercurius ve Argus (Dize: 668-723)
- Pan ve Syrinx (Dize: 689-712)

Phaëthon ve Clymene (Dize: 750-779)

II. KİTAP • 49

Phoebus'un Sarayı (Dize: 1-18)

Phaëthon ve Phoebus (Dize: 19-328)

Clymene ve Heliadlar (Dize: 329-366)

Cycnus (Dize: 367-380)

Phoebus'un Yası (Dize: 381-400)

Iupiter ve Callisto (Dize: 401-507)

- Diana ve Callisto (Dize: 441-465)
- Iuno ve Callisto (Dize: 466-488)
- Callisto ve Arcas (Dize: 496-507)
- Iuno'nun İsyanı (Dize: 508-533)

Kuzgun ve Karga (Dize: 534-599)

- Erichthonius ve Cecrops'un Üç Kızı (Dize: 553-561)
- Karga ve Minerva (Dize: 562-595)
- Kuzgunun Cezası (Dize: 631-632)

Apollo ve Coronis (Dize: 542-544/599-627)

Chiron ve Ocyrhoë (Dize: 633-675)

Mercurius ve Battus (Dize: 676-707)

Mercurius ve Herse (Dize: 708-739)

- Mercurius ve Aglauros (Dize: 740-751/814-835)
- Minerva ve Aglauros (Dize: 752-786)
- Invidia ve Aglauros (Dize: 787-815)

Iupiter ve Europa (Dize: 836-875)

III. KİTAP • 77

Cadmus (Dize: 1-137)

- Cadmus ve Apollo (Dize: 8-13)
- Cadmus ve Mars'ın Ejderi (Dize: 28-94)
- Cadmus ve Pallas (Dize: 95-103)
- Cadmus ve Ejder Dişlerinden Doğanlar (Dize: 104-130)

Diana ve Actaeon (Dize: 138-255)

Iupiter ve Semele (Dize: 256-261/288-309)

- Iuno'nun İsyanı (Dize: 226-272)
- Iuno ve Semele (Dize: 273-287)
- Iupiter ve Bacchus (Dize: 310-317)

Iupiter ile Iuno'nun Çekişmesi (Dize: 318-322)

- Tiresias (Dize: 322-350)
- Tiresias ve Iuno (Dize: 333-338)
- Tiresias ve Liriope (Dize: 339-348)

Echo ve Narcissus (Dize: 351-510)

- Echo ve Iuno (Dize: 359-369)

Pentheus ve Tiresias (Dize: 511-527)

Pentheus ve Bacchus (Dize: 528-733)

- Pentheus'un İsyanı (Dize: 531-581)
- Bacchus ve Etrüsklü Denizciler (Dize: 582-691)
- Bacchus ve Acoetes (Dize: 692-700)
- Pentheus'un Katli (Dize: 701-733)

IV. KİTAP • 100

Bacchus ve Minyas'ın Kızları (Dize: 1-415)

- Bacchus'a Övgü (Dize: 11-32)
- Pyramus ve Thisbe (Dize: 55-166)
- Mars ve Venus (Dize: 167-189)
- Phoebus ve Leucothoë (Dize: 190-255)
- Phoebus ve Clytie (Dize: 256-270)
- Salmacis ve Hermaphroditus (Dize: 285-388)
- Minyas'ın Kızlarının Dönüşümü (Dize: 389-415)

Iuno'nun İsyanı (Dize: 416-480)

- Tisiphone (Dize: 481-511)
- Athamas ve Ino (Dize: 512-542)
- Iuno ve Thebaeli Kadınlar (Dize: 543-562)
- Cadmus ve Harmonia (Dize: 563-603)
- Perseus (Dize: 604-628)
- Perseus ve Atlas (Dize: 629-662)
- Perseus ve Andromeda (Dize: 663-739)
- Mercanın Dönüşümü (Dize: 740-752)
- Perseus ve Andromeda'nın Düğünü (Dize: 753-771)
- Perseus ve Gorgo Medusa (Dize: 772-803)

V. KİTAP • 128

Perseus ile Phineus'un Savaşı (Dize: 1-235)

- Proetus ve Polydectes (Dize: 236-249)

Minerva ve Mousalar (Dize: 250-678)

- Aganippe ve Hippocrene Pınarları (Dize: 256-266)
- Mousalar ve Pyreneus (Dize: 267-293)
- Pieridler (Dize: 294-304)
- Pieridler ile Mousalar Arasındaki Yarışma (Dize: 305-678)
- Devler ve Typhoeus (Dize: 319-358)
- Pluto ve Proserpina (Dize: 359-408)
- Cyane (Dize: 409-437)
- Ceres'in Kızını Arayışı ve Kertenkelenin Dönüşümü (Dize: 438-461)
- Ceres'in Sicilya'yı Cezalandırması (Dize: 462-486)
- Arethusa, Ceres'e Proserpina'nın Yerini Söyler (Dize: 487-508)
- Ceres'in Iupiter'e Yakınması (Dize: 509-532)
- Proserpina ve Ascalaphus (Dize: 533-550)

- Sirenler (Dize: 551-563)
- Ceres'in Proserpina'ya Kavuşması (Dize: 564-571)
- Arethusa, Öyküsünü Anlatır (Dize: 572-644)
- Triptolemus ve Lyncus (Dize: 645-661)
- Pieridlerin Dönüşümü (Dize: 662-678)

VI. KİTAP • 150

Minerva ve Arachne (Dize: 1-145)

Latona ve Niobe (Dize: 146-312)

Leto ve Lycialı Köylüler (Dize: 313-381)

Apollo ve Marsyas (Dize: 382-400)

Pelops (Dize: 401-411)

Tereus, Procne ve Philomela (Dize: 412-674)

- Itys'un Katli (Dize: 620-660)
- Pandion'un Ölümü ve Erechtheus (Dize: 675-680)
- Boreas ve Orithyia (Dize: 681-710)
- Calais ve Zetes (Dize: 711-721)

VII. KİTAP • 175

Phineus (Dize: 1-4)

Iason ve Medea (Dize: 5-401)

- Medea'nın Iason'un Aşkına Yenilmesi (Dize: 9-99)
- Medea Sayesinde Iason'un Zaferi (Dize: 100-158)
- Medea ve Aeson (Dize: 159-293)
- Nysalı Nymphalar (Dize: 294-296)
- Medea ve Pelias (Dize: 297-349)
- Medea'nın Colchis'e Varışı (Dize: 350-393)
- Medea'nın Atina'ya Kaçışı (Dize: 394-401)

Medea ve Aegeus (Dize: 402-424)

- Medea'nın Theseus'u Zehirleme Girişimi ve Kaçışı (Dize: 404-424)
- Theseus'a Övgü (Dize: 425-452)
- Minos, Aegeus'a Savaş Açar (Dize: 453-458)
- Minos, Müttefik Birlikler Arar (Dize: 459-472)
- Minos ve Aeacus (Dize: 473-489)
- Aeacus ve Cephalus (Dize: 490-516)
- Aeacus ve Veba Salgını (Dize: 517-613)
- Aeacus ve Myrmidonlar (Dize: 614-660)

- Cephalus ve Phocus (Dize: 665-693)
- Cephalus ve Procris (Dize: 694-752/794-803/821-862)
- Cephalus ve Aurora (Dize: 700-714)
- Cephalus ve Laelaps (Dize: 753-793)
- Cephalus ve Aura (Dize: 804-820)
- Procris'in Ölümü (Dize: 821-862)
- Aeacus, Cephalus'a Myrmidonları Verir (Dize: 863-865)

VIII. KİTAP • 206

Cephalus, Myrmidonlar ile Yola Çıkar (Dize: 1-5)

Minos ve Scylla (Dize: 6-151)

Minos ve Minotaurus (Dize: 152-158)

Daedalus ve Labirent (Dize: 159-168)

Ariadne ve Theseus (Dize: 169-176)

Ariadne ve Liber (Dize: 176-182)

Daedalus ve Icarus (Dize: 183-235)

Daedalus ve Talus (Dize: 236-259)

Theseus'a Övgü (Dize: 260-269)

Theseus ve Calydon Avı (Dize: 270-424)

- Meleager, Ganimeti Atalanta'ya Verir (Dize: 425-430)
- Meleager, Dayılarını Öldürür (Dize: 431-444)

Althaea ve Meleager (Dize: 445-532)

- Meleager'in Kız Kardeşleri (Dize: 533-546)

Achelous ve Theseus (Dize: 547-576)

- Echinadlar (Dize: 576-589)
- Achelous ve Perimele (Dize: 590-611)
- Ixion'un Küstahlığı (Dize: 612-615)
- Baucis ve Philemon (Dize: 616-725)
- Proteus'a Övgü (Dize: 726-737)
- Erysichthon ve Mestra (Dize: 739-885)

IX. KİTAP • 236

Hercules ve Achelous (Dize: 1-100)

Nessus, Deianira ve Hercules (Dize: 101-134)

Deianira'nın Kıskançlığı (Dize: 135-157)

Hercules'in Ölümü ve Tanrı Oluşu (Dize: 157-210/229-272)

- Hercules ve Licas (Dize: 211-229)

Alcmene ve Iole (Dize: 273-280)

Alcmene ve Galanthis (Dize: 280-324)

Iole ve Dryope (Dize: 325-393)

Iolaus ve Hebe (Dize: 394-403)

Themis'in Kehaneti (Dize: 403-417)

Tanrıların İstekleri ve İupiter'in Çıkışması (Dize: 418-442)

Minos ve Miletus (Dize: 443-449)

Miletus ve Cyaneë (Dize: 450-453)

Byblis ve Caunus (Dize: 454-665)

Iphis ve Ianthe (Dize: 666-797)

X. KİTAP • 265

Orpheus ve Eurydice (Dize: 1-10)

- Orpheus Ölüler Diyarı'nda (Dize: 11-75)
- Orpheus Trakya'da (Dize: 76-105)
- Apollo ve Cyarissus (Dize: 106-142)

Orpheus'un Anlattığı Öykülere Giriş (Dize: 143-154)

- İupiter ve Ganymedes (Dize: 155-161)
- Apollo ve Hyacinthus (Dize: 162-219)
- Propoetidler (Dize: 220-221/238-242)
- Cerastae (Dize: 222-237)
- Pygmalion ve Fildişi Heykeli (Dize: 243-297)
- Myrrha ve Cinyras (Dize: 298-502)
- Adonis'in Doğumu (Dize: 503-524)
- Venus ve Adonis (Dize: 525-559/705-739)
- Atalanta ve Hippomenes (Dize: 560-704)

XI. KİTAP • 290

Orpheus'un Katli (Dize: 1-43)

Orpheus'a Ağıt (Dize: 44-53)

- Apollo, Orpheus'un Başını Korur (Dize: 54-60)
- Orpheus, Eurydice'ye Kavuşur (Dize: 61-66)

Bacchus'un Bacchaları Cezalandırması (Dize: 67-84)

Midas ve Silenus (Dize: 85-99)

Bacchus ve Midas (Dize: 100-145)

Pan ile Apollo Arasındaki Yarışma (Dize: 146-173)

Apollo ve Midas (Dize: 173-193)

Laomedon'un Hilekârlığı (Dize: 194-217)

Peleus ve Thetis (Dize: 217-265)

- Sürgün Peleus (Dize: 266-270/407-409)
- Peleus ve Ceyx (Dize: 270-290)
- Daedalion (Dize: 291-300/328-345)
- Chione (Dize: 301-327)

Psamathe'nin İntikamı (Dize: 346-406)

Ceyx ve Alcione (Dize: 410-572)

- Iuno, Iris'i Görevlendirir (Dize: 573-589)
- Iris, Uyku Tanrısına Gider (Dize: 590-632)
- Uyku Tanrısı, Morpheus'u Görevlendirir (Dize: 633-649)
- Morpheus, Alcione'ye Gider (Dize: 650-676)
- Alcione'nin Ağıtı ve Dönüşümü (Dize: 677-748)

Aesacus ve Hesperie (Dize: 749-795)

XII. KİTAP • 316

Priamus'un Yası (Dize: 1-6)

Agamemnon Aulis'te (Dize: 6-10)

- Alamet ve Thestor'un Yorumu (Dize: 11-23)
- Iphigenia'nın Kurban Edilişi (Dize: 24-38)

Söylenti Tanrıçası (Dize: 39-69)

Cycnus ve Achilles (Dize: 70-145)

Festival ve Savaş Arası (Dize: 146-167)

- Nestor, Caeneus'un Öyküsünü Anlatır (Dize: 168-209)
- Nestor, Lapithler ile Centaurusların Savaşını Anlatır (Dize: 210-535)
- Caeneus ve Centauruslar (Dize: 470-531)
- Nestor, Tlepolemus'un Zoruyla Hercules'i Anlatır (Dize: 536-579)

Neptunus'un Apollo'ya Seslenişi ve İsteği (Dize: 580-596)

Apollo'nun Yönlendirmesiyle Paris, Achilles'i Öldürür (Dize: 597-619)

Achilles'in Silahları İçin Ajax ve Ulixes Talip Olurlar (Dize: 620-628)

XIII. KİTAP • 338

Achilles'in Silahları İçin Ajax Söz Alır (Dize: 1-123)

Achilles'in Silahları İçin Ulixes Söz Alır (Dize: 124-383)

Ajax'ın Ölümü (Dize: 384-398)

Ulixes, Hercules'in Oklarını Getirir (Dize: 399-403)

Troya'nın Düşüşü (Dize: 404-428)

Polymestor ve Polydorus (Dize: 429-438)

Achilles'in Hayaleti (Dize: 439-448)

- Polyxena'nın Kurban Edilişi (Dize: 449-480)
- Hecuba'nın Ağıtı (Dize: 481-535)
- Hecuba, Polydorus'un Cesedini Görür (Dize: 536-546)
- Hecuba ve Polymestor (Dize: 547-564)
- Hecuba'nın Dönüşümü (Dize: 565-575)

Aurora, Memnon İçin Iupiter'e Yalvarır (Dize: 576-599)

- Memnonides (Dize: 600-622)

Aeneas, Ailesi ve Yoldaşlarıyla Troya'dan Kaçar (Dize: 623-631)

- Anius, Evlatlarının Öyküsünü Anlatır (Dize: 632-674)
- Anius'un Hediyeleri (Dize: 675-684/700-701)
- Orion'un Kızları ve Coronae (Dize: 685-699)
- Troyalıların Hediyeleri (Dize: 702-704)
- Aeneas ve Yoldaşları Denizde (Dize: 705-729)

Scylla (Dize: 730-737)

- Galatea, Scylla'ya Acis'i Anlatır (Dize: 738-897)
- Glaucus, Scylla'yı Görür ve Dönüşümünü Anlatır (Dize: 898-965)
- Glaucus, Circe'ye Doğru Yol Alır (Dize: 966-967)

XIV. KİTAP • 374

Glaucus, Circe'nin Sarayına Varır (Dize: 1-10)

- Glaucus, Circe'den Aşk İksiri İster (Dize: 11-24)
- Circe, Glaucus'a Âşık Olur ve Reddedilir (Dize: 25-39)
- Circe'nin İntikamı (Dize: 40-58)
- Scylla'nın Dönüşümü (Dize: 59-67/70-74)
- Glaucus, Circe'den Kaçar (Dize: 68-69)

Aeneas ve Dido (Dize: 75-81)

Aeneas ve Yoldaşları Denizde (Dize: 82-100)

Aeneas ve Sibylla (Dize: 101-153)

- Aeneas ve Sibylla, Ölüler Diyarı'nda (Dize: 115-119)
- Aeneas, Sibylla'yı Tanrıça Olarak Över (Dize: 120-128)
- Sibylla, Kendi Öyküsünü Anlatır (Dize: 129-153)

Aeneas ve Macareus (Dize: 154-164)

- Achaemenides, Başından Geçenleri Anlatır (Dize: 165-220)
- Macareus, Başından Geçenleri Anlatır (Dize: 221-307)
- Picus ve Canens (Dize: 308-434)
- Aeneas, Sütanasımı Gömdükten Sonra Ayrılır (Dize: 435-444)

Aeneas, Latium'a Ulaşır (Dize: 445-449)

Aeneas ile Turnus'un Savaşı (Dize: 450-456/527-530/566-580)

- Turnus'un Adamı Venulus, Diomedes'e Gider (Dize: 457-464)
- Diomedes, Troya Savaşı'ndan Sonra Başından Geçenleri Anlatır (Dize: 464-511)
- Apulialı Bir obanın Dönüşümü (Dize: 512-526)
- Troya Donanmasının Dönüşümü (Dize: 530-565)
- Aeneas'ın Tanrı Oluşu (Dize: 581-608)

Aeneas'tan Sonra Krallığı Yönetenler (Dize: 609-622)

Pomona ve Vertumnus (Dize: 623-697/761-771)

- Iphis ve Anaxarete (Dize: 698-761)

Sabinler ile Romalılardan Savaşı (Dize: 772-804)

- Romulus'un Tanrı Oluşu (Dize: 805-828)
- Herse'nin Tanrıça Oluşu (Dize: 829-851)

XV. KİTAP • 405

Numa (Dize: 1-10)

- Hercules ve Myscelus (Dize: 11-59)
- Pythagoras ve Öğretileri (Dize: 60-478)
- Numa'nın Ölümü (Dize: 479-486)
- Egeria'nın Yası (Dize: 487-492)
- Hippolytus, Egeria'ya Kendi Öyküsünü Anlatır (Dize: 492-546)
- Egeria'nın Dönüşümü (Dize: 547-551)
- Tages (Dize: 552-559)
- Cipus (Dize: 560-621)

Aesculapius (Dize: 622-744)

Gaius Iulius Caesar (Dize: 745-806)

- Iupiter, Venus'a Augustus'un Geleceğini Anlatır (Dize: 807-839)
- Venus, Iulius Caesar'ı Göğe ıkarır (Dize: 840-850)
- Augustus'a Övgü (Dize: 850-870)

Kapanıř (Dize: 871-879)

Bölge-Kent-Kasaba Adları • 435

Dağlar-Tepeler • 444

Nehirler-Göller-Pınarlar • 446

Kaynakça • 451

ÖNSÖZ

Romalı şair Publius Ovidius Naso tarafından yazılan *Metamorphoses*, ilk kez 1935 yılında Salih Zeki Aktay tarafından “Değişişler” ve sonra ikinci kez 1994 yılında İsmet Zeki Eyuboğlu tarafından “Dönüşümler” adıyla Latince aslından çevrilerek Türk diline kazandırılmıştır.

Şiir çevirisi öyle bir şeydir ki çevirmenin ruhu ile şairin ruhu buluşur ve çeviri süresince dizeler üzerinde muzipçe oyun oynanır. Oyunlar her seferinde değişir, işte bu nedenledir ki bir şiir çevirisi, aynı çevirmen tarafından ikinci kez çevrilse bile aynı olamaz ve her seferinde farklı tatlar alınır, hiçbir dize birbirine benzemez. Ovidius’un duygu dolu dizelerindeki anlam yoğunluğu nedeniyle çok zor bir eser çevirdiğimi itiraf ediyorum ve o yoğun duyguyu, yüreğimin en derinlerinde hissettiğimi de; öyle ki *Pyramus*’un *Thisbe*’ye, *Ceyx*’ün *Alcyone*’ye duyduğu aşkı, yaşlı *Philemon* ile *Baucis*’in tevekkülle katlandığı yoksulluğu, *Hecuba*’nın bu kadar da olmaz dedirten acımasız yazgısını, *Polyxena*’nın vahşice kurban edilişini ve daha nice öyküyü, dizeler boyunca çevirirken, gözyaşlarımı tutamadığımı da inkâr etmeyeceğim. İşte Ovidius böyle bir şair, insanın yüreğine işleyip kök salan. Bu harikulade ve büyüleyici eseri, Latince aslından güzel Türkçemize çevirmek benim için inanılmaz bir mutluluk ve gurur kaynağıdır.

Sevgili okuyucum, *Metamorphoses*’i bir kez de benim yorumumla okumanı isterim, takdir ve son söz daima senindir. Beğenmen ve Ovidius’un şiirinin tadını alman dileğimle...

Asuman Coşkun Abuagla
Antalya, Nisan 2019

METAMORPHOSES ÜZERİNE

Belki de Publius Ovidius Naso'dan başka Romalı hiçbir şair, eserlerinde kendisi hakkında oldukça açık biçimde bilgi vermemiştir. Gerçekten onun hakkında bildiklerimizin çoğu eserlerinden gelmektedir. Ailesi, erken dönem eğitim hayatı, yaşam biçimi, dostları ve daha pek çok şey. Şairin *Tristia* adlı eserinden İÖ 43. yılda Apenin Dağları'nın eteğinde küçük bir kasaba olan Sulmo'da, atlı sınıfından bir ailenin oğlu olarak doğduğunu, kendisinden bir yaş büyük bir ağabeyi olduğunu, çocukluğundan itibaren şiire karşı derin bir tutku duyduğunu, bu tutkusuna rağmen yazına karşı önyargılı olan babası tarafından hem kendisinin hem ağabeyinin hukuk eğitimine yönlendirildiklerini, belki de zorlandıklarını öğreniriz (*Tristia*, IV. 10).

Gençlik yıllarında Ovidius, kamu yaşamını oldukça tatsız bulmuş ve zaman kaybetmeden kendisini, zevk aldığı şiirin kollarına ve Roma'nın efemine sosyal hayatının hazzına bırakmıştır. Kısa bir süre sonra gerek verdiği eserlerle gerek davranışlarıyla zamanının hayranlık uyandıran ve ilgi çeken şairlerinden biri olmuştur. Gençlik yıllarında kendisini mutsuz eden iki evlilik yapmış olmasına rağmen üçüncü evliliği ona sonsuz mutluluk getirmiştir, bu evliliğinden bir de kızı olmuştur. Annesini ve babasını kaybettikten sonra gerçek bir evlat sevgisiyle onları kaybetmenin yasını tutmuş ama en azından başına gelen acı olayı görmeden öldükleri için buruk bir mutluluk duymuştur. Çünkü Ovidius, artık olgunluk çağının demlerine varmış ve saçlarına aklar düşmüşken, İS 8. yılda beklenmedik bir felaketle yıkılmıştır. Bunun nedeni İmparator Augustus tarafından ömür boyu Karadeniz kıyısındaki Tomis (Köstence) kasabasına sürgüne gönderilmiş olmasıdır. Buna rağmen Roma yurttaşlık hakkı hiçbir zaman elinden alınmamıştır. Ovidius'un sürgün cezasının nedeni, sürgünden kısa bir süre önce yazdığı *Ars Amatoria* (Aşk Sanatı) adlı eserinin üçüncü kitabı olarak gösterilmiştir. Çünkü tamamen kadınlar üzerine olan bu kitapta, İmparator Augustus'a göre Ovidius, kadınlara aşk konusunda öğütler vermekte, Romalı saygın kızları ve evli kadınları yasak aşk ilişkileri için yüreklendirmektedir. Ovidius'un Roma'dan ayrılışı oldukça acı verici olmuştur. Kış ortasında Yunanistan'a gitmek için Brundisium'da bir gemiye, Trakya'ya geçmek için de bir sandala

binmiş ve yolculuğunu karayoluyla tamamlamıştır. Bundan sonra sürekli İmparator Augustus'a ve ondan sonra gelen İmparator Tiberius'a kendisini affetmesi için dilekçeler ve mektuplar yazmış, özlemle yanıp tutuştuğu memleketi Roma'ya döneceğine dair umudunu hiçbir zaman yitirmemiştir ancak bütün çabaları boşa çıkmıştır. Ovidius, İS 18. yılda sürgün edilişinin dokuzuncu senesinde ve altmış yaşındayken Tomis'te hayata gözlerini yummuş ve burada gömülmüştür.

Metamorphoses, Ovidius'un yazdığı şaheserlerden ve olgunluk döneminin meyvelerinden biridir. Bu bakımdan diğer eserleri arasında da ayrı bir yere sahiptir. Çünkü Ovidius bu eseri, hayatının en güzel ve verimli yıllarında yani yaratıcılığı ve şiire karşı tutkusu zirveye ulaştığında kaleme almıştır. Bu şaheser İS 7. yılda Ovidius sürgün edilmeden kısa bir süre önce bitmiş görünse de eserine son dokunuşları ve düzeltmeleri yapmadığı için şair, eserinin tam olarak bittiğini kabul etmez. Sürgün cezasını öğrendiğinde ise yaşadığı yıkımla şirden nefret ederek, *Metamorphoses* ile birlikte başka el yazmalarını da yakar (*Tristia*, I. 7). Neyse ki bu muhteşem eserin kopyaları, dostlarında bulunmaktaydı, eser yayımlandı ama Ovidius tarafından son dokunuşlar ve düzeltmeler yapılamadan.

Destan türüne özgü bir vezin olan *heksameton*¹ ile yazılan ve on beş kitaptan oluşan *Metamorphoses*'te mitolojiyle iç içe geçerek anlatılan öyküler için Homeros, Hesiodos, antik Yunan tragedya yazarları, İskenderiyeli ve Romalı şairler ve daha pek çok yazar kaynak olarak kullanılmıştır. Öyküler, mükemmel bir ustalıkla ve sanki ateş tanrısı Vulcanus'un yaptığı görünmez zincirlerle, yer ve zaman bağlamında birbirlerine bağlanarak kesintisiz bir anlatımla akıp giderler. Gerek Ovidius'un zamanında gerek günümüze kadar klasik mitolojiyi eserlerinde kullanmış tüm yazarlar ve şairler için eşsiz bir kaynak niteliğinde olan *Metamorphoses*'in bu açıdan daima bir başyapıt olarak kalacağından hiç kuşku yoktur.

1 Altı ayaklı dizeden oluşan *heksameton* vezninin her ayağında bir uzun iki kısa hece (*dactylus*) ya da iki uzun hece (*spondeus*) vardır. Zaman zaman *dactylus* ve *spondeus*, dizede karışık olarak da kullanılabilir.

ÇEVİRİ YÖNTEMİ

Metamorphoses'in Latince aslı için pek çok edisyon gözden geçirilmiş, değişiklikler ve farklılıklar nedeniyle on beş kitabın tümünde her bölüm için karşılaştırmalar yapılmıştır. Kullanılan edisyonlar sırasıyla şöyledir: J. Clarke, *P. Ovidi Nasonis Metamorphoseon Libri XV. cum Versione Anglica*, 1752; N. L. Bailey, *Ovid's Metamorphoses in Fifteen Books with the Notes of J. Minellius and Others in English with a Prose Version of the Author*, 1815; D. C. Helvetius, *Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseon, Libri XV, Interpretatione et Notis*, 1825; R. Ehwald, *Metamorphoses ex iterata R. Merkelii recognitione*, 1915; F. J. Miller, *Metamorphoses with an English Translation in Two Volumes, Books I-VIII*, 1971; N. Holzberg, *Publius Ovidius Naso, Metamorphoseon, lateinisch-deutsch*, 1996.

I. KİTAP

- 1 Yüreğim yeni bedenlere dönüştürülen varlıkları
anlatmak niyetinde, ey tanrılar (çünkü onları da siz
dönüştürdünüz)
esin verin başladığım esere ve Dünya'nın başlangıcından
zamanıma değin şiirimi daim eyleyin!
- • •
- 5 Denizden, yeryüzünden ve her şeyi kaplayan semadan önce
bütün Dünya'da tek görünüşü vardı Doğa'nın,
*chaos*¹ dedikleri, ham ve karışık bir kütle,
hiçbir şey değildi hareketsiz ağırlığının ve düzensizce
bir araya gelen element parçalarının uyumsuzluğu dışında.
- 10 Güneş doldurmuyordu henüz Dünya'yı ışıyla,
ne Ay, boynuzlarını çıkarıp yeniliyordu
ne etrafını çeviren havada dengede kalan kara sarkıyordu
kendi ağırlığıyla ne de kollarını uzatmıştı
*Amphitrite*² yeryüzünün uzun kıyılarına
- 15 ve orada hem kara hem deniz hem de hava olduğu halde,
kara hareketli, deniz yüzülemez,
hava ışıktan yoksundu, hiçbiri kendi şeklinde kalmıyordu,
birbirlerine engel oluyorlardı bir bedende savaştıkları için
soğuk sıcakla, ıslak kuruyla
- 20 yumuşak sertle, hafif olan ağırla.
Tanrı ve şefkatli Doğa, bu kavgayı sona erdirdi
çünkü tanrı, semadan yeryüzünü ve yeryüzünden denizi ayırdı,
ayırdı seyyal semayı yoğun havadan.
Bunları serbest bırakıp kör yığından çıkardıktan sonra
- 25 yerlerini düzenledi ve sıkıca bağladı uyumlu barışla.
Gök kubbenin ağırlıksız, ateşvari özü
öne çıktı ve kendisine zirvede bir yer yaptı;
hava, hafifliğiyle ikinci sırayı aldı,
bunlardan daha ağır olan yeryüzü, büyük elementleri çekti

1 Sonsuz boşluk.

2 Dünya'yı çepeçevre saran denizin kraliçesi, deniz tanrısı Neptunus'un karısı.

- 30 ve kendi ağırlığıyla bastırdı, etrafını çeviren su,
son yeri aldı ve her yandan sardı sağlam bir şekilde Dünya'yı.
Tanrılardan her kim idiyse o, böyle düzenlenmiş
yığını böldüğünde ve böldüğünü bir araya topladığında,
ilk önce yeryüzünü her yandan eşit olsun diye
35 büyük bir küre biçimine soktu;
sonra denizlerin her yana yayılıp tez rüzgârlarla şişip kabarmasını
ve yeryüzünün kıyılarını çevirmesini buyurdu;
ekledi hem pınarları hem geniş bataklıkları hem de gölleri
ve eğimli kıyılarla çevirdi nehirleri,
40 birbirlerinden uzak yerlerde kısmen emilen
kısmen denize ulaşan ve sınırsız suyun sahasına
alınıp sahiller yerine kıyıları döven.
Buyurdu ovaların yayılmasını, vadilerin aşağıya kaymasını,
ormanların yaprakla örtülmesini, taşlı dağların ayağa kalkmasını
45 ve semayı, sağ yanda iki, sol yanda aynı sayıda
kuşağın ayırdığı gibi –beşincisi daha sıcaktır onlardan–
işte öyle, aynı sayıda ayırdı içeride hapsedilen kütleyi
tanrının özeni, aynı sayıda bölge, yeryüzünde biçimlendirildi:
Bunlardan ortada olan, sıcaklıktan yaşanılmazdır,
50 iki bölgeyi derin kar örter, iki bölgeyi araya yerleştirdi
ve ılımanlık verdi, soğukla sıcakı karıştırarak.
Asılır bunların üzerinde hava, ne kadar hafifse suyun ağırlığı
toprağın ağırlığından, o kadar ağırdır ateşten, hava.
Orada sis bulutlarının, orada bulutların yerlerini almasını
55 buyurdu, hem insanın aklını başından alacak gök gürlemesinin
hem yıldırımlarla soğuğa neden olan rüzgârların.
Bunların da gelişigüzel havayı kullanmasına
izin vermedi Dünya'nın yaratıcısı; şimdi güçlülükle alıkonulur
onlar,
her biri farklı bölgede kendi rüzgârlarına hükmederken,
60 Dünya'yı paramparça etmekten,
o kadar büyüktür biraderlerin anlaşmazlığı.
*Eurus*³ doğuya çekildi, hem *Nabataea* Krallığı'na
hem gün ışığı altında uzanan Pers tepelerine;

3 *Eurus*: Doğu rüzgârı; *Zephyrus*: Batı rüzgârı; *Boreas*: Kuzey rüzgârı (=Poyraz); *Auster*: Güney rüzgârı (=Lodos).

- batı ve batan Güneş'le soğuyan kıyıları,
Zephyrus'a çok yakındır; *Scythia*'yı ve kuzeyi
 65 işgal etti korkunç *Boreas*; karşıt bölge, *Auster*'in evi,
 sis bulutlarıyla ve sürekli yağmurla ıslaktır.
 Bunların üzerine yerleştirdi akışkan ve ağırlıktan yoksun
eteri,⁴ Dünya'ya ait herhangi bir tortusu olmayan.
 Böylece tanrı, her şeyi kesin sınırlarla ayırmıştı,
 70 uzun süre kör karanlıkla bastırılan yıldızlar,
 bütün semaya taşmaya başladığı zaman.
 Hiçbir bölge kendi canlısından yoksun kalmamasın diye
 yıldızlar ve tanrısal varlıklar elde ettiler semavi bölgeyi;
 sular boyun eğdi, parlak balıkların yaşaması için
 75 toprak, kabul etti vahşi hayvanları, hareketli hava, kuşları.
 Bunlardan daha ehil ve yüksek zekâsıyla daha gelişmiş bir
 hayvan
 yoktu henüz, diğer hayvanlara da hükmedebilen:
 İnsan doğdu, ya bunu kutsal tohumuyla yaptı o,
 her şeyi yaratan, daha güzel bir Dünya'nın kurucusu
 80 ya da yeni ve yakın zamanda yüksek *eterden* ayrılan toprak,
 akrabası semanın tohumlarını muhafaza etmekteydi.
Iapetus'un oğlu,⁵ bunu yağmur sularıyla karıştırıp
 her şeyi yöneten tanrıların suretine soktu
 ve diğer hayvanlar başları eğik toprağa bakarken,
 85 insanı başı dik kıldı, hem semayı görmesini
 hem yüzünü kaldırıp yıldızlara bakmasını buyurdu.
 Böylece az önce ham ve şekilsiz olan yeryüzü
 değişip bilinmeyen insan türüyle giyindi.
 Altın Soy doğdu ilk önce kendiliğinden, hiçbir cezalandırıcıya
 90 ve yasaya ihtiyaç duymayan, inanca ve doğruluğa hürmet eden.
 Ceza ve korku uzaktı, ne tehdit eden sözler
 bronz levhalarda okunuyordu ne diz çökmüş kalabalık
 korkuyordu
 kendi yargıcının yüzünden, yargıcsız güvendeydiler.
 Kesilip de kendi dağlarından, yabancı Dünya'yı ziyaret etmek için

4 Atmosferin en üst tabakası, Yunanca αἰθήρ (*aither*) sözcüğünden gelir.

5 Titan *Iapetus*'un oğlu olan *Prometheus*'un kile şekil vererek ilk insanları yaratan kahraman olduğuna inanılır.

- 95 henüz inmemiştii berrak sulara çam ağacı,
kendi kıyılarından başkasını bilmiyordu ölümlüler,
kasabaları çevrelemiyordu dik hendekler,
ne savaş işareti veren borazan ne bronzdan kıvrık boynuzlar
ne miğferler ne de kılıç vardı; askersiz,
- 100 sakın bir dinlenceyle güvende yaşıyordu soylar;
ne kazmayla dokunulan ne sabanla incitilen
toprak da özgürce, kendiliğinden veriyordu her şeyi;
hiçbir zorlama olmadan verilen yiyeceklerden memnun,
topluyorlardı kocayemiş meyvelerini, dağ çileklerini,
- 105 kızılıcıkları, hem dikenli çalılarda asılı böğürtlenleri
hem *Iupiter*'in yayılan ağacından düşen meşe palamutlarını.
Bahar ebediydi ve batı rüzgârları ılık esintileriyle tatlı tatlı
okşuyordu ekilmeden var olan çiçekleri,
hatta toprak sürülmeden hemen veriyordu ürünlerini,
- 110 tarla, nadasa bırakılmadan ağır başaklarla ağarıyordu,
bir yanda süt bir yanda *nectar*⁶ nehirleri akıyordu,
yeşil pırnaldan sarı ballar damlıyordu.
Saturnus,⁷ karanlık *Tartarus*'a gönderilip de Dünya,
Iupiter'in egemenliği altına girdikten sonra Gümüş Soy baş
gösterdi,
- 115 altından daha düşük, sarı bakırdan daha değerli.
Iupiter, eski bahar mevsiminin süresini kısalttı;
kış mevsimi, yaz mevsimi, değişken güz mevsimi
ve kısa süren baharla yılı dört mevsime tamamladı.
İlk o zaman kuru sıcaklarla yanan hava

6 Ölümsüz tanrıların içkisi.

7 Birinci tanrısal kuşak olan Titanlar sülalesinde, Uranus (Ouranos/Caelum=Gök) ile Terra'nın (Gaia=Yer) en küçük oğulları. Durmadan doğurmaktan bıkan Terra, oğullarından kendisini babalarına karşı korumalarını ister. Bütün erkek kardeşleri arasında yalnızca Saturnus (Kronos), annesine yardım eder ve onun verdiği orakla babasının hayalarını kesip denize atar. Babasını etkisiz kıldıktan sonra, hüküm sürmeye başlayan Saturnus'a, annesi ve babası tarafından kendi kanından doğacak bir erkek çocuk tarafından tahtından indirileceğine dair bir kehanet bildirilir. Bu nedenle Saturnus, karısı Ops'un (Rheia) doğurduğu bütün çocukları yutmaya başlar. Bunun üzerine Ops, *Iupiter*'i doğurduktan sonra, Saturnus'u kandırmak için bir taşı kundağa sarıp ona verir. Saturnus bunu da yutar. *Iupiter* büyüdüğünde yuttuğu kardeşlerini kurtarmak için Saturnus'a bir ilaç içirir ve onu kusturur. Bütün kardeşler *Iupiter*'le birlik olur ve Saturnus'a karşı savaş açarlar. Bu savaş on yıl sürer ve sonunda *Iupiter*, Saturnus'u Olympus'tan kovar.

- 120 parladı ve rüzgârlarla sıkışan buz sarktı;
 ilk o zaman barınacak evler aradı insanoğlu, evleri mağaralar oldu,
 hem sık çalılar hem ağaç kabuğuyla bağlanan yeşil sürgünler.
 İlk o zaman buğday tohumları, uzun saban izleriyle
 ekildi ve boyunduruk altında ezilen öküzler inledi.
- 125 O çağın ardından üçüncü olarak Bronz Soy geldi,
 mizacıyla daha vahşi ve dehşet veren silahlara daha hazır
 ama henüz suça batmamış. Sert Demir Soy'u, sonuncudur;
 hemen girdi kötü mü kötü Demir Soyu'nun damarına
 bütün suçlar, kaçtı utanç, doğruluk ve inanç,
- 130 bunların yerine geldi sahtekârlık, hile,
 tuzak, hem şiddet hem kazanma isteğinin günahkâr tutkusu.
 Yelkenler açıyordu rüzgârlara,
 henüz onları adamakıllı bilmediği halde
 denizci; daha önce yüksek dağlarda duran çamdan
 yapılma gemi omurgaları, bilinmeyen sularda sallanıp durdular,
- 135 daha önce Güneş ışığı ve hava gibi ortak olan toprağı,
 dikkatle işaretledi ölçücü, uzun bir sınır çizgisiyle.
 Sadece buğday ve sunduğu besinler istenmedi varsıl
 topraktan, aynı zamanda toprağın bağırsaklarına gidildi,
 yaratıcının sakladığı ve *Styx* gölgeliklerine sürdüğü
- 140 servet, kazılıp çıkarıldı, kötülöklere teşvik eden.
 Artık can yakan demir ve demirden daha zararlı olan altın,
 kendini göstermişti: Savaş çıktı her ikisi için dövüşen
 ve şakırdayan silahları salladı kanlı eliyle;
 yağmacılıktan geçinilir, ne konuk, ev sahibinden emin
- 145 ne kaynata damadından, biraderlerin de minnet bilirliği nadir;
 tehdit eder koca, karısını ölümle, kadın kocasını,
 korkunç analıklar, kızıl renkli zehirli otlar karıştırırlar,
 oğul, gününden önce babasının yıllarını sayar,
 dindarlık yenik yerde yatar, bakire *Astraea*,⁸ semavi
- 150 tanrıların sonuncusu, çekip gider katliamla ıslanan yeryüzünden.
 Sarp *eter* yeryüzünden daha güvenli olmayacaktı,
 söylerler Devlerin semanın krallığını tehdit ettiklerini

8 Jupiter ile Themis'in kızı, insanlar arasında adalet ve erdem duygularını yayan bakire tanrıça. Gökyüzüne çıktıktan sonra Bakire takımyıldızı (=Başak burcu) oldu.

- ve dağları taşıyıp yüksek yıldızlara doğru yığdıklarını.⁹
 O zaman her şeye gücü yeten tanrı, gönderdiği yıldırımıyla
 155 *Olympus*'u paramparça etti ve *Pelion*'u attı,
 altta yatan *Ossa*'nın üzerine.
 Uğursuz bedenleri, bu kütle altında gömülmüş yatarken,
 oğullarının onca kanıyla Toprak'ın ıslanıp
 sınırsızlaştığını ve sıcak kana hayat verdiğini söylerler
 ve kendi soyunun hatıraları kalsın diye
 160 ona insan şekli verdiğini ama o soy da
 tanrıları küçümseyen, acımasız, katliam tutkunu
 ve şiddet doluydu: Kandan doğduklarını anlayabilirdin.
 Bunları gördüğünde *Saturnus*'un oğlu¹⁰ hisarının zirvesinden,
 inler ve yakın zamanda meydana gelen ama henüz bilinmeyen,
 165 *Lycaon*'un masasındaki korkunç şöleni hatırlayıp
 ruhunda *Iupiter*'e yakışan çok büyük bir öfke besler.
 Tanrılar Meclisi'ni çağırır, gelir çağrılanlar hiç gecikmeden:
 Yüksek bir yol vardır, açık semada kolayca fark edilen,
 Samanyolu'dur adı, ışık saçan beyazlığıyla göze çarpan.
 170 Bu yolla giderler tanrılar, yüce Gürleyen'in¹¹ meskenine
 ve kraliyet sarayına: Kapılar açıldıktan sonra soylu tanrıların
 sağlı sollu kabul salonları ziyaret edilir,
 alt makamdaki tanrılar, bunlardan farklı yerlerde yaşarlar,
 bu bölümde güçlü ve ünlü tanrılar kendi evlerini kurdular,
 175 bu yerdir, sözcüklerime cesaret verilse, yüce semanın
Palatium'u demekten hiç korkmayacağım yer.
 Böylece tanrılar oturdular mermer köşede,
Iupiter daha yüksek bir yerde dayanıp fildişi esasına,
 üç dört kez salladı başındaki saçları korkunç bir edayla,

9 Devler (*Gigantes*), *Saturnus* tarafından hadım edilen *Uranus*'un yarasından akan kanla dölenen *Terra*'nın doğurduğu çocuklardı. Tanrısal olmalarına rağmen ölümlüydüler ama hem bir tanrı hem bir ölümlü eliyle olmak şartıyla öldürülebiliyorlardı. Ayrıca *Terra* tarafından üretilmiş ve onları ölümlülerin darbelerinden koruyabilecek güce sahip sihirli bir ot vardı ama bu otu kimse ele geçiremeden *Iupiter* toplamıştı. *Terra*, Devleri *Iupiter*'in *Tartarus*'a kapattığı Titanların öcünü almaları için doğurmuştu. Yenilmez güçlere sahip olan bu yaratıkların çok gür saçları, kirpi gibi sakalları vardı, bacakları da yılan biçimindeydi. Bunlar doğar doğmaz, ağaçları ve kayaları kökünden koparıp gökyüzüne atmaya başladılar. *Olympuslu* tanrılarla yapılan korkunç savaşın sonunda *Iupiter*'in attığı yıldırımlarla ve yarı tanrı olan *Hercules*'in oklarıyla öldürüldüler.

10 *Iupiter*.

11 Gürleyen (*Tonans*), *Iupiter* için kullanılan sıfatlardan biridir.

- 180 yeryüzünü, denizi ve yıldızları hareket ettirdiği.
O zaman açtı ağzını ve hiddetle şu sözleri söyledi:
“Ben, Dünya’nın krallığı için o zamandan
daha endişeli olmadım, yılan ayaklıların her biri
semayı ele geçirip yüz koluyla kuşatmaya hazırlandığında.
- 185 Çünkü vahşi bir düşman olduğu halde yine de o savaş,
tek bir bedenden ve tek bir soydan çıkıyordu;
şimdi neresi varsa *Nereus*’un¹² bütün Dünya’yı sesiyle doldurduğu,
yok etmeliyim ölümlü soyu, yemin ediyorum yeryüzünün
yeraltı nehirleri boyunca, *Styx* korusu altında akıp giden!
- 190 Önce denendikten sonra her şey ama iyileşmeyince beden,
bıçakla kesilmelidir, sağlam kısım telef olmasın diye.
Yarı tanrılara hükmederim, kırsal tanrılara, *nymphalara*
faunuslara,¹³ *satyruslara* ve dağları mesken tutan orman tanrılarına,
henüz semanın onuruna layık görmediğimiz için
- 195 en azından yeryüzünü mesken tutmalarına izin verdiğimiziz.
Ey tanrılar, yoksa onların tehlikeden yeterince uzak olacaklarına
inanıyor musunuz, hem yıldırıma hükmeden hem sizi yöneten
bana
vahşice tuzak kurmuşken o alçak *Lycaon*?¹⁴”
Titredi bütün tanrılar ve istekle yanıp tutuşarak,
- 200 böyle bir şey yapmaya kalkışanı talep ettiler. Günahkâr guruhun,
Caesar’ın kanyla “Roma” adını söndürmek için yanıp
tutuştugu gibi,
apansız meydana gelen katliama karşı duyduğu korkudan
insan soyu kalakalmış ve bütün Dünya’nın ödü patlamıştı:
Ey *Augustus*, tebanın sana duyduğu minnet,
- 205 *Iupiter*’e duyulandan daha az değildi, sesiyle ve eliyle

12 Denizcilere karşı iyi niyetli ve iyiliksever olan, tanrısal deniz ihtiyarı.

13 Faunuslar: Çobanların yoldaşı, tarlaların ve ormanların tanrısal güçleri. Satyruslar: Pan’a benzeyen tanrısal güçler. Bunların da ahlalarında iki boynuz vardır, vücutları kıllıdır, bacakları teke bacağı gibidir, toynaklarında çatal biçiminde tırnaklar vardır, cinsel ilişkiye çok düşkün yaratıklardır.

14 Lycaon ve oğulları, dine saygı duymayan kişilerdi. Bir gün *Iupiter*, onların dinsizliklerinin boyutunu bizzat görmek istedi ve bir köylü kılıgına girip kraldan kendisini evine konuk etmesini istedi. Kral, onu kabul etti ama konuğunun gerçekten bir tanrı olup olmadığını anlamak için ona bir rehinenin etini yemek olarak sundu. Bu yemekten iğrenen *Iupiter*, öfkeyle masayı devirdi, Lycaon’un sarayını yıldırımlarıyla yaktı, Lycaon’u da bir kurda dönüştürdü.

homurtuları bastırdıktan sonra herkesi susturan.¹⁵

Kralın otoritesiyle gürültü bastırıldığında,

Iupiter yeniden konuşup sessizliği bozdu:

“Gerçekten o cezalandırıldı, endişeniz olmasın!

210 Yine de ne yaptığını ve cezasının ne olduğunu anlatacağım:

Zamanın rezillikleri kulaklarıma gelmişti,

çevrilen dolabı görmeyi arzu edip indim *Olympus*’un zirvesinden
ve insan görünümünde bir tanrı olarak araştırdım yeryüzünü.

Saymak uzun sürer her yerde ne kadar çok günah olduğunu,

215 kulaklarıma gelen rezillik, hafif kalırdı gerçeğinden.

Aşmışım vahşi hayvanların inleriyle korku salan *Maenala*’yı

ve *Cyllene*’yle dondurucu *Lycaeus*’un çam ormanlarını.

Buradan *Arcadia*’lı tiranın meskenine ve konuksevmez evine

girdim, alacakaranlık geceyi çekerken;

220 bir tanrının geldiğine dair işaretler verdim ve halk, yalvarmaya

başladı. *Lycaon*, gülüp geçti önce onların dindar yakarlarına,

az sonra “Uygun bir düzenle öğreneceğim, bu adamın bir tanrı mı
yoksa bir ölümlü mü olduğunu” dedi,

“gerçek, kuşku götürmeyecek!”

Geceleyin derin uykudayken, beklenmedik bir saldırıyla

225 beni öldürmeyi tasarlar, gerçeği öğrenmek için

yaptığı bu plan hoşuna gider

ama onu tatmin etmez; *Molos*¹⁶ soyundan gönderilen

bir rehinenin gırtlığını deşer kılıçla ve böylece,

onun yarı ölü uzuvlarının bir kısmını kaynar suyla

haşlar bir kısmını harlı ateşte kızartır.

230 Bunu masalara koyar koymaz, oç alan ateşimle

çatısını, efendisine layık aile tanrılarının başına yıktım;

korkup kaçar o, kırım sessizliğini ele geçirip

ulur ve beyhude yere konuşmaya çalışır: Ağzı

köpükler saçar, alışık olduğu öldürme arzusuyla

15 İlgili dizelerde Ovidius tarafından İmparator Augustus ile tanrı *Iupiter*, eşit mevkide gösterilmektedir. Bilindiği gibi *Gaius Iulius Caesar*, *Octavius*’u evlat edinmiş, böylece geleceğin imparatoru olacak *Augustus*, *Gaius Iulius Caesar Octavianus* adıyla onun evlatlık oğlu olmuştu. *Iulius Caesar*, suikast sonucu öldürüldükten sonra *Octavianus*, *Caesar*’ın öcünü aldı. *Caesar*’ın suikastçılarından *Marcus Iunius Brutus* ve *Gaius Cassius Longinus*, *Makedonya*’da bir kent olan *Philippi*’de İÖ 42’de, *Octavianus* ve *Marcus Antonius* tarafından kendilerine karşı açılan savaşta yenildiler. *Cassius* azatlısının yardımıyla, *Brutus* kendi eliyle kılıcının üzerine atlayıp intihar etti.

16 Yunanistan’ın kuzeybatısında bulunan *Epirus*’ta yaşayan bir halk (= *Molossi*).

- 235 koyunlara saldırır ve şimdi de kandan zevk alır.
 Giysileri kaba tüylere dönüşür, kolları bacaklara,
 kurt olur ve eski şeklinin izlerini taşır:
 Aynı gri saçlar, aynı vahşi yüz,
 aynı şekilde ışık saçan gözler, aynı yabanıl suret.
- 240 Bir ev yok olup gitti ama tek bir ev değildi yok olmayı
 hak eden, yeryüzünün uzandığı her yerde
 vahşi *Erinyes*¹⁷ hüküm sürüyordu.
 Sanırdın suç için ant içmiş olduğunu! Çabucak ödesin herkes
 çekmeyi hak ettiği cezayı, böyledir kararım!”
Iupiter’in söylediklerini bazıları
 sözleriyle onaylar ve Gürleyen *Iupiter*’i
- 245 tahrik ederler, diğerleri onaylayıp görevlerini yerine getirirler.
 Yine de hepsi, insan soyunun telef olacağından duyduğu acıyla,
 ölümlülerden mahrum bir yeryüzünün
 ne durumda olacağını sorar, sunaklara kimin tütsüler getireceğini,
 yeryüzünü tahrip etmeleri için vahşi hayvanlara mı teslim
 edeceğini.
- 250 Böyle sorular soranların (diğer şeylerle kendisi ilgileneneği için),
 endişelenmelerini engeller tanrıların kralı ve önceki halktan
 farklı bir nesil vaat eder sıra dışı soyuyla.
 Artık bütün yeryüzüne yıldırımlarını fırlatacaktı
 ama korktu, kutsal *eterin* onca ateşle kazara
- 255 alev almasından ve Dünya’nın uzun ekseninin yanmasından.
 Kaderde de var olduğunu hatırlar bir zamanın geleceğini,
 denizin, yeryüzünün ve semanın sarayının ele geçirilip
 tutuşacağı ve Dünya’nın kuşatılıp yok olacağı.
 Bir kenara koyar silahlarını, *cyclopsların*¹⁸ elleriyle yapılan;
- 260 farklı bir ceza cazip gelir: Ölümlü soyu sular altında
 yok etmek, bütün semadan yağmur bulutları göndererek.
 Gecikmeden hapseder kuzey rüzgârını *Aeolus*’un¹⁹ mağaralarında,
 ne kadar esinti varsa, takip eder içeri giren bulutları
 ve gönderir güney rüzgârını. Islak kanatlarıyla uçar o,

17 Öç tanrıçaları (*Erinyes*) ve adları sırasıyla Allecto, Megaera, Tisiphone olan üç kız kardeşten herhangi birini belirtmek için sözcük, dizede tekil şekliyle (*Erinyes*) kullanılmıştır.

18 Ateş tanrısı *Vulcanus*’un işçileri ve alınlarında tek göz olan devasa yaratıklar.

19 Rüzgârların tanrısı.

- 265 korkunç yüzünü zifiri karanlıkla örterek,
sakalı yağmur bulutlarıyla ağır, gri saçlarından sular akar,
kara bulutlar alnında oturur,
hem tüyleri hem uçuşan giysileri çile ıslak;
asılı bulutları geniş eliyle sıkıştırdığında,
gök gürültüsü kopar, *eterden* boşanır sağanak yağmurlar.
- 270 *Iuno*'nun çeşit çeşit renkler kuşanan habercisi,²⁰
içine çeker suları ve bulutları besler,
devrilir ekinler ve köylülerin yakındığı
adaklar yerde yatar; uzun bir yılın emeği,
faydası dokunmadan telef olur.
- Yatışmamıştı *Iupiter*'in öfkesi kendi semasıyla, yardım etti
- 275 ona deniz mavisini biraderi²¹ sularıyla destek vererek;
bir araya çağırır nehirleri, bunlar kendi krallarının evine
girdikten sonra, "Uzun uzadıya söylev verme zamanı
değil şimdi" dedi, "dışarıya salın bütün gücünüzü,
böyle gerekir! Açın evlerinizi, kırım bentlerinizi
- 280 ve koparın nehirlerinizden bütün dizginlerinizi!"
Böyle buyurmuştu; bunlar dönüp kaynaklarının ağzını çözer
ve engel tanımaz bir hızla denizlere koşarlar,
Neptunus vurdu toprağa üç dişli yabasıyla,
zangırdadı toprak ve zelzeleyle yollar açtı sulara;
- 285 dizginlerinden boşanan nehirler, akın ederler açık arazilere,
üzüm bağlarıyla doyar doymaz, gecikmeden koyunları, insanları,
evleri ve kutsallarıyla tapınakları kapıp götürürler;
eğer herhangi bir ev kaldıysa ve bu kadar büyük bir felakete
yıkılmadan dayandıysa, yine de daha yüksek bir dalga,
- 290 bunun tepesini örter, gizlenir sel altında kalan kaleler.
Artık denizin ve karanın hiçbir ayrım çizgisi yoktu,
her şey denizdi, denizin kıyıları da yoktu;
şu adam bir tepe arar durur, başka biri kıvrık kayığında oturur
ve az önce saban sürdüğü yerde kürek çeker;
- 295 bu adam, ekinlerin ya da sulara gömülen evinin üzerinde
seyreder, şu adam balık yakalar karaağacın tepesinde.
Bir çapa saplanıp kalır yeşil çayırda, eğer şansı varsa

20 Gökkuşağı ve tanrıça *Iuno*'nun özel habercisi olan *Iris*.

21 Deniz tanrısı *Neptunus*.

- ya da kıvrık gemi omurgaları,
 sürtünüp durur altta kalan üzüm bağlarına;
 az önce sıkı keçilerin otladığı yere,
 300 şimdi fok balıkları, biçimsiz bedenlerini yerleştirirler.
 Şaşıp kalırlar su altındaki korulara, kentlere ve evlere
 Nereus'un kızları,²² ormanları doldurur yunus balıkları, hem
 yüksek
 dallara akın ederler hem sallanıp duran meşe ağaçlarına çarparlar.
 Kurt, koyunlar arasında yüzer, sular boz renkli aslanları
 305 ve kaplanları taşırken; yıldırımın gücü, ne yabandomuzuna
 ne tez ayaklı geyiğe yarar sağlar, sürüklenirlerken sularda;
 uzun süre konabileceği bir yer aradıktan sonra,
 başıboş dolaşan bir kuş, denize düşer yorgun kanatlarıyla.
 Deniz, sınır tanımaz özgürlüğüyle gömmüştü tepeleri,
 310 yeni dalgalar dövüyordu dağların zirvelerini.
 Yaşayanların en büyük bölümü selde boğulur, selden
 kurtulanlar ise
 bir lokmaya muhtaç, uzun süren açlıktan telef olur.
 Ayırır *Phocis* toprağı *Boeotia*'yı *Oeta* arazilerinden,
 bereketli bir ülkeydi ülkeyken ama o zaman
 315 denizden ve apansız gelen sulardan oluşan geniş bir sahaydı.
 Orada *Parnasus* adında yalçın bir dağ, iki doruğuyla
 yıldızlara ulaşır ve dorukları bulutları deler.
Deucalion buraya (çünkü deniz her şeyi örtmüştü), yatağının
 yoldaşı
 karısıyla birlikte küçük bir salda taşınarak vardığında,
 320 *Corycuslu nymphalara* ve dağın tanrılarına yakarırlar
 ve gaybı söyleyen *Themis*'e,²³ o zaman kehanet merkezine
 hükmeden;
 ne ondan daha iyi ne hakkı seven başka bir adam vardı
 ne de karısından başka bir kadın, tanrılardan daha çok korkan.
Iupiter, Dünya'nın akışkan bataklıklar altında kaldığını,
 325 hem binlerce adamdan tek birinin
 hem binlerce kadından tek birinin geriye kaldığını gördüğünde,
 ikisi de masum ikisi de tanrılara tapan,

22 Tanrısal deniz ihtiyarı olan Nereus ile Doris'in elli kızı.

23 Adalet tanrıçası.

- dağıttı bulutları ve kuzey rüzgârıyla
dağıldıktan sonra yağmur bulutları,
hem yeryüzünü semaya hem *eteri* yeryüzüne gösterdi.
- 330 Denizin öfkesi durulur, üç dişli yabasını bir kenara koyduktan
sonra
denizin efendisi, yatıştırır suları ve denizin dibinden yüzeye
çıkan, omuzları deniz kabuğuyla kaplı,
turkuaz renkli *Triton*'u²⁴ çağırır; deniz kabuğuna gümbür gümbür
üflemesini buyurur ve verdiği işaretle hem dereleri hem nehirleri
- 335 artık geri çağırmasını. *Triton*, alır içi oyuk boynuzunu,
uç kısmından sarmal sarmal gelerek genişleyen;
denizin ortasında üflediğinde,
doğan ve batan Güneş'in altında uzanan kıyıları sesiyle dolduran,
o zaman da tanrının sular damlayan sakalıyla ıslak ağzına
- 340 değdiğinde ve buyrulan geri çekilme işaretini verdiğinde,
hem karanın hem denizin bütün suları onu duydu
ve duydukları gibi hepsi kendisine çekidüzen verdi.
Artık denizin kıyısı vardır, nehir yatağı doymuş ırmakları içine
alır,
nehirler sakinleşir ve tepelerin yükseldiği görülür;
- 345 kara yükselir, sular azaldıktan sonra sahalar çoğalır,
uzun zaman sonra ağaçlar, çıplak tepelerini
gösterir ve yapraklarında tutarlar artakalan balçığı.
Dünya yenilendi ama bunun bomboş olduğunu ve ıssız kalan
yeryüzünün derin sessizliklere gömüldüğünü gördükten sonra
- 350 *Deucalion* gözyaşlarına boğulup *Pyrrha*'ya şöyle seslenir:
“Ey bacım, ey karım, ey hayatta kalan tek kadın,
ortak soyla, kuzen bağıyla sonra da evlilik yatağıyla
bana bağlı,²⁵ şimdi de tehlikelerin bağladığı,
batan ve doğan Güneş'in gördüğü yeryüzünde
- 355 biz ikimiz kaldık, ötekileri deniz aldı,
hâlâ da yaşamımızın güvende olduğu
yeterince açık değil çünkü şimdi bile bulutlar,
ruhuma korku salmakta.

24 Deniz tanrısı Neptunus'un oğlu.

25 Prometheus'un oğlu Deucalion, amcası Epimetheus'un kızı olan Pyrrha ile evlidir, bu nedenle kuzendirlir. Pyrrha'nın annesi, ilk kadın olarak yaratılan Pandora'dır.

- Sana ne olacaktı şimdi bahtsız, bu felaketten bensiz
canını kurtarsaydın? Tek başına öyle bir korkuyla
360 nasıl başa çıkabilirdin? Acılarını kim dindirecekti?
Çünkü ben (inan bana), deniz seni de alsaydı,
peşinden gelirdim, deniz beni de alsın diye ey karım;
ah, keşke yeniden insanlara sahip olsam babamın sanatıyla
ve çamura şekil verip içine ruhlar üfleyebilsem!
- 365 Şimdi ölümlü soy, ikimizden ibaret,
tanrılarca böylesi uygun görüldü,
insan soyunun örneği bir biz kaldık.”
Böyle söylemişti, ağlıyorlardı;
uygun görüldü semanın tanrısai gücüne
yalvarmak ve kutsal kehanetlerde çare aramak.
Hiç zaman kaybetmediler, vardılar yan yana *Cephisus*’un sularına
370 henüz akışkan olmayan, artık bilinen sığılıkları kesen.
Orada sulara dokunup meshettiler
giysilerini ve başlarını, gittiler kutsal
tanrıçanın tapınağına, alınlığı yosunlardan
kir tutup sunağı ateşsiz kalan.
- 375 Tapınağın merdivenlerine basar basmaz, çömeldi her ikisi,
yere eğilip soğuk kayaya öpücükler kondurdular
ve şöyle dediler: “Eğer uygun dualarla tanrısai güçler
yeniden yatışılırsa insafa gelip,
eğer tanrıların öfkesi tersine çevrilirse,
söyle *Themis*, soyumuzun cana gelmesi hangi sanatla
380 yenilenir, yardım et ey yumuşak başlı tanrıça,
sular altına gömülen Dünya’ya!”
Tanrıça hareket etti ve kehanette bulundu: “Tapınaktan ayrılın,
başınızı örtün, kuşandığınız giysileri çözün
ve atın arkanızdan Büyük Ana’nın kemiklerini!”
Şaşıp kalırlar uzun süre: Sessizliği, sesiyle bozar
385 *Pyrrha* ilk önce ve tanrıçanın buyruklarına itaat etmeye razı
gelmez.
Bağışlanmayı rica eder titreyen dudaklarıyla ve ödü patlar,
kemikleri atıldıktan sonra anasının hayaletini kızdırmaktan.
Bu esnada geri giderler gizemli yere, verilen kehanetin
belirsiz sözlerine hem kafa yoralar hem yorum yaparlar.

390 Sonra *Prometheus*'un oğlu, *Epimetheus*'un kızını gönül okşayan
sözleriyle yatıştırır ve “Ya ben yanıyorum” der
“ya da (kehanet kutsaldır ve caiz olmayan hiçbir şeyi salık vermez)
Büyük Ana topraktır; kemikler olarak, toprağın bağrındaki
taşların ima edildiğini düşünüyorum:

Bunları, arkamızdan atmamız buyruluyor.”

395 Titan soylu *Pyrrha*, kocasının önsezisiyle harekete geçmesine rağmen,
yine de umudu, kuşku içindedir; her ikisi de tanrısal
kehanete tam olarak güvenmezler ama denemekten ne zarar
gelecektir?

Merdivenlerden aşağıya inerler, başlarını örterler, giysilerini çözerler
ve taşları arkalarından atarlar, buyrulduğu biçimde.

400 Taşlar (buna kim inanır, kadim çağ tanık olmasa?),
sertliklerini ve katılıklarını kaybetmeye, yavaş yavaş
yumuşamaya ve yumuşadıkça şekil almaya başladılar.
Az sonra büyüdülerinde ve oldukça olgun bir yapı
kazandıklarında, belirgin bir insan şekli gibi olmasa da

405 tıpkı mermerden yapılmaya başlanıp henüz
tamamlanmayan ham yontulara çok benzer bir şekil aldılar.
Bununla birlikte onların özsu ve nemli
toprak olan bölümü bedene,
sert olan ve bükülemeyen şey kemiklere dönüştü,

410 az önce damar olan, aynı adda kaldı²⁶
ve kısa süre içinde tanrıların iradesiyle erkeğin
elleriyle atılan taşlar, erkek şeklini aldılar,
kadın elinden atılanlar, kadın kılındılar.
Bu nedenledir, sert ve çilelere dayanan bir tür olmamız

415 ve kanıtlarız hangi kökten doğduğumuzu.
Toprak, diğer hayvanları farklı biçimlerde
kendiliğinden doğurdu, selden kalan nem, Güneş'in
sıcaklığıyla ısındıktan sonra çamur ve ıslak bataklıklar,
sıcaklıkla şişti, bereketli tohumlar

420 beslenip canlı toprakta ana rahminde gibi
büyüdüler ve zaman içinde şekil aldılar.
Böylece yedi ağızlı Nil Nehri, ıslak tarlaları terk ettiğinde,

26 Dizede damarlı mermer ile insan damarı (*vena*) için aynı sözcüğün kullanıldığı vurgulanmaktadır.

- hem nehirlerini eski yatağına iade ettiğinde
 hem yumuşak çamur, Güneş'in ışınlarıyla kuruduğunda
 425 çiftçiler, dönüşen topraklarda bir sürü hayvan
 buldular; bunlar arasında bazılarının henüz başlayan
 doğumun hayat akışında, bazılarının yarım yamalak ve
 uzuvlarının noksan olduğunu ve aynı bedende sık sık
 bir bölümün canlı, diğer bölümün ham toprak olduğunu gördüler.
 430 Elbette hem nem hem ısı birlikte demlendiğinde,
 asıl şekillerini aldılar ve bütün her şey, bu ikisinden meydana geldi.
 Ateş, suya düşman olduğu için nemli sıcak, her şeyi
 yarattı ve uyumsuz uyum, Dünya'ya gelenler için uygun oldu.
 Bu yüzden az önceki sel yüzünden balçık olan toprak,
 435 Güneş'in ışınlarıyla ve hayat veren sıcaklıkla ısındığında,
 sayısız türleri ortaya çıkardı, kısmen eski
 şekilleri yeniden üretti kısmen yeni canavarlar yarattı.
 Gerçekten o istemedi ama seni de, ey devasa *Python*,
 o zaman doğurdu ve yeni halklar için, ey bilinmeyen yılan,
 440 korku oldun, dağda o kadar büyük bir yer kaplıyordun.
 Bunu, yay taşıyan ve daha önce silahlarını böyle
 kullanmayan tanrı²⁷ –kaçmaya hazır antiloplar ve keçiler dışında–
 kara yaralarından zehir akıtuncaya kadar, neredeyse boşalttığı
 sadağından çektiği binlerce okla feci şekilde öldürdü.
 445 Geçip giden zaman, olayın ününü unutturmasın diye
 kutsal oyunlar düzenledi, yarışması kalabalığı çeken
 ve yere serdiği yılanın adından *Pythia* olarak adlandırılan.
 Bu oyunlarda gençlerden her biri boksta, koşuda ve araba yarışında
 galip gelen, meşe yapraklarından bir tacla onurlandırılırdı.
 450 Defne ağacı yoktu henüz, uzun saçlı *Apollo*, zarif
 şakaklarını taçlandırıyordu herhangi bir ağaçtan.
Apollo'nun ilk aşkı *Peneus*'un kızı *Daphne*'ydi,
 bu aşkı ona kör Talih değil, *Cupido*'nun²⁸ hiddetli öfkesi nasip etti.
 Oraya henüz gelmişti *Deloslu*, yılanı alt etmekten gururlu,

27 Jupiter ile Latona'nın oğlu, Diana'nın ikiz erkek kardeşi, tanrı Apollo.

28 Cupido: Antik Yunan söylencesinde Eros olarak bilinen aşk tanrısı. Çok değişken olan kişiliği ve görünümü, Arkaik Çağ'dan Roma Dönemi'ne kadar büyük bir değişim göstermiştir. Ozanlar onun, güzellik tanrıçası Venus'un oğlu olduğunu aktarır ve onu çoğu kez kanatlı, gönderdiği aşk oklarıyla ya da yanarcalarıyla yürekleri yaralayıp yakan küçük bir çocuk olarak tasvir ederler.

- 455 gergin telli yayını bükten *Cupido*'ya,
 “Hey oyunbaz çocuk, ne işin var senin güçlü silahlarla”
 demişti, “o silahlar benim omuzlarıma yakışır,
 vahşi hayvanı ve düşmanı attığında vurabilen,
 az önce onca dönüme kıvrılıp karnından zehir saçan
- 460 *Python*'u, sayısız okuyla şişirip yere seren.
 Hoşnut ol bilmediğim aşkları yanarcanla
 tutuşturduğuna, benim şanıma meyletme!”
Venus'un oğlu buna, “Hey *Apollo*, mihlasın seninki her şeyi,
 benim yayım, seni” dedi, “ne kadar aşağıysa bütün hayvanlar
- 465 tanrıdan, o kadar aşağıdır şanın benim şanımdan!”
 Böyle söyledi ve kanatlarını çırparak yükseldikten sonra havada,
 çabucak kondu *Parnasus*'un gölgeli doruğuna.
 Çıkardı ok taşıyan sadağından iki ok aynı biçimde ama
 farklı etki veren: Biri aşktan kaçirtan, diğeri âşık eden.
- 470 Âşık eden altındır ve sivri ucuyla parlar,
 aşktan kaçirtan körelmiştir ve kurşun uçludur.
 Tanrı, bunu *Peneus*'un kızı *nymphaya* sapladı ama
 vurdu *Apollo*'yu öbürüyle, kemiklerinden delip iliklerine
 işleyen;
 biri âşık olur hemen, öbürü aşkın adından kaçır:
- 475 Ormanların sığınaklarından, yakaladığı hayvanların
 ganimetinden zevk alan ve bakire *Diana*'nın eşlikçisi
 olan *Daphne*, bir kurdeleyle toplardı dağınık saçlarını.
 Birçok talip onu istedi, o geri çevirip kendisini isteyenleri,
 sabırsız ve kocasız, ıssız korularda gezer,
- 480 düğün tanrısının, aşkın, evliliğin ne olduğunu önemsemezdi.
 Babası sık sık şöyle derdi: “Bana bir damat getirmelisin!”
 Babası sık sık şöyle derdi: “Kızım, bana torunlar vermelisin!”
 Sanki suç gibi, düğün yanarcalarından nefret eden *Daphne*'nin
 güzel yüzü, mütevazı bir utangaçlıkla kızarırdı
- 485 ve tatlı kollarıyla babasının boynuna sarılıp
 “Bahşet bana, sevgili babacığım” derdi, “sonsuzca değin
 kızlığımın tadını çıkarmayı!”
 Babası bunu, evvelce *Diana*'ya bahşetmiş.”
 Babası gerçekten razı olur ama şu güzelliğin, dilediğin şeyin
 olmasına izin vermez *Daphne*, güzelliğin, dileğine de karşı koyar.

- 490 *Apollo*, görür görmez *Daphne*'ye âşık olur ve evlenmek ister,
 arzu ettiği şeyi umut eder ve gaybı bilmesi onu aldattır,
 hani hasat edildikten sonra hafif anızlar yakılır ya,
 hani çalılar yanarcalarla sık sık yanar ya, bir yolcunun tesadüfen
 ya çok fazla yaklaştırdığı ya da zaten gün ışığında bıraktığı,
 495 işte öyle yanıp tutuşur tanrı, işte öyle yanar bütün yüreğiyle
 ve umutsuz aşkını, umut ederek besler.
 Boynundan dökülen dağınık saçlarına bakar
 ve "Taransalar nasıl olurlardı?" der. Alev alev parlayan,
 yıldızlara benzer gözlerini görür, dudaklarını görür,
 500 görmekle tatmin etmeyen; parmaklarını, ellerini,
 bileklerini ve omuzlarına kadar çıplak kollarını görür,
 gizli kalan yerlerin daha güzel olduğunu düşünür. Beriki kaçır,
 hafif havadan daha tez, çağırının sözlerine kulak vermez:
 "Nympha, yalvarırım, *Peneus*'un kızı, bekle!
 Seni takip eden düşmanın değilim,
 505 *nympha*, bekle! Böyle kaçır kuzu, kurttan,
 böyle kaçır geyik, aslandan,
 böyle kaçır güvercinler kanatlarını çırpıp, kartaldan
 ve her canlı kendi düşmanından:
 Aşktır senin ardına düşmemin nedeni!
 Ah biçare ben! Takılıp da düşmeyesin ve incitilmeyi hak etmeyen
 bacaklarında, dikenli çalılar iz bırakmasın,
 ben olmayayım acının nedeni!
- 510 Koştuğun yerler engebelidir, yavaşla yalvarırım
 ve kaçırmaktan vazgeç, ben de daha yavaş ardından geleceğim.
 Araştır yine de ardından gelen kimdir diye: Dağ sakini değilim,
 bir çoban değilim, burada sığırları ya da sürüyü
 gözeten kaba saba biri değilim ben. Bilmiyorsun hercai, bilmiyorsun
 515 kimden kaçtığını ve o yüzden kaçıyorsun: *Delphoi* toprağı,
Claros, *Tenedos* ve *Patara* diyarı bana hizmet eder;
Iupiter'dir babam, benim sayemde bilinir gelecek, geçmiş
 ve şimdiki zaman; benim sayemde nağmeler,
 lirin telleriyle uyum içindedir.
 Gerçekten keskindir okum, buna rağmen bir ok,
 520 daha keskindi benimkinden, bomboş yüreğimde yaralar açan.
 Benim buluşumdur tıp sanatı ve 'Yardım Getiren' denir bana

- bütün Dünya’da, otların da gücü bana atfedilir.
 Ah! Hiçbir otla tedavisi mümkün olmadığı için bu aşkın,
 efendisine yararı olmuyor, herkese yararı olan sanatımın.”
- 525 Daha çok şey söyleyecek olan tanrıdan ürküp koşarak kaçtı
Peneus’un kızı, tanrıyla baş başa bıraktı bitmemiş sözlerini,
 o zaman da güzel görünen: Rüzgârlar açığa çıkarıyordu bedenini,
 karşıt esintiler uçuruyordu açılan elbisesini
 ve hafif hava, dağılan saçlarını gerisingeriye savuruyordu,
- 530 kaçıışı, güzelliğine güzellik katıyordu ama genç tanrı, daha fazla
 zaman kaybetmemek için son verir iltifatlarına, aşkla
 yanıp kavrulduğu için dolu dizgin takip eder ayak izlerini;
 hani *Galya* cinsi bir köpek, boş tarlada bir tavşan
 gördüğünde, bu ayaklarıyla ganimetini, öbürü kurtuluşunu arar ya,
- 535 bu, ele geçirmek üzere ona sahip olduğunu
 umut eder ve uzattığı burnuyla ayak izlerine dokunur ya,
 öbürü ise tereddüttedir yakalandı mı, ısırılmaktan
 kurtuldu mu ve ensesindeki ağız geride kaldı mı diye,
 işte öyledir tanrı ve bakire, biri umuttan alır hızını, öbürü
 korkudan.
- 540 Yine de aşkın kanatlarıyla teşvik edilen, takip eder
 daha tez, hem durup dinlenmesine izin vermez
 hem kaçanı arkasından
 tehdit eder, nefesini hisseder boynuna yayılan saçlarında.
 Harcadığı için bütün gücünü, sararıp soldu *Daphne* ve süratli
 kaçıışının yorgunluğuyla yenik, *Peneus*’un sularına bakıp
- 545 “Yardım et, baba” dedi, “eğer nehrin tanrısal güce sahipse,
 yok et biçimimi, delice sevdiğim!”
 Güçlülükle sona erdirdiğinde yakarmasını,
 ağır bir uyusukluk ele geçirir uzuvlarını,
 yumuşak yüreği, ince bir ağaç kabuğuyla çevrilir,
- 550 saçları yaprağa, kolları dallara dönüşür,
 o kadar tez olan ayağı, şimdi kalın köklere tutunur,
 yüzü ağacın tepesi olur, onda sadece parlayan güzellik kalır.
Apollo bunu da sever ve sağ elini gövdesine koyduğunda,
 şimdi bile yeni kabuğu altında titrediğini hisseder
- 555 ve sarılıp kollarıyla dallarına insan uzvuymuş gibi,
 öpücükler verir ağaca, yine de kaçınır öpücüklerden ağaç.

- Tanrı buna “Artık karım olamayacağına göre,
benim ağacım olacaksın kesinlikle” dedi, “daima çevrelenecek
saçlarım, *citharam*,²⁹ sadağım, seninle ey *Daphne*!
- 560 Destekleyeceksin *Latin* önderlerini, neşenin sesi
zafer törenini terennüm ettiğinde ve
Capitolium, uzun alayları gördüğünde.
Augustus’un kapı pervazlarında, sen aynı sadık nöbetçi,
kapılarının önünde duracaksın ve ortada duran meşeyi
koruyacaksın,³⁰ benim uzun saçlı genç başım gibi,
565 sen de daima yaprağının ebedi güzelliğini taşı!”
*Paeon*³¹ sözlerine son vermişti;
az önce oluşan dallarıyla *Daphne*, bunu
onayladı ve tepesini, insan başı gibi hareket ettirdiği görüldü.
Bir koru vardır *Teselya*’da, hiçbir yandan geçit vermediği için
sarp ormanıya *Tempe* derler. Buradan geçen *Peneus*,
570 *Pindus*’un eteğinden dökülüp köpüklü sularıyla döner durur,
şiddetli hızıyla hafif dumanları hareket ettiren
bulutları bir araya toplar, hem ormanların tepelerinde sağanak
yağmur yağdırır hem gürültüsüyle daha uzak bölgeleri bile
sağır eder.
Burasıdır büyük nehrin yurdu, meskeni, evinin
575 iç bölmeleri, burada güvenli dalgalardan yapıлма mağarasında
oturup adalet dağıtıyordu *nymphalara* ve sularını mesken
tutanlara.
Toplanırlar oraya yerel nehirler ilk önce,
Daphne’nin babasını tebrik mi edeceklerini yoksa ona
taziyelerini mi
sunacaklarını bilmeden: Kavak taşıyan *Sperchios*, huzursuz
Enipeus,

29 Klasik gitarın atası olan *cithara*, telli ve mızrapla çalınan antik bir çalgıdır. Özellikle tanrı *Apollo* şerefine düzenlenen dini törenlerde çalınırdı.

30 Geleceğin Roma imparatoru *Octavianus*, henüz *Augustus* unvanı almadan önce yaptığı tüm savaşlardan galip çıktığı, Roma’yı ve Roma yurttaşlarının hayatını kurtardığı için meşe ağacının yapraklarından yapıлма sembolik bir yurttaşlık çelengi, ebedi olarak ona takdim edildi. Senato, kendisine *Augustus* unvanını verdiği zaman, bu çelengin, yanlarından iki defne dalı sarkacak şekilde evinin kapılarının her iki yanına asılması uygun görüldü.

31 Şifacı (=İyleştiren/Şıfa veren) anlamında kullanılan *Apollo*’nun lakaplarından biri.

- 580 yaşlı *Apidanus*, nazik *Amphrysos*, *Aeas*
 ve az sonra başka nehirler, güçlü bir akıntıyla taşınıp
 başıboş dolaşmaktan yorgun, sularını denize döken.
 Bir tek *Inachus* yoktu, mağarasının dibinde saklanmış,
 gözyaşlarıyla suları yükseltiyordu ve biçare baba, kızı *Io*'yu
 585 kaybettiği için yas tutuyordu. Bilmez kızının hayatta mı olduğunu,
 yoksa göçüp gitmiş ruhlara mı karıştığını
 ama onu hiçbir yerde bulamadığı için
 hiçbir yerde olmadığını düşünür
 ve korkar içten içe daha kötü şeyler olmasından.
 Görmüştü *Iupiter* onu, babasının nehrinden dönerken
 ve “Ey *Iupiter*’e layık bakire, bilmiyorum yatağında
 590 hangi kocayı mutlu edeceğini” demişti, “git yüksek koruların
 gölgeliklerine (koruların da gölgeliklerini göstermişti),
 sıcak yakıp kavururken ve Güneş, tepe noktasındayken;
 olur da yalnız başına vahşi hayvanların inlerine girmekten
 korkarsan,
 tanrıdan emin bir korumayla koruların en gizli yerlerine
 gidebilirsin,
 595 alt kademedен bir tanrı değil, yüce elimle semavi asayı
 tutan tanrım ben, değişken yıldırımları atanım ben,
 kaçma benden!” Kaçıyordu çünkü *Io*; artık *Lerna* otlaklarını
 ve ağaçlarla kaplanmış *Lyrceum* arazilerini geride bırakmıştı,
 tanrı, geniş toprakları yaydığı sisle
 600 gizlediğinde; yakaladı kaçanı ve kızlığını aldı.
 Bu esnada *Iuno*, *Argos*’un orta bölgelerini gördü,
 uçuşan bulutların pırıl pırıl bir günde geceyi getirdiğine
 hayret edip onların ne nehrin
 ne toprağın buharıyla gönderildiğini hissetti
 605 ve kocasının nerede olduğunu araştırdı, artık defalarca
 yakaladığından onun ne haltlar karıştırdığını bildiği için.
 Onu semada bulamayınca, “Ya yanılıyorum
 ya da aldatılıyorum” dedi, semanın zirvesinden aşağıya inip
 yeryüzünde durdu ve bulutların çekilmelerini buyurdu.
 610 *Iupiter*, karısının gelişini hissetmişti ve *Inachus*’un kızını
 pırıl pırıl parlayan bir düveye çevirmişti,

- (düveyken de güzeldi): *Saturnus*'un kızı,³² ineğin güzelliğini gönülsüzce kabul eder, kimin nesi, nereden ve hangi sürüden geldiğini sorar, sanki gerçeği bilmezmiş gibi.
- 615 *Iupiter* uydururverir topraktan doğduğunu, atası soruşturulmasın diye: İster bunu *Saturnus*'un kızı, hediye olarak. Ne yapsın? Aşkını teslim etmek zalimce ama vermemek kuşku uyandırır: Salık veren yanı 'Ayıp'³³ der, diğer yandan 'Aşk' caydırır. 'Ayıp' yenilirdi 'Aşk' tarafından
- 620 ama eğer inek gibi basit bir hediye, hem soyunun hem yatağının yoldaşına verilmeseydi, inek olmadığı anlaşılabilirdi.
- Iupiter* odalığını verse bile, bütün korkusunu atmadı hemen tanrıça, korktu *Iupiter*'den ve endişeliydi hırsızlıktan, gözetmesi için *Io*'yu, *Arestor*'un oğlu *Argus*'a teslim edinceye kadar.
- 625 Yüz gözle çevrili bir başı vardı *Argus*'un, orada sırayla uyuyordu her seferinde iki göz, diğerleri görev başında ve nöbette kalıyordu, ne şekilde olursa olsun mevzilenmişti, *Io*'ya bakıyordu, arkasını dönse bile, *Io* gözlerinin önündeydi.
- 630 Gün ışığında otlamasına izin verir, Güneş battığında kapatır ve kayışları geçirir, onları hak etmeyen boynuna; ağaç yapraklarıyla ve acı çimenlerle beslenir *Io*, yatak yerine her zaman çimenli olmayan toprağa uzanır bahtsız ve çamurlu nehirlerden içer,
- 635 hatta yalvararak, *Argus*'a kollarını uzatmayı istediğinde, kolları yoktu *Argus*'a uzatmak için ve ağzıyla yalvarmaya çalıştığında böğürdü, ödü koptu çıkardığı gürültüden ve dehşete kapıldı kendi sesinden. *Inachus*'un kıyılarına da geldi, sık sık oynayıp durduğu;
- 640 ağzını ve yeni boynuzlarını suda gördüğünde, çok korktu ve dehşete kapılıp kendisinden kaçtı; *naiaslar*³⁴ bilmezler, bilmez bizzat *Inachus* da

32 *Iupiter*'in karısı ve kız kardeşi olan tanrıça *Iuno*.

33 Pudor: Ayıp; Amor: Aşk.

34 Su *nymphaları*.

- kim olduğunu ama o, babasını takip eder ve takip eder bacılarını, hem okşanmasına izin verir hem hayran olanlara kendisini sevdirebilir.
- 645 Yaşlı *Inachus*, kopardığı çimenleri uzatmıştı,
Io, babasının ellerini yalar ve ayaklarına öpücükler kondurur,
tutamaz gözyaşlarını, ah bir konuşabilse,
yardım etmesi için yalvarsa, hem adını hem başına gelenleri söylese.
Sözler yerine, toynağıyla kuma yazdığı harfler,
- 650 bedeninin değiştirildiğine dair bilgi verdi kederle.
“Ah, biçare ben!” diye haykırdı babası *Inachus* ve gözyaşı döken
kar beyaz düvenin boynuzlarına ve boynuna sarılarak,
“Ah, biçare ben!” diye ağladı; “Sen misin bütün yeryüzünde
aradığım kızım? Senin bulunmamanın kederi,
- 655 daha hafif kaldı bulunmandan! Susuyorsun, sözlerime
karşılık vermeden, derin yüreğinden sadece iç geçiriyorsun,
sözlerime karşı tek yapabildiğin böğürmek ama ben
her şeyden bihaber, senin gerdek odanı
ve düğün yanarcalarını hazırlıyordum,
bir damattı ilk umudum, ikincisi torun,
- 660 şimdi sana sürüden bir erkek,
şimdi sana sürüden bir torun bulmalıyım.
Ölümle bile dindiremem bu kadar büyük bir acıyı,
tanrı olmamın bedeli, ölümün kapalı kapısı da
sonsuza kadar daim kılıyor acılarımı.”
Böyle yanıp yakılanları, ayırdı birbirinden yıldız gözlü *Argus*
665 ve kızı koparıp babasından, uzak otlaklara çekip götürdü.
Kendisi, uzakta bir dağın yüksek doruğunu
mesken tutar, oturup her tarafı gözetler oradan.
Tanrıların efendisi daha fazla
tahammül edemez *Phoroneus*’un³⁵ bacısının
çektığı o kadar büyük acılara, oğlunu çağırır, parlak *Pleias*’ın³⁶
670 doğurduğu ve buyurur *Argus*’u öldürmesini.
Kısa sürer ayaklarına kanatlarını, saçlarına şapkasını takması,
uyku getiren esasını güçlü eline alması,

35 *Inachus*’un, *Oceanus*’un kızı *Melia*’dan olan oğlu.

36 Dizede *Atlas*’ın kızları, *Pleiades* (Ülker takımıyıldızı) olarak adlandırılan yedi kız kardeşten biri ve haberci tanrı *Mercurius*’un annesi olan *Maia* vurgulandığı için sözcük, tekil şekilde (=Pleias) kullanılmıştır.

- hazırlandığında *Iupiter*'den cana gelen, babasının hisarından yeryüzüne sıçradı, orada şapkasını çıkardı
- 675 ve kanatlarını bir kenara koydu, yanına sadece asasını aldı. Bununla bir çoban gibi dolambaçlı kırlarda keçilerini sürer, geldiğinde aşırıldığı ve sıralı çoban kavalını çalar. Kavalın alışılmadık sesiyle cezbedilen *Iuno*'nun bekçisi *Argus*, “Her kimsen, bu kayada benimle oturabilirsin”
- 680 dedi, “çünkü hiçbir yerde sürü için daha bol ot yoktur, çobanlar için uygun bir gölgelik olduğunu da görüyorsun.”
- Atlas*'ın torunu³⁷ oturur, hem birçok şey konuşup sohbetle günü geçirir hem sıralı kavalını çala çala, nöbet tutan gözleri yenmeye çalışır.
- 685 O, yine de mücadele eder tatlı uykuyu yenmek için ve birkaç gözü uyusa bile, yine de diğer gözleriyle nöbet tutar; sorar ayrıca (keşfedildiği için çoban kavalı yakın zamanda) nasıl bulunduğunu.
- O zaman tanrı: “*Arcadia*'nın soğuk dağlarının altında” dedi,
- 690 “*Nonacrisli hamadryaslar*³⁸ arasında çok ünlü bir *naias* vardı, *nymphalar* *Syrinx* diye çağırırlardı, kendisini takip eden *satyrus*ları defalarca atlatmıştı ve hangi tanrı olursa olsun, gölgeli ormanın ve bereketli kırım sahip olduğu. Koşmasıyla ve bekâretiyle
- 695 *Ortygiyalı* tanrıçaya tapardı, *Diana* gibi kuşanıp yanıltırdı, *Latona*'nın kızı olduğuna inanılabilirdi, bunun boynuzdan, öbürünün altından yayı olmasaydı, böyle de yanıltıyordu. *Lycaeus* Tepesi'nden dönerken, başı, sivri çam yapraklarından bir taçla çevrelenmiş *Pan*³⁹ görür bunu
- 700 ve şöyle sözler söyler ...”
- Bekledi *Mercurius*, *Pan*'ın söylediklerini anlatmak için, yalvarmalarına aldırmış etmeyen *nymphanın* ıssız yerlere kaçtığını, kumlu *Ladon*'un sakin nehrine gelinceye değin; burada sular onun hızına engel olduğunda, akışkan bacılarına yalvardığını, kendisini dönüştürmeleri için,

37 Tanrı *Mercurius*.

38 Orman *nymphaları*.

39 Çobanların ve sürülerin tanrısı.

- 705 *Pan*'ın, artık *Syrinx*'i yakaladığını sandığında,
*nymphan*ın bedeni yerine bataklık kamışlarını kavradığını
ve orada içini çektiğinde, saza çarpan nefesinin
hafif ve yakınmaya benzer bir ses çıkardığını,
yeni sanatıyla ve sesin cazibesiyle kendinden geçen tanrının,
710 “Benim için seninle birliktelik bu olacak” dediğini
ve böylece farklı boydaki kamışların balmumuyla
tutturulduktan sonra, *Syrinx*'in adını aldıklarını.
Böyle şeyler anlatmak üzereyken *Cylleneli* tanrı, bütün
gözlerin uykuya yenik düştüğünü ve kapandığını gördü;
715 hemen sesini keser ve uykusunu derin kılar,
uyuyan gözlerini sihirli asasıyla okşayarak,
gecikmeden başı öne düşüp duranı, orak biçimli kılıcıyla biçer,
başın boyna yakın olduğu yerden, kanayan başı kayadan
atar ve yalçın kayayı kanla boyar.
- 720 Ey *Argus* yatıyorsun, onca gözüne yaydığın ışık
söndürüldü ve sadece karanlık kapladı yüz gözünü!
Alır bunları *Iuno*, kuşunun kanatlarına
yerleştirir ve kuyruğunu, parıldayan mücevherlerle donatır.⁴⁰
Iuno, öfkeyle yanıp tutuştuğu için yağdırdı gazabını hemen,
725 korkunç *Erinyes*'ü saldı *Argoslu* odalığının gözlerinin önüne
ve ruhuna, görünmeyen vesveseler soktu yüreğine ve
korkuttu *Io*'yu, kaçıp dursun diye bütün Dünya üzerinde.
En sonunda ey Nil, bitmek bilmez ıstırabına sen son verdin.
Ulaşıp ulaşmaz sana, dizlerini koyup kıyının
- 730 kenarına çöktü ve boynunu geriye atıp yüzünü kaldırarak,
(buydu sadece yapabildiği) yüce yıldızlara doğru
inleyip ağlayarak ve kederle böğürerek, *Iupiter*'e
yakındığı ve acılarına son vermesi için yalvardığı görüldü.
Iupiter, kollarıyla karısının boynuna sarılıp artık *Io*'nun
735 cezasına bir son vermesini istedi, “Gelecek için
bir kenara at korkularını, asla acının nedeni olmayacak
bu kadın” dedi ve *Styx* bataklığının, bunu duymasını buyurdu.
Tanrıça yatırıldığında, *Io* önceki görünümüne kavuştu
ve önceden nasılsa, öyle oldu: Sert kıllar yok olur bedeninden,

40 *Mercurius*'un öldürdüğü *Argus*'un yüz gözü, tanrıça *Iuno* tarafından sembolik kuşu olan tavuskuşunun kanatlarına yerleştirilmiştir. Bu nedenle tavuskuşlarının kanatlarının göz göz olduğuna inanılır.

- 740 boynuzları gözden kaybolur, gözünün bebeği küçülür,
geniş ağzı daralır, omuzları ve elleri eski haline gelir
ve toynakları yok olup her biri beş tırnağa dönüşür,
inek biçiminden hiçbir şey kalmaz onda beyazlığının dışında.
İki ayağının işleviyle mutlu *nympha*,
745 dikilir ayağa ve konuşmaktan korkar düve gibi
böğürmemek için, ürkek ürkek tereddüt edip konuşmaya çalışır.
Şimdi en ünlü tanrıça olarak tapılır, keten giysili kalabalık
tarafından,
yüce *Iupiter*'in tohumundan cana gelen *Epaphus*'un,
sonunda bunun oğlu
olduğuna inanılır ve kentler boyunca dizi dizi tapınakların
750 sahibi olur anasıyla birlikte. Bu *Epaphus*'la aynı kafada ve yaşıyadı
Güneş'ten cana gelen *Phaëthon*; bir gün büyük konuşup
babası *Phoebus*'la⁴¹ böbürlenene ve kendisini küçük görene
dayanamadı *Inachus*'un torunu⁴² ve "Kaçık" dedi, "ananın
her şeyine
inanıyorsun ve uyduruk bir babanın hayaliyle böbürleniyorsun."
755 Kızardı *Phaëthon*, utancı öfkelerini bastırdı
ve anası *Clymene*'ye, *Epaphus*'un hakaretlerini sıraladı:
"Bundan daha çok üzülebilirsin ana" dedi, "ben asil,
o küstah olduğu halde sustum! Utanıyorum bu hakaretlerin bize
edilebilmesinden ve çürütülememesinden
760 ama sen, eğer gerçekten semavi tohumdan cana geldiysem,
bir işaret ver o kadar büyük soyumdan ve beni akla!"
Böyle söyledi ve kollarını, anasının boynuna doladı;
kendi başı, *Merops*'un⁴³ başı ve bacılarının düğün yarıncıları
üzerine,
kendisine gerçek babasına ilişkin bir işaret vermesi için yalvardı.
765 *Clymene*, *Phaëthon*'un yalvarmasından mı, yoksa daha çok
kendisine atılan iftiradan duyduğu öfkeden mi bilinmez,
her iki kolunu semaya kaldırdı ve Güneş'in ışığına bakarak,
"Parlayan ışınlarıyla bu seçkin ışık üzerine" dedi,
"bizi duyan ve gören; oğlum sana yemin ederim,

41 Güneş için kullanılan, parlak anlamında bir sıfat.

42 *Epaphus*.

43 *Clymene*'nin ölümlü kocası, Etiyopya kralı.

- 770 senin, baktığın Güneş'ten, senin, Dünya'yı yöneten
Güneş'ten olduğuna; eğer yalan söylüyorsam, izin vermesin
kendisini görmeme ve şu ışığı, son kez göreyim gözlerimle!
Zor bir iş değil senin için babanın evini öğrenmek,
doğduğu yerdeki evi, ülkemize yakındır,
- 775 eğer bu kadar niyetliysen, git ve kendisinden öğren!”
Anasının bu sözlerinden sonra, kendinden geçti
Phaëthon neşeyle ve zihninde *eteri* hayal etti,
kendi halkı olan *Aethiopia*lıları ve parlayan yıldızlar altında
uzanan
Hintlileri aştı, heyecanla babasının doğduğu yere ulaştı.

II. KİTAP

- 1 *Phoebus*'un göz alıcı sütunlarla gösterişli sarayı,
parlayan altınla ve alevlere benzer bronzla pırıl pırıldı,
alınlığı, parıldayan fildişiyle kaplıydı ve
çift kanatlı gümüş kapıları ışık saçıyordu.
- 5 İşçilik madeni dize getirmişti çünkü *Mulciber*¹ orada
yeryüzünü çevreleyen denizleri nakşetmişti:
Dünya'yı ve Dünya'nın üzerine sarkan semayı.
Deniz, içine alır deniz mavisi tanrıları, ahenkli *Triton*'u,
değişip duran *Proteus*'u,² balinaların devasa sırtlarını
- 10 kollarıyla sıkıştıran *Aegaeon*'u,³
Doris'i ve kızlarını, bir kısmının denizde yüzdüğü
bir kısmının kayalarda oturup yeşil saçlarını kuruttuğu,
bazılarının bir balıkla taşındığı: Hepsinin görünüşü aynı değildir,
farklı değildir yine de "kız kardeşler" misaline uygun olarak.
- 15 İnsanları, kentleri, ormanları, vahşi hayvanları,
nehirleri, *nymph*aları ve öteki kırsal tanrıları taşır yeryüzü.
Bunların üstüne yerleştirilmişti ışık saçan semanın tasviri,
sağ yandaki kapılarda altı, sol yandakilerde aynı sayıda
takımyıldız.
- Clymene*'nin oğlu, sarp bir patikayla buraya
- 20 gelir gelmez ve merak ettiği babasının evine girer girmez,
hemen çevirir adımlarını babasının yüzüne doğru
ve uzakta durur çünkü yaklaşamaz daha fazla
ışığına. Mor giysisini kuşanmış oturuyordu
Phoebus, parlak zümrütlerle ışık saçan tahtında.
- 25 Sağ ve sol yanda Gün, Ay, Yıl,
Yüzyıl, eşit uzaklıklarda dizilmiş Saatler,
çiçekli taçla taçlanmış genç Bahar duruyordu,
duruyordu çıplak Yaz ve buğday başaklarından bir taç takıyordu,
hem Güz duruyordu ezilen üzümlerle lekeli

1 Vulcanus için kullanılan lakaplardan biri.

2 Her tür şekle girebilen ve bilicilik yeteneğine sahip deniz ihtiyarı.

3 Devlerin en güçlüsü. Tanrılar tarafından Briareus, insanlar tarafından Aegaeon olarak adlandırılırdı.

- 30 hem buzlu Kış, beyaz saçları pöstekivari.
 Bunların ortasında duran *Phoebus*, bu şeylerin tuhaflığından
 çok korkan delikanlıyı, her şeyi izleyen gözleriyle gördü:
 “Buraya gelmenin sebebi nedir? Bu zirvede ne arıyorsun
Phaëthon” dedi, “babanın yadsımadığı evlat?”
- 35 O karşılık verdi: “Ey sınırsız Dünya’nın ortak ışığı,
 babam *Phoebus*, adını kullanma hakkını verirsen bana,
Clymene yalan söyleyip suçunu başka bir şeyle örtmüyorsa,
 güvence ver baba, adınla gerçekleri söyleyip
 inanılmam için, bu kuşkuyu uzak tut ruhumdan!”
- 40 Böyle söylemişti, babası başının etrafında parlayan
 ışınlarını çıkardı ve daha yakına gelmesini buyurdu,
 ona sarıldıktan sonra, “Benim olduğunun yadsınması,
 haksızlıktır sana, zaten *Clymene* de” dedi, “asıl kökenini söyledi,
 yine de en ufak bir kuşkun varsa, dile benden ne dilerse,
- 45 almak için bahşedenden: Tanığı olsun sözümün, tanrılarca
 yemin edilmesi gereken *Styx* bataklığı, gözlerimle görmediğim!”
 Sözlerine henüz son vermişti, arabasını istediğinde babasının
 ve ayakları kanatlı atlarının bir gün boyunca idare hakkını.
 Pişman oldu yemin ettiğine babası, üç dört kez
- 50 sallayıp parlak başını, “Sözlerin” dedi, “düşüncesizce
 laf ettiğimi kanıtladı, keşke yemin etmeseydim! İtiraf ediyorum
 oğlum, bir tek bunun için sana hayır derdim,
 belki vazgeçirebilirim, isteğin güvenli değil!
 Büyük bir dilek diledin *Phaëthon*, ne senin gücüne
- 55 ne bu kadar küçük yaşta bir çocuğa uygun gelen.
 Yazgın ölümlü, arzuladığın şey ise ölümlü değil,
 tanrılara bile bahşedilebilen bir şeyden daha fazlasını,
 bilmeden istiyorsun: Her biri hoşuna gideni yaptığı halde,
 benden başka birinin hâkimiyeti yoktur
- 60 ateşten dingil üzerinde. Yüce *Olympus*’un yöneticisi de
 sağ eliyle korkunç ve acımasız yıldırımlarını fırlatan,
 bu arabayı süremez, *Iupiter*’den daha büyük neyimiz var?
 Birinci yol diktir ve sabahleyin henüz ısınmış atlarım,
 bu yolla zar zor başa çıkarlar; semanın ortasındaki yol,
- 65 son derece yüksektir, oradan denizi ve yeryüzünü görmek, çoğu kez
 bana bile korku verir ve yüreğim, korkuyla ürperip titrer;

- son yol sarptır ve dirayetli bir yönetim ister,
o zaman bile, aşağıda akıp giden sularıyla beni kabul eden
Tethys,⁴ korkup durur baş aşağı düşmemden.
- 70 Dahası, gök kubbe sürekli dönüp durduğu için,
hem yüce yıldızları çeker hem fırl fırl döndürür.
Buna karşı dayanırım, alt etmez beni, başka şeyleri alt eden
hızlı devinim ve Dünya'nın hızına karşı yol alırım.
Arabayı aldığını düşün, ne yapacaksın? Dönüp duran
kutuplara karşı
- 75 gidebilecek misin, eksenin seni hızla savurmaması için?
Belki de orada koruların, hem tanrıların kentlerinin
hem hediyelerle dolu zengin tapınakların olduğunu hayal
ediyorsun;
baştan sona pusudan ve
vahşi hayvanların şekillerinden oluşan bir yoldur,
doğru yolu tuttursan ve hiç hata yapmadan yol alsan bile,
- 80 yine de karışt yönlerdeki Boğa'nın boynuzlarından geçeceksin,
Teselyalının Yay'ından,⁵ vahşi Aslan'ın ağzından,
acımasız kısıkaçları dışa kıvrık
Akrep'ten ve kısıkaçları içe kıvrık Yengeç'ten.
Kolay değil senin için, dört ayaklı şiddetli atları yönetmek,
- 85 göğüslerindeki alevleri ağızlarından burunlarından salan;
bana bile güçlülükle tahammül ederler, ateşli
ruhları yandığı ve boyunları, dizginlere karşı koyduğunda;
ama sen, ey oğlum, ölümcül lütfun sorumlusunun ben olmamdan
kaçın ve zaman varken, vazgeç dileğinden!
- 90 Kuşkusuz, kanımdan cana geldiğine inanman için
güvenilir işaretler istiyorsun.
Veriyorum güvenilir işaretleri: Korkumla
ve bir babanın duyduğu endişeyle baban olduğum kanıtlanmakta.
İşte, bak yüzüme, keşke gözlerini yüreğime sokabilsen
ve içinde bir babanın endişelerini görebilsen!
- 95 Hem sonra etrafına bak, varsıl Dünya'nın sahip olduklarına,
aynı şekilde semanın, yeryüzünün, denizin o kadar çok

4 Deniz tanrıçası.

5 Dizede, öldükten sonra Sagittarius takımıyıldızı (=Okçu/Yay burcu) olarak gökyüzüne yerleştirilen Teselyalı at adam Chiron vurgulanmaktadır.

- ve o kadar büyük mülkünden bir şey iste, geri çevrilmeyeceksin, sadece bu şeyi isteme yalvarırım, asıl adıyla yıkım olan, lütuf değil, yıkım istiyorsun *Phaëthon*, lütuf yerine!
- 100 Neden tatlı kollarınla boynuma sarılıyorsun, acemi? Şüphe etme! Bahşedilecek (*Styx* sularına yemin ettim) ne dilediysen ama sen daha ihtiyatlı bir şekilde dile!” Son vermişti uyarılarına yine de direnir öbürü söylenenlere ve ısrar eder niyetinde, yanıp tutuşur arabanın arzusuyla.
- 105 Sonunda, elinden geldiğince oyalanan babası, götürdü delikanlıyı *Vulcanus*’un hediyesi olan heybetli arabanın yanına. Dingili altındandı, kirişi altından, tekerleklerinin üst kavisi altından, tekerlek parmaklıklarının dizisi gümüşten; dizginleri boyunca sarı yakutlar ve sırayla yerleştirilmiş mücevherler,
- 110 *Phoebus*’a yansıyıp parlak ışıklar saçıyordu. *Phaëthon* heyecan içinde onlara hayret ederken ve eseri incelerken, işte kızıl şafağın nöbetçisi Şafak, mor kapılarını ve güllerle dolu kabul salonlarını açtı. Dağılır yıldızlar, yürüyüş kolunun sonunda yürür *Lucifer*⁶
- 115 ve semadaki nöbet yerinden en son kendisi çıkar. *Titan* soylu *Phoebus*, bunun gittiğini, yeryüzünün ve Dünya’nın kızardığını Ay’ın da son boynuzlarının, sanki gözden kaybolduğunu gördüğünde, tez elden atlarını boyunduruğa koşmalarını buyurur Saatler’e. Tanrıçalar süratle buyrukları yerine getirirler, alev saçan ve
- 120 *ambrosia*yla⁷ dolu dört ayaklı atları, yüksek ahırlardan sevk eder ve şingirdayan dizginleri geçirirler. O zaman babası, oğlunun yüzünü kutsal merhemle yağladı ve yiyip yutan aleve karşı direnç sağladı, saçına ışık saçan tacını yerleştirdi ve huzursuz yüreğine çöken
- 125 matemin önsezisiyle iç çekip şöyle dedi:
“Eğer en azından babanın şu uyarılarına itaat edebilirsen, dikkat et oğlum kamçı darbelerine ve oldukça güçlü kullan dizginleri!”

6 Sabah yıldızı.

7 Meyvelerden ve tatlı şeylerden oluşan, ölümsüz tanrıların yiyeceği.

- Kendiliklerinden hızlanır atlar,
güçtür durdurmak hevesle koştuklarında,
hoş görünmesin sana beş kuşak boyunca düzenlenen yol!
- 130 Geniş bir kavisle kesilen patika eğimlidir
ve üç kuşağın sınırıyla hoşnut, hem güney kutbundan
kaçar hem kuzey rüzgârlarıyla dolu kuzeyden,
yolun bu taraftan olsun, tekerleğimin belirgin izlerini göreceksin.
Eşit ısıyı taşımaları için hem semanın hem yeryüzünün,
- 135 ne aşağıda seyret ne *eter* boyunca üste çıkmaya çalış!
Daha yükseğe çıkarsan, semavi çatıları yakarsın,
daha aşağıda Dünya'yı; orta yolda, en emin şekilde seyrederdin.
Tekerlek seni, ne daha sağda, kıvrık *Anguis*'e⁸ döndürsün
ne daha solda gizlenen *Ara'ya*⁹ sevk etsin,
- 140 ikisi arasında yol tut! Diğer şeyleri Talih tanrıçasına¹⁰ bildireceğim,
sana yardım etmesi ve senden daha iyi
bir şekilde seninle ilgilenmesi için.
Ben konuşurken, batı kıyısına vardı
ıslak Gece, artık gecikmemeliyiz!
Çağırıyoruz, gece çekildiği için Şafak ılık saçıyor.
- 145 Çabuk sarıl dizginlere elinle ya da düşüncen değişirse,
arabamı değil nasihatlerimi kullan,
şansın varken, hâlâ sağlam zeminde duruyorken
ve henüz acemice arzuladığın dingillerden bihaber yol almazken,
bensiz yeryüzüne ışık vermek yerine,
güven içinde onlara bakasın diye."
- 150 Beriki, körpe bedeniyle tez arabaya biner ve kurulur üstünde,
kendisine teslim edilen dizginlere elleriyle dokunmaktan
haz alır ve o zaman, bu duruma gönülsüz olan babasına
teşekkür eder.
Bu sırada *Phoebus*'un tez atları, *Pyrois*, *Eous*, *Aethon*
ve dördüncüsü *Phlegon*, ateşli kişnemeleriyle havayı
- 155 doldurur ve ayaklarıyla ahır sürgülerine vururlar.
Tethys, torununun yazgısından bihaber,
sürgüleri çektiğinde ve uçsuz bucaksız sema açık kılındığında,

8 Draco takımıyıldızı.

9 Sunak anlamına gelen bir takımıyıldız.

10 Fortuna.

- atlar hızla ilerlerler; coşkulu ayaklarıyla havada
 saha kalkıp bulutları yararlar ve kanatlarıyla yükselip
 160 aynı yönden doğan doğu rüzgârlarını aşarlar
 ama ağırlık hafifti –*Phoebus*’un atlarının bildiği gibi değil–
 ve boyunduruk, alışılmış ağırlığından yoksundu:
 Hani kıvrık gemiler, uygun ağırlık olmadan sallanırlar
 ve aşırı hafiflik yüzünden denizde dengesizce sürüklenirler ya
 165 işte öyle, alışılmış yükten yoksun olan araba, havaya sıçrar
 ve yükseğe fırlar, boş bir araba misali.
 Bunu hisseder hissetmez, doludizgin koşar dört atlı takım, terk eder
 alışılmış yolu ve koşmaz, önceden düzenli koştuğu yere.
 Dehşete düşer *Phaëthon*,
 ne kendisine teslim edilen dizginleri nasıl çevireceğini
 170 bilir ne de nereden gideceğini, eğer bilseydi, atları idare ederdi.
 O zaman ilk önce, soğuk *Trionlar*¹¹ ısındılar *Phoebus*’un ışınlarıyla
 ve beyhude yere kendilerine yasaklanan denize dalmaya çalıştılar;
 buzlu kutbun yanı başında uzanan *Serpens*,¹²
 uyuşturan soğuk yüzünden daha önce kimseyi dehşete
 düşürmeyen,
 175 ısındı ve ısı yüzünden korkunç bir öfkeye sahip oldu;
 senin de, ey *Boötes*,¹³ bu kargaşadan kaçmış olduğunu söylerler
 geç de olsa, dört tekerlekli arabanı taşıdığı halde.
 Gerçekten *eterin* zirvesinden sınırsız yeryüzünü
 baştan sona gördüğünde bahtsız *Phaëthon*,
 180 sararıp soldu ve birden dizleri korkuyla titredi,
 o kadar çok ışıktan gözleri kararıverdi;
 artık şimdi babasının atlarına hiç el sürmemeyi yeğlerdi,
 artık şimdi pişman olur soyunu öğrenmekten
 ve isteğinde ısrar etmekten,
 artık şimdi *Merops*’un oğlu denmeyi arzu edip –hani şiddetli
 185 kuzey rüzgârıyla alabora olurken bir gemi, kaptan
 dümeni bırakıp onu tanrılara ve dualara terk eder ya–
 işte öyle söylenir.
 Ne yapısın? Semanın çoğu arkasında kalmış olsa da

11 Büyük ve Küçük Ayı takımıydı.

12 Yılan anlamına gelen bir takımıydı.

13 Bakar takımıydı.

- gözlerinin önündedir daha çoğu; zihninde ölçüp biçer her iki yolu
usulünce, ulaşmanın yazgısı olmadığı;
- 190 batıya bakar, ara sıra dönüp doğuya bakar,
ne yapacağını bilmez ve afallar, ne gemleri gevşetir
ne tutmaya gücü yeter ne de atların adlarını bilir.
Değişken semada şuraya buraya dağılmış devasa
vahşi hayvanların hayret verici suretlerini görür korku içinde.
- 195 Bir yer vardır Akrep'in kollarını iki yay içine eğdiği,
hem kuyruğuyla hem her iki yana kıvrıdığı kıskaçlarıyla
uzuvlarını, iki takımyıldızın yoluna uzattığı.
Çocuk, kara zehrinin nemiyle ıslak bu hayvanın, kıvrık ucuyla
kendisini yaralamak için tehdit ettiğini gördüğünde,
- 200 buz kesti ve korkudan aklı başından gidip dizginleri bırakıverdi.
Dizginlerin sırtlarında olduğunu hissettikten sonra,
rotadan çıkar atlar ve kontrolsüzce bilinmeyen bölgenin
hava sahasına girerler, nereye sürüklerse içgüdüleri,
kural tanımadan koşarlar hem yüce *eterin* altında sabit kılınan
- 205 yıldızlara çarparlar hem arabayı,
ıssız yerler boyunca kapıp götürürler,
kâh en yücelere çıkarlar kâh eğimli yollar boyunca
baş aşağı, yeryüzüne daha yakın bir alana dalarlar.
Ay, biraderinin atlarının kendisinininkilerden daha aşağıda
koşmasına hayret eder ve yanan bulutlar tüter.
- 210 Alevlerle tutuşur yeryüzü, en yüksek yerlerine olduğu gibi,
hem çatlaklar oluşur hem suyu çekildikten sonra kurur;
çayırlar, beyaz küllere dönüşür, ağaçlar, yapraklarıyla yanar,
kavrulmuş mısır tarlası, kendi zararına malzeme sağlar.
Küçük şeylere yakınıyorum:
- Büyük kentler, yitip gider sur duvarlarıyla
- 215 ve yangınlar, bütün soyları kendi halkıyla birlikte
küle dönüştürür, ormanlar, dağlarla birlikte yanar:
Yanar *Athos*, *Cilicalı Taurus*, *Tmolus* ve *Oeta*
ve o zaman kurur, daha önce pınarlarla dolup taşan *Ida*,
el değmemiş *Helicon* ve henüz *Oegralı* olmayan *Haemus*;
- 220 iki misli kılınan ateşlerle devasa yükseklikte yanar *Aëtna*,
çift doruklu *Parnasus*, *Eryx*, *Cynthus* ve *Othrys*,
sonunda karlardan yoksun kalacak *Rhodope*, *Mimas*,

- Dindyma*, *Mycale* ve *Cithaeron*, dini ayinler için seçilen.
Scythia'ya yarar sağlamaz soğukluğu, *Caucasus* yanar;
 225 *Pindus* ile birlikte *Ossa* ve her ikisinden daha büyük olan *Olympus*,
 yalçın *Alpler* ve bulutlu *Apeninler*.
 O zaman gerçekten *Phaëthon*,
 bütün her yerden yanıp tutuşan Dünya'ya
 bakar, ne onca sıcaklığa ne nefesiyle soluduğu
 –tıpkı derin bir fırından nefes alır gibi– kaynayan havaya
 230 dayanır ve arabasının sıcaklıkla parladığını hisseder.
 Artık ne küllere ne saçılan kıvılcımlara
 dayanabilir ve her yandan sıcak dumanla sarılır,
 nereye gittiğini ya da nerede olduğunu bilmez,
 zifiri karanlıkla örtülüp
 uçan atlarının kararına göre sürüklenip gider.
 235 İnanırlar o zaman kan, bedenlerinin yüzeyine toplandığı için
Aethiopia halkının, siyah renge büründüğüne;
 o zaman *Libya*, nemi çekildiği için sıcaktan kurudu,
 o zaman *nymphalar* saçlarını salıp hem pınarlara hem göllere
 gözyaşı döktüler. *Boeotia*, *Dirce*'yi aradı özlemle,
 240 *Argos*, *Amymone*'yi; *Ephyre*, *Pirene* sularını.
 Kıyılarını kurayla uzakta seçen nehirler,
 sağ esen kalmadılar: *Tanais*, tüttü suların ortasında
 hem yaşlı *Peneus* hem *Mysialı Caicus*
 ve tez *Ismenos*, *Arcadialı Erymanthus*'la birlikte,
 245 bir kez daha yanacak olan *Xanthus* ve sarımtırak *Lycormas*,
 kıvrımlı sularında oynayan *Maeander*,
Phrygialı Melas ve *Laconialı Eurotas*.
 Yandı *Babylonialı Euphrates*, yandı *Orontes*
 ve tez *Thermodon*, *Ganges*, hem *Phasis* hem *Hister*;
 250 *Alpheos* kaynadı, *Spercheus*'un kıyıları yandı,
Tagus'un nehrinde taşıdığı altın, eridi ateşlerle,
Maeonia kıyılarını şarkılarıyla dolduran
 nehir kuşları, *Caystros*'un ortasında yanıp tutuştular;
 dehşete kapılan Nil, kaçtı gitti Dünya'nın sonuna
 255 ve başını gizledi, hâlâ da gizler: Yedi ağzı
 boşalır tozla dolup yedi vadi nehirsiz kalır.
 Aynı akıbet, *Trakyalı Hebrus*'u *Strymon*'la birlikte kurutur

- ve batı nehirlerini, *Rhenus*'u, *Rhodanus*'u, *Padus*'u
ve Dünya'nın hâkimiyetinin vaat edildiği Tiber'i.
- 260 Sıçrar toprağın dibine, hem yarıklardan *Tartarus*'a sızarak
yanan ışık hem korkutur Ölümler Diyarı'nın kralını, karısıyla
birlikte;¹⁴
hem deniz çekilir hem kuru kumdan arazi olur
az önce deniz olan yer; derin denizin örttüğü
dağlar ortaya çıkıverir ve *Cyclad*ların yayılmasını artırırılar.
- 265 Balıklar en derinlere gider, yunuslar denizin üzerinde yaylanıp
alıştıkları havaya sıçramaya artık cesaret edemezler;
fokların beli bükük ölü bedenleri, engin denizin üstünde
yüzer; rivayet edilir, bizzat *Nereus*'un ve *Doris*'in,
kızlarının da sıcak mağaralar altında gizlenmiş oldukları.
- 270 *Neptunus*, hiddetli yüzüyle kollarını üç kez sulardan
kaldırmaya kalkıştı, üç kez havanın alevlerine dayanamadı.
Yine de müşfik Toprak, denizle çevrelendiği için,
açık denizin suları ve her yandan çektiği kaynaklar arasında
karanlık ananın bağırsaklarına gizlenen, kaldırdı
- 275 dumanla boğulan yüzünü, boynuna kadar kavrulduğu halde.
Elini alnına koydu ve büyük bir zelzeleyle
her şeyi sarsıp biraz çöktü, daha aşağıda kaldı
alışık olduğu yerden ve kutsal sesiyle şöyle konuştu:
"Eğer hoşuna gidiyorsa ve bunu hak ettiysem, neden yıldırımların
- 280 hiçbir şey yapmıyor, ey tanrıların en yücesi?
Ateşin gücüyle öleceksem,
ateşinle öleyim ve felaketi, buna sebep olanla önleyeyim!
Gerçekten ağzımı şu sözler için güçlülükle açabiliyorum
(buhar boğazını tıkamıştı), işte bak kavrulan saçlarıma,
gözlerimin içindeki onca küle, yüzümdeki onca küle!
- 285 Bana bu meyveleri mi, bereketime ve emeğime karşılık
bu onuru mu veriyorsun, kıvrık sabanın ve kazmaların
yaralarına katlandığım ve bütün sene çalıştığım için,
sürüye yapraklar ve yumuşak yemler, insan soyuna
ürünler, size de tutsüler sağladığım için?
- 290 Ama yine de ölümü hak ettiğimi onayla! O halde denizler neyi,
biraderin neyi hak etti? Neden kurayla ona teslim edilen

14 Pluto ve Proserpina (=Persephone).

- denizler gözden kayboluyor ve *eter*den uzaklaştıkça uzaklaşıyor?
 Eğer biraderinin ve benim hürmetim etkilemiyorsa seni,
 kendi semana acı! Bak her ikisine,
- 295 her iki kutup tûtmekte! Eğer ateş onlara zarar verirse,
 saraylarınız mahvolacak. İşte *Atlas*, canla başla çalışmakta
 ve kızaran kutbu, güçlûkle omuzlarında taşımakta!
 Eğer denizler, eğer yeryüzü, eğer semanın sarayı yok olursa,
 kadim *chaosa* dağılırız! Kurtar alevlerden şimdiye
- 300 kadar bir şey kaldıysa ve hüküm ver, herkesin hayrına!”
 Bunları söylemişti Toprak çünkü ne buhara tahammül
 edebildi daha fazla ne de daha çok konuşmaya ve yüzünü,
 hem toprağının hem ölmüşlerin ruhlarına
 oldukça yakın mağaraların içine çekti.
- Ama her şeye gücü yeten tanrı, yukarıdaki tanrıları ve arabayı veren
- 305 tanrının kendisini tanık gösterip –yardım etmezse, korkunç bir
 yıkımla
 her şeyin mahvolacağına– sıçradı yükseklerle, hisarının zirvesine,
 geniş yeryüzüne bulutlar yaymaya alışık olduğu,
 hem gök gürültülerini harekete geçirdiği
 hem yıldırımlarını fırlatıp attığı yere
 ama ne bulutlara sahipti o zaman, yeryüzüne yayabildiği
- 310 ne de yağmurlara, semadan gönderebildiği.
 Gürledi ve tarttığı yıldırımı, sağ kulağından
 sürücüye fırlattı ve aynı şekilde onu, hem canından hem
 arabasından
 etti ve ateşleri, vahşi ateşleriyle zapt etti.
 Altüst olur atlar, karşıt yöne sıçrayıp, boyunlarını
- 315 gemden kurtarır ve çekilen dizginleri geride bırakırlar.
 Şurada dizginler serilmiş yatar, burada kirişinden ayrılan
 dingil, şu bölümde kırılmış tekerleklerin parmaklıkları,
 saçıldı geniş bir alana paramparça arabanın parçaları.
 Ama *Phaëthon*, alevler kavururken kızıl saçlarını,
- 320 baş aşağı döne döne ve uzun uzadıya sürüklenip havada
 taşınır, bazen bir yıldızın açık semadan
 düşme de düşmüş görüldüğü gibi.
 Yurdundan uzakta farklı bir diyarda olan *Phaëthon*’u, Yüce
Eridanus kabul etti ve dumanlar tüten yüzünü yıkayıp temizledi;

- 325 batı *naias*ları, çentikli alevlerle tüten bedenini
mezara koydular ve mezar taşını bir kitabeyle belirgin kıldılar:
BURADA • PHAËTHON • YATİYOR •
BABASININ • ARABASININ • SÜRÜCÜSÜ •
ONU • DİZGİNLEYEMESE • BİLE •
YİNE • DE • BÜYÜK • BİR • ŞEYE • KALKIŞIP • DÜŞTÜ •
Zavallı babası, kederden hasta düşmüş,
330 yüzünü örterek gizlemişti ve –eğer inanırsak– bir günün
Güneşsiz geçtiğini söylerler: O zaman yangınlar, ılık
sağladılar ve o felakette bir işe yaradılar;
ama *Clymene*, söyledikten sonra bu kadar büyük
bir felakette söylenmesi gereken her şeyi, kederli, deli divane
335 ve sinisini döverek dolaştı bütün Dünya'yı baştan sona,
Phaëthon'un önce cansız uzuvlarını, sonra kemiklerini arayarak;
buna rağmen buldu yabancı bir kıyıda gömülen kemikleri.
Eğildi o yere, mermerde oğlunun adını okuduğunda,
gözyaşlarına boğuldu ve mezarı açıp kemikleri bağrına bastı.
340 *Heliadlar*¹⁵ daha az gözyaşı dökmezler, ölüme beyhude
hediyeler olarak gözyaşlarını verirler ve elleriyle sinelerini dövüp
biçare ağıtlarını duymayacak *Phaëthon*'u,
gece gündüz çağırır ve mezarının üstüne kapanırlar.
Ay, dört kez birleştirip boynuzlarını, doldurmuştu Dünya'yı;
345 onlar kendi âdetlerince –çünkü alışkanlık âdet haline gelmişti–
ağıt yakmışlardı. Onlardan *Phaethusa*, bacıların
en büyüğü, toprağa eğilmek istediğinde, yakındı
ayaklarının sertleştiğine, bunun yanına gelmeye çalışan
güzel *Lampetie*, kendisini aşağıya çeken bir kökle alıkonuldu;
350 üçüncüsü, saçını elleriyle yolmaya hazırlanırken,
yaprakları kopardı. Bu, dizlerinin ağaç gövdesiyle tutulmasına,
öbürü, kollarının uzun dallar olmasına üzüldü,
bu şeylere hayret ederlerken, ağaç kabuğu sarar kasıklarını
ve adım adım karınlarını, göğüslerini, hem omuzlarını hem ellerini
355 kuşatır, sadece ağızları görünür “ana” diye çağıran.
Ne yapsın ana, dürtüsü onu nereye çekerse,
bir oraya bir buraya gitmekten ve –fırsat varken–
öpücükler vermekten başka?

15 Phoebus ile *Clymene*'nin kızları, *Phaëthon*'un ablaları.

- Yetmez, bedenlerini ağaç gövdelerinden ayırmaya çalışır zorla
ve narin dallarını elleriyle koparır ama oradan
360 yaradan akar gibi kan kırmızı damlalar akar.
“Yalvarırım kıyma, ana” diye bağırır canı acıyan her biri,
“yalvarırım kıyma, yaralanıyor ağaçta bedenimiz,
artık elveda!” Ağaç kabuğu keser son sözlerini.¹⁶
Oradan gözyaşları akar ve yeni dallarından düşen
365 amber damlaları Güneş’te sertleşir, berrak nehrin
kabul ettiği ve *Latin* gelinlerin takması için gönderdiği.
Sthenelus’un oğlu *Cycnus*,¹⁷ bu mucizeye tanık oldu.
Anasının kanyla sana bağlansa da bu adam, ey *Phaëthon*,
yine de cesaretiyle daha yakındı sana. O, terk edip krallığını,
370 (çünkü *Liguria* halklarını ve büyük kentleri yönetmişti)
yeşil kıyıları, *Eridanus* Nehri’ni ve *Phaëthon*’un bacalarıyla
donanan ormanı, ağıtlarıyla doldurmuştu,
adamın sesi inceldiğinde, saçlarını beyaz tüyler
örttüğünde, boynu göğsünden uzun uzadıya
375 gerildiğinde ve kırmızı parmakları bir eklemle birleştğinde,
hem böğrünü tüy kapladığında hem ağzı, küt bir gaga olduğunda.
Yeni bir kuş olur *Cycnus*, kendisini ne semaya ne *Iupiter*’e
teslim eder, onun tarafından haksızca atılan ateşi hatırladığı için.
Durgun suları talep eder ve geniş gölleri, ateşten nefret eden *Cycnus*,
380 yaşamak için alevlerin zıddı olan nehirleri seçer.
Bu arada *Phaëthon*’un babası, kirli ve kendi süsünden
yoksun –Dünya’yı terk ettiğinde alışık olduğu gibi–
hem ışıktan hem kendisinden nefret eder, günden güne
yas tutar kederle ve kederine öfkesini ekler,
385 reddeder hizmet vermeyi Dünya için: “Yeter” dedi,
“hayatın başlangıcından beri nasibim, durup dinlenmemek oldu,
yoruldum sonsuz kararlardan ve karşılıksız görevlerden!
Kim olursa olsun, başka biri sürsün ışıklar taşıyan arabayı!
Eğer kimse yoksa ve bütün tanrılar,
bunu yapamayacaklarını kabul ediyorsa,

16 Phaëthon’un kız kardeşleri kavak ağacına dönüştürülmüş, onların gözyaşlarından
amber damlaları (kehribar taşı) meydana gelmiştir.

17 Liguria kralı olan Cycnus, Iupiter tarafından öldürülen Phaëthon’a o kadar üzüldü
ki sonunda bir kuğuya dönüştürüldü. Apollo, bu Cycnus’a ahenkli sesler çıkarma
yeteneği vermişti, kuğuların ölümlerinde ağrı yaktıkları inancı bu şekilde açıklanıyordu
(Latin dilinde “cycnus” sözcüğü, kuğu anlamına gelmektedir).

- 390 bizzat *Iupiter* yapsın, hiç olmazsa dizginlerimi denerken,
babaları evlatsız koyan yıldırımlarını, şimdi bir kenara bıraksın!
O zaman öğrenecek, ateş ayaklı atların gücüyle boy ölçüp
ölümü hak etmediğini, onları acemice yönetenin.”
Bütün tanrılar, böyle şeyler söyleyen Güneş’in etrafını
- 395 sarar ve Dünya’yı karanlık içinde bırakmasın diye
yalvarırlar, *Iupiter* de attığı yıldırımlar için
özür diler ve ricalarına, heybetli bir şekilde tehditler ekler.
Çıldırılmış ve hâlâ korkudan dehşet içindeki atlarını
toplar *Phoebus*, hem üvendireyle acı verir hem kırbaçla.
Öfkelenir,
- 400 öfkelenir, hem oğlunu korumasız bıraktığı
hem de onlara itimat ettiği için.
Her şeye gücü yeten tanrı, semanın devasa duvarlarının
çevresini dolaşır, ateşin gücüyle harap olan herhangi bir şey
yeryüzüne düşmesin diye ve göz gezdirir.
Bunların kendi gücüyle ayakta
olduklarını gördükten sonra, yeryüzünü ve insanların işlerini
- 405 inceler. Yine de kendi *Arcadia*’sının bakımı onun için
daha önemliydi, pınarları ve henüz akmaya cesaret edemeyen
nehirleri eski haline getirdi, çimenler verdi toprağa, ağaçlara
yapraklar ve zarar gören ormanların yeniden yeşillenmesini
buyurdu.
Sık sık gidip gelirken, *Nonacrisli* bir bakireye¹⁸
410 tutuldu ve iliklerine kadar aşk ateşiyle tutuştu.
Bu kızın işi değildi çeke çeke yün yumuşatmak
ve saçlarına değişik şekiller vermek. Giysisini bir iğneyle,
dağınık saçlarını beyaz bir kurdeleyle tutturduğunda,
eline kâh hafif bir mızrak kâh bir yay aldığında,
- 415 *Diana*’nın savaşıncısı olurdu. *Maenalos* Dağı’nın hiçbir *nymphası*
Diana’ya bundan daha sevimli gelmezdi
ama hiçbir kayırma uzun sürmez.
Güneş tam tepedeydi, kız koruya girdiğinde,
hiçbir çağın mahvetmediği.
Çıkardı burada sadağını omzundan, gevşetti sert

18 *Iupiter* tarafından kurda dönüştürülen *Lycaon*’un kızı *Callisto*.

- 420 yayını, çimle örtülü toprakta uzandı
ve yerleştirdi boyalı sadağını ensesinin altına.
Iupiter gördüğünde yorgun ve hâmiden yoksun olanı,
“Kesinlikle bu kaçamağı karım bilmeyecek” dedi,
“ya da eğer öğrenirse, değer, ah, değer onca kavgaya!”
- 425 Hemen bürünür *Diana*’nın suretine ve kılığına
ve şöyle der: “Ey bakire, yoldaşlarımdan biricik parçam,
hangi tepelerde avlandın?” Çimenli yerden doğrulur
genç kız ve “Selam tanrıçam, *Iupiter* duysa da” der,
“bence *Iupiter*’den daha büyüksün!” Güler ve duyar *Iupiter*,
- 430 hem kendisinin kendisiyle kıyaslanmasından
zevk alır hem öper dudaklarını,
ne yeterince ölçülü ne de bir genç kız
tarafından öpülmesi gereken şekilde.
Hangi ormanda avlandığını anlatmaya hazırlanırken kız,
engel olur kucaklamasıyla ve ele verir kendisini hatasıyla.
O, gerçekten karşı koyar, bir kız ne kadar karşı koyabilirse,
- 435 (ey *Saturnus*’un kızı keşke görseydin, daha yumuşak olabilirdin),
o, gerçekten mücadele eder ama bir genç kız kimi alt edebilirdi
ya da kim, *Iupiter*’i? Muzaffer *Iupiter*, çeker gider
yüce *etere*, nefret kaynağıdır öbürü için koru ve suçu bilen orman.
Oradan dönerken, neredeyse unuttu sadağını kaldırmayı
- 440 oklarıyla birlikte ve astığı yayını.
İşte *Dictynna*,¹⁹ maiyetinin eşliğinde yüksek
Maenalos’a ilerlediğinde, vahşi hayvan avıyla gururlu,
bunu görür ve gördüğünü çağırır. Çağırılan kaçtı
ve korktu ilk önce, *Iupiter* onun suretindeyse diye
- 445 ama aynı şekilde *nymphaların* yaklaştığını gördükten sonra
tuzak olmadığını anladı ve bunların arasına katıldı.
Eyvah! Ne kadar zor, suçunu yüzüyle ele vermemek!
Güçlkle kaldırır gözlerini yerden, ne –her zamanki gibi–
tanrıçanın yanı başındadır ne de topluluğun en önünde
- 450 ama susar ve utancın allığıyla, incitildiğine dair işaretler verir.
Diana da anlayabilirdi, eğer bakire olmasaydı,
sayısız işaretle kendisini ele veren suçu
ama *nymphaların* anladığı söylenir.

19 *Diana* için kullanılan lakaplardan biri.

- Ay'ın boynuzları dokuzuncu kez görünüyordu yörüngede,
tanrıça avdan ve Güneş'in ışınlarından bitap
- 455 serin koruya vardığında, bir nehrin şırl şırl akıp
gittiği ve yumuşak kumların salınıp durduğu.
Manzarayı övdüğünde tanrıça, ayağıyla derin sulara dokundu;
bunları da övdükten sonra, "Uzaktayız" dedi, hepsinin sahibesi,
"çıplak bedenlerimizi akan sulara yıkayalım!"
- 460 Kızardı *Arcadialı*, hepsi giysilerini bir kenara koydu,
sadece biri oyalanıp durdu. Tereddüt içinde olanın giysisi
çıkarıldığında, işte o an, çıplak bedeninde suçu ortaya çıktı.
Afallayıp, elleriyle karnını gizlemek isteyene,
"Git buradan uzağa" dedi tanrıça, "kutsal pınarları kirletme!"
- 465 *Cynthuslu* tanrıça buyurdu kendi topluluğundan ayrılmasını.
Hissetmişti bunu uzun zaman önce yüce Gürleyen'in karısı
ve çektireceği ağır cezayı, uygun bir zamana ertelemişti,
artık ertelemek için hiçbir neden yoktu çünkü *Arcas* (bizzat o şey
Iuno'yu perişan etti) doğmuştu odalığundan.
- 470 Hiddetli ruhunu ve gözlerini çevirir çevirmez bunun üzerine,
"Haydi buna da diren bakalım ahlaksız" dedi,
"doğurdun, bu doğumla hem bana karşı yapılan zina
ortaya çıksın hem de *Iupiter*'imin rezilliği kanıtlandsın diye,
chekeceksin cezayı küstah! Çünkü alacağım güzelliğini
- 475 senden, seni ve kocamı mutlu eden."
Böyle söyledi ve alnından kavradıktan sonra saçlarını,
yüzüstü yere çarptı kızı. Uzatıyordu kollarını yalvaran,
kolları kara tüylerle korku salmaya,
elleri kıvrılmaya ve kıvrık turnaklara dönüşmeye,
- 480 ayaklarının yardımıyla hareket etmeye ve bir kere
Iupiter tarafından övülen yüzü,
geniş bir ağızla çirkinleşmeye başladığı zaman;
hem yakarları hem içli sözleri, *Iupiter*'in hislerini etkilemesin diye
konuşabilme gücü elinden alınır; hiddetli, tehdit eden
ve korku salan bir ses, boğuk boğuk boğazından salınır.
- 485 Kalır eski aklı (ayı kılındığı halde),
sürekli homurtusuyla acılarını dile getirir,
o biçim ellerini, semaya ve yıldızlara kaldırır
ve *Iupiter*'in nankörlüğünü hisseder, konuşamadığı halde.
Ah! Kaç kez, ıssız ormanda dinlenmeye cesaret edemediği için

- 490 evinin önünde ve bir zamanlar dolaştığı arazilerde başıboş dolaştı.
 Ah! Kaç kez, kayalıklar boyunca sürüldü köpeklerin havlamasıyla
 ve avcıyken, avcılardan kaçtı korkuyla!
 Sık sık vahşi hayvanları gördükten sonra saklandı,
 unutup ne olduğunu
 ve bir ayıyken, dağlarda gördüğü aylardan dehşete kapıldı,
 495 kurtlardan da ödü patladı, babası onların arasında olsa da.
 İşte *Lycaon*'un kızının oğlu, anasından bihaber
Arcas, varır aşağı yukarı on beş yaşına.
 Vahşi hayvanları takip edip uygun geçitleri seçerken
 ve sık örülmüş av ağlarıyla
Erymanthus Dağı'nın ormanlarını kuşatırken,
 500 anasıyla karşılaştı, *Arcas*'ı gördükten sonra hareketsiz duran
 ve onu tanıdığı sanılan. Kaçtı *Arcas*
 ve gözlerini dikip sınırsızca kendisine bakandan
 bihaber korktu. Daha yakına yaklaşmak isteyen anasının
 yüreğini, yaralar açan kargısıyla delip geçecekti.
 505 Her şeye gücü yeten tanrı engel oldu buna,
 ikisini birlikte yükseltti ve suçu
 ortadan kaldırdı, ikisini birlikte
 kapıp götürerek boşluk boyunca rüzgârla
 semaya yerleştirdi ve birbirine yakın takımyıldızlar kıldı.²⁰
 Öfkeden şişti *Iuno*, odalığı takımyıldızlar arasında
 parladıktan sonra, indi akça pakça *Tethys*'ün denizine
 510 ve yaşlı *Oceanus*'a –saygınlıklarıyla tanrıları sık sık
 etkileyen tanrılar– ve gelişinin nedenini soranlara şöyle dedi:
 “Soruyorsunuz, tanrıların kraliçesi olarak semavi meskenimden
 neden buraya geldiğimi? Benim yerime
 elinde tutuyor başka bir kadın semayı!
 Yalan söylemiş olurum, gece Dünya'yı kararttığında,
 515 yakın zamanda onurlandırılan takımyıldızları –yaralarımı–
 semada görmezseniz, en uçta ve mesafesiyle
 en kısa olan çemberin, en son kutbu çevrelediği yerde.

20 Iupiter, Callisto'yu Arctos (=Ursa Maior/Büyük Ayı) adıyla, oğlu Arcas'ı da Boötes takımyıldızında bulunan Arctophylax (=Arcturus/Ayıyı gözden kaçırmayan avcı) adıyla takımyıldıza çevirir ve göğe yerleştirir. Callisto'nun oğlu Arcas'ın yıldızı, Ursa Minor (Küçük Ayı) olarak da adlandırılır.

- O halde, herkes *Iuno*'yu incitmek istesin ve gücendirmekten korkmasın, öyle mi? Zarar vermek yerine bir de yardım mı edeyim?
- 520 Ah, ne kadar çok şey yaptım! Ne kadar boş bir kudretmiş benimki! İnsan olmasına engel oldum, başıma tanrıça kılındı! İşte ben suçluları böyle cezalandırırım, işte benim yüce kudretim! Eski görünümüne kavuştursun onu *Iupiter* ve vahşi ifadesini alıp götürsün, daha önce *Argoslu Io*'ya yaptığı gibi.
- 525 *Iuno*'yu neden göndermesin, neden odalığını yatak odama yerleştirmesin ve *Lycaon*'u kaynatası olarak kabul etmesin? Ama size dokunursa incinmiş sütevladınızın küçümsenmesi, turkuaz sularınızdan uzak tutun Ayı'nın yedi yıldızını²¹ ve iffetsizliğinin karşılığında, semaya kabul edilen takımyıldızını
- 530 kovun, saf denizinize dalmasın odalık!²² Denizin tanrıları işmar etmişlerdi. Şeffaf *etere* girer *Saturnus*'un kızı tez arabasıyla ve yakın zamanda *Argus* öldürüldükten sonra donattığı süslü tavuskuşlarıyla. Tıpkı senin gibi ey geveze kuzgun,
- 535 önceden beyazken, apansız siyah kanatlı kılınan. Çünkü bir zamanlar bu kuş, kar beyaz tüyleriyle gümüş rengindeydi, bütün beneksiz güvercinlere eşit olsun diye, ne sesleriyle tetikte kalıp *Capitolium*'a hizmet edecek kazlara²³ minnet etsin diye ne de akarsuları seven kuğuyla.
- 540 Dili oldu felaketi, konuşup dururken geveze, beyaz olan rengi, şimdi oldu beyazın zıt rengi.

21 Ursa takımyıldızındaki yedi yıldız (=Septemtriones) vurgulanmaktadır. Bunlar, kutba yakın olduğu için yavaş hareket ederler.

22 *Iuno*'yu, *Tethys* büyüttüğü için onun üzerinde hakkı büyüktür. *Iuno*, *Tethys*'ün kendisini kırmayacağını bildiği için hem ona hem eşi *Oceanus*'a Büyük Ayı takımyıldızının denizde batmasına engel olmalarını ister ve isteği kabul edilir. Bu nedenle *Arctos* takımyıldızı asla denizde batmaz.

23 Roma kenti İÖ 397/390 yılında Galyalılar tarafından ablukaya alındığında, Marcus Manlius bir grup askerle *Capitolium* Tepesi'ne çekilir ve uzun süre düşmana direnir. Bir gece askerlerin ve kendisinin uyuduğu sırada düşman, kaleye gizlice girmeye çalışır, tam bu sırada *Iuno* Tapınağı'nda korunan kazlar, avaz avaz bağırlırlar. Manlius uyanır ve kaleye turmanan ilk askeri aşağıya iter, diğer askerler onun ardından geldiği için birincinin itilmesi, diğerlerinin de düşmesine neden olur. Öykü, *Capitolium*'un son anda düşman elinden böyle alındığını ve bu olaydan sonra Marcus Manlius'a *Capitolinus* lakabının verildiğini anlatır. O zamandan sonra kaz hayvanı, Romalılar için kutsal kabul edilir.

Yoktu bütün Teselya'da daha güzel bir kız, *Larissalı*
Coronis'ten başka. Ey *Delphoilu*, senin hoşuna gitti elbette
 ya el değmemiş olduğu ya da gözetlenmediği sürece ama
 545 *Apollo*'nun kuşu²⁴ gördü zinayı ve gizlenen
 suçu yetiştirmek için sevimsiz muhbir,
 efendisine doğru yol aldı. Bu kuşu takip eder geveze karga,
 kanatlarını cırpa cırpa, sormak için her şeyi ve
 dinledikten sonra yolculuğunun nedenini, "Faydası olmayan
 550 bir yola çıkmışsın" der, "küçümseme dilimin önsezilerini!
 Bir zamanlar neydim ve şimdi neyim, bak ve sor nedenini:
 Gerçeği söylemenin, zarar vermiş olduğunu anlayacaksın:
 Çünkü bir zamanlar
Pallas,²⁵ anasız cana gelen oğlu *Erichthonius*'u,²⁶
 kapatmıştı Attike söğüdünden örülmüş bir sepete
 555 ve çifte biçimli *Cecrops*'tan²⁷ cana gelen üç kıza vermişti,
 sırrını görmesinler diye de tembih etmişti.
 Hafif yaprağıyla sık karaağaçta gizlenmiş, gözetliyordum
 ne yaptıklarını. İki kız, emanet edilen bebeği iyi niyetle
 koruyorlardı,
Pandrosos ve *Herse*. *Aglauros*, korkak bacılarını çağırdı
 560 ve eliyle düğümleri çözdüğünde, hem içindeki
 bebeği gördüler hem yanında uzanan yılanı.
 Yapılanları tanrıçaya yetiştirdim, bunun için acı bir bedel
 ödedim, *Minerva*'nın hizmetinden kovuldum ve
 gecenin kuşundan sonraya koyuldum. Benim cezam, kuşlara

24 Kuzgun.

25 Tanrıça *Minerva* çoğu kez *Pallas* lakabıyla anılır. Geç dönemde belgelenmiş bir söylenceye göre, *Tritonis Gölü*'nün tanrısal gücü *Triton*'un, *Pallas* adında bir kıızı vardı ve tanrıça *Minerva*, gençliğinde bununla birlikte büyümüştü ama bir gün kaza sonucu bu kıızı öldürdü. O günden sonra tanrıça, bu lakapla çağırıldı.

26 *Vulcanus*, kendisine silah yapması için gelen *Minerva*'ya aşık olur. Tanrıçayı işliğinde konuk eder ve ona karşı zor kullanmaya kalkışır. Tanrıça kaçır, *Vulcanus* topal olmasına rağmen onu yakalar. *Minerva* bekâretini korumak için mücadele ederken, *Vulcanus*'un spermi, tanrıçanın bacağına sıçar. *Minerva* bu iğrenç şeyi, bir yün parçasıyla silip toprağa atar. Bu yolla döllen toprak, bir bebek doğurur. *Minerva*, *Erichthonius* adını verdiği bu bebeği götürüp *Cecrops*'un kızlarına emanet eder.

27 *Atina*'nın söylencesel kurucusu olan *Cecrops*, çifte şekilliymiş yani bedeninin üst kısmı insan, alt kısmı yılan. Bu da onun Yer'in oğlu olduğunu kanıtlıyordu. *Aglauros*, *Herse* ve *Pandrosos* adında üç kıızı vardı.

- 565 ibret olabilir, çok konuşup belalarını bulmamaları için;
ama sanırım, böylesi bir bela aramasaydım, sebepsiz yere
gözünden düşmemi istemezdi *Pallas*, sorabilirsin bunu ona,
her ne kadar kızgın olsa da inkâr etmeyecektir bunu
kızgınlığından.
Çünkü beni *Phocis* ülkesinde ünlü *Coroneus*
570 cana getirdi (bilinenleri söylüyorum). Ben kralın kızıydım
ve varsıl talipler tarafından isteniyordum (küçümseme beni!).
Güzelliğim bana zarar verdi çünkü sahiller boyunca aheste
adımlarla, alışıktığım gibi kumların üstünde yürürken,
denizin tanrısı gördü beni ve yandı tutuştu. Yalvarmakla
575 ve gönül okşayan sözlerle zamanını boşa harcadı,
zor kullanmaya hazırlandı ve takip etti; kaçtım ve kumlu
sahile aldırmadım ama yumuşak kumda beyhude yere çabaladım.
Orada tanrıları ve insanları çağırdım, hiçbir ölümlüye
ulaşmadı sesim; bakire tanrıça, bir bakire uğruna harekete geçti
580 ve yardım etti, kollarımı semaya uzatıyordum,
kollarım hafif tüylerle kararmaya başladı;
omuzlarımdan giysimi atmaya çalışıyordum ama o,
yumuşak bir tüydü ve derin kökleri derimin içine işlemişti,
çıplak bağrımı ellerimle dövmeye çalışıyordum
585 ama artık ne ellerim ne de çıplak bağrım vardı,
koşuyordum ama önceki gibi değmiyordu ayaklarım kuma,
yerin üstünde yükseliyordum, az sonra havada yükseklerde
taşındım ve verildim *Minerva*'ya masum bir yoldaş olarak.
Yine de bunun ne yararı var, korkunç bir suçla
590 kuş kılınan *Nyctimene*,²⁸ benim mevkimi geçtiyse?
Yoksa bütün *Lesbos*'ta rezaletin daniskası olan olay
kulağına gelmedi mi, *Nyctimene*'nin öz babasının
yatağına nasıl girdiği? Kuştur o gerçekten ama suçunu bilen,
göz önünden ve ışıktan kaçır, karanlıkta ayıbını
595 saklar ve bütün kuşlar tarafından kovulur *eterden*.”
Böyle şeyler anlatana, “Sen kötüye” dedi kuzgun, “dilerim

28 Etiyopya Kralı Nycteus, kendi kızı Nyctimene'ye âşık, kimi söylencelerde kızın bu ilişkiye karşı koyduğu kiminde babasıyla isteyerek birlikte olduğu anlatılır. Bu olay duyulduktan sonra, Nyctimene utancından ormana kaçır ve tanrıça Minerva tarafından bir baykuşa dönüştürülür. Bu yüzden baykuşun ışıktan kaçtığı ve geceleri ortaya çıktığı söylenir.

- bunlar ders olsun, ben boş önseziyi küçümserim.”
 Başladığı yolculuktan vazgeçmez ve anlatır efendisine
Coronis’in, Teselyalı bir delikanlıyla seviştiğini.²⁹
- 600 Başından düştü aşığın defnesi, suçu duyduktan sonra;
 yüzünün rengi değişti, aynı anda tanrının liri elinden
 düştü, kabaran öfkeyle yanıp tutuştuğu için ruhu,
 kaptı alışık olduğu silahlarını ve boynuzlarından kıvrıp yayını
 gerdi; sık sık göğsüne bastırdığı *Coronis*’in
- 605 göğsünü, delip geçti şaşmaz okuyla.
 Vurulan inledi ve bedenine saplandıktan sonra ok,
 beyaz uzuvları kırmızı kanla boyandı
 ve şöyle dedi: “Çekebilirdim cezamı elinden, ey *Apollo*,
 keşke doğurabilseydim önce, şimdi iki can ölüyor bir bedende.”
- 610 O zamana kadar akan kanla hayatı akıp gitti;
 ruhtan yoksun bedeni, ölüm soğuğu izledi.
 Yazık, çok geç! Pişman olur aşık, zalimce verdiği cezadan
 ve kendisinden nefret eder, kuşu dinlediği ve böyle öfkelenildiği için.
 Nefret eder kuştan, aracılığıyla suçu ve acı veren sebebi
- 615 bilmeye zorlanan, hem yayından hem elinden
 nefret eder, aceleci eliyle attığı silahlarından, oklarından.
 Yardım eder canı giden kadına, geç kalan yardımla yazgıyı yenmeye
 uğraşır ve şifa sanatını uygular beyhude yere.
 Çabalarının boşa gittiğini ve odun yığınının kurulduğunu
- 620 gördükten sonra, cenaze ateşleriyle uzuvlarının yakılması için,
 o zaman gerçekten acı içinde inledi (çünkü tanrısız yüzler
 gözyaşlarıyla ıslanamaz) yüreğinin en derin yerinden,
 genç bir ineğin inlediği türden, gözlerinin önünde
 süt emen buzağısının oyuk şakaklarını, güçlü bir tokmak,
- 625 sağ kulağından sesli bir vuruşla dağıttığı zaman.
 Buna rağmen göğsüne kokular döktüğünde fayda etmeyen,
 hem sarıldı hem haksız yere ölen kadının cenaze törenini
 tamamladı,
 aynı küllere kayıp gitmesine dayanamadı *Apollo*
 kendi tohumunun, oğlunu alevlerden ve anasının rahminden

29 *Coronis*, *Aesculapius*’a gebeyken, bir ölümlü olan *Ischys*’e aşık olur. Kuzgunun boşboğazlığı yüzünden ihaneti öğrenen *Apollo*, kıskançlıktan *Coronis*’i öldürür, doğmamış bebeği karnından çıkarıp yetiştirmesi için at adam *Chiron*’a teslim eder.

- 630 çekti ve çifte biçimli *Chiron*'un mağarasına getirdi.
Doğrucu dilinin ödülünü umut eden kuzgunun,
beyaz kuşlar arasında kalmasını men etti.
Bu arada *centaurus*,³⁰ tanrısal soydan gelen evlatlığıyla
mutluydu ve onur yüklü bu görevden haz alıyordu.
- 635 İşte geldi, kızıl saçları omuzlarına inen
centaurusun kızı, *nympha Chariclo*'nun
tez nehrin kıyısında doğurup *Ocyrhoë*
olarak adlandırdığı: Babasının sanatlarını öğrenmekle
yetinmedi, gayb âleminin sırlarını terennüm etmeye başladı;
- 640 bu nedenle ruhuyla kendinden geçti
ve yüreğinde gizlediği tanrıyla vecde geldi,
bebeğe baktı ve “Bütün Dünya’ya şifa veren
çocuk, büyü!” dedi, “Ölü bedenler sık sık
sana borçlu olacaklar, göçüp gitmiş ruhlara yeniden hayat vermek,
- 645 sana caiz olacak ama gücünmüş tanrılara bir kez meydan okuyup
yine bunu yapabilmek için,
büyükbabanın yıldırıyla durdurulacaksın,
tanrıya eşit şekilde kansız bir beden ve bir tanrı olacaksın
az önce insan olarak bedenlenen sen
ve yazgını iki kez yenileyeceksin.³¹
Sen de sevgili babacığım, doğum yasasıyla yaratılan,
- 650 şimdi ölümsüz olarak sonsuza kalmak için
ölebilmeyi arzu edeceksin, acı çektiğin zaman
korkunç yılanın kanı uzuvlarına yayıldığında,³²

30 At adam Chiron. At adamların en akıllısı ve bilgisi olan Chiron'un öğretimi müziği, avcılığı ve tıbbi içeriyordu. Chiron ünlü bir hekimdi, Aesculapius'u da tıp sanatında o eğitmiştir.

31 Aesculapius tıp sanatında çok büyük bir usta oldu, hatta ölüleri yeniden diriltmenin çaresini bile buldu. Söylenceye göre Aesculapius, Minerva'dan Gorgo Medusa'nın damarlarından akan kanı almıştı. Gorgo'nun sol taraftaki damarları kuvvetli bir zehir saçarken, sağ taraftakilerin kanı şifa verici nitelikteydi ve Aesculapius, ölümlere yeniden can vermek için bu kanı kullanmasını biliyordu. Böylece birçok insanı diriltmişti ancak bu diriltmeler karşısında Aesculapius'un Dünya'nın düzenini bozacağından korkan büyükbabası Jupiter, onu yıldırıyla çarptı. Apollo da Jupiter'den intikam almak için cyclopsları öldürdü. Aesculapius öldükten sonra gökyüzüne çıkarıldı ve Ophiuchus (Yılan Taşıyan) adıyla bir takımyıldıza dönüştürülüp tanrı kılındı.

32 Bir at kılığına girerek Oceanus'un kızlarından Philırayla birlikte olan tanrı Saturnus'un oğlu Chiron, bu nedenle yarı insan, yarı at ve ölümsüz olarak doğdu. Bir gün Hercules, Chiron'un mağarasına geldiğinde hydra yılanının kanına bulan-

- ebediyetten tanrılar, senin ölüme katlanmana
izin verecek ve üç tanrıça³³ ipliklerini çözecek.”
- 655 Geriye kalıyordu gayb âleminden bir şey; iç çeker
derin derin yüreğinden, yaşlar akar yanaklarına
ve şöyle der: “Yazgı tanrıcaları engelliyor beni ve men ediliyorum
daha fazla konuşmaktan, izin verilmiyor sesimi kullanmama.³⁴
Bedeline değmezdi sanatım, tanrının öfkesini
660 üzerime çeken, geleceği bilmemeyi tercih ederdim!
Sanırım, artık insan görünümünden çıkıyorum,
şimdi yiyecek olarak çimden hoşlanıyorum,
şimdi koşmak için geniş arazilere
atılıyorum; aynı türden bir bedene, kısrağa çevriliyorum.
Yine de neden bütün bedenim? Gerçekten babam çifte şekilliymiş...”
- 665 Böyle şeyler söylerken, yakınmasının son kısmı
yeterince anlaşılmadı ve sözcükler birbirine karıştı;
az sonra, değil sözcükler, kısrağın o bilindik sesini bile çıkaramadı,
sanki kısrağı taklit eder gibiydi ama kısa sürede belirgin şekilde
kişnedi ve kollarını, çimlerin içinde hareket ettirdi.
- 670 O zaman parmakları çekildi ve beş tırnağını birbirine bağladı
sağlam boynuzdan hafif bir toynak; açıldı hem ağzının
hem boynunun aralığı, uzun giysisinin uç kısmı uzunca
bir kuyruk oldu, boynuna yayılan dağınık saçlarının,
sağ yanında yelelere dönüştüğü gibi. Aynı şekilde değişti
675 hem sesi hem yüzü, bu mucize ona yeni bir ad da verdi.³⁵
Ağlıyordu *Philyra*’nın oğlu³⁶ ve yardımını istiyordu

miş olan oku, at adamı kazara yaraladı. Chiron, dağlardan topladığı şifalı otlardan hazırladığı merhemle yarasını iyileştirmeye çalıştı ancak bunu başaramadı. Bu nedenle mağarasına çekilip ölmek istedi ama ölümsüz olduğu için bu mümkün değildi. Sonunda ölümlü olarak doğmuş olan Prometheus, ölme hakkını ona verdi ve böylece Chiron ölüp huzura kavuştu.

- 33 Parcalar (Parcae): Clotho, Lachesis, Atropos olarak adlandırılan bu üç kız kardeş, her kişinin yazgısının ve bu Dünya’daki kısmetinin temsilcileridir. Parcalar, ölümsüz tanrıların bile bozamayacakları bir yasayı temsil ederler. Her ölümlü için doğumdan ölüme kadar bütün yaşam süresini, bir iplik aracılığıyla belirleyen bu üç kız kardeşten Clotho, ömür ipliğini eğirir; Lachesis, değneğiyle bu ipliğin uzunluğunu ölçer; Atropos da kişinin yaşamı sona erdiğinde ipliği keserdi.

- 34 Doğuştan kehanet yeteneği olan Ocyrhoë, tanrıların emrine rağmen babası Chiron’a ve küçük Aesculapius’a tanrısız gizleri açıkladığı için ceza olarak bir kısrağa dönüş-türülür.

- 35 Bu dönüşümden sonra Ocyrhoë’nin adı, Hippe (Kısra) oldu.

- 36 At adam Chiron.

beyhude yere ey *Delphoilu* çünkü ne yüce *Iupiter*'in
buyruklarını geçersiz kılabiliyordun ne de geçersiz kılabilirdin,
o zaman orada olsaydın:³⁷ *Elis*'i

- ve *Messenia* arazilerini mesken tutuyordun,
680 bedenini çoban abasının örttüğü zamandı
ve bir orman değneğiyle sol elinin yükü,
birbirine denk olmayan yedi kamışlı kavaldı diğer elininki.
Bütün derdin aşkken, kavalın seni mest ederken,
Pylos tarlalarına ilerledikleri söylenir başıboş bıraktığın
685 öküzlerinin. Görür bunları *Atlas*'ın kızı *Maia*'nın
oğlu ve kendi sanatıyla ormanlara sürüp gizler.
Hissetmemişti hiç kimse bu hırsızlığı, o yörede
tanınan yaşlı bir adamdan başka,
bütün kasabanın *Battus* olarak çağırıldığı.
Varsıl *Neleus*'un³⁸ bekçisi olan bu adam, vadileri,
690 çimenli otlakları ve saf kan kısrakların sürüsünü gözetirdi.
Korktu bu adamdan tanrı ve eliyle nazikçe bir kenara çekti. Ona,
“Her kimsen, yabancı” dedi, “olur da biri sorarsa
bu sürüyü, söyleme gördüğünü, yaptığının karşılığı
verilecek elbette, al parlak bir inek ödül olarak!”
695 Ve verdi, ineği aldıktan sonra yabancı şöyle seslendi:
“Güvende olasin! Şu taş söyleyecek hırsızlığını ilk önce.”
Ve taşı gösterdi. *Iupiter*'den cana gelen, uzaklaşmış gibi yapar;
az sonra döner ve sesiyle birlikte suretini değiştirdikten sonra,
“Hey köylü, gördün mü bazı öküzlerin bu taraftan
700 gittiğini” dedi, “yardım et ve sessiz kalma hırsızlığa,
verilecek sana bir inek, boğasıyla birlikte.”
Yaşlı adam, mallarını ikiye katladığında, “Şu

37 Magnes'in oğlu Hymenaius'un aşkına kendini kaptıran Apollo, sürülerinin bakımını ihmal ediyordu. Bundan yararlanan tanrı Mercurius, ondan birkaç sığır çaldı ve Mainalos Dağı'nın civarına götürdü. Orada dağda oturan yaşlı bir adamla karşılaşınca hırsızlığının ortaya çıkmasından korktu ve Battus adındaki bu adama ağzını sıkı tutarsa, bir inek vereceğini söyledi. Battus razı oldu ama Mercurius sığırlarını güvenceye aldıktan sonra şekil değiştirdi ve adamın yanına gelerek sığırlarını arıyormuş gibi yapmaya başladı. Bir sürünün oradan geçip geçmediğini sorarak sürüyü bulmasına yardımcı olursa, ona bir ödül vereceğini söyledi. Yeminine sadık kalmayan Battus, her şeyi söyledi. Bu hainliğe öfkelenen Mercurius, onu mihenk taşına dönüştürdü.

38 Neptunus'un oğlu, Nestor'un babası.

dağların eteklerinde olacaklar” dedi ve o dağların eteklerindeydiler.

- Güldü *Atlas*’ın torunu ve “Beni, bana mı gammazlıyorsun hain, beni, bana mı gammazlıyorsun?” dedi ve yalancı yüreğini dönüştürdü
- sert çıkmaktasına, şimdi mihenk taşı da denilen, eski lekesi durur taşın üzerinde, hiçbir şey hak etmeyen. Buradan havalanmıştı asa taşıyan tanrı; birbirine denk kanatlarıyla uçarken, *Munychia* arazilerini, *Minerva*’nın sevdiği
- 110 ülkeyi izliyordu havadan ve saygın *Lyceus*’un korularını. Tesadüf bu ya o gün geleneğe göre bakire kızlar, başlarına yerleştirdikleri, çiçeklerle çevrelenmiş sepetler içinde temiz kutsalları, *Pallas*’ın hisarına taşıyorlardı festival için. Oradan dönerlerken, kanatlı tanrı gördü onları ve yolculuğuna
- 715 asıl yönünde devam etmedi, bir çember gibi kıvrıldı, bir çaylağın iç organları gördüğünde, süratle kıvrıldığı gibi. Kurban törenini saran kalabalık görevlilerden çekinip yoluna döndü ama çok uzağa gitmeye kalkışmadı ve ganimet umuduyla kanatlarını çırpıp, hırsla etrafta bir tur attı.
- 720 Böylece *Cylleneli* çevik tanrı, Attike hisarlarının üzerine çevirdi yönünü ve havada bir daire çizdi aynı şekilde. *Lucifer* ne kadar daha parlak ışık saçarsa öteki yıldızlardan ve altın rengindeki Ay, *Lucifer*’den, bütün kızlardan o kadar çok göz kamaştıran *Herse*
- 725 gidiyordu, hem tören alayının hem yoldaşlarının süsüydü. Şaşkına döndü güzelliğinden *Iupiter*’den cana gelen, asılı kalarak *eterde* tutuştu, şimşir sapanla atılan kurşunun yaptığı türden. Oraya uçar ve alev alev yanar giderken, ateşler sarar her yanını, bulutlar altında hiç sahip olmadığı.
- 730 Çevirir yolunu ve semayı geride bırakıp yeryüzüne gelir, gizlemez kendisini, o kadar çoktur özgüveni. Bu doğru olduğu halde, yine de endişe bırakmaz peşini, geriye atar saçlarını ve pelerinini.

Asılı kalabilmek için havada uygun şekilde, çekidüzen verir kendisine, pelerininin altın şeridi tamamen görünsün,

- 735 uykular getirip kaçırılan asası, sağ elinde zarif dursun
ve ayaklarındaki kanatlı sandallar, düzgün şekilde ışık saçsın diye.
Evin gözlerden uzak bölümünde fildişi ve tonozlarla süslü,
üç yatak odası vardı: Bunlardan sen, ey *Pandrosos* sağdakini,
Aglauros soldakini, *Herse* ortadakini almıştı.
- 740 Soldaki odanın sahibi, *Mercurius*'un geldiğini ilk önce anladı,
hem tanrının adını hem gelişinin nedenini
sormaya cüret etti. Buna şöyle yanıt verdi *Atlas*'ın ve
Pleione'nin torunu: "Benim, babamın buyruklarını
havada taşıyan, bizzat *Iupiter*'dir babam.
- 745 Nedenler uydurmayacağım, sen sadece bacına sadık
olmayı ve evladımın teyzesi olarak çağrılmayı dile,
gelişimin nedeni *Herse*, yalvarırım, bu âşığı destekle!"
Aynı gözlerle bakar *Aglauros* buna, yakın zamanda
sarı saçlı *Minerva*'nın sakladığı sırrı gören.³⁹
- 750 Hizmetine karşılık ağırlığınca altın
talep eder, bu arada tanrıyı, evden çıkmaya zorlar.
Döndürdü gözünün bebeğini bu kıza cengâver tanrıça hiddetle,
o kadar güçlü ve derinden iç çekti ki
aynı şekilde hem göğsü hem güçlü göğsüne yerleştirdiği
- 755 kalkamı sarsıldı şiddetle. Aklına gelir bu kızın, günahkâr eliyle sırrını
açığa çıkarmış olduğu, *Lemnos*'u mesken tutan tanrının,⁴⁰ anasız
cana gelen dölünü, yapılan anlaşmaya karşın gördüğü zaman.
Şimdi hem tanrıya hem bacısına hoş görüneceğini
ve talep ettiği altına kavuşup açgözlünün varsıl olacağını anlar.
- 760 Hemen *Invidia*'nın⁴¹ kara kanla kirlenmiş
meskenine gider. Bunun evi, en derin vadilerde
gizlenmişti, Güneş'ten yoksun, hiçbir rüzgâra geçit vermez,
kederli bir evdi, hem uyusuk soğukla lebaleb dolu hem
daima ateşten yoksun, daima karanlıkla dolup taşan.
- 765 Buraya vardığında korkulan cengâver tanrıça,
evin önünde durdu (çünkü eve girmesine
tanrısal yasa izin vermez) ve mızrağının ucuyla kapılara vurdu.

39 *Minerva*'nın bir sepet içinde *Cecrops*'un kızlarına emanet ettiği *Erichthonius* hatırlatılıyor.

40 Tanrı *Vulcanus*.

41 Kıskançlık sözcüğünün kişileştirilmiş şekli.

- Vurulan kapılar açılır; tanrıça görür içeride *Invidia*'nın yılan etleri yediğini –işlediği günahların yiyecekleri–
 770 ve gördükten sonra, başka yöne çevirir gözlerini ama o, ağır ağır kalkar yerden ve yavaşça bırakır yarı yenmiş yılanların leşini, aheste aheste yürür;
 hem endamıyla hem silahlarıyla göz alıcı tanrıçayı görür görmez, derin derin iç çeker ve yüzünü, tanrıçanın nefesine yaklaştırır.
 775 Solgunluk yüzünde taht kurmuş, zayıflık bütün vücudunda, gözbebekleri şaşı, dişleri küften mosmor, yüreği safrayla yeşil, dili akıttığı zehirle kaplı, tebessüm yoktur birini acılara gark etmek dışında.
 Haz almaz uykudan, nöbet tutan vesveselerle uyanık,
 780 görür insanların nahoş başarılarını ve görmekle eriyip biter, yıpratır ve yıpratılır aynı zamanda, ıstırap içindedir. Yine de ondan nefret ettiği halde, şöyle sözler söyler *Minerva* az ve öz olarak:
 “Zehirle hastalığınla *Cecrops*’un kızlarından birini,
 785 budur görevin, o kız *Aglauros*’tur.” Daha fazla konuşmadan kaçır ve mızrağıyla toprağa vurup ortadan kaybolur.
 O, tanrıçanın kaçtığını şaşı gözüyle açıkça görüp biraz mırıldanır, *Minerva*’ya yardım edecek asasına sızlanır, her yanını kancalı dikenlerin çevrelediği
 790 ve onu eline alır. Kara bulutlarla örtünüp her nereye girerse, çiçek açan tarlaları çiğner, hem çimenleri kurutur hem ağaçların tepelerini yolar, pis soluğuyla halkları, kentleri ve evleri kirletir ve sonunda *Minerva*’nın hisarını⁴² görür,
 795 akılla, varsılıkla ve neşeli barışla yeşillenen, güçlükle tutar gözyaşlarını, kederli hiçbir şey görmediği için ama *Cecrops*’un kızının yatak odasına girdikten sonra buyrukları yerine getirir: Pasla boyanmış eliyle göğsüne dokunur *Aglauros*’un ve yüreğini, kancalı dikenlerle doldurur,
 800 zarar veren zehrini içine üfler ve kemiklerine ziftini yayar, saçar ağusunu ciğerinin orta yerine; kıskançlığının nedeni, geniş bir alanda yolunu kaybetmesin diye, gözlerinin önüne bacısını, bacısının kutsal evliliğini ve tanrıyı, güzel bir hayali görüntü olarak getirir

42 Atina akropolisi.

- 805 ve her şeyi büyütür de büyütür; bunlardan deliye dönen
Cecrops'un kızı, gizli acısıyla yiyip bitirir kendini, gece huzursuz
gündüz huzursuz ah eder, yavaş yavaş eriyen buz gibi
belli belirsiz Güneş'te, perişan ve hasta, eriyip gider.
Talihi açık *Herse*'nin saadeti yüzünden hızla kavrulur ama
- 810 dikenli otlar gibi değil, alttan tutuşturulduklarında
ağır ağır ateşle yanıp kül olan.
Sık sık ölmek istedi böyle bir şeyi görmemek için
sık sık anlatmak istedi durumu katı babasına, sanki suçmuş gibi,
sonunda karşı yöndeki eşikte oturdu, tanrı geldiğinde
- 815 yaklaştırmamak için. Kendisine iltifatlar, ricalar
ve en nazik sözler eden tanrıya, "Vazgeç, buradan
hareket etmeyeceğim seni uzaklaştırmazsam" dedi.
"Karar kılalım" dedi, "bu anlaşmada!" *Cylleneli* tez tanrı.⁴³
Tanrısal asasıyla kapıları açtı ama ayağa kalkmaya
- 820 çalışan *Aglauros*'un, otururken kıvırdığı uzuvları,
uyuşuk ağırlık yüzünden hareket edemedi.
O, gerçekten mücadele eder bedenini kaldırmak için
ama dizlerinin eklemeleri sertleşir, ölüm soğuğu yayılır
el ve ayak tırnaklarına ve damarları kurur, kanı çekildikten sonra;
- 825 hani bir yengeç, şifa bulmaz hastalığını geniş bir alana yaymaya
ve iyi yerlerine hastalık bulaştırmaya alışkındır ya
işte öyle, ölümcül soğuk yavaş yavaş göğsünü kaplar,
hayati kanallarını ve soluk borusunu kuşatır
ne konuşmaya çalışır ne de –eğer çalışsaydı–
- 830 sesinin çıkacağı bir yol vardır; artık bir kaya tutuyordu boynunu,
yüzü katılaşmıştı ve kansız bir yontu olarak oturuyordu,
beyaz bir taş da değildi: O kızı, kendi ruhu kirletmişti.
Sözlerinden ve günahkâr ruhundan dolayı bu cezayı
verdiğinde *Atlas*'ın torunu, *Pallas* tarafından adlandırılan diyarı
- 835 terk eder ve kanatlarını çırpıp *etere* girer.
Bunu bir kenara çeker babası, aşk nedeniyle olduğunu ifşa
etmeden,
"Ey buyruklarımın sadık hizmetkârı, oğlum" der,
"hiç gecikme, alışık olduğun hızla çabucak in
ve sol yandan anana bakan ülkeye

43 *Mercurius*, *Arcadia*'daki *Cyllene Dağı*'nda bir mağarada doğmuştu.

- 840 git (yerliler adına *Sidon* derler).
 Uzaktan, dağlık çayırdı otladığını gördüğün
 kraliyet sürüsünü, kıyılara getir!”
 Dedi ve o anda dağdan sürülen genç boğalar,
 buyrulan kıyılara geldiler, yüce kralın kızının⁴⁴
- 845 Fenikeli bakirelerin eşliğinde oynamaya alışık olduğu.
 Bir araya gelmez ve bir meskende oyalanmaz
 Heybet ve Aşk. Ağır asasını bir kenara bıraktıktan sonra
 tanrıların babası ve hükümdarı, sağ elinde üç çentikli
 şimşegiyle silahlanan ve ısmarıyla Dünya'yı sallayan,
 850 bürünür boğa kılığına ve genç boğaların arasına karışıp
 böğürür, narin otlar içinde yakışıklı bir boğa olarak dolaşır sinsice.
 Rengi, kar rengidir elbette, ne üzerinde sert bir ayağın
 iz bıraktığı ne de yağmur getiren güney rüzgârının erittiği.
 Kaslı boynu göze çarpar, gerdanı omuzlarından sarkar,
 855 küçüktür boynuzları gerçekten bir sanatçının eliyle yapıldıklarını
 iddia edebileceğin türden, saydam bir mücevherden daha parlak.
 Tehditkâr değildir alnı, dehşete düşürmez gözleri,
 ifadesi huzur doludur. Hayret eder *Agenor*'dan cana gelen,
 o kadar yakışıklı olduğu ve hiç tehditkâr olmadığı için
 860 ama yumuşak başlı olsa bile korkar önce dokunmaya,
 az sonra yaklaşır ve çiçekler uzatır kar beyaz ağzına.
 Âşık, haz alır ve umut ettiği fırsatı yakaladığında, ellerine öpücükler
 kondurur; artık güçlülle, evet güçlülle başka uzuvlarını zapt eder:
 Şimdi hem oynar hem yeşil çimende atlayıp zıplar,
 865 şimdi kar beyaz böğrünü sarı kumlara koyar
 ve kız, yavaş yavaş korkusunu bir yana bıraktığında,
 kâh göğsünü sunar
 bakirenin eliyle okşanması için kâh boynuzlarını, taze
 çelenklerle çevrenmesi için. Hatta cesaret eder soylu bakire,
 boğanın sırtına binmeye, kimin üzerine bindiğini bilmeden.
- 870 Tanrı, aşama aşama topraktan ve kuru kumsaldan
 geçip, sahte ayak izlerini bırakır sulara,
 oradan çekip gider çok uzaklara ve denizin ortasında sular boyunca
 taşır ganimetini. Dehşete düşer kaçırılan kız ve geride kalan kıyıya
 dönüp bakar, sağ eliyle boğanın boynuzunu tutar, öbürünü sırtına
 875 koyar, salınan giysisi savrulur esen rüzgârla.

44 Kral Agenor'un kızı Europa.

III. KİTAP

- 1 Artık tanrı, sahte boğa görünümünden sıyrılıp
aslını ortaya çıkarmış ve Girit kırlarına ulaşmıştı,
kızının kaçırıldığından bihaber babası, *Cadmus*'a¹ onu aramasını
buyurduğu zaman. Eğer onu bulmazsa, “Cezan sürgündür” dedi,
- 5 “aynı kefedede olursun, olayın sorumlusu ve suçlusu olan elebaşıyla.”
Dünya'nın altını üstüne getirdikten sonra (çünkü kim bulabilir
Iupiter'in çaldığını), *Agenor*'un oğlu kaçak *Cadmus*, hem babasından
hem onun öfkesinden sakınır, yalvar yakar *Apollo*'nun kehanetine
danışır ve hangi ülkeyi mesken tutması gerektiğini sorar.
- 10 “Bir inek” dedi *Apollo*, “ıssız tarlalarda seninle karşılaşacak,
hiç boyunduruğa vurulmamış ve kıvrık sabandan âzade.
Bunun önderliğinde yol al, çimen üzerinde dinlendiği yerde
sur duvarlarını kur ve orayı *Boeotia* olarak adlandır.”
Cadmus, *Castalia* Mağarası'ndan güclükle aşağıya inmişti,
- 15 sahipsiz bir ineğin yavaş yavaş gittiğini görür,
boynuna kölelik simgesi takılmamış.
İneği izler ve temkinli adımlarla ayak izlerini takip eder,
yolunun koruyucusu *Apollo*'ya sessizce yalvarıp yakarır.
Artık *Cephisus* Nehri'nin sığılıklarını ve *Panope* kentinin arazilerini
- 20 geçmişti, inek durdu ve asil boynuzlarıyla güzel alnını, semaya
kaldırıp, böğümleriyle havayı doldurdu,
arkasından takip eden eşlikçilere öylece bakıp
çöktü ve taze çimene böğrünü yerleştirdi.
Cadmus şükreder ve yabancı toprağa öpücükler
- 25 kondurur, hem bilinmeyen dağları hem tarlaları selamlar.
Iupiter için kurban töreni yapacaktı; hizmetkârlarına gitmelerini
ve sunu sunmak için berrak pınarlardan su getirmelerini buyurdu.
Kadim bir orman duruyordu, hiçbir şekilde baltayla incitilmemiş
ve ortasında bir mağara, sürgünlerle ve söğüt dallarıyla kesif,
- 30 taşların birleşmesiyle alçak bir kemer oluşturan,
dolup taşan suları bol bereketli, gizlendiği mağarada
Mars'ın ejderinin, altın sorgucuyla göze çarpan.

1 *Agenor*'un oğlu, *Europa*'nın ağabeyi.

Ateşle parlar gözleri, zehirle şişer bütün bedeni,
sallanır üç dili, üç sıra dizilidir dişleri.

- 35 *Sur* soyundan yola çıkan bahtsız adamlar,
adımlarını atarak bu koruya
vardıktan sonra, testiye sulara daldırdıklarında
gürültü çıkardılar. Uzun mağaradan turkuaz başını çıkardı
yılan ve dehşet verici bir şekilde tısladı.
Testileri ellerinden düştü, bedenlerinden kanları çekildi
40 ve dehşete düşen uzuvlarını ani bir titreme ele geçirdi.
Ejder, sarmal sarmal dönüşüyle pullu boğumlarını
savurdu, sıçrayışıyla devasa bir yay oluşturdu,
yarı belinden daha çok dikilip hafif havaya,
bütün koruyu inceledi, o kadar büyüktür bedeni,
45 bir de tümünü görsen, çifte *Arctos*'u ayıran *Draco*'nunki² kadar.
Gecikmeden ya ona karşı silahlarını hazırlamaya
ya kaçmaya çalışan ya da korkudan her ikisini de yapamayan
Fenikelilere saldırdı. Bazılarını ısırarak bazılarını uzun uzadıya
sararak
bazılarını nefesiyle, ölümcül zehrinin kokusuyla öldürdü.
50 Artık tepedeki Güneş, gölgeleri küçültmüştü,
Agenor'dan cana gelen, yoldaşlarının neden geciktiklerini
merak etti ve adamlarının izini sürdü. Kaputu, bir aslandan
yüzülen
posttu, silahı ışıldayan demirden bir mızrakla
kargı ve her silahtan daha üstün bir ruhu vardı.
55 Koruya girdiği zaman, öldürülen bedenleri ve üzerlerinde
muzaffer olarak, devasa gövdesiyle düşmanı gördüğünde,
kanlı diliyle yürek parçalayan yaraları yalayan,
“Ey sadık yoldaşlarım, ya sizin ölümünüzün öcünü alacağım
ya da size yoldaş olacağım” dedi ve sağ eliyle devasa bir kayayı
60 kaldırıp büyük bir gayretle fırlattı.
Onun ağırlığıyla yüksek kulelerle birlikte yalçın
sur duvarları yıkılırdı ama yılan yaralanmadı bile,
sadece zırhının pullarıyla ve kara derisinin sertliğiyle
korunan hayvan, güçlü darbeleri gövdesinden uzaklaştırdı;

2 Büyük ve Küçük Ayı'yı ayıran *Draco* takımyıldızı vurgulanıyor.

- 65 ama aynı sertlik kargıya da karşı koyamadı,
sert belkemiğinin orta kıvrımında saplanıp
kaldı ve bütün kargı, iliklerini delip geçti.
Yılan, acıyla kudurarak başını sırtına çevirdiğinde,
yaralarını gördü ve saplanan kargının ucunu ısır-
70 ve onu, epey bir çabayla her yandan gevşettiğinde,
güçlülkle sırtından çekip çıkardı
yine de kargının ucu kemiklerinde kaldı,
o zaman gerçekten alışıldık öfkesine yeni bir neden
bulduktan sonra, damarlarla dolu gırtlak şışmeye başladı
ve meşum ağzının etrafını beyaz bir köpük kapladı,
75 pullu derisiyle sürtündüğü toprak ses çıkardı, *Styx*'ün ağzından
saldığı iğrenç nefesi, havayı lekeleyip kirletti;
kâh sarmallar yapıp devasa gövdesini
sardı, ara sıra uzun bir ağaçtan daha dik ileriye fırladı,
kâh büyük bir süratle, yağmurlarla hareketlenen bir nehir gibi
80 taşındı ve yolunda duran ağaçları göğsüyle yıktı.
Biraz çekildi *Agenor*'un oğlu, aslan postuyla
durdurdu yılanın saldırılarını ve tehditkâr ağzını denetim altına aldı,
ileriye doğrulttuğu mızrağının ucuyla. Delirdi beriki, sert demire
beyhude yere yaralar açtı ve dişlerini, mızrağın ucuna geçirdi.
- 85 Artık zehirli damağından kan akmaya
başlamış, yeşil çimenleri serpintiyle boyamıştı
ama yarası hafifti, kendisini darbeden kurtardığı,
yaralı boynunu geriye çektiği, bölgesine çökmek için
çekilip kendisini uzak tuttuğu ve daha ileriye gitmediği için
90 ta ki *Agenor*'un oğlu, gırtlakına hızla fırlattığı mızrağı,
peşini bırakmadan her yandan bastırıncaya kadar;
aynı anda bir meşe ağacı,
sırtüstü düşen yılanı karşı durduğunda, ağaçla birlikte boynu
delindi.
Yılanın kütlesiyle meşe eğildi ve kuyruğuyla
gücünü kamçılادığı en dip yerinden ağaç inledi.
- 95 Muzaffer, yenilen düşmanın sahasını incelerken,
bir ses işitildi aniden; yakın değildi anlamak için sesin
nereden geldiğini ama ses işitildi:
“Ne demeye izliyorsun *Agenor*'un oğlu,

- öldürdüğün yılanı? Sen de izleneceksin bir yılan olarak.”
Cadmus, uzun süre dehşet içinde kalıp aynı anda aklıyla rengini
 100 yitirmişti ve buz gibi bir korkuyla saçları havaya dikilmişti.
 İşte adamın koruyucusu *Pallas*, yukarıdaki havadan akıp
 geldi ve altüst edilen toprağın altına koymasını buyurdu,
 gelecek halkın tohumları olacak yılanı ait dişleri.
 İtaat etti *Cadmus*, saban sürüp izler açtığında,
 105 toprağa ekti buyrulan dişleri, ölümlü tohumlar olarak.
 Orada (inanılmaz bir şey), toprak parçaları hareketlenmeye başladı
 ve önce saban izlerinden bir mızrak ucu göründü,
 az sonra başlarda renkli sorgucuyla sallanan miğferler,
 sonra omuzlar, göğüsler ve kargılarla ağırlaşan kollar
 110 peydah oldu ve kalkanla donanmış
 adamlardan bir tarla meydana geldi.
 Festival tiyatrolarının perdeleri kaldırıldığında böyle olur,
 imgeler belirir ve önce yüzlerini gösterirler,
 yavaşça ve sakin bir devinimle diğer kısımlar yükselerek,
 bütünüyle ortaya çıkar ve sahnenin kenarına adım atarlar.
 115 Yeni düşmanından dehşete kapılan *Cadmus*,
 silaha sarılmaya hazırlanıyordu:
 “Sarılma” diye bağırır topraktan biten
 halktan biri,³ “kendini iç savaşa sokma!”
 Ve böylece topraktan doğan biraderlerden birini, yakın mesafeden
 sert kılıcıyla öldürür, kendisi uzaktan atılan bir kargıyla yere serilir;
 120 onu öldüren bu adam da ondan daha uzun
 yaşamaz ve canını verir, az önce sahibi olduğu;
 çıldırır bütün grup aynı şekilde ve kendi aralarında
 tutuştukları savaşa ölür biraderler birbiri ardınca karşılıklı yaralarla
 ve artık yaşam süresini kurayla elde etmiş kısa gençlik,
 125 kan kırmızı Ana’nın⁴ sıcak bağrını döver.
 Hayatta kalan beş kişiden biriydi *Echion*,⁵
 o, silahlarını yere attı *Minerva*’nın uyarısıyla,

3 Spartoi (Ekilmiş adamlar).

4 Toprak Ana.

5 Thebae’in kuruluşu sırasında, *Cadmus*’un ektiği ejderin dişlerinden doğan adamların sağ kalan beşinden biri olan *Echion*, *Cadmus*’un kızlarından *Agave*’yle evlendi ve bu evlilikten *Pentheus* doğdu. *Pentheus* daha sonra kentte hüküm sürdü ve *Bacchus* tapımının kentte yayılmasına engel olmaya çalıştı.

- kardeşlik bağlılığı istedi ve barış yaptı,
Fenikeli göçmenin yanında, görevine yoldaş olarak bu adamlar
 vardı,
- 130 *Apollo* kehanetiyle buyrulan kenti kurduğunda.
 Artık *Thebae* duruyordu ayakta, artık görülebilirdin *Cadmus*,
 sürgündeyken bile bahtiyar; hem *Mars*
 hem *Venus* bağlanmışlardı sana
 kaynata ve kaynana olarak.⁶ Şunu da ekle, o kadar asil hanımından
 bir soyun olduğunu, onca kız ve erkek çocuğunun
 ve aziz güvenceler olan
- 135 torunlarının, bunların da artık delikanlı olduğunu;
 ama kuşkusuz daima
 beklenmelidir insanoglunun son günü
 ve söylenmemelidir hiç kimsenin
 bahtiyar olduğu, ölmeden ve cenaze töreni yapılmadan önce.
 İlk torunun ey *Cadmus*, onca saadet içinde senin için
 yas nedeni oldu, alınına tuhaf boynuzlar
- 140 iliştirilen,⁷ siz de efendinizin kanıyla doyan köpekler.
 Ama sorarsan doğru düzgün, o olayda Talih'in hatasını
 bulacaksın, suç değil çünkü hatanın nasıl suçu olabilir?
 Bir dağ vardı, çeşit çeşit vahşi hayvanın av kanıyla boyanmış;
 artık öğle vakti, her şeyin gölgesini kısaltmıştı
- 145 ve Güneş, her iki noktada eşit uzaklıktaydı,
Boeotialı genç adam, sapa uğraklarda dolaşan
 av yoldaşlarına nazikçe seslendiğinde:
 “Yoldaşlarım, ağlar ve vahşi hayvanların kanıyla kılıçlar ıslandı,
 bugün şansımız yaver gitti, ertesi gün, safran renkli
- 150 arabasında taşınan Şafak, ışığı getirdiğinde,
 niyetlendiğimiz işe yeniden girişecegiz, şimdi Güneş,
 her iki yönde aynı uzaklıkta ve sıcaklığıyla tarlaları yarıyor.
 Şimdilik işinize son verin ve düğüm düğüm ağları taşıyın!”
 Adamlar, buyruklara uyarlar ve işe son verirler.
- 155 Bir vadi vardı, çam ve sivri servi ağaçlarıyla kesif,
Gargaphie adında, beli kemerli *Diana*'ya kutsal,

6 *Cadmus*'un eşi *Harmonia*'nın babası, savaş tanrısı *Mars*, annesi güzellik tanrıçası *Venus*'tu.

7 *Cadmus*'un kızı *Autonoë*yle *Aristaeus*'un oğlu *Actaeon*.

- en uç köşesinde koruluk bir mağaranın olduğu,
hiçbir sanatla işlenmemiş: Sanatı taklit etmişti
doğa kendi yeteneğiyle çünkü canlı süngerle
160 ve yumuşak tüflerle doğal bir kemer meydana getirmişti.
Berrak bir pınar şırıldar suyuyla sağ yanda inceden inceye,
çimenli kıyısıyla geniş yarıkları çevreleyen.
Avdan yorgun düşen ormanların tanrıçası, burada
bakire uzuvlarını akışkan çiyile ıslatırdı;
165 buraya geldikten sonra, silah taşıyıcı *nymphalardan*
birine verdi kargısını, sadağını ve gergin yayını,
diğeri, çıkardığı giysisinin altına yerleştirdi kollarını,
ayaklarından bağcıklarını çözdü ikisi; onlardan daha becerikli
olduğu için *Thebaeli Crocale*, boynuna yayılan saçlarını
170 düğüm atıp topladı, kendi saçlarını serbest bıraktığı halde.
Su getirdiler *Nephele*, *Hyale*, *Rhanis*,
hem *Psecas* hem *Phiale* ve boşalttılar geniş testilerinden.
Orada alışık olduğu pınarda yıkanırken *Diana*,
işte *Cadmus*'un torunu, işi gücü erteleyip
175 bilmediği ormanda ürkek adımlarla dolaşırken
koruya vardı, alın yazısı onu böyle çekip götürüyordu.
Girer girmez pınarla nemlenen mağaraya,
olduğu gibi çınlıçplak *nymphalar*, adamı gördükten sonra
dövdüler sinelerini, hem apansız çığlıklarla
180 doldurdular bütün ormanı hem çevreleyip *Diana*'yı,
örttüler bedenleriyle; yine de onlardan daha uzundur
tanrıça ve hepsi, onun ancak boynuna gelir.
Bulutlar çekildiğinde, Güneş battığında ya da kızıl renkli
Şafak vurduğunda oluşan renk gibiydi
185 giysisiz görülen *Diana*'nın yüzündeki renk.
Tanrıça, eşlikçilerinin kalabalığıyla çevrelendiği halde
yine de hafifçe bir yana kaydıldı; yüzünü geriye
çevirdi, tez oklarını eline geçirmek niyetiyle
o anda elinin altındaki suları aldı, adamın yüzüne
190 attı ve öç alan suları saçarken onun saçlarına,
başına gelecek felaket için gaipten haber veren şu sözleri ekledi:
“Şimdi anlatabilirsin beni giysisiz gördüğünü,
eğer anlatabilirsen!” Daha fazla tehdit etmeden,
Actaeon'un su attığı başını, uzun ömürlü geyiğin boynuzlarıyla donattı,

- 195 boynunu uzun kıldı, kulaklarının ucunu sivriltti,
ellerini ayaklarla, kollarını uzun bacaklarla
değiştirdi ve benekli bir postla kapladı bedenini,
korku da ekledi. Kaçtı *Autonoë*'nin yiğit oğlu
ve koşarken, o kadar tez olmasına şaşıtı.
- 200 Gerçekten yüzünü ve boynuzlarını suda gördüğünde,
“Ah, biçare ben!” diyecekti ama hiç sesi çıkmadı;
inledi, buydu sesi, kendine ait olmayan yüzünden gözyaşları
aktı, sadece akli önceki gibi kaldı.
Ne yapsın? Dönsün mü evine, kraliyet meskenine
- 205 yoksa ormanlarda gizlensin mi? Birine utanç, diğerine korku
engel olur.
Tereddüt ederken, tazıları onu gördüler, önce *Melampus*
ve keskin burunlu *Ichnobates*, havlayıp işaret verdiler,
Girit tazısı *Ichnobates*, Sparta soyundan *Melampus*.
Oradan akın etti diğerleri, tez havadan daha tez şekilde,
- 210 hepsi *Arcadia* soyundan olan *Pamphagos*, *Dorceus* ve *Oribasus*,
güçlü *Nebrophonus*, *Laelaps* ile vahşi *Theron*,
ayağı tez *Pterelas* ve keskin burunlu *Agre*,
yakın zamanda vahşi bir domuz tarafından darp edilen *Hylaeus*,
kurt köpeği *Nape* ve koyunların ardından giden
- 215 *Poemenis*, iki enişine eşlik eden *Harpyia*,
böğürleri içe göçmüş *Sicyon* tazısı *Ladon*,
Dromas, *Canace*, *Sticte*, *Tigris*, *Alce*,
beyaz tüylü *Leucon*, siyah tüylü ve çok güçlü *Asbolus*,
Lacon ve koşuda güçlü *Aello*,
- 220 *Thous* ve tez *Lycisce* biraderi *Cyprius* ile birlikte,
siyah alının ortasında beyaz akıtmasıyla süslü
Harpalos, *Melaneus* ve tüy yumağı *Lachne*,
babası Girit ama anası Sparta soyundan
Labros ve *Agridodus*, tiz sesli *Hylactor*,
- 225 her birini anlatmak uzun sürer. O sürü, ganimet arzusuyla
kayalardan, bayırlardan ve yoldan yoksun uçurumlardan,
yol ne kadar zor olsa da ya da hiç olmasa da akın eder.
Kaçtı *Actaeon*, sık sık gittiği yollar boyunca,
yazık! Kaçtı kendisi, kendi eşlikçilerinden, haykırmak
istiyordu:

- 230 “*Actaeon* benim, tanıyın efendinizi!”
 Ruhunda sözler tükendi, havlamalarla çınladı sema.
 İlk önce *Melanchaetes* sırtında yaralar açtı,
 sonra *Theridamas*, *Oresitrophus* omzuna yapıştı,
 yola daha geç çıkmışlardı ama dağın kestirmelerinden
 235 daha önce yol almışlardı; efendilerini sıkı sıkıya tutarlarken,
 diğer grup birleşir ve dişlerini bedenine geçirir,
 yer kalmaz artık yaralardan. İner o, insan sesiyle
 değilse bile, geyikken de çıkaramadığı bir sesle
 ve mahzun çığlıklarla doldurur bildiği dorukları,
 240 dizleri üstünde yalvaran ve yakaran birine benzer biçimde,
 sessiz yüzünü tıpkı kolları gibi gezdirir çevresinde
 ama yoldaşları, süratli sürüyü alışıldık teşviklerle
 bilmeden kışkırtırlar ve gözleriyle *Actaeon*’u ararlar
 ve sanki orada değilmiş gibi, yarışırcasına *Actaeon*’u çağırırlar
 245 (başını çevirir o, adını duyunca), hem orada olmadığı için yakınırırlar
 hem de uyuşuğun, ganimeti unutup gösteriyi kaçırdığına.
 Gerçekten orada olmamayı isterdi ama oradaydı, görmeyi de isterdi
 yine de hissetmeyi değil, tazılarının vahşi eylemini.
 Her yandan çevirirler ve bedenine batırdıkları dişleriyle
 250 parçalarlar efendilerini, sahte bir geyik suretindeki.
 Yaşamına son verilmeseydi bir sürü yarayla,
 yatışmazdı denir, sadak taşıyan *Diana*’nın öfkesi.
 Rivayet başka başkadır: Kimilerine haklı olmaktan ziyade zalim
 göründü tanrıça, kimileri övdü ve taviz vermediği bekâretine yakışır
 255 bir tanrıça olarak adlandırdılar,
 her iki taraf da kendisine nedenler buldu.
 Bir tek *Iupiter*’in karısı, suçlama ya da onaylama olsun,
 bir şey demedi, *Agenor* tarafından yönetilen evin felaketinden
 memnun, *Surlu* odalığı yüzünden biriktirdiği nefretini,
 soyun ortaklarına çevirdi. İşte, önceki acısına
 260 yeni bir acı eklenir ve yüce *Iupiter*’in tohumundan
Semele’nin gebe kalması perişan eder.⁸ Sövmek için dilinin

8 Cadmus ile Harmonia’nın kızı ve Autonoë’nin kız kardeşi Semele, *Iupiter*’le birlikte oldu ve bu birliktelikten Bacchus’a gebe kaldı. Kıskaçlık damarları kabaran tanrıça Iuno, Semele’nin sütannesi Beroë’nin kılığına bürünüp genç kadına tanrısal âşığından bütün ihtişamıyla kendisine görünmesini isteme fikrini telkin etti. Tedbirsizlik ederek daha önce Semele’ye her istegini yerine getireceğine dair söz vermiş bulunan *Iupiter*,

- bağını çözdüğünde: “Bunca zaman sövmekle ne elde ettim?” dedi,
 “Bizzat ben saldırmalıyım, eğer çağırılıyorsam yüce *Iuno* diye
 usule uygun biçimde. Mahvedeceğim onu, mücevherli asamı
 265 sağ elimde tutmak bana yakışıyorsa, eğer kraliçeysem ve *Iupiter*’in
 hem bacası hem karısı, en azından bacası. Ama sanırım,
 aldatmasıyla
 mutludur o ve evlilik yatağıma karşı yaptığı haksızlık kısa sürecek.
 Gebedir ama zamanı gelmemiş, büyüyen rahminde
 aşikâr suçunu taşıyor, kolay bir şey değil başıma gelen,
 270 bir tek *Iupiter*’den ana olmak istiyor: Güzelliğine o kadar çok güveni.
 Kandıracağım onu, *Saturnus*’un kızı değilim, eğer
Iupiter tarafından batırılıp, *Styx* sularını boylamazsa.”
 Ayağa kalktı bu sözlerden sonra ve safran renkli bir bulutla gizlenip
Semele’nin eşiğine vardı, bulutları uzaklaştırmadan önce
 275 yaşlı bir kadın kılığına büründü ve şakaklarına aklar yerleştirdi,
 derisini kırışıklarla yol yol etti ve bükülmüş uzuvlarını
 titrek adımlarla taşıdı, sesini de yaşlandırdı,
 işte şimdi *Semele*’nin *Epidauruslu* sütanası *Beroë* olmuştu.
 O zaman dedikodu yapıp uzun süre konuştuktan sonra
 280 *Iupiter*’in adına geldiler, fısıldadı yaşlı kadın ve “Dilerim,
Iupiter olsun” dedi, “yine de her şeyden korkuyorum, birçokları
 tanrıların adıyla el değmemiş evlilik yataklarına girdiler.
 Bu yüzden *Iupiter* olması yeterli değil, versin aşkına karşılık güvence,
 eğer o aşk gerçekse. Ne kadar büyük ve nasılsa, yüce
 285 *Iuno* tarafından kabul edildiğinde,
 o kadar görkemli ve öyle sarılsın sana,
 sen onu arzuladığında ve kraliyet nişanlarını alsın önce!”
Iuno, böyle sözlerle *Cadmus*’un saftirik kızının aklını
 çelmişti. Talep etti *Semele*, *Iupiter*’den adsız bir hediye,
 tanrı buna “Seç” dedi, “hiçbir şekilde geri çevrilmeyeceksin
 290 ve seni daha çok inandırmam için, kavurucu *Styx*’ün
 tanrısal gücü bunu bilsin, tanrıların korktuğu tanrıdır o!”
 Felaketiyle mutlu ve öleceği kesin olan *Semele*, âşığının

ona yıldırımlarıyla yaklaşmak zorunda kaldı. *Semele*, hemen yanarak can verdi ama *Iupiter*, *Semele*’nin karnından henüz altı aylık olan bebeği çekip aldı ve onu, hemen kalçasına dikti. Bebeğin doğum süresi dolduğunda, onu canlı ve tam şeklini almış olarak baldırından çıkardı.

- rızasıyla “*Saturnus*’un kızının” dedi, “sana sarılmaya alışık olduğu gibi, sevişmenin başında
 295 kendini öyle ver bana!” Tanrı, konuşanın ağzına bastırmak istedi ama karışmıştı artık sesi, tez elden havaya. İç geçirdi çünkü ne bu, isteğini geri alabilirdi ne de şu yeminini. Bu yüzden son derece kederle yüksek *etere* çıktı ve işmarıyla eşlik eden bulutları
 300 çekti, bunlara yağmur bulutlarını ve rüzgârlarla harmanlanan şimşekleri ekledi, hem gök gürlemesini hem ölümcül yıldırımını; yine de her yandan olabildiğince gücünü azaltmaya çalıştı, yüz elli *Typhoeus*’a⁹ attığı o şimşekle şimdi silahlanmadı, hani içinde aşırı vahşilik olan.
 305 Vardı oldukça hafif başka bir yıldırım, *cyclops*ların sağ elinin daha az hiddet, alev ve daha az gazap verdiği: Tanrılar bunları, “yedek silahlar” olarak adlandırırlar. Onları aldı ve *Agenor*’un oğlunun¹⁰ evine girdi. *Semele*’nin ölümlü bedeni, semavi gümbürtülere dayanamadı ve düğün hediyeleriyle yanıp kavruldu.
 310 Henüz süresini doldurmamış narin bebeği, anasının rahminden çekip aldı *Iupiter*, kendi uyluğuna (inanmaya değer) dikti ve analık süresini tamamladı. İlk önce teyzesi *Ino*, ona beşiğinde gizlice baktı, sonra *Nysalı nymphalar*,¹¹ kendilerine verilen bebeği
 315 mağaralarında sakladı ve ona süt verdiler. Yeryüzünde yazgısal yasayla bunlar olurken, iki kez doğurulan *Bacchus*’un beşiği güvendedir. Söylerler *Iupiter*’in, tesadüf bu ya *nectar*la gevşeyip acı veren dertleri bir yana bıraktığını, yüz güldüren şakalar yaptığını
 320 *Iuno*’yla hazır boşken ve “Sizin aldığınız zevk, daha büyüktür erkeklerin aldığı zevkten” dediğini,

9 Typhon (=Typhoeus), Gaia ile Tartarus’un oğlu olan bir yaratıktı. Boyca ve kuvvetçe Gaia’nın bütün öteki çocuklarını geride bırakmıştı. Devlerin yenilgiye uğramasından sonra *Iuno*’nun kışkırtmasıyla Gaia, oğlu Typhoeus’u tanrıların üzerine saldı, o da gökyüzüne saldırdı ama *Iupiter* tarafından yenilince kaçtı. Sicilya Denizi’ni geçerken, *Iupiter* onun üstüne Etna Dağı’nı fırlattı böylece Typhoeus dağın altında ezildi. Etna’dan çıkan alevlerin bu canavarın püskürttüğü alevler olduğuna inanılır.

10 Agenor’un oğlu, *Semele*’nin babası olan Cadmus.

11 Macris, Erato, Bromie, Bacche ve Nysa adındaki bu nymphalar, *Bachhus*’u mağaralarında saklayarak beslediler.

Iuno “Hayır” dedi: Kararlaştırıldı, düşüncesi nedir diye bilge *Tiresias*’a sormak, bu adam her iki cinsten sevişmeyi bildiği için. Çünkü yemyeşil bir ormanda iki büyük yılanın bedenlerini
 325 çiftleşirlerken, esasının darbesiyle incitmişti
 ve erkekken kadın kılınıp (hayret verici bir şey), yedi
 güz mevsimi boyunca yaşamıştı.

Sekizinci yılda, aynı yılanları yeniden
 gördü ve “Aldığınız darbenin bu kadar büyük gücü varsa”
 dedi, “bunu yapanın bahtını tersine çevirmeniz için
 330 şimdi size yine vuracağım.” Aynı yılanlara vurduktan sonra
 önceki şekline döndü ve doğduğu surete büründü.
 Bu nedenle *Tiresias*, şaka yollu tartışmada hakemliği
 üstlendiğinde,

Iupiter’in sözlerini doğruladı. Elbette *Saturnus*’un kızının çokça
 üzüldüğü söylenir bu konu yüzünden, bu nedenle tanrıça,
 335 hakemin gözlerini sonsuz geceye mahkûm etti;
 ama her şeye gücü yeten tanrı (çünkü hiçbir tanrı, geçersiz kılamaz
 bir tanrının yaptığı), yoksun edildiği göz yerine,
 ona geleceği bilme gücü verdi ve bu onurla cezasını hafifletti.
Boeotia kentlerinde nam salan bu adam,

340 masum yanıtlar veriyordu kendisine danışan halka.
 Güçlü kılınan sesinin değişmez gerçeğini, ilk kez gök mavisi
Liriope tecrübe etti, bir zamanlar kıvrık ırmağıyla
Cephisus’un sardığı ve sularında hapsedip
 kızlığını aldığı. Güzeller güzeli *nympha*,
 gebe kaldıktan sonra doğurdu

345 bebeğini, zamanı geldiğinde sevebilirsin diye
 ve *Narcissus* olarak adlandırdı. Bu bebek hakkında
 “Kemale erip, yaşlılık zamanını görecektir mi?” diye sorulan
 gaybın bilicisi, “Kendini bilmezse” dedi.
 Uzun süre gerçek dışı göründü bilicinin sesi ama bir ölüm
 350 ve olay, onu doğruladı, hem ölümün türü hem tutkunun tuhaflığı.
 Çünkü *Narcissus*, on beş yaşına bir sene eklemişti,
 hem bir oğlan çocuğu hem bir delikanlı sayılabilirdi.
 Birçok delikanlı onu, birçok genç kız onu arzuladı
 ama narin güzelliğinde o kadar edepsiz bir küstahlık vardı,

- 355 hiçbir delikanlı ona, hiçbir genç kız ona el süremedi.
 Ürkek geyikleri ağlara doğru sürerken gördü bunu
 sedalı *nympha*, ne biri konuşurken sessiz kalmayı
 ne önce kendisi konuşmayı öğrenen sedalı *Echo*.¹²
 O zamana kadar bir bedendi, ses değil, buna rağmen sahip olduğu
 360 ağzının, gevezelikten başka bir yararı yoktu şimdi olduğu gibi,
 pek çok sözcükten sonuncusunu yineleyebilmesi için.
Iuno yapmıştı bunu, sık sık yakaladığında
Iupiter'inin altında¹³ dağda uzanan *nymphalar*,
 marifetli *Echo*, tanrıçayı uzun bir söyleşiyle oyaladığı için
 365 *nymphalar* kaçınıcaya değin. *Saturnus*'un kızı
 bunu hissettikten sonra,
 “Beni oyuna getirdiğin bu dilinin” dedi, “gücü
 azaltılacak ve azıcık kullanacaksın sesini.”
 Başına gelen, tehditleri doğrular.
 Bununla birlikte *Echo*, konuşmanın
 bitiminde sesleri yineler ve duyduğu sözleri nakleder.
 370 *Echo*, *Narcissus*'u dolambaçlı kırlarda dolaşırken
 gördüğünde yanıp tutuştu, takip etti ayak izlerini gizlice
 ve daha yakın takip ettiğinde, daha çok yanıp tutuştu,
 hani çıraların üstüne sürülen yanıcı sülfürün
 tutuşup da alev aldığı biçimde.
 375 Ah, kaç kez istedi gönül okşayan sözlerle yaklaşmayı
 ve nazikçe rica etmeyi! Doğa karşı koyar ve izin vermez
 ilk önce konuşmasına, yapabildiği şey için hazırlandı o,
 sesleri beklemeye, kendi sözlerini onlara yankılasın diye.
 Tesadüf bu ya, sadık yoldaşlarının yürüyüş kolundan ayrılan oğlan,
 380 “Orada biri mi var?” demişti ve “Var!” diye karşılık vermişti *Echo*,
 afalladı *Narcissus*, gözlerini her yanda gezdirdiğinde;
 “Gel” diye bağırdı yüksek sesle, çağırdı *Echo* çağırını.
 Geriye baktı *Narcissus* ve yine hiç kimse gelmeyince, “Neden” dedi,
 “kaçıyorsun benden?” Ve söylediği kadar söz,
 ayni miktarda döndü kendisine.

12 Adının anlamı “Yankı” olan bir orman nymphi.

13 *Sub love*: Kelimesi kelimesine *Iupiter* altında/Gökyüzü altında; mecazi olarak “açık havada”. Ovidius, bu dizede *Iupiter*'in, *nymphalar*la yaptığı kaçamağı vurgulamaktadır. Bu nedenle ima edilen asıl anlamı vermek ve okuyucuya kolaylık sağlamak için kelimesi kelimesine çeviri yapılmıştır.

- 385 Öylece dikildi ve karşılık veren sesin yankısına aldanıp
 “Burada buluşalım” dedi ve hiçbir sese asla daha gönülden
 yanıt vermeyeceği sesiyle “Buluşalım!” diye yankıladı *Echo*.
 Sözüünü tuttu ve ormandan çıkıp gitmeye başladı,
Narcissus’un arzuladığı boynuna kollarını atmak için.
- 390 Kaçtı *Narcissus* ve kaçarken, “Çek ellerini, sarılma” dedi,
 “sana fırsat vermeden önce öleyim!”
 Beriki, “Fırsat ver!” dışında hiçbir şey diyemedi.
 Hor görülen *Echo*, ormanlarda gizlendi
 ve mütevazı yüzünü yapraklarla
 örttü, o zamandan sonra sadece mağaralarda yaşadı.
- 395 Buna rağmen aşkı baki kaldı ve reddedilmenin acısıyla büyüdü;
 uykusuz dertler, zavallı bedenini yok etti,
 zayıflık, derisini yiyip bitirdi ve bütün bedeninin
 özü, havaya karışıp gitti; geriye sadece sesi ve kemikleri kaldı.
 Sesi kalır, söylerler kemiklerinin taşla dönüştüğünü.
- 400 Orada, ormanlarda gizlenir ve hiçbir dağda görülmez
 ama herkesçe duyulur, onda yaşayan bir tek sesi kalır.
 İşte böyle *Echo*’yu, böyle başka *nymph*aları, sulara ya da dağlarda
 doğan, böyle hor görmüştü kalabalıklar önünde erkekleri.
 Orada hor görülen biri, ellerini semaya kaldırıp
- 405 “İşte böyle sevsin kendisini, işte böyle elde edemesin sevdiğini!”
 demişti: Onayladı *Nemesis*¹⁴ haklı yakarıları.
 Bir pınar vardı besberrak, pırlıl pırlıl sularııyla gümüşten,
 buna ne çobanlar ne dağda otlayan dişi keçiler
 dokunmuştu ya da başka bir sürü, bunu ne bir kuş
- 410 ne bir vahşi hayvan ne de ağaçtan düşen bir dal kirlletmişti.
 Etrafında çimen vardı, yanındaki suyun beslediği
 ve bir orman, bu yerin Güneş’ten kavrulmasına
 hiç maruz kalmayacak olan.
 Bu oğlan, hem avlanmaktan hem sıcaktan bitkin
 uzandı; hem yerin görünümüne hem pınara kapılıp
- 415 susuzluğunu gidermek isterken, susuzluğu arttıkça arttı
 ve içerken, gördüğü güzelliğin hayaline kapılıp
 cisimsiz umuduna âşık oldu, cisim olduğunu düşündü hayal olanın.
 Hayret eder kendisi, kendi yüzüne ve hareket etmeden aynı yerde
 kalır, *Paros* mermerinden yapılmış küçük bir yontu gibi.

14 İlahi Adalet tanrıçası.

- 420 Toprağa yatıp inceler, ikiz yıldızlar misali kendi gözlerini,
 hem *Bacchus*'a hem *Apollo*'ya layık saçlarını,
 el değmemiş yanaklarını, hem fildişi boynunu hem yüzünün
 güzelliğini hem de kar beyaz güzelliğine karışan utangaçlığını
 ve bütün hepsine hayret eder, kendisi bunlar için hayret verici olan.
- 425 Edepsiz, kendisini arzular ve onaylarken, bizzat kendisi onaylanır,
 isterken, istenir ve eşit şekilde yakar ve yanar.
 Kaç kere boş öpücükler verdi aldatan pınara,
 kaç kere boynunu gördüğünde yakalamaya çalışıp
 kollarını daldırdı suların ortasına, onlarda kendisini yakalayamadı.
- 430 Bilmez gördüğü şeyi ama gördüğü o şey için yanıp tutuşur
 ve aldatan aynı oyun, gözlerini tahrik eder.
 Ey budala, niye yakalamaya çalışıyorsun kaçak hayalleri boş yere?
 İstedğin şey, hiçbir yerdedir; sevdiğin şeyi
 başka yöne çevir, yitireceksin!
 Gördüğün, şu yansıyan suretinin gölgesidir,
 435 onun hiçbir cismi yoktur, seninle gelir ve kalır;
 seninle çekip gider, ah, bir çekip gidebilsen!
 Ne yemek ne dinlenme kaygısı, onu
 oradan ayırabilir ama yayılıp gölgeli çimende,
 gözünü dikerek bakar mütemadiyen asılsız görüntüye,
 440 kendi gözleri uğruna can verirken, biraz doğrulup
 etrafını çeviren ormana kollarını uzatarak:
 “Var mı, ey orman” dedi, “daha zalimce âşık olan?
 Biliyorsun, çünkü birçok âşık için elverişli sığınakların var.
 Var mı biri, şu uzun ömründe hatırladığın, yüzyıllar boyunca
 445 yaşam sürdüğün için sen, böyle eriyip giden?
 Hem hoşuma gidiyor hem görüyorum ama
 hem gördüğüm hem hoşuma giden
 şeyi yine de bulamıyorum, o kadar büyük bir yanılgı âşığı ele geçiren.
 Daha çok acı çeksem de ne engin deniz, bizi ayırabilir
 ne yollar ne dağlar ne de kapıları kapalı duvarlar,
 450 küçük bir suyla önümüz kesilmiş!
- Arzu ediyor bizzat kendisi dokunulmayı
 çünkü akışkan sulara ne kadar öpücük kondursam,
 o, geriye kaykılan ağzıyla bana o kadar meylediyor;
 dokunabildiğini sanırsın: Küçücük bir şey âşıklara engel olan.
 Her kimsen, buraya çık! Ey biricik çocuk, niye beni kandırıyorsun

- 455 ya da, ey arzulanan, nereye gidiyorsun? Kesinlikle ne güzelliğimden
ne gençliğimden kaçabilirsin, *nymphalar* bile sevdi beni!
Dostça ifadenle vaat ettiğin bir umut mu, bilmiyorum
ve kollarımı sana uzattığımda karşılık olarak uzatıyorsun,
güldüğümde gülüyorsun; sık sık gözyaşlarını da fark ettim
- 460 ben ağlarken, başınla da işaretler veriyorsun
ve güzel ağzının hareketinden kuşkulandığım her an,
kulaklarıma ulaşmayan sözcüklerle karşılık veriyorsun!
Ah, o benim, hissettim, suretim gözümde kaçmaz,
aşkımla yanıyorum, hem alevleri körüklüyorum hem çekiyorum.
- 465 Ne yapayım? Ayartılayım mı, ayartayım mı? Niye ayartacağım ki?
Arzu ettiğim benimledir, tutkusu beni benden etti.
Ah, keşke bedenimden ayrılabilsem!
Sevende tuhaf bir dilek dilesem,
sevdiğim şeyin benden uzak olmasını,
artık keder de gücümü tüketiyor, uzun değil
- 470 ömrümün süresi ve gençlik çağımda sönüp gidiyorum.
Benim için ölüm zor değil, ölümle bırakacağım için acılarımı,
sevilenin daha uzun süreli olmasını isterdim;
şimdi iki uyumlu âşık, öleceğiz bir nefeste.”
dedi ve aynı görüntüye döndü mecnun,
- 475 gözyaşlarıyla suları dalgalandırdı ve gölün hareketiyle görüntü
belirsizleşti, bunun yok olduğunu görünce,
“Nereye kaçıyorsun? Ey vicdansız, kal ve âşığını
terk etme!” diye bağırdı,
“İzin ver, ey dokunulması mümkün olmayan,
bari bakmama ve biçare mecnunu besle aşkınla!”
- 480 Acı çekerken, giysisini çıkardı üstünden
ve mermer beyazı elleriyle dövdü çıplak sinisini.
Dövdüğü sinesi, gül kırmızısına döndü,
elmalara olduğu türden, bir yanı bembeyaz kalırken,
diğer yanı kızaran ya da çeşit çeşit salkımlarda henüz
- 485 olgunlaşmamış üzümün büründüğü mor renk misali.
Yine dalgalanan suda bunu görür görmez,
daha fazla dayanamadı, hani sarı balmumu,
hafif ateşte ve sabah kırağısı,
ılık Güneş’te eriyip durur ya işte öyle, aşkla tükenip

- 490 akar ve gizli ateşiyle yavaşça eriyip gider.
Artık ne pembeliği kalır beyaz tenine karışan
ne gücü ne kuvveti ne az önce görülmesi zevk veren uzuvları
ne de bedeni kalır, bir zamanlar *Echo*'nun sevdiği.
Buna rağmen *Echo*, onu gördüğünde,
kızgın olsa bile ve aşkını hatırlayan,
495 içi yandı ve biçare çocuk "Vah!" dedikçe,
o sedalı seslerle "Vah!" diye yinelemeye başladı
ve *Narcissus*, elleriyle omuzlarını dövdüğünde,
Echo da aynı dövme sesini yankıladı;
son sesiydi bu, suya bakıp duranın.
- 500 "Yazık, ey beyhude yere sevilen çocuk!" Aynı sayıda sözcüğü
yansıttı o yer ve "Elveda" dediğinde, "Elveda" dedi *Echo* da.
Düştü yorgun başı yeşil çimene,
ölüm kapattı gözlerini, sahibinin güzelliğine hayran kalan.
O zaman da Ölüler Diyarı'na kabul edildikten sonra
- 505 *Styx* suyunda kendisine bakıp durdu. Sinelerini dövdüler bacıları
ve *naiaslar*, biraderleri için saçlarını kesip adadılar,
sinelerini dövdüler *dryaslar*,¹⁵ sinelerini döverken, *Echo* yankılar.
Artık odun ateşi, sallanan yanarcalar ve cenaze yatağı hazırlanıyordu
ama bedeni hiçbir yerde yoktu: Bedeni yerine bir çiçek bulurlar,
510 sarı göbeği, beyaz yapraklarla çevrelenen.¹⁶
Olay öğrenildiğinde, bilicinin ünü hakkıyla Yunan kentleri
boyunca yayılmıştı, onun büyük adı da;
buna rağmen onu, herkes içinden bir tek *Echion*'un oğlu¹⁷
Pentheus küçümser, hani semavi tanrılara burun kıvıran, hem güler

15 Adları eski Yunanca *δρῦς* (meşe) sözcüğünden gelen ve meşe ağacında yaşayan ağaç nymphaları. Hayatları yaşadıkları ağaca bağlıdır, ağaç yaşadıgı ya da bir zarar görmediği sürece, o ağaca bağlı olan nympha da yaşar, ağaç ölürse, o da öldürdü.

16 Nergis çiçeği.

17 Cadmus'un ektiği yılanın dişlerinden doğan Echion'un oğlu Thebaeli Pentheus, kuzeni olan Bacchus'un kültünün Thebae'da yayılmasına şiddetle karşı çıktı. Bu duruma öfkelenen tanrı, bölgenin kadınlarını delirtti, kadınlar tanrının eşlikçileri Bacchalar gibi giyinip dağa çıktılar ve sadece kadınların kabul edildiği, tanrının gizemlerini kutladılar. Bacchus, Pentheus'a kadınları gözlemesini telkin etti; o da bir çam ağacının dalları arasına gizlendi. Kadınlar onu fark ederek çamı kökünden söktüler ve Pentheus'u paramparça ettiler. Annesi Agaue, Pentheus'un başını, taşıdığı thyrsusun ucuna taktı, sonra da yabandomuzunun başı sandığı oğlunun başını gururla Thebae'a götürdü. Orada akli başına gelen Agaue, öldürdüğü oğlu olduğunu fark edince, çıldırdı.

515 yaşlı adamın gaipden haber veren sözlerine hem gözünün nurundan
yoksun kalışını yüzüne vurur.

- O, sallayarak aklarla ağarmış şakaklarını
“Ne kadar bahtiyar olurdun, sen de şu gözlerinden
yoksun olsaydın” der, “*Bacchus* ayinlerini görmemen için!
Çünkü gün gelecek, uzak olmadığını öngördüğüm,
520 *Semele*’nin oğlu genç *Liber*’in¹⁸ buraya geleceği.
Eğer onun, tapınakların şanına layık olduğuna inanmazsan,
bin parçaya dağılacaksın, hem ormanı kanınla
kirliteceksin hem ananı hem de ananın bacılarını.
Olacak! Çünkü tanrının onura layık olduğunu düşünmeyeceksin
525 ve şu kör halimle, gereğinden fazlasını gördüğüme yakınacaksın.”
Echion’dan cana gelen, itip kakar böyle şeyler söyleyen biliciyi;
söylenenler gerçekleşir ve bilicinin öngörülerini sonuçlanır.
Liber gelir ve festival haykırılarıyla tarlalar cınlar;
kalabalık akın eder, erkeklerle karışık kadınlar, gelinler,
530 halk ve soylular, bilinmeyen ayinlere kapılıp giderler.
“Nasıl bir çılgınlık, yılandan doğanlar, *Mars*’ın soyu, aklınızı
başınızdan aldı?” dedi *Pentheus*, “Bronz zillerin
bronz vurulduğunda çıkardığı gümbürtü, kıvrık boynuzuyla
çifte kavalların ve büyülü düzenlerin gümbürtüsü,
nasıl olur da savaş kılıcını,
535 kalabalığı, kılıçlar çekilse de korkmayan orduları,
kadın sesleri ve şarapla ortaya çıkan delilik,
hem ahlaksız güruh hem boş tefler yener?
Siz mi, ey yaşlılar, şaşarım, uzun denizler boyunca taşınıp,
bu diyarda *Sur* kentini kuran,
sürgün aile tanrılarını bu diyarda yerleştiren,
540 şimdi onun, savaşı ele geçirilmesine izin veriyorsunuz?
Siz mi, gözü kara çağ,
ey delikanlılar, ey akranlarım, *thyrsus*¹⁹ tutmanın değil,
silah tutmanın, yapraklar yerine miğfer takmanın yakışık aldığı,
yalvarırım, hatırlayın hangi kökten yaratıldığınızı
ve o yılanın ruhuna bürünün, tek başına

18 “Özgür” anlamında *Bacchus* için kullanılan bir lakap.

19 *Bacchus*’un sembollerinden biri olan sarmaşıkla çevrili asa.

- 545 birçoklarını öldüren! O, pınarları ve gölü yüzünden
ölüp gitti ama siz, şanınız için galip gelin!
O, yiğitleri ölüme gönderdi, siz, efeminelere kovun
ve atasal onurunuzu koruyun! Eğer yazgı engel olursa,
Thebae'in uzun süre ayakta kalmasına,
keşke mancınıklar ve yiğitler
- 550 yok etse kent surlarını, hem kılıç hem ateş gürlese!
Biçare olsak suçsuz –görmezden gelmek yerine başa gelene
dövünmeli– ve gözyaşları, utançtan yoksun olsa!
Ama şimdi *Thebae*, silahsız bir oğlan tarafından ele geçirilecek,
savaşlardan, mızraklardan, savaş atlarından değil,
- 555 mor renkli mürrüsafile ıslak saçlardan, zarif çelenklerden
ve süslü elbiselerdeki altın işlemelerden hoşlanan.
Gerçekten ben (siz sadece uzak durun), zorlayacağım onu hemen
itiraf etmesi için hem babasının sahte
hem ayinlerinin uyduruk olduğunu.
Acrisius bile yeterince cesaret gösterdi de sahte bir tanrıyı
- 560 küçümsemek ve o gelirken, *Argos* kapılarını kapatmak için,
bütün *Thebae* ile birlikte *Pentheus*'u mu korkutacak o yabancı?
Gidin çabuk (bunu hizmetkârlarına buyurur), gidin ve zincire
vurup
elebaşını, buraya sürükleyin!
Ağırdan alınıp geciktirilmesin buyruklarım!”
Bunu, büyükbabası, bunu, *Athamas*, bunu, ailesinin öteki üyeleri
- 565 tutar ve beyhude yere söylediklerine engel olmaya çalışırlar.
Onlar uyardıkça daha da hırslanır,
vahşiliği bastırıldıkça hem galeyana gelir
hem artar, zapt edelim derken azdırırlar.
Görmüştüm ben böyle bir sel, gelirken hiçbir şeyin ona engel
olmadığı
yerde, yavaş yavaş ve ölçülü bir gürültüyle akan
- 570 ama ağaç gövdelerinin ve taşların önünü kesip, onu alıkoyduğu
yerde,
köpürüp kaynayarak ve engel yüzünden kudurarak gitmeye
başlayan.
İşte, kana boyanan hizmetkârlar döner ve “*Bacchus* nerede?”
diye soran efendilerine, *Bacchus*'u görmediklerini söylerler.
“Bunu” dediler yine de “ayinlerinin yoldaşını ve hizmetkârını

- 575 ele geçirdik” ve teslim ederler elleri arkasında bağlanmış,
tanrının takipçisi, kutsal *Etrüsk* soyundan birini.
Pentheus, buna bakar öfkeden titreyen gözleriyle
ve cezasının zamanını güçlükle ertelemesine rağmen,
“Ey ölecek ve diğerlerini ölümüyle uyaracak olan”
580 der, “söyle adını, ebeveynlerinin adını,
memleketini ve neden yeni tapımın ayinlerini kutladığını!”
Korkudan ödü patlayan adam, “Adım *Acoetes*” dedi,
“memleketim *Maconia*, ebeveynlerim aşağı halk tabakasındandır.
Babam bana, dayanıklı öküzler sürsün diye tarlalar,
585 yün veren sürüler ve hiç sığır bırakmadı;
kendisi de yoksuldu, balıkları misina ve kancayla
aldatır ve sıçrarlarken, kamışla çekerdi.
Ustalığı onun mülküydü; ustalığını bana devrederken,
‘Al sahip olduğum mülkü, işimin ardılı ve vârisi olarak’
590 dedi ve ölürken, bana hiçbir şey bırakmadı
sular dışında; bir tek bunu, baba mirası olarak adlandırabilirim.
Çok geçmeden ben, hep aynı kayalarda kalmayayım diye,
karinanın dümenini sağ elimle idare edip
yönetmeyi öğrendim ve *Olenus*’un²⁰
Capella’sının yağmurlu yıldızını,
595 *Taygete*’yi, *Hyadlar* ve *Arctos*’u gözlerimle inceledim,²¹
hem rüzgârların evlerini hem gemiler için uygun limanları.
Tesadüfen *Delos*’a giderken, *Chios* diyarının kıyılarına
yanaştım ve küreklerle uygun adım, sahile doğru çekildim,
hafifçe sıçradım ve ıslak kumsala atladım,
600 orada gece sona ermiş, önce doğu kızarmaya
başlamıştı. Ayağa kalktım ve yoldaşlarıma temiz su getirmelerini
salık verdim, suya götüren yolu da gösterdim.
Ben, yüksek bir tepeden rüzgârın bana ne vaat ettiğini
gözledim, yoldaşlarımı çağırdım ve karinaya döndüm.
605 ‘Bak, buradayız’ dedi ilk önce, yoldaşlarımdan *Opheltes*,
düşündüğü gibi, terk edilmiş bir tarlada bulduğu ganimeti,
kız güzeli bir oğlanı, kıyıya getirdi.

20 Auriga takımıyıldızında, gökyüzünde en parlak altıncı yıldız olan *Capella* (dişi keçi), zaman zaman *Olenus*’un kızı *Aege* ile özdeşleştirilir.

21 *Taygete*: *Pleiadlar* (*Pleiades*) olarak adlandırılan yedi kız kardeşten biri. *Hyadlar* (*Hyades*): Boğa takımıyıldızında yedi yıldızlı bir grup. *Arctos*: Büyük Ayı (*Ursa Maior*).

- O, şarapla ve uykuyla hantal, sersemlemiş ve güçlkle yoldaşımın ardından gelir gibiydi. Baktım kıyafetine, yüzüne ve adımlarına;
- 610 onda ölümlü olduğuna inanılabilecek hiçbir şey görmedim.
Bunu hem hissettim hem yoldaşlarıma söyledim: 'Hangi tanrının şu bedende olduğunu merak ediyorum ama şu bedende bir tanrı var!
- Her kimsen, arka çık bize ve destekle işimizi gücümüzü;
bunları da affet!' 'Bizim için yalvarma!'
- 615 dedi *Dictys*, ondan daha hızlı başka birinin serenlerin tepesine tırmanmadığı ve halatı kavrayıp gerisingeriye kaymadığı.
Bunu, *Libys*, bunu, pruvanın gözcüsü sarışın *Melanthus*,
bunu, *Alcimedon* onaylar, sesiyle küreklere dinginlik ve ölçü veren, ruhların teşvikçisi *Epopheus*,
- 620 bunu, başka herkes onaylar;
ganimet arzusu gözlerini o kadar kör etmişti.
'Yine de böyle kutsal bir yükü bu geminin kirletilmesine izin vermeyeceğim, burada yetkinin en büyük kısmı benimdir' dedim
- ve güvertede direndim. Bütün mürettebat içinden en pervasız olan *Lycabas* kudurdu, *Etrüsk* kentinden kovulup
- 625 korkunç bir cinayet yüzünden sürgün cezası çeken.
Ben direnirken o, gırtlığımı okkalı bir yumrukla darp etti, beni devirip denize gönderecekti, eğer yapışmasaydım tutunduğum halata, aklım başımdan gitmiş olsa da.
Günahkâr güruh, yapılanı onayladı; o zaman sonunda *Bacchus*,
- 630 (*Bacchus*'tu çünkü) gürültü yüzünden uykusu dağıldığı ve şaraptan ayılıp akli başına geldiği gibi,
'Ne yapıyorsunuz, ne bu gürültü?' dedi, 'Söyleyin denizciler, buraya hangi güçle geldim?
- Beni nereye götürmeye niyetleniyorsunuz?'
- 'Korkuyu bir yana bırak' dedi *Proreus*, 've hangi limana ulaşmak istediğini söyle! İstedğin diyara götürüleceksin.'
- '*Naxos*'a' dedi *Liber*, 'rotanızı çevirin!
- Orası benim evimdir, sizin için konuksever bir diyar olacak.'
Hilekârlar, deniz ve bütün tanrılar adına yemin ettiler öyle olacağına dair ve bana, boyalı karinanın yelkenlerini açmamı buyurdular.

- 640 Sağ yandaydı *Naxos*, yelkenleri sağa döndürürken,
 ‘Ne yapıyorsun, a kaçık?
 Hangi çılgınlık seni ele geçirdi?’ dedi *Opheltes*,
 her biri, kendi adına destek verdi, ‘Sol tarafa kır!’ Çoğunluk başıyla
 bana işaret verdi, diğerleri ne istediklerini kulağıma fısıldadı;
 afalladım ve ‘Biri alsın kontrolü!’ dedim
- 645 ve hem suç hem hile bulaşmış görevden çekildim.
 Herkes sövdü bana ve bütün güruh homurdanıp durdu.
 Onlardan *Aethalion*, ‘Herhalde hepimizin selameti bir tek
 sana bağlı değil!’ dedi, kendisi yerime geçip görevimi
 devraldı ve *Naxos*’tan farklı bir istikamete yöneldi.
- 650 O zaman tanrı dalga geçip tam da birazdan düzeni
 hissetmiş gibi, kıvrık pupadan denize baktı
 ve gözyaşı döken birine benzer şekilde,
 ‘Denizciler, bunlar bana vaat ettiğiniz
 kıyıları değil’ dedi, ‘bana sorulan, bu diyar değil!
 Bu cezayı almak için ne yaptım? Ne şerefimiz kalır,
- 655 delikanlı olarak bir oğlanı, çoğunluk olarak tek kişiyi aldatırsanız?’
 Çoktan beri ağlıyordum, günahkâr güruh gözyaşlarına
 güldü ve denizi sürdü hız veren küreklerle.
 Şimdi, sana yemin ederim (çünkü ondan daha lütufkâr
 bir tanrı yoktur), sana öylece gerçekleri anlattığıma dair,
- 660 gerçek, inanılmaz olsa bile: Gemi denizde durdu,
 sağlam bir tersanede durur gibi.
 Onlar hayret edip kürekleri çekmeye devam ettiler,
 hem yelkenleri açtılar hem çifte güçle ilerlemeye çalıştılar.
 Sarmaşıklar, kürekleri engelledi ve kıvrıla kıvrıla
- 665 sardı, yelkenleri ağır salkımlarla donattı;
 tanrının kendisi, üzüm salkımlarıyla çevrelenen alnını
 ve asma yapraklarıyla kaplı mızrağını hareket ettirdi,
 etrafında kaplanlar, vaşakların cisimsiz suretleri,
 benekli panterlerin vahşi bedenleri uzandı.
- 670 Adamlar atladılar, buna ya delilik neden oldu
 ya da korku, önce *Medon* koyulaşmaya başladı
 bedeniyle ve sırtında düzgün bir kavisle kıvrılmaya.
Lycabas buna, ‘Hangi acayip şeye dönüştürülüyorsun?’
 derken ve konuşurken, hem ağzı genişledi hem burnu

- 675 eğildi, derisi sertleşip balık puluyla kaplandı.
Libys, yolunda duran küreklere meyletmek isterken,
 ellerinin küçülüp geriye doğru çekildiğini ve onların
 artık el olmadığını gördü, şimdi onlara yüzgeç denebilirdi.
 Bir başkası kollarıyla kıvrık halatları yakalamak isterken,
 680 kolları yok oldu ve geriye bükülüp mafsalsız bedeniyle
 sulara atladı, kuyruğunun ucu orak gibiydi,
 yarım Ay'ın boynuzlarının kıvrıldığı gibi.
 Her yandan sıçradılar ve su serpintileriyle ıslattılar,
 yine sudan çıktılar, tekrar denizin dibine döndüler
 685 ve dansçı bir grup görünümünde oynadılar, oynak bedenlerini
 salladılar ve geniş burunlarıyla aldıkları suyu püskürttüler.²²
 Az önce yirmi kişiden (çünkü o gemi, o kadar adam taşıyordu)
 bir tek ben kalmıştım: Titreyen bedenimle korkudan büzülüp
 buz kesen beni, zorlukla kendime getirdi tanrı, 'Korkuyu at
 690 yüreğinden ve *Dia*'ya yönel!' diyerek. Oraya varınca,
 ayinlere katıldım ve *Baccha* tapımını kutladım."
 "Bu uzun ve ipe sapa gelmez şeylere kulak verdik"
 dedi *Pentheus*, "bu esnada hiddetimin azalabilmesi için.
 Hizmetkârlar! Tez elden götürün bunu ve korkunç
 695 işkencelerle eziyet edip gönderin bedenini *Styx*'ün karanlığına!"
 Hemen sürüklenerek *Etrüsklü Acoetes*,
 sağlam zindanlarda hapsedilir, buyrulan ölümün acımasız
 aletleri, hem kılıç hem ateşler hazırlanırken,
 kapıların kendiliğinden açıldığı söylenir ve *Acoetes*'in kollarından
 700 kimse çözmediği halde, zincirlerin kendiliğinden kayıp düştüğü.
 Kararlıydı *Pentheus*, artık kimsenin gitmesini buyurmaz,
 kendisi gider ayinlerin yapılması için seçilen *Cithaeron*'a,
*Bacchaların*²³ tegannileriyle ve yüksek sesiyle cınlayan.
 Hani savaş borazancısı, borazanla işaret verdiğinde,
 705 şevke gelen at, burnundan solur ve savaş için yanıp tutuşur ya
 işte öyle, harekete geçirir *Pentheus*'u, uzun ulumalarla yankılanan
 hava. Çığlıkları duyduktan sonra, öfkesi kor haline gelir.

22 *Bacchus*'u kaçıran Etrüsklü denizciler, tanrı tarafından yunus balıklarına dönüş-
 türülürler.

23 *Bacchus*'un maiyetindeki kadınlardan oluşan bir topluluk olan *Bacchalar*, bir çeşit
 vecd halinde akıllarını kaybetmiş gibi, saçları dağınık ve genellikle çıplak ya da
 ince bir tülle örtülmüş halde tasvir edilirler.

- Dağın hemen hemen ortalarında,
 ormanlar en ücra yerleri kuşattığı halde,
 ağaçlardan yalın ve her yerden görülebilen bir alan vardı.
- 710 Onun uğursuz gözleriyle ayinleri izlediğini,
 ilk önce gördü, ilk önce çılgınca koşarak harekete geçti,
 ilk önce zarar verdi *Pentheus*'una fırlattığı *thyrsus*la
 anası ve "Hey, iki bacım" diye haykırdı, "buraya gelin!
 O kocaman yabandomuzu, tarlalarımızda başıboş dolaşmakta,
 715 öldürmeliyim o domuzu!" Bütün güruh, tek bir adamın üstüne
 koşar
 çılgın gibi; tekmil birleşirler ve takip ederler korkmuş olanı,
 artık korkmuş, artık hiç de şiddetli sözler söylemeyi,
 artık kendisini suçlayıcı, artık günah işlediğini itiraf eden.
 O yaralı adam yine de "Yardım et, *Autonoë* Teyze!" dedi,
 720 "*Actaeon*'un hayaleti, vicdanınızı harekete geçirin!"
 O, *Actaeon*'un kim olduğunu bilmedi ve yalvaranın sağ elini
 kopardı, öbür elini kapıp parçaladı *Ino*,
 bahtsızın, anasına uzatacak kolları kalmadı
 ama uzuvları koparıldıktan sonra sakat kalan yanlarını gösterip,
 725 "Bak, ana" dedi. *Agaue*, gördükleri karşısında uludu,
 boynunu geriye attı ve havada saçlarını savurdu
 ve başını koparıp kana bulanmış parmaklarıyla kavrayarak,
 haykırdı: "Hey, yoldaşlarım, bu zafer bizim eserimizdir!"
 Daha hızlı değişti, güz mevsiminin ayazına maruz kalan ve
 730 uzun ağaçta artık güçlkle tutunan yaprakları kapıp götüren
 rüzgâr,
Pentheus'un uzuvlarının günahkâr ellerle parçalara ayrılmasından.
 Bu örnekle uyarılan *Thebaeli* kadınlar, yeni ayinleri kutlarlar,
 hem tüsüler getirirler hem kutsal sunaklara hürmet ederler.

IV. KİTAP

- 1 Ama *Minyas*'ın kızı *Alcithoë*, değer vermez tanrının festivaline kabul edilmesi gereken ve hâlâ düşüncesizce *Bacchus*'un, *Iupiter*'in oğlu olduğunu inkâr eder, bacıları da yoldaşdır tanrıya karşı yapılan saygısızlığının. Kutsal günü kutlamak için rahip,
- 5 hem hizmetçilerin görevden muaf olmalarını hem evli hanımların göğüslerini postla örtmelerini, saç bantlarını çözmelerini, saçlarına çiçekli taçlar takıp, ellerine yapraklı *thyrsus*lar almalarını buyurmuştu. Tanrı kızdırılırsa, öfkesinin amansız olacağını da önceden bildirmişti. Hem analar hem gelinler itaat ederler,
- 10 dokuma tezgâhlarını ve sepetlerini
bir kenara bırakırlar, bitirmeden yünlerini.
Tütsüler yakarlar, *Bacchus*'u çağırırlar,
hem *Bromius*'u hem *Lyaeus*'u,
hem ateşten doğanı hem ikinci kez doğurulanı
ve emsalsiz, iki analı oğlanı.
Eklenir bunlara *Nyseus*, uzun saçlı *Thyoneus*
ve *Lenaeus* ile birlikte keyif veren üzümün ekicisi,
- 15 *Nyctelius*, *Eleleus* Baba, hem *Iacchus* hem *Euhan*
ve Yunan ulusları boyunca sahip olduğun onca addan başka
Liber, çünkü senin gençliğin tükenmez.¹
Sen, sonsuza kadar sen, yüce semada güzeller güzeli bir çocuk olarak görüleceksin. Boynuzsuz durduğun zaman,
- 20 genç kız gibidir başın. Doğu, sana yenik düşmüş,
soluk renkli Hindistan'ın, Ganj sınırıyla boyandıgı yere kadar.

1 11. dizeden 17. dizeye kadar *Bacchus*'u niteleyen sıfatlar vurgulanmaktadır, anlamları sırasıyla şöyledir: *Bromius*: Gürültücü, taşkın. *Lyaeus*: Sıkıntıdan kurtaran, gevşeten. *Nyseus*: Nysalı; Nysa Dağı'nda yaşayan nymphalar, *Bacchus*'u bebekken besledikleri için *Bacchus*'a verilen bir lakaptır. *Thyoneus*: Semele'nin adlarından biri olan *Thyone* sözcüğünden türetilmiş bir lakap. *Lenaeus*: Şarap sıkma, bağbozumu anlamında kullanılan bir lakap. *Nyctelius*: *Bacchus*'un ayinleri gece kutlandığı için "geceye ilişkin" anlamında bir lakap. *Eleleus*: *Bacchus* onuruna kutlanan ayinlerde *Bacchalar*ın attığı çıgıklardan türetilen bir lakap. *Iacchus*: Eleusis kentinde *Bacchus*'un, *Ceres*'le *Iupiter*'in oğlu olduğuna inanılır, bu nedenle Eleusis ayinleri sırasında *Bacchus* için bu lakap kullanılır. *Euhan* (=Euan): *Bacchus* ayinleri kutlanırken atılan çıgıklardan türetilen bir lakap.

- Sen, ey hürmet edilmesi gereken tanrı,
 günahkâr *Pentheus*'u ve çifte ağızlı balta
 taşıyan günahkâr *Lycurgus*'u² katlettin
 ve *Etrüsklü* bedenleri denize gönderdin,³
 sen, çifte vaşağın seçkin boynunu süslü dizginlerinle
 25 zapt edersin. *Bacchalar* ve *satyruslar* ardından gelirler,
 sarhoş geçkin de sendeleyen uzuvlarına değneğiyle destek veren
 ve eşeğinin kıvrık sırtında adam gibi duramayan.⁴
 Her nereye girersen gir, gençlerin uğultusu ve aynı zamanda
 kadın sesleri, hem ayalarla vurulan tef
 30 hem içi boş ziller ve delikli kaval, uzun uzadıya ses verirler.
 “Merhametli ve müşfik olasin” diye yalvarır *Thebaeli* kadınlar
 ve buyrulan kutsal ayinleri icra ederler. Bir tek *Minyas*'ın
 kızları evde,
 festivali önemsemeyip yersiz bir biçimde yün işleriyle
 ya yün eğirirler ya başparmaklarıyla iplik döndürürler
 35 ya da dokuma tezgâhına yapışıp kalır
 ve hizmetçilerine iş üstüne iş yüklerler.
 Onlardan biri, başparmağıyla nazıkçe ipliği çekerek,
 “Öteki kadınlar, işi gücü bırakıp uyduruk festivale akın ederken,
 bizi de daha becerikli bir tanrıça olan *Pallas* meşgul ediyor” dedi,
 “ellerimizin yarar sağlayan işini, çeşitli söyleşilerle hafifletelim
 40 ve uzun zaman geçtiği sanılmasın diye, karşılıklı ortaya
 bir şeyler anlatalım, kulaklarımız boş kalmasın!”
 Söylediklerini onaylar bacıları ve ilk önce onun anlatmasını isterler.

-
- 2 Dryas'ın oğlu, Trakya'da Edonislilerin kralı olan Lycurgus, şarap tanrısı Bacchus'un tanrılığını kabul etmeyerek onu krallığından kovar. Sonra şarap içip sarhoş olduğu bir sırada, öz annesine tecavüz etmeye yeltenir. Bu olaydan sonra bir daha böyle utanç verici davranışlarda bulunmamak için üzüm kütüklerini sökmeye kalkışır ama Bacchus onu delirtir ve Lycurgus, karısıyla oğlunu öldürür, bununla da yetinmez kendi ayaklarını baltayla keser. Lycurgus'a geçirttiği bu cinnetle yetinmeyen tanrı, onu Rhodope Dağı'nda panterlere terk eder, böylece Lycurgus, bu yabanıl hayvanlar tarafından parçalanır.
- 3 Bacchus'u kaçırıp istismar etmeye kalkışan Etrüsklü denizciler ve onların tanrı tarafından yunus balıklarına dönüştürülmeleri vurgulanıyor.
- 4 Bacchus'u yetiştirmiş olan *satyrus* Silenus vurgulanıyor. Bacchus'un cümbüş alayında, eşeğinin sırtında en önde giderdi, tanrı nereye giderse, onu da yanında götürürdü. Silenus son derece çirkindi, kel bir kafası, yassı bir burnu, kalın dudakları, sürekli yiyip içtiği için kocaman bir göbeği vardı. Genellikle bir eşeğin üstünde ve çok sarhoş olduğu için dengesini güçlükle koruyabilir bir şekilde tasvir edilir.

O, anlatmak için birçok öyküden birini –çünkü bir sürü bilmektedir–

düşünür ve tereddüt eder,

senin hakkında mı anlatsın diye ey *Babylonialı*

- 45 *Dercetis*, uzuvların pullarla kaplandıktan sonra değişen
şeklinle Suriyelilerin gölleri titrettiğine inandıkları;⁵
yoksa daha çok onun kızını mı,

hani beyaz kanatlar ilâştirildikten sonra

son yıllarını beyaz kulelerde geçiren;⁶

yoksa şu *naiası* mı hani büyüyle ve güçlü otlarla

- 50 delikanlıların bedenlerini, suskun balıklara dönüştüren,
aynısı başına gelene kadar;⁷ yoksa beyaz yemişler taşıırken,
kan sıçramasıyla şimdi kara yemişler taşıyan ağacı mı?
İşte bu uygun gelir, herkesin bildiği bir öykü olmadığı için;
başlar şöyle bir tonda, yünüyle dokumasına devam edip:

- 55 “*Pyramus* ve *Thisbe*, biri, delikanlıların en yakışıklısı,
diğeri, *Doğu*’nun sahip olduğu kızların en güzeli,
yaşarlardı bitişik evlerde, *Semiramis*’in yüksek kentini,
pişmiş tuğlalarla çevrelediği söylenen yerde.⁸
Komşuluk, tanışmalarını ve ilk adımları atmalarını sağladı,
60 zamanla büyüdü aşkları;

nikâh yeminiyle birbirlerine bağlanacaklardı

ama babaları izin vermedi. Karşı gelemedikleri için

akılları başlarından gitti, tutuştular içten içe her ikisi de

dokunmadan birbirlerine; baş göz işaretleriyle konuştular

ve ateş gizlendikçe, gizlenen ateş daha da harlandı.

5 *Dercetis* (=Derceto): Suriye’de Askalon Gölü’nde yaşadığına inanılan ve Atergatis/Astarte olarak da adlandırılan *Dercetis*, bedeninin üst bölümü kadın, alt bölümü balık olan bir tanrıçaydı. Suriyeliler ve Asurlular tarafından tapılırdı. *Venus*, bu tanrıçayı *Caystrus* adında Suriyeli bir gence âşık etti, bu birliktelikten bir kız çocuğu Dünya’ya geldi ancak bu durumdan utanç duyan *Dercetis*, bebeği terk etti, babasını öldürttü, kendisi de gölünün derinliklerine gizlendi. Güvercinler, yakınlarıdaki çobanlardan süt ve peynir aşırarak bebeği beslediler. Daha sonra bebeği bulan çobanlar, onu çobanbaşına götürdüler; o da bebeğe Suriye dilinde “güvercinlerden gelen” anlamına gelen *Semiramis* adını verdi.

6 *Dercetis*’in kızı, Babil Kraliçesi *Semiramis*’in güvercine dönüştürüldükten sonra, gökyüzüne götürülüp tanrıça kılındığına inanılır.

7 *Güneş*’in adası *Rodos*’ta yaşayan bir su *nymphası*, söylencesi belirsizdir.

8 Babil kenti (=Babylonia).

- 65 Yarılmıştı duvar incecik bir çatlakla, bir zamanlar her iki eve
ortak duvar yapılırken, buna sebep olan,
o kusuru (uzun yıllar boyunca hiç kimsenin fark etmediği),
aşk nasıl fark etmez ki? Onu, önce siz gördünüz âşıklar
ve sesinize bir yol buldunuz, o çatlaktan güvenli, tatlı sözler,
- 70 kısık fısıltılarla karşıya akıp gidiyordu.
Sık sık *Thisbe* burada, *Pyramus* şurada dikildiklerinde
ve karşılıklı birbirlerinin nefeslerini soluduklarında,
'Kıskanç duvar' diyorlardı, 'neden âşıklara engel oluyorsun?
Ne kadar küçüksün çatlak, tüm bedenimizle
yekvücut olmamıza izin vermen
- 75 ya da –eğer bu çoksa–, öpücükler vermemize uygun olman için?
Nankör değiliz, sana borçlu olduğumuzu itiraf ediyoruz,
âşıkların kulağına giden sözlere bir yol sağladığın için.'
Beyhude yere, ayrı gayrı yerlerde böyle şeyler konuşup
gece olduğunda, 'Hoşça kal' dediler ve her biri, kendi duvarına
- 80 öpücükler kondurdu, karşı tarafa ulaşmayan.
Ertesi Şafak, yıldızların ışığını alıp götürmüştü
ve Güneş, ışınlarıyla soğuk çimenleri ısıtmıştı.
Aalışukları yere gelirler; sonra, önce hafif bir fısıltıyla
birçok şeye yakınıp karar verirler gecenin sessizliğinde
- 85 bekçileri aldatmaya ve kapılardan çıkıp gitmeyi denemeye,
evden çıktıklarında, kentin evlerini de geride bırakmaya.
Geniş arazide yürürken, başıboş dolaşmamak için
Ninus'un mezarının⁹ yanında buluşmaya ve gizlenmeye
ağacın gölgesinde, hani orada beyaz yemişlerle bol bereketli
- 90 (azametli bir dut ağacıydı), soğuk pınara yakın olan.
Hoşa gider sözleşme; gündüz, yavaş yavaş çekildikten sonra
baş aşağı sulara dalar ve aynı sulardan gece çıkar.
Becerikli *Thisbe*, kapı menteşesi döndüğünde karanlıkta
dışarıya çıkar. Fark etmez onu, anası babası, yüzünü örtüp
- 95 ulaşır mezara ve sözleştikleri ağacın altında oturur,
aşk, onu gözü kara kılmaktaydı. İşte gelir, öldürdüğü
ineklerin taze kanıyla köpüren ağızından bihaber dişi bir aslan,
gidermek için susuzluğunu komşu pınarın suyunda.
Görür bunu, Ay'ın ışıklarından uzak *Babylonialı Thisbe*

9 Asur Kralı Ninus öldükten sonra karısı Semiramis, onun için Babil'de devasa bir anıt mezar inşa ettirmişti.

- 100 ve ürkek adımlarla karanlık mezarlığın içine kaçır,
 kaçarken, geride bırakır sırtından kayan örtüsünü.
 Vahşi aslan, susuzluğunu su üstüne suyla giderip
 ormana dönerken, ince örtüyü bulup –şans eseri kızı değil–
 kanlı ağzıyla parçalar.
- 105 Daha geç çıkmış olan *Pyramus*, vahşi hayvanın ayak izlerini görür
 derin tozun içinde ve sararıp solar yüzü tümüyle,
 gerçekten kana bulanmış örtüyü de
 bulduğunda, ‘Bir gece’ der, ‘iki âşığı öldürecek,
 onlardan *Thisbe*, uzun yaşama en layık olandı,
- 110 benim aklımdır felakete sebep olan.
 Ben, seni oy bıçare, canından ettim,
 korku dolu bu yerlere geceleyin gelmeni istedim
 ve senden önce buraya gelmedim. Parçalara ayırın bedenimi
 ve günahkâr bağırsaklarımı, dişleyip yiyin vahşice,
 ey bu kayalık uçurum altında yaşayan aslanlar!
- 115 Ama korkak bir adama yakışır “Keşke ölseydim” demek.’
Thisbe’nin örtüsünü
 kaldırır ve yanında götürür sözleştikleri ağacın gölgesine,
 tanıdığı örtüye gözyaşları döküp öpücükler kondurduktan sonra,
 ‘Al şimdi’ der, ‘iç benim kanımı da!’
 Beline kuşandığı kılıcı saplar iç organlarına
- 120 gecikmeden ve sıcak yaradan çekip çıkarır ölürken.
 Yatar yerde sırtüstü, fışkıran kanının sıçraması,
 kurşun bozulduğunda yarılan borudan
 ve tıslayan ince açıklıktan boylu boyunca
 çıkan ve fışkırp havayı yaran sulardan başka türlü değildi.
- 125 Ağacın yemişleri, kanının sıçramasıyla
 karardı ve kanla ıslanan kök,
 sarkan dutları mor renge boyadı.
 İşte, henüz korkusunu bir yana atmadan, âşığı fark etsin diye
Thisbe geri gelir, arar delikanlıyı gözleriyle ve ruhuyla,
- 130 ne kadar büyük bir tehlikeden sakındığını anlatmaya can atar.
 Yeri ve ağacın şeklini gördükten sonra tanısa da
 yemişin rengi onu, işte öyle belirsiz kılar;
 kuşku duyar bu ağaç mıydı diye.
 Kuşkulanırken, titreyen uzuvların kan kırmızı toprağa
 çarptıklarını görür, hem geri gider hem şimşirden

- 135 daha soluk bir yüz takınıp tir tir titrer, tıpkı deniz gibi,
 hafif havayla üstü sıyrıldığında titreyen
 ama kontrol ettiğinde, onun sevdiği olduğunu anlar,
 döver sert darbelerle bunu hak etmeyen kollarını,
 hem saçlarını kopararak hem sevdiğinin bedenine sarılarak,
- 140 yaralarını gözyaşlarıyla doldurur, gözyaşları kanla
 karışır, soğuk yüzüne öpücükler kondurup
 ‘Pyramus’ diye haykırır, ‘hangi sebep, seni benden kopardı?
 Pyramus, cevap ver! Gözbebeğin *Thisbe*
 seni çağırıyor! Duy beni ve kaldır yüzünü!’
- 145 *Thisbe*’nin adı için, ölüm yüzünden ağırlaşan gözlerini
 açtı *Pyramus* ve onu gördükten sonra tekrar kapattı.
Thisbe, örtüsünü tanıdıktan ve kılıçtan
 yoksun fildişi kını gördükten sonra, ‘Kendi elin ve bahtsız aşkın,
 seni öldürdü’ dedi, ‘benim de güçlü bir elim var bir tek
- 150 bu şey için, aşkım da var; bu aşk yaralarım güc verecek.
 Senin ardından geleceğim, hem ölümünün en biçare sebebi
 hem yoldaşı olarak söyleneceğim. Ah! Sadece ölümle benden
 koparılabilen, ölümle koparılamayacaksın.
 Aynı zamanda her ikimizin sözleriyle dilensin,
- 155 ey daha da biçare analarımız ve babalarımız,
 sadık aşkın, son saatin birleştirdiği bize
 çok görmeyesiniz aynı mezara birlikte koyulmayı.
 Sen, ey ağaç, dallarınla birinin zavallı bedenini
 örtüyorsun, az sonra ikisinin bedenini örteceksin,
- 160 kanımızın nişanlarını koru, hem daima koyu hem feryatlara
 uygun yemişleri taşı, çifte ölümün andaçları’
 dedi ve yüreğinin altına yerleştirdiği kılıcın
 üstüne abandı, hâlâ *Pyramus*’un kanıyla sıcak olan.
 Dileği derinden etkiledi tanrıları, derinden etkiledi ebeveynlerini,
- 165 yemişin rengi karardığı için olgunlaştığında.
 Odun ateşlerinden ne kaldıysa geriye,
 teselli bulur bir kül çömleğinde.”
 Bitirmişti öyküsünü; kısa bir süre sonra başladı
Leuconoë anlatmaya; bacıları sustular.
 “Işığıyla yıldızsal her şeyi yöneten şu *Phoebus*’u¹⁰ da

10 Ovidius bu öyküde *phoebus* (parlak) sıfatını, Güneş tanrısını nitelemek için kullanmıştır.

- 170 aşk ateşi sarmıştı, *Phoebus*'un aşklarını anlatacağım:
İlk bu tanrının, *Venus*'un *Mars*'la yaptığı kaçamağı
görmüş olduğu düşünülür, bu tanrı görür önce her şeyi.
Üzüldü yapılane *Phoebus* ve *Iuno*'dan doğan kocaya,¹¹
hem evlilik yatağının hırsızlığını hem hırsızlığın yerini gösterdi.
- 175 *Vulcanus*'un aklı başından gitti ve üzerinde çalıştığı iş, sağ elinden
düştü; hemen bronzdan incecik zincirler,
ağlar ve kementler hazırladı, gözlerin fark edemediği.
O işi, değil pamuk ipliği, ağacın tepesinden
sarkan örümcek ağı bile geçemezdi.
- 180 Hafif bir dokunuşun, küçük bir devinimi izlemesini
sağladı ve ustalıkla çevreledikten sonra yatağın üzerine yerleştirdi.
Karısı ve zinacı, biricik evlilik yatağına geldiklerinde,
kocanın sanatıyla ve sıra dışı bir yöntemle hazırlanan zincirlerle
yakalanıp her ikisi de ortalık yerde kucak kucağa yapışıp kaldılar.
- 185 *Lemnoslu* tanrı¹² gecikmeden, fildişinden yapılma çifte kapıları açtı
ve tanrıları içeriye soktu; zinacılar yatmaktaydılar sarmaş dolaş
utanç verici bir biçimde ama tanrılardan biri arzuladı keyifle,
utanç verici olmanın böylesini. Tanrılar güldüler ve uzun süre
anlatılıp durdu bu öykü bütün semada.
- 190 Uzun süre düşündü *Cytheralı* tanrıça,¹³ ihbar edene bir ceza
ve gizli saklı âşıkları inciteni, incitti karşılık olarak
dengi dengine bir aşkla. Şimdi, ne faydası dokunur sana
ey *Hyperion*'un oğlu,¹⁴ güzelliğinin,
renginin ve ışık saçan gözlerinin?
Kuşkusuz bütün yeryüzünü ateşlerinle yakan sen,
195 yeni bir ateşle kavrulursun. Her şeyi açıkça görmesi gereken sen,
Leucothoe'yi görürsün ve Dünya'ya dikmen gereken gözlerini,
bir bakireye dikersin; kâh daha erken çıkarsın

11 Tanrıça *Iuno*'nun oğlu, ateş tanrısı *Vulcanus*, *Venus*'un kocasıdır.

12 Bir gün *Iupiter* ile *Iuno* tartışır, bu tartışmada *Vulcanus*, annesinden yana çıkar. Buna çok öfkelenen *Iupiter*, *Vulcanus*'u *Olympus*'tan aşağıya atar. *Vulcanus* gün boyunca aşağıya düşer ve sonunda akşama doğru *Lemnos* Adası'nda yere çarpar, bu olaydan sonra da topal kalır. Bu öyküye istinaden *Vulcanus*, *Lemnoslu* sıfatıyla vurgulanır.

13 *Uranus*'un *Saturnus* tarafından kesilen hayalarının denize düşmesiyle oluşan köpükten tanrıça *Venus* doğmuş ve denizden çıkar çıkmaz *Zephyrus* tarafından önce *Cythera* Adası'na oradan da *Kıbrıs* kıyılarına götürülmüştür, bu nedenle tanrıça *Venus*, *Cytheralı* sıfatıyla vurgulanır.

14 Güneş.

- semadan kâh daha geç batarsın sularda,
 kızı seyretmeye dalıp geciktikçe kış saatlerini uzatırsın.
- 200 Bazen gözden kaybolursun, yüreğinin acısı ışıklarına
 vurur ve kararıp ölümlü yürekleri korkutursun.
 Sararıp solman, yeryüzüne daha yakın olan Ay'ın suretinin,
 senin karşında durmasından değil, o aşktır şu rengine sebep olan.
 Bir tek bu kızı seversin; seni ne *Clymene* ne *Rhodos*¹⁵
- 205 ne *Aeacalı Circe*'nin güzeller güzeli anası¹⁶ meftun eder
 ne de hor görsen bile seninle sevişmek isteyen
 ve o zaman ağır yara alan *Clytie*.
Leucothoë unutturdu sana birçoklarını,
 hoş kokulu diyarda güzeller güzeli *Eurynome*'nin
- 210 doğurduğu ama büyüdükten sonra, güzelliğiyle
 anasının bütün kızları geçtiği gibi, kendi kızı, anasını geçti.
 Babası *Orchamus*, yönetirdi Pers kentlerini ve o,
 kadim *Belus* soyundan yedinci sayılırdı.
 Batı göklerinin altında *Phoebus*'un atlarının çayırları vardır,
- 215 çimen yerine *ambrosiaya* sahiptirler;
 orada *Phoebus*, günlük hizmetinden
 yorulan uzuvlarını dinlendirir ve görevi için tazelenir.
 Orada, dört ayaklı hayvanları semavi yemleri koparıırken
 ve Gece, görevini devralırken, sevdiğinin yatak odasına girer tanrı,
 anası *Eurynome*'nin suretine bürünerek, on iki
- 220 hizmetçisi arasında *Leucothoë*'yi gözüne kestirir,
 iğini döndüre döndüre yumuşak iplikleri eğiren.
 Böylece aynı anasıymış gibi, sevgili kızını öper,
 'Bir sırrım var' der, 'hizmetçiler, çekilin ve
 yoksun etmeyin beni sırlarımı anlatma hakkımdan!'
- 225 İtaat ederler, odada görgü tanığı kalmadığında tanrı,
 'Ben oyum' der, 'uzun seneyi ölçen,
 her şeyi gören, sayemde yeryüzünün her şeyi gördüğü,
 Dünya'nın gözü; inan, sen benim gözbebeğimsin!'
- Korkar *Leucothoë*
 ve korkudan gevşeyen parmaklarından hem örekesi hem iği düşer.

15 Güneş'in karısı olan Rhodos. Rodos Adası'na adını vermiştir; söylence yazarları tarafından bazen *nympha Rhode* ile karıştırılmıştır.

16 Dizede, Güneş'in birlikte olduğu, *Circe*'nin annesi *Perse* vurgulanıyor.

- 230 Korku da yakışıyordu, daha fazla oyalanmadan öteki,
gerçek şekline ve alışıldık parlaklığına bürünür;
ama bakire, beklenmedik görünüşten
korktuğu halde, tanrının parlaklığına
yenilip yakınmayı bir yana bırakır ve gücüne katlanır.
Clytie kıskanır (çünkü kalbinde *Phoebus*'a karşı duyduğu aşk,
235 ölçülü değildi), odalığına karşı hınçla tutuşarak,
zinayı ortalığa yayar ve *Leucothoe*'nin babasına
bilgi verir. O küstah ve vahşi adam, yalvaran
ve ellerini *Phoebus*'un ışınlarına uzatan ve 'O,
zor kullandı isteğime karşı' diyen *Leucothoe*'yi gömdü toprağın
240 dibine diri diri ve üzerine, kum yığınınan bir tümsek ekledi.
Yerle bir eder bunu *Hyperion*'un oğlu ışınlarıyla ve sana
bir yol açar, gömülen yüzünü çıkarabilesin diye ey *Leucothoe*;
ama sen, ey *nympha*, artık toprağın ağırlığıyla ölen başını
kaldıramıyordun ve kansız bir beden olarak yatıyordun.
245 Söylenir *Phoebus*'un daha acıklı hiçbir şeyi görmemiş olduğu,
kanatlı atlarının sürücüsü *Phaëthon*'un ateşlerinden sonra.
O, buz kesen uzuvlarına ışınlarının gücüyle gerçekten
yaşam sıcaklığını yeniden kazandırabilmek için çalışır
ama onca çabaya yazgı karşı koyduğu için
250 hem naaşına hem o yere güzel kokulu *nectar* serper
ve yakınarak birçok şeye, 'Yine de' der, 'ulaşacaksın *etere*.'
Leucothoe'nin semavi *nectarla* ıslanan bedeni hemen
erir ve kokusuyla toprağı mest eder;
bir tütsü sürgünü, kök saldıktan sonra yavaş yavaş
255 topraktan yükselir ve başıyla tümseğı yarıp çıkar.
Ama aşk, acısını ve acı, ihbarını bağışlasa da
Clytie'ye artık yaklaşmaz ışığın hükümdarı
ve onda aşkının zerresini bırakmaz.
Erir deli divane, *Phoebus*'un aşkından zevk alan.
260 Katlanamayıp *nymphalara*, açık havada hem gece hem gündüz
oturur çıplak toprakta; çıplak, örtüsüz saçlarıyla,
dokuz gün ışiksiz, susuz ve aç biilaç,
saf çiyle ve gözyaşlarıyla açlığını besler,
toprakta da hareket etmez. Sadece geçip giden tanrının

- 265 yüzüne bakıp durur ve yüzünü, ona döndürür;
 söylerler uzuvlarının toprağa yapıştığını. Renginin bir kısmı
 ölüm solgunluğuyla kansız bir bitkiye dönüşür,
 bir kısmı kırmızıdır ve yüzünü, menekşeye son derece benzer
 bir çiçek kaplar. *Clytie*, köküyle sabit kılınca da
 270 döner *Phoebus*'a ve dönüşümüne rağmen korur aşkını.¹⁷
 Anlatmıştı *Leuconoë* ve kulaklarını,
 harikulade bir öyküyle büyülemişti.
 Bir kısmı bunun olabildiğini inkâr eder, bir kısmı gerçek
 tanrıların her şeyi yapabildiğini söyler
 ama *Bacchus* onların içinde değildir.
Alcithoe'nin anlatması istenir, bacıları sustuktan sonra.
 275 O, sabit duran dokuma tezgâhının içinden mekiğiyle iplikleri
 geçirip
 “Bilinen aşkını anlatmayacağım” dedi, “*Idali*
 çoban *Daphnis*'in, bir *nymphan*ın odalığına karşı duyduğu öfkeyle
 taşa çevirdiği.¹⁸ Âşıkları, işte o kadar büyük bir acı, yakar kavurur;
 ne de anlatırım *Sithon*'u, hani bir zamanlar tabiatı değiştirilip
 280 kâh bir erkek kâh bir kadın kılınan, ne olduğu belirsiz;¹⁹
 seni de anlatmayacağım, ey *Celmis*,²⁰
 bir zamanlar küçük *Iupiter*'e en sadık
 ama şimdi çelik olan; bol bereketli sağanaktan doğan *Curetleri*,²¹
Smilax'la birlikte minik çiçeklere dönüştürülen *Crocus*'u da²²
 geçiyorum: Büyüleyeceğim ruhlarınızı tatlı ve yeni bir öyküyle.

17 *Heliotropium*/*Heliotrope* olarak bilinen ve yüzü her zaman Güneş'e dönük güneş çiçeği.
 18 Haberci tanrı *Mercurius* ile bir *nymphan*ın oğlu olan *Daphnis*, Sicilya'nın yüksek vadilerinde *nymphalara* ayrılmış bir defne korusunda doğduğu için bu adı almıştı. *Nymphalar* tarafından büyütülen ve onlardan çobanlık sanatını öğrenen bu delikanlı çok yakışıklıydı. *Nomia* adında bir *nympha* ona âşık olduğunda, *Daphnis* bu aşka karşılık vermiş ve ona her zaman sadık kalacağına söz vermişti. Ne var ki Sicilya kralının kızı, *Daphnis*'i sarhoş edip onunla birlikte oldu. Öfkeden deliye dönen *Nomia*, *Daphnis*'i kör etti ve onu bir kayaya çevirdi.
 19 Ovidius burada, Trakya kralı olan *Sithon*'un, erkekken kadına dönüştürüldüğünü vurgulamaktadır ancak bu dönüşümün, hangi şartlar altında gerçekleştiği bilinmemektedir.
 20 Girit asıllı söylence, bebek *Iupiter*'in etrafında görülen tanrısal varlıklardan biri. Önceleri tanrıya sadık olan *Celmis*'in, daha sonra *Ops*'a saygısızlık yaptığı ve bu nedenle *Iupiter* tarafından bir çelik kütlesine dönüştürüldüğü söylenir.
 21 *Ida Dağı*'nda yaşayan *Curetler*, *Ops*'un maiyetindeki *Phrygialı* tanrısal güçlerdir. Sağanak yağmurun, Yer'i döllemesi sonucu doğdukları söylenir.
 22 Âşık olduğu *nympha Smilax*'tan karşılık bulamadığı için eriyip giden *Crocus*, safran çiçeğine (*crocus*), *Smilax* da çit sarmaşığına dönüştürülmüştür.

- 285 *Salmacis*'in²³ adının nasıl kötüye çıktığını, güçlü suları ile nasıl kuvvetten düşürdüğünü ve dokunduğu uzuvları nasıl yumuşattığını öğrenin! Gizlidir nedeni ama pınarın gücü çok iyi bilinir: *Mercurius*'la tanrıça *Venus*'tan cana gelen oğlanı, *Ida* mağaralarında beslediler *naiaslar*,
- 290 bir yüzü vardı, hem anası hem babası o yüzde tanınabilsin diye, adını da onlardan aldı.²⁴ Bu çocuk, on beş yaşına basar basmaz, memleket dağlarını terk etti; sütanası *Ida*'yı geride bıraktıktan sonra bilmediği yerlerde dolaşmaktan, bilmediği nehirleri görmekten
- 295 zevk almaya başladı, yorgunluğunu azaltıyordu keşfetme arzusu. Hatta *Lycia* kentlerine ve *Lycia*'ya yakın *Cariyalılara* da gitti; bir gölcük gördü burada, dip yerine kadar ışık saçan suyuyla. Orada bataklık sazı, meyvesiz kamışlar ve dikenli ucuyla hasır otu değil,
- 300 berrak bir su vardı, bununla birlikte gölcüğün uç yerleri, taze çimenle çevrelenmişti ve daima yeşil otlarla. Bir *nympha* yaşardı ama ne avcılığa uygun ne yay bükmeye alışık ne de koşmaya can atan, *naias*lardan sadece buydu, ayağı tez *Diana*'nın tanımadığı.
- 305 Söylenir sık sık bacılarının ona şöyle dediği: “*Salmacis*, ya kargını ya da süslü sadağını al, boş zamanını, zor avlar için harca!” O, ne kargısını ne süslü sadağını alır ne de boş zamanını, zor avlar için harcardı,
- 310 sadece pınarında güzel uzuvlarını yıkar, kâh şimşir tarağıyla saçlarını tarar ve sulara bakıp kendisine neyin yakıştığını düşünür kâh vücudunu saran şeffaf elbisesiyle ya yumuşak yapraklara ya da yumuşak otlara uzanır,
- 315 sık sık çiçekler toplardı. O zaman da tesadüf bu ya, çiçek topluyordu, oğlanı gördüğünde ve gördüğüne sahip olmayı arzuladığında. Yine de önce yaklaşmadı, yaklaşmaya can attığı halde, heyecanını yatıştırmadan, elbisesine göz atmadan

23 Caria'da bulunan *Salmacis* Gölü ve bu gölün *nympha*sı vurgulanıyor.

24 *Mercurius* (=Hermes) ile *Venus*'un (=Aphrodite) oğlu olan *Hermaphroditus*.

- hem ifadesini güzelleştirmeden
 hem tam anlamıyla güzel görünmeden.
- 320 O zaman şöyle konuşmaya başladı: “Ey bir tanrı olduğuna
 inanılmaya layık çocuk, eğer sen bir tanrıysan, *Cupido* olabilirsin
 ya da eğer bir ölümlüysen, seni Dünya’ya getirenlere ne mutlu,
 hem biraderin mutlu hem şanslı kesinlikle
 her kimse senin bacın ve sana meme veren sütanan
- 325 ama her bakımdan çok daha mutludur o,
 her kimse nişanlın, her kimi evliliğe layık gördüysen,
 eğer o kız, senin için herhangi biriye, benim olsun çalınan
 mutluluk
 ya da hiç kimseyse, o kız ben olayım ve aynı yatağa girelim.”
 Su *nymphası* bu sözlerden sonra sustu, oğlanın yüzü kızardı;
- 330 bilmez çünkü aşkın ne olduğunu ama kızarmak da yakışıyordu.
 Bu renktir Güneş’e dönük bir ağaçtan sarkan elmalar,
 boyanmış fildişi ya da kızarmaya başlayan beyaz Ay,
 beyhude yere şingirdatılırken ziller²⁵ yardımcı olarak.
 Oğlan, en azından kardeşçe öpücükler talep eden ve
- 335 artık, ellerini kar beyaz boynuna atan *nymphaya*,
 “Vazgeçiyor musun? Yoksa kaçarım,
 seni de burayı da terk ederim!”
 dedi, *Salmacis* korktu ve “Bu bakir yerleri, sana teslim ediyorum
 ey yabancı!” dedi ve sanki gidermiş gibi adımlarını çevirdiğinde,
 o zaman da ardına baktı, çalıların içinde mevzilenip
- 340 gizlendi ve dizlerini büküp çömeldi. Öbürü,
 boş çimenlerde gözlenmediğinden emin,
 bir oraya bir buraya gitti, hem sıçrayan sulara
 ayak parmaklarını hem bileğine kadar ayaklarını ıslattı.
 Gecikmeden suların çekiciliğine kapılıp
- 345 narin bedeninden yumuşak giysisini çıkardı.
 O zaman gerçekten çarpıldı *Salmacis*
 ve çıplak güzelliğine duyduğu arzuyla
 yandı, yandı alev alev *nymphanın* gözleri de
 çıplak yüzeyiyle pırıl pırıl parlayan Güneş’in,
 aynaya çarpıp yansıdığı şekilde.

25 Ay tutulması sırasında insanlar, Ay’ın baygınlık geçirdiğini sandıkları için onu, kendine getirmek amacıyla bakır nesnelere vurup gürültü çıkarırlardı.

- 350 Artık güçlkle dayanır beklemeye, artık güçlkle bastırır sevincini,
artık sarılmak ister, artık tutamaz kendisini, akli başından giden.
O, hızlı hızlı vurduktan sonra bedenine ayalarıyla,
atlar sulara ve kollarını sırayla hareket ettirip
berrak sulara parlar, birinin korumak için sakladığı
355 fildişi yontular ya da parlak camda göz kamaştıran zambaklar gibi.
“Kazandım, benimdir!” diye bağırır *naias* ve elbisesini
atıp uzağa, dalar suların ortasına.
Kendisine karşı mücadele edeni tutar
ve ondan zorla öpücükler koparır,
ellerini sudan çıkarır ve istemediği halde göğsüne dokunur.
- 360 Asılır delikanlıya şimdi, bir o yandan bir bu yandan,
kendisine karşı direnip ellerinden kaçmak isteyen,
sarar bir yılan misali, hani kraliyet kuşu²⁶ kapıp da
yükseklere kaçırdığında, başını aşağıya sarkıtıp onun pençelerini
saran ve geniş kanatlarına kuyruğuyla dolanan
365 ya da sarmaşıkların, uzun ağaç gövdelerini
sarmaya alışık olduğu gibi
ya da bir ahtapotun, denizin altında düşmanını yakalayıp
her yandan dokunaçlarıyla sardığı gibi.
Atlas’ın torunu direnir ve *nymphan*ın can attığı hazzı
reddeder, o sıkıştırdıkça sıkıştırır
ve bütün bedeniyle asıldıktan sonra
- 370 tıpkı yapışmış gibi, “Mücadele edebilirsin, edepsiz” der,
“yine de kaçamayacaksın. Keşke tanrılar buyursa, hiçbir gün
seni benden, beni de senden artık ayırmasa!”
Dileği yerine getirilir tanrılarca çünkü ikisinin bedeni
birbirine karışıp birleşir ve yüzleri bir olur;
- 375 hani bir adam, ağaç kabuğuyla dalları bağladığında, dalların
uzadıkça birleştiğini ve eşit şekilde büyüdüğünü fark eder ya
işte öyle, kenetlendikleri için uzuvları birleşir,
ne ikidirler ne çifte şekilli ne kadın denilebilir
ne oğlan, ne ikisinden hiçbirisi ne de her ikisi olarak görünürler.
- 380 Bu yüzden daldığı akışkan suların kendisini
yarı erkek ve uzuvlarını, yumuşak kıldığını gördüğünde oğlan,
ellerini uzatarak ama artık bir erkek sesiyle değil,

26 *Iupiter*’in sembolik hayvanı olan kartal.

- “*Hermaphroditus* oldum” dedi, “oğlunuza lütuf olarak verin,
hem babam hem anam, ikinizin adına sahip olan,
385 her kim bu pınara bir erkek olarak girerse, çıksın oradan
yarı erkek olarak ve yumuşasın, sulara dokunur dokunmaz!”
Her iki ebeveyn de etkilenip çifte şekilli oğullarının sözlerini
kesin kıldı ve pınarı, lanetli bir iksirle lekeledi.”
Son vermişti sözlerine ama *Minyas*’ın kızları, o ana kadar
390 işe dalıp gitmişlerdi, hem küçümserler tanrıyı
hem festivaline hürmet etmezler.
Aniden görünmeyen tefler, kulak tırmalayan seslerle
uğuldar, hem kıvrık boynuzlu çifte kavallar hem
şingirdayan bronz ziller gümbürder.
Boram boram kokar hem mür hem safran
ve olay, inancın ötesindedir. Dokuma tezgâhları yeşillenmeye
395 ve asılı duran kumaş, sarmaşık yapraklarına dönüşmeye başlar,
bir bölümüyle asma olur, az önce iplik olanlar da
asma sürgününe dönüşür. İplikten asma filizi çıkar boylu boyunca,
rengârenk üzümlerin debdebesi, mor kumaşa pek yaraşır.
Ve artık gün sona ermişti, zaman geliyordu
400 ne gece ne gündüz diyebildiğin
ama yine de ışıyla belirsiz gecenin sınırında olan.
Birden evin sarsıldığı, yağlı yanarcaların yandığı,
kızıl alevleriyle evi aydınlattıkları
ve vahşi hayvanların sahte suretlerinin uluduğu sanılır.
405 Bacılar uzun bir süre saklanırlar duman tüten evde,
farklı yerlerde alevlerden ve yanarcalardan sakınırlar,
karanlığı ararlarken, cılız uzuvları boyunca ince bir deri
gerilir ve kollarını, narin bir kanatla örter.
Hangi sebeple eski biçimlerini yitirdiklerini
410 bilmemek için karanlığa sinerler; yumuşak tüy, onları teskin etmez,
yine de destekler kendilerini saydam kanatlarıyla,
konuşmaya çalıştıklarında, bedenlerinden tiz bir ses
çıkartır ve hafif bir ışıla devam ederler yakınmaya.
Ormanları değil, çatıları mesken tutarlar, ışıktan nefret edip
415 gece uçarlar ve akşam zamanından²⁷ ad alırlar.
O zaman gerçekten bütün *Thebae*’da *Bacchus*’un

27 Latin dilinde “vesper” akşam demektir, yarasa anlamına gelen “vespertilio” sözcüğünün bu kelimedenden geldiği vurgulanıyor.

tanrısal gücü, anılmaya değer oldu.

- Teyzesi,²⁸ yeni tanrının büyük gücünü
her yerde anlatıp durdu ve onca bacısından bir tek o,
acı çekmemiştir, bacılarının sebep oldukları dışında.
- 420 Gözünü dikti buna *Iuno*. Onun, oğullarıyla, *Athamas*'la yaptığı
evlilikle ve sütoğlunun tanrısalılığıyla kibirlenen ruhuna
katlanamadı ve kendi kendine: "Bir odalıktan doğan, dönüştürebildi
Maeonialı denizcileri²⁹ ve denize daldırabildi,
hem bir ananın, öz oğlunun uzuvlarını parçalamasına sebep
olabildi³⁰
- 425 hem *Minyas*'ın üç kızını, olağanüstü kanatlarla çevirdi:
Hiçbir şey yapamayacak mı *Iuno*,
öcü alınmamış acılarına ağlamanın dışında?
Bu benim için yeterli mi? Bu mu sadece benim gücüm?
Kendisi öğretir ne yapacağımı
(caizdir düşman tarafından eğilmek de),
çıldırmanın nasıl bir gücü olduğunu, *Pentheus*'un katliyle kifayetin
- 430 ötesinde gösterdi. Öyleyse *Ino* niye çıldırmasın
ve benzer örnekleri izlemesin ki?"
Eğimli bir yol vardır, ölümcül porsuk ağacıyla gölgeli,
götürür suskun bir sessizlikle Ölüler Diyarı'na.
Uyuşuk *Styx* sisler çıkarır soluğuyla, hem yeni ölmüş ruhlar
- 435 oradan aşağıya inerler hem cenazeleri yapılmış gölgeler.
Soluk ve soğuk, engebeli yerler tutar yayıla yayıla ve yeni ruhlar
bilmezler nerede olduğunu yolun, *Styx* kentine götüren,
bilmezler nerede olduğunu kara *Dis*'in³¹ acımasız krallığının.
Binlerce geniş giriş yolu ve her yerde açık kapıları
- 440 vardır kent: Hani deniz, bütün yeryüzünden nehirleri
içine alır ya işte öyle, içine alır o yer bütün ruhları, hiçbir
halk için küçük değildir, kalabalığın yaklaştığını hissetmez bile.
Başboş dolaşır kansız gölgeler, bedensiz ve kemiksiz;
bir kısmı meydana üşüşür, bir kısmı tiranın en dip sığınaklarına;

28 *Ino*.

29 *Lydia*'nın eski adı *Maeonia*'dır. Etrüsklerin köken olarak, *Lydia*'dan geldikleri söylenir, bu nedenle *Ovidius*, burada *Maeonialı* sıfatını kullanmıştır.

30 *Pentheus* öyküsü hatırlatılıyor.

31 Ölüler Diyarı kralı olan *Pluto*'nun lakabı.

- 445 bir kısmı eski yaşamın imgeleri olarak bazı sanatları
icra eder, başka bir kısmını verilen cezası³² men eder.
Oraya gitmeye katlanır, semavi meskeninden ayrıldıktan sonra
Saturnus'un kızı *Iuno* (nefreti ve öfkesi için
o kadar büyük bir şey feda ediyordu).
Oradan girer girmez ve kutsal bedeniyle bastığı
450 eşik inler inlemez, *Cerberus* üç yüzünü kaldırır³³
ve aynı anda üç kez havlar. *Iuno*, bacıları
çağırır Gece'den doğan, ölümcül ve acımasız tanrısal güçler;³⁴
zindanın çelikten yapılma kapalı kapıları önünde oturuyor
ve saçlarından kara yılanları tarıyorlardı,
455 sisler arasındaki gölgeyi tanımır tanımaz,
ayağa kalktı tanrıçalar; burası 'Lanetli Mesken' olarak adlandırılır:
Tityos parçalanması için bağırsaklarını sunuyordu ve dokuz
hektarlık bir alana gerilmişti.³⁵ Ey *Tantalus*, hiçbir su sana
ulaştırılmaz ve üzerine sarkan ağaç kaçır.³⁶
460 Ey *Sisyphus*, ya itersin ya kovalarsın kayayı, geri gelecek olan.³⁷

32 Bazı el yazmalarında bulunan 446. dize, çoğu edisyonda bulunmamaktadır: "exercent, aliam partem sua poena coercent."

33 Ölüler Diyarı kapısının bekçisi üç başlı köpek; içeriye giren ölüleri dışarıya çıkartmaz, tanrıların izni olmaksızın dışarıdan hiçbir ölümlünün içeriye girmesine izin vermezdi.

34 Öç tanrıçaları (=Erinyes).

35 *Iupiter* ile *Elara*'nın oğlu olan ve bedeni dokuz hektarlık bir alan kaplayan dev. *Latona*, *Iupiter*'den *Diana*'yla *Apollo*'yu doğurduğunda, rakibesini kıskanan *Iuno*, dev *Tityos*'u onun üzerine saldı ve aynı zamanda onun içinde *Latona*'nın ırzına geçme isteği uyandırdı. *Iupiter*, dev yıldırımıyla çarparak yerin dibine gönderdi. Oradaki bir kartal durmadan *Tityos*'un karaciğerini yiyor ve devin karaciğeri, ayın evrelerine göre yeniden oluşuyordu.

36 *Tantalus*, *Phrygia*'da *Sipylus Dağı*'nda hüküm sürüyordu, tanrılar tarafından çok sevilir ve onların şölenlerine buyur ediliyordu. Ancak kendini beğenmiş bir adam olan *Tantalus*, kendi yanında serbestçe konuşulan tanrısal sırları insanlara açıklıyor, bu şölenler sırasında bir miktar nectar ve ambrosia çalarak ölümlü dostlarına veriyordu. *Tantalus* tanrıların her şeyi bilirliğini sınamak istemiş ve bu nedenle oğlu *Pelops*'u öldürüp etlerini parça parça doğramış, bunlardan yahnî pişirmiş sonra da bu yemeği tanrılara sunmuştu. Böyle bir küstahlığa karşı *Tantalus*, sonsuz bir açlığa ve susuzluğa mahkûm edildi. Her an üzerine düşecekmiş gibi duran devasa bir kayanın altında boynuna kadar suya batırılmış olduğu halde su içemiyordu çünkü ağzını suya değdirmeye davrandığı an, su hemen çekiliveriyordu; başının üzerinde meyvelerle dolu bir dal sallandığı halde meyveleri koparmaya uzandığında dal, hemen onun erişemeyeceği bir yüksekliğe ulaşıyordu.

37 *Sisyphus*, ölümlülerin en kurnazı olarak tanınmıştı. *Iupiter*, *Asopus*'un kızı *Aegina*'yı kaçırırken, *Sisyphus* onu gördü. Her yerde kızını arayan *Asopus*, ona başvurduğu

Döner durur *Ixion*, hem takip eder kendisini
hem kendisinden kaçır.³⁸

Kuzenlerinin sonunu hazırlamaya kalkışan
Belus'un torunları, yitirdikleri suları
tekrar tekrar elde etmeye çalışırlar.³⁹

Saturnus'un kızı, hepsini acımasız gözbebeğiyle

- 465 gördükten sonra, hepsinden önce *Ixion*'a ve ondan sonra tekrar
Sisyphus'a gözlerini dikip “Niye biraderleri⁴⁰ içinden bu adam” dedi,
“sonsuz cezalara katlanıyor, kibirli *Athamas*,
sarayında varsıllık içinde yaşarken, karısıyla birlikte beni her zaman
küçük gören?” Ve açıklar hem nefretinin hem yolunun nedenini
470 hem de ne istediğini. İsteddiği şey, *Cadmus*'un krallığının
ayakta kalmaması ve bacıların, *Athamas*'ı suça sürüklemeleriydi.

zaman Sisyphus, suçlunun *Iupiter* olduğunu söyledi. Bunun üzerine *Iupiter*, onu yıldırımıyla çarparak yeraltına gönderdi ve onu sonsuza dek bir kayayı yuvarlayarak bir yokuşun başına çıkarmaya mahkûm etti. Kaya, yokuşun başına gelir gelmez, kendi ağırlığıyla geriye yuvarlanıyor ve Sisyphus aynı kayayı, yeniden çıkarmak zorunda kalıyordu.

- 38 Teselyalı bir kral olan *Ixion*, büyük vaatlerde bulunarak *Deioneus*'un kızı *Dio* ile evlendi ancak evlendikten sonra vaatlerini yerine getirmede. Bunun yerine kaynatmasını içi kor bağlamış, kömür dolu bir çukura atarak öldürdü. Böylece aileden birini öldürmekle büyük bir suç işlemiş oluyordu. Bu cinayete karşı duyulan nefret, o kadar büyüktü ki kimse *Ixion*'u arındırmak istemedi. Bütün tanrılar içinde yalnız *Iupiter* ona acıdı ve onu arındırarak cinayetin ardından çarpıldığı delilik illetinden kurtardı. Ne var ki *Ixion*, tanrıya karşı nankörlük edip *Iupiter*'in hanımı *Iuno*'yu arzuladı ve ona zor kullanmaya kalkıştı. Bunun üzerine *Iupiter*, onu alevli ve sürekli dönen bir tekerleğe bağlayarak göğe fırlattı. *Iupiter*, *Ixion*'u arındırdığı sırada, ona ölümsüzlük veren tanrısız ambrosiadan tattırması için *Ixion* asla sonu gelmeyecek bir cezayı çekmeye mahkûm edilmiş oldu.
- 39 *Achiroe* ile *Belus*'un oğlu *Danaus*'un kızları (=Danaides). *Danaus*'un 50 kızı, ikiz erkek kardeşi *Aegyptus*'un da 50 oğlu vardı. *Aegyptus*, oğullarının hepsini bu kızlarla evlendirmek istedi ama *Danaus* buna razı olmadı ve bir gemi yaparak kızlarıyla birlikte *Argos*'a kaçtı. *Aegyptus*, oğullarıyla birlikte kızları almak için *Argos*'a geldiğinde *Danaus*, olası bir savaşın çıkmasını engellemek adına kızlarının yeğenleriyle evlenmesine izin verir göründü ama kızlarının hepsine, düğün gecesi kocalarını hançerleyerek öldürmelerini buyurdu. Onlardan bunu yapacaklarına dair kesin bir söz aldı, bir tek *Hypermenestra* böyle bir şey yapmayacağını söyledi. Bu itaatsizliğe öfkelenen *Danaus*, onu *Argos* Kalesi'nden fırlattı ama tanrıça *Venus*, kızı acıdı ve onu kurtardı. Diğer 49 kız düğün gecelerinde kendi kocalarını öldürdüler. *Danaus*'un kızları öldükten sonra, *Tartarus*'ta bitmek bilmeyen bir cezaya çarptırıldılar. Boyunlarında taşıdıkları dibi delik su bakraçlarıyla beyhude yere bir havuzu doldurmaya çalışıp dururlar.
- 40 *Sisyphus*, *Salmones* ve *Athamas*, *Aeolus*'un oğulları oldukları için kardeşler. Bunlardan *Salmones* da son derece kibirli bir adamdı.

- Gücünü, vaatlerini, yakarlarını boşaltır bir çırpıda
ve tanrıçaları bezdirir. Böylece *Iuno* bunları konuştuğundan sonra
Tisiphone, her zamanki gibi karman çorman gri saçlarını
475 sallar, mücadele eden yılanları yüzünden geriye atar
ve şöyle der: “Gerek yok uzun uzadıya açıklamalara,
buyurduğun her şeyin yapıldığını varsay; bu sevimsiz krallığı
terk et, daha iyi olur geri dönmek semanın esintisine.”
Iuno neşeyle geri döner, semaya girmeye hazırlanırken,
480 *Thaumas*’ın kızı *Iris*, saçtığı sularla onu arındırır.
Gecikmeden vahşi *Tisiphone*, kanla ıslanmış
yanarcasını alır ve akan kanla kırmızı
elbisesini giyer, kıvrım kıvrım bir yılanla bağlar belini
ve çıkar meskeninden. Keder eşlik eder ona giderken,
485 hem Korku hem Dehşet hem de endişeli ifadesiyle Delilik.
Eşikte durmuştu, *Aeolus*’un kapı kirislerinin titrediği söylenir,
hem akcağağaçtan yapılma kapıların solgunlaştığı
hem Güneş’in o yerden kaçtığı. Doğaüstü şeylerle korkutuldu
karısı,
korku içindeydi *Athamas*, evden çıkmaya hazırlanıyorlardı.
490 Engel olur mutsuz *Erinys* ve girişe çöker,
düğüm düğüm yılanlarla dolanmış kollarını uzatıp
uzun saçlarını sallar, hareketlenen yılanlar tıslar;
bir kısmı omuzlarında uzanır, göğsünün etrafına kayan bir kısmı
tıslayıp durur, hem irin kusarlar hem dillerini titretirler.
495 Orada, saçlarının ortasından iki yılan koparır
ve uğursuz eliyle çektiği yılanları fırlatır; onlar,
Ino’nun ve *Athamas*’ın göğüslerine sürünür
ve ölümcül nefeslerini içlerine üflerler; hiç yara yoktur
uzuvlarında, akıldır uğursuz darbeleri hissedene.
500 Getirmişti yanında canavarların akışkan zehrini de
Cerberus’un ağzının köpüklerini ve *Echidna*’nın⁴¹ zehrini,
değişken yanılmalara ve kör aklın unutkanlığını,
hem suçu hem gözyaşlarını hem vahşeti hem de katliam tutkusunu,
taze kanla karıştırıp aynı anda ezdiği her şeyi,

41 Ölümler Diyarı’nda yaşayan, bedeninin üst bölümü kadın, alt bölümü yılan olan bir yaratık. *Cerberus*’un, *Chimaera*’nın, *Hydra*’nın ve *Sphinx*’in annesi.

- 505 pişirmişti derin bronz bir kazanda, altüst edip yeşil baldıran otuyla.
Onlar, korkudan tir tir titrerken, zerk eder çıldırtan zehri
ikisinin göğsüne ve allak bullak eder en derindeki cevheri.
O zaman yanarcasını dalgalandırdıktan sonra sürekli aynı
yörüngede,
tez hareketlenen ateşlerle alevler çıkarır.
- 510 Böylece galip gelen ve buyruğu yerine getiren *Erinys*, yüce *Dis*'in
cisimsiz krallığına döner ve beline taktığı yılanı çözer.
Birdenbire *Aeolus*'un oğlu, sarayın ortasında çılgınca
bağırır: “Hey yoldaşlar, ağları gerin şu ormanda!
Orada az önce iki yavrusuyla dişi bir aslan gördüm.”
- 515 Akli başından giden, vahşi hayvanınkiymiş gibi,
karısının ayak izlerini takip eder
ve anasının sinesinden, gülen ve küçük kollarını uzatan
Learchus'u kapar; iki üç kere havada
döndürdükten sonra sapan gibi, vahşi adam sert kayaya bebeğin
yüzünü çarpar. Ondan sonra akli alınan anası,
- 520 –bunu ya acısından yaptı ya da yayılan zehrin sebebiyle–
ulur ve çıldırıp darmadağın saçlarıyla kaçır
ve seni, küçük *Melicertes*, taşıyıp çıplak kollarında,
“Hey be hey *Bacchus*” diye haykırır. *Bacchus*'un adına güler
Iuno ve “Haydi, sütoğlunun seninkilere de hayrı dokunsun!” der.
- 525 Çıkıntı yapar bir uçurum denize doğru, dip kısmı oyulmuştur
dalgalarla ve korur yağmurlardan gizlenen suları,
tepesi ıslaktır ve alnını, açık denize doğru uzatır;
buraya yönelir *Ino* (delilik ona güç vermişti)
korkusuzca, duraksamadan hem kendisini
- 530 hem yükünü atar denize, çarpmasıyla köpük köpük olur su
ama *Venus* üzülüp torununun başına gelen acılara haksız yere,
amcasına gönül okşayan şöyle sözler söyler: “Ey suların tanrısı
Neptunus, semadan sonra egemenlik izni verilen,
büyük bir şey istiyorum gerçekten ama sen soyumdan gelenlere acı!⁴²
- 535 Engin *Ionia* Denizi'ne atladığını gördüğün anayı ve oğlunu,
tanrılarının arasına kabul et! Benim için denizde var olan şey

42 Cadmus, savaş tanrısı Mars'la *Venus*'un kızı olan *Harmonia* ile evlendiği ve bu evlilikle *Agave*, *Autonoë*, *Ino*, *Semele* adında dört kızı, *Polydorus* adında bir oğlu olduğu için *Venus*, bu çocukların anneannesi olur.

–bir zamanlar tanrısal derinlikte vücut bulduğum
 ‘köpük’⁴³– ve ondan kalan Yunanca adım hatrına.”
 İşmar etti *Neptunus* yalvarana, ölümlü olan şeyi
 540 çıkardı onlardan ve saygınlık verdi hürmet edilmesi gereken;
 aynı zamanda adlarını ve yüzlerini değiştirdi,
 anası *Leucothea* ile birlikte çocuğu, tanrı *Palaemon* olarak adlandırdı.
Sidonlu yoldaşları, ellerinden geldiğince takip edip ayak izlerini,
 gördüler kayanın ucundan *Ino*’nun son hareketini,
 545 kesinlikle öldüğünü düşünüp, *Cadmus*’un evini ağıtlarla
 doldurdular,
 sinelerini dövüp giysileriyle birlikte saçlarını yolarak,
 adaletsiz ve odalığına karşı⁴⁴ çok gaddar davranan tanrıçanın
 nefretini çektiler. *Iuno*, uğultularına
 tahammül etmedi ve “Sizi, gaddarlığımın en büyük
 550 abideleri yapacağım” dedi. Eylem, sözlerinin ardından geldi:
 Çünkü özellikle vefakâr bir kadın, “Kraliçemin ardından gideceğim
 denize” dedi ama atlamak için hareket edemedi
 hiçbir yere ve uçuşuma mıhlanıp kaldı;
 diğeri alışıktığı darbelerle sinelerini dövmeye
 555 gayret ederken, kollarının uyuştüğünü hissetti;
 öbürü, ellerini tesadüfen denizin sularına uzattığında,
 taş kesilen eli, aynı sulara uzandı;
 tepesinden saçlarını yolarken, görebilirdin
 şunun parmaklarının saçında birden kaskatı kesildiğini;
 560 her biri hangi şekilde yakalandıysa, o şekilde kaldı.
 Bir kısmı kuş kılınan *Thebaeli* kadınlar, şimdi de o derin suda
 denizi sıyrıp geçerler kanatlarının ucuyla.⁴⁵
 Bilmez *Cadmus*, kızının ve küçük torununun
 denizin tanrıları olduklarını. Kederlere, art arda gelen felaketlere

43 Roma mitolojisinde *Venus* adıyla bilinen tanrıça, *Saturnus* tarafından *Uranus*’un kesilen hayalarının denize düşmesiyle oluşan deniz köpüğünden doğduğu için Yunanca ἄφρος (deniz köpüğü) sözcüğünden *Aphrodite* olarak adlandırılmıştı. Tanrıça, denizden çıkar çıkmaz batı rüzgârı *Zephyrus* tarafından önce *Cythera* Adası’na oradan da Kıbrıs kıyılarına götürülmüştü.

44 Dizede odalık olarak *Bacchus*’un annesi *Semele* hatırlatılıyor. *Ino*, kız kardeşinin oğlu ve öz yeğeni olan *Bacchus*’un tanrılığından böbürlendiği için *Iuno* tarafından böyle korkunç bir cezaya çarptırılmıştı.

45 *Ino*’nun ölümüne yas tutan *Thebaeli* kadınların bir kısmı, tanrıça *Iuno* tarafından taşla, bir kısmı da kuşa dönüştürülmüştür.

- 565 ve fazlasıyla görmüş olduğu alametlere yenik düşüp çekip gitti
kurucusu olduğu kentten, sanki kendi yazgısından değil de
o yerin yazgısından bezmiş gibi. Uzun süre amaçsızca dolaşarak
ulaştı kaçak, karısıyla birlikte *Illyria* sınırlarına.
Artık, felaketlerle ve yıllarla çökmüş, düşünürlerken ailenin başına
570 gelen ilk felaketi ve konuşarak dertlerini yeniden deşerlerken,
“Acaba kargımla deldiğim o yılan” dedi *Cadmus*,
“kutsal mıydı, hani *Sidon*’dan yola çıkıp
yılan dişlerini, yeni tohumlar olarak toprağa saçtığım zaman?
Eğer tanrıların gözbebeği, onca öfkesiyle
kesinlikle benden intikam alıyorsa,
575 yalvarırım, bir yılan olarak gerileyim bir deriye uzun uzadıya.”
dedi ve bir yılan olarak gerildi derisi uzun uzadıya;
hem derisinin sertleşip pullarla kaplandığını hem
kara bedeninin koyu yeşil beneklerle renk değiştirdiğini hissetti,
başı eğilip göğsüne düştü, birleşen bacakları tek bacak misali,
580 kerte kerte zarif bir kuyrukla inceleşti,
bir tek kolları kaldı. Geriye kalan kollarını uzattı
ve gözyaşları akarken hâlâ insan yüzünde,
“Yaklaş, yaklaş, ey biçare karım” dedi,
“benden bir şey kalmışken geriye, dokun bana ve elimi
585 tut hâlâ bir elim varken, yılan beni tümüyle ele geçirmemişken!”
Cadmus, gerçekten daha çok şey söylemek istedi ama aniden dili,
iki kısma yarıldı, konuşmak istediği halde sözcükler
çıkmadı ve birtakım yakınmalarını söylemeye hazırlanırken,
tısladı: Doğa, ona bu sesi bıraktı.
590 Çıplak eliyle sinisini döven karısı haykırdı:
“*Cadmus*, kal ey bahtsız, çık bu canavardan!
Cadmus, bu şey ne? Nerede ayağın, nerede omuzların, ellerin,
rengin, yüzün ve ben konuşurken her şeyin? Tanrılar,
neden beni de aynı yılanı dönüştürmüyorsunuz?”
595 demişti, *Cadmus* karısının yüzünü yalıyordu,
hem tanımış gibi tatlı tatlı göğsüne sürünüyordu
hem sarılıyordu ve alıştığı boynunu arzuluyordu.
Orada kim varsa korktu (oradaydı yoldaşları) ama karısı,
sorguçlu yılanın kaygan boynunu okşadı,
600 birden iki yılan oldular
ve kıvrım kıvrım birbirlerine sarılıp süründüler

- yakındaki korunun sığınaklarına girinceye kadar.
 Şimdi de ne insandan kaçır ne yaralarlar,
 daha önce ne olduklarını hatırlarlar evcil yılanlar.
 Ama biçimleri değişse de her ikisine de büyük bir huzur vermişti
 605 torunları, hükmü altına aldığı Hindistan'ın taptığı,
 tapınaklar yaptırıp Yunanistan'ın akın akın ziyaret ettiği.⁴⁶
 Bir tek *Abas*'in⁴⁷ oğlu, aynı soydan cana gelen
Acrisius baki kalır, *Bacchus*'u *Argos* kentinin duvarlarından
 uzak tutmak, tanrıya karşı silaha sarılmak ve *Iupiter*'in soyundan
 610 olduğuna inanmamak için.⁴⁸
 Nitekim *Iupiter*'in oğlu olduğuna inanmıyordu
Perseus'un, *Danaë*'nin altın sağanağından gebe kaldığı.⁴⁹
 Yine de çok geçmeden *Acrisius*'u (o kadar büyüktür hakikatin gücü),
Bacchus'a zorbalıkla davrandığı gibi, kendi torununu da tanımaması
 bin pişman eder. Biri⁵⁰ artık yerini almıştı semada ama diğeri,
 615 yılanı canavarın anılmaya değer ganimetini geri getiren,
 pır pır eden kanatlarıyla narin havayı yarıyordu.
Muzaffer Perseus, *Libya* çölleri üstünde uçarken,
Gorgo başının kanlı damlaları aşağıya aktı,
 toprağın içine alıp çeşit çeşit yılanlara hayat verdiği,
 620 bu yüzden *Libya*, karayılanlarıyla dolu ve tehlikeli bir ülkedir.
 Oradan çok uzağa karşıt rüzgârlarla sürüklenen *Perseus*,
 bir oraya bir buraya yağmur bulutu misali
 taşınır; yüce *eter*den hayli uzak, bölünen
 topraklara bakar ve bütün Dünya'nın üzerinde uçar.
 625 Üç kez dondurucu Ayları, üç kez Yengeç'in kısıkaçlarını gördü,
 sık sık batıya sık sık doğuya taşındı
 ve artık gün battığında, geceleyin gözü karalık etmekten korkup

46 Cadmus'la Harmonia'nın kızı Semele'den doğan tanrı Bacchus.

47 Perseus soyunun atası olan Abas, Phocis bölgesindeki Abai kentinin kurucusudur.

48 Acrisius ilk olarak Argos'a gelen Bacchus'u kentin kapılarından içeri sokmamış, ona karşı savaşa girmiş ve onun Jupiter'in oğlu olduğuna inanmayarak tanrılara karşı saygısızlık etmişti.

49 Acrisius, erkek çocuk sahibi olup olamayacağını sormak için bir biliciye danışır. Bilici ona, kızı Danaë'nin bir erkek çocuk doğuracağını ve bu çocuğun onu öldüreceğini söyler. Bunun üzerine Acrisius, yeralında tunçtan bir oda yaptırarak kızını oraya hapseder ama Jupiter, altın sağanağına dönüşerek tavandaki bir yarıktan içeri sızar ve genç kızla birlikte olur. Bu birliktelikten Perseus doğar.

50 Bacchus.

- batı yönünde durdu, *Atlas*'ın krallığında.
 Biraz dinlenmek ister, *Lucifer*, Şafak'ın
- 630 kızartılarını, Şafak, arabasını çağırınca ya değin.
 Burada insanların hepsini, devasa bedeniyle geçen
Iapetus'un oğlu *Atlas* vardı, en uç diyar,
 kralın hükmü altındaydı ve şu deniz, Güneş'in soluğu
 kesilmiş atlarının, sularına boyun eğdiği ve bitkin arabasını kabul
 ettiği.
- 635 *Atlas*'ın sayısız sürüsü ve aynı çoklukta sığırları çimenlerde
 dolaşıyordu, toprağını da hiçbir komşu sıkıştırmıyordu.
 Bir ağacın, ışık saçan altınla parlayan yaprakları
 ve altın dalları, altın meyveleri gizliyordu.
 “Yabancı” dedi *Perseus* ona, “ya yüce soyumun şanı
- 640 seni etkiler ki soyumun atası *Iupiter*'dir
 ya da gerçek eylemlere karşı takdirkârsan, takdir edersin
 eylemlerimi;
 konukseverliğini ve dinlenmeyi istiyorum.” Hatırladı *Atlas*, eski bir
 kehaneti, *Parnasuslu Themis* vermişti bu kehaneti:
 “Ey *Atlas*, ağacından altın meyvelerin çalınacağı zaman gelecek,
 645 bu ganimetin ünü de *Iupiter*'den cana gelene nasip olacak.⁵¹”
 Bu şeyden korkan *Atlas*, sağlam duvarlarla kapatmıştı
 meyvelerini ve koruması için devasa bir ejdere vermişti,
 bütün yabancıları da sınırlarından uzak etmişti.
 Buna da “Uzağa git de uzak olmasın eylemlerinin şanı
- 650 yalan söylediğin” dedi, “uzak olmasın sana *Iupiter*'in!”
 Tehditlerine gücünü ekledi ve elleriyle uzaklaştırmaya çalıştı,
 oyalanıp duran ve sözleriyle alttan alta göz dağı veren adamı.
 Gücüyle altta kalan *Perseus* (çünkü kim eşit olabilir *Atlas*'ın
 gücüne?), “Ama mademki dostluğumun senin için bir değeri yok,
 655 hediyemi kabul et!” dedi ve sol yanından *Medusa*'nın
 iğrenç başını ortaya çıkardı, arkasını dönüp.
 Dağa çevrilen *Atlas* o kadar büyüktü, sakalı ve saçları
 ağaçlara dönüştü; omuzları ve elleri dağın sırtları,
 daha önce başı olan, yüce dağın zirvesi oldu,

51 *Atlas*, kendisine bildirilen kehanetteki kişinin *Perseus* olduğunu sanır ama aslında o kişi, *Iupiter*'in başka bir oğlu olan yarı tanrı *Hercules*'tir.

- 660 kemikleri taşlara dönüştü. O zaman yüce dağ, yanlara doğru sınırsızca genişledi (ey tanrılar, siz böyle karar verdiniz) ve onca yıldızla bütün sema, o zirvede rahat etti.⁵²
Kapatmıştı rüzgârları *Hippotes*'in oğlu⁵³ ebedi bir zindana, *Lucifer* doğdu, yüce semada en parlak olan
- 665 ve görevler için uyaran. *Perseus*, kanatlarını aldıktan sonra bağladı her iki yandan ayaklarına, taktı beline kancalı silahını ve kanatlı sandallarının hareketiyle yardı şeffaf havayı. Sayısız halkı geride bıraktıktan sonra hem etrafındaki hem altındaki *Aethiopia* halkını hem de *Cepheus*'ün arazilerini gördü.
- 670 Orada, masum *Andromeda*'nın, anasının dili yüzünden⁵⁴ cezasını çekmesini buyurmuştu adaletsiz *Ammon*,⁵⁵
Bu kızın kollarının sert kayalara bağlandığını görür görmez *Perseus*, hafif esinti kızın saçlarını dalgalandırmasaydı ve gözlerinden sıcak yaşlar akmasaydı,
- 675 onun mermer bir şaheser olduğunu düşünürdü. Yanıp tutuştu bilmeden ve şaşkına döndü soylu güzelliğin görünümünden, kanatlarını çırpmayı unuttu havada neredeyse.
Durduğu zaman, “Ey” dedi, “şu zincirlere layık olmayan kız, bunlarla ancak tutkulu âşıklar birbirlerine kenetlenir,
- 680 söyle bana, hem kendi hem ülkenin adını ve neden zincirler taktığını.” İlk önce sessiz kaldı o, cesaret de etmedi bir genç kız olarak bir erkekle konuşmaya; elleriyle mütevazı yüzünü gizlerdi, eğer bağlanmasaydı.
Gözlerini, akmaya hazır yaşlarla doldurdu, buydu yapabildiği.

52 Olympuslular öncesi tanrılar kuşağından olan Atlas, Devlerle ölümsüz tanrılar arasında yapılan savaşa katılmış ve Devlerin yanında yer almıştı. Bu savaş sonunda Devler öldürüldü, Atlas da Jupiter tarafından gökyüzünü omuzlarında taşımakla cezalandırıldı. *Perseus*, *Medusa*'nın başını gösterdikten sonra Atlas'ın taş kesilip dağa dönüşmesi, söylencenin farklı anlatımlarından biridir.

53 Rüzgârların tanrısı *Aeolus*.

54 *Andromeda*'nın annesi *Cassiope*, kendi kızının, *Nereus*'ün 50 kızından daha güzel olduğunu iddia eder. Bu böbürlenmeyi hazmedemeyen *Nereus*'ün kızları, deniz tanrısı *Neptunus*'tan bunun öcünü almasını isterler. *Neptunus*, kızları hoşnut etmek için *Andromeda*'nın babası Kral *Cepheus*'ün ülkesine, denizden bir canavar gönderir. Kralın danıştığı tanrı Jupiter *Ammon*'ün kâhini, *Cassiope*'nin kızının kurban edilmesi şartıyla Etiyopya'nın bu beladan kurtulabileceğini söyler. Ülkesinin ve halkının kurtuluşuna zorlanan kral, istemediği halde bu şartı ve deniz canavarına adanmak üzere kızının kayalıklara bağlanmasını kabul eder.

55 Özellikle Afrika'da tapınılan ve koç başlı olarak tasvir edilen bir tanrı. Yunanların ve Romalıların en büyük tanrısı Zeus/Jupiter ile bir tutulmuştur.

- 685 Sürekli ısrar edene, kendi hatasını itiraf etmek
istemediği sanılmasın diye, hem ülkesinin hem kendi adını,
anasının, güzelliğine ne kadar çok güvendiğini
söyledi ve henüz her şeyi anlatmamışken, deniz kabarıp
gürledi; bir canavar, uçsuz bucaksız denizden gelerek
690 yaklaştı ve göğsünün altına aldı engin denizi.
Haykırır bakire; yaşlı babası ve sadece anası
oradadır, ikisi de biçare ama anası ziyadesiyle,
yardım edemezler ama âna uygun ağlayıp
sinelerini döverler ve zincirlenen bedene yapışır,lar,
695 yabancı adam şöyle dediğinde: “Gözyaşı dökmeniz uzun zaman
alabilir, yardım etmek içinse zaman kısadır.
Bu kızı eğer ben isteseydim, *Iupiter*’den ve hapsedildiğinde
Iupiter’in meyve veren altınla doldurduğu o kadından cana gelen,
yılan saçlı *Gorgo*’yu⁵⁶ alt eden ve kanatlarını çırparak,
700 yüce havada gitmeye cesaret eden ben *Perseus*,
kesinlikle tercih edilirdim herkes için bir damat olarak;
o kadar büyük
çeyize hizmetimi de eklemeye çalışırım, sadece tanrılar desteklesin:
Yiğitliğimle kurtarılan kızın benim olmasını şart koşarım!”
Şartı kabul ederler (çünkü kim tereddüt edebilir?), hem yalvarır
705 hem söz verir anası ve babası, çeyiz olarak krallığı.
Bak, hani tez giden bir gemi, sivri burnuyla
suları yarar ya, gençlerin ter içinde kalan kollarıyla sürülen,
işte öyle, suları ayırarak yarar vahşi hayvan, göğsünün darbeleriyle.
Uzaktır kayalıktan, şimşir sapanın hızla fırlattığı
710 kurşunun, semanın belini aşabildiği kadar.
Aniden genç adam ayaklarıyla yerden yaylanarak,
bulutlara yükselir; denizin yüzeyinde
adamin gölgesini gördüğünde,
vahşi hayvan kudurur gördüğü gölge yüzünden,
hani *Iupiter*’in kuşu, bomboş bir arazide gördüğünde

56 Dizede Medusa vurgulanmaktadır. Phorcus ile Ceto’nun üç kızı olan Stheno, Eur-
yale ve Medusa, *Gorgones* (Gorgolar) olarak anılırlar. Gorgolardan yalnızca Medusa
ölümlüydü, diğer ikisi ölümsüzdü. Bu üç canavar, uzak batıda Ölüler Diyarı’na yakın
bir yerde otururdu. Başları yılanlarla çevriliydi, kocaman dişleri, tunçtan elleri ve
altın kanatları vardı. Gözleri ateş saçar ve onları gören taş kesilirdi. Ölümlüler ve
ölümsüzler için tiksinti ve dehşet kaynağıydılar.

- 715 Güneş'e doğru turkuaz renkli sırtını veren bir yılanı,
 hem arkasından saldırır geriye çevirmesin diye vahşi ağzını
 hem pullu boynuna geçirir ya pençelerini açgözlü bir biçimde
 işte öyle, süratli uçuşuyla boş havada
 kendisini baş aşağı koyuveren *Perseus*,
 vahşi hayvanın sırtına bastırır ve o kükrerken, sağ omzuna
- 720 kıvrık kancasına kadar kılıcını saplar.
 Ağır bir yara alan hayvan, kâh şiddetle havaya
 fırlar kâh suların dibine dalar kâh vahşi bir domuzun yaptığı gibi
 dönüp durur, her yandan havlayan köpek sürüsüyle korkutulan.
Perseus, hırslı ısırıklardan tez kanatlarıyla kaçır
 ve canavarın açıkta kalan
- 725 her yanından, kâh oyuk midye kabuklarıyla örtülmüş sırtının
 üstüne
 kâh böğürlerinin yanlarına kâh kuyruğunun balığımsı
 en ince yerine, kancalı kılıcını batırır.
 Vahşi hayvan, kırmızı kanla karışmış sular
 kuser ağzından. *Perseus*'un serpintiyle ıslanan kanatları ağırlaşır,
- 730 su çeken sandallarına daha fazla güvenmeye
 cesaret etmeden, bir kayalık görür en yüce zirvesiyle,
 sular durulduğunda belirginleşen, deniz hareketlendiğinde
 gizlenen.
 Oraya ilerleyip önce kayalığın tepesini tutar ve sol eliyle
 üç dört kez sokar kılıcını art arda canavarın iç organlarına.
- 735 Kıyıları ve tanrıların yüce evlerini alkışlarla birlikte haykırırlar
 doldurur. Sevinirler ve damatlarını selamlarlar,
 hem evin dayanağı hem kurtarıcısı olduğunu açıklarlar
 kızın anası *Cassiope* ve babası *Cepheus*; zincirleri çözüldükten sonra
 yaklaşır bakire, zorlu görevin ödülü ve sebebi.
- 740 *Perseus*, muzaffer ellerini, çekilen suyla yıkayıp temizledi
 ve sert kum, yılanlı başa zarar vermesin diye
 zemini, yapraklarla yumuşattı, deniz altında yetişen sürgünleri
 yaydı ve içine koydu *Phorcus*'un kızı *Medusa*'nın başını.
 Taze sürgün ve hâlâ canlı olan süngerimsi öz,
- 745 canavarın gücünün etkisiyle ve temasıyla sertleşip
 hem dallarıyla hem yaprağıyla tuhaf bir biçimde katılaştı;
 ama denizin *nymphaları* bir sürü dalla sıra dışı kılınan

bu şeyi yokladılar ve aynı şeye dokunmaktan zevk aldılar.

Onlardan saçılan tohumlar, sulara yaşam buldu:

- 750 Şimdi de mercanlarda aynı tabiat baki kaldı,
öyle ki havanın temasıyla katılaşırlar, denizin içindeyken
eğilip bükülen dalları, denizin üstünde taşlaşır.
Üç tanrı için aynı sayıda çimden ocaklar kurar *Perseus*,
soldaki *Mercurius*, sağdaki senin içindir ey cengâver bakire,
755 *Iupiter*'in sunağı ortadadır; bir inek kurban edilir *Minerva* için,
ayakları kanatlı tanrı için bir tosun,
senin için bir boğa, ey tanrıların en yücesi.
Hemen *Andromeda*'yı alır *Perseus*, o kadar büyük eylemine karşılık
çeyizsiz ödülünü. Evlilik tanrısı ve Aşk, yanarcalarını
sallar, ateşler bol bereketli kokularla doyar,
760 çelenklerle donatılır evler ve her yerde lirler,
çifte kavallar ve şarkılar, neşeli ruhun bahtiyar
kanıtları olarak ses verirler.

Çifte kapıları açıldıktan sonra, göz önüne serilir
tümüyle altın saray ve güzelce hazırlanıp donatılan
kralın şölenine gider *Aethiopia* halkından soylular.

- 765 Ziyafet çekip cömert *Bacchus*'un hediyesiyle
ruhlarını neşelendirdikten sonra ülkenin kültürünü, soyunu
sorar *Abas*'ın torunu:⁵⁷ Soru sorana, hemen
anlatır *Lyncides*, hem törelerini hem erkeklerinin karakterini.
Ona bilgi verir vermez, “Şimdi, ey cesur *Perseus*” der,
770 “söyle yalvarırım, ne kadar büyük bir yiğitlikle ve nasıl bir
kurnazlıkla ejderin yılanlı başını çaldığını!”
Agenor'un soyundan gelen *Perseus* anlatır, soğuk *Atlas*'ın altında
uzanan bir yer olduğunu, güçlü bir canavarın savunmasıyla güvenli,
bunun girişinde ikiz bacıların oturduğunu,
775 *Phorcus*'un kızları olan⁵⁸ ve aralarında
tek bir gözü paylaşarak kullanan.

⁵⁷ *Perseus*.

⁵⁸ Dizede Türkçeye Kocakarılar olarak çevrilen, gri saçlı ve yaşlı kızlar olan Graeae vurgulanmaktadır. Gorgolar olarak adlandırılan Stheno, Euryale ve Medusa'nın kız kardeşleri olan bu kızlar gri saçlı ve yaşlı olarak doğmuşlardır. Sayıları bazı söylenelerde üç bazılarında ise iki olarak geçer. Ovidius, ilgili dizede kullandığı sıfatla (*geminas sorores*) onların hem ikiz hem sayıca iki kız kardeş olduğunu belirtmiştir. Gri saçlı bu yaşlı kızlar tek bir gözü, aralarında sırayla kullanırlardı.

- Kendisinin, onu kurnazca bir hileyle ve gizlice, göz el değiştirirken, elini altına koyup kapıldığını, uzun ve gizli, hem sapa yollarla hem dikenli ağaçlarla korku salan kayalar boyunca, *Gorgoların* meskenine vardığını, tarlalarda, yollarda ve
- 780 her yanda insanların ve vahşi hayvanların yontularını gördüğünü anlatır, *Gorgolardan Medusa'yı* gördükten sonra taşla çevrilen. Buna rağmen sol eliyle tuttuğu bronz kalkanının sağladığı yansımadan, korkunç *Medusa'nın* şeklini gördüğünü, yılanları ve kendisi, derin bir uykuya dalmışken,
- 785 başını boynundan ayırdığını ve anaları *Medusa'nın* kanından, kanatlarıyla tez *Pegasus'un* ve biraderinin doğduğunu anlatır.⁵⁹ Ekledi uzun macerasının tehlikelerini palavra atmadan, hangi denizleri, semanın altında uzanan hangi diyarları gördüğünü ve kanatlarını çırparken hangi yıldızlara dokunduğunu.
- 790 Yine de beklenmedik şekilde sustu; akabinde soylular içinden biri sordu, neden bacılardan sadece birinin başında, saç yerine yılanlar olduğunu. Konuk şöyle dedi: "Sorduğun, anlatmaya değer bir öykü olduğu için öğren sorduğun şeyin sebebini: Göz kamaştıran güzelliğiyle
- 795 *Medusa*, birçok talibin elde etmek istediği bir umuttu, bütün bedeninde saçlarından başka hiçbir şey daha dikkat çekici değildi, öğrendim bunu, onu gördüğünü anlatan birinden. Söylenir denizin efendisinin, *Minerva'nın* tapınağında bunun kızlığını aldığı; arkasını döndü *Iupiter'in* kızı, iffetli yüzünü
- 800 *aegisiyle*⁶⁰ kapattı ve bu şeyin cezasız kalmaması için *Gorgo'nun* saçını, çirkin yılanlara çevirdi. Şimdi de düşmanlarının korkudan ödünü patlatmak için doğrudan göğsünün üstüne takar yılan kıldığını.⁶¹"

59 Sadece deniz tanrısı Neptunus, Medusa ile sevişmekten korkmamış ve onu gebe bırakmıştı. Bu olay tam da Perseus, Medusa'yı öldürmek için batıya doğru yola çıktığı sırada olmuştu. Medusa'nın başı, Perseus tarafından kesildikten sonra akan kandan kanatlı at Pegasus ve Chrysaor olarak adlandırılan bir canavar doğdu.

60 Minerva'nın kalkanı, Iupiter'i emziren keçinin derisinden yapıldığı için *aegis* olarak adlandırılır. Kalkanın üzerinde Gorgo Medusa'nın başı vardır.

61 Üzerine Medusa'nın başı işlendiği için *gorgoneon* olarak adlandırılan, Minerva'nın göğsüne taktığı savaş zırhı.

V. KİTAP

- 1 *Danaë*'nin kahraman oğlu, *Aethiopia*lılardan oluşan topluluğun ortasında bunlardan bahsederken, doldurur kabul salonunu bağırıp çağıran bir grup, düğün şarkılarını terennüm eden ezgileri değil, vahşi silahları haber veren.
- 5 Aniden karmaşaya dönüşen şöleni, denize benzetebilirsin, sakın olmasına rağmen rüzgârların şiddetiyle vahşice kudurup dalgalarla hareketlenen. İlk önce onların içinden *Phineus*,¹ savaşın düşüncesiz kışkırtıcısı, bronz uçlu dişbudak ağacından mızrağını sallayarak,
- 10 “İşte” dedi, “işte buradayım, çalınan sözlümün intikamcısı olarak; ey *Perseus*, seni ne kanatların ne sahte altına dönüşen *Iupiter* elimden kurtaracak?” *Cepheus*, mızrağını fırlatmaya kalkışana, “Ne yapıyorsun?” diye bağırdı, “Ey kardeşim, hangi akıl sen çılgını suça sürüklüyor? Bu kadar büyük bir iyiliğe böyle karşılık
- 15 verilir mi? Kurtarılan kızımın hayatının bedelini, bu çeyizle mi ödöyorsun? Onu senden alan *Perseus* değil, eğer gerçeği araştırırsan, *Nereus* kızlarının haşin tanrısıdır,² boynuzlu *Ammon*'dur; bağırsaklarını etimle doyurmak için gelen denizin canavarıdır. Ölmesi için kararlaştırılan o zaman, kızım
- 20 elinden alındı. Eğer zalim olmasaydın, bizzat o zaman, ölmesini istemezdin ve beni acılarımdan kurtarırdın. Kuşkusuz yeterli değil, sen seyrederken zincirlerle bağlanması ve hiç yardım etmemen, amcası ve sözlüsü olduğun halde. Dahası, başka biri tarafından kurtarıldığına üzülecek
- 25 ve ödülünü elinden mi alacaksın? Eğer bu ödül, sana göre büyük olsaydı, bağlandığı o kayalardan çekip alırdın.

1 Andromeda'nın babası Cepheus'un erkek kardeşi ve dolayısıyla Andromeda'nın amcası. Antik yazarlar Phineus'un, öz yeğeni Andromeda'yla evlenmek istediği ama Perseus, genç kızı kurtardıktan sonra ödül olarak onunla evlenmek üzereyken, adamlarıyla düğünü bastığı ve kahramana karşı savaştığı görüşünde birleşirler.

2 Deniz tanrısı Neptunus vurgulanıyor.

- Şimdi ödülünü alan bu adamın
 ve sayesinde şu geçkin yaşında evlat acısı
 çekmediğim, özüyle ve sözüyle anlaşma yaptığı için
 sana değil ama kesinlikle ölüme tercih edildiğini anla!”
- 30 O, karşılık olarak hiçbir şey demeden bir *Cepheus*'un bir *Perseus*'un
 yüzüne bakıp buna mı yoksa ona mı saldırsın kestiremez,
 kısa bir süre duraksayıp, bütün gücüyle ve öfkesiyle o denli
 güçlenen
 mızrağını sallayıp *Perseus*'a karşı fırlattı beyhude yere.
 Mızrak, yatağa saplandıktan sonra *Perseus*, yatak örtülerinden
- 35 sıçradı, kargıyı geri fırlatarak vahşice düşmanının
 yüreğini delegecekti, eğer *Phineus* sunağın arkasına
 geçmeseydi; (utanç verici bir şey) sunak, alçağın işine yaradı.
 Yine de mızrağın ucu boşa çıkmayıp *Rhoetus*'un alnına saplandı,
 yere düştükten ve mızrağı kemiklerinden şiddetle çıkardıktan sonra
- 40 kıvrandı ve kurulu masaları kanıyla boyadı.
 O zaman halk, gerçekten baş edilmez bir öfkeyle yanıp tutuştu
 ve mızraklarını fırlattı. Bazıları vardı, *Cepheus*'un damadıyla birlikte
 ölmesi gerektiğini söyleyen ama evin eşliğinden
 çıkmıştı *Cepheus*, tanık göstererek konukseverliğin tanrıları olan
- 45 Adalet'i ve Sadakat'i, kendisi engel olduğu halde
 o gürhunun ayaklandığına.
 Cengâver *Pallas* geldi,
 hem *aegis*yle korudu biraderini hem cesaret verdi.
Athis diye biri vardı Hintli, bunu, Ganj Nehri'nden
 gebe kalan *Limnaëe*'nin³ berrak sular altında doğurduğuna
 inanılır; göz alıcı güzellikte, pahalı giysilerle
- 50 güzelliğini artıran, henüz on altı yaşında güçlü kuvvetli,
 kenarları altın şeritli, mor renkli pelerin takan,
 süslüyordu boynunu altın kolyeler
 ve mürrüsafile ıslak saçlarını bir taç;
 o, gerçekten mesafe uzak olsa bile kargısını fırlatıp
- 55 saplamak üzere eğitilmişti ama yay germekte daha becerikliydi.
 O zaman da güçlü eliyle yayını bükerken, *Perseus*
 sunağın ortasına koyulmuş, tutmekte olan bir ağaç kütüğüyle
 buna vurdu, yüzü dağıldı kırılan kemikleriyle birlikte.
 Bunun övülen yüzüyle kan içinde yattığını

3 Ganj Nehri'nin *nymphası*.

- 60 gördüğünde *Asyrialı Lycabas*, ona en bağlı
dost ve gerçek aşkına karşı hislerini gizlemeyen,
feci yaradan yaşamını kaybeden *Athis'e*
gözyaşı döktükten sonra, onun germiş olduğu yayı
kaptı ve "Benimle olsun savaşın!" dedi,
- 65 "Bir oğlanın ölümüyle daha fazla neşelenmeyeceksin,
övgü kazanmaktan ziyade nefretini çektiğin". Bütün bunları henüz
söylemişti, fırlattı delici okunu yayının telinden,
buna rağmen *Perseus'un* giysisi engel oldu ve katında asılıp kaldı.
Çevirdi buna *Acrisius'un* torunu, orak biçimli kılıcını, *Medusa'nın*
- 70 katlinde denediği ve soktu yüreğine; o,
artık ölürken, karanlık gecede yüzen gözleriyle
Athis'e baktı, ona yaslandı ve yanı başında ölmekten
duyduğu avuntuyu, göçüp gitmiş ruhlara taşıdı.
İşte, *Metion'dan* cana gelen *Syeneli Phorbas*
- 75 ve *Libyalı Amphimedon*, hırsla savaşa katılmaya can atanlar,
yeri çepeçevre boyayıp ıslatan kan yüzünden
kayıp düştüler; ayağa kalkarlarken, bir kılıç onlara engel oldu,
Phorbas'ın gırtlığına, öbürünün kaburgalarına geçirilen
ama *Actor'un* oğlu *Erytus'a*, silahı geniş bir çifte ağızlı
- 80 balta olan, saldırmadı *Perseus* kancalı kılıcıyla ama asil
kabartmalarla nakşedilen büyük bir kütle ağırlığındaki
devasa *crateri*⁴ iki eliyle kaldırdı
ve adama fırlattı. Kırmızı kan kustu o
ve sırtüstü düşüp ölürken başıyla yeri dövdü.
- 85 Sonra *Semiramis'in* soyundan gelen *Polydaemon'u*,
Caucasuslu Abaris'i, *Sperchius Nehri'nin*
kenarında yaşayan *Lycetus'u*,
uzun saçlı *Helices'i*, *Phlegyas'ı* ve *Clytus'u*
yere serdi ve ölümlerden oluşmuş yığını, ayağıyla çiğnedi.
Phineus, düşmanının yanına gelmeye cesaret etmedi
- 90 ve fırlattı kargısını, yanlışlıkla *Idas'a* saplanan,
beyhude yere savaştan uzak duran
ve iki tarafın da ardından gitmeyen;
o, acımasız gözleriyle bakarak gaddar *Phineus'a*
"Savaş saflarına çekildiğim için" dedi, "kabul et ey *Phineus*,
düşman ettiğini ve bu yarayı, yarayla öde!"

4 Şarapla suyun karıştırılması için kullanılan geniş ve büyük bir kap.

- 95 Ve artık bedeninden çektiği kargıyı fırlatmak üzereyken,
kan kaybindan tükenen bedeni yığıldı ve öldü.
O zaman kraldan sonra, *Aethioplialılardan* da ilk olarak *Hodites*,
Clymenus'un kılıcıyla devrildi; *Hypseus* yere serdi *Prothoenor*'u;
Lyncides Hypseus'u. Onların içinde yaşlı mı yaşlı
- 100 *Emathion* diye biri vardı, adalete hürmet edip tanrılardan korkan;
geçkin yaşı savaşmasına engel olduğu için hitabetiyle
savaşır, günahkâr silahlara hem söver hem lanet ederdi;
Chromis, titreyen elleriyle sunağa sarılan bu adamın
başını kılıcıyla ayırdı, sunağa düşer düşmez
- 105 orada da yarı canlı diliyle lanetler
eden ve ateşlerin ortasında son nefesini veren.
Ondan sonra ikiz biraderler, *Broteas* ve boks eldivenleriyle *Ammon*,
–boks eldivenleriyle kılıçlar alt edilebilseydi–
Phineus'un yenilmez eliyle öldüler, *Ceres*'in rahibi *Ampycus* da
- 110 şakaklarını beyaz bir kurdeleyle çevreleyen.
Sen de ey *Lamptides*, bu şeyler için değil,
barış için davet edilmesi gereken,
sesinle eşlik edip *citharanı* çalabilesin diye,
buyur edilmiştin kutlamak için ziyafeti ve terennüm etmek
için şöleni:
- Uzakta duran ve savaş sevmez mızrabını tutan bu adama
- 115 *Pettalus* sırtıp, “*Styx* ruhlarına çal gerisini” dedi
ve kılıcının ucunu, sol şakağından soktu;
yıkıldı o ve canı giden parmaklarıyla çalmaya çalıştı
lirinin tellerini ve düşüşüyle içler acısı bir makam vurdu.
İzin vermedi bunun ölmesine vahşi *Lycormas* zarar vermeden
- 120 ve sağ kapıdan sert meşeden yapılmış bir payanda kapıp
gırtlığının ortasındaki kemiğe sapladı ve o,
yüzüstü kapaklandı yere, boğazlanan bir tosun misali.
Çıkarmaya çalışıyordu sol kapının meşeden payandasını da
Cinyplü Pelates, sağ eliyle buna gayret ederken, mışlandı
- 125 *Marmaricalı Corythus*'un mızrağıyla ve kapıya saplandı;
mıhlayanın böğrüne soktu *Abas* ama o yere düşmedi,
can verirken, elini kurtaramadığı kapıdan sarktı.
Melaneus da yere serildi, *Perseus*'un tarafında yer alan
Nasamonias arazisinin en varsılı *Dorylas* da

- 130 hani şu arazi zengini, ondan başka birinin daha çok
mülke sahip olmadığı, keza aynı çoklukta tütsü yığını kaldırmadığı:
Bunun kasiğının eğimli yerinde kaldı fırlatılan bir mızrak,
hani öldürücü olan yer; yaranın önderi *Bactriyalı Halcyoneus*,
bunu son nefesini verirken ve gözlerini döndürürken
- 135 gördükten sonra “Yeryüzünün o kadar çok arazisinden yerde
uzandığına sahip ol!” dedi ve cansız bedeni bırakıp gitti.
Savurdu buna karşı mızrağını, sıcak yaradan çeken
intikamcı *Perseus*, burnuna çarpıp gırtlığının ortasına
sokulan ve her iki yandan çıkan.
- 140 Talih tanrıçası gücüne güç katarken, aynı anadan doğan
Clytius’u ve *Clanis*’i, farklı yaralarla bozguna uğrattı *Perseus*
çünkü *Clytius*’un her iki baldırına güçlü koluyla fırlattığı
dişbudak ağacından yapılma oku,
kargısı ise *Clanis*’in ağzından girdi.
Mendesli Celadon da öldü, *Astreus* da öldü,
- 145 *Palaestinalı* bir anadan, ne idüğü belirsiz bir babadan cana gelen.
Aethion da, bir zamanlar gelecek şeyleri görmek için hissi kuvvetli
ama şimdi sahte bir alametle aldatılan. Kralın silah taşıyıcısı
Thoactes ve babasını öldürdükten sonra adı kötüye çıkan *Agyrtes* de.
Yorgunluktan tükendiği halde, daha pek çoğu kalır geriye çünkü
- 150 herkesin üstüne çullandığı, bir tek *Perseus*’tur. Her yandan birleşen
güruh savaşı, karşı koymak için hakkına ve verilen söze.
Bu yanda dindar kaynatası ve yeni hanımı, anasıyla birlikte
beyhude yere destek olurlar
ve feryat figanla kabul salonunu doldururlar
ama silahların şakırtısı ve ölenlerin inlemeleri baskın gelir.
- 155 Aynı zamanda *Bellona*⁵ kutsallığı bozulan evi,
kan üstüne kanla sıırılsıklam eder ve savaşı canlandırıp kızıştırır.
Kuşatırlar *Phineus* ve *Phineus*’un ardından gelen binlercesi,
tek bir adamı. Mızraklar uçuşur, kış dolusundan da çok,
sağ ve sol yanından hem gözlerinin hem kulaklarının yanından.
- 160 *Perseus* mevzilenir, omuzlarını ve sırtını büyük bir sütunun
taşıyla emniyete alıp karşısındaki güruha döner ve
dayanır üzerine gelenlere: Sol yanda duruyordu
Chaonialı Molpeus, sağda *Nabataealı Ethemon*;
hani açlıktan gözü dönmüş bir kaplan, farklı vadilerde

5 Roma söylencesinde savaş tanrıçası.

- 165 iki sığırın böğürmesini duyduktan sonra bilmez ya iki vadiden
hangisine koşacağını ilk önce,
her ikisine de koşmak için yanıp tutuşur ya
işte öyle tereddüt eder *Perseus*, sağa mı meyletsin, sola mı diye.
Püskürttü *Molpeus*'u, deldiği bileğinin yarasıyla
ve kaçışından memnun oldu çünkü *Ethemon* hiç fırsat vermedi,
- 170 kudurdu ve uzun boynunu yaralamaya can atıp
ölçüsüz bir güçle zorladığı kılıcını
kırdı; sütunun en uç kısmına çarptığında,
kılıcın başı sıçradı ve sahibinin gırtlığına saplandı,
buna rağmen kılıcın girdiği alan, ölmesi için yeterince etkili
- 175 olmadı, *Perseus*, çırpınan ve beyhude yere savunmasız
kollarını uzatan adamı, *Cylleneli* tanrının kılıcıyla öldürdü.
İzdihamın, gerçekten gücünü zayıflattığını anladığında,
“Kendiniz böyle niyet ettiğiniz için” dedi *Perseus*, “yardım
isteyeceğim düşmanımdan! Yüzünü çevirsin,
- 180 eğer bir dost varsa burada!” Ve *Gorgo*'nun yüzünü kaldırdı
yukarıya.
“Ara başka birini, mucizelerinde değiştirmek için” dedi
Thescelus, eliyle ölümcül kargısını fırlatmaya
hazırlanırken, o halde kalakaldı mermerden bir yontu olarak.
Bunun ardından *Ampyx*, yüreği büyük bir cesaretle dopdolu
- 185 *Lyncides*'e kılıcıyla saldırdı, saldırı sırasında
sağ eli kaskatı kesildi, ne geriye ne ileriye hareket edebildi;
ama *Nileus*, yedi ağızlı Nil'den cana geldiğini
uyduran, bir bölümü gümüş bir bölümü altın
kalkanına da yedi nehir naksettiren,
- 190 “Dikkatle incele *Perseus*” dedi, “soyumun menşeyini,
ölümünle suskun ruhlara büyük bir huzur vereceksin,
bu kadar büyük bir adam tarafından öldürüldüğün için.”
Sözlerinin
son kısmı yarıda kesildi, ağzı açık konuşmak istediğine
inanabilirsin ama dudakları sözcüklere geçit vermedi.
- 195 Haykırdı *Eryx* bunlara ve
“Cesaret eksikliğinden kaskatı kesiliyorsunuz,
Gorgo gücünden değil” dedi, “benimle birlikte hücum edin
ve yere serin şu adamı, büyülü silahını hareket ettiren!”
Ona doğru koşacaktı ama toprak, zapt etti adımlarını,
hareketsiz bir kaya ve silahlı bir yontu olarak çakılıp kaldı.

- 200 Bunlar hak ettikleri cezayı çekseler de bir askeri vardı
Perseus'un: *Aconteus*, *Perseus* uğruna savaşırken,
Gorgo'yu görüp taş kesildi;
 onun hâlâ yaşadığını düşünen *Astyages*, uzun kılıcıyla
 vurdu, kılıç keskin cınlamalarla ses verdi,
- 205 *Astyages* afalladığı sırada, aynı özelliği çekti,
 mermer yüzünde hayret eden bir ifade kaldı.
 Uzun sürer, orta tabakadan adamların adlarını
 sayıp dökmek, iki yüz beden geriye kaldı savaştan,
 iki yüz beden kaskatı kesildi *Gorgo*'yu gördükten sonra.
- 210 Sonunda *Phineus*, pişman oldu haksız savaştan
 ama ne yapsın? Biçimleriyle farklı yontuları görür,
 kendi adamlarını tanır ve her birini adıyla çağırıp
 yardım ister. Artık inanarak *Perseus*'a, yanı başındaki yoldaşlarının
 bedenlerine dokunur: Mermer olmuşlardı.
- Yalvar yakar yüzünü dönerek,
- 215 hem yenilgiye boyun eğen ellerini hem kollarını uzatarak,
 “Galipsin *Perseus*” dedi, “geri çek canavarını, *Medusa*'nın
 taşa çeviren yüzünü, o her kimse, ortadan kaldır,
 ortadan kaldır, yalvarırım! Beni, nefret ve krallık isteği
 savaşa sürüklemedi, sözlüm için silaha sarıldım!
- 220 Senin durumun, liyakat için daha iyiydi benim zamanlamamdan.
 Boyun eğmekten hoşnutum,
 bana hiçbir şey bırakma, ey en cesur adam,
 bu canımdan başka, geri kalan senin olsun!”
 Böyle şeyler söyleyene ve anlaşma talep ettiği
Perseus'u küçük görmeye kalkışmayana,
 “Ey korkak mı korkak *Phineus*” dedi,
- 225 “verebildiğim şeyi vereceğim ve bu,
 sen korkak için büyük bir lütuftur,
 korkunu bir yana bırak! Zarar görmeyeceksin hiçbir kılıçla.
 Hatta, neden olmasın? Bir abide olarak
 kalmanı sağlayacağım sonsuza kadar
 ve kaynatamın evinde seyredileceksin daima,
 karımın huzur bulması için sözlüsünün yontusuyla”
- 230 dedi ve o yöne çevirdi *Medusa*'yı,
Phineus'un korkakça yüzünü döndürdüğü.
 O zaman, gözlerini çevirmeye kalkışan adamın boynunu

- kaskatı kaldı ve gözlerinden akan yaşlar taş kesildi
 ama yine de korkak yüzü ve yalvaran ifadesi,
 235 kaldırdığı elleri ve suçlu görünümü, mermerde kaldı.
 Muzaffer *Perseus*, karısıyla birlikte memleket surlarına
 girer ve masum babasının savunucusu ve intikamcısı olarak,
Proetus'a saldırır. Çünkü bu adam, silah zoruyla biraderini sürgün
 ettikten sonra *Acrisius*'un kalesini zapt etmişti
 240 ama ne silah gücüyle ne haksız bir şekilde ele geçirdiği kaleyle,
 saçları yılanlı canavarın vahşi gözlerini alt etti.⁶
 Buna rağmen seni, ey küçük *Seriphos*'un yöneticisi *Polydectes*,
 ne delikanlının cesareti, onca zorlu görevle deneneni,
 ne belalar yumuşatmıştı; acımasız bir adam olarak, amansız
 245 nefret beslersin ve aşırı öfkenin sonu yoktur;
 kötülersen de şansını ve *Medusa*'nın ölümünün uyduruk olduğunu
 beyan edersin. "Vereceğim sana gerçeğin güvencesini,
 koruyun gözlerinizi!" dedi *Perseus* ve kralın yüzünü,
Medusa'nın yüzüyle kansız bir kayaya çevirdi.⁸
 250 O zamana kadar *Minerva*, altın sağanağından doğan biraderine
 yoldaş olmuştu. Oradan içi boş bir bulutla çevrilip *Seriphos*'u
 terk eder, *Cythnus*'u ve *Gyarus*'u sağ yanda bıraktıktan sonra
 denizin üzerinde görülen en kısa yolla *Thebae*'a,
 el değmemiş *Helicon*'a gider. Bu dağa vardıktan sonra,
 255 durur ve şöyle hitap eder bilge bacılara:⁹
 "Yeni pınarın ünü, kulaklarıma geldi,

6 *Acrisius*'un ikiz kardeşi ve *Tiryns* kralı olan *Proetus*, nefret ettiği *Acrisius*'a saldırır. *Perseus*, *Argos* Kalesi kuşatma altındayken gelir ve *Proetus*'u, *Medusa*'nın başını göstererek taşa dönüştürür.

7 Bu dizede, *Perseus*'un yalnız olmadığı ve *Medusa*'nın başını, Kral *Polydectes*'e gösterirken, kendisine eşlik edenleri, gözlerini sakınmaları için uyardığı vurgulanmaktadır.

8 *Acrisius*, kızı *Danaë*'nin iffetsizliğini öğrendiğinde onu, yeni doğurduğu *Perseus*'la birlikte bir sandığa kapattırır ve sandığın denize atılmasını emreder. Bu sandık, *Jupiter*'in yardımıyla *Seriphos* Adası'nın kıyılarına varır. Kral *Polydectes*'in erkek kardeşi *Dictys*, sandığı açtığında hâlâ hayatta olan *Danaë*'yi ve bebeğini saraya götürür. *Polydectes* genç kadına aşık olur ve *Perseus* büyüdüğünde varlığıyla planlarını engelleyen bu adamı uzaklaştırmak için onu, *Medusa*'nın başını getirmeye gönderir. *Perseus*, zorlu görevinden döndüğünde *Dictys*'le *Danaë*'yi kralın ağır tehditlerinden kurtulmak için tapınakta dua ederken bulur, bunun üzerine *Polydectes*'i taşa çevirir ve adanın krallığını *Dictys*'e vererek annesi *Danaë*'yle birlikte *Seriphos*'tan ayrılır.

9 *Mnemosyne* ile *Jupiter*'in kızları olan dokuz esin tanrıçası (=Mousae), dokuz aşk gecesinin ürünüdür. Adları sırasıyla şöyledir: *Calliope*, *Clio*, *Polyhymnia*, *Euterpe*, *Terpsichore*, *Erato*, *Melpomene*, *Thalia*, *Ourania* (=Uranie/Urania).

Medusa'nın kanatlısının, sert toynağıyla vurduğu.¹⁰
Yolumun sebebi odur, olağanüstü kılınan şeyi açıkça
görmek istedim, gördüm onun, anasının kanından doğduğunu.”

260 *Uranie* karşılık verdi:

“Her ne olursa olsun bu meskeni görmenin sebebi,
ey tanrıça, gönlümüzün en kıymetlisisin.
Bununla birlikte söylenti gerçektir: *Pegasus*'tur
bu pınarın kurucusu” ve *Pallas*'ı götürdü kutsal suların yanına.
Atın ayağının darbeleriyle oluşan sulara hayran kalan tanrıça,
265 kadim ormanın korularını çepeçevre seyretti,
mağaraları ve sayısız çiçekle göz alıcı çimenleri.
Bahtiyar olarak adlandırdı *Mnemosyne*'nin kızlarını,
hem uğraşlarıyla
hem meskenleriyle aynı biçimde.

Bacılardan biri, tanrıçaya şöyle hitap etti:

“Ey *Minerva*, eğer kıymetin seni daha yüce bir makama
270 yükseltmeseydi, topluluğumuzun arasına girerdin.
Gerçekleri söyleyip hakkıyla onaylıyorsun sahip olduğumuz sanatı,
meskenimizi ve bahtiyar talihimizi. Sadece güvende olabilsek
ama (hiçbir şey, o denli büyük bir suçtan
onu alıkoymadı) her şey korkutuyor
el değmemiş ruhlarımızı, uğursuz *Pyreneus* gözlerimizin önüne
275 geliyor ve hâlâ tam anlamıyla aklımız başımıza gelmedi.¹¹
O vahşi adam, Trakyalı askeriyle birlikte *Daulis*'i ve *Phocis*
arazilerini
ele geçirmişti ve krallığı elinde tutuyordu haksız yere.
*Parnasus*lunun tapınağına gidiyorduk, gördü geldiğimizi
ve sahte ifadesiyle tanrısallığımıza hürmet edip
280 (tanıdı ki çünkü), “Ey *Mnemosyne*'nin kızları, durun!” dedi,
“Çekinmeyin evime girmekten yalvarırım,
kapalı havadan ve yağmurdan

10 Aganippe ve Hippocrene, Boeotia'da bulunan iki pınardır. Esin tanrıçalarının kutsal dağı Helicon'da yaşayan kanatlı at Pegasus, bir gün bir kayaya çifte atar ve ayağını vurduğu yerde bu pınarlar fışkırır. Esin tanrıçalarının, bu pınarların çevresinde toplandıkları, dans edip şarkı söyledikleri rivayet edilir.

11 Daulis Kralı Pyreneus, fırtınalı bir havada Helicon'a gitmek için o bölgeden geçen Esin tanrıçalarını, sarayında ağırlamak üzere davet eder ama onları sarayına aldıktan sonra, tanrıçalara zor kullanmaya kalkışır. Tanrıçalar uçarak kaçarken, Pyreneus onları havada kovalamaya kalkışır ve kayalıkların üzerine düşerek ölür.

- (yağmur vardı) kaçmak için, sık sık daha küçük kulübelere girmiştir tanrılar!” Söylediklerinden ve havanın durumundan etkilenip işmar ettik adama ve ilk kez evine girdik.
- 285 Yağmur durmuştu, kuzey rüzgârıyla yenildikten sonra güney rüzgârı, açılan semadan kaçmaya başladı kara bulutlar. Hamle yaptık gitmek için, evinin kapılarını kapattı *Pyreneus* ve zor kullanmaya hazırlandı, kanatlarımızı takıp kaçtık. O, savunmaya geçen bir kaleye benzer şekilde dimdik durdu
- 290 ve “Hangi yoldan giderseniz, aynı yolu tutacağım ben de” dedi, “kaçık, kendisini yüksek kulenin zirvesinden attı ve kemikleri çatırdarken, tepesinin üstüne çakıldı, ölürlen toprağı günahkâr kaniyle boyadı.” Esin tanrıçası konuşuyordu, pır pır etti kanatlar havada
- 295 ve yüksek dallardan selam verenlerin sesi geldi. Yukarıya doğru baktı *Iupiter*’in kızı, hem o kadar düzgün konuşan dillerin nereden ses verdiğini aradı hem konuşanın bir insan olduğunu sandı ama kuştı: Dokuz adet saksığan, yazgılarına yakınan ve her şeyi taklit eden, dallarda kurulmuştu.
- 300 Esin tanrıçası konuşurken, şaşırın tanrıçaya şöyle dedi: “Yakın zamanda bunlar yarışmada yenilip kuşların sürüsüne katıldılar. Bunları, varsıl *Pierus* cana getirmişti *Pella* diyarında, anaları *Paeonialı Euippe*’ydi.¹² O, güçlü *Lucina*’yı¹³ dokuz kez, doğurmak için dokuz kez çağırdı.
- 305 Böbürlendi sayıca fazla olmalarıyla budala bacılar güruhu, onca *Haemonia* kentinden ve onca *Achaia* kentinden buraya geldi ve şöyle bir sesle meydan okudu:

12 *Pierus* ile *Euippe*’nin kızları. Trakya’daki *Pieria* ülkesinden olan *Peiridler* (*Peirides*=*Pierus*’un kızları), *Heliconlu Mousalarla* rekabete kalkışan genç kızlardır. Onların da sayısı *Heliconlu tanrıçalar* gibi dokuzdur. Şarkı söylemede son derece yetenekli olan bu kızlar, *Helicon Dağı*’na gidip *Mousalarla* yarıştılar ama yenildiler ve saksığana dönüştürüldüler.

13 Doğum tanrıçası. Evliliğin koruyucu tanrıçası *Iuno*’yla bağlantılı olduğu için, kadınlar özellikle doğum yaparken, tanrıçayı *Iuno Lucina* diyerek çağırırlardı.

- “Vazgeçin, asılsız cazibenizle eğitimsiz halkı
aldatmaktan; eğer cesaretiniz varsa, bizimle
310 yarışın *Thespiealı* tanrıçalar!¹⁴ Ne sesinizle ne sanatınızla
alt edileceğiz ve aynı sayıdayız: Ya yenilip, çekilin
Pegasus’un pınarından ve *Boeotalı* *Aganippe*’den
ya da biz, karlı *Paeonia* Dağları’na kadar *Emathia* ovalarından
çekileceğiz! Yönetsinler yarışmayı *nymphalar*!”
- 315 Yarışmak gerçekten çirkin bir şeydi ama boyun eğmiş görünmek,
daha çirkin. Seçilen *nymphalar*, nehirleri üstüne yemin ettiler
ve doğal bir kayadan yapılma oturaklara yerleştiler.
O zaman, evvela yarışma yapmayı öneren, kura çekilmeden,
Tanrıların Savaşı’nı¹⁵ terennüm etti, hem Devleri asılsız bir şekilde
320 onurlandırdı hem yüce tanrıların yaptıklarını hiçe saydı:
Yerin dibinden gönderilen *Typhoeus*’un
tanrılara korku saldığını ve hepsinin, arkasını dönüp
kaçtığını terennüm etti, Mısır diyarı ve yedi ağızlı Nil,
bitap düşen tanrıları kabul edinceye değin.
- 325 Yer’in doğurduğu *Typhoeus*’un, buraya da geldiğini anlattı
ve tanrıların, kendilerini sahte şekillerle gizlediklerini:
“Sürünün önderi *Iupiter* oldu, bu nedenle
şimdi de Libyalı *Ammon*, kıvrık boynuzlarla şekillendirildi,
Deloslu tanrı, karga suretindeydi, *Semele*’nin oğlu keçi,
330 *Apollo*’nun bacası kedi, *Saturnus*’un kızı kar beyaz inek,
Venus balık suretinde gizlendi,
 Cylleneli tanrı *ibisin*¹⁶ kanatlarıyla” dedi.
Şimdiye kadar *citharaya* kıyasla, bağıra bağıra ağzını hareket et-
tirmişti:
Boeotalı tanrıçalar olarak sıra bize verildi;
 “Ama belki, keyfini kaçırmasın diye
şarkılarımıza kulak vermeyebilirsin, değil mi?”

14 *Thespiealı*=*Boeotalı*. Başlıca iki grup Esin tanrıçası vardır, Trakya’da *Peiridler* ve *Boeotia*’da *Helicon Dağı*’nın yamaçlarında yaşayan *Mousalar*.

15 *Gigantomachia*: Tanrılarla bedenlerinin alt bölümü yılan olan Devlerin savaşı. *Iupiter*’in, *Tartarus*’a kapattığı Titanların öcünü almaları için Yer tarafından doğurul-
dular. Devler, yenilmez bir güce ve korkunç bir güce sahip yaratıklardı. Bunlar doğal
doğmaz, ağaçları ve kocaman kayaları fırlatarak gökyüzünü tehdit etmeye başladılar.
Bu tehdit karşısında *Olympuslu* tanrı ve tanrıçalar Devlerle savaştılar.

16 Mısır turnası.

- 335 “Ondan kuşkun olmasın, benim makamımda söyle şarkını!”
dedi *Pallas* ve korunun hafif gölgelik bir yerinde oturdu.
Karşılık verdi *Esin* tanrıçası:
“Müsabakanın konusunu içimizden birine verdik.”
Ayağa kalktı *Calliope* ve salıverdiği saçlarını bir sarmaşıkla toplayıp
başparmağıyla inleyen telleri dalgalandırdı
340 ve şu şarkıyı terennüm etti, tellere vurup:
“İlk önce *Ceres*,¹⁷ kıvrık sabanla toprağı ayırdı,
ilk önce o, tohumlar ve yumuşak besinler verdi yeryüzüne,
ilk önce o, yasalar koydu: *Ceres*’in hediyesidir her şey,
o tanrıçayı terennüm etmeliyim. Keşke şimdi, sana layık
345 şarkılar söyleyebilsem ey tanrıça! Kesinlikle şarkıma layıktır tanrıça:
Heybetli Sicilya Adası, Devlerin uzuvlarıyla sıkıştı kaldı
ve fazla ağırlık yüzünden, alt edilen *Typhoeus*’a yüklendi,
hani semavi meskenleri umut etmeye kalkışan.
Uğraşır gerçekten *Typhoeus*
ve yeniden ayağa kalkmak için mücadele eder
350 sık sık ama sağ eli, *Ausonia*lı *Pelorus* tarafından zapt edildi,
sol eli, senin tarafından, ey *Pachynus*; ezilir bacakları *Lilybaeum*
altında,
Etna, ağırlığını başına yükler, dibinde *Typhoeus*’un arkasına dayanıp
kumlar püskürttüğü ve vahşi ağzıyla alev kustuğu.
Sık sık yerin ağırlığını kaldırıp atmak için mücadele eder,
355 hem kasabaları hem yüce dağları, bedeniyle tepetaklak etmek için:
O yüzden sallanır yeryüzü, korkar Ölüler Diyarı’nın kralı da
toprağın açılmasından hem geniş bir yarıkla meydana çıkmasından
hem içeriye giren gün ışığının, titreşen gölgeleri korkutmasından.
Bu felaketten korkan tiran, karanlık meskeninden
360 dışarıya çıkmıştı ve yağız atlarının çektiği arabasıyla taşınarak,
Sicilya toprağının temellerini, dikkatle gözden geçiriyordu.
Yeterince inceledikten sonra hiçbir yer sallanmadığı için
korkusunu bir yana bıraktı. Gördü bunun dolaştığını *Eryxlü*
tanrıça¹⁸
kendi dağında otururken ve kanatlı oğluna sarılırken,

17 Buğday tanrıçası ve *Iupiter*’in kız kardeşi. *Iupiter*’le olan birlikteliğinden *Proserpina*’yı doğurmuştur.

18 *Venus*’un lakaplarından biri.

- 365 'Ey oğlum, güçlü silahım ve ellerim olan' dedi,
 'Ey *Cupido*, herkesi alt ettiği şu oklarını kap
 ve tez oklarını, tanrının yüreğine at,
 üç katlı krallığın son nasibini alan.
 Sen, tanrıları ve bizzat *Iupiter*'i, sen, denizin tanrılarını
 370 yenen, denizin tanrılarını yönetenin¹⁹ kendisini de yenersin!
 Neden Ölüler Diyarı bundan yoksun kalıyor? Neden ananın
 gücünü
 ve kendininkini göstermiyorsun? Dünya'nın üçüncü bölümü
 tehlikede,
 buna rağmen semada da –şimdiye kadar sabrettiğimiz halde–
 küçümseniyoruz ve benimle birlikte *Aşk*'ın²⁰ gücü zayıflatılıyor.
 375 Görmez misin *Pallas*'ın ve avcı *Diana*'nın
 benden vazgeçtiklerini? *Ceres*'in kızı²¹ da
 eğer izin verirsek, bakire kalacak çünkü aynı umudun peşinde;
 ama sen, eğer hatırım varsa, ortak krallığımız uğruna
 tanrıçayı birleştir amcasıyla!' dedi *Venus*. *Cupido*, sadağını
 380 çözdü ve anasının hükmüyle sayısız okundan
 birini kenara koydu, hepsinden daha sivri,
 daha keskin olanı ve yayına en çok boyun eğeni.
 Dizini yerleştirdikten sonra eğdi esnek yayını
 ve vurdu *Dis*'i²² yüreğinden kancalı okuyla.
 385 Uzak değildir *Henna*'nın duvarlarından derin suyuyla bir göl,
Pergus adında. Ondan daha çok duymaz *Caystros*,
 kuğuların şarkılarını akıp giden sularında.
 Orman, taçlandırır suları her yanı çevreleyip ve
 yapraklarıyla bir örtü gibi, Güneş ışınlarını uzak tutar,
 390 dallar serinlik verir, nemli toprak mor çiçekler,
 her daim bahardır. *Proserpina*, bu koruda
 oynarken ya menekşeleri ya da beyaz zambakları toplarken,
 genç kız gayretiyle sığütten sepetlerini ve sinesini
 doldururken ve akranlarını çiçek toplamakta geçmek için yarışırken,
 395 hemen hemen aynı anda *Dis* tarafından görüldü,
 sevildi ve kapıp kaçırıldı,

19 Neptunus.

20 Amor: Aşk/Sevginin kişileştirilmiş şekli.

21 Proserpina (=Persephone).

22 Ölüler Diyarı Kralı Pluto için kullanılan başka bir ad.

- her noktada öyle hızlıdır Aşk. Çok korkan tanrıça, keder dolu sesiyle
 çağırırdı hem anasını hem yoldaşlarını ama sıklıkla anasını
 ve üst kısmından yırttığı için elbisesini,
 topladığı çiçekler yırtılan elbisesinden yere düştü;
 400 o kadar basit bir şey olsa da çocukluk yıllarında,
 bu kayıp da acısına acı kattı genç kızın.
 Haydut, sürdür arabasını ve her birini adıyla çağırıp,
 kışkırttı atlarını, boyunlarından ve yelelerinden
 koyu renkle boyanmış dizginleri salladığı.
 405 Taşındı derin göller boyunca, *Palicus*ların²³ sülfür kokan
 ve yer yarıldıktan sonra kaynayan bataklıkları boyunca;
 iki deniz arasında uzanan *Corinthus*'tan çıkan
 bir soy olan *Bacchiadaların*
 meskeni boyunca, eşit olmayan limanlar
 arasında kent duvarlarını inşa eden.
 Bir deniz vardır *Cyane*'nin ve *Pisalı Arethus*a'nın ortasında,
 410 koyların dar uçlarıyla önu kesilip çevrelendiği için;
 buradaydı, gölün de adıyla adlandırıldığı,
 Sicilyalı *nymphalar* arasında ünlü mü ünlü *Cyane*.
 O, suyun ortasından beline kadar dışarıya çıktı
 ve tanrıçayı tanıdı, 'Daha uzağa gitmeyeceksiniz!' dedi,
 415 '*Ceres* razı gelmeden, damat olamazsın! Kızın istenmesi
 gerekirdi, kaçırılması değil! Eğer büyük şeylerle küçük şeyleri
 karşılaştırmak yasaya uygunsa, beni de *Anapis* sevdi,
 buna rağmen razı edilerek evlendim;
 bu kız gibi, dehşete düşürölüp değil'
 dedi ve iki yana uzatıp kollarını,
 420 önünde durdu. *Saturnus*'un oğlu, daha fazla tutmadı öfkesini
 ve dehşet verici atlarını kışkırtıp, güçlü koluyla
 şiddetle döndürdüğü kraliyet esasını, suyun dibine
 vurdu. Vurulan yer, Ölüler Diyarı'nın içine bir yol açtı
 ve kraterin ortasından baş aşağı gelen arabayı kabul etti;
 425 ama *Cyane*, kaçırılan tanrıçaya ve pınarının çığneden
 haklarına yas tutup dermansız yarasını
 sessizce yüreğinde taşıdı, gözyaşları tamamen tükendi

23 *Iupiter*'le *nympha Thalia*'nın oğulları.

- ve az önce yüce tanrısal gücü olduğu sulara
karıştı: Uzuvarının yumuşadığını görebilirdin,
430 kemiklerinin bükülebildiğini, turnaklarının sertliğini kaybettiğini;
hepsinden önce eriyip giden en narin uzuvlarıdır,
turkuaz renkli saçları, parmakları, bacakları ve ayakları
çünkü kısa sürer narin uzuvlar için soğuk sulara
geçiş. Bunlardan sonra omuzları, sırtı, yanları
435 ve sinesi gözden kaybolup berrak derelere dönüşür,
en sonunda bozulan damarlarına doğal kan yerine
su gelir ve ondan geriye, dokunabildiğin hiçbir şey kalmaz.
Bu arada, beyhude bir uğraştı korku dolu anası için kızını aramak
bütün yeryüzünde ve her denizde;
440 ne ıslak saçlarıyla gelen Şafak ne Zühre,²⁴ onun
durup dinlendiğini gördü. O, iki eliyle
alev taşıyan çamdan yanarcalar tutuşturdu Etna'dan
ve buz tutmuş geceler boyunca kaygı içinde taşıdı.
Sevecen gün, yıldızları yine belirsiz kıldığında, kızını
445 Güneş'in batışından, Güneş'in doğuşuna kadar arayıp durdu.
Aramaktan bitap susamıştı, hiçbir pınarda
ağzını ıslatmamıştı, tesadüfen çatısı samanla kaplı bir kulübe
gördüğünde ve küçük kapısına vurduğunda; ama oradan
yaşlı bir kadın çıktı, tanrıçayı gördü ve su isteyen tanrıçaya
450 tatlı bir şey verdi, önceden kabuksuz arpayla kavurup
muhafaza ettiği.
Tanrıça verilen şeyi içmek üzereyken, haşın yüzlü ve küstah bir
çocuk,
dikildi tanrıçanın önünde, hem sırtı hem onu, 'açgözlü' diye
çağırdı.
Alındı tanrıça ve konuşanı, henüz içmediği
arpa karışımı sıvıyla ıslattı:
455 Çocuğun yüzü beneklendi, az önce sahip olduğu kollar,
bacak oluverdi, değişen uzuvlarına bir kuyruk eklendi,
bedeni küçüldü zarar verme gücü büyük olmasın diye
ve küçük bir kertenkele oldu minicik boyutuyla.
Hayret eden, ağlayan ve bu acayip şeye dokunmak üzere olan

24 Akşam yıldızı (=Hesperus).

- 460 yaşlı kadından kaçtı ve saklanacak bir yer aradı, edepsizliğine uygun
 bir adı vardır,²⁵ değişken benekleriyle yıldız gibi parlayanın.
 Tanrıçanın hangi diyarları ve hangi denizleri dolaştığını
 anlatmak uzun zaman alır; yer kalmadı Dünya'da arayan için;
 Sicilya'ya döndü, gidene kadar her şeyi dikkatle inceledi,
 465 *Cyane*'ye de geldi; eğer o dönüşmeseydi,
 her şeyi anlatırdı ama söylemek istediği halde ne dudağı
 ne dili ne de konuşabildiği bir ağzı vardı,
 buna rağmen açık işaretler ve şans eseri orada,
 kutsal suyunda akan bir andaç verdi anasına:
 470 *Persephone*'nin kemerini gösterdi sularının üstünde.
 Bunu tanır tanımaz, sanki o zaman en sonunda kaçırıldığını
 anlamış gibi, yoldu darmadağın saçlarını tanrıça
 ve elleriyle dövdü sinisini durmadan.
 Bilmez hâlâ nerede olduğunu, yine de azarlar bütün diyarları
 475 'nankörler' diye çağırır ve hediye ettiği tohumlara 'layık olmayanlar',
 azarlar ötekilerin önünde Sicilya'yı,
 üzerinde kayıp kızının ayak izlerini
 bulduğu. Bu yüzden orada, toprağı altüst eden sabanları
 hiddetli eliyle kırdı, öfkesiyle eşit şekilde köylülere
 ve köylülerin ineklerini telef etti; buyurdu tarlaların
 480 güveni boşa çıkarmalarını, tohumları da küflendirdi.
 Dilden dile dolaşan ülkenin bereketi, uçsuz bucaksız Dünya'da
 uyduruk hale geldi: Önce cücüklerdeki buğdaylar telef oldu,
 kâh aşırı Güneş kâh aşırı yağmur mahvetti,
 hem yıldızlar hem rüzgârlar zarar verdi ve açgözlü kuşlar,
 485 atılan tohumları topladı. Delice otu ve yıldız dikenleri sardı
 buğday hasatlarını ve karşı konulmaz ayrık otu.
 O zaman *Arethusa*, *Elis* sularından başını çıkardı,
 sular damlayan saçlarını, alnından kulaklarının gerisine attı
 ve şöyle dedi: 'Ey bütün Dünya'da aranan bakirenin
 490 ve ürünlerin anası, bitmek bilmez ıstırabına son ver
 ve öfkeliyken, sana sadık toprağa zulmetme!

25 Stellio: Su keleri. Kertenkeleler ailesinden çok çeşitli türleri olan kelerlerin belli bir rengi ya da boyu yoktur; yeşil, kırmızı, sarı, mavi, siyah gibi pek çok renkte olabilirler; bukalemun da bir keler türüdür.

- Toprak hiçbir şeyi hak etmedi ve hırsızlığa rızası olmadan açıldı,
yurdum için yalvarıcı değilim, buraya konuk olarak geldim.
Pisa'dır benim yurdum ve *Elis*'ten gelir kökenim,
- 495 Sicilya'yı mesken tuttum bir göçmen olarak ama her topraktan
daha sevimlidir benim için bu diyar, ben *Arethusa*, şimdi bu eve,
şimdi bu meskene sahibim. Ey yumuşak başlı tanrıça, kurtar onu!
Neden yerimden hareket ettim ve o kadar büyük denizin
suları boyunca *Ortygia*'ya taşındım? Öykümü anlatmak için
- 500 uygun zaman gelecek, kaygın hafiflediğinde
ve daha neşeli bir ifade takındığında. Yeryüzü, bana
geçebileceğim bir yol gösterdi, boşlukların altından taşınarak,
burada başımı kaldırdım ve alışılmadık yıldızlar gördüm.
Bu yüzden *Styx* suyumla akıp giderken yer altında,
- 505 orada gözlerimle gördüm senin *Proserpina*'nı.
O, gerçekten üzgün ve ifadesiyle hâlâ korku dolu
olmasına rağmen, bir kraliçeydi
ama karanlık Dünya'nın en büyük kraliçesi,
Ölümler Diyarı tiranının kudretli karısı olarak!'
Anası duyduğu sözler karşısında kalakaldı tıpkı bir kaya gibi
- 510 ve uzun süre aklını kaybeden birine benzerdi. Derin ıstırapıyla,
çılgınlığı hat safhaya çıktığında, arabasıyla
etere yükseldi. Orada yüz ifadesiyle kederli,
Iupiter'in önünde durdu, saçı başı darmadağın ve nefret dolu:
'Evladımız için sana yalvarmaya geldim,
- 515 ey *Iupiter*' dedi, 'anasına karşı hiç saygın yoksa,
bari kızı, babasını etkilesin ve yalvarırım, kaygın
benimkinden daha az olmasın, onu ben doğurduğum için.
Gör bak, yine de bunca zamandır aranan kızım bulundu,
eğer bulmaya, açıkça 'kaybetmek' dersen ya da
- 520 bulmaya, 'nerede olduğunu bilmek' dersen. Kaçırıldığı için
katlanacağım, sadece onu geri versin!
Çünkü koca olarak bir çapulcuya
layık değildir senin kızın, eğer artık benim kızım değilse.'
Iupiter karşılık verdi: 'Ortak güvencemiz ve sorumluluğumuz,
senin ve benim kızımdır ama sadece bu olaya uygun
- 525 sözler söylemek yakışır, bu yapılan şey haksızlık değil,
gerçek bir aşktır. O damat, bizim için utanç kaynağı olmaz,

sadece sen ey tanrıça, istesen!

Eksik kalsın öteki şeyler, o kadar büyük
bir şey ki *Iupiter*'in biraderi olmak!

Bana ne, başka şeyler eksik değilse
ve boyun eğiyorsa nasibine? Ama o kadar arzu ediyorsan
530 ayrılmalarını, *Proserpina* semaya geri dönecek,
yine de kesin bir şartla, eğer orada hiç yiyecek
değmezse ağzına çünkü Yazgı tanrıçalarının aktı
gereği böyle kararlaştırılmıştır.'

Böyle söylemişti, *Ceres* kararlıydı kızını alıp götürmeye ama
Yazgı tanrıçaları izin vermez böyle bir şeye, bakire açlığını
535 bozduğu için: İşlenmiş bahçelerde masum masum dolaşırken,
sarkan ağaçtan bir nar koparmıştı *Proserpina*
ve sarımtırak kabuğundan yedi tane alarak,
ağzına atmıştı, herkes içinden bu şeyi bir tek
Ascalaphus gördü, bir zamanlar *Avernus* Gölü'nün
540 *nymphaları* arasında çok ünlü olan *Orphne*'nin,
karanlık bir ormanda *Acheron*'undan doğurduğu söylenen.
Gördü zalim adam ve ihbarıyla, bakirenin dönüşünü ortadan
kaldırdı.

İnledi Ölüler Diyarı'nın kraliçesi ve ihbarcıyı, uğursuz
bir kuş kıldı: *Phlegethon* suyundan saçtığı başını,
545 gagaya, tüylere ve kocaman gözlere dönüştürdü.
O, kendi olmaktan çıkıp, boz kanatlarla kaplanır,
boyunca uzar ve uzun pençeleri geriye kıvrılır,
güçlülükle hareket ettirir uyusuk kolları boyunca hasıl olan tüylerini
ve iğrenç bir kuş olur, gelmek üzere olan matemini habercisi,
550 miskin baykuş, uğursuz bir alamettir ölümlüler için.
Yine de bu, ihbarı ve dili yüzünden cezayı
hak etmiş olabilir ama ey *Achelous*'un kızları,²⁶ neden siz
kuş tüyleri ve ayaklarıyla donandınız genç kız yüzünüzle?
Yoksa, *Proserpina* bahar çiçekleri devşirirken,

26 Nehir tanrısı *Achelous*'un kızları olan Sirenler (*Seirenes*) hakkında erken dönem söylencelerinden farklı olarak, Ovidius onların baştan beri kuş kanatlı olmadıklarını söyler. Bir zamanlar *Proserpina*'nın arkadaşları olan bu genç kızlar, Pluto tarafından kaçırılan *Proserpina*'yı hem karada hem denizde arayabilmek için tanrılardan kendilerine kanat vermelerini dilerler. Söylence yazarları, bu kızların harikulade sesli oldukları konusunda hemfikirler. Bu nedenle seslerine bir zarar gelmemesi için tanrılar tarafından yarı genç kız yarı kuş kılınmışlardır.

- 555 yoldaşlarının arasında olduğunuz için mi, ey bilgili *Sirenler*?
 Bu kızı bütün Dünya'da beyhude yere aradıktan sonra siz,
 denizin de kaygınızı anlaması için hemen
 dalgalar üstünde kanatlarınızla kürek misali akıp gidebilmeyi
 dilediniz, hem tanrıları kolayca razı ettiniz hem uzuvlarınızın
 560 tüylerle kaplanıp altın rengine büründüğünü gördünüz;
 buna rağmen kulakları büyülemek için söylediğiniz o şarkı
 ve dilinize bahşedilen o kadar büyük yetenek yok olmasın diye
 genç kız yüzünüz ve insan sesiniz kaldı geriye.
 Ama biraderinin ve kederli bacısının arasında
 565 kalan *Iupiter*, dönüp duran yılı iki eşit kısma ayırdı:
 Şimdi iki krallığın ortak tanrısal gücü olan tanrıça *Proserpina*,
 geçirir aynı sayıda ayı, anasıyla birlikte,
 aynı sayıda ayı, kocasıyla birlikte;
 hemen değişir görünüşü hem yüreğinin hem yüzünün,
 çünkü *Dis*'e de kederli görünen tanrıçanın
 570 yüzü, şimdi neşelidir, tıpkı Güneş gibi, yağmur bulutlarının
 arkasında gizlenen ve bulutlar dağıldıktan sonra başını çıkaran.
 Araştırır şefkatli *Ceres*, geri aldıktan sonra kızını güven içinde,
 ey *Arethusa*, kaçışının nedenini, neden kutsal bir pınar olduğunu.
 Sus pus oldu sular, tanrıçanın derin pınarından
 575 başını çıkardı. Eliyle yeşil saçlarını kuruttuktan sonra,
Elis Nehri'nin kadim aşkını anlattı:
 'Nymphalardan biriydim ben *Achaia*'da yaşayan' dedi
 'biriciktim, ne tutkulu korularda beni başka bir *nympha*
 geçer ne başka bir *nympha*, ağlar kurardı tutkuyla.
 580 Güzelliğimle ünlenmeyi hiç arzu etmesem
 ve gözü kara olsam bile güzelliğimle ünlüydüm
 ama çokça övülen güzelliğim, beni sevindirmiyordu.
 Başka kızları mutlu edip duran bedensel hediyeden,
 ben budalaca utandım ve sevinmeyi suç sandım.
 585 Yorgun argın dönüyordum (hatırlıyorum) *Stymphalus*
 Ormanı'ndan,
 sıcaktı ve harcadığım büyük çaba, beni iki kat terletmişti.
 Girdapsız sular buldum, homurdanmadan akıp giden,
 dibine kadar berrak; sularının dibinde tümüyle sayılabilen
 çakıltaşları, sularının akıp gittiğini zar zor düşünebildiğin.

- 590 Ağarmış söğütler ve suyla beslenen kavak,
eğimli kıyılara kendiliğinden oluşan gölgeler veriyordu.
Yaklaşım ve ilk önce ayaklarımı dizlerime kadar
daldırdım; bununla yetinmeyip kuşağımı çözdüm,
yumuşak elbisemi kıvrık söğüde koydum
- 595 ve cıvılcıplak daldım sulara. Sulara vururken, onları sürerken
sayısız hareketle kayıp giderek ve kollarımı sallayıp kulaç atarken,
girdabın orta yerinde, alışık olmadığım bir homurtu duydum
ve çok korkup, kıynın yakınında kenarda durdum.
'Nereye gidiyorsun aceleyle, *Arethusa*?'
dedi *Alpheus*²⁷ kendi sularından,
- 600 'Nereye gidiyorsun aceleyle?' demişti yine bana boğuk sesiyle.
Olduğum gibi kaçtım elbisesiz (elbiselerim diğer kıyıda
kalmıştı). Ne kadar çok ısrar etti ve yanıp tutuştu,
çıplak olduğumdan onun için oldukça hazır bir lokmaydım.
Ben işte öyle koşuyordum, o vahşi, beni işte öyle takip ediyordu,
- 605 hani güvercinler, telaşlı kanatlarıyla şahinden kaçıp dururlar ya
hani şahin, telaşlı güvercinleri takip edip durur ya.
Orchomenus'u, *Psophis*'i ve *Cyllene*'yi, hem *Maenalus*
Koyu'nu hem soğuk *Erymanthus*'u aşıp *Elis*'e kadar
koşmaya devam ettim. O, daha hızlı değildi benden
- 610 ama gücüme denk olmayan uzun süreli koşuya
dayanamadım; o, sabırlıydı uzun süren çabasında.
Buna rağmen ovalar, ağaçlarla örtülü dağlar boyunca,
kayalıklar ve hiç yol olmayan uçurumlar boyunca koştum.
Güneş arkamdaydı, gördüm boylu boyunca gölgesinin ayaklarımın
- 615 önünde uzadığını, korkum o şeyi görmeseydi
ama ayaklarının gürültüsü kuşkusuz korkutuyordu ve ağzının
devasa soluğu, saç kurdelelerimi savuruyordu.
Kaçmaktan yorgun düşüp, 'Yardım et, yakalanıyorum ben' dedim,
'senin silah taşıyıcın, ey *Diana*, sık sık taşıması için
- 620 yayını ve içi ok dolu sadağını verdiğin!'
Etkilendi tanrıça ve koyu bulutlardan birini

27 *Alpheus* Nehri, *Diana*'nın eşlikçilerinden *Arethusa*'yı görür ve ona âşık olur. Genç kızı izlemek için onun gibi avcı kılığına girer. *Arethusa* ondan kurtulmak amacıyla *Syracusa*'da *Ortygia* Adası'na kaçır, *Alpheus* da onun peşinden gider. *Arethusa*, tanrıça *Diana* tarafından bir pınara dönüştürüldüğünde, *Alpheus* onunla birlikte olmak için sularını onun sularına karıştırır.

- üstüme attı: Sisle örtülen beni, çepeçevre çevirdi
Alpheus ve olandan bihaber, oyuk bulutlar etrafında arayıp durdu,
 iki kere de o yeri, tanrıçanın beni gizlediği. Bihaber etrafta dolaştı
 625 ve iki kere 'Hey *Arethusa*, hey *Arethusa*!' diye çağırdı.
 Ah biçare ben, ne hissettim o zaman?
- Bir kuzunun hissettiğini değil mi,
 yüksek ahırlar etrafında uluyan kurtları duyan
 ya da bir tavşanın, dikenli çalıda gizlenip, köpeklerin düşmanca
 ağızlarını gören ve gövdesiyle hiç hareket etmeyi göze almayan?
 630 Yine de çekip gitmedi çünkü daha ileride ayak
 izlerimi görmedi, gözetledi hem bulutu hem yeri;
 soğuk ter bastı ablukaya alınan uzuvlarını
 ve kurşuni damlalar düştü bütün bedenimden.
 Nereye hareket ettirdiysem ayağımı, göl aktı, aynı şekilde
 635 saçlarımdan çiy döküldü ve şimdi sana yazgımı anlatmamdan
 daha çabuk suya dönüştürüldüm; ama nehir, anladığı için suların
 sevdiği olduğunu, büründüğü erkek yüzünü bir kenara bırakıp
 kendi sularına dönüştü benimle birleşmek için.
Diana toprağı yardı, ben kör boşluklara dalarak,
 640 taşındım *Ortygia*'ya, tanrıçamın lakabıyla gözbebeğim olan
 ve ilk önce beni, yüce semanın altına çekip çıkaran.'
 Buraya kadar anlattı *Arethusa*. Bereketli tanrıça, çifte yılanlarını
 arabasına koştı ve ağızlarını gemlerle çevirdi,
 semayla yeryüzü arasında, boylu boyunca havada taşındı.
 645 Hafif arabasını gönderdi *Minerva*'nın kentine
 ve *Triptolemus*'a verdiği tohumları, kısmen işlenmemiş
 kısmen uzun süre nadasa bırakılan toprağa saçmasını buyurdu.
 Artık yükseklerde *Europa* ve *Asia* diyarı üstünde
 taşınmıştı delikanlı: *Scythia* kıyılarına geldi,
 650 orada *Lyncus* kraldı; *Triptolemus*, kralın evine girdi.
 Nereden geldiği, yolunun nedeni, adı ve memleketi
 sorulduğunda, 'Memleketim ünlü Atina'dır' dedi,
 'adım *Triptolemus*, ne deniz boyunca gemiyle geldim
 ne diyarlar boyunca yürüyerek; *eter*, geçilebilir bir yol açtı bana;
 655 *Ceres*'in hediyelerini taşıyorum, geniş tarlalara saçılıp
 bereketli hasatlar ve olgun besinler vermeleri için.'
 Haset etti zalim adam ve o kadar büyük hediyein sahibi

olmak için *Triptolemus*'u konuk etti ama uykuyla
ağırlaştığında kılıcıyla saldırdı.

- Triptolemus*'un yüreğini delmeye kalkışan
660 adamı, vaşağa çevirdi *Ceres* ve Atinalı gence yine buyurdu,
boyunduruğa koştuğu kutsal hayvanları havada sürmesini.”
Bitirmişti söylediği şarkısını içimizden en büyük olan
ve *nymphalar*, *Helicon*'u mesken tutan tanrıçaların,
bu şarkıyla kazanmış olduğunu
söylediler hep bir ağızdan. Yenilen bacılar
665 velvele yaptıkları zaman şöyle dedim: “Yarışma sonunda hak
ettiğiniz
ceza, size kâfi gelmediği, hem hakaret dolu suçlamalarda
bulunduğunuz hem sabrımız sınırsız olmadığı için
cezalandıracağız sizi ve damarımıza
bastığınız yerden alacağız intikamımızı.”
Güldüler *Emathialı* tanrıçalar ve tehditkâr sözlerimizi
küçümsediler
670 ama konuşmaya ve velvele yaparak, edepsizce
ellerini uzatmaya çalışırlarken, tırnaklarından tüyler çıktığını
fark ettiler, kollarının tüylerle kaplandığını;
her biri, ötekinin ağzının sert bir gagayla biçimlendiğini
gördü ve yeni kuşların ağaçlara konduğunu;
675 dövmek isterlerken, hareket ettirdikleri kollarıyla hafifleyip
havada asılı kaldılar, koruların gürültücüleri saksaganlar olarak.
Şimdi de kuş oldukları halde, eski yetenekleri kaldı geriye,
hem tiz sesli gevezelikleri hem konuşmaya karşı büyük tutkuları.”

VI. KİTAP

- 1 *Tritonia*¹ bu şekilde anlatılanlara kulak vermişti,
onaylamıştı *Boeotialı* tanrıçaların şarkısını ve yerinde öfkesini;
o zaman kendi kendine, “Övmek yeterli değil, övülelim ve tanrısal
gücümüzün küçümsenmesini, cezasız bırakmayalım!” dedi.
- 5 Çevirdi zihnini *Lydialı Arachne*’nin başına geleceğe,²
dokuma sanatının övgülerinden kendisine pay vermediğini
işittiği. Doğum yeriyle ve soyunun kökeniyle değil,
yeteneğiyle ünlüydü *Arachne*. Babası *Colophonlu Idmon*,
yünler boyardı *Phocis* eflatununu emen.³
- 10 Anası göçüp gitmişti ama o da aşağı tabakadandı ve kendi
kocasına denk. Buna rağmen bu kız, *Lydia* kentleri boyunca
yeteneğiyle hatırı sayılır ölçüde bir ün kazanmıştı, her ne kadar
küçük bir evde, küçük *Hypaepa*’da doğmuş olsa da.
Bunun hayranlık uyandıran işini izlemek için sıklıkla
- 15 bırakırlardı *nymphalar Imolus*’un üzüm bağlarını,
bırakırlardı *Pactolus* Nehri’nin *nymphaları* kendi sularını.
Sadece yapılan giysileri seyretmek değil,
asıl giysileri yaparken izlemek zevk verirdi:
Sanatıyla o kadar güzeldi ki.
İlk önce ya ham yünü kukaya sarardı top misali
- 20 ya parmaklarıyla yünü çekerdi; sürekli ve uzun uzadıya çekip
bulutlar misali yün topaklarını yumuşatırdı
ya başparmağıyla nazikçe ve fırl fırl döndürürdü iğini

1 Minerva için kullanılan bir lakap.

2 *Lydialı Arachne*’nin dokuma ve nakış sanatında büyük bir ünü vardı. Bu sanatı ona, tanrıça Minerva’nın öğrettiği söylenir. *Arachne*, yeteneğini kendisinden başkasına borçlu olmak istemediği için tanrıçaya meydan okudu. Minerva yaşlı bir kadın kılığına girip önce genç kıza alçakgönüllü olması ve tanrıçanın öfkesinden korkması için uyardı ama *Arachne* ona hakaret etti. Bunun üzerine tanrıça gerçek yüzünü gösterdi ve yarışma yapıldı. Minerva dokuduğu halının üstüne Olympus’un on iki tanrısını işledi, rakibini uyarmak için dört köşeye tanrılara meydan okumaya cüret eden ölümlülerin yazgısını anlatan dört olayın tasvirini ekledi. *Arachne* ise dokumasına tanrıların övünülecek bir tarafı olmayan aşk ilişkilerini işledi. İş kusursuzdu ama Minerva dokumayı öfkeyle parçaladı ve elindeki mekikle genç kızın başına vurdu. *Arachne* bu hakarete dayanamayarak kendisini astı. Genç kıza acıyan tanrıça onu, ipinin ucunda asılı duran ve sürekli eğirip dokuyan bir örümceğe dönüştürdü.

3 *Phocis*’te *murex* adlı balıktan elde edilen eflatun ya da mor renk.

ya da iğnesiyle işlerdi. Anlayabilirdin *Pallas*⁴ tarafından eğitildiğini, buna rağmen kabul etmez bunu *Arachne*.

Ustasını o kadar çok gücendirip

- 25 “Yarışsın benimle” der, “suçlamam onu yenildiğinde!”
Pallas, girer yaşlı bir kadın kılığına, sahte aklar ekler
 şakaklarına, bir değnekle destekler güçsüz uzuvlarını da.
 O zaman şöyle başlar konuşmaya: “İleri yaş, her şeyi dikkate alır
 gözden kaçırmamamız için; yavaş yavaş gelir tecrübe yıllarla.
- 30 Kükümseme nasihatimi, senin ünün çok büyük olsun
 ölümlüler arasında yün dokumada. Tanrıçaya boyun
 eğ sadece, ey düşüncesiz kız ve sözlerin için af dile
 yalvaran sesinle. Affedecek o, af isteyen elbette!”
 Baktı buna nirsuz ifadesiyle *Arachne* ve başladığı ipliği bıraktı,
- 35 hem güçlkle ellerini zapt ederek hem öfkesini kusarak,
 şöyle sözlerle yanıt verdi yaşlı kadına, *Pallas* olduğunu bilmediği:
 “Akıldan yoksun bunak, ölümün eşiğine gelmişsin,
 çok fazla yaşamam sana fazla zarar vermiş. Dinlesin senin
 şu sözlerini
 eğer varsa bir gelinin, eğer varsa bir kızın,
- 40 benim aklım bana yeter, nasihat edip de yardım ettiğini
 düşünme sakın, aynıdır düşüncem.
 Neden tanrıçanın kendisi gelmiyor? Neden bu yarışmadan
 kaçınıyor?”
 O zaman tanrıça, “Geldi!” dedi ve yaşlı kadın kılığından çıkıp
Pallas’ı ortaya çıkardı. Hürmet ederler tanrıçaya *nymphalar*
- 45 ve *Phrygialı* gelinler; sadece genç kız korkmadı
 ama sıçradı ve istemeden de olsa birden yüzü allandı
 ve allığı geldiği gibi kayboldu, Şafak görünür
 görünmez, semanın kızardığı ve
 Güneş doğduktan kısa bir süre sonra parladığı gibi.
- 50 İnat eder ve zafer için aptalca hırslanıp
 belasına koşar *Arachne*. Çünkü *Iupiter*’in kızı ne suçlar
 ne nasihat eder daha fazla ne de artık yarışmayı erteler.

4 Minerva için kullanılan bir sıfat, savaşçı tanrıçanın mızrağını sallamasından dolayı köken açısından Yunanca πάλλειν (sallamak) fiilinden geldiği söylenir. Başka bir iddia, Minerva’nın küçükkken oyun arkadaşı *Pallas*’ı kazara öldürmesinden dolayı, onun adını yaşatmak için bu lakabı kullandığıdır.

- Gecikmeden her ikisi, farklı bölümlerde kurar
 çifte dokuma tezgâhını ve ince ipliklerini gerer,
 55 tezgâh kirişe bağlanır, ayırır ipliği dokuma tarağı,
 argaın arasına girilir sivri uçlu mekiklerle
 parmakların birbirini izlediği; tezgâhın iplikleri arasında
 çentilmiş dişler, vurulan tarakla dövülür,
 her ikisi de işe hız verir etekleri bellerinde,
 60 becerikli kollarını harekete geçirirler,
 kazanma hırsı sıkıntıyı hafifletir.
 Orada, *Sur* kazanında boyanmış eflatun iplikler
 dokunur ve küçük aralarla zarif tonlar,
 yağmurdan sonra vuran Güneş ışınlarıyla gökkuşağının
 bir kavisle semayı uzun uzadıya boyadığı gibi,
 65 içinde binlerce farklı rengin ışık saçtığı,
 renkten renge geçerken, baktığın halde gözleri yanıltan,
 ulaştığı yere kadar o derece aynıdır, yine de uç kısımlarda farklıdır.
 Orada, altın rengi esnek ipliklerle dokuma yapılı
 ve dokuma tezgâhında kadim öyküler betimlenir:
 70 *Pallas*, *Cecrops*'un⁵ hisarında *Mars*'ın Tepesi'ni⁶
 betimler ve ülkenin adından kaynaklanan kadim anlaşmazlığı.⁷
 On iki tanrı yüksek oturaklarda oturmaktadır, vakarıyla haşmetli
Iupiter ortada. Tanrıların her birini betimler
 kendi görünümüyle, kral suretindedir *Iupiter*;
 75 denizin tanrısını ayakta dururken betimler, uzun yabasıyla vururken
 sert kayalara ve kayanın yarığının ortasından
 sular fışkırtırken, bu güvenceyle *Neptunus*'un kenti talep ettiği;
 ama kendisini kalkanıya betimler, sivri uçlu mızrağıyla
 ve başında miğferiyle; göğsü kalkanıya korunur,

5 Atina'nın ilk kralı.

6 Adını savaş tanrısı Ares'ten (=Mars) alan Areopagus mahkemesinin bulunduğu tepe: Neptunus ile nympha Euryte'nin oğlu Halirrothius, Atina'da Aesculapius pınarının başında Mars'ın kızı Alcippe'nin ırzına geçmeye kalkışınca Mars onu öldürdü. Neptunus, oğlunun katilini, tanrılardan oluşan ve daha sonra Ares Tepesi (Areopagus) olarak adlandırılan tepede toplanan mahkemenin huzuruna çıkardı.

7 Neptunus ve Minerva, Atina kentinin egemenliği konusunda rekabet halindeydi. Neptunus üç dişli yabasının bir vuruşuyla Atina akropolisinin üstünde tuzlu bir göl meydana getirdi. Minerva ise orada bir zeytin ağacının bitmesini sağladı. Hakem seçilen on iki tanrı, zeytin ağacının daha değerli olduğuna karar verdiler ve kentin hamiliğini Minerva'ya verdiler.

- 80 mızrağının ucuyla vurulan toprağın,
ağarmış zeytin ağacının yemişleriyle ürün verdiğini
ve tanrıların buna hayran kaldığını betimler: İşin sonu Zafer!
Yine de örneklerle anlasın diye övgü düşkünü rakibesi
başına ne ceza geleceğini –bu kadar çılgınca meydan okuma uğruna–,
85 dört köşeye dört isyan öyküsü ekler
açık tonlarda, küçük işaretlerle süslenmiş:
Bir köşede, Trakyalı *Rhodge* ve *Haemus* vardır,
bir zamanlar ölümlü bedenlerken, şimdi dondurucu dağlar olan,
kendilerine yüce tanrıların adlarını veren.⁸
- 90 Diğer köşede, *pigme* soyundan bir ananın içler acısı yazgısı
vardır, *Iuno*'nun yarışmada yenip turna kuşu
olmasını ve kendi halkına savaş açmasını buyurduğu.⁹
Antigone'yi de betimler, bir zamanlar yüce *Iupiter*'in
hanımıyla kendisini kıyaslamaya kalkışan, Kraliçe *Iuno*'nun
95 kuşa çevirdiği: Ne *Ilion*'un yararı dokundu ona
ne babası *Laomedon*'un, gerçek tüylerle kaplandıktan sonra
kendisine alkış tutar takırdayan gagasıyla, beyaz bir leylek olarak.¹⁰
Geriye kalan son köşede, evlatsız kalan *Cinyras* vardır
ve onun, kızlarının uzuvları olan tapınağın basamaklarına
100 sarılarak ve bir kayada hareketsiz kalarak, ağladığı görülür.¹¹
Tanrıça, çevreledi uç kenarları barışçıl zeytin ağaçlarıyla,

8 Boreas ile Orithyia'nın oğlu olan Haemus, nehir tanrısı Strymon'un kızı Rhodope'yle evlendi. Haemus ve Rhodope hadlerini bilmediler ve kendilerine Iupiter ile Iuno'nun adını takıp bir tapınma tahsis etmek cüretini gösterdiler. Bu yüzden birer dağa dönüştürüldüler.

9 Mısır'ın güneyinde ya da Hint diyarında yaşadığı söylenen küçük insanlar kavmi (*Pygmaee*). Bu ülkede Oinoe adında çok güzel ama kendini beğenmiş ve tanrıları hor gören bir kız vardı. Özellikle Diana'yla Iuno'ya hiç saygısı yoktu. Oinoe, Nicodamas adında bir pigmeyle evlendi ve ondan Mopsus adında bir oğlu oldu. Doğumu kutlamak için bütün pigmeler hediyeler getirdiler ama tapımına karşı görevlerini yerine getirmedeği için genç kadına kin duyan Iuno, onu bir turna kuşuna dönüştürdü. Kuş olan Oinoe, pigmeler arasında kalan oğlunu almaya çalıştı ama pigmeler bağırıp çağırarak silahlarıyla onu uzaklaştırdılar. Bu nedenle turna kuşlarının pigmelere karşı kin duydukları ve onlara korku saldıkları söylenir.

10 Priamus'un kız kardeşi olduğu söylenen Antigone çok güzel bir kızdı. Saçlarıyla hayli övünüp onların tanrıça Iuno'nunkilerden bile daha güzel olduğunu küstahça söyleyen bu kıza öfkelenen tanrıça, onu bir leyleğe dönüştürdü.

11 Asur Kralı Cinyras'ın çok güzel kızları vardı. Bu kızlar kendilerinin güzellikle tanrıça Iuno'yu geçtiklerini iddia edip küstahça konuşunca öfkelenen tanrıça onları, tapınağının basamaklarına dönüştürdü; Cinyras, kızlarının uzuvları olan o basamaklara sarılınca Iuno, onu da taşla çevirdi.

- bu son kısımdı ve eserini kendi ağacıyla bitirdi.
*Lydia*lı *Arachne*, boğa suretiyle oyuna getirilen
Europa'yı nakşetti: Orada, gerçek bir boğa
ve gerçek bir deniz olduğunu
105 düşünebilirdin; bakirenin geride kalan diyara baktığı sanılırdı,
hem yoldaşlarına haykırdığı hem dokunuşundan korktuğu
sıçrayan sudan, ayaklarını ürkekçe geriye çektiği;¹²
betimledi *Asterie*'nin de hırslı bir kartal tarafından yakalandığını,¹³
betimledi *Leda*'nın kuğu kanatları altında uzandığını;¹⁴
110 ekledi *satyrus* kılığında gizlenen *Iupiter*'in
güzel *Antiopa*'yı ikizlere nasıl gebe bıraktığını;¹⁵
nasıl *Amphitryon* olduğunu,
sana sahip olduğunda ey *Tirynslü* kadın!¹⁶
Nasıl altın sağanağı olduğunu *Danaë*'yle,¹⁷
nasıl ateş olduğunu *Asopus*'un kızıyla
seviştiğinde;¹⁸ *Mnemosyne*'yle bir çoban,¹⁹
Deo'nun kızıyla benekli bir yılan olarak;²⁰
115 seni de ey vahşi bir boğaya dönüşen *Neptunus*,
bakire *Arney*'le birlikte betimledi;²¹ *Enipeus* olarak görülen sen,
cana getirirsin *Aloeus*'un oğullarını;²²

-
- 12 *Iupiter*'in sahte bir boğa suretine girip *Girit*'e kaçırdığı *Agenor*'un kızı *Europa*.
13 *Uranus* ile *Gaia*'nın kızı *Asterie*'ye âşık olan *Iupiter*, kartala dönüşüp onu kaçırmaya kalkışınca, genç kız ondan kurtulmak için kendisini denize attı ve burada *Ortygia* (*Bıldırın*) adı verilen bir adaya dönüştü.
14 *Tyndareus*'un karısı olan *Leda*'ya âşık olan *Iupiter*, kuğuya dönüşüp onunla birlikte oldu. Bu birliktelikten *Leda*'nın iki yumurta yumurtladığı, birinden *Polydeuces*'le *Clytaemnestra*'nın diğerinden *Helene*'yle *Castor*'un çıktığı söylenir.
15 *Thebaeli Nycteus*'ın kızı olan *Antiopa*'ya âşık olan *Iupiter*, bir *satyrus* kılığında onunla birlikte oldu. Bu birliktelikten *Amphion* ve *Zetus* adlı ikizler doğdu.
16 *Iupiter*, *Tiryns*'te yaşayan *Almena*'ya âşık olunca onunla birlikte olmak için kocası *Amphitryon*'un şekline girdi. Bu birliktelikten *Hercules* doğdu.
17 *Iupiter*, *Kral Acrisius*'un kızı *Danaë*'yle birlikte olmak için altından yağmur sağanağına dönüştü ve genç kızla birlikte oldu. Bu birliktelikten *Perseus* doğdu.
18 *Iupiter*, nehir tanrısı *Asopus*'un kızı *Aegina*'ya âşık olunca ateşe dönüştü ve onunla birlikte oldu. Bu birliktelikten *Aeacus* doğdu.
19 *Iupiter*, bir çoban kılığına girip *Mnemosyne*'yle (*Hafıza*) birlikte olmuş, bu birliktelikten dokuz *Esin* tanrıcısı (*Mousae*) doğmuştur.
20 *Iupiter*'in, *Deo*'nun (= *Ceres*) kızı *Proserpina*'yla yılanı dönüşüp birlikte olduğu söylenir.
21 Genç bir boğaya dönüşen *Neptunus*, *Aeolus*'un kızı *Arne*'yle birlikte olur.
22 *Aloeus*'un karısı *Iphimedeia*, *Neptunus*'a âşıktı bu nedenle sık sık deniz kıyısına gidiyordu. Sonunda *Neptunus*, onun isteğini kabul etti ve *Enipeus* Irmağı'na dönü-

- bir koç olarak kandırırsın *Bisaltes*'in kızını;²³
 seni, saçları sarı, ürünlerin en şefkatli anası
 bir kısrağ olarak hissetti;²⁴
 hissetti seni bir kuş olarak saçı yılanlı *Medusa*,
 120 kanatlı atın anası;²⁵ hissetti seni bir yunus olarak *Melantho*.²⁶
Arachne, bunların hepsini asıl şekliyle ve asıl yerleriyle
 betimledi. Betimlenir orada *Apollo* köylü suretiyle;²⁷
 kâh bir şahinin tüylerine kâh bir aslanın postuna
 nasıl büründüğü, bir çoban olarak
Macareus'un kızı *Isse*'yi nasıl oyuna getirdiği;²⁸
 125 *Liber*'in sahte bir üzümle *Erigone*'yi nasıl kandırdığı;²⁹
Saturnus'un bir at suretinde çift b biçimli *Chiron*'u cana getirdiği.³⁰
 Zarif bir kenarla çevrelenen dokumanın uç kısmında
 iç içe geçen sarmaşıklarla örülmüş çiçekler vardı.
 O elişini, ne *Pallas* ne Haset³¹ geçebilirdi.
 130 Sarı saçlı cengâver tanrıça, *Arachne*'nin başarısından acı duydu,
 hem yırttı tanrısal suçlarla işlenmiş dokumayı

şüp kadınla birlikte oldu. Bu birliktelikten Otus ve Ephialtes doğdu, onlar Alodae (Aloeus'un oğulları) olarak bilindi.

- 23 Trakya Kralı Bisaltes'in kızı Theophane, Neptunus'a âşık. Neptunus, onu taliplerden kaçırarak için Crumissa Adası'na götürdü, talipler kızın nerede saklandığını bulunca Neptunus, kızı çok güzel bir koyuna dönüştürdü, kendisi de koç olup kızla birlikte oldu. Bu birliktelikten altın postlu koç doğdu.
- 24 Ceres, Neptunus'un peşine düşmesinden sıkılınca onu atlatmak için kısrağ şekline girdi, Neptunus da ata dönüştü ve onunla birlikte oldu. Bu birliktelikten adı bilinmeyen bir kız ve Areion adlı bir at doğdu.
- 25 Neptunus'un, Medusa'yla birlikteliğinden doğan Pegasus vurgulanıyor.
- 26 Neptunus, Deucalion'un kızı Melantho'ya âşık olunca, yunusa dönüştü. Bu birliktelikten Delphus adında bir oğlan doğdu. Delphus, Apollo Tapınağı ve bilicisiyle ün salan Delphoi kentine adını vermiştir.
- 27 Apollo, oğlu Aesculapius'un Jupiter tarafından öldürülmesine çok öfkelenince, Jupiter'e zarar veremeyeceği için onun yıldırımlarını yapan cyclopları öldürür. Bunun kefareti olarak Apollo, bir yıl boyunca tanrılığından yoksun kalıp bir ölümlü olan Admetus'a sığır çobanı olarak hizmet eder.
- 28 Macareus'un kızı Isse (=Issa), yurdunda Issa kentine adını vermişti. Apollo ya da Mercurius'la olan birlikteliğinden bilicilik yeteneğiyle doğan Prylis adında bir oğlu oldu.
- 29 Liber (=Bacchus), Atinalı Icarius'un kızı Erigone'yle üzüme dönüşerek birlikte olmuş, bu birliktelikten Staphylus adında bir erkek çocuk doğmuştur.
- 30 Saturnus'un at şekline girip Oceanus'un kızı Philyra'yla birlikteliğinden doğan, üst kısmı insan, alt kısmı at olan Chiron.
- 31 Livor: Mavimsi, mora çalan renk. İnsanın kıskançlıktan yüzünün morarması/kararması anlamında, mecazi olarak kıskançlık anlamına gelen sözcük.

- hem *Cytorus* Dağı'ndan kesilmiş şimşir mekiğini tuttuğu gibi,
Idmon'un kızı *Arachne*'nin alnına üç dört kez vurdu.
 Bahtsız katlanamadı ve ilmiği bağladı cesaretle
 135 boynuna. Merhamete gelen tanrıça, teselli verdi kendisini asan kıza
 ve şöyle dedi: "Yaşa gerçekten, asılı kal yine de ey isyankâr,
 geleceğinin kaygısız olmaması için, aynı ceza yasası işlesin
 soyun ve gelecek torunların için!"
 Bu sözlerden sonra giderken, *Hecate*'nin otunun³² özsuynunu
 140 saçtı; *Arachne*'nin acı ota değen saçları hemen
 yok oldu, onlarla birlikte hem burnu hem kulakları;
 başı minicik kaldı, bütün bedeni küçüldü,
 ince parmaklar ilişti böğrüne ayaklar yerine,
 karındır gerisi yine oradan da iplik
 145 saldığı ve bir örümcek olarak kadim dokumalarını yaptığı.
 Bütün *Lydia* çalkalanır, hem *Phrygia* kasabalarına yayılır
 olayın ünü hem söylentilerle dolar bütün Dünya.
*Niobe*³³ evlenmeden önce bu kızı tanımişti,
 o zamanlar bir genç kızken, *Lydia*'da *Sipylus*'ta yaşarken.
 150 Buna rağmen ders almadı köylü kızı *Arachne*'ye verilen cezadan,
 tanrılara boyun eğmek ve mütevazı sözler söylemek için.
 Fazlasıyla gururlanıyordu ama ne kocasının yeteneğı³⁴
 ne her ikisinin soyu ne de büyük krallığının gücü
 ona böylesine zevk verdiğı için, aslında bütün bunlardan zevk
 alsa da
 155 çocukları ona haz verdiğı için. Anaların da en talihlisi
 olarak söylenecekti *Niobe*, kendine o kadar güvenmeseydi.
 Çünkü *Tiresias*'ın kızı, gaybı bilen *Manto*

32 Asteria ile Perses'in kızı olan ve geç dönemde karanlıklar âlemiyle ilişkilendirilen büyücülerin tanrıçası Hecate tarafından bulunan çok zehirli bir ot.

33 Tantalus'un kızı ve Pelops'un kız kardeşi olan Niobe, Amphion'la evlendi ve ondan yedi kızı ve yedi oğlu oldu. Çocuklarıyla gurur duyan Niobe, sadece bir kez doğum yapıp tanrısız ikizler olan Apollo'yu ve Diana'yı doğuran tanrıça Latona'ya (=Leto) karşı küstahça konuşup onu küçümsedi. Bunu duyan tanrıça, çocuklarından kendi öcünü almalarını istedi. Bunun üzerine Apollo, Niobe'nin yedi oğlunu, Diana da yedi kızını, oklarıyla öldürdü. Acılar içinde kalan Niobe taş kesildi ve kasırgayla çevrilerek memleketi Sipylus'a götürüldü. Bugün Manisa'daki Sipil Dağı'nın ya da Ağlayan Kaya olarak bilinen kayalıkların Niobe olduğu söylenir.

34 Iupiter ile Antiope'nin oğlu, Niobe'nin kocası olan Amphion, ikiz kardeşi Zethus'un aksine müzikle uğraşır ve lir çalardı.

- tanrısallıktan kendinden geçip boylu boyunca yolların ortasında
 söyle kehanette bulunmuştu: “*Thebaeli* kadınlar, gidin hep birlikte,
 160 hem *Latona*’ya götürün hem *Latona*’nın iki çocuğuna
 kutsal dualarla birlikte tütsüler ve taçlandırın saçınızı defneyle,
Latona buyuruyor benim dilimle!” İtaat edilir buyruklara ve bütün
Thebaeli kadınlar, şakaklarını yapraklarla donatırlar,
 hem tütsüler yakarlar kutsal ateşlerde hem dua ederler.
 165 İşte gelir ünlü mü ünlü *Niobe* kalabalık maiyetiyle,
 göz alıcı, altın işlemeli *Phrygia* elbisesiyle
 güzel mi güzel –tanrıçanın gazabına
 uğrayınca dek–, hareket ettirirken
 zarif başıyla her iki omzuna salıverdiği saçlarını.
 Durur ve heybetli bir şekilde
 çevresinde gezdirdiğinde kibirli gözlerini,
 170 “Ne delilik” der, “kulaktan dolma tanrıları, görülenlere tercih etmek?
 Neden tapılıyor *Latona*’ya sunaklarda,
 benim tanrısallığıma henüz tütsü yakılmamışken?
 Benim babam *Tantalus*’tur,
 tanrıların masalarına dokunması için sadece kendisine izin verilen.
*Pleiadlar*ın bacısıdır anam, Yüce *Atlas*’tır
 175 dedem, *eterin* eksenini ensesinde taşıyan;
 öteki dedem *Iupiter*, övünürüm onun da kaynatam olmasıyla.
 Korkar benden *Phrygia* ulusları; *Cadmus*’un sarayı³⁵ benim
 egemenliğim altındadır ve halkla beraber kocamın
 liriyle yapılan kent duvarları hem benim
 hem kocam tarafından yönetilir.
 180 Sarayın hangi tarafına çevirsem gözlerimi,
 sınırsız varsılığım gözler önündedir. Eklenir buna
 tanrıçaya layık güzelliğim; ekle buna yedi kızımı
 ve aynı sayıda oğlumu, hatta kısa zaman sonra olacak damatlarımı
 ve gelinlerimi! Şimdi sorun, neden gururlandığımı,
 185 bilmiyorum ayrıca nasıl cüret ettiğinizi *Coeus*’un kızı, *Titanlar*ın
 torunu *Latona*’yı bana tercih etmeye, bir zamanlar doğurması için
 yüce yeryüzünün küçük bir yer dahi vermediği!

35 *Niobe*’nin kocası olan *Amphion*, *Thebae* kentinde hüküm sürüyordu, Usta bir müzisyen olan *Amphion*’un, lir çalarak büyülediği taşlarla *Thebae* kentinin duvarlarını ördüğü söylenir.

- Ne semada ne karada ne de denizde kabul edildi tanrıçanız;
 Dünya'dan sürülmüştü, avare dolaşana acıyan *Delos*,
 190 'Ey yabancı, sen yeryüzünde başıboş dolaşıyorsun, ben denizde'
 dedi
 ve ona sabit olmayan yerini verdi. *Latona*, orada iki çocuğunun
 anası kılındı: Çocuklarımın yedide biri!
 Mutluyum (gerçekten bunu kim inkâr edebilir?) ve mutlu kalacağım
 (bundan da kim kuşku duyabilir?). Doğurganlığım, beni emin kıldı;
 195 daha büyüğüm Talih tanrıçasının zarar verebileceği kişiden,
 birçok şeyimi alsa da yine de daha çoğu kalacak bana.
 Varlığım, korkumu artık yok etmiştir: Varsayın elimden alındığını
 onca çocuğumdan birinin, buna rağmen çocuksuz
 kalmadan, sayıca 'iki çocuklu' olmam ki,
 200 *Latona*'nın bilindik sayısı! Farklı mıdır şu sayı, çocuksuz olmaktan?
 Gidin çabuk, kâfidir kurban törenleri, saçlarınızdan da atın
 defne çelenklerini!" Çıkarırlar çelenkleri,
 hem ayinleri bitiremeden ayrılırlar
 hem olabildiğince sessiz mırıltılarla tanrıçaya hürmet ederler.
 Öfkelenen tanrıça, *Cynthus*'un yüce doruğunda
 205 şu sözleri söyledi ikiz çocuklarına:
 "Bakin, ben sizi doğurmaktan gururlu ve *Iuno* dışında
 tanrıçalardan hiçbirine boyun eğmeyecek olan ananızım.
 Tanrıça olup olmadığımdan kuşkuluyum, bütün çağlar boyunca
 hürmet edilen sunaklardan men edileceğim, ey evlatlarım,
 eğer siz yardım etmezseniz.
 210 Tek ıstırabım bu değil, korkunç eylemine hakaretler
 ekledi *Tantalus*'un kızı, hem kendi çocuklarını size tercih etmeye
 kalkıştı hem bana –kendi başına gelsin– 'çocuksuz'
 dedi ve melun kadın, babasının dilini sergiledi."
Latona bu sözlerine lanetlerini ekleyecekti:
 215 "Yeter" dedi *Apollo*, "yakınmak uzun sürdü, cezası gecikti!"
 Aynı şeyi söyledi *Diana* ve tez uçarak havada
 bulutlarla gizlenip *Cadmus*'un hisarına vardılar.
 Açık ve geniş bir ova vardı kent duvarlarının yanında,
 atların darbeleriyle sürekli dövülen, orada tekerleklerin izdihamı
 220 ve sert toynaklar, altta kalan kesekleri yumuşatmıştı.
 Orada, *Amphion*'dan cana gelen yedi oğlan, güçlü

- atlara binerler, hem *Sur* özünden kırmızı renkli çullara
otururlar hem altından yapılma ağır dizginleri yönetirler.
Onlardan *Ismenus*, zamanında anasının ilk
225 yükü olan, atının seyrini belirli bir
dairede döndürürken ve onun köpüklenen ağzını denetlerken,
“Ah, yandım” diye haykırdı ve yüreğinin ortasına saplanan
bir ok taşıdı, ölürken dizginleri elinden bırakıp
atın sağ omzundan böğrüne düştü yavaşça.
230 Ardından sadağın sesi duyulduğunda boş havada,
dizginleri bıraktı *Sipylus*,
tıpkı bir dümencinin yağmuru önceden bilip
gördüğü buluttan kaçtığı ve bağlı olan yelkenleri her yandan
serbest bıraktığı gibi, hafif hava dışarı çıkmasını diye;
buna rağmen dizginleri bırakan *Sipylus*’a, kaçınılmaz ok
235 ulaştı ve titreyen ok, ensesine
saplandı, demirin ucu gırtlğından çıktı;
o, öylece başı öne eğik, atın bacakları ve yeleleri boyunca
yuvarlandı ve toprağı, sıcak kanıyla boyadı.
Bahtsız *Phaedimus* ve dedesinin adının vârisi olan
240 *Tantalus*, alışıldık işlerine son verdiklerinde
yağlanıp güreş okulunun idman alanına geçmişlerdi
ve artık kollarını kenetleyip mücadele etmek üzere göğüslerini
göğüsleriyle birleştirmişlerdi. Gerilen yaydan fırlayan
bir ok, bağlanmışçasına her ikisini deldi;
245 inlediler aynı anda, kıvrılan uzuvları aynı anda tek bir acıyla
yekvücut oldu, yere serilmiş yatarlarken, aynı anda döndürdüler
gözlerini ölüme doğru, aynı anda son nefeslerini verdiler.
Gördü *Alphenor* bunları ve bağrını parçalayıp döverek,
fırladı oraya, soğuk uzuvlarını kucaklayıp kaldırmak için
250 ve kutsal görevinde yere serildi çünkü *Deloslu*,³⁶ onun
karın zarını, ölümcül silahıyla yırttı;
bununla aynı anda akciğerinin bir kısmı açıldığı için kancalarla
yırılan, kanı boşalıp ruhu havaya karıştı
ama tek bir yara, uzun saçlı *Damasichthon*’u
255 etkilemedi. Vurulmuştu incik kemiğinin başladığı ve
esnek düğümlerin diz çukurlarını güçlendirdiğı yerden;

36 Apollo.

- eliyle ölümcül oku çekmeye çalışırken,
 başka bir ok, tüylerine kadar gırtlığına saplandı;
 kanı bunu dışarı çıkardı, hem hızla fırlayıp yükseğe
 260 sıçradı hem burguyla delinmiş gibi havaya fışkırdı uzun bir süre.
 Sonuncusu *Ilioneus*, yalvarmakla yararı olmayacak
 kollarını kaldırmıştı ve “Ey bütün tanrılar”
 demişti –hepsine yalvarmaması gerektiğini bilmeden–
 “esirgeyin!” Etkilenmişti yay taşıyan *Apollo*, artık oku
 265 yaydan çıkmışken; buna rağmen öldü o, küçücük
 bir yarayla, yüreğini derinden delmediği için ok.
 Felaketin söylentisi, hem halkın kederi hem ailesinin gözyaşları,
 bu kadar ani bir yıkıma neden olan anayı haberdar etti,
 hayret eden ve öfkelenen, tanrıların böyle bir şeye
 270 kalkıştıklarına ve bu kadar büyük bir güce sahip olduklarına.
 Çünkü babaları *Amphion*, yüreğine sapladığı kılıçla
 ölürken, yaşamıyla birlikte acısına da son vermişti.
 Yazık! Bu *Niobe*, o *Niobe*’den ne kadar uzaktı,
 az önce halkını, *Latona*’nın sunaklarından uzaklaştıran
 275 ve kentin ortasında gururla yürüyen, halkı tarafından
 kıskanılan ama şimdi bir düşman için bile acınacak halde olan!
 Soğuk naaşlarına kapaklandı ve hiç sıra gözetmeden
 öpücükler verdi son kez bütün oğullarına;
 onlardan çekip, semaya kaldırarak moraran kollarını,³⁷
 280 “Beslen benim acımla, ey zalim *Latona*,
 beslen” dedi, “doyur bağrını benim feryadıyla
 ve doyur vahşi yüreğini! Yedi cenazeyle yedi kez
 mezara gömülüyorum, bayram et
 ey galip gelen, nefret veren zaferinle!
 Ama neden galipsin ki? Biçareyim ama daha fazla kaldı bana
 285 sen doğurgandan. Galibim, onca cenazeden sonra da!”
 demişti ve ses verdi yaydan gerilen tel,
 bir tek *Niobe* dışında hepsini telef eden.
 O, felaketiyle pervasızdır. Duruyorlardı siyah giysileriyle
 biraderlerinin cenaze yatakları önünde saçlarını çözen bacıları.
 290 Onlardan biri, biraderinin iç organlarında asılı kalan oku
 çekip ona öpücük verirken bilincini yitirdi;

37 Yaşadığı acı yüzünden dövuündüğü için *Niobe*’nin kollarının morardığı vurgulanıyor.

- diğerinin, zavallı anasını teselli etmeye çalışırken,
sesi kesildi ve aniden görünmeyen bir yarayla iki büküm oluverdi,
ağzını kapatmadı son nefesi çıkmadan.
- 295 Bu beyhude yere kaçarken yere düştü, şu bacısına yapışıp
öldü; bu gizlendi, şunun titrediğini görebilirdin;
altı baci, farklı yaralara maruz kalıp öldürüldükten sonra
sonuncusu kalmıştı geriye: Anası, bunu bütün bedeniyle
ve tamamen elbisesiyle örtüp “Bir tanesini, en küçüğünü bırak
geriye!
- 300 Hepsinden en küçüğünü, bir tane kalanı istiyorum” diye haykırdı.
Yalvarırken, uğruna yalvardığı ölür: Çocuksuz ana çöker,
cansız oğullarıyla kızlarının ve kocasının arasında
ve çocuklarının ölümüyle taş kesilir. Esinti hareket ettirmez saçlarını,
yüzünde renk yoktur, gözleri hareketsiz durur
- 305 üzgün yanaklarında. Görünüşünde yaşama dair hiçbir şey yoktur.
Dili, ağzının içinde sert damağıyla birlikte
donar, damarları da atabilmeyi bırakır
ne boynu çevrilebilir ne kolları hareket edebilir
ne de ayağı gidebilir, iç organları da taş kesilir.
- 310 Buna rağmen ağlar, kasırganın gücüyle çevrilererek
memleketine³⁸ götürülür. Orada, dağın zirvesinde sabitlenen *Niobe*
eriyip gider, hâlâ akar gözyaşları mermer olarak.
O zaman gerçekten kadın erkek bütün herkes, tanrıçanın
öfkesinden açıkça korkar ve daha istekli bir şekilde tapınarak,
- 315 ikiz doğuran tanrıçanın büyük tanrısal gücüne hürmet eder
ve yakın zamanda olan bu olaydan öncekini,
olduğu gibi yeniden anlatırlar.
İçlerinden biri şöyle dedi: “Tarlalarıyla bereketli *Lycia*’nın da
eski köylüleri, hor gördüler tanrıçayı ama cezasız kalmadı
yaptıkları.
Ashında olay belirsizdir insanların tutarsızlığı yüzünden
- 320 yine de hayret vericidir. Gördüm ben hem gölü hem yeri,
bu alametle ünlenen. Çünkü artık oldukça yaşlı
ve yola dayanamayan babam, getirmemi istemişti
oradan seçtiği öküzleri, yola çıkarken o soydan gelen
bir rehber vermişti yanıma. Bununla otlakları dolaşırken

38 Daha önce Tantalus olarak adlandırılan Sipylus.

- 325 işte gölün ortasında sunularının külüyle kararmış
 eski bir sunak duruyordu, sallanan kamışlarla çevrili.
 Hareketsiz kaldı ve ürkek bir mırıltıyla 'Arka çıkasın bana!' dedi
 rehberim, ben de benzer bir mırıltıyla 'Arka çıkasın!' dedim.
 O zaman sorduğumda, bu sunağın *naias*ların mı, *Faunus*'un³⁹ mu
 330 yoksa yerli bir tanrının mı olduğunu,
 şöyle karşılık verdi yabancı adam:
 'Ey delikanlı, dağ tanrısı yoktur bu sunakta, o tanrıça,
 bu sunağın kendisine ait olduğunu söylüyor,
 bir zamanlar soylu hanımın⁴⁰
 yeryüzünü yasakladığı, başıboş dolaşan *Delos*'un yalvaranı
 güçlkle kabul ettiği, hafif bir ada olarak yüzdüğü zamanlar.
 335 Orada dayanarak bir hurma ağacına *Pallas*'ın ağacıyla birlikte,⁴¹
 doğurdu ikizleri *Latona*, analığın isteğine karşı.'
 Yeni doğum yapan tanrıçanın buradan da kaçtığı söylenir *Iuno*'dan
 ve iki tanrısal yavrusunu, bağrında taşıdığı.
 Şiddetli Güneş kavururken tarlaları, artık *Chimaera*'nın⁴² doğduğu
 340 *Lycia* sınırlarında, uzun süren çabasından tükenmiş olan tanrıça,
 Güneş'in sıcaklığı yüzünden susuzluktan kavruldu,
 emmişlerdi süt veren memelerini iştahlı yavruları.
 Tesadüf bu ya, bir göl gördü su seviyesiyle ortalama, en dip
 vadilerde; köylüler orada topluyorlardı sık söğütleri
 345 sazlarla birlikte ve bataklıkların sevdiği ayak otunu.
 Yaklaştı *Titan* soylu tanrıça ve dizini koyup toprağa
 dayandı, soğuk suları kana kana içmek için.
 Köylü güruhu engel oldu,
 tanrıça kendisini engelleyenlere şöyle yakardı:
 'Neden men ediyorsunuz beni sulardan?
 Ortak haktır sulardan yararlanmak.

39 Çok eski bir Roma tanrısı, özellikle sürüleri ve çobanları koruyan bir tanrı olduğu için Arcadialı Pan'la özdeşleştirilmiştir. Erken dönem kazandığı tanrısal karakterini zamanla kaybetmiş, Aeneas'la Troyalıların gelişinden ve Roma kentinin Romulus tarafından kuruluşundan önce, Latium'un ilk krallarından biri olarak ele alınmaya başlanmıştır.

40 Iuno.

41 Minerva'nın sembolü olan zeytin ağacı.

42 Vücudu aslan, arka bölümü ejderha, kafası keçi olan ve ağzından alevler saçan bir canavar.

- 350 Doğa, ne Güneş'i ne havayı özel kıldı
ne de berrak suları: Halka açık yere geldim,
buna rağmen izin vermeniz için yalvarıyorum; bedenimi
ve yorgun uzuvlarımı burada yıkamak değildi niyetim,
sadece susuzluğumu giderecektim;
konuşurken, nemden yoksun ağzım
- 355 ve kavruluyor boğazım, güçlkle yol buluyor sesim.
Bir yudum su, *nectar* olacak bana ve itiraf edeceğim
hayat bulduğumu aynı zamanda: Bu suyla hayat vereceksiniz bana.
Şu yavrular da sizi etkilesin, bağrımdan minik kollarını
uzatan – tesadüf bu ya bebekler de kollarını uzatıyorlardı o sırada.'
- 360 Kimi etkilemezdi tanrıçanın tatlı dilli sözleri?
Yine de onlar, yalvaranı engellemeye
ve tehdit etmeye devam ederler
çekip gitmezse diye daha uzağa; üstüne üstlük söverler.
Yetmez, bir de hem ayaklarıyla hem elleriyle
bulandırdılar gölü, suyun dibindeki yumuşak
- 365 çamuru, kötü niyetle oraya buraya sıçratıp hareket ettirdiler.
Öfke susuzluğu unutturdu çünkü *Coeus*'un kızı artık
ne yalvarır bu kaba adamlara ne daha fazla söylemeye katlanır
bir tanrıçadan daha küçük olan sözleri, kaldırarak ellerini semaya
'Sonsuza kadar' dedi, 'yaşayın şu suda!'
- 370 Yerine gelir tanrıçanın isteği: Neşe verir suların altında olmak,
kâh tüm bedenlerini derin göle daldırmak
kâh başlarını yüzeye çıkarmak kâh suyun yüzeyinde yüzmek,
sık sık durgun suyun kıyısı üstünde durmak, sık sık
soğuk gölün içine yeniden sıçramak ama şimdi bile kötücül
- 375 dillerini çalıştırır ağız dalaşlarıyla utanmadan,
suyun altında olsalar bile suyun altında sövmeye çalışırlar.
Sesleri de boğuktur artık, havayla körüklenen boyunları şişer,
geniş ağızları velvele edip durur,
çirkin başlarını gererler, boyunlarının geriye çekildiği görülür,
- 380 sırtları yeşildir, bedenin en büyük bölümü olan karınları aklaşır
ve çamurlu suda sıçrar yeni kurbağalar.”
Böylece kim olduğunu bilmediğim kişi, *Lycia* soyundan
adamların

başına gelen akıbeti anlattığında, bir diğeri şu *satyrusu*⁴³ hatırlar, hani *Minerva*'nın kavalıyla yenilince, *Latona*'nın oğlunun
 385 cezaya çarptırdığı. “Neden beni benden çekiyorsun?” dedi;
 “Ah, pişmanım, ah! Değmezmişsin
 böylesi bir cezaya ey kaval” diye haykırıyordu.
 Haykırırken, derisi yüzüldü tepesinden turnağına kadar,
 yaradan başka bir şey değildi. Kan akar her yanından,
 sinirleri açığa çıkıp yayılır, derisiz atan damarları
 390 titrer, sıçrayan iç organlarını sayabilirdin
 ve göğsünde parlayan ciğerlerini.
 Ona köylüler, ormanların tanrısal güçleri, *faunus*lar,
 biraderleri *satyrus*lar, o zaman da sevdiği *Olympus*
 ve *nymphalar* gözyaşı döktüler ve o dağlarda her kim varsa,
 395 yünlü sürülerini ve boynuzlu sığırlarını otlatan.
 Bereketli toprak ıslandı, hem ıslanıp dökülen gözyaşlarını
 içine aldı hem damarlarıyla dibine kadar içti;
 bunları su kıldığında, boş havaya gönderdi.
 Orada, eğimli kıyılardan hızla denizin yolunu tutan bir nehir,
 400 *Marsyas*'ın adına sahiptir, *Phrygia*'nın en berrak nehri olan.
 Bu tür anlatılardan sonra, hemen döner şimdiki zamana
 ahali ve nesliyle birlikte hayatı sönen *Amphion*'a yas tutar;
 ana,⁴⁴ gözden düşmüştür. O zaman bu kadına da
 birinin –biraderi *Pelops*'un⁴⁵–
 gözyaşı dökmüş olduğu ve giysisini bağrından çektikten sonra

43 Atina'da anlatıldığına göre çifte kavalı *Minerva* icat etmişti ama tanrıça kavalı çalarken nehrin aksinde yanaklarının şeklinin bozulduğunu ve yüzünün çirkinleştiğini görünce, aleti fırlatıp atmıştı. Bu çifte kavalı bulup en güzel sesleri kavalının çıkardığı kanısına kapılan *Phrygialı satyrus Marsyas*, *Apollo*'ya meydan okudu ve tanrının, lirle kendi kavalının çıkardığı sesleri çıkaramayacağını düşündü. Yarışmada gerçekten *Marsyas* rakibini geçti ama *Apollo* bunu hazmedemeyerek kendisinin liriyle yaptığı gibi, rakibinin de çifte kavalını baş aşağı çevirerek çalmasını istedi. Bu nedenle *Marsyas* yarışmada yenildi. Bunun üzerine *Apollo*, *Marsyas*'ı bir çam ya da cınar ağacına asarak, onun canlı canlı derisini yüzdürdü ama sonra kapıldığı öfkeden pişmanlık duyarak lirini kırdı ve *Marsyas*'ı bir nehre dönüştürdü. Çine Çayı olarak adlandırılan bu nehir, Aydın'dan Yatağan'a giderken görülebilir.

44 Niobe.

45 Niobe'yle *Pelops*'un babası olan *Tantalus*, tanrıların her şeyi bilirliğini sınamak istemiş ve bu nedenle oğlu *Pelops*'u öldürüp etlerini parça parça doğramış, bunlardan yahni pişirmiş sonra da bu yemeği tanrılara sunmuştu. Bütün tanrılar kendilerine sunulan etin ne olduğunu anladılar ve *Ceres* dışında kimse ondan yemedi. Yalnızca *Ceres* çok acıkmış olduğu için omzundan bir parça yedi ancak ondan sonra ne yediğini fark etti. Tanrılar, *Pelops*'un bedenini yeniden meydana getirdi ve ona yeniden hayat verdiler, *Ceres*'in yediği omuz parçasının yerine, fildişinden yaptıkları bir omuz taktılar.

- 405 sol omzundaki fildişinin açığa çıktığı söylenir.
Doğduğunda aynı renkteydi bu omuz sağ omzuyla
ve etten ibaretti. Sonra babasının elleriyle doğranan uzuvlarını,
tanrıların bir araya getirdikleri söylenir; diğer uzuvlarını da buldular
ama köprücük kemiğinin ve üst kolun orta kısmı, eksik
410 olan yerd; temin edilemeyen parçanın yerine koyuldu
bir fildişi, bu yapıldıktan sonra *Pelops* tam oldu.
Komşu soylular bir araya geldiler, yakın kentler de
krallarının gitmesini rica ettiler, teselli vermeleri için:
Argos, Sparta, Pelops'un evi Mycenae,
415 henüz gaddar *Diana* için düşman olmayan *Calydon*,
bereketli *Orchomenus* ve bronzuyla ünlü *Corinthus*,
savaşsever *Messenia, Patrae* ve mütevazı *Cleonea*,
Neleus'un yurdu *Pylos* ve henüz *Pittheus*'un⁴⁶ olmayan *Troezen*,
iki deniz arasında yer alan *Isthmus* tarafından kapatılan başka kentler
420 ve dışta kalıp iki deniz arasında yer alan *Isthmus* tarafından görülenler.
Kim inanabilir? Ey Atina, bir tek sen hiçbir şey yapmadın;
bu zorunlu göreve savaş engel oldu, deniz yoluyla taşınıp gelen
barbar sürüsü, *Mopsopius*'un
kent duvarlarını⁴⁷ dehşete düşürüyordu.
Trakyalı *Tereus*,⁴⁸ yardımcı birlikleriyle bunları
425 bozguna uğratmıştı ve galip geldiği için adıyla nam salmıştı.
Pandion,⁴⁹ hem varlığıyla hem adamlarıyla güçlü
hem de yüce *Gradivus*'tan⁵⁰ gelen kudretli soyu olan bu adamı,
Procne'nin düğünüyle kendisine bağladı. Evlilik için ne *Iuno*
ne Düğün tanrısı oradaydı ne de o yatak için Zarafet tanrıçası.⁵¹

46 Bilgeligi ve kehanet yeteneğiyle ünlü, Troezen kentinin kralı.

47 Kral Mopsopius'un yönettiği Atina kenti.

48 Trakya Kralı Tereus'un karısı Procne'nin, Philomela adında bir kız kardeşi vardı. Tereus baldızına âşık oldu ve onun ırzına geçti, konuşmaması için de dilini kesti fakat genç kadın çektiği acıları bir kumaşın üzerine işleyip kız kardeşi Procne'ye gönderdi. Procne gerçeği öğrenince kocasını cezalandırmak için öz oğlu Itys'ü öldürdü, onu haşladı ve etini hiçbir şeyden haberi olmayan Tereus'a yemek olarak sundu. Tereus, cinayetin farkına vardığında bir balta kapıp ikisinin peşine düştü. Procne kız kardeşiyle birlikte kaçtı. Tanrılar iki kız kardeşe acıdılar; Procne'yi bülbüle, Philomela'yı kırlangıca, Tereus'u da ibibige dönüştürdüler.

49 Atina Kralı Pandion, Thebae Kralı Labdacus'a karşı mücadelesinde, kendisine yardım edeceğine dair söz veren Trakya Kralı Tereus'u, karşılık olarak kızı Procne'yle evlendirdi. Daha sonra kızlarının başına gelen felaket yüzünden kahrından öldü.

50 Mars'ın lakaplarından biri.

51 Düğün tanrısı: Hymen (=Hymenaeus). Zarafet tanrıçası: Gratia.

- 430 Öç tanrıçaları bir cenazeden çaldıkları yanarcaları tuttular,
 öç tanrıçaları gerdek yatağını yaptılar, hem çatıda çörekledi
 uğursuz bir baykuş hem yatak odasının tepesinde tünedi.
 Bu kuşun altında birleşen *Procne* ve *Tereus*, bu kuşun
 altında ebeveyn kılındı. Açıkça kutladı onları
- 435 Trakya ve tanrılara şükretti. *Pandion*'un kızının
 ünlü tirana verildiği ve *Itys*'ün doğduğu
 günün, festival günü olmasını istedi,
 asıl niyet gizli saklı kalıncaya değin.
 Artık *Titan*,⁵² beş güz mevsimi boyunca
 yılları art arda çekip götürmüştü,
- 440 tatlı dilli *Procne* kocasına “Eğer hatırım varsa” dediğinde,
 “ya ziyaret etmem için beni gönder bacıma
 ya da bacım buraya gelsin! Kısa sürede döneceğine dair
 söz vereceksin kaynatana; bana değerli bir hediye vermiş
 gibi olacaksın, bacımı görmeme izin verirsen.”
- Buyurur *Tereus*, gemilerin
- 445 denize indirilmesini, hem yelkeniyle hem kürekçisiyle
 Atina limanına girer ve Pire kıyılarına varır.
 İlk önce hediyeler verir vermez kaynatasına, sağ el sağ elle
 birleştirilir ve hayırlı bir işaretle sohbete başlanır.
 Başlamıştı anlatmaya gelişinin nedenini, karısının
- 450 isteklerini, söz verdi gönderilenin çabucak döneceğine.
 İşte gelir, soylu giyimiyle gösterişli *Philomela*
 ama güzelliğiyle daha gösterişli, hep dinleyip durduğumuz
*naias*ların ve *dryas*ların koruların ortasında yürüdükleri gibi,
 onlara sadece zarafet ve benzer elbiseler versen.
- 455 *Tereus*, genç kızı gördüğünde yanıp tutuşur, bir adamın
 boz buğday başaklarını alttan ateşe verdiği ya da yaprakları
 ve yığın yığın koyulmuş otları, yakıp kül ettiği biçimde.
 Gerçekten görünüşü buna değer
 ama *Tereus*'u da doğuştan gelen şehveti
 dürter: O bölgede soy, sevişmeye
- 460 meyllidir. Yanıp tutuşur *Tereus*, hem kendi hem soyunun zaafıyla.
 Harekete geçer o kız için, yoldaşlarının ilgisini,
 sütanasının sadakatini kırmak, çok büyük şeyler verip

52 Titan soylu olan Güneş.

genç kızı baştan çıkarmak ve bütün krallığını harcamak
ya kaçırmak ya da çapulculuğunu

acımasız bir savaşıla savunmak için.

465 Hiçbir şey kalmaz, dizginlenmez bir şehvetle ele geçirilmiş adamın
göze almadığı ve yüreğini saran alevlerle kudurur.

Artık gecikmeye dayanmaz, hem üsteler durur hırsıla

Procne'nin isteğini hem yalvarır alttan alta muradına ermek için.

Aşk, onu dilbaz kılıyordu, ne zaman bir şey istese sık sık

470 kuralların çok ötesinde, *Procne*'nin öyle istediğini söylüyordu;
gözyaşlarını da ekliyordu sanki *Procne* onları da istemiş gibi.

Ey tanrılar! Ne kadar karanlık bir gece, ölümlü yüreklere

sahip olan! *Tereus*'un günah işleme çabasıyla

dindar olduğuna inanılır ve günahıyla övgü kazanır.

475 Fazla söze ne gerek, tatlı dilli *Philomela* da ister aynı şeyi,
bacısını görmeye gitmek için

kollarıyla babasının omuzlarına sarılarak.

Güvenle ve ısrarla ister, o şey güvenliğine karşı olsa bile.

Ona bakar *Tereus* ve kollarında olduğunu hayal eder, gördüğünde
öpücüklerini ve babasının boynuna dolanan kollarını, bilerek

480 her şeyi kabul eder, çılgınlığının sancıları, alevleri

ve ganimeti uğruna. Genç kız babasına sarıldıkça

babası olmayı istedi, daha az günahkâr bir şey olsun diye değil.

Her iki bacının isteğine yenik düşer baba. Sevinir genç kız,

babasına teşekkür eder, bacısı ve kendisi için başardığını

485 sanır bahtsız, iki bacı için felaket olacak şeyi.

Artık Güneş'in görevini bitirmesine az kalmıştı ve atları

ayaklarıyla dövüyordu sarp *Olympus*'un yolunu.

Kraliyet tabakları masalara koyulur ve şarap,

altın kaplara, bu yüzden bedenler tatlı uykuya dalar

490 ama Trakyalı kral, şölenden ayrıldığı halde, o şey için

heyecanlanır ve hatırlayarak kızın görünüşünü,

hareketlerini ve ellerini,

henüz görmediklerini hayal eder istediği gibi ve şehvet ateşini

körükler, kaygısı uykusunu kaçırırken.

Sabah olmuştu, yola çıkarken damadının sağ elini kavrayan

495 *Pandion* gözleri yaşla dolu, kızını emanet eder:

“Ben bu kızımı, sevgili damadım, kutsal bir neden beni zorladığı

- ve her iki kızım istediği için (sen de istedin ey *Tereus*!)
sana veriyorum, hem güvenim hem akraba ilişkimiz adına rica edip
tanrılar adına yalvarıyorum, onu, baba sevgisiyle koruman
- 500 –o, huzursuz yaşlılığımın tatlı avuntusudur–
ve bir an önce geri göndermen için
(uzun bir bekleyiş olacak benim için);
sen de, ey *Philomela*, bir an önce (zaten bacın yeterince uzakta),
eğer seviyorsan biraz beni, dön bana geri!”
Rica ediyordu ve aynı zamanda öpücükler konduruyordu kızına
- 505 ve yumuşak yaşlar dökülüyordu ricaları esnasında.
Sözüne güvence olarak, her ikisinin sağ ellerini istedi
ve birbirine bağladı, orada olmayan kızına ve torununa da
selam söylemelerini istedi kendi adına.
En son, hıçkırıklarla dolu ağzından güçlkle “Hoşça kal!”
- 510 dedi ve aklının önsezilerinden korktu.
Philomela boyalı gemiye biner binmez,
hem küreklerle hareketlenen deniz hem kara, geride kalır kalmaz,
“Kazandım” diye haykırdı *Tereus*, “muradım benimle geliyor!”
Atlayıp zıplar ve sevincini güçlkle içinde bastırır
- 515 gaddar ve gözünü hiç ayırmaz ondan,
Iupiter’in yağmacı kuşunun, kancalı pençeleriyle
bir yabantavşanını yüksek yuvasına bıraktığı gibi;
yakalananın hiç kaçışı yoktur, çapulcu ganimetini izler.
Artık yolculuk sona erer, artık kendi kıyılarına
- 520 ulaşır yorgun gemi, kral, *Pandion*’un kızını
kadim ormanlarla gizli, çatısı yüksek bir kulübeye sürüklediğinde.
Orada kapatır sararıp solan, titreyen hem tümüyle korkan
hem artık gözyaşlarıyla bacısının nerede olduğunu soran kızı
ve itiraf ederek günahkârlığını, hem bakire hem tek başına olan
- 525 kıza zorla sahip olur, beyhude yere sürekli babasını,
sürekli bacısını çağıran ama her şeyin üstünde yüce tanrıları.
Philomela titrer ürkek bir kuzu gibi, hani boz bir kurdun ağızıyla
silkelenip atılarak yaralanan yine de güvende olduğunu düşünmeyen
ya da bir güvercin gibi, hani tüyleri kendi kanıyla ıslandığı halde
- 530 korkudan titreyen ve hâlâ sıkı sıkı kısıtıldığı
açgözlü pençelerden korkan.
Az sonra akli başına geldiğinde, dağınık saçlarını yolup

- yas tutan birine benzer şekilde kollarını dövüp yırtuktan sonra
ellerini uzatarak, “Ey korkunç şeyler yapmış olan gaddar,
ey vicdansız” dedi, “seni hiç mi etkilemedi sevgi dolu
535 gözyaşlarıyla babamın ricaları, bacımın aşkı,
benim bekâretim ve evlilik yeminin?
Her şeyi allak bullak ettin; ben bacımın odalığı oldum,
sen çifte koca, şimdi *Procne* bana düşman kılınmalı!
Neden şu canımı almıyorsun ey hain, suçundan eser
540 kalmasın diye? Hatta keşke öldürseydin, iğrenç bir şekilde
ırzıma geçmeden önce,
o zaman göçüp gitmiş ruhum kirlenmemiş olurdu.
Yine de eğer bunları tanrılar açıkça görüyorsa, eğer tanrıların bir
iradesi varsa, eğer her şey benimle birlikte yok olmadıysa,
çekeceksin cezanı bir gün, bana ettiğinin!
- Ben utancı bir yana bırakıp
545 yaptıklarını söyleyeceğim; eğer fırsat verilirse,
insanların içine gideceğim, eğer bu ormanda tutulursam, ormanı
feryadıyla dolduracağım
ve kayaları tanık olarak harekete geçireceğim;
duyacak bunları *eter* ve orada herhangi bir tanrı varsa!”
Böyle sözlerle vahşi tiranın hiddeti katlanarak artar,
550 korkusu bundan az değildir. Her iki sebeple kışkırtılan adam,
kuşandığı kılıcını kınından çeker,
saçından yakaladığı kızı, kollarını sırtına sabitledikten sonra
kayışlara katlanmaya zorlar. *Philomela* boynunu hazırlıyordu,
kılıcı gördükten sonra ölmeyi umut etmişti:
555 O, hezeyan geçiren hem sürekli babasının adını çağıran
hem konuşmak için mücadele eden kızın maşayla tuttuğu dilini,
kılıcıyla vahşice kesip atar. Dilin kökü titrer,
genç kız yere serilir çırpınarak ve mırıldanır kara toprağa
kesilen dil, kesilen bir yılanın kuyruğunun sıçramaya alışkın
560 olduğu gibi kıvrınır ve ölürken, sahibesinin ayak izlerini arar.
Bu suçtan sonra da (güçlülkle inanabilirim), söylenir *Tereus*’un
yaraladığı bedende şehvetini biteviye tatmin ettiği.
Bu suçları işledikten sonra bile
Procne’ye dönmek için yüzü vardı,
kocasını gördükten sonra bacısını soran; ama öbürü

- 565 yalandan inler ve uydurduğu ölümü anlatır,
gözyaşları da inandırıcıdır. *Procne*, elbiselerini
yırtıp atar omuzlarından, altından geniş kenarıyla ışık saçan;
hem siyah giysilerini giyer hem boş bir kabir
inşa eder, sözde göçüp gitmiş ruha kefarete sunuları taşır
- 570 ve yas tutar, böyle yas tutulması gerekmeyen bacısının yazgısına.
Yıl geçip giderken, on iki takımyıldızı aydınlatmıştı tanrı;
ne yapsın *Philomela*? Bekçiler kaçışına yol vermez,
sağlam kayayla inşa edilen kulübenin duvarları geçit vermez,
dilsiz ağzı, yapılan şeyin tanıklığından âcizdir.
- Akıl, ıstırap içindeyken
- 575 güçlüdür ve hüner, çaresiz durumdayken ortaya çıkar:
Yabancı diyarlardan gelen iplikler asar dokuma tezgâhına
Philomela hünerle ve beyaz ipliklerle doker, şifreleri eflatun renkle,
günahkârlığın işaretleri olarak. Bitirdikten sonra birine teslim eder
ve el kol hareketiyle hanımına götürmesini rica eder.
- Rica edilen o kadın,
- 580 *Procne*'ye götürür, teslim ettiği şeyin içinde ne olduğunu bilmeden.
Vahşi tiranın karısı, kumaşı açar,
bacısının yazgısının içler acısı öyküsünü okur
ve hiçbir şey söylemez (hayret vericidir bunu yapabilmesi).
- Acı, ağzını kenetler
ve sözcükler yetersiz kalır, dilinin bağımlı yeterince
- 585 çözmek isteyen için, ağlamak da boştur, hem doğru hem yanlış
arasında gidip gelir ve tamamen öç alma düşüncesindedir.
Trakyalı gelinlerin üç yılda bir *Bacchus*'un ayinlerini
kutlayageldikleri zamandı: (Gece tanıktır gizemlere,
geceleyn ses verir *Rhodope*, bronz zillerin keskin çınlamalarıyla⁵³)
- 590 geceleyn çıkar kraliçe kendi evinden, tanrının
ayinleri için donanır ve akli baştan alan silahlar kuşanır,
sarmaşıkla çevrelenir başı, sol yanından geyik derisi
sarkar, omzunda hafif bir mızrak durur.
Yoldaşlarının eşliğinde ormanda toplandıktan sonra
- 595 *Procne*, korkunç bir şekilde acının da verdiği öfkeyle kendinden geçip
ey *Bacchus*, senin çılgınlıklarını yapar: Gelir sonunda hırsla
kulübeye,

53 *Bacchus* ayinlerinde kullanılan bronzdan yapılma ziller.

hem ulur hem “Hey be hey!” diye bağırır ve kapıları kırar,
 bacısını çekip alır, onu çekip aldığı anda hem *Bacchus*’un sembollerini
 takar hem sarmaşık yapraklarıyla yüzünü gizler,
 600 şaşkınlık içinde olan bacısını çekip götürür kendi kentinin
 duvarlarına.

Bahtsız *Philomela*, iğrenç eve ayak bastığını hissettiğinde
 tüyleri diken diken olur ve bütün yüzüyle sararıp solar.
Procne bir yer bulup ayin süslerini çıkarır,
 605 biçare bacısının utanç duyan yüzünü açar
 ve sarılmayı ister ama buna karşılık o, kaldırıp bakmaya
 dayanamaz gözlerini, kendisini bacısının odalığı olarak gören.
 Hem yüzünü yere dikip yemin etmek hem tanrıları
 tanık göstermek isteyen *Philomela*, zorla o iğrençliğin kendisine
 610 yapıldığına dair, sesi yerine ellerini kullanır.

Yanıp tutuşur *Procne*, hem öfkesini
 zapt edemez hem bacısının gözyaşlarını kınayıp,
 “Bu şey gözyaşlarıyla değil”
 der, “kılıçla yapılmalı ama başka bir şeyin varsa kılıcı
 yenebilen ... Bacım, ben kendimi her şekilde
 günah işlemeye hazırladım:

Ya ben, yanarcalarla kraliyet evini yakacağım
 615 ve sinsi *Tereus*’u alevlerin ortasına atacacağım
 ya dilini, gözlerini ve senin iffetini çalan uzvunu
 kılıçla keseceğim ya da sayısız yarayla,
 suçlu canını alacağım! Hazırladığım şey büyük
 ama henüz ne olması gerektiğine karar vermedim.”

Böyle sözler söylerken *Procne*,
 620 *Itys* geldi anasının yanına: Ne olması gerektiği onun tarafından
 önerildi. *Procne*, merhametsiz gözleriyle bakıp “Ah, babana
 ne kadar benziyorsun!” dedi, daha fazla konuşmadan
 iğrenç bir eylem hazırladı ve öfkeyle kabardı sessizce.
 Buna rağmen evladı yaklaştığında hem anasına selam
 625 verdiğinde hem küçük kollarıyla boynuna sarıldığında
 ve çocuksu sevimliliğiyle karışık, öpücükler kondurduğunda
 anasının yüreği gerçekten cız etti, hiddeti yatışıp duruldu,
 gözleri, istemese de toplanan gözyaşlarıyla ıslandı
 ama aşırı bağlılık yüzünden amacından saptığını

- 630 hisseder hissetmez, çevirdi yüzünü bundan yine bacasının kine
ve her ikisine sırayla bakıp “Neden biri” dedi,
“iltifatlar edebilirken, diğeri koparılmış diliyle sessiz kalıyor?
Birinin beni ‘ana’ diye çağırıldığını,
neden öbürü ‘bacım’ diye çağırıyor?
Kimin karısı olduğunu gör, ey *Pandion*’un kızı! Kocanı
635 gözden düşürür müsün? Suçtur sadakat, *Tereus* gibi bir kocaya.”
Gecikmeden *Itys*’ü sürükledi, Ganj soyundan bir kaplanın
bir geyiğin süt emen yavrusunu, karanlık korulara sürüklediği gibi,
heybetli evin gözden uzak bir bölümüne ulaştıklarında,
ellerini uzatan ve artık akıbetini gören
640 hem “Ana, ana!” diye haykıran hem boynuna sarılmaya çalışan
oğlunu kesti *Procne* bir kılıçla, yüreğe yakın olan yerden,
ifadesi değişmedi: Ölmesi için tek bir yara
yetti, *Philomela*, kılıçla boğazını ayırdı,
hâlâ yarı canlı ve hayata tutunan uzuvlarını
645 parçaladılar; bir kısmı orada derin bronz kazanlarda fokurdadı,
bir kısmı şişlerde cızırdadı, çürüme kokusu yayıldı odaya.
Bu şölene davet etti karısı, her şeyden bihaber *Tereus*’u
“Atalara ait geleneksel sunu” diye yalan söyleyerek, sadece
kocanın katılması caiz olan; yoldaşlarını ve hizmetkârlarını
gönderdi.
650 Küstah *Tereus* oturarak atasal tahtına,
yemeği yedi ve midesine kendi yavrusunu indirdi,
kalbi o kadar çok kararmıştı, “Buraya çağırın *Itys*’ü” dedi.
Gizlemedi *Procne* zafer sarhoşluğunu
ve artık can atarak felaketin habercisi olmaya,
655 “İstedğin *Itys*, içinde” dedi. Öbürü etrafına baktı
ve “Nerede?” diye sordu. Soru soran ve yine oğlunu çağırان adamın,
korkunç katliamla lekelenen saçlarıyla, olduğu gibi
önüne atıldı *Philomela* ve *Itys*’ün kanlı başını
babasının yüzüne fırlattı, hiçbir zaman böylesine arzu etmemişti
660 konuşabilmeyi ve uygun sözcüklerle sevincini ifade etmeyi.
Trakyalı devirdi masaları büyük bir gürültüyle
ve çağırıldı *Styx* bataklığından yılanlı bacıları.
Şimdi göğsünü açtıktan sonra, dehşet verici yemeği
ve oğlunun iç organlarını oradan kusup çıkarabilseydi,
seve seve yapardı,

- 665 kâh ağlar ve kendisini, oğlunun biçare mezarı olarak adlandırır
kâh kılıcını çekip peşine düşer *Pandion*'dan cana gelen kızların.
Atinalı iki kadının bedeninin kanatlarla asılı kaldığını sanırdın,
kanatlarıyla asılı duruyorlardı: Bunlardan biri ormanlara gider,
diğeri çatıların içine girer, şimdi bile göğüslerinden katliamın
670 izleri gözden kaybolmamıştır ve tüyleri kanla damgalanmıştır.
Tereus, gazap ve ceza arzusuyla tez,
dönüştürülür bir kuşa, tepesinde sorguçlar bulunan;
uzun kılıcı yerine kocaman bir gaga ileri fırlar:
İhibiktir kuşun adı, silahlanmış bir görünüşü vardır.
- 675 Bu acı, gününden ve uzun yaşlılığının son
demlerinden önce *Pandion*'u, *Tartarus* karanlıklarına gönderdi.
Ülkenin ve devletin egemenliğini, adaletiyle kuşku götürmeyen
*Erechteus*⁵⁴ ele geçirdi, gerçekten güçlü silahlardan daha güçlü olan.
Onun dört oğlu ve aynı sayıda kızı olmuştur
- 680 (kısmetin böylesi) ama iki kızının güzelliği birbirine denkti.
Aeolus'un torunu *Cephalus*, bu kızlardan seninle olan evliliğinde
ey *Procris*, bahtiyar oldu. *Tereus* ve Trakyalılar,
Boreas'a kötülük ediyorlardı⁵⁵
ve tanrı, sevdiği *Orithyia*'ya uzun süre kavuşamadı,
onu istediği ve zor kullanmaktansa rica etmeyi tercih ettiği sürece
685 ama tatlı sözlerle hiçbir fayda sağlamadığında öfkeyle kabarıp
–o rüzgâr için alışılmış ve çok doğal olan–
“Öyle ya, hak ettim!” dedi, “Neden silahlarımı bıraktım ki
vahşiliğimi ve gücümü, hem öfkemi hem tehditkâr ruhumu
ve ricalar ettim, bana yarar sağlamayan?”
- 690 Bana güç uygundur: Gücümle iterim kasvetli bulutları,
gücümle denizleri karıştırırım
ve düğüm düğüm meşeleri tepetaklak ederim,
karları sertleştiririm ve yeryüzünü doluyla döverim.
Aynı şekilde ben, açık semada biraderlerimle karşılaştığımda,
(çünkü o benim sahamdır), o kadar büyük bir gayretle
dövüşürüm ki

54 *Pandion*'dan sonra başa geçen Atina kralı.

55 Kuzey rüzgârı *Boreas*, Yunanistan'a göre en soğuk ülke olan Trakya'da otururdu. Son derece güçlü, sakallı ve kırmalı kısa cüppe giymiş kanatlı bir tanrı olan *Boreas*, şiddete son derece eğilimliydi. Bir gün Atina Kralı *Erechteus*'un kızı *Orithyia*'yı, *Ilissus* kıyısında oynarken kaçırıp götürdü, bu birliktelikten doğuştan değil de sonradan kanatları çıktığı söylenen *Calais* ve *Zetes* adında iki oğlu oldu.

- 695 *eterin* orta yeri çarpışmalarımızla cınlar
ve şimşekler sıkışıp oyuk bulutlardan çıkar.
Aynı şekilde ben, yeryüzünün yuvarlak deliklerine girdiğimde
ve güçlü sırtımı, en dip mağaralara dayadığımda,
sarsıntılarla rahatsız ederim göçüp gitmiş ruhları ve bütün
Dünya'yı.
- 700 Bu güçle istemeliydim evliliği ve kaynatam olması için
yalvarmak yerine, *Erechtheus*'u kaynatam yapmalıydım!"
Boreas, bunları ya da bunlardan daha aşağı kalmayan şeyleri
söyleyip çırpı kanatlarını, devinimiyle bütün
yeryüzünün hareketlendiği. Engin deniz dehşete düştü,
- 705 tozlu giysisini sürükleyerek ağaçların tepeleri boyunca,
toprağı süpürdü ve karanlıkla örtülüp, korkudan titreyen
Orithya'yı boz kanatlarıyla kucakladı âşık.
Uçarken daha da şiddetli tahrik olup, yanıp tutuştu alev alev,
semavi seyrine dizgin vurmadaı çapulcu,
- 710 *Ciconlar* halkına⁵⁶ ve kent surlarına ulaşmadan önce.
Attikeli kız orada, hem dondurucu tiranın karısı kılındı
hem ana, ikiz oğlanlar doğurarak,
analarının her şeyine, babalarının da kanatlarına sahip olan.
Yine de bu kanatların bedenleriyle birlikte
aynı anda doğmadığını söylerler:
- 715 Kızıl saçlarının altında sakal yokken,
Calais ve *Zetes* tüysüz oğlanlardı;
çok geçmeden kuşlar gibi kanatlar, her iki yanlarını
aynı anda sarmaya ve aynı anda yanakları sararmaya başladı.
Bu nedenle çocukluktan çıkıp gençlik çağına vardıkları zaman
- 720 *Minyahlılar*⁵⁷ ile birlikte parlak tüyüyle ışık saçan postu,
bilinmeyen denizler boyunca ilk gemiyle⁵⁸ aradılar.

56 Trakya'da yaşayan bir halk.

57 Adlarını, *Orchomenus*'u yöneten Kral *Minyas*'tan alan, *Teselya*'da yaşayan bir halk
(=Minyae).

58 Altın postu aramak için sefere çıkan *Argo* gemisi.

VII. KİTAP

- 1 Artık Minyalılar, Teselya gemisinde denizi yarıyorlardı,
daimi bir karanlıkta çaresizce yaşlılığa katlanan
Phineus'u¹ gördüler ve *Aquilo*'dan² cana gelen delikanlılar,
kanatlı bakireleri, biçare yaşlı adamın ağzından uzaklaştırdılar.
- 5 Ünlü *Iason*'un³ önderliğinde
birçok şeye sabırla katlanarak, sonunda
ulaşmışlardı çamurlu *Phasis*'in tez sularına.
Kralın yanına vardıklarında
ve *Phrixus*'un⁴ getirdiği postu talep ettiklerinde
Minyalılara zorlu görevlerden oluşan korkunç bir şart koşuldu,
bu sırada *Aeëtes*'in kızı,⁵ *Iason*'a karşı güçlü bir tutku duydu

-
- 1 Trakya Kralı *Phineus*, kehanet yeteneğine sahipti ve vaktiyle gözlerinden vazgeçmek pahasına uzun yaşamayı yeğlemişti. Bu tercihe öfkelenen Güneş, ona kanatlı yaratıklar olan *Harpyialar*'ı musallat etti. *Harpyialar*, *Phineus*'a çeşitli eziyetler ediyor, onun ağzından yiyeceklerini çalıyor ya da ne zaman yemek yemek istese, *Phineus*'un yemeğini kirliyorlardı.
- 2 Calais'le *Zetes*'in babası olan kuzey rüzgârı *Boreas* vurguluyor.
- 3 *Iolchus* Kralı *Aeson*'un oğlu olan *Iason*, amcası *Pelias* tarafından altın postun getirilmesi göreviyle ülkeden uzaklaştırılır. *Iason*, tanrıça *Minerva*'nın tavsiyesiyle *Phrixus*'un oğlu *Argus*'la birlikte bu yolculukta kullanacağı *Argo* gemisini inşa eder ve *Aeëtes*'in hüküm sürdüğü *Colchis*'e doğru yola çıkar. Oraya vardıklarında *Aeëtes*'ten altın postu talep ederler ama kral, öne sürdüğü şartları *Iason*'un yerine getirmesi halinde postu vereceğini söyler. Bu şartlar sırasıyla şöyleydi: *Iason*, önce burunlarından ateş püskürten bronz boynuzlu ve toynaklı iki boğayı tek başına boyunduruğa vurup bir tarlayı sürecektir, *Minerva*'nın *Thebae*'da *Aeëtes*'e verdiği, *Mars*'in ejderinin dişlerinden geriye kalanları bu tarlaya ekecek, sonra bu dişlerden çıkan savaşçılarla savaşip onları yenecekti. *Iason* öne sürülen şartları tek başına yapamayacağını çok iyi biliyordu, talih ona yardım etti ve *Aeëtes*'in kızı büyücü *Medea*, *Iason*'u görür görmez ona aşık olduğu için kahramana yardım etti. *Medea*'nın sayesinde *Iason* altın postu ele geçirdi ve genç kadınla birlikte ülkesine döndü.
- 4 *Ino* ile evli olan *Athamas*, birinci evliliğini *Nephele* ile yapmış, bu evlilikten *Phrixus* ve *Helle* adını verdiği çocuklar dünyaya gelmişti. Bu çocukları kıskanan *Ino*, onları öldürmeyi tasarladı ve çocukların, tanrılara kurban edilmeleri için bir düzen hazırladı. Çocuklar tam kurban edilecekleri sırada öz anneleri *Nephele*, onlara altın postlu bir koç gönderdi. İki kardeş koça binip deniz üstünde seyredelerken *Helle*, dengesini kaybedip denize düştü ve o denize adını verdi (*Hellespontus*: *Helle*'nin Denizi=Çanakale Boğazı). *Phrixus* daha sonra *Colchis*'e, *Kral Aeëtes*'in yanına ulaştı. Kral, *Phrixus*'u iyi karşıladı ve onu kızıyla evlendirdi, buna karşılık *Phrixus* koçu kurban etti ve postunu krala sundu.
- 5 *Colchis* Kralı *Aeëtes*'in kızı *Medea*.

- 10 ve uzun süre mücadele edip mantığıyla tutkusunu
 yenemeyince, “Ah *Medea*, beyhude yere direniyorsun,
 bilmiyorum hangi tanrının yolunda durduğunu?”
 dedi, “Şaşarım, eğer bu
 ya da en azından buna benzer bir şey değilse, âşık olmak denilen
 şey.
 Çünkü neden babamın istekleri bana fazlasıyla sert görünüyor?
 15 Fazlasıyla sert de ondan! Neden yalnızca
 bir kere gördüğüm bir adamın
 ölmesinden korkuyorum? Nedir bu kadar büyük korkunun
 sebebi?
 El değmemiş göğsümden söküp at hissettiğim tutkuyu,
 eğer yapabilirsen, ah bahtsız!
 Eğer yapabilseydim, daha mantıklı olurdu!
 Ama tuhaf bir güç, istemesem de beni çekiyor; tutku başka bir şey,
 20 mantık başka bir şey salık veriyor:
 Daha iyi şeyler görüyorum ve onaylıyorum
 ama daha kötü şeylerin ardından gidiyorum.
 Neden bir yabancı için, ey soylu bakire,
 yanıp kavruluyorsun ve yabancı diyardan bir evliliği hayal
 ediyorsun?
 Bu diyar da sevmen için bir şey verebilir. *Iason* yaşar mı yoksa
 ölür mü tanrıların elindedir. Yaşasın yine de! Bunu dileyebilirim,
 25 ona âşık olmasaydım bile çünkü *Iason* hangi suçu işledi ki?
 Zalim birinin dışında kimi etkilemez *Iason*’un gençliği,
 hem soyu hem yiğitliği? Diğer şeyler eksik olsa bile kimi
 etkileyemez yüzüyle? Kuşkusuz benim yüreğimi etkiledi
 ama eğer yardım etmezsem, boğaların ağzıyla yere çalınacak
 30 ve kendi tarlası için savaşacak topraktan cana gelen
 düşmanlarla ya da vahşi bir ganimet olarak, açgözlü ejdere
 verilecek.
 Ben buna izin verirsem, o zaman bir kaplandan cana geldiğimi,
 o zaman yüreğimde demir ve taş taşıdığımı itiraf ederim!
 Neden o ölürken, izleyemem ve ölümünü görmekle gözlerimi
 35 kirletemem? Neden boğaları ona karşı kıskırtamam,
 hem topraktan doğan vahşi adamları hem uyanık ejderi?
 Tanrılar hayırlısını versin! Bunu dilemek zorunda olmadığım halde

öyle yapmalıyım. Ben, babamın krallığına ihanet mi edeceğim
ve kim olduğunu bilmediğim bir yabancı, yardımımla kurtarılacak,
40 sayemde sağ salım ama bensiz, yelkenlerini rüzgârlara açsın,
başka bir kadının erkeği olsun ve *Medea* cezaya terk edilsin diye,
öyle mi?

Eğer bunu yapabilirse ve başka bir kadını bana tercih edebilirse,
ölsün o nankör! Ama onda o yüz,
ruhunda o asalet, endamında o çekicilik varken,
45 aldatmasından ve hizmetimin unutulmasından korkmam!
Önce söz verecek ve zorlayacağım, tanrıların tanık olmasını
anlaşmamıza. Eminsen, neden korkuyorsun *Medea*? Hazırlan
ve kov bütün engelleri: *Iason* daima sana borçlu olacak,
seni evlilik töreninin yanarcasıyla kendine bağlayacak ve *Pelasg*
50 kentleri boyunca kurtarıcı olarak,
yüceltileceksin evli hanımların alayıyla.

Öyleyse ben, bacımı,⁶ biraderimi,⁷ babamı, tanrılarımı
ve doğduğum toprağı rüzgârlarla taşıyıp geride bırakayım mı?
Kesinlikle babam gaddardır, kesinlikle ülkem vahşidir,
biraderim henüz bir çocuk, bacımın duaları benimle birliktedir,
55 en yüce tanrı içimdedir! Büyük şeyler bırakmayacağım ardımda,
büyük şeyleri takip edeceğim:

Kurtardığım *Achaia* gençliğinin onurunu,
daha iyi bir diyarın ününü ve burada da ünüyle
saygın olan kasabaları, o yerlerin kültürünü ve sanatlarını
ve *Aeson*'un oğlunu, uğruna bütün Dünya'nın sahip olduğu şeyleri
60 takas etmek istediğim; o, kocam olduktan sonra bahtiyar
ve tanrıların sevdiği bir kadın olarak çağırılacağım,

başım la yıldızlara dokunacağım.
Bilmediğim ne var? Suların ortasında çarpıştığı
söylenen dağlar mı, sallara düşman *Charybdis*⁸ mi

6 Chalciope.

7 Absyrtus.

8 İtalya'yı Sicilya'dan ayıran boğazın Messina yakınındaki kıyısında yer alan kayalı-
ğın üzerinde yaşayan bir canavar olduğu rivayet edilen Charybdis, Scylla'nın tam
karşısında bulunuyordu. Günde üç kez çok miktarda deniz suyu yutarak, denizin
üzerinde yüzen her şeyi gövdesine indiriyor, civarda bulunan gemileri yutuyor ve
sonra yuttuğu suyu geri çıkarıyordu. Scylla ve Charybdis, girdabın canavar olarak
tasvir edilmiş şekilleridir.

- kâh denizi yuttuğu kâh kustuğu söylenen, yoksa vahşi köpeklerle
 65 çevrilen açgözlü *Scylla* mı, Sicilya denizinde havladığı söylenen!
 Kuşkusuz sevdiğim şeye tutunarak ve *Iason*'un bağrına yapışarak,
 engin deniz boyunca taşınacağım,
 ona sarılıp hiçbir şeyden korkmayacağım
 ya da bir şeyden korkarsam, sadece kocam için korkacağım.
 Evliliği mi düşünüyorsun ve suçuna göz boyayan adlar mı
 70 takıyorsun *Medea*? Ne kadar büyük bir günaha
 yaklaştığını gör ve elindeyken, suçtan kaç!"
 dedi, gözlerinin önünde doğruluk, bağlılık ve utanç
 durmuştu ve sırtını yere getirdiği *Cupido* teslim olmuştu.⁹
 Gidiyordu *Perses*'in kızı *Hecate*'nin kadim sunağna,
 75 gölgeli bir koruluğun ve gizli bir ormanın örttüğü,
 şimdi artık güçlüydü *Medea*, savuşturduğu aşk ateşi geri çekilmişti
 ama *Aeson*'un oğlunu gördüğünde, sönen ateş yeniden parladı.
 Yanakları kızardı ve bütün yüzüne ateş bastı,
 hani rüzgârlardan destek almaya alışkındır ya
 80 kül altında gizlenen küçük bir kıvılcım,
 büyümek ve körüklenerek eski gücünü yeniden kazanmak için
 işte öyle, *Medea*'nın artık durulan aşkı, artık zayıfladığını sandığın,
 genç adamı gördüğünde bütün görkemiyle alevlendi.
 Tesadüf bu ya *Aeson*'un oğlu, *Medea*'nın onu ilk gördüğü
 85 o günden daha yakışıklıydı: Aşık olanı bağışlayabilirdin.
 Baktı ve sanki o zaman ilk kez görmüş gibi, yüzüne
 dikti gözlerini ve akli başından giden, ne ölümlü
 bir yüz gördüğünü sandı ne de kendisini ondan aldı.
 Yabancı, gerçekten konuşmaya başladığında hem sağ elini
 90 kavradığında hem sakın bir sesle yardım istediğinde
 hem de gerdek yatağı vaat ettiğinde,
 öbürü gözyaşlarına boğulup, şöyle dedi:
 "Ne yapacağımın farkındayım, beni gerçeğin bilinmezliği değil,
 aşk aldatacak. Yardımla kurtarılacaksın,
 kurtarıldığında sözünü tut!" Öbürü, üç biçimli tanrıçanın¹⁰
 95 ayinleri üzerine ve o koruda hangi tanrısal güç varsa, onun üzerine,
 gelecekte her şekilde kaynatası olarak gördüğü babası üzerine

9 *Medea*'nın, mantığıyla Aşk tanrısının (*Cupido*) üstesinden geldiği vurgulanıyor.

10 *Hecate*, büyüler için başlıca yerler olan üç yol ağzlarına hükmederdi. Bu yerlere onun kadın şeklinde üç gövdeli, üç kafalı yontuları dikilirdi ve sunular bırakılırdı.

- hem kendi akıbeti hem o kadar büyük tehlikeler üzerine yemin etti.
Kendisine inanılan *Iason*, hemen *Medea*'nın büyü yaptığı otları
aldı,
nasıl kullanılacağını öğrendi ve sevinçle saraya gitti.
- 100 Ertesi gün Şafak, parıldayan yıldızları kovmuştu:
Halk, *Mars*'ın kutsal tarlasına toplanır
ve oturur sırtlara; alayın ortasında oturur kralın kendisi,
eflatun renkli giysisi ve fildişi asasıyla göze çarpan.
İşte, çelikten yapılma burunlarından ateş çıkarır
- 105 bronz ayaklı boğalar, ısıdan etkilenen otlar
yanar, hani içi dolu ocaklar ses verip durur ya
ya da kil fırında dağılan çakmaktaşları
ateşi emdiğinde, akışkan suların saçılmasıyla gümbürder ya
işte öyle, boğaların içeride hapsedilen ateşleri körükleyen göğüsleri
- 110 ve kavrulan gırtlakları ses verir; buna rağmen *Aeson*'dan cana gelen
karşılırlarına dikilir. Vahşi hayvanlar,
yaklaşan *Iason*'un yüzüne çevirirler
korkunç yüzlerini ve demir uçlu boynuzlarını,
çatal ayaklarıyla tozlu toprağı döverler
ve duman çıkaran böğürmelerle alanı doldururlar.
- 115 *Minyalılar* korkudan kaskatı kesilir; yaklaşır *Iason*,
çıkardıkları ateşleri hissetmez (merhem o kadar güçlüdür!),
sağ eliyle sarkık gerdanlarını okşar cesaretle
ve boyunduruğu yerleştirdikten sonra, sabanın ağır yükünü
çekmeye ve demire alışık olmayan tarlayı sürmeye zorlar.
- 120 Hayret eder *Colchisliler*, *Minyalılar* çığlıklar atar
ve cesaretini artırır. O zaman bronz miğferden alır
ejdere ait dişleri ve sürülen tarlaya saçar.
Güçlü zehirle ıslanan toprak, tohumları yumuşatır,
dişler yeterince büyür ve yeni bedenler peydah olur,
- 125 hani bir bebek, ana rahminde insan görünümünü alır ya
hani aşama aşama içeride biçimlenir ya
ve zamanı dolmadan Dünya'ya gelmez ya
işte öyle, gebe toprağın rahminde insan
sureti tamamlandığında, üretken tarlada ayağa kalktı;
- 130 daha hayret verici olan şey, birlikte doğduğu silahları
şakırdatmasıydı.
Bunların, sivri uçlu mızraklarını Teselyalı

- gencin başına fırlatmaya hazırlandığını gördüklerinde,
Pelasgların korkudan cesareti kırıldı,
Iason'u güvenli kılan *Medea* da çok korktu.
- 135 Genç adamın, bir başına onca düşman tarafından
 hedef alındığını gördüğünde
 beti benzi attı ve çöktü birden kansız, buz gibi,
 verdiği otlar yeterince etkili olmazsa diye
 yardım etmek için bir büyü söyledi ve gizli sanatını çağırdı.
Iason, düşmanların ortasına ağır bir çakmaktaşı fırlatıp
- 140 savaşı kendisinden uzaklaştırarak onlara karşı çevirdi:
 Topraktan doğan biraderler, karşılıklı yaralarla öldüler
 ve iç savaşla telef oldular. *Achaialılar* kutladılar,
 hem muzafferi tuttular hem şiddetle kucaklayıp boynuna asıldılar.
 Sen de, ey yabani kız, muzaffere sıkıca sarılmak isterdin,
- 145 girişimine engel oldu iffetin ve sarılmadın,
 seni, söylenti korkusu zapt etti öyle yapmaman için.
 Yapabildiğin, sessiz bir halde sevinmek, büyülerine
 ve onların öncüsü olan tanrılara şükretmekti.
 Geriye kalmıştı uyku bilmez ejderi¹¹ uyutmak büyü otlarla;
- 150 sorgucuyla, üç çatalı diliyle ve kancalı dişleriyle
 göze çarpan bu ejder, altın ağacın dehşet saçan bekçisiydi.
Iason, buna büyü otları *Lethe* suyunu saçtıktan
 ve huzurlu uyku sağlayan sözcükleri üç kez söyledikten sonra
 –kabaran denizi ve şiddetle harekete geçen nehirleri durduran–
- 155 uyku çöker ejderin uykudan bihaber gözlerine. Altından
 ganimetin sahibi olur *Aeson*'un kahraman oğlu gururla,
 muradının hamisi olan diğer ganimeti yanında götürüp
 muzaffer olarak, karısıyla birlikte *Iolchus* limanına ulaşır.
 Teselyalı analar ve yaşlı babalar, oğulları geri döndüğü için
- 160 hediyeler getirirler, hem tütsüler yığıp ateşe
 verirler hem bir kurban kesildikten sonra *Iason*, altın postu
 adak olarak sunar ama *Aeson* kutlamalarda yoktu,
 artık ölüme daha yakın ve geçen yıllarla yorgun olan.
 O zaman *Aeson*'un oğlu şöyle dedi: “Ey karım, kurtuluşumu

11 Dizede tanrı Mars'a adanan altın postu koruyan ejder vurgulanıyor. Bu yaratık, *Medea*'nın büyü otlarıyla uyutulduktan sonra *Iason*, *Medea*'yı da yanına alıp *Iolchus*'a gider.

- 165 borçlu olduğumu itiraf ettiğim, bana her şeyi veren
ve yaptıklarının toplamı, inancımın ötesinde olan,
büyülerin eğer şunu yapabilirse (çünkü ne yapamaz ki büyüler?),
al yıllarımdan ve aldıklarını babamınkilere kat!”
Tutamadı gözyaşlarını: Etkilendi *Medea*, bunu isteyen *Iason*’un baba
- 170 sevgisinden, terk ettiği babası *Aeëtes*’i hatırladı ve onun farklı
ruhunu;
yine de böylesi bir ruh hali göstermeden, “Ah kocam” dedi,
“nasıl bir günah çıktı ağzından? Ne yani, ben herhangi birine
senin ömründen alıp verebilecek gibi mi görünüyorum?
Ne *Hecate* buna izin versin ne de sen, uygun bir şey istiyorsun ama
- 175 sana istediğin şeyden daha büyük bir hediye
vermeyi deneyeceğim *Iason*.
Senin yıllarıyla değil ama sanatımla kaynatamın ömrünü
uzun kılacağım, eğer üç şekilli tanrıça yardım ederse
ve lütfedip işmar ederse, bu kadar büyük bir girişime.”
Üç gece geçti, Ay’ın bütün boynuzlarının birleşmesi
- 180 ve çemberini doldurması için. Dolunay parladıktan
ve Ay, bütün suretiyle yeryüzüne baktıktan sonra
evden çıkar *Medea*, bol bir elbise giyerek;
ayağı çıplak, sade saçları omuzlarına yayılan kadın,
atar adımlarını gece yarısı asude bir sessizlikle
- 185 yalnız başına: İnsanlar, kuşlar ve vahşi hayvanlar
derin bir uykudaydı; çitler hiç mırıldanmadan,
yapraklar hareketsiz sükûn içinde, nemli hava sükûn içindeydi,
yalnızca yıldızlar parlıyordu: *Medea* bunlara kollarını uzatıp,
üç kez kendi etrafında döndü, nehirden su alıp
- 190 üç kez saçını hafifçe meshetti, üç kez
haykırdı ve sert toprakta diz çöküp
“Ey Gece” dedi, “sırlara en sadık olan ve ey parlak yıldızlar,
Ay’la birlikte günlük ateşlerle tutuşturulan,
sen de, ey üç şekilli *Hecate*, girişimlerimizi bilen
- 195 ve yardımcı olarak gelen hem büyülere hem büyücülerin sanatlarına,
ey yeryüzü, büyücülerini kuvvetli otlarla eğiten,
ey hava, rüzgârlar, dağlar, nehirler ve göller,
ey koruların bütün tanrıları ve ey gecenin bütün tanrıları,
yardım edin!
Yardımla istediğim zaman, kıyıları hayret ederken, nehirler

- 200 kaynaklarına döner, çalkalanan denizleri durdururum,
 sakın duranları sallarım büyüyle, bulutları sürerim
 ve bulutları geri getiririm, rüzgârları hem kovarım hem çağırırım,
 yılanların gırtlaklarını patlatırım sözlerimle ve büyülu şarkımla,
 hem canlı kayaları hem toprağından sökülen meşe ağaçlarını
 205 hem de ormanları hareket ettiririm ve buyururum dağların
 sarsılmasını
 hem toprağın uğuldamasını
 hem ölülerin ruhlarının mezarlardan çıkmasını!
 Seni de çekerim ey Ay, *Temese* bakırları
 sıkıntını azaltsa bile. Büyükbabamın¹² arabasının,
 büyümle beti benzi atar ve muskalarımle Şafak'ın rengi uçar!
- 210 Siz, gücünü kırdınız boğaların alevlerinin ve kancalı sabana
 koştunuz yüke katlanmayan boyunlarını,
 siz, vahşi savaşı, yılandan doğanların kendilerine karşı
 döndürdünüz,
 hem hantal bekçiyi mışıl mışıl uyuttunuz hem altın postu,
 bekçisini tuzağa düşürüp Yunan kentlerine gönderdiniz:
- 215 Şimdi özsulara ihtiyacım var, sayelerinde yaşlılığın onarılp
 gençliğe dönmesi ve ilk yıllarını elde etmesi için.
 Vereceksiniz çünkü ne yıldızlar beyhude yere parladılar
 ne de kanatlı ejderlerin boyunlarıyla çektiği
 araba boş yere burada." Oradaydı *eterden* gönderilen araba.
- 220 *Medea* buna biner binmez, hem ejderlerin dizginlenmiş boyunlarını
 okşar okşamaz hem elleriyle hafif yularları sallar sallamaz,
 yücelere kapıp götürölür, *Teselya*'daki *Tempe*'nin altında uzandığını
 görür ve yılanları bildiği diyarlara yavaştırır:
Ossa'nın ve yüksek *Pelion*'un hasıl ettiği otları,
- 225 hem *Othrys*'ün hem *Pindus*'ün otlarını, *Pindus*'tan daha büyük olan
Olympus'unkileri inceler ve uygun olanları
 kâh kökünden çekip çıkarır,
 kâh kavisli bronz budama bıçağıyla keser.
 Hem bir sürü çim toplar *Apidanus*'ün kıyılarını hoşnut eden
 hem bir sürü çim, *Amphrysus*'ün kıyılarını hoşnut eden; ey *Enipeus*,
- 230 ne sen muaf kaldın ne *Peneus* ne *Spercheus*'ün suları,
 hepsi bir şey verdiler, *Boebe*'nin sazlı kıyıları da.

12 Aeetes'in babası olan Güneş tanrısı.

- Toplar *Medea*, *Euboealı Anthedon*'dan uzun ömürlü çimi,
Glaucus'un¹³ bedeninde yaptığı değişiklikle henüz ünü yayılmayan.
 Artık dokuz gün ve dokuz gece, arabasıyla ve ejderlerin
 235 kanatlarıyla bütün tarlaları dolaşan *Medea*'yı görmüştü
 geri döndüğünde. Ejderler etkilenmemiştii otların rayihaları dışında,
 buna rağmen yıllanmış eski derilerini değiştirdiler.
Medea yaklaşır durur, hem eşiğin hem kapının berisinde,
 sadece semayla örtülür ve kocasının dokunuşlarından
 240 sakınır; iki sunak kurar çimden,
 sağ yandaki *Hecate*'nin ama sol yandaki Gençlik'in.
 Bunları mine çiçekleri ve yabani çalıyla çevrelediğinde,
 çok uzaklaşmadan iki hendek kazdıktan sonra toprakta,
 ayinlerini yapar, bıçağını siyah bir koyunun gırtlığına
 245 saplar ve açtığı hendekleri kanla sıırıslıklam eder;
 sonra üzerine sıvı şarapla dolu kaplar dökerek
 ve ılık sütle dolu diğer kapları,
 aynı anda büyüü sözler söyler, hem yeryüzü tanrılarını çağırır
 hem yakarır ölülerin kralına, kaçırdığı karısıyla birlikte,
 250 acele etmesinler diye kaynatasının
 yaşlı bedenini ruhundan çalmak için.
 Bu tanrılarını yatıştırdığında hem yakarılarla hem uzun
 mırıldanmalarla,
Aeson'un tükenen bedenini semaya çıkarmalarını
 buyurur ve büyüyle dolu uykuya salıverilen bedeni,
 yere yaydığı otların içine uzatır ölü gibi.
 255 *Aeson*'un oğluna oradan uzağa,
 hizmetkârlarına oradan uzağa gitmelerini
 buyurur ve uyarır, uğursuz gözlerini sırlardan çekmeleri için.
 Dağılırlar buyurduğu gibi: *Medea* saçlarını çözdükten sonra,
Bacchaların usulünce, alev saçan sunakların çevresinde döner,
 hem parçalara ayırdığı yanarcaları kara kan çukuruna
 260 daldırır hem kanla boyanan yanarcaları, çifte sunaklarda yakar
 ve yaşlı adamı üç kez ateşle, üç kez suyla, üç kez sülfürle arıtır.
 Bu arada bronz bir kaba koyduğu güçlü iksir

13 *Glaucus* adında bir balıkçı, avladığı balıkları otların üzerine koyup sayarken, balıkların kendiliğinden sıçrayıp, yeniden denize atladıklarını görür. Bu nedenle balıkları koyduğu çimlerde farklı bir şey olduğundan kuşkulunıp birkaç parça kopararak ağzına atar ve balık adam olur.

- kaynar, hem sıçrar hem kabaran köpüğüyle aklaşır.
Orada, Teselya Vadisi'nde kestiği kökleri
- 265 ve tohumları, hem çiçekleri hem keskin özsuuları kaynatır;
ekler Doğu'nun uç kısmından elde ettiği taşları
ve kumları, *Oceanus*'un gelgitli denizinin yıkadığı;
katar hem dolunayda elde ettiği kırağuları
hem adı kötüye çıkmış bir cüce baykuşun etleriyle kanatlarını
- 270 ve vahşi görünüşünü erkek suretine dönüştürebilen¹⁴
güvenilmez kurdun iç organlarını; onlardan eksik kalmaz
Cinyps Nehri'nden ince su yılanının pullu derisi
ve uzun ömürlü bir geyiğin karaciğeri, bunların üzerine ekler
dokuz nesil görmüş geçirmiş bir karganın yumurtalarını ve başını.
- 275 Vahşi kadın bunlarla ve adsız binlerce başka şeyle
eni konu planladığı şeyi hazırladıktan sonra ölümlü adam için,
olgun bir zeytinin uzun zamandan beri kurumuş dalıyla
her şeyi karar ve altüst edip harmanlar.
İşte, sıcak bronzda karıştırıcı olan eski dal,
- 280 uzun zaman geçmeden taze, yeşil yapraklarla
donanır ve birden zeytinlerle yüklenip ağırlaşır,
hem ateşin, derin bronz kazandan köpükler sıçrattığı
hem sıcak damlaların yere düştüğü yerde
toprak yeşillenir, çiçekler ve yumuşak çimler biter.
- 285 *Medea* bu şeyleri görür görmez, kılıcını çekip yaşlı adamın
boğazını açar ve eski kanın çıkmasına izin verip,
özsuyla doldurur. *Aeson* bunları içtikten sonra
ya ağzından alarak ya da yarasından, aklar yerleşen
sakalı ve saçları siyahlaşır hemen,
- 290 zayıflığı kaçıp gider, hem solgunluğu hem bakımsız görünüşü;
çukur kırışıklar, yenilenen etle dolar
ve organları bayram eder: *Aeson* hayret eder ve bir zamanlar,
bundan kırk yıl önce böyle göründüğünü hatırlar.
Görmüştü semadan *Liber*, bu kadar büyük bir mucizenin
- 295 alametini ve aklına geldiğinde, dadılarına¹⁵ gençlik yıllarını
yeniden verebilmek için *Colchisli Medea*'dan aldı bu hediye.
Hilelerden vazgeçmez, kocasıyla birlikte yalandan düşman olmuş

14 Kurt adam.

15 Nysa Dağı'nda Bacchus'u besleyip yetiştiren nymphalar (Nyseides).

- gibi görünür *Phasisli* kadın ve *Pelias*'ın eşiğine sığınır¹⁶
yalvarıcı olarak. *Medea*'yı, kralın kendisi çok yaşlı olduğu için
300 kızları konuk eder, kurnaz *Colchislinin* kısa sürede
sahte dostluk görüntüsüyle kendisine bağladığı.
Medea, hizmetlerinin içinde en büyüğünün, *Aeson*'un üzerine çöken
yaşlılığı yok etmek olduğunu anlatırken
ve bu bölümde yoğunlaşırken,
Pelias'tan cana gelen kızlar umutlanırlar,
305 *Medea*'nın sanatıyla babalarının da aynı şekilde gençleşebilmesi için,
hem bunu arzu ederler hem sınırsızca eder
vermek için bir güvence isterler.
O, kısa bir süre sessiz kalır ve tereddüt ettiği görülür,
karşılık bekleyen kızların heyecanını
sürüncemede bırakır sahte bir ciddiyetle.
Az sonra vaat ettiğinde, "Bu hediyeğin güvencesinin
310 daha büyük olması için" der, "sürünüzün koyunları arasındaki
en yaşlı önder, iksirimle bir kuzu olacak."
Hemen sayısız yıllarla tükenmiş bir koç, çeke çeke
getirilir oyuk şakakları etrafında kıvrılmış boynuzundan.
Bunun cılızlaşmış gırtlığını, *Teselya* bıçağıyla deldiğinde
315 ve bıçağın demirini, koçun kanıyla zar zor lekelediğinde
cadı, koyunun organlarını hemen kuvvetli özsuya
daldırır derin bronz bir kazanda: Bedenin uzuvları büzüşür,
boynuzları yakar cadı, böylece boynuzlarla birlikte yılları da
ve bronz kazanın ortasında genç bir meleme duyulur.
320 Melemeye hayret eden kızların önünde birden bir kuzu dışarıya
zıplar
ve sıçrayıp kaçarak süt veren memeler arar.
Şaşkına döner *Pelias*'ın kızları ve *Medea*'nın vaadi güven
verdikten sonra, o zaman gerçekten
daha büyük bir istekle ısrar ederler.

16 Iason'un babası Aeson'un üvey erkek kardeşi ve Iolchus Kralı. Bu adamın sarayına gelen büyücü Medea, Pelias'ın kızlarını, babalarını gençleştirebileceğini söyleyerek kandırdı. Bu konudaki yeteneğini kanıtlamak için yaşlı bir koçu parçalayıp kazanda büyümlü otlarla kaynattı. Bir süre sonra kazandan körpe bir kuzu çıktı. Bunu gören ve artık hiç kuşkuları kalmayan Pelias'ın kızları, Medea'nın tarifine göre babalarını kılıçla parçalayıp kaynar kazana atıldılar ama Pelias bir daha dirilmedi. İşledikleri cinayet karşısında dehşete kapılan kızlar, kendi kendilerini sürgün edip Arcadia'ya kaçtılar.

- Güneş, üç kez *Hiberus* Nehri'ne
 daldırdıktan sonra atlarını, boyunduruklarını
 325 çıkarmıştı ve dördüncü gece, parlayan yıldızlar
 ışık saçmaya başlamıştı, *Aeëtes*'in hilekâr kızı, tez ateşe
 temiz su ve etkisiz otlar yerleştirdiğinde.
 Artık ölüme benzer uyku, rahatlayan bedeniyle krala
 ve kralla birlikte bekçilerine sahipti,
 330 büyülerin ve büyülü dilin gücünün verdiği;
 kızlar buyruldukları biçimde *Colchisli* kadınla birlikte odaya girdiler
 ve yatağın etrafını çevirdiler:
 “Şimdi neden duraksıyorsunuz uyuşuklar”
 dedi *Medea*, “çekin kılıçlarınızı ve eski kanı boşaltın,
 boş damarları taze kanla doldurmam için!”
 335 Ellerinizde babanızın hayatı ve yılları,
 eğer biraz baba sevginiz varsa
 ve boş bir umut olduğunu düşünmüyorsanız,
 babanız için yapın görevinizi, silahlarınızla yaşlılığını
 ortadan kaldırın ve kılıcınızı sapladıktan sonra kanını akıtın!”
 Bu teşviklerle, görevsever olduğu için her biri, ilk günahkâr oldu
 340 ve günahkâr olmamak için günah işledi: Yine de kendi darbelerine
 bakamadılar hiçbir şekilde, hem gözlerini döndürdüler
 hem sağ elleriyle yüzlerini dönüp vahşice kör yaralar açtılar.
 Kanı aktığı halde, *Pelias* dirseğine dayandı,
 yarı kesik bir halde yataktan kalkmaya çalıştı ve onca
 345 kılıcın ortasında rengi uçmuş kollarını uzatıp
 “Kızlarım, ne yapıyorsunuz? Hangi neden, babanızın ölümü için sizi
 silahlandırdı?” dedi. Kızların aklı gitti ve elleri yanlarına düştü;
 daha çok laf edecek adamın girtlağını kesti
Colchisli, paramparça bedeni kaynar suya daldırdı.
 350 Kanatlı ejderleriyle semaya gitmeseydi,
 cezadan muaf olmayacaktı. Kaçar yücelere, hem *Philyra*'nın
 oğlunun¹⁷ meskeni olan gölgeli *Pelion*'un üzerinde hem
Othrys'ün üzerinde, yaşlı *Cerambus*'un¹⁸ akıbetiyle ünlü olan bölge:
Nymphaların yardımı sayesinde
 kanatlarıyla semaya götürülen bu adam,

17 *Philyra*'yla *Saturnus*'un oğlu olan at adam *Chiron*.

18 *Teselya*'da *Othrys* Dağı'nda bir çoban olan *Cerambus*, *Deucalion* tufanı sırasında
 selden kurtulmak için dağa sığındı. *Nymphalar* ona kanat takarak *Cerambus*'u pislik
 böceğine (*cerambyx*) çevirdiler.

- 355 ağır yeryüzü denizle kaplandığında, üstüne dökülen
Deucalion'un sel sularından kaçmıştı zarar görmeden.
Medea, sol yanda *Aeolisli Pitane*'yi geride bıraktı,
 hem kayadan yapılma uzun ejderin suretini¹⁹
 hem *Ida* korusunu –oğlunun gizlice çaldığı boğayı,
 360 *Liber*'in sahte bir geyik suretinde gizlediği²⁰–
 hem *Corythus*'un babasının²¹ küçük bir tümsekle gömüldüğü kenti,
 hem *Maera*'nın²² tuhaf havlamasıyla korkuttuğu arazileri,
 hem *Eurypylus*'un kentini, hani *Coslu* anaların boynuzlar
 takındıkları, *Hercules*'in sürüsü çekip gittiğinde;²³
 365 hem *Güneş*'in *Rhodos*'unu hem *Ialysus* Adası'nın *Telchin*lerini,
 bakışlarıyla her şeyi mahveden gözlerinden
Iupiter'in nefret edip biraderinin dalgalarına batırdığı;²⁴
 aştı *Cea*'daki kadim *Carthaea*'nın kent duvarlarını,
 hani babası *Alcidamas*'ın, kızının bedeninden evcil güvercinin
 370 doğabilmesine hayret ettiği.²⁵
 Sonra *Hyrie*'nin²⁶ gölünü gördü ve *Cycnus*'un *Tempe*'sini,
 hani aniden kuğu olan gencin ünlü kıldığı: Çünkü *Phylus*,²⁷ oraya

19 Orpheus'un koparılan başı, Lesbos kıyısına vurduğunda bir yılan ozanın başını yemek üzere ağzını açınca Apollo tarafından taşla çevrildi.

20 Bacchus'un oğlu Thyoneus, çobanların sürüsünden bir boğa çaldıktan sonra Bacchus, oğlunun çaldığı boğayı geyiğe, onu da yakalanmaması için bir avcıya çevirmişti.

21 Paris'in, Oenone adlı İdalı bir nymphadan olduğu söylenen oğlu.

22 Trakya'da siyah bir köpeğe dönüştürülen Priamus'un karısı Hecuba vurgulanıyor.

23 Hercules sürüsüyle birlikte Cos Adası'na geldiğinde çıkan kavgada Astypalaea kentini yöneten Kral Eurypylus'u öldürür. Saldırganların çokluğu karşısında kaçmak zorunda kalan Hercules, adanın kadınlarına sığınır. Kadınlar, Hercules'i gizlemek için ona kadın elbiseleri giydirirler. Buna öfkelenen tanrıça Iuno, bütün kadınları ineğe çevirir.

24 Rodoslu tanrısal güçler. Yarı denizde yarı karada yaşayan bu varlıkların vücutlarının alt kısmı balık ya da yılan şeklinde, ayak parmaklarının arası perdeliydi. Bakışları korkunç ve kötülük doluydu. Rodos Adası'nı verimsizleştirmek için adayı, Styx Suyu'yla suladıkları söyleniyordu. Bu davranışlarından nefret eden Iupiter, onları yıldırımıyla çarparak denizin dibine attı.

25 Bir güvercin doğuran Carthaealı Ctesylla vurgulanıyor.

26 Oğlu, kuğuya dönüştükten sonra ağlaya ağlaya göle dönüşüp göle adını veren bir kadın.

27 Aetoliyalı Phylus, Pleuron'la Calydon arasındaki ormanlarda yaşayan Cycnus adında çok yakışıklı bir gence âşıkta ama Cycnus kendini beğenmiş, taş kalpli biriydi. Kendisine âşık olanlara çok kötü davranıyordu. Sonunda Phylus dışında bütün âşıkları onu terk etti, bir tek Phylus, onun kaprislerine ve sınamalarına sabırla katlandı. Nitekim Cycnus'un hatırına, önce silah kullanmadan bir aslanı öldürdü,

- bir oğlanın buyruğuyla evcil kıldığı kuşları ve vahşi bir aslanı
 getirmişti, bir boğayı da yenmişti yenmesi
 375 buyrulan ve sık sık aşkı küçümsendiği için öfkeyle,
 en son mükafat olarak boğayı isteyeni geri çevirmişti;
 o, hiddetlenip “Keşke verseydim diyeceksin” dedi ve yüksek
 kayadan aşağıya atladı. Bütün herkes öldüğünü sanıyordu
 ama kuğu kılınan, kar beyaz kanatlarıyla havada asılı duruyordu;
 380 ama anası *Hyrie*, oğlunun kurtarıldığından bihaber, ağlaya ağlaya
 eriyip aktı ve adından bir göl yaptı.
Pleuron sınır komşusudur bunlara, çırpınan kanatlarıyla
Ophiüs’un kızı *Combe*’nin, oğullarının
 darbelerinden kaçtığı yer olan;²⁸
Medea oradan, tanrıça *Latona*’ya
 kutsal olan *Calaurea* diyarına bakar,
 385 karısıyla birlikte kuşa dönüştürülen krala tanık olan;²⁹
 sağ yanda *Cyllene* vardır, anasıyla birlikte *Menephron*’un³⁰
 vahşi hayvanların usulünce düzüştüğü yer olan;
 oradan uzakta, *Cephisus*’a dönüp bakar, torununun yazgısına
 gözyaşı dökken, *Apollo* tarafından
 tombul bir fok balığına dönüştürülen³¹
 390 ve *Eumelus*’un evine bakar, havadaki oğluna yas tutan.³²
 Sonunda, yılanlarının kanatlarıyla *Corinthus*’ta *Pirene* kaynağına

sonra insanları parçalayan akbabaları canlı canlı yakaladı, en sonunda bir boğayı, *Iupiter*’in sunağına kadar yalnızca ellerini kullanarak götürdü. *Phylis*, ilk iki sınamayı tek başına başardı ama üçüncüde *Hercules*’in yardımını istemek zorunda kaldı. Bunun üzerine tanrı, ona hatır gözetmekten vazgeçmesini öğütledi. Öğüdü dinleyen *Phylis*, daha önce aslanı ve akbabaları *Cynus*’a vermiş olduğu halde, bu defa boğayı ona vermeye yanaşmadı. *Cynus* buna çok kızdı ve öfkesinden kendisini bir göle attı ve orada kuğuya dönüştürüldü.

- 28 *Euboea*l *Corybantlar*’ın annesi olduğu söylenen *nympha Combe*’nin kocası *Socus* çok haşın bir tanrıydı. Bu nedenle *Combe*, onun hışmından çocuklarıyla birlikte kaçarak, *Girit*’te *Cnossus*’a sığındı. Oradan *Phrygia*’ya sonra da *Atina*’ya, *Cecrops*’un yanına gitti. Orada bilinmeyen şartlar altında, belki de oğulları onu öldürecekleri sırada bir güvercine dönüştürüldü.
- 29 Belirsiz bir söylence. Dizede *Latona*’ya kutsal olan *Calaurea*’nın kral ve kraliçesinin kuşa dönüştürüldüğü vurgulanıyor.
- 30 *Cyllene* Dağı’nda annesiyle birlikte olduğu söylenen *Arcadialı* bir adam.
- 31 Nehir tanrısı *Cephisus*’un, *Apollo* tarafından fok balığına dönüştürülen torunu.
- 32 *Ceres* tarafından insanlara buğday ekmeyi öğretme görevi verilen *Eleusis*’in *Ceres* söylencesine bağlı en büyük kahramanı olan *Triptolemus*, *Patras*’ta *Kral Eumelus*’un konuğu olmuştu. Kahraman, dinlenmek için uyuduğunda *Eumelus*’un oğlu *Ant-heias*, ejderleri tanrısal arabaya koşup bizzat kendisi buğday ekmeye kalkıştı ama arabayı idare edemeyince düşüp öldü.

ulaşır: Burada eskiler, ilk çağda ölümlü bedenlerin
yağmur mantarlarından hasıl olduğunu söylerler.
Ama *Colchislinin* ağusuyla yeni gelin yandıktan
395 ve her iki deniz, kralın evinin alev aldığını gördükten sonra
kılıcını, oğullarının kaniyla boyar *Medea* günahkârca;
korkunç bir biçimde öç alan ana, *Iason*'un kılıcından kaçır.³³
Medea, buradan *Titan* soylu ejderleriyle taşınarak, girer
Pallas'ın hisarına,³⁴ ey dürüstlük timsali *Phene* seni
400 ve seni, ey yaşlı *Periphas*, birlikte uçarken gören³⁵
ve *Polypemon*'un torununu, yeni kanatlarına güvenen.³⁶
Kabul eder *Medea*'yı *Aegeus*,³⁷
sadece bu eylemiyle suçlanması gereken;
konukseverlik yetmez, evlilik yeminiyle onu kendine bağlar.
Artık *Theseus* gelmişti, babasının bihaber olduğu evlat,
405 mertliğiyle iki deniz arasında yer alan *Isthmus*'u uzlaştırmış olan,
ölmesi için *Medea*'nın boğan otunu katıp karıştırdığı,
bir zamanlar *Scythia* kıyılarından yanında getirdiği.
Söylerler bunun, *Echidna*'nın oğlu olan köpeğin³⁸
dişlerinden çıktığını: Gizli bir mağara vardır karanlık yarığıyla
410 ve yokuş aşağı bir yol, *Tirynslü* kahramanın,³⁹
hem gündüze hem parlayan ışıklara karşı direnen

33 *Iason*, *Colchisli Medea*'yla evlendikten sonra, her ne kadar onun büyülerinin sayesinde her şeyi elde etmiş olsa da zamanla karısından sıkıldı ve *Corinthus* Kralı *Creon*'un kızı *Creusa*'yla evlenmek istedi. Kral *Creon*, bu evliliği onayladı ve büyücü *Medea*'yı kentten sürdü ama *Medea* kentten ayrılmak için kendisine bir günlük süre verilmesini talep etti. Bu süre içinde yeni gelin için hazırladığı elbiseyi ve ziynet eşyasını, güçlü bir zehre bulayarak kendi çocuklarıyla birlikte *Creusa*'ya gönderdi. Genç kız elbiseyi giyip takıları takar takmaz, alev alev yanmaya başladı. Kızının yardımına koşan babası da aynı akıbete uğradı, saray da yandı. Bu sırada *Medea*, *Luno Tapınağı*'nda öz oğullarını öldürüp *Güneş*'in hediyesi olan kanatlı arabasıyla *Atina*'ya kaçtı.

34 *Atina* kenti vurgulanıyor.

35 Adaleti ve dindarlığıyla tanınan *Attike* Kralı *Periphas*'a, insanlar tanrıya itaat eder gibi itaat ediyorlardı ve onun için *Iupiter* adına bir tapınak yapmışlardı. Buna öfkelenen *Iupiter*, önce *Periphas*'ı ve evini, bir yıldırımla yakıp kül etmeyi düşündü ama *Apollo*'nun ricası üzerine yumuşayıp onu kartala, karısı *Phene*'yi ise balık kartalına dönüştürdü.

36 *Sciron*'un babası ve olasılıkla anne tarafından bahrikuşuna dönüştürülen *Alcyone*'nin dedesi.

37 *Pandion*'un oğlu, *Theseus*'un babası olan *Atina* kralı. *Medea*'nın göçmen olarak yurdunda kalmasına izin vermiş ve sonra onunla evlenmişti.

38 *Cerberus*.

39 *Hercules*.

- ve gözlerini çeviren *Cerberus*'u, çelikten yapılma zincirlerle bağlayıp boylu boyunca sürüklediği; çılgınca bir öfkeyle sarsılan köpek, aynı anda üç havlamayla havayı doldurur
- 415 ve beyaz köpüklerini, yeşil tarlalara saçar;
bunların kabardığını düşünürler,
hem verimli hem üretken toprağın
besininin, zarar verme gücüne sahip olduğunu.
Sert, güçlü ve emin bir biçimde hasıl oldukları için
köylüler bunları, *aconitum*⁴⁰ olarak adlandırırlar.
Bu zehri, karısının hilesiyle
- 420 düşman sandığı oğluna sundu babası *Aegeus*.
Bunu bilmeyen *Theseus*, almıştı verilen kadehi sağ eliyle,
babası, kılıcının fildişinden yapılma sapında soyunun
işaretlerini tanıdığında ve ağzından korkunç suçu savurduğunda.
Kaçar *Medea* ölümden, büyülü şarkılarıyla
hareketlendirdiği sis bulutlarıyla
- 425 ama babası, oğlunun zarar görmemesine sevindiği halde,
yine de yıldırım çarpmış gibidir,
bu kadar büyük bir suç, küçük bir an farkıyla
işlenebileceği için: Sıcak tutar sunakları ateşlerle
ve tanrıları hediyelere boğar; baltalar, kurban eder şakakları
kurdelelerle çevrelenmiş öküzlerin kashı boyunlarını.
- 430 Söylenir Atinalılar için o günden başka hiçbir günün
daha parlak ağarmadığı. Yaşlılar ve orta tabaka,
şölenleri kutlarlar ve şarabın verdiği yetenekle
şarkılar söylerler: “Ey yüce *Theseus*, sana
hayran kaldı *Marathon*, Girit asıllı boğanın kanıyla;⁴¹
- 435 *Cromyon*lu çiftçinin, domuzlardan kaygısız saban sürmesi,
senin lütfun ve eserindi;⁴² *Epidaurus* diyarı senin sayende
Vulcanus'un sopa taşıyan oğlunun öldüğünü gördü,⁴³

40 Kurtboğan otu olarak adlandırılan çok zehirli bir bitki.

41 *Theseus* burada, *Hercules* tarafından Girit'ten getirilen, *Neptunus*'un beyaz boğasını alt etmiş, sonra boğayı, Atina akropolisinde kurban etmişti.

42 *Theseus*, *Cromyon* köyünde çiftçileri öldürerek, tarlalarını sürmelerine engel olan vahşi, beyaz bir domuzu öldürmüştü. Bu domuzun *Typhon*'la *Echidna*'dan dünyaya geldiği söylenir.

43 *Theseus*'un öldürdüğü haydutlardan biri olan *Periphetes*'in babası *Vulcanus*'tu. *Epidaurus*'ta yaşayan bu adamın bacaklarında güç yoktu bu nedenle yürürken tunçtan bir koltuk değneğine dayanıyordu. Bunu aynı zamanda silah olarak kullanıp

- gördü *Cephisus* kıyıları merhametsiz *Procrustes*'i,⁴⁴
Cercyon'un ölümünü gördü *Ceres*'in *Eleusis*'i.⁴⁵
- 440 Şu *Sinis* öldü, büyük gücünü kötüye kullanan,
 hani ağaçları eğebilen ve çam ağaçlarını tepesinden
 yere doğru çeken, bedenleri geniş alana fırlatmak için.⁴⁶
Alcathous'un kentine,⁴⁷ *Leleglerin*⁴⁸
 kent duvarlarına götüren yol, güvenli
 ve açık kılınır *Sciron* öldükten sonra, haydutun saçılan kemiklerine
 445 toprak yer vermeyi reddeder, deniz yer vermeyi reddeder,
 söylenir, atılan kemiklerin zamanla katılışp kayalıklara
 dönüştüğü, kayalıklar *Sciron*'un adını taşır.⁴⁹
 Eğer unvanlarını ve yıllarını saymak isteseydim,
 yaptıkların yaşını geçerd. Senin için, ey yiğitler yiğidi,
 450 halkça niyaz ediyoruz, senin için yudum yudum şarap sunuyoruz.”
 Saray çınlar halkın yankısıyla ve destekçilerin iyi dilekleriyle,
 kederli bir yer yoktur bütün kentte.

- yakınından geçen yolcuların kafalarını patlatarak onları öldürüyordu. Theseus, Atike'den dönerken onunla karşılaştı ve *Periphetes*'i öldürüp değneğine el koydu.
- 44 Atina'da Megara yolu üzerinde yaşayan bir haydut, Damastes ya da Polypemon adıyla da anılır. Bu adamın, biri büyük diğeri küçük iki yatağı vardı. Yakaladığı yolculardan uzun boylu olanları kısa, kısa boylu olanları uzun bir yatağa zorla yatırıyor, sonra da boylarını yatağa uydurmak için uzun boyluların ayaklarını kesiyor, kısa boylularınkini ise çekip uzatıyordu. Theseus bu haydutu, yolcuları nasıl öldürüyorsa, o şekilde öldürdü.
- 45 Eleusis Kralı *Cercyon*, gelip geçen yolcuları durdurup kendisiyle güreşmeye zorluyor, sonra onları yenip öldürüyordu. Oradan geçerken Theseus da bu adamla güreşmiş ve onu havaya kaldırıp hızla yere atarak öldürmüştü.
- 46 *Neptunus*'un oğlu *Sinis* (Çamları eğen) çok güçlü bir devdi. Çam ağaçlarını eğerek bunların arasına insanları bağlıyor, ağaçları serbest bıraktıktan sonra eski şekillerine dönen ağaçların arasında kalan insanlar, paramparça oluyordu. Başka bir anlatıma göre *Sinis*, yakalayabildiği yolcuları kendisiyle birlikte bir çam ağacını eğmeye zorluyor, sonra ağacı birdenbire bırakıyordu. Ağaç, yolcuyu uzaklara fırlatıyor ve orada yere çakılan adam, paramparça oluyordu. Theseus, Atina'ya giderken *Corinthus* güzergâhında onunla karşılaştı ve yolcuları nasıl öldürüyorsa, o şekilde öldürdü.
- 47 Giritliler tarafından yakılan ve *Apollo*'nun yardımıyla *Alcathous* tarafından kent duvarlarının yeniden inşa edildiği Megara kenti.
- 48 Mısır'dan gelip Megara kent duvarlarını tahkim eden ve burada hüküm süren *Lelex* ve onun adından *Lelegler* olarak adlandırılan halk.
- 49 *Sciron* adlı cani, Megara toprakları üzerinde bulunan kayalıklarda oturuyor, yoldan geçen yolcuları ayaklarını yıkamaya zorluyor ve yolcular bu işi yaparken onları itip denize düşürüyordu. Denizdeki devasa bir kaplumbağa da onları parçalıyordu. Theseus, Troezen'den Atina'ya giderken *Sciron*'u öldürdü, onun öldürüldüğü kayalıklar da *Sciron Kayaları* olarak adlandırıldı.

- Böylece (aslında sürekli mutluluk diye bir şey yoktur ve kaygı, neşemize gölge düşürür) oğluna kavuştuktan
 455 sonra, *Aegeus*'un mutluluğu uzun sürmedi.
*Minos*⁵⁰ savaş hazırlar, askeriyle ve donanmasıyla
 güçlü olduğu halde yine de bir babanın duyduğu en güçlü öfkeyle
 ve *Androgeius*'un ölümünün öcünü almak ister uygun silahlarla;⁵¹
 yine de önce, savaş için müttefik birlikler arar
 460 güçlü lider, denizi yardığı tez donanmasıyla.
 Bu nedenle *Anaphe* ve *Astypalaea* Krallığı'nı kendine bağlar,
 (*Anaphe*'yi vaatlerle, *Astypalaea* Krallığı'nı savaşla),
 bu nedenle kendine bağlar sığlık *Myconos*'u,
Cimolos'un kalkerli kırlarını,
 kekikle çiçek açan *Syros*'u, düzlük *Seriphos*'u,
 465 mermerden *Paros*'u ve günahkâr *Arne*'nin ele verdiği
Siphnos'u, talep ettiği altını aldıktan sonra açgözlü kız,
 bir kuşa çevrildi şimdi de altın seven,
 ayakları siyah, siyah tüylerle kaplı küçük bir karga olarak.⁵²
 Ama *Oliaros* ve *Didyme*, *Tenos* ve *Andros*,
 470 *Gyaros* ve parlak zeytiniyle verimli *Peparethos*
 yardım etmez Girit gemilerine o zaman sol yandan
Oenopia'ya gider *Minos*, *Aeacus*'un⁵³ krallığına:
 Eskiler *Oenopia* olarak adlandırmışlardı
 ama *Aeacus* anasının adından ona, *Aegina* dedi.
 475 Kalabalık akın eder ve bu kadar ünlü bir adamı tanımak için
 can atar; onu *Telamon* ve *Telamon*'dan daha küçük
 olan *Peleus*⁵⁴ karşılar ve *Aeacus*'un üçüncü oğlu *Phocus*;⁵⁵

50 İupiter'le Avrupa'nın oğlu, Girit kralı ve yüz kentin efendisi.

51 Girit Kralı *Minos*'un, *Pasiphaë*'den olan oğullarından biri. Atletik oyunların her dalında çok başarılı olan bu delikanlı, *Aegeus*'un *Atina*'da düzenlediğı yarışmalara katıldı ve bütün rakiplerini yendi. Bundan kıskançlık duyan *Aegeus*, onu ülkeyi kasıp kavuran *Marathon* boğasını öldürmeye gönderdi. *Androgeius* boğaya yenik düştü. Oğlunun ölüm haberi *Minos*'a ulaştığında, o hemen bir donanma hazırladı ve *Atina* seferine çıktı. Yol üstünde *Salamis Körfezi*'nde, *Attike*'nin kilit noktası sayılan *Megara*'yı ele geçirmekle işe başladı.

52 Talep ettiği altına karşılık *Minos*'la yaptığı gizli anlaşma sonucunda onu ve askerlerini kaleye sokan *Arne*, bu eyleminden sonra cüce kargaya dönüştürüldü.

53 *Asopus*'un kızı *Aegina*'yla *Iupiter*'in oğlu olan *Aeacus*, *Aegina* Adası'nın kralıydı ve çok dindardı. *Oenopia* Adası'nda doğmuştu ve bu adayı daha sonra annesinin adından *Aegina* olarak adlandırdı..

54 *Telamon*: *Aeacus*'un oğlu, *Aiax*'in babası. *Peleus*: *Aeacus*'un oğlu, *Achilles*'in babası.

55 *Nereus*'un kızı *nympha Psamathe*'yle *Aeacus*'un oğludur, *Peleus* ile *Telamon*'un üvey kardeşidir.

- yaşlılığın ağırlığı nedeniyle yavaş yavaş
Aeacus da çıkıp gelir ve ona, gelişinin nedenini sorar.
- 480 Oğlunun acısı hatırlatılınca *Minos* iç çeker ve ona
 şöyle karşılık verir yüz halkın efendisi:
 “Oğlum uğruna sarıldığım silahlara yardım etmen ve kutsal
 savaşımın
 bir parçası olman için yalvarıyorum,
 oğlumun mezarı için teselli istiyorum.”
Asopus’un torunu buna, “Yararsız şeyler talep ediyorsun” der,
- 485 “kentimin yapmaması gereken çünkü bu ülkeden başka hiçbir ülke,
 Atinalılara daha yakın değildir: O kentle aramızda anlaşmalar var.”
 Beriki üzgün üzgün giderken,
 “Anlaşmaların sana pahalıya mal olacak”
 der ve savaşla tehdit etmenin daha uygun olduğunu düşünür
 savaş yapmaktan ve gücünü orada tüketmekten.
- 490 Hâlâ görülebiliyordu Girit donanması *Oenopia*’nın
 kent duvarlarından, rüzgâr dolu yelkeniyle hareket eden
Attica gemisi, dost limana girdiği zaman,
Cephalus’u ve aynı zamanda yurdunun buyruklarını taşıyan.
Aeacus’un oğulları, uzun süre sonra görmelerine
- 495 rağmen tanılar *Cephalus*’u, hem sağ ellerini verirler
 hem babalarının evine götürürler: Olağanüstü kahraman
 ve hâlâ eski endamının izlerini taşıyan,
 içeri girer yurdunun zeytin dalını tutarak;
 sağında ve solunda yaşları daha küçük iki oğlan,
- 500 *Pallas*’tan⁵⁶ cana gelen *Clytus* ve *Butes* vardır oldukça yaşlı adamın.
 Bir araya gelip karşılıklı sözler söyledikten sonra
Cephalus, Atinalıların buyruklarını bildirir ve yardım
 ister, hem anlaşmayı hem ataların yeminlerini yineler,
 bütün *Achaia*’nın hâkimiyetinin hedeflendiğini⁵⁷ ekler.
- 505 Böylece görevlendirilme nedenini akıcı bir ifadeyle açıkladığında,
 sol eli asasının sapında duran *Aeacus*,
 “Ey Atina, yardım isteme, al” dedi,
 “tereddüt etme, bu adanın sahip olduğu gücü ve krallığının konumu
 itibarıyla her şeyi, kendi gücün say!

56 Atinalı bir soylu, *Clytus* ve *Butes* adlı iki oğlu, *Cephalus*’la birlikte elçi olarak *Aeacus*’un yanına gelirler.

57 *Minos*’un, bütün Yunanistan’ı ele geçirme düşüncesi içinde olduğu vurgulanmaktadır.

- 510 Gücümüz eksik değil, düşman için de fazlasıyla askerim var:
Tanrılara şükür, hayırlı ve mazerete gerek duymadığım bir zaman.”
“Evet, öyle olsun” dedi *Cephalus*, “dilerim kentin, yurttaşlarıyla
büyür: Buraya gelirken, az önce gerçekten keyiflendim,
bu kadar güzel, bu kadar yaşına layık bir gençlik
- 515 beni karşılamaya geldiği için ama onlardan birçoğu nerede,
bir zamanlar kentiniz tarafından kabul edildiğimde gördüğüm?”
Aeacus iç çekti ve kederli sesiyle şöyle dedi:
“Acı dolu bir başlangıcı, oldukça iyi bir yazgı izledi;
keşke o başlangıç olmadan, sana şunları anlatabilseydim!
- 520 Şimdi sırayla anlatacağım,
çok tutmayacağım seni, sözü döndürüp dolaştırarak:
Kemikleri ve külleri duruyor, vefakâr yüreğinle sorduklarının,
onlar yitip gitti, krallığının o kadar büyük bir bölümü de!
Halkımın başına korkunç bir felaket geldi, hoşnutsuz *Iuno*’nun
öfkesi nedeniyle, odalığının adıyla adlandırılan ülkemden
nefret eden.
- 525 Ölümlü görünen felaketin ve o kadar büyük musibetin zarar veren
sebebi, kendisini gizlediği sürece şifa sanatıyla mücadele verildi:
Ölüm alt ediyordu gücümüzü, yenilmiş yerde yatan.
Başlangıçta sema, yoğun bir sisle ülkeyi
örttü ve rehavet veren sıcaklığı, bulutların içine hapsetti.
- 530 Ay, boynuzlarını birleştirip dört kez
çemberini doldururken ve inceleşip,
doldurduğu çemberi dört kez boşaltırken,
sıcak güney rüzgârları öldürücü sıcaklarla esti.
Musibetin kaynaklara ve göllere geldiği bilinir,
binlerce yılının sürülmemiş tarlalar boyunca
- 535 oradan oraya dolaştığı ve zehirleriyle nehirleri kirlettiği.
Önce köpeklerin, kuşların, koyunların, sığırların
ve vahşi hayvanların telefıyla,
illetin hızla yayılan bir gücü olduğu anlaşıldı.
Kara yazgılı çiftçi, güçlü boğaların yıkılıp ölmesine
hayret etti, saban izinin ortasında işinin başındayken;
- 540 yünlü sürüler hasta hasta melerken,
yünleri kendiliğinden düştü ve bedenleri cılızlaştı.
Bir zamanlar cesur ve kumda büyük şanı olan at

- kötüleşti, eski onurunun ödüllerini unutup
ahırda inledi, tatsız ölümle yok olup gitmek için.
- 545 Hatırlamadı öfkelenişini yabandomuzu, tez koşusuna güvendiğini
geyik, ayılar, güçlü sığırlara hücum ettiklerini.
Takatsizlik her şekilde kol gezmekteydi: Ormanlarda, tarlalarda
ve yollarda murdar cesetler yatıyordu,
havaya kötü kokular yayılıyordu.
Hayret verici şeyler söyleyeceğim:
O cesetlere köpekler, açgözlü kuşlar
550 ve boz kurtlar dokunmadı; çürüyüp eridiler, hem yaydıkları kokuyla
zarar verdiler hem musibetin geniş bir alana
yayılmasında rol oynadılar.
Ulaştı veba, biçare köylülere daha ağır kayıpla
ve büyük kentimin duvarları içinde hüküm sürdü.
İlk önce iç organlar kavrulur, gizli ateşin
555 belirtisi kızartıdır ve soluk alma biçimi: Ateşle
acı acı şişer dil, sıcak nefesle kuruyan
ağız, açık kalır ve açıklıktan ağır ağır nefes alınır;
ne yatağa ne örtülere tahammül edilebilir,
sert toprağa koyarlar göğüslerini, toprakla
560 beden soğumaz ama toprak, bedenin ateşinden yanar.
Kimse zapt edemez, hekimlere de bulaşır
vahşi musibet ve şifa sanatı, kendisini icra edenlere zarar verir:
Hastaya daha yakın olup oldukça sadakatle hizmet eden hekim,
daha hızlı ölümün kıyısına gelir; kurtuluş umudu
565 yok olduğu ve musibetin sonunu ölümde gördüklerinde,
yaşama düşkün olmazlar
ve neyin yararlı olduğuna hiç önem vermezler
çünkü hiçbir şey yararlı değildir.
Utancı bir kenara bırakıp şurada burada
kaynaklara, derelere ve geniş kuyulara yapışırlar,
içmekle susuzluk yok olmaz, hayat yok olmadan önce.
570 Onlardan ağırlaşan birçoğu, ayağa kalkamaz
ve suların içinde ölür, buna rağmen başka biri hırsla içer onları.
O kadar büyük bezginlik vardır ki biçareler, nefret veren yataklardan
atlarlar ya da güçleri, kalkmalarına engel olursa,
bedenlerini yere yuvarlarlar ve her biri, kendi evinden

- 575 kaçır, her biri için kendi evi ölümcül görünür,
 illetin sebebi de bilinmediği için bu küçük yer suç içindedir.
 Yollarda yarı ölü halde dolaştıklarını görebilirdin, ayakta
 durabildikleri sürece; başkalarını ağlarken, toprağa uzanırken
 ve son hareketle yorgun gözlerini döndürürken görebilirdin;
- 580 asılı duran semanın yıldızlarına kollarını uzatırlar,
 ölümle karşılaştıklarında bir burada
 bir şurada son nefeslerini verirken.
 O zaman düşüncelerim neydi? Yoksa olması gereken şey, yaşamdan
 nefret etmem ve dostlarımin bir parçası olmayı arzu etmem miydi?
 Gözlerimin bebeğini nereye çevirsem, orada
- 585 halk yere serilmişti, sallanan dallardan çürümüş elmaların
 ve sarsılan pırnaldan meşe palamutlarının düştüğü gibi.
 Şu yüksek tapınağı görüyorsun, karşıda uzun merdivenleriyle:
Iupiter korur onu. Kim o sunaklara beyhude yere
 tütsüler getirmede? Kaç kez bir koca, karısı için,
- 590 bir baba oğlu için yalvarıp yakarırken,
 razı edemediği sunaklar önünde can verdi,
 elinde tütsünün tüketemediği bir parçası bulundu!
 Kaç kez tapınaklara götürülen boğalar, rahip dualar
 ederken ve boynuzlarının arasına saf şarap dökerken,
- 595 darbeyi beklemeden düşüp öldüler!
 Bizzat ben, *Iupiter*'e kurban sunduğumda hem kendim hem yurdum
 hem de üç oğlum için, kurban uğursuz uğursuz böğürdü
 ve aniden, hiçbir darbe almadan yıkılıp
 yanındaki bıçakları azıcık kanıyla lekeledi;
- 600 hasta iç organları da gerçeğin işaretlerini ve tanrıların uyarılarını
 yok etmişti: Kötü huylu hastalıklar, iç organlara nüfuz eder.
 Kutsal kapıların önünde atılmış cesetler gördüm,
 ölümün daha nefret uyandırıcı olduğu sunakların önünde.
 Bazıları kendisini asıp hayatına son verir, hem ölüm korkusundan
- 605 ölümle kaçır hem kendi rızasıyla gelen ölümü çağırır.
 Ölümüne gönderilen bedenler, âdet olduğu şekilde cenaze
 töreni için taşınmaz (çünkü kapılar, cenazeleri almıyordu),
 ya gömülmeden yere uzanırlar ya da yüksek odun yığınlarına
 koyulurlar onurlandırılmadan, zaten artık hiç hürmet yoktur,

- 610 odun yığınları için savaşırılar ve başkalarına ait ateşlerle yanarlar.
Ağlayanları yoktur, başıboş dolaşır ardından yas tutulmayan
anaların, gelinlerin, gençlerin ve yaşlıların ruhları,
ne mezarlar için yer ne ateşler için ağaç yeter.
İçler acısı olaylardan duyduğum o kadar büyük öfkeyle şaşkın,
615 ‘Ey *Iupiter*’ dedim, ‘eğer yalandan söylemiyorlarsa senin
Asopus’un kızı *Aegina*’yı kollarına aldığına,
ey yüce babam, benim babam olmak seni utandırmıyorsa,
ya halkımı bana geri ver ya beni de mezara koy!’
Iupiter, şimşegiyle işaret verdi ve ardından gürlemesiyle.
620 ‘Kabul ediyorum ve yalvarıyorum, gücünün şu işaretlerinin
hayırlı olması için’ dedim,
‘bana verdiğin alameti, güvence olarak alıyorum.’
Tesadüf bu ya, yakında, geniş dallarıyla son derece nadir bulunur
bir meşe vardı *Dodona*⁵⁸ tohumundan, *Iupiter*’e kutsal.
Ben burada gördüm uzun yürüyüş koluyla yiyecek toplayan
625 karıncaları, küçük ağızlarıyla yük taşıyan
ve kurumuş kabuk boyunca yolunu tutan,
bunların sayısına hayret ederken, ‘Ey yüceler yücesi babam’
dedim,
‘aynı çoklukta yurttaşlar ver bana ve boş kent duvarlarımı doldur!’
Sarsıldı ve esinti olmaksızın hareket eden dallarıyla ses
630 verdi yüksek meşe: Dehşetli bir korkuyla uzuvlarım
titremeye başladı ve saçlarım havaya dikildi; yine de toprağa
ve meşeye öpücükler verdim, umutlandığımı itiraf etmiyordum,
yine de umutlanıyordum ve dileğimi, zihnimde canlı tutuyordum.
Gece oldu ve kaygıyla meşgul bedenimi, uyku
635 kapladı: Gözlerimin önünde aynı meşenin olduğunu,
aynı sayıda dallarıyla, aynı sayıda hayvanı dallarında
taşıdığını, aynı hareketle sarsıldığını ve tane
taşıyan yürüyüş kolunu, altta duran tarlalara saçtığını,
bunun birden büyüdüğünü, daha da büyük görüldüğünü,
640 kendisini topraktan kaldırdığını, dik bir gövdeyle ayakta
durduğunu,
zayıflığını, ayak sayısını ve koyu rengini

58 Meşe ağacının tohumunun, *Iupiter*’in kehanet merkezinin bulunduğu *Dodona*’dan getirilip *Aegina* Adası’na ekilmiş olduğu vurgulanıyor.

- bir yana bıraktığını ve uzuvlarıyla insan şekline girdiğini gördüm.
 Uykum kaçtı: Uyanık kalıp gördüklerimi, görmedim saydım
 ve tanrılardan hiç yardım gelmediğine yakındım ama evde büyük
 645 bir uğultu vardı ve insan sesleri duyduğumu zannettim,
 o zamana değin tanımadığım; bunların da uykunun işi olduğunu
 düşünürken, *Telamon* geldi çabucak ve kapıları açtıktan sonra
 ‘Baba’ dedi, ‘umduğundan ve inandığından
 daha büyük şeyler göreceksin,
 dışarı çık!’ Dışarı çıktım, düşümde gördüğüm
 650 adamlar nasılsa, öyle adamlar
 gördüm ve tanıdım sırayla: Yanıma geldiler
 ve kral olarak beni selamladılar.
Iupiter’e adağımı sundum, hem yeni halkıma kenti
 taksim ettim hem önceki çiftçilerin boş tarlalarını,
 onları da *Myrmidonlar* olarak adlandırdım,
 kökeninden yoksun etmedim adlarını.⁵⁹
 655 Bedenlerini gördün; önceden yaptıkları alışkanlıkları
 şimdi de sürdürürler: İdareli bir soydur ve zorluklara sabreden,
 kazancında ısrarcı ve kazandığını muhafaza eden.
 Yılları ve cesaretleriyle eşit olan bu adamlar, savaş için seni
 izleyecekler,
 seni hayırlı bir şekilde getiren doğu rüzgârı,
 660 (çünkü doğu rüzgârı getirmişti)
 güney rüzgârıyla yer değiştirir değiştirmez.”
 Onlar, bu türlü ve başka türlü sohbetlerle uzun uzadıya
 günü geçirdiler; günün son kısmı, yemek için
 harcandı, gece, uyku için. Güneş, altın ışığını göstermişti,
 hâlâ doğu rüzgârı esiyordu
 ve geri dönmek için yelkenleri alıkoyuyordu.
 665 *Pallas’tan* cana gelen oğlanlar, oldukça yaşlı *Cephalus’a*,
Pallas’tan cana gelenlerle birlikte *Cephalus*, kralın yanına
 gitti ama kral, hâlâ derin bir uykudaydı.
Aeacus’un oğlu *Phocus*, onları eşikte kabul etti
 çünkü *Telamon* ve biraderi, savaş için adamları bir araya
 topluyordu.

59 Aegina Adası’nda *Iupiter* tarafından karıncalardan insan kılınan ve Yunanca μύρμηξ (karınca) sözcüğünden *Myrmidones* olarak adlandırılan çalışkan ve savaşçı bir soy.

- 670 *Phocus*, iç avluya ve güzel dinlenme yerlerine
götürdü Atinalıları, kendisi de onlarla birlikte oturdu.
Aeolus'un torununun⁶⁰ elinde, bilinmeyen bir ağaçtan yapılma,
altın uçlu bir mızrak taşıdığını gördü *Phocus*.
Önce az bir şey konuşup, sohbetin ortasında
- 675 “Korulara çok düşkünüm” dedi, “ve vahşi hayvan avına,
buna rağmen elinde tuttuğun ağaçtan budanmış mızrağı,
uzun süredir merak ediyorum:
Eğer dişbudak ağacından olsaydı, kesinlikle
boz renkli olurdu; eğer kızılçık ağacından olsaydı,
sıra sıra kemerli olurdu.
Hangi ağaçtan olduğunu bilmiyorum ama gözlerim,
680 ondan daha güzel bir fırlatma mızrağı görmedi.”
Araya girdi Atinalı biraderlerden biri ve “Kullanımına,
güzelliğinden daha çok hayran kalacaksın” dedi,
“hedef aldığı şeye erişiyor ve fırlatıldığında, işi şansa bırakmıyor,
hiç kimse geri getirmeden, dönüp geliyor kana boyanmış bir halde.”
- 685 O zaman gerçekten *Nereus*'un genç torunu⁶¹ her şeyi sorar,
neden öyle olduğunu, nereden geldiğini
ve bu kadar büyük bir hediye kimin verdiğini.
Cephalus, onun sorduklarına karşılık verir ama anlatmak utanç
verici olduğu için ne bedel ödediğini,
sessiz kalır ve kaybettiği karısının
acıyla kendinden geçip gözyaşlarına boğulduktan sonra şöyle der:
- 690 “Ey tanrıça oğlu, bu mızrak beni (kim inanabilir?)
ağlatıyor, uzun süre de ağlatacak, eğer yazgı, yaşamam için bana
uzun süre verirse. Bu mızrak, sevgili karımla birlikte beni
mahvetti, keşke bu hediyeden her zaman uzak dursaydım!
Procris'ti, (belki kulağına daha çok *Orithyia*'nın⁶²
695 adı geldiyse) kaçırılan *Orithyia*'nın bacısı;
ikisinin görünüşünü ve davranışını karşılaştırmak istesen,
Procris daha layık olurdu kaçırılmaya!
Babası *Erechtheus*, onu nikâhla bana bağladı,
aşk, onu bana bağladı.

60 *Cephalus*.

61 *Phocus*.

62 *Boreas*'ın karısı, *Calais*'le *Zetes*'in annesi.

- 'Bahtiyar adam' deniyordu bana, bahtiyardım da
ama tanrılarca öyle görülmedi, yoksa şimdi de bahtiyar olabilirdim.⁶³
- 700 Kutsanmış düğünümüzden sonraki ay geçiyordu,
boynuzlu geyikler için ağlar gererken,
her zaman çiçek açan *Hymettus*'un doruğundan,
altın sarısı Şafak, karanlığı kovduktan sonra seher vakti beni gördü
ve istemediğim halde kaçırdı. Gerçekleri anlatabilirim
- 705 tanrıçanın lütfuyla: Gül renkli yüzüyle olağanüstü olsa da
ışığın sınırını tutsa da gecenin sınırını tutsa da,
nectar sularıyla beslense de ben *Procris*'i seviyordum;
Procris yüreğimdeydi, ağzımda hep *Procris* vardı.
Yatağımızın mahrem şeylerini, taze sevişmelerimizi,
yakın zamandaki
- 710 düğünümüzü ve ıssız kalan yatağımızdaki
ilk birleşmemizi anlatıp duruyordum:
Tanrıça rahatsız oldu ve 'Ey nankör, yakınmayı bırak;
Procris'e sahip ol!' dedi, 'Eğer önsezili bir yüreğim varsa,
istediğine sahip olmamayı dileyeceksin.'

63 Deion/Deioneus'un oğlu olan Cephalus, Atina Kralı Erechtheus'un kızı Procris'le evlendi ancak bu evlilikten kısa süre sonra Şafak tanrıçası tarafından kaçırıldı. Ovidius'un bu konuya ilişkin anlatısından Cephalus'un Şafak tanrıçasıyla birlikte olmadığı ve bu yüzden tanrıçanın öfkelenerek, Cephalus'un içine çok sevdiği karısı Procris'in, bir gün onu aldatabileceğine dair şüphe tohumları ektiği anlaşılmaktadır. Cephalus, Şafak'ın yanından döndükten sonra karısının sadakatinden kuşku duydu ve kılık değiştirip onu sinamaya karar verdi. Başka bir görünümde karısının gönlünü çelmek için ona uzun süre sürekli hediyeler getirdi ve iltifatlar etti. Procris çok direndiyse de sonunda başka bir adam sandığı Cephalus'la birlikte oldu. Cephalus onunla birlikte olur olmaz, kim olduğunu açıkladı, Procris utancından ve öfkesinden kendisini dağlara vurdu. Çok geçmeden vicdan azabı içinde kıvranan Cephalus, Procris'i uzun süre her yerde aradı ve onu bulup özür diledi. Bunun sonucunda karı koca barıştı ve bir süre mutluluk içinde yaşadılar. Fakat bu sefer de Procris, Cephalus'un her sabah ava gitmek üzere erkenden evden çıkmasından ve dağdaki nymphaların onu ayartmasından kuşkulandı. Bir gün Cephalus'un, hararetini söndürmesi için "Aura" (Meltem) diye birini çağırdığını ve onunla konuştuğunu duyan biri bunu Procris'e yetiştirdi. Kıskançlığa kapılan Procris, kocasını yasak aşkıyla suç üstü yakalamaya karar verdi ve onu takip etti. Avdan sonra Cephalus, bir ağacın altında dinlenirken ve Aura'yı çağırırken çahların kıpırdadığını fark etti. Hedefi iskalamayan mızrağını, Procris'in olduğu yöne fırlattı ve karısını ağır yaraladı. Ölüm anında Procris'le konuşurken durumu anladı ve Procris ölmeden, bütün gerçeği yani çağırdığının aslında bir kadın ya da nymphe değil, esintiden başka bir şey olmadığını anlattı. Ne var ki Procris kocasının kollarında öldü. Areopagus mahkemesinde cinayetle suçlanan Cephalus, yargılanıp sürgün cezasına çarptırıldı ve Attike'yi terk etti.

- Ve öfkeli tanrıça, beni ona geri gönderdi.
Döndüğümde ve tanrıçanın söylediklerini
kendi kendime düşündüğümde,
- 715 korkmaya başladım, karımın evlilik yeminimizi
hakıyla korumadığından: Güzelliği ve yaşı, zinaya
inanmamı istiyordu, ahlaki inanmamı engelliyordu;
ama yine de uzak kaldığım ve yanından döndüğüm o kadın da
suç örneği olduğu halde, biz âşıklar her şeyden korkarız.
- 720 Çekeceğim acıyı aramaya karar verdim ve hediyelerle iffetli
bağlılığını baştan çıkartmaya; bu korkuma arka çıktı Şafak
ve şeklimi değiştirdi (değişmiş görünüyordum).
Tanınmayan biri olarak, *Pallas*'ın kenti Atina'ya girdim
ve evimin içine girdim; ev, suçtan uzaktı
- 725 hem masum işaretler veriyordu
hem endişeliydi kaçırılan efendisi için,
acılar içinde güçlkle *Erechtheus*'un kızının yanına vardım.
Onu gördüğümde, şaşkınlığa uğradım ve neredeyse tasarladığım
sadakat girişiminden vazgeçtim; zor tuttum kendimi, gerçeği
itiraf etmemek için, zor tuttum kendimi,
uygun olduğu şekilde öpmemek için.
- 730 Kederliydi (ama hiçbir kadın ondan daha güzel olamazdı,
o kederli haliyle bile), ondan koparılan kocasının
hasretinden acı çekiyordu: Sen düşün, ey *Phocus*, onda nasıl bir
güzellik olduğunu, acının kendisinin nasıl öyle yakıştığını!
Ne söyleyeyim, kaç kez reddetti girişimlerimi
- 735 o iffetli kadın, kaç kez 'Ben' dedi, 'kendimi tek bir adam için
saklıyorum, nerede olursa olsun,
gonca gülümü tek bir adam için koruyorum.'
Akli başında hangi koca için sınavla denenmiş şu
büyük sadakat yeterli olmaz? Hoşnut değildim ve felaketim için
savaştım. Yazıklar olsun gözümün kararmasına!
- Servet vereceğimi söylemekle,
- 740 hediyelerimi artırmakla sonunda onu, tereddüt etmeye
zorladığımda,
haykırdım onursuz bir galip olarak: 'Burada sahte zinacın,
ey kötü kadın!
Ben, senin gerçek kocandım! Benim tanıklığımla,
ey hain kadın, yakalandın!'

- O, hiçbir şey demedi, sadece sessiz bir utançla yenik,
tuzakla dolu eşikten ve uğursuz kocasından kaçtı;
745 incinen kadın, erkeklerin bütün soyundan tiksiniş
dağlarda avare dolaşmaya başladı,
Diana'nın uğraşlarına kendini adayarak.
Terk edildikten sonra daha şiddetli bir alev, kemiklerimi
sardı; af diliyordum, hata yaptığımı itiraf ediyordum
ve verilen hediyeler yüzünden benim de aynı hataya
750 düşebileceğimi, eğer o kadar büyük hediyeler bana da verilseydi.
Bunu itiraf ettikten sonra, incinen iffetinin öcünü almadan
geri döndü bana ve uyum içinde tatlı yıllar geçirdik;
ayrıca bana, tıpkı kendisini küçük bir hediye olarak
verdiği gibi, tazısını verdi hediye olarak, Cynthuslu tanrıçanın⁶⁴
755 ona teslim ederken, 'Tez koşusuyla bütün tazıları geçecek' dediği;
aynı zamanda bir de mızrak verdi, elimde gördüğün.
Birinci hediye nasıl bir yazgısı olduğunu mu soruyorsun?
Dinle hayret verici şeyi, olan bitenin tuhaflığından etkileneceksin!
Laïus'un oğlu,⁶⁵ kendinden öncekilerin akıllarıyla anlamadığı
760 muammaları çözmüştü, kendisini baş aşağı atan da cansız
uzanıyordu,
karanlık kâhine, kendi muammalarını hatırlamayan.⁶⁶
Hemen yollandı Boeotia'daki Thebae'a başka bir musibet
(elbette müşfik Themis, bu tür şeyleri cezalandırmadan bırakmaz!⁶⁷)
ve birçok köylü, hem kendilerine hem sürülerine gelecek zarar

64 Diana.

65 Cadmus'un soyundan gelen Laïus'un oğlu Oedipus.

66 Dizide Sphinx vurgulanıyor. Yüzü kadın, ayakları ve kuyruğu aslana benzeyen, yırtıcı kuş kanatları taşıyan bu dişi yaratık, Thebae'in batısında, kentin hemen yakınında bulunan bir dağa yerleşmiş, gelip geçen yolculara bilmeceler soruyor, bilemediklerinde onları yiyordu. Bir tek Oedipus, onun sürekli sorduğu ama hiç kimsenin bilemediği bilmecelerin yanıtını doğru verdi. Bunun üzerine Sphinx, kahrından kendini kayalardan aşağıya attı ve öldü.

67 Sphinx, Thebae kentinde Ay tanrıçası olarak tapılan tanrıça Themis için kutsaldı. Bu nedenle tanrıça, onun intikamını almak üzere kente "Teumessus tilkisi" olarak adlandırılan başka bir musibet gönderdi. Thebae'a zarar veren bu tilkiye, koşuda kimse yetişemiyordu. Bunun üzerine Diana'nın Procris'e, onun da Cephalus'a hediye ettiği Laelaps adındaki tazi istendi. Bu tazi, arkasından koştuğu her canlıya yetişebiliyordu. Av başladı ama bir sonuca varılamadı. Sonunda Iupiter, Yazgı tanrıçalarına saygı göstermek ve bir çözüm yolu bulmak için her iki hayvanı da taş a çevirdi.

- 765 yüzünden vahşi hayvandan korktu. Biz komşu gençler
geldik ve geniş tarlaları ağla çevirdik.
O süratli hayvan, çevik bir atlayışla ağların üstünden atlıyor
ve kurulan tuzakların üstündeki ipleri aşıyordu.
Köpeklerden kayışlar çıkarıldı ama o, ardına düşenlerden
770 kaçtı ve sürüyü oyuna getirdi, kuştan daha yavaş olmayan hayvan.
Benim *Laelaps*'ım istendi büyük bir görüş birliğiyle
(hediyemin adı buydu): Çoktan beri
mücadele ediyordu, kendi kendine
kayışları çıkarmak için ve boynuyla geriordu zapt eden kayışları.
Henüz fırlamıştı ama artık nerede olduğunu
775 bilemiyorduk; tez köpeğin ayak izleri kumlardaydı,
kendisi gözlerden uzaktı; ondan daha tez değildi
ne bir mızrak ne sapanla döne döne atılan kurşunlar
ne de hafif bir ok, *Gortyn* yayından çıkan.
Orta alanda bir tepenin zirvesi, komşu arazileri görüyordu,
780 oraya ulaştım ve tuhaf bir koşu gösterisine tanık oldum:
Vahşi hayvanın kâh yakalandığını kâh kendisini yaralanmaktan
kurtardığını gördüm; doğrudan yol alarak,
arayı açıp kaçmadı ama ardına düşen tazyı atlatı
ve daire çizdi, düşmanı saldırmamasın diye;
785 tazy tehdit etti ve takip etti adım adım, tutar gibi göründü
ama tutamadı ve havaya boş ısırıklar attı.
Mızrağımdan yardım aldım, bunu sağ elimle dengelerken,
parmaklarımı kayışlara geçirmeye çalışırken,
gözlerimi uzaklaştırdım; gözlerimi yine aynı yere
790 çevirdim ve arazinin ortasında (olağanüstü bir şey) mermerden iki
yontu gördüm; birinin kaçtığını,
diğerin yakalamaya çalıştığını sanırdın.
Kuşkusuz koşu yarışmasında ikisinin de yenilmemesini
istedi tanrı, eğer bir tanrı onlara yardım ettiyse.”
Şimdiye kadar anlatmıştı ve sessiz kaldı: “E, mızrağın ne suçu var?”
795 dedi *Phocus*, mızrağın suçunu şöyle anlattı öbürü:
“Ah *Phocus*, mutluluk, acımın başlangıcıdır,
önce şunları anlatayım: Hoşnut eder hatırlamak mutlu
zamanı, ey *Aeacus*'un oğlu, ilk yıllarda usule uygun biçimde
karımla mutlu olduğum, mutluydu o da kocasıyla.

- 800 Karşılıklı ilgi ve kutsal aşk, bizi birbirimize bağlamıştı,
 ne o, *Iupiter*'in yatağını benim aşkıma tercih ederdi
 ne de beni elde edebilecek başka bir kadın vardı, *Venus*'un kendisi
 gelseydi bile; aynı aşk ateşi, yüreklerimizi yakıyordu.
 Güneş, ilk ışıklarıyla henüz vurduğunda zirvelere,
 805 avlanmak için coşkuyla ormanlara giderdim,
 benimle ne hizmetkârlar ne atlar ne burunları keskin
 köpekler gelir ne de düğüm düğüm ağlar bana eşlik ederdi;
 mızrağımla güvenderdim ama sağ elim, vahşi hayvan
 öldürmekten tatmin olmuştu, arıyordum serin ve gölgeli yerler,
 810 soğuk vadilerden çıkan meltemi.⁶⁸
 Hafif meltemi arıyordum bedenimi sıcak basmışken,
 meltemi bekliyordum, zorlu çalışmamın dinlencesiydi o;
 ‘Gel meltem’ (hatırlıyorum çünkü) diye çağırıp duruyordum,
 ‘hoşnut et beni ey sevgili, gir göğsümden içeri
 815 ve kavrulduğum sıcaklığı, ferahlat esintinle!’
 Belki daha çok iltifat (yazgım beni böyle çekiyordu)
 etmiş olabilirim ve ‘Sen, benim için büyük bir zevksin’
 deyip durmuş olabilirim, ‘Sen beni canlandırıyor ve okşuyorsun,
 sen sevdiriyorsun ormanları ve ıssız yerleri; senin
 820 şu soluğunu, daima yüzümde hissederim.’
 Kimin kulak verip aldandığını bilmiyorum
 mecazi sözlere ama sık sık çağırdığım meltemin,
 bir *nymph*anın adı olduğunu sanır ve bir *nymphayı* sevdiğime inanır
 uyduruk suçun düşüncesiz muhbiri; hemen
 825 *Procris*’e gider ve duyduklarını fısır fısır yetiştirir diliyle.
 Aşk, her şeye inanır: Ani bir acıyla yıkılan *Procris*,
 bana anlatıldığı gibi, düşüp bayılmış. Uzun zaman geçtikten sonra
 toparlanıp, kendisinin zavallı,
 acımasız kaderin zavallısı olduğunu söylemiş,
 hem sadakatimden şikâyet etmiş hem asılsız suçla sarsılıp
 830 hiçbir şey olandan korkmuş, korkmuş cisimsiz addan
 ve ıstırap duymuş bahtsız, sanki o gerçek bir odalıkmış gibi;
 yine de sık sık tereddüt etmiş biçare kadın, hem yanıldığını ummuş

68 Esinti, meltem anlamına gelen “aura” sözcüğü cins isim olarak kullanıldığında küçük harfle, kadın adı olarak kullanıldığında asıl metinde olduğu gibi büyük harfle (=Meltem) yazılmıştır.

- hem ihbara inanmayı reddetmiş, bizzat kendisi görmezse,
kocasının hatasını yüzüne vurmamak için.
- 835 Ertesi gün Şafak'ın ışığı, geceyi kovmuştu:
Dışarı çıktım ve ormana gittim, yine muzaffer olarak çimlerde
'Ey meltem, gel' dedim, 'yorgunluğumu al!'
Ve aniden sözlerim arasında bir iç çekiş duyduğumu sandım,
bilmiyorum nasıl olduğunu; yine de 'Gel, ey kusursuz!' dedim.
- 840 Düşen bir yaprak, yine hafif bir gürültü yaptıktan sonra
vahşi bir hayvan olduğunu düşündüm ve tez mızrağımı fırlattım:
Procris'ti ve yüreğinin ortasındaki yarayı tutarak,
'Vay bana!' diye haykırdı. Sadık karımın sesini
tanıdığımda aklım başımdan gidip sese doğru hızla koştum;
- 845 yarı ölü halde, hem kan saçılmış elbisesiyle leke içinde
hem kendi hediyesini (ah, biçare ben!) yarasından çekerken
buldum onu ve kendi canımdan daha aziz bedenini, kollarımla
nazikçe kaldırdım; elbisesini yırttıktan sonra göğsünden,
şiddetli yarayı sardım ve kanı durdurmaya çalıştım,
- 850 ölümüyle günahkâr olan beni, bırakmasın diye yalvardım.
Gücünden yoksun kalan ve artık ölmek üzere olan *Procris*, zorladı
kendisini söylemek için şu birkaç şeyi: 'Evlilik sözümüz adına,
hem yukarıdaki hem kendi tanrılarım adına yalvarırım,
sana iyi bir şekilde hizmet ettiysem, onun adına ve şimdi de
- 855 koruduğum aşkın adına, ölümümün sebebi olan
Meltem'le birleşme zıfaf yatağımda!'
dedi ve sonunda o zaman adın, yanlış olduğunu
hem anladım hem anlattım ama anlatmak neye yarardı?
Kayıp gitti ve son gücü kanla tükendi,
- 860 bir şeye bakabildiği sürece bana baktı
ve ah bahtsız, son nefesini yüzümde verdi
ama oldukça huzurlu bir ifadeyle kaygısız öldüğü görülüyordu."
Kahraman adam, hüngür hüngür ağlayarak bunları anlatırken
işte, *Aeacus* içeri girer iki oğlu ve yeni askeri
- 865 birliğiyle,⁶⁹ *Cephalus*'un güçlü silahlarıyla kabul ettiği.

69 Myrmidonlar.

VIII. KİTAP

- 1 Artık *Lucifer*, ı ışık saçan günü açığa çıkardığında ve geceyi kaçmak zorunda bıraktığında, doğu rüzgârı kesilir ve ıslak bulutlar ortaya çıkar. Tatlı güney rüzgârları, uygun hava sağlar dönmeleri için *Aeacus*'un askerlerine ve *Cephalus*'a.
- Bu rüzgârlarla yol alanlar, beklenen
- 5 süreden önce, ulaşmak istedikleri limana sevinçle varırlar. Bu arada *Minos*, *Leleg* kıyılarını harap eder ve önce askeri gücünü, *Nisus*'un yönettiği *Alcathous*'un kentinde¹ tatbik eder.
- Bu *Nisus*'un kızıl rengiyle göz alıcı bir saç tutamı, başının tepesinde saygın kır saçlarının arasında
- 10 tutunurdu, büyük krallığının güvencesi olarak.² Doğan Ay'ın boynuzları, altıncı kez yeniden ortaya çıkıyordu, hâlâ belirsizdi savaşın kaderi ve uzun süredir iki taraf arasında uçuyordu kanatlarıyla
- Zafer tanrıçası kararsız bir biçimde.
- Bir kraliyet kulesi vardı, sedalı duvarlarla örülen,
- 15 *Latona*'nın oğlunun, altın lirini bunların üstüne koymuş olduğu söylenen;³ o lirin sesi, taşla devamlı eşlik halindeydi. Sık sık oraya tırmanıp dururdu *Nisus*'un kızı⁴

1 Nisus'un krallığı sırasında Megara kenti Minos tarafından kuşatılır.

2 Başındaki kızıl saç teli yerinde durduğu sürece, Nisus'un ve kentin ele geçirilemeyeceğine dair bir kehanet vardı.

3 Giritliler Megara kentini yakıp yıkuklarında Alcathous, yıkılan kentin duvarlarını Apollo'nun yardımıyla yeniden inşa etti. Apollo duvarda çalışırken lirini üzerine koyduğu söylenen taş, bazı özelliklerini koruyordu. Bir çakıltıyla vurulduğu zaman çınlıyor ve ahenkli bir ses çıkarıyordu.

4 Minos, Megara kentini kuşattığında Nisus'un kızı Scylla, bu yabancı adama âşık oldu ve onunla evlenmek için babasının kader teli olan kızıl saçını keserek yurduna ihanet etti. Söylencenin değişik anlatımlarında Scylla'nın bunu, kendisiyle evlenmek şartıyla Minos'la anlaşılarak yaptığı anlatılır ancak Ovidius'un anlattığı öyküde, Scylla'nın babasına ve yurduna karşı yaptığı eylem karşısında Minos'un dehşete düştüğü anlaşılır. Genç kızı yanında Girit'e götürmediği için Scylla, öfkesinden denize atlayarak boş yere gemiyi takip eder. Boğulmak üzereyken tanrılar ona acıyıp Scyllayı tepeli balıkçıl (*ciris*) kuşuna, babası Nisus'u da balık kartalına dönüştürürler.

- ve arardı bir çakıltıyla ses veren taşları,
barış olduğu zamanlar. Savaş zamanında da sık sık
- 20 bakar dururdu o kuleden sert savaşın çarpışmalarına,
artık savaşın sürüp gitmesiyle komutanların da adlarını öğrenmişti,
hem silahlarını hem atlarını hem giysilerini
hem de Girit soylu sadaklarını.
Tanımişti başkalarından önce
- Europa'nın* oğlu olan komutanın yüzünü,
tanıması gerekenden daha çok: Ona göre *Minos*,
25 ya başını, tüylerle sorguçlu bir miğferle gizlediğinde,
miğferiyle yakışıklı olurdu ya da bronzdan
ışık saçan bir kalkan taktığında, kalkan takmak ona yakışırdı;
fırlatmıştı kaslı kollarıyla ağır mızrağını,
övüyordu bakire, gücüyle eşit yeteneğini;
- 30 oku yerleştirdikten sonra bükmüşdü geniş yayını, yemin ediyordu
bakire, oklarını aldıktan sonra *Apollo'nun* böyle durduğuna.
Gerçekten bronz miğferini çıkardıktan sonra yüzünü açmıştı,
eflatun giysisiyle beyaz atının eyeri süslü, seçkin
sırtına oturduğunda ve köpüklü ağzını idare ettiğinde,
35 *Nisus'un* bakire kızı güçlkle, güçlkle kendine hâkim oldu,
aklı başından gitmeden. Bahtiyardı *Minos'un* dokunduğu
mızrak,
eliyle yönettiği dizginleri, bahtiyar olarak adlandırıyordu.
Arzu eder bir şekilde gidebilmek için düşman ordusuna
bakire adımlarıyla, arzu eder
- 40 kulenin tepesinden fırlatmak için bedenini Girit
ordugâhına, ya bronz kapıları düşmana açmak için
ya da *Minos'un* istediği başka bir şey varsa,
yapmak için. Oturduğunda,
Girit kralının beyaz çadırına bakarak,
“Sevineyim mi” dedi, “yoksa üzüleyim mi bu yaşlı savaşın
45 yapıldığına, tereddüt içindeyim. Acı çekiyorum,
aşığının düşmanı olduğu için *Minos*
ama eğer savaş olmasaydı, onu hiç tanımayacaktım!
Yine de beni rehin alıp, savaşa son verebilirdi,
yoldaş olarak bana, barışın güvencesi olarak bana sahip olmak için.
Belli ki seni doğuran, ey Dünya'nın en güzel adamı,

- 50 senin gibi öyle güzeldi ki hakkıyla tanrı, onun için alev alev yandı.
 Ah, üç kez bahtiyar olurdum ben,
 eğer kanatlarımla havada akıp giderek
 Girit kralının ordugâhında durabilseydim,
 hem aşkıma itiraf edip hem hangi çeyizle beni almak
 istediğini sorabilseydim,
 yurdumun hisarlarını o kadar arzu etmemesi için!
- 55 Çünkü yere batsın umut ettiğim gerdek yatağı,
 ihanetle elde etmektense! Yine de sık sık fayda sağladı
 birçoklarına yenilmek, mütevazı muzafferin merhametiyle.
 Kesinlikle haklı bir savaş yapıyor öldürülen oğlu uğruna,
 hem bu nedenle güçlüdür hem davasını savunduğu silahlarıyla.
- 60 Düşündüğüm gibi, biz yenileceğiz;
 eğer bu akıbet, kentimin başına gelirse,
 neden benim aşkım değil de kendi savaşı, şu kentimin duvarlarının
 kilidini onun için açsın? Daha iyi bir şey, katliamsız, gecikmeden
 ve kendi kanına mal olmadan üstün gelebilmesi.
 Kesinlikle korkmayacağım *Minos*, düşüncesiz birinin senin yüreğini
 65 yaralamasından çünkü kim o kadar acımasız olabilir ve sana karşı
 bilmeden, keskin mızrağını yöneltmeye cüret eder?”
 Girişimi hoşuna gider, karar verir kendisiyle birlikte
 çeyiz olarak yurdunu teslim etmeye ve savaşa son vermeye.
 Sadece istemek yetmez! “Bir nöbetçi göz kulak oluyor girişe
 70 ve babam, kapıların kilidini muhafaza ediyor; ben bahtsız, sadece
 ondan korkuyorum, sadece o, dileğime ket vuruyor.
 Tanrılar sağlasalardı babasız olmamı! Elbette her kişi, kendisi için
 bir tanrıdır: Talih, uyuşuk yakarılara karşı koyar.
 Bu kadar büyük bir tutkuyla
 çoktan beri yanıp tutuşan başka bir genç kız,
 75 mahvetmekten zevk alırdı, aşkının karşısında duran ne varsa.
 Neden başka bir kız, benden daha gözü kara olsun ki? Ateşler
 ve kılıçlar içinden gitmeyi göze alabilirim yine de bu şey için ateşle
 ya da kılıca gerek yok, babamın saçına ihtiyacım var.
 O saç parçası, benim için altından daha değerli, o kızıl parça,
 80 beni bahtiyar ve dileğimin sahibesi yapacak.”
 Böyle şeyler söylerken, dertlerin en büyük besleyeni
 olan gece geldi ve karanlıkla cesareti arttı;

- önce rehavet çöktü, uykunun günlük dertlerle yorgun
yüreklere içine aldığı: Sessizce babasının yatak odasına
- 85 girer ve (vay melun!) kızı, öz babasını ölümcül
saçından yoksun eder. Ganimetini ele geçirdikten sonra hain,
günahkârlığının mükâfatını yanında taşır ve kapıdan çıkıp
düşmanların arasından (o kadar büyüktür hizmetine karşı güveni)
kralın yanına varır. Dehşete düşen krala şöyle söyler:
- 90 “Aşkımla suçlu salık verdi: Ben *Nisus*’un soylu kızı
Scylla, sana teslim ediyorum yurdumun ve ailemin tanrılarını;
hiçbir mükâfat istemiyorum senden başka:
- Al, aşkımla güvencesi olan
kızıl saç, şimdi benim sana bir saç değil,
babamın başını teslim ettiğime inan!” Ve melun, sağ eliyle
- 95 hediyesini uzattı. *Minos*, uzatılan hediye sakındı,
tuhaf girişimin görüntüsüyle allak bullak olup yanıt verdi:
“Tanrılar uzak etsinler seni dünyalarından, ey çağımızın yüz karası,
hem toprak hem deniz senden esirgensin!
Kuşkusuz ben izin vermeyeceğim *Iupiter*’in beşiği olan Girit’e,
100 benim dünyama, bu kadar büyük bir canavarın ayak basmasına!”
dedi ve son derece adil lider, düşmanı ele geçirip yasalar
koyduğunda, donanmanın palamarlarının çözülmesini
buyurdu ve bronz kaplı gemilerin kürekçilerle doldurulmasını.
Scylla, karınlarının burunlarının denize indirildiğini ve komutanın,
- 105 günahkârlığının mükâfatını kendisine vermediğini gördükten
sonra,
yakarlarını tükenince şiddetli bir öfkeye kapıldı
ve ellerini uzatıp, darmadağın saçlarıyla çıldırmış bir halde,
“Nereye kaçıyorsun” diye haykırdı,
“sana layıkıyla destek vereni geride bırakıp
ey yurduma yeğlediğim adam, babama yeğlediğim adam?
- 110 Nereye kaçıyorsun ey merhametsiz, zaferi
benim suçum ve benim ayıbım olan? Seni, verilen hediye, seni
benim aşkımla etkilemedi mi ve tüm umudum, tek bir adama
bağlanan? Yüzüstü bırakıldığım için nereye döneyim?
Yurduma mı? Yenilmiş yerde yatıyor! Ama ayakta kaldığını varsay,
115 ihanetimi yüzünden yüzüme kapatıldı! Nasıl bakayım babamın
yüzüne,
sana hediye ettiğim? Yurttaşlarım haklı olarak benden nefret ediyor,

- komşu devletler böyle bir evladın
örneğinden korkuyor! Sürgün ediliyorum
Dünya'dan, bir tek Girit'in yolunun bana açık olması için.
Ondan da eğer menedersen ve ey nankör, beni yüzüstü bırakırsan,
120 anan *Europa* değildir senin, konuksevmez *Syrtis*'tir,
Armenia'nın kaplanları ve güney rüzgârıyla kışkırtılan *Charybdis*'tir;
ne sen *Iupiter*'den cana geldin ne de anan, boğanın suretiyle
kandırıldı:⁵ Doğumunun uyduruk öyküsüdür o! Gerçek olan,
vahşi ve hiçbir düvenin aşkla sevmediği
125 bir boğanın, seni cana getirdiğidir. Kes cezamı,
ey babam *Nisus*! Sevinin, az önce işlediğim günahla ele verilen
kent duvarlarım! Çünkü itiraf ediyorum,
hak ettim ölmeyi ve buna layığım;
ama yine de onlardan biri, ben günahkârın incittiği,
beni öldürsün! Neden, ey işlediğim suçla galip gelen,
130 suçumu kınayacaksın? Hem yurduma
hem babama karşı işlediğim bu suç,
senin için lütuf olsun! Gerçekten senin gibi bir kocaya layıktır
o ahlaksız, vahşi bir boğayı, keresteden yapılma bir rahimle
kandıran
ve rahminde acayip bir dölüt taşımış olan.⁶ Acaba kulaklarına
ulaşıyor mu söylediklerim yoksa rüzgârlar, beyhude yere ettiğim
135 sözlerle birlikte karınlarını mı da taşıyorlar, ey nankör?
Artık, artık hayret verici bir şey değil *Pasiphaë*'nin bir boğayı,
sana tercih etmesi: Sen ondan daha vahşisin.
Vay biçare ben! Bir de hızlanmalarını buyuruyor! Küreklerle yarılan
dalga ses veriyor, benimle birlikte
aynı zamanda ülkemi de ardında bırakıyor.

5 Dizede, *Iupiter*'in boğa şekline girerek kaçırıldığı, *Minos*'un annesi olan *Europa* vur-
gulanıyor.

6 Girit'te hüküm süren Kral *Minos*, gücünü kanıtlamak için deniz tanrısı *Neptunus*'tan
ona kurban etmek üzere bir boğa vermesini ister. *Neptunus*, denizden kar beyaz bir
boğa gönderir ama hayvan *Minos*'un o kadar hoşuna gider ki kral bu boğayı tanrıya
kurban etmek istemez, bunun yerine başka bir boğayı kurban eder. *Neptunus*, bu
duruma öfkelenir ve *Minos*'un karısı *Pasiphaë*'yi, gönderdiği boğaya aşık eder. Arzuyla
tutuşan kadın, ünlü mucit ve mimar *Daedalus* tarafından keresteden yapılan bir ineğin
içine girerek bu boğayla çiftleşir. Bu çiftleşmeden kafası boğa, vücudu insan olan bir
yaratık doğar. Bu yaratık *Minos*'un boğası anlamına gelen *Minotaurus*'tur.

- 140 Hiçbir şey yapmıyorsun, ey beyhude yere hizmetimi unutan adam!
İstemesen de arkandan geleceğim ve kıvrık gemine sarılıp
uzun deniz boyunca sürükleneceğim.”

Güçlkle söylemişti; dalgaların içine atlar
hem takip eder gemileri, güç veren tutkusıyla
hem Girit karinasına tutunur nefret dolu bir yoldaş olarak.

- 145 Babası bunu gördüğünde (çünkü artık havada asılı duruyordu
ve az önce boz kanatlarıyla balık kartalı kılınmıştı),
gidiyordu çengel biçimli gagasıyla,
gemiye tutunanı parçalamak için.
Kız, korkudan gemiyi bıraktı ve hafif havanın, düşen kızı
tuttuğu görüldü, denize değmesin diye.

- 150 Yumuşak bir tüydü: Tüylü bir kuşa çevrilen genç kız,
ciris olarak adlandırılır ve bu adı, kestiği saç tutamından alır.⁷
Minos, *Iupiter* için yüz boğanın bedenini
adak olarak sundu, gemiden çıkıp Girit toprağına
ayak bastığı zaman; ganimetler asıldıktan sonra saray süslendi.

- 155 Büyümüştü doğumun yüz karası,⁸ anasının iğrenç zinası da
yayılıyordu çifte şekilli canavarın tuhaflığıyla.
Karar verdi *Minos*, bu utancı yatak odasından çıkarmaya
ve karanlık sığınaklarıyla dolambaçlı bir meskenin içine
hapse etmeye.

- Zanaat sanatına karşı yeteneğiyle ünlü mü ünlü *Daedalus*,
160 bir yapı yaptı, hem dönüş işaretlerini karıştırdı hem gözleri
yanılttı çeşit çeşit yolların kıvrımlı dönemeciyle;
hani berrak *Maeander*, *Phrygia* arazilerinde
oynar ve değişken seyriyle hem geriye hem ileriye akar ya
ve kendisiyle karşılaşp dalgalarına bakar gelmeleri için

- 165 ve kâh kaynaklara kâh açık denize doğru
kararsız sularını denetler ya, işte öyle doldurdu *Daedalus*
sayısız yolu dönemeçle, kendisi de zar zor dönebildi
eşiğe: O kadar büyüktür sığnağın hilesi.
Buraya yarısı boğa, yarısı genç bir adam olan çifte şekilli yarattığı

7 Sözcüğün Yunanca κείπειν (kesmek) fiilinden geldiği vurgulanıyor.

8 Kral *Minos*, karısı *Pasiphae*'nin doğurduğu *Minotaurus*'u, *Daedalus* tarafından karmaşık bir yapı olarak tasarlanıp inşa edilen devasa bir labirentin içine hapseder.

- 170 hapsedtikten sonra, iki kez Atinalı kanyla beslenen canavarı,
dokuz yılda bir yinelenen üçüncü kura alt etti,
şu bakirenin yardımıyla,⁹ öncekilerden hiçbirine nasip olmayan
çıkış kapısı, ipliğin gerisingeriye sarılmasıyla bulunduğunda.
Aegeus'un oğlu, hemen *Minos*'un kızını kaçırıp *Dia*'ya doğru
175 yelkenleri açtı ve merhametsiz adam, kendi yoldaşını o
kıyıda yüzüstü bıraktı. Terk edilmiş ve birçok şeye yakınan kıza
kucak açıp yardım etti *Liber*, bir takımyıldızla
parlaması için daima: Alnına taç takarak
semaya yerleştirdi. Uçar o, hafif havada;
180 uçarken, mücevherleri dönüşür ışık saçan ateşlere
ve dururlar Taç görünümünde,
dizine dayananla yılan tutanın orta yerinde.¹⁰
Bu arada Girit'ten ve uzun sürgünden nefret eden *Daedalus*,
memleket sevgisiyle de hasretlik çeken,
185 denizle engellenmişti,¹¹ "Yeryüzünü ve denizi
engelleyebilir *Minos*, en azından sema açıktır, o yolla gideceğiz,
her şeye sahip olsa bile, havaya sahip değildir"

9 Girit Kralı Minos, oğlu Androgeius'un ölümü üzerine Atinalılardan dokuz yılda bir, yedi bakir delikanlıyla yedi bakire kızdıan oluşan bir haraç talep etmişti. Atinalıların gönderdiği bu on dört genç insan, Minos tarafından canavar Minotaurus'a kurban olarak veriliyordu. Bu haracın üçüncü kez verilme zamanı geldiğinde Theseus, Minotaurus'la savaşmak için Girit'e gitti. Minos'un kızı Ariadne, Theseus'u gördüğünde ona âşık oldu ve Minotaurus'un yaşadığı labirente girdiğinde kaybolmaması için ona bir ip yumağı verdi. Böylece Theseus, canavarı öldürdükten sonra yumağı geri sararak labirentten kolayca çıktı. Bu olaydan sonra Ariadne, Theseus'la birlikte Girit'ten Atina'ya gitmek için yola çıktı. Naxos Adası'nda mola verdiklerinde, Ariadne burada uyuşakaldı, bunu fırsat bilen Theseus onu bırakıp kaçtı. Ariadne uyanıp da yapayalnız kaldığını görünce, ne yapacağını bilemedi ve büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Neyse ki Bacchus ve maiyeti oradan geçiyordu. Tanrı, Ariadne'yi görür görmez âşık oldu ve onunla evlendi.

10 Bacchus, Ariadne ile evlendikten sonra onu Olympus'a götürdü ve Ariadne'ye düğün hediyesi olarak Vulcanus'un eseri olan, altından yapılma ve mücevherlerle süslü bir taç verdi. Bu taç, daha sonra gökyüzüne yerleştirildi ve Corona Borealis (Kuzey Tacı) olarak bilinen takımyıldızla dönüştü. Bu yıldız, Hercules'in takımyıldızıyla Aesculapius'un "Ophiuchus" (Yılan tutan/taşıyan) adıyla gökyüzüne yerleştirilen takımyıldızı arasında durur.

11 Kral Minos, Daedalus'u ve oğlu Icarus'u, Minotaurus'la ilgili sırrı kimseye söylemeleri için hiçbir çıkışı olmayan ve denizin ortasında yer alan bir kuleye hapseder. Daedalus bu kuşların uçuşunu inceler ve yaptığı kanatları balmumuyla yapıştırıp oğlu Icarus ile birlikte kaçır. Henüz yeni yetme bir genç olan Icarus, babasının sözünü dinlemeyerek Güneş'e çok yakın uçmaya başlar. Bu nedenle kanatlarını tutan balmumu erir ve Icarus denize düşerek ölür.

- dedi ve aklını bilinmeyen sanatlara verdi,
doğanın düzenini de değiştirdi çünkü yerleştirdi sırayla tüyleri,
190 en küçükten başlayıp uzunun ardından gelen daha kısalarla,
eğimle meydana geldiklerini düşünebilmen için; hani kırsal kaval,¹²
birbirine eşit olmayan kamışlarla art arda yükselir ya, işte öyle.
O zaman sicimle ve balmumuyla orta ve en alt kanatları tutturdu,
böylece düzenlediği kanatları, küçük bir kavisle döndürdü,
195 gerçek kuşları taklit etmek için. Oğlu *Icarus*, yanında
duruyordu, kendisini tehlikeye sürükleyeceğini bilmeden,
kâh gülümseyen yüzüyle, esen havanın hareket ettirdiği
tüyleri yakalamaya çalışıyordu
kâh başparmağıyla altın renkli balmumunu
yumuşatıyordu ve kendi oyunuyla, babasının hayret verici
200 işine engel oluyordu. Giriştiği işe son kez el
attıktan sonra zanaatkâr, çifte kanatlarla kendi bedenini
dengeledi ve hareketlendirdiği kanatlarla havada asılı kaldı.
Öğretti oğluna da ve “*Icarus*” dedi, “orta sınır çizgisinde
ilerlemen için uyarıyorum seni, daha aşağıya inersen,
205 suyun tüylerini ağırlaştırmaması
ve daha yükseğe çıkarsan, ateşin yakmaması için:
Her iki yol arasında uç, sakın bakma *Boötes*’e
ya da *Helice*’ye ve *Orion*’un çektiği kılıca,
benim önderliğimde yol al!” Aynı zamanda uçuş kurallarını
anlattı ve sonu bilinmeyen kanatları, omuzlarına taktı.
210 İşiyile uyarıları arasında yaşlı yanakları ıslandı
ve baba elleri titredi, öpücükler verdi oğluna
bir daha yinelemeyeceği. Hem kanatlarıyla yükselerek
önünde uçar hem yoldaşı için korkar tıpkı bir kuş gibi, hani narin
yavrusunu yüksek yuvasından havaya sevk eden.
215 *Daedalus*, teşvik eder ardından gelmesi için
ve yıkım getiren sanatını öğretir,
hem hareket ettirir kendi kanatlarını
hem oğlununkilere dönüp bakar.
Bunları, sallanan oltasıyla balık yakalayan biri,
ya değneğine dayanan bir çoban
ya da sabanının sapına dayanan bir çiftçi
görür ve şaşıp kalırlar; *etere* doğru yol alabildikleri için

12 Pan flüdü vurgulanıyor.

- 220 onların tanrılar olduğuna inanırlar. Artık *Iuno*'nun
Samos'u sol yandaydı (*Delos* ve *Paros* geride kalmıştı),
Lebinthus sağ yandaydı ve balla zengin *Calymne*,
oğlan pervasız uçuşundan zevk almaya başlayıp
önderini bıraktığında ve semanın arzusuyla kendinden geçip
225 oldukça yüksek bir yol aldığında; tez Güneş'in yakınlığı,
yumuşatır kokulu balmumunu, kanatların yapışkanı olan.
Eriyip gitmişti balmumu: *Icarus*, çıplak kollarını sallar
ve kürekten yoksun, hiçbir şekilde havayı hissetmez,
babasının adını çağıran ağzı,
230 yeşil sulara karışır, adını ondan alan;¹³
ama bahtsız babası –artık baba olmayan– “*Icarus*” dedi,
“*Icarus*” dedi, “neredesin? Hangi bölgede seni arayayım?”
“*Icarus*” deyip duruyordu: Kanatları gördü suların üstünde,
hem kendi sanatına lanet etti hem cansız bedeni mezara
235 gömdü, o diyar da gömülenin adıyla adlandırıldı.
Bunu, zavallı oğlunun cansız bedenini gömerken,
geveze keklik çamurlu hendekten gözetledi,
hem kanatlarıyla alkış tuttu hem şarkısıyla sevindiğini kanıtladı,
o zamanlar eşsiz bir kuş olan, hem daha önce hiç görülmeyen
240 hem yakın zamanda kuş kılınan,
ey *Daedalus*, senin kalıcı suçun olarak:¹⁴
Çünkü sana teslim etmişti yazgısından bihaber bacın
kendi oğlunu eğitmen için, doğum günü yapıldıktan sonra
on iki yaşındaki oğlanı, öğretileri hemen kavrayan.
Hatta o, balığın orta yerindeki omurgasını inceleyip
245 örnek aldı; keskin bir demire bir sıra boyunca
dişler oydu ve testerenin kullanımını hayata geçirdi.
İlk kez o, demirden iki kolu, tek bağlantı noktasından
bağladı, eşit mesafe uzaklıkta onlardan
birinin dik durması, diğerinin daire çizmesi için.¹⁵

13 *Icarus*'un düştüğü deniz, *Mare Icarium* (*Icarus*'a ilişkin olan deniz=*Icarus*'un Denizi) olarak adlandırılır.

14 *Daedalus*'un kız kardeşi olan *Perdix*'in oğlu *Talus* vurgulanıyor. *Perdix*, oğlunu dayısının yanına çırak olarak vermişti ama çocuk, yeteneği ve icatlarıyla dayısını geride bıraktı. Testerenin, pergelin ve çömlekçi çarkının icadı ona mal edilir. *Daedalus* kıskançlığa kapıldı, çocuğu *Atina* hisarının kayalıklarından aşağıya attı ama *Minerva*, çocuğa acıyıp onu bir keklığe dönüştürdü. Latin dilinde *perdix*, keklik anlamına geldiği için *Talus*'un asıl adının *Perdix* olduğu ve kuşa çevrildikten sonra *Daedalus*'un düşerek ölen oğlu *Icarus*'un cenazesine sevinç içinde katıldığı söylenir.

15 *Pergel* vurgulanıyor.

- 250 *Daedalus* haset etti ve *Minerva*'nın kutsal hisarından baş aşağı fırlattı çocuğu, düştüğü yalanını kıvrıp ama onu, dâhilere destek olan *Pallas* yakaladı, hem bir kuşa çevirdi hem havanın ortasında tüylerle kapladı. Bir zamanlar kıvrak zekâsının gücü, kanatlarına
- 255 ve ayaklarına geçti, adı da önceki gibi kaldı. Bu kuş, bir kuş olduğu halde ne bedenini yükseklere çıkarır ne de yuvasını, dallarda ve yüksek ağacın tepesinde yapar, yere yakın uçar ve yumurtalarını çalılarının içine koyar, eski düşüşünü hatırlayıp yükseklerden korkar.
- 260 Artık Etna'nın diyarı¹⁶ sahipti yorgunluktan tükenen *Daedalus*'a yalvarıp yakaran için silaha sarıldıktan sonra *Cocalus*, nazik bir şekilde muamele görüyordu. Artık Atina, acı dolu vergiyi ödemeyi bırakmıştı *Theseus*'un cesaretiyle: Şakakları çelenkle süslenir, cengâver *Minerva*'yı
- 265 *Iupiter*'le ve başka tanrılarla birlikte çağırırlar, hem adak kaniyle hem verilen hediyelerle hem de yığın yığın tütsülerle onurlandırılır. Söylenti, dolaşa dolaşa yaymıştı Yunan kentleri boyunca *Theseus*'un adını. Varsıl *Achaia*'nın elde ettiği halklar, bunun yardımını istediler gözyaşlarıyla büyük bir tehlike için;
- 270 bunun yardımını istedi *Calydon*, *Meleager*'e¹⁷ sahip olduğu halde, kaygıyla yalvarıp yakarak. Yardım istemenin nedeni, bir domuzdu, saldırgan *Diana*'nın hizmetkârı ve intikamcısı olan. Çünkü söylerler *Oeneus*'un, bereketle dolu yılın ürünlerinin ilk yemişlerini *Ceres*'e, şaraplarını *Bacchus*'a,
- 275 akışkan zeytinyağını sarı saçlı *Minerva*'ya sunmuş olduğunu; zirai tanrılardan¹⁸ başlanan kıskandıran sunu, bütün semavi tanrılara ulaştı: Tütsüsüz, bir başına bırakılan *Latona*'nın

16 Sicilya.

17 *Calydon* Kralı *Oeneus*'la *Thestius*'un kızı olan *Althaea*'nın oğlu, *Deianira*'nın erkek kardeşi. Katıldığı *Calydon* yabandomuzu avı sırasında *Atalanta*'ya âşık olur. Yabandomuzunu öldürdükten sonra, ganimeti *Atalanta*'ya vermek istediğinde, dayıları olan *Plexippus* ve *Toxeus*, ona karşı çıkarlar. Çıkan kavgada *Meleager*, her iki dayısını da öldürür. Bu haberi alan annesi *Althaea*, *Meleager*'in ömrünün bağlı olduğu odunu ateşe atarak, onun, görünmeyen alevlerle ölmesine neden olur, kendisini de asar.

18 *Ceres*, *Bacchus* ve *Minerva*, ziraatin mucitleridir.

kızının¹⁹ sunağının, ziyaret edilmediğini söylerler kız kuruları.
Öfke de tanrıları harekete geçirir:

- “Ama cezasız bırakıp sineye çekmeyeceğim,
280 onuruma leke düşürülen ben, ‘intikamını almadı’ denilmeyeceğim”
dedi ve hor görülen tanrıça, intikamcı domuzunu *Oeneus*’un
tarlalarına gönderdi, ondan daha büyük boğalara çimenli *Epiros*’un
sahip olmadığı, Sicilya tarlalarının ise
daha küçük boğalara sahip olduğu.
Kanla ve ateşle parlar gözleri, serttir uzun boynu;
285 sert mızraklara benzer kılları dikilir havaya
ve kılları, tıpkı kazık gibi durur, tıpkı uzun kargılar gibi;
boğuk sesiyle birlikte geniş omuzları boyunca
sıcak köpük akar, dişleri Hint fillerininkiyle eşittir,
ağızdan ateş çıkar, soluğuyla yapraklar yanar.
290 O domuz, az önce yeşillikte büyüyen mısırları,
ayaklarının altında çiğner,
şimdi çiftçilerin gözyaşı dökmesi için
olgunlaşmış dileklerini talan eder
ve başaklardaki buğdayı keser: Harman yeri beyhude yere,
buğday ambarları beyhude yere vaat edilen hasadı bekler;
yerlere saçılır, uzun asma filiziyle birlikte yüklü yemişler
295 ve dallarıyla birlikte daima yapraklanan zeytin ağacının tanesi.
Hiddetlenir koyunlara da bunları ne çoban ne köpek
koruyabilir ne de vahşi boğalar, sığırlarını.
Halk kaçışır ve kent duvarları içinde olmadan,
güvende olmadıklarını düşünür: *Meleager* ve
300 gençlerden seçilen bir bölük, bir araya gelir şan arzusuyla:
Tyndareus’un ikiz oğulları,²⁰ biri boksta nam salmış,
diğeri at üstünde; ilk gemi yapımcısı *Iason*;
Pirithous ile birlikte *Theseus* (talihli ve uyumlu birliktelik);
Thestius’un iki oğlu;²¹ *Aphareus*’un oğulları *Lynceus*

19 Diana.

20 Dizede, ikiz kardeşler olan Castor ve Pollux vurgulanıyor. Lacedaimon Kralı Tyndareus’la evli olan Leda, kuğu şekline giren Iupiter’le birlikte olduğu gece kocasıyla da birlikte olur. Bu birliktelikten Castor ve Pollux ile Helene ve Clytaemnestra doğar.

21 Meleager’in annesi Althaea’nın erkek kardeşleri olan Plexippus ve Toxeus.

- 305 ve tez *Idas*; artık kadın olmayan *Caeneus*;²²
 cengâver *Leucippus*²³ ve kargısıyla seçkin *Acastus*;
Hippothous ve *Dryas*; *Amyntor*'dan cana gelen *Phoenix*;
Actor'un oğulları;²⁴ *Elis*'ten gönderilen *Phyleus*.
Telamon da oradaydı, yüce *Achilles*'in babası da
 310 hem *Pheres*'in oğluyla²⁵ hem *Boeotialı Iolaus*'la birlikte;
 yorulmak bilmez *Eurytion* ve koşuda yenilmez *Echion*,
Naryxlü Lelex, *Panopeus*, *Hyleus* ve cesur
Hippasus, henüz gençlik yıllarında olan *Nestor*;²⁶
Hippocoön'un kadim *Amyclae*'dan gönderdikleri,
 315 *Penelope*'nin kaynatası,²⁷ *Parrhasialı Ancaeus*'la birlikte;
Ampycus'un gaybı bilen oğlu;²⁸ henüz karısından emin olan
Oecles'in oğlu;²⁹ *Lycaeus* korusunun şanı olan *Teguslu kız*³⁰.
 Parlak bir süs iğnesi tutuyordu giysisinin üst kısmını,
 saçları sadeydi, tek bir düğümle toplanmış;
 320 sol omzundan sarkan fildişi sadak (oklarının kılıfı),
 ses çıkarıyordu, yayı da sol eliyle tutuyordu;
 böyleydi kıyafetiyle; bir yüzü vardı, gerçekten diyebilmen için
 oğlan çocuğunda bir genç kız yüzü, genç kızda bir oğlan yüzü.
 Bunu, aynı zamanda gördü, aynı zamanda arzuladı *Calydonlu*
 325 kahraman, tanrı engel olduğu halde,³¹ hem içten içe yandı
 alev alev hem "Ey talihli kız, eğer tenezzül edersen" dedi,
 "herhangi bir erkeğe..."; ne zaman
 ne de utangaçlığı izin verdi daha fazla şey

22 *Elatas*'un oğlu olan *Caeneus*, önce *Caenis* adında bir genç kızdı ama *Neptunus* ona âşık olunca, kendisini silah işlemez bir erkeğe dönüştürmesini istedi. Böylece deniz tanrısı onun bu isteğini yerine getirdi.

23 *Aphareus*'un erkek kardeşi, *Hilara* ile *Phoebe*'nin babası.

24 *Eurytus* ve *Cleatus*.

25 *Admetus*.

26 *Ovidius*, *Calydon* yabandomuzu avının *Troya Savaşı*'ndan önce gerçekleştiğini belirtmek için *Nestor*'un yaşını vurguluyor çünkü *Nestor* doksanlarına vardığında *Troya Savaşı*'na katılmıştı, *Troya*'yı yağmalayanların babaları da *Calydon* yabandomuzu avına katılmışlardı.

27 *Laërtes*.

28 *Mopsus*.

29 *Amphiaraus*.

30 *Atalanta*.

31 Düğün tanrısı *Hymenaeus*, *Meleager*'in yazgısında *Atalanta*'yla evlilik olmadığı için engel oluyor.

söylemesine; büyük karşılaşmanın oldukça

zorlu görevi, harekete geçirdi.

Ağaçlarla dolu bir orman, hiçbir çağın yere devirmediği,

330 başlar düz bir alandan ve bayır aşağı tarlaları görür uzaktan.

Adamlar buraya geldikten sonra, bir kısmı ağları gerer

bir kısmı köpeklerden kayışları çıkarır, bir kısmı takip eder
domuzun bıraktığı ayak izlerini ve tehlikeyi bulmak isterler.

Derin bir vadi vardı, nehir suyunun yağmur gibi

335 aşağıya aktığı yerde; tutar gölcüğün dip yerlerini

esnek söğüt ağacı, yumuşak ayak otları, bataklık sazları,

hem sepetçi söğütleri hem uzun hasır otu

altında biten küçük kamışlar.

Kışkırtılan domuz, buradan düşmanların ortasına şiddetle

atılır, tıpkı bulutlar kışkırtıldığında çakan şimşekler gibi,

340 koşusuyla yere serilir kuru ve teptiği orman

çatırdar. Gençler bağırır ve mızraklarını

öne çıkarıp cesur bir biçimde

sağ ellerinde tutarlar, geniş demir uçlarını ileri geri hareket ettirerek.

Domuz koştu ve fırlattı köpekleri, her biri öfkeden kuduran

hayvana

karşı koyduğu için ve havlayanları, yan vuruşuyla bozguna uğrattı.

345 *Echion*'un koluyla fırlatılan ilk mızrak,

boşa çıktı ve bir akçaağaç gövdesine hafif bir çentik açtı;

sonraki mızrak, eğer aşırı güçle fırlatılmasaydı,

domuzun hedef alınan sırtına saplanacak gibi göründü

ama oldukça uzağa gitti, *Pagasaeh Iason*'du mızrağın nişancısı.

350 “*Ey Apollo*” dedi *Ampycus*'un oğlu,

“eğer sana taptıysam ve tapıyorsam,

bahşet bana istediğim şeyi, mızrağımla tam isabet vurmak için!”

Tanrı yakarısına işmar etti,

yapabileceği kadarı için: Vuruş ondan geldi

ama domuzu yaralamayan çünkü *Diana*, demir ucu,

uçan mızraktan ayırmıştı; hedefe odun gitti, sivri ucu olmadan.

355 Vahşi hayvanın öfkesi katlandı,

şimşekten daha hiddetli yanıp tutuştu;

alev çıkar gözlerinden, alev salar göğsünden de

hani mancınk gerildikten sonra, harekete geçirilen kütle uçar ya

- hedef aldığı için ya kent duvarlarını ya da askerle dolu kuleleri, işte öyle, domuz, kendinden emin bir atakla gençlerin üzerine
- 360 atılır, hem *Hippalmus*'u hem *Pelagon*'u sağ tarafı kollarlarken, yere serer. Yoldaşları, yerde yatanları çabucak götürdüler ama *Hippocoon*'un oğlu *Enaesimus* öldürücü darbelerden kaçamadı, telaş edip kaçmaya hazırlanırken, diz çukuru kesildiği için gücü akıp gitti.
- 365 Belki *Pyloslu*³² da ölebilirdi Troya Savaşı'nın zamanından önce ama kargısını yerleştirdikten sonra, bütün gayretiyle en yakında duran ağacın dallarına sıçradı ve yerinden emin, kaçtığı düşmanına yukarıdan baktı; o vahşi, bir meşe ağacının gövdesinde bileylediği dişleriyle
- 370 mahvetmek için uğraşır ve yeni bilelediği silahlarıyla cesur, yüce *Eurytus*'un oğlunun³³ uyluğunu, kancalı ağızıyla parçalar; ama ikiz biraderler, henüz semavi yıldızlar olmayan, ikisi de seçkin, ikisi de kardan daha beyaz atlarına biniyordu, ikisi de ileri geri hareket ettirdikleri
- 375 kargılarının ucunu, sarsılan bir hareketle atıyordu, yaralayacaklardı, eğer kılı hayvan, gölgeli ağaçların arasında olmasaydı, ne mızraklarla ne atla erişilebilir bir yer olan. Peşine düştü *Telamon* ve hırsla giderken, dikkatsizce tutunduğu ağaç gövdesinden baş aşağı düştü,
- 380 *Peleus* bunu sakinleştirirken, *Teguslu* kız, tez okunu yayına yerleştirdi ve kıvrılan yayından gönderdi, vahşi hayvanın kulağının altından saplanan ok, sıyrıp geçti bedeninin üstünü ve az bir kanla kıllarını boyadı; yine de genç kız, kendi vuruşunun başarısından daha mutlu
- 385 değildi *Meleager*'inkinden: İlk onun gördüğü düşünülür, ilk onun kanı görüp yoldaşlarına gösterdiği ve "Cesaretine layık bir onur taşıyacaksın" dediği. Adamlar utançtan kızardılar, birbirlerini yüreklendirdiler, hem haykırarak ruhlarını kattılar hem sıra gözetmeden mızraklarını fırlattılar:
- 390 Fırlatılan mızrakların çoğu isabet etmedi ve vuruşları, hedefi es geçti. İşte, çifte ağızlı balta taşıyan *Arcadialı Ancaeus*, yazgısına karşı kudurup

32 Dizede, *Pyloslu* Nestor vurgulanıyor.

33 *Hippasus*.

- “Öğrenin, erkek silahlarının
kadın silahlarına nasıl üstün geldiğini,
ey delikanlılar, bana bırakın bu işi!” dedi,
“*Latona*’nın kızı, kendi silahlarıyla koruyabilir onu,
395 *Diana* istemese de benim sağ elim öldürecek onu.”
Büyük konuşan ağzıyla kabara kabara böyle şeyler söylemişti
ve iki başlı baltasını her iki eliyle kaldırıp
ayak parmaklarının üstünde dikilmişti, darbelere karşı başı eğik:
Saldırdı cüret eden adama vahşi hayvan,
ölümü için en yakın yoldan,
400 kasıklarının üstüne geçirdi çifte dişini,
Ancaeus düşüp öldü, sel gibi kanla aktı tümüyle
dışarı dökülen iç organları ve toprak, kanla sıırıslıklam oldu.
Gidiyordu düşmana karşı *Ixion*’un oğlu
Pirithous, güçlü sağ eliyle av mızrağını sallayarak:
405 “Uzak dur” dedi ona *Aegeus*’un oğlu,
“ey canımdan daha aziz olan,
ruhumun parçası! Uzakta durabilir
yiğit adamlar, *Ancaeus*’a zarar verdi aceleci cesareti”
dedi ve bronz uçlu ağır mızrağını hızla fırlattı;
iyi bir şekilde fırlatıldığı halde, güçlü dileğine
410 engel oldu meşe ağacından yapraklı bir dal.
Fırlattı *Aeson*’un oğlu da mızrağını, tesadüfen domuzdan
masumca havlayan bir köpeğin ölümüne çevrilen
ve böğürlerinden geçip iç organlarından yere çivileyen.
Ama *Oeneus*’un oğlunun³⁴ eli, durumu farklı kıldı:
İki mızrak fırlattıktan sonra,
415 ilki yere, diğeri hayvanın sırtının orta yerine saplandı.
Anında domuz kudururken, bedenini bir daire içinde döndürüp
tiz sesler çıkarırken, taze kanla birlikte köpük saçtı,
yarayı veren yakınındaydı ve düşmanını öfkeliendirdi,
parlak av mızrağını omuzlarına sapladı.
420 Yoldaşları sevincine tanıklık ettiler neşeyle bağırarak
ve yengi kazanan sağ elini,
sağ elleriyle birleştirmek için yarıştılar,
hem geniş zeminde yatan vahşi azmana

34 Meleager.

- hayret ederek baktılar hem dokunmak için henüz güvenli olmadığını düşündüler ama yine de her biri kargısını kana buladı.
- 425 *Meleager* ayağını koyup domuzun ölümcül başına bastırdı ve şöyle dedi: “Ey *Atalanta*, benim hak ettiğim ganimeti al ve şanımla, seninle birlikte anlam bulsun!”
- Hemen domuzun sert kıllarla kaplı postunu, ganimet olarak verdi ve kocaman dişleriyle göze çarpan yüzünü.
- 430 Genç kız için neşe kaynağıdır hediyeyle birlikte hediyenin sahibi. Diğerleri kıskandılar, homurdanmalar vardı bütün topluluk içinde. Onların içinden *Thestius*’un oğulları³⁵ kollarını uzatıp yüksek sesle, “Haydi bir kenara bırak be kadın, bizim şanımızı çalma!” diye bağırdılar, “Güzelliğine güvenin, seni
- 435 aldatmasın, uzak olmasın sana, aşkla ele geçirdiğin hamin!” Bundan geri aldılar hediyeyi, öbüründen hediyenin hakkını. *Mars*’ın oğlu³⁶ tahammül etmedi ve öfkeyle kabarıp “Öğrenin, başkasının şanına göz diken çapulcular” dedi, “başarıların, tehditlerden ne kadar farklı olduğunu.”
- Ve çıkardı günahkâr
- 440 kılıcıyla *Plexippus*’un yüreğini, böylesi bir şeyden hiç korkmayan; biraderinin öcünü aynı şekilde almayı isteyip biraderine benzer bir yazgıdan korktuğu için ne yapacağına tereddüt eden *Toxeus*’un tereddüt etmesine izin vermedi uzun süre ve önceki ölümlerle silahını, ortağının kanıyla tekrar ısıttı.
- 445 Tanrıların tapınaklarına hediyeler getiriyordu muzaffer oğlu için *Althaea*, öldürülen biraderlerinin getirildiğini gördüğü zaman. Bağrını dövdükten sonra, yas dolu feryatlarla doldurdu kenti ve altın işlemeli giysilerini değiştirdi siyah giysilerle ama cinayetin faili bildirilir bildirilmez, bütün acısı
- 450 yok oldu ve gözyaşlarından intikam alma tutkusuna dönüştü. Bir ağaç kütüğü vardı, *Thestius*’un kızı lohusa yatağında yatarken, üç bacının³⁷ ateşe attığı

35 *Meleager*’in iki dayısı, *Plexippus* ve *Toxeus*.

36 Bazı söylenceler, *Meleager*’in annesi *Althaea*’nın, kocası *Oeneus*’la birlikte olduğu gece tanrı *Mars*’la da birlikte olduğunu, bu nedenle *Meleager*’in aslında *Mars*’ın oğlu olduğunu aktarır.

37 *Althaea*, lohusa yatağında yatarken, Yazgı tanrıcaları geldiler ve ocakta yanan odun tamamen yanıp bittiğinde bebeğin öleceğini söylediler. *Althaea*, odunu hemen alıp söndürdü ve bir sandığa sakladı.

- ve başparmaklarını üzerine bastırıp, ölümcül ipliklerini eğirirlerken,
 “Hem bu kütüğe hem sana aynı vakti
 455 veriyoruz, ey az önce doğan oğlan!” dedikleri.
 Bu kehaneti söyledikten sonra
 kayboldu tanrıçalar, yanmakta olan odunu, ateşten
 kaptı ana ve saçtığı sularla ıslattı.
 O kütük, uzun süre dip odada saklanıp
 örtülmüş ve ey delikanlı, senin yıllarını korumuştı.
 460 Ortaya çıkardı bunu anası; çalı çırpının içine çıraların koyulmasını
 buyurdu ve çıralar koyulduktan sonra,
 düşman ateşleri hareket ettirdi.
 O zaman odunu, dört kez alevlerin içine koymaya teşebbüs edip
 dört kez elinde tuttu: Mücadele eder hem ‘ana’
 hem ‘bacı’ olarak ve farklı adlar, yüreğini allak bullak eder.
 465 Sık sık gelmek üzere olan felaketin korkusuyla beti benzi atıyordu
 sık sık kaynayan öfkesi, gözlerine kızıl renk veriyordu,
 –nasıl olduğunu bilmem ama– yüzü, kâh zalimce tehdit eden
 birine benzerdi kâh acı çektiğine inanabildiğin.
 Vahşi tutkusu, ruhunun gözyaşlarını kuruttuğunda bile,
 470 yine de istem dışı gözyaşları akıyordu: Hani bir karina,
 rüzgârın ve rüzgâra karşı gelgitin kapıp götürdüğü,
 çifte gücü hisseder ve kararsızca ikisine de boyun eğer ya
 işte öyle, *Thestius*’un kızı kararsız ruh haliyle tereddüt eder,
 sırayla bir yana bırakır öfkeyi, bir yana bırakılan öfke canlanır.
 475 Buna rağmen ‘ana’dan daha iyi bir ‘bacı’ olmaya başlar,
 aynı kandan ruhları, kanla yatıştırmak için.
 Günahkârlığıyla dindardır çünkü uğursuz ateş
 güçlendikten sonra, “Şu odun yığını, iç organlarımı yakсын!” der;
 korkunç eliyle ölümcül kütüğü tuttuğunda,
 480 sunak biçimli mezarlar önünde durur bedbaht kadın
 ve “Ey öcün üçlü tanrıçası *Eumenidler*” der,
 “döndürün yüzünüzü bu korkunç aine!
 Öğ alıyorum ve günah işliyorum: Ölüm, ölümle yatıştırılmalıdır,
 suça suç eklenmelidir, cenazeye cenaze;
 485 yas üstüne yasla mahvolsun bu günahkâr ev!
 Yoksa bahtiyar *Oeneus*, muzaffer oğluyla gurur duyacak da
Thestius evlatsız mı kalacak? Daha iyi, ikiniz de yas tutacaksınız.

- Şimdi siz, biraderlerimin gölgeleri, taze ruhlar,
 kardeş sevgimi hissedin ve pahalıya mal olan
 490 sunuyu kabul edin, rahmimin kötü güvencesi!
 Vay bana! Nereye kapıp götürülüyorum?
 Biraderlerim, affedin bir anayı!
 Yüzüstü bırakın ellerim, başladığım şeyi. İtiraf ediyorum onun
 neden ölmeyi hak ettiğini; ölümünün elebaşısı olmak beni
 mahvediyor.
 O halde cezadan muaf mı yaşayacak? Hem muzaffer olarak
 495 hem başarısıyla kabara kabara *Calydon* Krallığı'na mı hükmedecek,
 siz, değersiz bir kül ve soğuk ruhlar olarak yataarken?
 Kuşku yok, kesinlikle buna tahammül etmeyeceğim:
 Ölsün o günahkâr,
 babasının ve yurdunun umudunu ve krallığını yıkıma sürüklesin!
 Nerede ana yüreği? Nerede ebeveynlerin tanrı vergisi adaleti
 500 ve nerede on ay³⁸ boyunca çektiğim sıkıntılar?
 Ah, keşke bebekken yansaydın ilk ateşlerle
 ve ben o şeye izin verseydim! Yaşadın lütfumla,
 şimdi öleceksin hak ettiğinle! Al yaptığının karşılığını
 ve iki kez verilen canını –ilki doğumla,
 ikincisi ateşten kaptığım kütükle–
 505 geri ver ya da beni biraderlerimin mezarına koy!
 Hem istiyorum hem yapamıyorum. Ne yapayım?
 Şimdi biraderlerimin yaraları
 gözlerimin önünde ve o kadar büyük katliamın görüntüsü,
 şimdi şefkat ve 'ana' adı, ruhumu paramparça etmekte.
 Ah biçare ben! Uğursuz bir biçimde kazanacaksınız
 ama kazanın biraderlerim,
 510 size teselli vermek ve sizin ardınızdan
 gelmek şartıyla!" der ve titreyen sağ elini döndürdüktan sonra,
 öldürücü yanarcayı ateşlerin ortasına fırlatır:
 Ya inler ya da inlediği görülür bizzat
 kütüğün, gönülsüzce ateşler tarafından kavlanıp yandığı gibi.
 515 Bilmediği ve orada olmadığı halde *Meleager*, o alevle
 yanıp tutuşur, kör ateşlerle iç organlarının kavrulduğunu

38 Antik Romalılar bebeğin ana karnında geçirdiği süreyi dokuz ay on gün değil, on ay olarak hesaplıyorlardı.

- hisseder ve metanetle yenmeye çalışır büyük acıyı,
yine de korkakça ve kansız ölümün kollarına düştüğü için
yas tutar ve *Ancaeus*'un yaralarına bahtiyar der;
- 520 yaşlı babasını, biraderlerini, dindar bacılarını
iç çekerek ve yatağının yoldaşını, son nefesiyle çağırır,
belki anasını da; hem ateş hem acı artar,
yine güçten düşerler ve aynı zamanda her ikisi de söner.
Ruhu, hafif havaya gider yavaş yavaş,
- 525 kor halindeki kömürü, yavaş yavaş örten boz külle birlikte.
Yüce *Calydon* boynu bükük yatar, yas tutar gençler ve yaşlılar,
hem halk hem soylular iç çeker; saçlarını yolup
bağrırlarını döverler *Euenus*'un sakinleri *Calydonlu* analar.
Babası yere atıp kendisini, kır saçlarını, yaşlı yüzünü
- 530 toza toprağa bular ve uzun ömrüne ağıt yakar
çünkü anası, korkunç eyleminin tanığı olan eliyle
kendi cezasını vermişti, kalbine sapladığı bir hançerle.
Eğer tanrı, bana dile gelen yüz ağız,
kıvrak bir zekâ ve bütün *Helicon*'u verseydi,
- 535 biçare bacılarının kederli sözlerini ifade edebilirdim:
Şanı şerefi unutarak, sinelerini döverler morarana kadar,
naaş ortada yatarken, naaşı tekrar tekrar okşayıp dururlar,
öpücükler verirler, cenaze yatağına yerleştirildiğinde
öpücükler verirler.
Kül olduktan sonra, küllerini toplayıp bağrırlarına basarlar,
- 540 mezarının üzerine kapaklanırlar ve adının kazındığı taşta
sarılıp, adının üzerine gözyaşları dökerler.
Sonunda *Latona*'nın kızı, *Parthaon*'un³⁹ evinin
felaketiyle tatmin olup –*Gorge* ve soylu *Alcmena*'nın
gelini dışında– bedenlerinde tüyler hasıl ettikten sonra
- 545 yatıştır ve kolları boyunca uzun kanatlar gerer,
ağızlarını boynuzsu kılar ve dönüştürdüklerini havaya
gönderir.⁴⁰
Bu esnada *Theseus*, yoldaşlarıyla giriştiği görevde⁴¹ rolünü

39 *Calydon* Kralı *Oeneus*'un babası.

40 *Meleager*'in dört kız kardeşinden *Gorge* ve *Alcmena*'nın gelini olan *Deianira* dışında, iki kız kardeşi (*Eurymede* ve *Melanippe*), *Meleagrides* (beç tavuğu) olarak adlandırılan kuşa dönüştürülürler.

41 *Calydon* yabandomuzu avı.

- tamamlamış, Atina'ya *Erechtheus*'un hisarına doğru gidiyordu. Yolunu kesti ve *Theseus* giderken geciktirdi *Achelous*⁴²
- 550 yağmurla kabarak, "Çatılarımın altına gir" dedi, "ey ünlü Atinalı, açgözlü sulara kendini teslim etme!
Sert kütükleri taşımaya ve eğri büğrű kaya parçalarını yuvarlamaya alışkındırlar büyük bir gürelemeyle; gördüm, kıyıya yakın yüksek ahırların sürülerle birlikte sürüklendiğini, orada olmak
- 555 ne güçlü sığırlara ne tez atlara fayda sağladı;
dağdan çözülen karlarla hücum eden sular, birçok genç bedeni de girdaplı nehre gömdü.
Dinlenmek daha güvenli, nehir, alışılmış sınır çizgisinde akıncaya ve berrak sularını yatağına alıncaya kadar."
- 560 *Aegeus*'un oğlu işmar etti ve "Kullanacağım ey *Achelous*,
hem meskenini
hem tavsiyeni" diye yanıt verdi ve ikisini de kullandı.
Girdi delikli sünger taşı ve pütür pütür tülle inşa edilmiş kabul salonuna: Zemin, yumuşak yosunla ıslaktı,
eflatun renkli midye kabukları, tavanı sıra sıra süslüyordu.
- 565 *Hyperion*'un oğlu, günün üçte ikisini geçtiği zaman,
yemek için yataklara uzandı *Theseus* ve zorlu avının yoldaşları:
Bu tarafta *Ixion*'un oğlu,⁴³ şu tarafta artık şakaklarına tek tük aklar düşen *Troezenli* kahraman *Lelex*
ve diğerleri, *Acaranianlıların* nehir tanrısının, eşit onura layık
- 570 olduklarını düşündüğü, onca değerli konukla son derece neşeli olan.
Ayakları çıplak *nymphalar*, ziyafet için hemen masaları yerleştirip kurdular ve yemek bittikten sonra,
mücevher süslü bir kadehte şarap koydular. O zaman soylu mu soylu kahraman, gözleriyle yakın sulara bakıp, "Şurası neresi?"
- 575 dedi (parmağıyla da gösterdi). "Şu adanın adının ne olduğunu söyle, tek bir ada olduğu görünmediği halde!"⁴⁴
Nehir tanrısı bu sorular üzerine,
"Gördüğün şey tek bir tane değil" dedi,
"beş toprak parçası bulunur ama mesafe, ayırım çizgilerini gizler.

42 Nehir tanrısı olan *Achelous*, *Theseus*'u ve yoldaşlarını, konuksever bir biçimde evine davet eder. Konuklarına, *Echinadları* ve *Perimele*'nin öyküsünü anlatır.

43 *Teselya*'da *Lapithlerin* kralı olan *Pirithous*.

44 *Acarania*'da *Echinades* olarak adlandırılan bir grup ada. Daha önce birer *nympha* olan bu kızlar, *Achelous* tarafından bir grup adaya dönüştürüldüler.

Bu olaya, hor görülen *Diana*'nın yaptığından daha az
şaşılabilirsin.⁴⁵

- 580 *Naias*lardı onlar, on genç boğa
kurban ettiklerinde ve kırım tanrılarını
kurban törenine çağırdıklarında,
beni unutup şenlik dansları yapan.
Hiç olmadığım kadar kabardım öfkeyle, onca suyla
sürüklendiğimde
o kadar öfkeliydim ki hem ruhumla hem sularıyla vahşi
585 ormanları ormanlardan, tarlaları tarlalardan ayırdım
ve o yerle birlikte, en sonunda o zaman beni hatırlayan *nymphalar*
denize yuvarladım; hem benim taşkınım hem denizinki,
yardı zemini ardı sıra ve parçalara ayırdı
aynı sayıda, suların ortasında gördüğün *Echinad*ların sayısıyla.
590 Yine de gördüğün gibi, uzakta, işte uzakta kaldı
benim sevdiğim tek ada, (denizciler *Perimele*⁴⁶ derler):
Ben aldım kızlığını sevdiğim bu kızdan;
babası *Hippodamas* buna tahammül etmedi ve derin denize
itti sarp kayalıktan kızının bedenini, ölmesi için.
595 Yakaladım ve yüzerken taşıyıp 'Ey yeryüzünün en yakın
krallığını kurayla seçen' dedim,
'gezinen suyun üç dişli yaba taşıyan tanrısı'
biz kutsal nehirlerin nihayet bulduğu ve hızla koştuğu,
buraya gel ve uysalca yalvaranı duy, ey *Neptunus*!
Taşıdığım bu kıza ben zarar verdim; eğer olgun ve adil
600 olsaydı babası *Hippodamas* ya da daha az vicdansız,
ona merhamet etmesi, beni bağışlaması gerekirdi.
Yardım et ve yalvarırım,
babasının gaddarlığı yüzünden denize gömülene
bir yer ver, ey *Neptunus* ya da bizzat onun bir yer olmasına izin ver!
Ona da sıkıca sarılacağım.' İşmar etti denizin tanrısı⁴⁷

45 Dizede nehir tanrısı Achelous, hor görüldüğü için tanrıça *Diana*'nın öfkeyle hareket geçip Calydon'a gönderdiği yabandomuzuyla aldığı intikamı vurguluyor.

46 *Hippodamas*'ın kızı, Achelous'la birlikte olduğu için öfkelenen babası tarafından İonia Denizi'ne atıldı, Achelous onu kurtarmak için *Neptunus*'a yalvardı. Deniz tanrısı, zavallı kıza acıyarak onu bir adaya dönüştürdü.

47 *Metamorphoses*'in birçok edisyonunda 597-601 ve 604-609 arasındaki dizeler bulunmamaktadır. Çeviriye temel alınan Holzberg'in edisyonunda bulunan bu dizeler

- 605 ve işmarıyla bütün suları şiddetle sarstı.
Nympha çok korktu buna rağmen yüzmeye başladı; o yüzerken,
 telaşlı bir devinimle atan yüreğine dokundum ben;
 ona dokunurken, bütün bedeninin katılaştığını
 hissettim ve göğsünün toprakla kaplanıp gömüldüğünü.
- 610 Ben konuşurken, yeni toprak kucakladı yüzen bedenini
 ve uzuvları dönüştükten sonra vakur bir ada yükseldi.”
 Nehir, bu sözlerden sonra sustu. Mucizevi olay, herkesi
 etkilemişti: Güler inananlara *Ixion*’dan cana gelen,
 tanrıları hor gördüğü ve ruhen küstah olduğu için
- 615 “Uyduruk şeyler anlatıyorsun ey *Achelous* ve tanrıların, şekilleri
 evirip çeviriyorlarsa, fazlasıyla güçlü olduklarını sanıyorsun” dedi.
 Şaşıtı kaldı herkes ve bu tür sözleri onaylamadı;
 herkesten önce, aklen ve yaşça kemale ermiş *Lelex*
 şöyle dedi: «Semanın gücü ölçülemez ve sınırı
- 620 yoktur. Semavi tanrılar ne isterse, olur.
 Hiç kuşku duyma bundan, bir ıhlamur ağacıyla bir meşe ağacı,
Phrygia tepelerinde yan yana, alçak bir duvarla çevrilmiştir.
 Ben kendim gördüm o yeri, *Pittheus*⁴⁸ gönderdiği için beni
Phrygia ovalarına, bir zamanlar babası tarafından hükmedilen.
- 625 Çok uzak değildir buradan o bataklık,
 bir zamanlar oturulabilir bir diyarken,
 şimdi bataklıkla ait dalgıç kuşları ve su tavuklarıyla dolu sular olan.
Iupiter, buraya ölümlü kılığında geldi ve babasıyla birlikte
Atlas’ın torunu, asa taşıyan tanrı *Mercurius*,
 kanatlarını bir yana bırakarak.
 Binlerce eve gittiler, yatacak yer ve istirahat etmek isteyerek,
 630 binlerce ev, sürgülerini kapattı buna rağmen bir ev, onları kabul etti,
 gerçekten küçük, bataklık sazlarıyla ve kamışla kaplı;
 ama dindar ve yaşlı *Baucis* ve aynı yaşta *Philemon*,

şöyledir: (597-601): in quo desinimus, quot sacri currimus amnes. | huc ades atque audi placidus, Neptune, precantem! | huic ego, quam porto, nocui. Si mitis et aequus, | si pater Hippodamas, aut si minus inpius esset, | debuit illius misereri, ignoscere nobis. | (604-609): hunc quoque conplectar.” Movit caput aequoreus rex | concus- sitque suis omnes adsensibus undas. | Extimuit nymphe, nabat tamen. ipsa natantis | pectora tangebam trepido salientia motu. | dumque ea contracto, totum durescere sensi | corpus et inducta condi praecordia terra|

48 Pelops’un oğlu ve Theseus’un büyükbabası olan Troezen kralı.

gençlik yıllarında o kulübede evlenmişler, o kulübede
yaşlanmışlardı; yoksulluğu hafifletmişlerdi,
635 tevekkül anlayışıyla katlanılması gerektiğini kabul ederek.
Gerek yoktur orada ev sahiplerini ya da hizmetkârları aramana,
bütün aile iki kişidir, hem itaat ederler hem buyururlar aynı
biçimde.

Bu nedenle tanrılar, bu küçük eve ulaştıklarında
ve alçak tepesiyle mütevazı kapıdan içeri girdiklerinde,
640 yaşlı adam, bir iskemle koyup uzuvlarını dinlendirmelerini istedi.
Hamarat *Baucis*, bunun üzerine sade bir örtü koydu,
ocağın içindeki ılık külü ayırdı ve önceki günden kalan
közleri canlandırdı, yapraklarla, kuru kabukla
besledi ve geçkin nefesiyle alevlendirdi,
645 hem odun parçaları hem kuru dallar getirdi
çatıdan, parçalara ayırdı ve küçük bronz kabın altına yerleştirdi,
kocasının, sulanmış bahçeden topladığı sebzeyi
yapraklarından ayırdı. Öbürü, tütsülenerek kara kütüğe
asılmış bir domuzun sırt tarafını, iki ağızlı çatalıyla sabitledi,
650 hem uzun süredir sakladıkları sırt etinden küçük bir parça
kesti hem kestiği parçayı, kaynar suya koydu;
bu arada, aradaki saatleri sohbetle geçirdiler
ve gecikmenin hissedilmesini engellediler.

Vardı orada kayın ağacından
yapılma bir banyo teknesi, sert kulpundan çiviyle asılan;
655 sıcak sularla dolduruldu o ve sıcak tutulması gereken uzuvları
kabul etti. Yumuşak ayak otlarından yapılma yatak yerleştirildi,
ayakları söğütten yapılma çerçeveli sedirin ortasına;
işlemeli örtü serdiler üstüne, festival zamanı dışında
sermeye alışık olmadıkları ama bu da hem ucuz hem eski
660 bir örtüydü, söğütten yapılma bir sedire layık olduğu gibi.
Tanrılar, yanlmasına uzandılar.

Sarınıp örtüsüne titrete elleriyle masayı
koydu yaşlı kadın ama masanın üçüncü ayağı dengede değildi,
bir çömlek parçasıyla dengeledi; alta koyduğu parçayla dengeyi
sağladıktan sonra hizaya getirdiği masayı, yeşil nanelerle temizledi:
665 Koyuldu üzerine el değmemiş *Minerva*'nın iki renkli zeytini,
güz mevsiminin kızılıkları, akışkan salamurada saklanan;

- hindibalar, turp ve yumuşak peynir,
 yumurtalar, sıcak külde hafif hafif çevrilen,
 her şey kil kaplarda; bunlardan sonra aynı yere işlemeli,
 670 gümüşten yapılmış bir *crater* koyuldu ve kayın ağacından oyularak
 yapılmış kupalar, içi sarı balmumuyla astarlı.
 Biraz gecikme oldu ve ocak, dumanı tüten yemekleri gönderdi,
 yıllanmamış şaraplar sunuldu tekrar
 ve biraz yer bıraktılar şaraptan sonra tatlı için:
 675 Orada fındık, orada buruşuk hurmalarla karışık incirler,
 erikler, geniş sepetler içinde güzel kokulu elmalar,
 asma dallarından toplanmış mor üzümler
 ve ortada parlak bal peteği vardı; her şeyin ötesinde, sevecen
 bakışlar iştirak etti, yavan ve zoraki muhabbet değildi.
 680 Bu esnada sık sık *craterin* içkiyi kendi gönlüne
 yenilediğini ve şarabın kendiliğinden yükseldiğini gördüler;
 tuhaflıktan şaşkın, çok korktular ve ellerini açarak,
 korku içinde dua ettiler *Baucis* ve *Philemon*,
 af dilediler hem yemekler hem hazırlıksız oldukları için.
 685 Bir tane kazları vardı, minik kır evinin bekçisi,
 konuk tanrılar için ev sahiplerinin kesmeye hazırlandıkları:
 Kanadıyla tez kaz, yaşı geçkin sahibinin gücünü tüketti,
 uzun süre oyaladı ve sonunda yardım için bizzat tanrılara
 sığındığı görüldü. Tanrılar öldürülmesini engellediler
 690 ve 'Tanrılarız biz, bu günahkâr yöre, hak ettiği
 cezayı çekecek' dediler, 'siz böyle bir felaketten uzak
 tutulacaksınız. Şimdi evinizi terk edin,
 adımlarımızı izleyin ve dağın sarp yerlerine
 gidin hemen!' İtaat etti her ikisi de ve teskin edilip değneklerine
 695 dayandılar, adım atmak için uzun yokuşa.
 Uzaklardı yokuşun tepesinden, fırlatılan bir okun
 gidebildiği menzil kadar: Çevirdiler gözlerini
 ve geride kalan her şeyin
 sulara gömüldüğünü, sadece kendi evlerinin
 ayakta kaldığını gördüler,
 bunlara hayret edip komşularının yazgılarına ağlarken,
 700 iki ev sahibine bile küçük gelen o eski kulübe,
 bir tapınağa çevrildi: Payandaların yerini kolonlar aldı,

samanlar sarıya döndü ve çatının altın olduğu görüldü,
kapıların oymalı, zeminin mermer kaplı olduğu.

O zaman *Saturnus*'un oğlu, yumuşak sesiyle şöyle dedi:

- 705 'Söyleyin, ey haksever yaşlı adam ve haksever kocana
yakışan kadın, ne dilerseniz!' *Baucis*'le biraz konuştuğunda
Philemon, semavi tanrılara ortak aldıkları kararı açıkladı:
'Rahipleriniz olmak ve mabedinizi korumak
isteriz ve ömrümüzü uyumla geçirdiğimiz için
- 710 aynı saat alsın ikimizi, ne hiçbir zaman karımın mezarını
göreyim ne de onun tarafından gömüleyim.'
Dilekleri, gerçeğe döndü: Tapınağın koruyucuları oldular,
ömür verildiği kadar. Yıllarla ve yaşla zayıf düşüp
kutsal merdivenlerin önünde dururken ve tesadüfen yörenin
- 715 akıbetinden bahsederlerken, *Baucis*, *Philemon*'un yapraklandığını,
geçkin *Philemon*, *Baucis*'in yapraklandığını gördü.
Artık ikisinin yüzünün üstünde karşılıklı ağaç tepesi hasıl olurken,
izin verildiği kadar, karşılıklı sözcükler söylediler, 'Hoşça kal
ey eşim!' dediler aynı anda, aynı anda kapladı, örtülen
- 720 ağızlarını bir ağaç kabuğu: Gösterir hâlâ orada *Thynialı*
bir yerli, iki bedenin sarmaş dolaş ağaç gövdesini.⁴⁹
Bunları bana güvenilir yaşlılar
(sebebi yoktu kandırmak istemeleri için)
anlattılar. Elbette gördüm asılan
çelenkleri dalların üstünde ve yenilerini koyup
- 725 'Tanrıların sevgisiyle tanrı olsunlar
ve hürmet edenlere, hürmet edilsin!' dedim.
Bitirmişti, bütün herkesi etkilemişti hem öykü hem de anlatıcısı,
özellikle *Theseus*'u. Tanrıların hayret verici işlerini dinlemek
isteyene, dirseğine dayanarak uzanan *Calydonlu* nehir tanrısı,
şöyle konuştu: «Bunlardan bazıları vardır, ey en cesur kahraman,
- 730 şekli bir kez değiştirilen ve o yeni şeklinde kalan;
bazıları da vardır, daha çok şekle dönüşmek için yetkisi olan,
senin gibi, yeryüzünü saran denizin sakini, ey *Proteus*!
Çünkü seni, kâh bir delikanlı kâh bir aslan olarak gördüler,
şimdi taşkın bir yabandomuzu şimdi dokunmaktan
korkmaları için

49 Tanrılar tarafından *Philemon*, meşe, *Baucis* ise ıhlamur ağacına dönüştürülür.

- 735 bir yılandın, tam şimdi seni, bir boğa kılıyordu boynuzların;
sık sık bir taş olarak, sık sık da bir ağaç olarak görülebilirdin,
bazen akışkan suların şekline öykünüp
nehir olurdun, bazen sulara karşı ateş.
Daha az yetkisi yoktu *Autolycus*'un karısının,⁵⁰ *Erysichthon*'dan
740 cana gelen: Bunun babasıydı, tanrıların gücünü
küçümseyen ve sunaklarda kokulu tütsüler yakmayan;
hatta onun, *Ceres*'e ait bir koruya baltasıyla saldırdığı
söylenir ve demir baltasıyla, kadim koruların kutsallığını bozduğu.
Duruyordu bunların içinde yıllanmış gövdesiyle kocaman bir meşe,
745 tek başına bir koru; orta kısmını kurdeleler, adak levhaları
ve çelenkler kuşatıyordu, kabul olan dileklerin kanıtları.
Sık sık bunun altında *dryaslar*, festival danslarını yaparlardı,
hatta sık sık el ele tutuşup sırayla gövdesinin
çevresinde dönerlerdi: Ağacın uzunluğu,
750 on beş kulaç gelirdi; ormanın geri kalanı, bunun altında
ne kadar alçak kalırsa, o kadar alçak kalırdı çim,
bütün ormanın altında.
Buna rağmen *Triopas*'ın⁵¹ oğlu, baltasını ondan
sakinmadı ve buyurdu hizmetkârlarına, kutsal meşeyi
kesmelerini; buyurduğu adamların
duraksadığını gördüğünde, birinden
755 baltasını kaptığı gibi, günahkâr adam şu sözleri söyledi:
'Yalnız tanrıçanın gözdesi değil, aynı zamanda tanrıçanın kendisi
olsa bile yapraklı tepesiyle şimdi yere düşecek!'
dedi ve yanlamasına vurmak için baltayı savururken,
titredi ve inledi *Deo*'nun⁵² meşe ağacı;
760 aynı anda yaprakları, aynı anda meşe palamutları solmaya
başladı ve uzun dalları terle ıslanmaya.
Günahkâr el, bunun gövdesinde yara açtığında,
başka türlü akmadı kanı parçalanın kabuğundan,
sunağın önünde kurban olarak kocaman bir boğa
765 yıkıldığında, kesilen boynundan fışkıran kandan.
Afalladı herkes, onlardan biri göze aldı

50 Ulixes'in büyükbabası olan *Autolycus*, *Erysichthon*'un kızı *Mestra*'yla evliydi. Bu kadın, *Neptunus*'un kendisine bahsettiği yetenekle istediği her şeyle girebiliyordu.

51 *Teselya* Kralı *Triopas*, *Erysichthon*'un babasıydı.

52 *Ceres* için kullanılan lakaplardan biri.

- günahı önlemeyi ve çifte ağızlı baltayı durdurmayı.
 Baktı buna ve 'Al, dindar yüreğinin ödülünü!' dedi
 Teselyalı adam, baltayı ağaçtan adama döndürdü
 770 ve başını kesti; yeniden devam edip ağacı keserken,
 ağacın ortasından şöyle bir ses geldi:
 'Ceres'in en sevdiği *nymphayım* ben bu ağacın içinde,
 yaptıklarının cezasının yakın olduğunu sana önceden
 haber veren ölürken, ölümümün tesellisi olarak.'
- 775 Günahkârlığının peşinden gider o, sonunda sayısız
 vuruşlarla sarsılan ve halatlarla çekilen ağaç
 yıkılır ve birçok ağacı, ağırlığıyla yere serer.
Dryaslar hem kendi kayıplarından hem korunun kaybından şaşkın,
 bütün bacılar siyah elbiseleriyle yas içinde *Ceres'e*
 780 giderler ve *Erysichthon'un* cezalandırılmasını isterler.
 Güzeller güzeli tanrıça onlara işmar eder ve başının hareketiyle
 ağır ekinlerle yüklü tarlaları titretir,
 acınası türden bir ceza tasarlar,
 eğer o, yaptıklarıyla hiç kimseye acımadıysa,
 785 onu, uğursuz Açlık'la mahvetmeyi, tanrıçanın yanına
 yaklaşmaması gereken (çünkü Yazgı tanrıçaları, *Ceres'in*
 ve Açlık'ın bir araya gelmesine izin vermez).
- Dağ tanrıçalarından birine,
 kırsal *Oreas'a* şöyle sözlerle hitap eder:
 'Bir yer vardır buzlu *Scythia'nın* en uç kıyılarında,
 790 kasvetli, kırıç bir toprak, meyvesiz, ağaçsız bir diyar;
 uyuşuk Soğuk, Solgunluk, Titreme
 ve sıska Açlık orada yaşar: Saklanmasını buyur onun,
 melunun günahkâr midesine, bolluğun
 onu alt etmemesini ve yarışıyla gücümü geçmesini.
- 795 Yolun uzunluğu seni korkutmasın, al arabamı,
 al ejderlerimi, yücelerde dizginlerle idare edeceğin!
 Ve verir. O, kendisine verilen arabayla semada süzülüp
 varır *Scythia'ya*: Sağlam dağın zirvesinde
 (*Caucasus* olarak adlandırırılar), yılanların yularını gevşetir:
 800 Aradığı Açlık'ı taşlı bir tarlada görür,
 turnakları ve dişleriyle seyrek otları koparıırken.
 Saçları pösteki gibiydi, gözleri çökük, yüzü solgun,

- dudakları kirden pislik içinde, boğazı pastan kabuk bağlamış;
 altundan, bağırsaklarının görülebildiği derisi kaskatı,
- 805 çarpık kalça kemiklerinin altında göze çarpıyordu cılız kemikleri,
 karın yerine karın bölgesi vardı, göğsünün asıldığını
 düşünebilirsin ve omurga kafesiyle tutulduğunu;
 zayıflığı, oynaklarını büyüttü, dizlerinin yuvarı
 şişmişti ve ayak bilekleri, ölçsüz yumrusuyla ileri fırlıyordu.
- 810 Bunu uzaktan gördüğünde (çünkü yanına yaklaşmaya
 cesaret etmez), bildirir tanrıçanın buyruklarını ve biraz oyalanınca,
 uzakta durduğu ve oraya henüz geldiği halde
 yine de Açlık'ı hissettiği anlaşılır. Gerisingeriye sürer
 ejderleri *Haemonia*'ya, çevirdikten sonra dizginleri havada.
- 815 Açlık, *Ceres*'in söylediklerini (daima karşı çıksa da
 onun işine) yerine getirir, boylu boyunca havada rüzgârla
 buyrulan eve taşınır ve hemen girer
 melun adamın yatak odasına, derin bir uykuyla kendinden geçeni
 (gece vaktidir), sarar çifte kanatlarıyla
- 820 ve adama kendisini üfler, hem boğazına hem göğsüne hem ağzına
 soluğunu yayar, boş damarlarına saçar açlığı.
 Görevini yerine getirdikten sonra terk eder bereketli diyarı,
 döner alışık olduğu inine, yoksul meskenine.
 Yumuşak uyku, hâlâ tatlı kanatlarıyla *Erysichthon*'u
- 825 okşuyordu. O, yemek arzusuyla düşünde
 boş ağzını hareket ettirir, yorar dişini dişinin üstünde,
 cisimsiz yemekle aldatılan boğazı çalışır durur,
 ziyafetin önünde beyhude yere yiyip yutar boş havayı.
 Gerçekten uyku uzaklaştığında, yemek yeme arzusu çıldırtır,
- 830 doymak bilmez boğazı, bağırsakları boyunca sınırsızca hüküm sürer.
 Gecikmeden denizin, karanın, havanın ürettiği ne varsa
 ister, sofralar kurulduğu halde yakınır açlıktan
 ve ziyafet içinde ziyafet ister. Kentlere, bir halka
 yeterli olabilen ne varsa, yetmez birine,
- 835 daha çok ister, istediğinden daha çoğunu indirir midesine:
 Hani deniz, bütün yeryüzünden nehirleri kabul eder
 ama sularla doymaz ve göçmen nehirleri içine çeker ya,
 hani açgözlü ateş, asla geri çevirmez gıdasını
 ve yakıp kül eder ya sayısız ağacı, ne kadar çok

- 840 verilse de daha çoğunu ister ve bollukla daha açgözlü olur ya
işte öyle, uğursuz *Erysichthon*'un ağzı her ziyafeti
kabul eder ve aynı anda ister; yedikçe yiyesi gelir ve
yedikçe daima kocaman bir boşluk oluşur.
Artık açlığıyla ve derin midesinin boşluğuyla
- 845 kurutmuştu varlığını ama zarar görmeden
sürüyordu korkunç açlığı ve boğazının doymak
bilmez iştahı, arttıkça artıyordu. Sonunda
mülkünü midesi için tükettikten sonra
geriye bir tek kızı kalmıştı, o babaya layık olmayan.
Bunu da satar sefil adam, ağırbaşlı kız reddeder babasını
- 850 ve uzatarak ellerini yakın denize,
'Kurtar beni babamdan, aldığın kızlığımla muradına
eren!' der: *Neptunus* almıştı kızlığını;
yakarısını küçümsemeden (az önce görülse de ardından gelen
babası tarafından), değiştirir biçimini, erkek görünümüne
- 855 bürünür o ve balıkçılara uygun kıyafetlere.
Babası buna bakıp, 'Hey, küçük yemle sarkan
misinayı gizleyen, oltanın yöneticisi' der,
'sakin olsun deniz böyle, sudaki balık
çabuk kansın sana ve hiç fark etmesin kancayı yakalanmadan;
- 860 az önce ucuz elbisesi ve dağınık saçlarıyla
bu kıyıda oturan kızın (çünkü onu kıyıda dururken gördüm)
nerede olduğunu söyle çünkü görünmüyor ayak izleri daha ötede!
Genç kız, tanrının lütfunun işe yaradığını anlar ve
aranmaktan hoşnut, soru sorana şu sözlerle yanıt verir:
- 865 'Her kimsen, bağışla; gözlerimi başka tarafa
çevirmedim şu denizden ve işimle meşgul, dalıp gitmişim,
hiç kuşku duyma bundan, denizin tanrısı işimi
rast getirsin ki uzun süredir şu kıyıda hiçbir adam
ve hiçbir kadın yoktu benim dışımda.'
- 870 İnandı, arkasına dönüp kumu ezdi ayağıyla
ve uzaklaştı oyuna getirilen adam. Eski şekline döndü kız
ama babası, kızının bedensel olarak biçim değiştirdiğini
anladığında,
Triopas'ın torununu sık sık sattı adamlara ama o,
kâh bir kısrağ kâh bir kuş, bazen bir inek bazen bir geyik oluyordu

- 875 ve haram yemek sağlıyordu açgözlü babasına.
 Buna rağmen musibetin o gücü, her şeyi yiyip
 tükettikten sonra yeni besinler verdi amansız illetine;
 bizzat kendisi, uzuvlarını ısıra ısıra koparıp parçalamaya
 başladı ve bahtsız adam, bedenini küçülte küçülte beslendi.»
- 880 “Neden başkalarına ait öykülerle zaman kaybediyorum?”⁵³ Benim de,
 ey delikanlı, sınırlı sayıda olsa da bedenimi değiştirme gücüm var.
 Çünkü kâh şimdi görüdüğüm gibiyim kâh kıvrılır dönerim bir
 yılanı
 kâh sürünün lideri olarak, gücümü boynuzlarıma yüklerim,
 yükleyebildiğim kadar boynuzlarıma.
 Şimdi alnımın diğer yanı, silahından
- 885 yoksun, gördüğün gibi.” Sözlerinin ardından iç çekti.

53 Nehir tanrısı Achelous, 150 dizeden fazla yer tutacak şekilde Erysichthon'un öyküsünü anlattıktan sonra 879. dizede anlattığı öyküyü bitirir. Theseus'a seslenerek, kendisinin de bedensel olarak, şekil değiştirme gücü bulunduğunu söyler ve alnının bir yanında boynuzunun olmamasına hayıflanıp iç çeker. Bu noktada Ovidius, Achelous'un öyküsüne karşı merak uyandırmak için dizeyi sonlandırıp VIII. Kitap'ı bitirir ve onun merak uyandıran öyküsüne IX. Kitap'tan itibaren devam eder.

IX. KİTAP

- 1 *Neptunus*'un kahraman oğlu, tanrıya iç çekişinin ve içe göçmüş alnının sebebini sorar; ona şöyle yanıt verir *Calydonlu* nehir tanrısı,¹ sade saçları sazla çevrelenen:
“Amansız mücadeleyi soruyorsun. Çünkü yenilen hangi adam,
5 yenilgisini hatırlamak ister ki? Yine de anlatacağım sırayla:
Utanç verici değildi yenilmek, mücadele etmeye değer olduğu için ve büyük bir teselli verir bana, o kadar büyük muzaffer.
Söylentiyle adı ulaşırsa kulaklarına,
Deianira diye güzeller güzeli bir bakirenin, bir zamanlar
10 birçok talibin umut ve gıptayla istediği.
Talipleriyle birlikte kaynatam olmasını
istediğim adamın evine girdiğimde,
‘Kabul et beni damadın olarak’ dedim,
‘ey *Parthaon*’dan cana gelen!’²
Alceus’un torunu³ da konuştu, diğerleri ikimize izin verdiler.
O, *Iupiter*’i kaynatası olarak vereceğini, görevlerinin ününü,
15 analığının buyruklarını alt ettiğini anlatıyordu;
karşılık olarak ben, ‘Utanç verici bir şey,
bir tanrının bir ölümlüye boyun eğmesi’
dedim, henüz o, bir tanrı değildi.
‘Görüyorsun benim, suların efendisi olduğumu,
kıvrım kıvrım akışlarla krallığında akan;
yabancı bir damat olmayacağım yabancı kıyılarından sana
gönderilen,
20 yerli olacağım ve krallığının bir parçası;
öyle çok zarar vermeyecek soylu *Iuno*, benden
nefret etmediği ve buyrulan zorlu görevlerin cezası,
benden uzak olduğu için.
Çünkü ey *Alcmena*’nın oğlu, seni cana getirenle övündüğün
Iupiter, ya sahte bir babadır ya da suçuyla gerçek;

1 Nehir tanrısı Achelous, Theseus ve diğer konuklarıyla sohbeti devam etmektedir.

2 *Deianira*’nın babası olan *Oeneus* vurgulanıyor.

3 *Hercules*.

- 25 ananın zinasıyla babanı arıyorsun. Seç, *Iupiter*'in sahte
bir baba olmasını mı yoksa yüz karası olarak
doğmuş olmayı mı tercih edersin?"
Böyle şeyler söyleyen bana, uzun süre gözünü dikip hiddetle
baktı, kışkırtılan öfkesine güç yetiremedi
ve pek çok söz söyledi: 'Sağ elim daha iyidir dilimden' dedi,
- 30 'mücadele edip üstün gelmezsem, sen kazanırsın hitabetinle.'
Vahşice üzerime yürüdü. Utandım, biraz önce büyük şeyler
konuşup
boyun eğmeye. Çıkardım bedenimden yeşil giysimi
ve kollarımı ileri uzattım, tuttum göğsümün
önünde ellerimi kıvrıp ve uzuvlarımı mücadele için hazırladım.
- 35 O, oyuk avuçlarıyla kum alıp üzerime fırlattı
ve sürekli dokuna dokuna, kendisini sarı kuma buladı;
kâh boynumu, kâh bacaklarımı, kâh kasıklarımı yakalamaya çalıştı
ya da yakalamaya çalıştığını düşünebilirsin
ve her yandan meydan okudu;
beni ağırlığım korudu, beyhude yere hedef alınıyordum,
- 40 dalgakırandan farksızdım, büyük bir gürlemeyle selin
hücum ettiği. Durdu o ve kendi ağırlığıyla güvendeydi.
Bir an ayrıldık ve yine mücadeleye giriştik,
ayakta durduk, boyun eğmemek için kararlı; ayak
ayağa dolanmıştık, ben bütün göğsümle aşağı doğru,
- 45 hem parmaklarını parmaklarımla hem alnını alnımla
sıkıştırıyordum;
bundan başka türlü görmedim
güçlü boğaların birbirlerine saldırdıklarını,
mücadelenin ödülü olarak, bütün çayırda en parlak
düve, şiddetle arzu edildiği zaman:
Bakarlar sığırlar ve dehşete düşerler
bihaber, hangisine kalacak diye
o kadar büyük üstünlük sonunda zafer.
- 50 *Alceus*'un torunu, üç kez başarısız girişimlerle parlak göğsümü
üstünden fırlatıp atmak istedi, dördüncü seferde
sarılmalarından kurtuldu ve kollarımın bağını çözdü;
eliyle beni itip (karar verdim gerçekleri itiraf etmeye)
hemen devirdi ve bütün ağırlığıyla sırtıma abandı;

- 55 eğer itimat ediyorsan sözlerime (çünkü uyduruk bir ün kazanmak
değil derdim), üzerime bir dağ koyulmuş da ezilmiş gibiydim;
yine de kan ter içinde kalan kollarımı güçlkle
içeri çektim, güçlü kavrayışını zar zor bedenimden ayırdım.
Ben nefes nefeseyken, üzerimde baskı kurdu,
gücümü yeniden toplamamı
- 60 engelledi ve enseme kavradı, o zaman en sonunda dizimi
yere getirdi ve kumları ısırdım ağzımın içinde.
Güç bakımından daha altta kalan ben, sanatıma başvurdum
ve kayıp gittim ellerinden uzun bir yılanı dönüşüp
dolambaçlı halkalarla bedenimi kıvırdıktan
- 65 ve vahşi tıslamamla çatallı dilimi hareket ettirdikten sonra
güldü *Tirynslü* ve sanatımla alay ederek,
'Beşiğimde görevim, yılanları alt etmektir'
dedi, 'öteki yılanları da alt etmen için ey *Achelous*,
*Lernalı hydranın*⁴ hangi parçası olacaksın bir yılan olarak?
- 70 O, kendi yaralarıyla verimliydi, sayıca yüz başından
hiçbiri tehlikeden uzak olarak bir çırpıda kesilmedi,
boynu, çifte ardıyla daha güçlü olduğu için;
kesiğinden doğup duran yılanlarla çok dalı ve
kötülükle büyüyen o yılanı, ben ele geçirdim ve ele geçirip deştim.
- 75 Sana ne olacağını sanıyorsun, sahte bir yılanı dönüşüp
bir başkasına ait silahları hareket ettiren,
değişken bir şeklin gizlediği?'
dedi ve parmaklarını gırtlığıma
dügümlledi; gırtlığım, mengeneyle sıkıştırılmışçasına
boğuluyordum,
boğazımı, başparmaklarımdan çekmek için mücadele ediyordum.
- 80 Böylece alt edildikten sonra, üçüncü şeklim kaldı geriye
vahşi bir boğaya ait olan; uzuvlarını
boğaya dönüştürüp baş kaldırdım.
O, kaslarıyla sol yandan omuzlarımı sardı,
hem dört nala giderken beni çekip ardımdan geldi hem
boynuzlarını
yakalayıp sert zemine sapladı ve beni, derin kuma serdi.

4 Typhon'la Echidna'nın birlikteliğinden doğan hydranın (=su yılanı) kesildikçe yerine yenisi biten birçok başı vardı. Hercules, yeğeni Iolaus'un yardımıyla kestiği her başın yerini ateşle dağlayarak onu öldürdü.

- 85 Bu yetmedi: Vahşi adam, sağ eliyle sert boynuzumu tutarken kırdı ve alnımdan çekip çıkararak beni sakat bıraktı; *naias*lar bunu meyvelerle ve kokulu çiçekle doldurup kutsal kıldılar; zengindir Bereket tanrıçası⁵ benim boynuzumla.” dedi. Ve hizmetçilerinden bir *nympha*, *Diana* gibi
- 90 kuşanan ve saçları omuzlarına yayılan, yaklaştı, bol bereketli boynuzla bütün güzün lezzetli meyvelerini ve tatlıyı getirdi. Gün ışığı geldi ve ilk ışık zirvelere vurduğunda gençler gittiler, nehirlerin barış içinde
- 95 uysal uysal akmasını ve bütün suların durulmasını beklemediler. *Achelous*, vahşi yüzünü ve boynuzu yüzünden hasarlı başını, suların ortasında gizledi. Buna acı verdiği halde elinden alınan yakışıklılığının kaybı, başka açıdan zarar görmedi; başının da hasarı,
- 100 söğüt yaprağıyla ya da tepesine yerleştiği sazlarla gizlenir. Ama seni, ey vahşi *Nessus*,⁶ aynı bakireye duyduğun şiddetli arzu mahvetmişti, hızla giden bir okla sırtından mıhlanan. Çünkü yeni karısıyla birlikte baba ocağına dönerken, gelmişti *Euenus*’un tez sularına *Iupiter*’den cana gelen.
- 105 Nehrin suyu alışılmıştan daha fazla, kış yağmurlarıyla yükselmiş, girdaplarla yoğun ve geçilemezdi. Kendisi için korkudan uzak ama karısı için endişelenirken, hem uzuvlarıyla güçlü hem sığ yerleri bilen *Nessus* yaklaştı: “Benim yardımımla ey *Alceus*’un torunu” dedi, “şu kıyıda
- 110 bırakılacak o. Sen yüzmek için gücünü kullan!” Korkudan beti benzi atan, hem nehirden hem *Nessus*’tan korkan

5 Bona Copia.

6 Hercules, karısı *Deianira* ile birlikte *Euenus* Nehri’ni geçmek için geldiğinde, orada at adam *Nessus*’la karşılaştı ve karısını ona emanet etti, kendisi nehri yüzerek geçti. Ne var ki *Nessus*, nehri geçerken *Deianira*’ya zorla sahip olmaya kalkıştı, kadın bağırarak yardım istedi. Hercules, at adamı *hydran*ın zehirli kanına buladığı okuyla öldürdü ama *Nessus* ölmeden önce Hercules’ten öç almak için *Deianira*’ya sözde bir sır verdi. Eğer kocasının ona olan sevgisi azalacak olursa, verdiği gömleği Hercules’e giydirmesini söyledi. Bu giysi aşk iksiri gibi iş görecekti ve Hercules’in yeniden kendisine bağlanmasını sağlayacaktı ama aslında *Nessus*’un gömleği, *hydran*ın zehriyle kendi kanının karıştığı ölümcül bir hediye idi. Hercules, bu gömleği giydiği zaman vücuduna yapıştı, onu vücudundan çıkarıp atmaya çalıştıkça derisi de kopuyordu. Sonunda duyduğu acı yüzünden devasa bir odun ateşi kurdurdu ve acısına son vermek için kendi isteğiyle yandı.

- Calydonlu* ürkek kadını, ona emanet etti *Boeotialı* kahraman.
 Az sonra, olduğu gibi, hem sadağıyla hem aslan postuyla ağır,
 (çünkü budaklı sopasını ve kıvrık yayını, kıyının ötesine fırlatmıştı)
- 115 “O ki başladım, nehir aşılsın!” dedi,
 ne tereddüt etti ne de nehrin en sığ olduğu yeri
 araştırdı ve sulara bağlı kalıp taşınmayı küçümsedi.
 Artık kıyıya tutunup fırlattığı yayını kaldırdığında
 karısının sesini tanıdı ve güvenine ihanet etmeye hazırlanan
- 120 *Nessus’a*, “Boş yere güvendiğin ayakların” diye bağırdı,
 “seni nereye götürüyor, ey ırz düşmanı? Sana söylüyorum,
 ey çifte şekilli *Nessus*. Kulak ver, benim malımı çalma!
 Eğer bana karşı hiç saygın yoksa, babanın çarkı⁷
 durdurabilirdi bu yasaklanan sevişmeyi;
- 125 yine de kaçamayacaksın, at gücüne güvensen bile.
 Seni ayak izlerinden değil, yarandan takip edeceğim.” Son sözlerini
 eylemiyle kanıtladı ve fırlattığı ok, kaçanın sırtını
 deldi, göğsünden dışarı fırlıyordu okun kancalı demiri.
 Bunu çeker çekmez, her iki delikten kanı
- 130 fışkırdı, *Lerna* yılanına ait zehrin çürük kokusuyla harmanlanan.
 Çıkardı bunu *Nessus*, “Öcümü almadan ölmeyeceğim”
 dedi kendi kendine ve sıcak kana daldırdığı gömleğini,
 kaçırdığı kadına verdi, *sönen aşkı*
yeniden tutuşturan bir hediye olarak.
 Aradan uzun zaman geçti, büyük *Hercules’in*
- 135 eylemleri diyarları doldurmuştu, analığını da nefretle.
*Oechalia’dan*⁸ muzaffer *Hercules*,
Cenaenum’da kutsal adaklar hazırlıyordu

7 *Hercules*, *Nessus’a* babası *Ixion’un*, *Iupiter’in* karısı *Luno’ya* göz diktiği için *Ölüler* *Diyarı’nda* çarptırıldığı sonsuz cezayı hatırlatıyor ve başkasının karısına yan gözle bakmanın sonuçlarına katlanacağını vurguluyor.

8 *Oechalia kenti*, *Kral Eurytus* tarafından yönetiliyordu. Bu adam, ünlü bir okçu olan ve ustalığı nedeniyle kendisine *Apollo’nun* oğlu, tanrısal okçu gözüyle bakılan *Melaneus’un* oğluydu. Bir gün *Eurytus*, bütün Yunanlara açık bir ok atma müsabakası ilan etti, ok atmada kendisini yenebilen okçuyu, kızı *Iole’yle* evlendirecekti. *Hercules* bu meydan okumayı kabul etti ve *Eurytus’u* yendi ama kralın oğulları, vaat edilen ödülün verilmesinden yana değillerdi. Bu noktadan sonra anlatılan söylenceler değişiklik ve tutarsızlık gösterse de *Hercules’in*, kralın oğlu *Iphitus’u* öldürdüğü, kenti ele geçirdiği, hem kralı hem diğer oğullarını öldürüp *Iole’yi* tutsak olarak götürdüğü konusunda birleşirler. *Hercules*, işlediği cinayetten ötürü *Iupiter’i* yatıştırmak için, *Cenaenum’da* bu nedenle dini bir tören yapar.

- Iupiter* için, geveze Söylenti⁹ senin kulaklarına önceden söylediğinde,
 ey *Deianira*, (hani gerçeklere yalanlar katmaya
 bayılan ve minicik bir gerçekten yalanlarıyla büyüyen şu Söylenti)
 140 *Amphitryon*'un oğlunun, *Iole*'nin aşkıyla ele geçirildiğini.
 İnandı seven kadın, yeni aşkın söylentisiyle dehşet içinde,
 önce gözyaşlarına boğuldu ve ağlayarak acısını
 boşalttı, acınması gereken kadın. Az sonra, "Neden
 ağlıyorum?" dedi, "Şu odalık, gözyaşlarımla sevinecek.
 145 Mademki buraya gelecek, acele etmeliyim ve yeni bir şey bulmalıyım
 zaman varken, henüz ikinci kadın olarak,
 zifaf yatağımı ele geçirmemişken.
 Yakınayım mı yoksa sessiz mi kalayım?
Calydon'a mı döneyim yoksa kalayım mı?
 Evimi mi terk edeyim? Başka hiçbir çaresi yoksa, yolunda mı durayım?
 Oy *Meleager*, ne olur ki? Eğer bacın olduğumu hatırlayarak suça
 150 niyetlenirsem, böylesi bir haksızlığın ve bir kadının duyduğu acının
 ne yapabildiğini kanıtlarsam, odalığının boğazını kesmekle?"
 Değişik düşünceler içindeydi. Onların hepsine
 yeğledi, *Nessus*'un kanına daldırdığı gömleği
 göndermeyi, sönen aşkın, gücünü yeniden kazanması için.
 155 Olaydan bihaber *Lichas*'a,¹⁰ biçare kadın ne teslim ettiğini bilmeden,
 kendi matemini teslim etti ve tatlı dilli sözlerle
 o hediyeyi, kocasına vermesini istedi. Kahraman, bilmeden aldı
 ve omuzlarına attı gömleği, *Lerna* yılanının zehrine daldırılan.
 Tütsüler yakıyordu ve ilk alevlere dualar ediyordu,
 160 şarap kâselerini mermer sunağa döküyordu.
 Musibetin gücü ısındı ve alevlerle gevşeyip
Hercules'in boylu boyunca uzuvlarına yayıldı;
 yapabildiği kadar, alışıldık gücüyle inlemesini bastırdı;
 musibet yüzünden sabrı tükendikten sonra sunağı devirdi
 165 ve sık ağaçlı *Oeta*'yı çığlıklarıyla doldurdu.
 Gecikmeden öldürücü giysiyi yırtmaya çalıştı,
 giysiyi çektiği yerden derisini de çekti (anlatması korkunç),

9 Fama.

10 *Hercules*'in bir hizmetkârı, *Nessus*'un gömleğini bilmeden *Hercules*'e verir. *Hercules*, acısının nedeninin *Lichas* olduğuna inanarak onu *Euboea* Denizi'ne atar. *Lichas*, taş çevrilir ve atıldığı yerde kendi adından "Lichades Adaları" olarak adlandırılan bir ada oluşur (=Kabuklu Adalar).

- ya organlarına yapıştı beyhude yere çıkarmaya çalıştığı
 ya da parçalanan uzuvlarını ve güçlü kemiklerini açığa çıkardı;
 170 kanı tıpkı kızgın madeni bir levha gibi
 (soğuk fıçıya daldırılan), ılık sesi verdi ve şiddetli zehirle kaynadı.
 Sonu yoktur; yiyip yutan ateşler, göğsündeki havayı emer,
 bütün bedeninden kurşuni ter akar,
 kavrulan kasları ses verir, kör musibetle ilikleri
 175 erirken, semaya ellerini kaldırıp
 “Ey *Saturnus*’un kızı, beslen felaketimle” diye haykırır,
 “beslen ve bak şu musibete semadan ey zalim
 ve doyur yüreğini! Ya da bir düşman bile
 şu ısıraba merhamet etmeliyse,
 sen merhamet etmeliysen, korkunç işkencelerden kurtar
 180 nefret ettiğin ve çileler için doğan canımı:
 Ölüm, benim için hediye olacak,
 yakışır bir analığa bu hediyeyi vermek.
 Bunun için mi ben, yabancıların kanıyla tapınakları kirleten
Busiris’i alt ettim?¹¹ Bunun için mi
 vahşi *Antaeus*’tan anasının desteğini
 koparıp aldım?¹² Bunun için mi İspanyol çobanın
 185 üçlü şekli¹³ ve senin üçlü şeklin ey *Cerberus*, beni etkilemedi?¹⁴
 Bunun için mi siz ellerim,
 güçlü boğanın boynuzlarını yere çaldınız?¹⁵

11 Mısır kralı. Bir süredir kıtlık felaketiyle karşı karşıya kalan Mısır’a, Kıbrıs’tan Phrasius adında bir bilici gelir ve krala, *Iupiter*’i yatıştırmak ve bereketi artırmak için her yıl tanrıya, bir yabancıyı kurban etmesini öğütler. *Hercules*, Mısır’a gittiğinde *Busiris*, onu yakalatıp kurban edilmek üzere sunağa götürür ama *Hercules* hem kralı hem onun bütün maiyetini öldürür.

12 *Neptunus* ile *Terra*’nın oğlu olan *Antaeus*, annesine temas ettiği sürece öldürülmesi olanaksız bir devdi. *Libya*’da yaşıyor ve gelip geçen yolcuları kendisiyle güreşmeye zorluyordu. Onları öldürdükten sonra cesetleriyle babasının tapınağını süslüyordu. *Hercules*, bu devle dövüşürken onu havaya kaldırarak boğdu.

13 İspanya’da *Tartessus* kentinin kralı *Geryon*, üç başlı ve kalçasına kadar üç gövdeli bir devdi. Çok sayıda sığırı olan bu adam, *Hercules*’in oklarıyla öldü. *Hercules*, daha sonra onun sığırlarını uzun bir yolculukla Yunanistan’a getirdi.

14 Üç köpek başı, yılan biçiminde kuyruğu olan bu canavar *Hercules*, on ikinci görevi olarak Ölüler Diyarı’ndan çıkarıp, yeryüzüne Kral *Eurystheus*’a götürdü. Kral, canavardan dehşete kapılıp *Hercules*’e onu tekrar Ölüler Diyarı’na götürmesini buyurdu.

15 *Marathon*’da *Theseus*’un öldürdüğü Girit soylu boğa. Çoğu söylenceye bu boğanın, *Neptunus* tarafından denizden gönderilerek, kendisine kurban etmesi için Girit Kralı *Minos*’a verildiği söylenir. *Minos*, boğanın güzelliğine hayran kalıp onu kurban

- Bunun için mi *Elis*,¹⁶ ustalığınızı bildi, *Stymphalus*¹⁷ suları
ve *Parthenius* korusu?¹⁸ Bunun için mi sizin gücünüzle alındı
*Thermodon*¹⁹ altınıyla işlemeli kemer
- 190 ve uyku bilmez ejder tarafından himaye edilen elmalar?²⁰
Bunun için mi bana ne *centauruslar* karşı koyabildiler
ne *Arcadia*'yı harap eden yabandomuzu?²¹
- Bunun için mi *hydraya* yararı olmadı
zarar vermek için çoğalması ve çifte güç kazanması?
Ne diye Trakyalının insan kaniyla semirmiş atlarını
- 195 ve parçalanmış bedenlerle dolu ahırlarını gördüğümde,
gördüğüm ahırları yıktım, hem sahibini hem atlarını öldürdüm?²²
Bu kollarla boğulan *Nemea* azmanı ölü yatar,²³
bu ensede taşıdım semayı.²⁴ Buyruk vermekten yoruldu
Iupiter'in gaddar karısı, ben iş görmekten yorulmadım.

etmemiş ve sürüsüne katmıştır. Hercules, yedinci görevinde bu boğayı almak için Girit'e gitmiş ve devasa boğayla birlikte Yunanistan'a gelmiştir.

- 16 Beşinci görevinde Hercules'in, Elis Kralı Augeas'ın kir içindeki ahırlarını bir gün içinde temizlediği vurgulanıyor.
- 17 Stymphalus Gölü'nde aşırı bollukla üreyen, hem bölgeye hem insanlara zarar veren bir kuş sürüsü vardı. Hercules, altıncı görevinde bu kuşları, Vulcanus'un yaptığı ve Minerva'nın kendisine verdiği çingiraklarla ürküttü ve oklarıyla hepsini öldürdü.
- 18 Parthenius Dağı'nda toynakları bronz, boynuzları altından, hızına kimsenin yetişemediği ve Diana'ya kutsal bir geyik vardı. Üçüncü görevinde Hercules, bu geyiğin peşinde bir yıl koşarak sonunda onu yakaladı.
- 19 Dokuzuncu görevinde Hercules, savaş tanrısı Mars tarafından Amazonların kraliçesi Hippolyte'ye hediye edilen kemeri ele geçirmişti.
- 20 Atlas Dağı'nın eteğinde, Hesperidler olarak adlandırılan üç nympha ve yüz kollu, hiç uyumayan bir ejderin koruduğu bahçede, Iuno'ya ait altın elmaları olan bir ağaç vardı. On birinci görevinde Hercules, bu elmaları Atlas'ı oyuna getirip aldı.
- 21 Arcadia'da Erymanthus Dağı'nda yaşayan ve halka korku salan yabandomuzu vurgulanıyor. Bu domuz, Hercules tarafından ele geçirilmişti.
- 22 Trakya Kralı Diomedes ve insan etiyile beslediği dört atı vurgulanıyor.
- 23 Nemea kasabasına dadanan devasa bir aslan, bölgeyi kasıp kavuruyordu. Birinci görevinde Hercules, derisine hiçbir silahın işlemediği bu aslanı, elleriyle boğdu, sonra onun derisini yüzüp postunu giysi yerine kullandı.
- 24 Hercules'in Hesperidler'in bahçesindeki altın elmaları alması için Iupiter tarafından göğü omuzlarında taşımakla cezalandırılan Atlas'a ihtiyacı vardı. Onun yanına giden kahraman, altın elmaları koparıp getirmesini istedi, bu sırada göğü omuzlarında kendisi taşıyacaktı. Atlas, bunu memnuniyetle kabul etti ama elmaları koparıp geldiğinde, onları Eurystheus'a kendisinin götüreceğini söyledi. O gidip gelinceye kadar Hercules, göğü taşımaya devam edecekti. Kahraman razı olmuş gibi göründü ama omuzlarına bir yastık koymak istediğini bu nedenle bir an için Atlas'ın göğü omuzlamasını istedi. Atlas, hiç kuşku duymadan isteği kabul etti. Hercules, serbest kalır kalmaz, Atlas'ın yere bıraktığı üç altın elmayı alıp kaçtı.

- 200 Ama acayip bir musibet bedenimde ne gücümle karşı koyabildiğim
ne kargılarla ne de silahlarla karşı koyulabilen. Akciğerlerimin
dibinde
dolaşüyor yiyip bitiren ateş ve bütün uzuvlarım boyunca besleniyor.
Ama *Eurystheus*²⁵ sağ salimdir! Ve var mı birileri, tanrıların olduğuna
inanabilen?" dedi ve yüksek *Oeta* boyunca
- 205 ilerledi; bir kaplanın, bedenine saplanmış av mızrağını
taşıdığı ve eylemin elebaşısının kaçıp uzaklaştığı türden.
Sık sık onu inlerken, sık sık yakınıırken,
sık sık bütün giysisini parçalamayı yeniden denerken,
hem ağaçları yıkarken hem öfkeden kudururken görebilirdin,
- 210 dağlarda ya da babasının semasına kollarını uzatırken.
İşte, oyuk bir kayada korkudan gizlenen *Lichas*'ı
görür. Acı, bütün sinirini tepesine çıkardığı için
"Sen mi, ey *Lichas*" dedi, "ölümcül hediyeği verdin?
Sen mi olacaksın ölümümün faili?" Titrer o ve çok korkar,
- 215 beti benzi atmış bir halde, özür dileyen sözler söyler ürkekçe.
Konuşurken, dizlerine ellerini koymaya hazırlanan adamı,
kapar *Alceus*'un torunu ve üç dört kez hızla döndürüp
fırlatır *Euboea* sularına, mancınıktan daha güçlü bir şekilde.
O, asılı kalıp sertleşir esen havada:
- 220 Hani derler ya yağmurların soğuk rüzgârlarla katlaştığını,
ondan sonra kar olduğunu, karlar dönüştükten sonra da bir küttele
sıkıştığını ve gövdenin yoğun doluyla toplandığını,
işte öyle, güçlü kollarıyla boşluk boyunca fırlatılan,
korkudan kanı çekilmiş ve beden sıvısı olmayan o adamın,
- 225 katı çakmaktaşına dönüştüğünü söyler kadim çağ.
Şimdi de *Euboea*'nın derin sularında, küçük bir kaya
çıkıntı yapar ve insan biçiminin izlerini korur,
sanki hissedecekmiş gibi,
denizcilerin üzerinden geçmekten korktukları
ve *Lichas* olarak adlandırdıkları. Ama sen, ey *Iupiter*'in şanlı evladı,

25 Hercules'in doğumuna çok az bir zaman kaldığında Iupiter, Perseus soyundan ilk doğacak kişinin Mycenae'da hüküm süreceğini bildirdi. Bunun üzerine Luno, doğum tanrıçası Lucina'ya (=Eilithyia/Iliithyia) Hercules'in doğumunu geciktirmesini ve henüz ana karnında yedi aylık olan Sthenelus'un oğlu Eurystheus'un doğumunu hızlandırmasını buyurdu. Böylece Eurystheus ilk doğdu ve Iupiter'in lütfundan yararlandı. Hercules, ilk karısı Megara'dan olan çocuklarını, geçirdiği cinnet yüzünden öldürdüğü için işlediği cinayetin kefareti için ödemek üzere Mycenae Kralı Eurystheus'un hizmetine verildi.

- 230 sarp *Oeta*'nın sahip olduğu ağaçlar kesildikten
ve odun yığını için kurulduktan sonra yayını, geniş sadağını
ve Troya Krallığı'nı ikinci kez²⁶ görecek olan oklarını
getirmesini buyurursun *Poeas*'ın oğluna, odun ateşini
alttan tutuşturan yardımcın olan.
Odun yığını, açgözlü ateşlerle sarılırken,
- 235 ağaç yığının en üstüne *Nemea* aslanının postunu
yayarsın ve enseni yerleştirdikten sonra budaklı sopana yaslanırsın,
sanki bir konuk olarak uzanmış gibi bir ifadeyle,
şarapla dolu kupalar arasında çelenklerle taçlandırılan.
Artık güçlenerek ve her yana yayılarak ses çıkarıyordu alev,
- 240 hem kaygısız uzuvları hem kendisini küçük göreni istiyordu.
Tanrılar korktular, yeryüzünün hamisi adına;
hissettiği için *Saturnus*'un oğlu *Iupiter*, bunlara neşeyle
şöyle söyledi: "Şu korku benim için bir zevk
ey tanrılar ve kutluyorum kendimi bütün yüreğimle hoşnut şekilde,
- 245 düşünceli bir halkın hem hükümdarı
hem babası olarak adlandırıldığım
ve soyum, sizin desteğinizle de güvende olduğu için.
Çünkü bu şey, kendisinin çok büyük başarılarına karşılık ona
verilmiş
olsa da yine de size minnettarım; ama sadık yüreklerinizin boş
bir korkuyla titrememesi için *Oeta* alevlerini küçümseyin!
- 250 Her şeyi yenen o, açıkça gördüğünüz ateşleri yenecek
ve anasına ait taraf hariç,²⁷ güçlü ateşi

26 Troya Kralı Laomedon, Neptunus'a ve Apollo'ya kent duvarlarını inşa etmelerinin karşılığında anlaştıkları ücreti vermeyince, buna öfkelenen Neptunus ülkenin başına, insanları parçalayıp yiyen bir deniz canavarını musallat etti. Biliciye danışıldı, o da tanrının öfkesinin dinmesi için kralın öz kızının canavara sunulması gerektiğini söyledi. Bunun üzerine Hesione, bir kayalığa bağlandı ve canavarın gelmesini beklemeye başladı. Bu sırada Hercules Troya'ya gelmişti. Laomedon'a ödül olarak atlarını kendisine verirse, kızını kurtaracağını söyledi. Hercules, Hesione'yi kurtardı ama Laomedon söz verdiği ödülü vermeyince Hercules bir sefer düzenleyip Troya'yı ele geçirdi. Böylece bu, Hercules tarafından Troya'ya yapılan ilk sefer oluyordu. Bu olaydan yıllar sonra Hercules, Deianira'nın kendisine gönderdiği gömleği giydiği için ölmek üzereyken, bedeninin yakılması için *Poeas*'ın oğlu Philoctetes, Hercules'in odun ateşini tutuşturur. Ondan, Yunanların Troya'da üstün gelmesini sağlayacak olan yayını, sadağını ve oklarını alır. Yıllar sonra Troya Savaşı yapılırken bir kehanet, Troya'nın ancak Hercules'in okları sayesinde düşeceğini bildirir. Dizede "Troya Krallığı'nı ikinci kez görecek olan oklar" cümlesiyle bu durum vurgulanmaktadır.

27 Hercules'in annesi Alcmena'nin ölümlü olduğu vurgulanıyor.

- hissetmeyecek. Benden aldığı şey bakidir, hem ölümsüz
hem ölümden uzaktır ve hiçbir alevle yok edilmez!
Ben, yeryüzünde ölen o şeyi, semavi diyarlarda
255 kabul edeceğim, yaptığım şeyin de bütün tanrıları
sevindireceğine inanıyorum. Yine de eğer biri, eğer biri,
Hercules'in
tanrı olmasından acı çekerse ve bu ödülün verilmesini istemezse,
bunun, hak ettiği için ona verildiğini bilecek
ve istemese de onaylayacak!"
Tanrılar onayladılar. Soylu karısının da *Iupiter*'in diğer
260 söylediklerine sert olmayan, yine de
son söylediklerine sert bir ifadeyle
katlandığı ve kendisinin ima edilmesine üzüldüğü görüldü.
Bu arada alevin yiyip yutacağı ne varsa,
Mulciber alıp götürmüştü, tanınacak bir şey kalmadı geride
Hercules'in suretinden, anasının benzerliğinden çektiği herhangi
265 bir şeye sahip değildi, sadece *Iupiter*'in izlerini korur;
hani genç bir yılan, eski derisini atuttuktan sonra
keyiflenir ve yeni pullarıyla ışık saçıp durur ya
işte öyle, *Tirynslü*, ölümlü bedeninden çıktığında
daha da güçlendi, hem daha büyük görünmeye
270 başladı hem kutsal vakarıyla hürmet edilmesi gereken biri olmaya.
Her şeye gücü yeten babası, oyuk bulutlar arasında kapıldığı oğlunu,
dört atlı arabasıyla ışık saçan yıldızlara taşıdı.
Hissetti *Atlas* ağırlığı.²⁸ Henüz *Sthenelus*'un oğlu
Eurystheus, öfkesinden vazgeçmemişti
ve babası gibi nefretini, evlatlarının
275 üzerinde zalimce tatbik ediyordu
ama uzun süren dertlerle azap içinde olan
Argolisli Alcmene, yaşlı bir kadın gibi yakınmaktan kurtulması,
kendisine oğlunun, Dünya'nın tanıklık ettiği zorlu görevlerini
ya da kendi başına gelen olayları anlatması için
Iole'ye sahipti. Onu, *Hercules*'in
istegiyle *Hyllus*,²⁹ hem zifaf yatağına hem yüreğine almıştı

28 Dizede semayı omuzlarında taşıyan *Atlas*'ın, *Hercules*'in takımyıldızının ağırlığını hissettiği vurgulanıyor.

29 *Hercules*'le *Deianira*'nın oğlu. *Hercules*, onu Iole'yle evlendirmişti.

- 280 ve rahmini, soylu bir tohumla doldurmuştu. Buna şöyle dedi *Alcmene*: “En azından sana dostça davransın tanrılar ve uzak etsinler gecikmeyi, vaktin gelip de çağıracağın zaman korku içinde doğuran kadınlar için görevlendirilen *Ilithiya*’yı, *Iuno*’nun nüfuzuyla, benim için zorlaştırdığı.
- 285 Çünkü artık *Hercules*’in meşakkatli doğum zamanı geldiğinde ve onuncu takımyıldız³⁰ semada gizlendiğinde, ağırlık rahmimi kasiyordu, taşıdığım şey o kadar büyüktü ki söyleyebilirdin gizli tutulan yükümün sorumlusunun *Iupiter* olduğunu. Artık dayanamıyordum
- 290 daha fazla sancılara; şimdi bile korkudan buz kesiyor uzuvlarım konuşurken, acıyı hatırlamaksa ayrı bir hikâye. Ben, yedi gece boyunca ve aynı çoklukta gün eziyet çekip sancıdan tükenirken, kollarımı semaya uzatarak *Lucina*’yı ve yoldaşı olan sancıları, cıgılık cıgılığa çağırıp durdum.
- 295 O gerçekten geldi ama önceden rüşvetle ayartılarak, adaletsiz *Iuno*’ya başımı sunmak için. İnlemelerimi duyduğunda, oturdu kapının önünde o sunakta, sağ dizini sol dizinin üstüne koyarak ve parmaklarını birbirine geçirerek,
- 300 doğumu geciktirdi. Kısık sesle büyüler de söyledi ve büyüler, başlayan doğumu durdurdu. Sancılar içindeydim, aklım başımdan gitmiş bir halde nankör *Iupiter*’e beyhude yere sövüyordum ve ölmek istiyordum, sert kayaları bile hareket ettirecek sözlerle yakınıyordum. *Thebaeli* analar oradaydılar,
- 305 hem dualar ettiler hem acı çekerken beni yüreklendirdiler. Hizmetçilerimden biri, orta tabakadan, sarı saçlı *Galanthis*³¹ oradaydı, buyrukları yerine getirmekte tez ve hizmetiyle sevilen. Nasıl oldu bilmem ama o hissetti, adaletsiz *Iuno* tarafından bir şey yapıldığını; çıkarken ve girerken
- 310 sık sık kapıdan, tanrıçanın³² sunakta oturduğunu gördü, parmaklarıyla bağladığı kollarını dizlerinde tutarken,

30 Capricornus (Oğlak takımyıldızı).

31 *Alcmene*’nin hizmetçisi *Galanthis*, doğum tanrıçası *Lucina*’yı oyuna getirdiği için ceza olarak, sırtı sarı renkli gelincik hayvanına dönüştürüldü.

32 Doğum tanrıçası *Lucina*.

“Her kimsen” dedi, “hanımı tebrik et! Sıkıntıdan kurtuldu
Argolisli Alcmene, doğum, duayla başarılı oldu.”

Sıçradı ve dehşete düşmüş bir halde ellerinin bağına çözdü
315 rahme hükmeden tanrıça: Bağlarını çözdükten sonra
doğum düzeldi.

Tanrıçayı aldattıktan sonra *Galanthis*’in güldüğü söylenir:
Öfkeli tanrıça, gülen kızı saçlarından kavradı
ve çekti, yerden bedenini kaldırmak isteyene
izin vermedi ve kollarını, ön ayaklara dönüştürdü;
320 eski hareketliliği baki kaldı ve sırtı, kendi
rengini kaybetmedi ama şekli, öncekinden farklı kılındı.

Yalancı ağızyla doğurduğuma yemin ettiği için,
ağızından doğurur³³ ve önceden olduğu gibi,

sık sık evimi ziyaret eder”

dedi ve eski hizmetçisinin anısıyla altüst bir halde
325 iç çekti. Böyle üzülürken, gelini ona şöyle dedi:
“Yine de seni, ey anam, kanımızdan olmayan başka birinin
elinden alınan sureti etkiliyor. Ya sana bacımın hayret verici
yazgısını anlatsam, ne dersin? Gözyaşlarım ve acım, beni
engellediği ve konuşmaktan alıkoyduğu halde: Anasının biriciğiydi

330 *Dryope*³⁴ (babam başka bir kadından
cana getirdi beni) ve *Oechalia*lıların
en ünlüsü güzelliğiyle. *Delphoi*’u ve *Delos*’u elinde tutan tanrının,
kızlığından yoksun bırakıp gücüne katlandığı bu kızı,
Andraemon kabul etti, karısıyla mutlu olduğu da bilinir.
Bir göl vardır, sarp kıyısının eğimli kenarıyla
335 biçimlenen, üstünü mersin koruları süsleyip çevirir.
Gelmişti buraya *Dryope*, yazgısını bilmeden,
bilmeden bir hayli kızdıracağını, *nymphalara* çelenkler getirerek.
Koynunda, henüz yaşını doldurmamış, tatlı yükü olan
oğlunu taşıyordu ve ılık sütünün yardımıyla besliyordu.

33 Gelincik hayvanının ağızından doğurmasına ilişkin biyolojik bir geçerlilik yoktur. Böyle düşünülmesi, bu hayvanın, yeni doğurduğu yavrularını sürekli ağzında bir yerlere taşımasından kaynaklanmış olmalıdır.

34 *Oechalia* Kralı *Eurytus*’un kızı, *Apollo*’dan *Amphissus*’u doğurmuştu, ölümlü kocası ise *Andraemon*’du. *Dryope*, oğlu henüz bebekken bir gölün kenarına gitti ve *nymphalara* sunu sunmak istedi. Orada parlak bir çiçek gördü ve ondan birkaç yaprak kopardı. Bu çiçeğin, *nympha Lotis*’in, *lotus* (nilüfer) çiçeğine dönüştürülen bedeni olduğunu bilmiyordu. Çiçekten kan akmaya başladı ve öfkelenen *nympha*, *Dryope*’yi *lotus* ağacına dönüştürdü.

- 340 Bataklıktan çok uzakta değildi, *Sur* renklerine öykünen
ve suda yaşayan *lotus*, meyvelerinin beklentisiyle çiçek açan.
Buradan çiçekler toplamıştı *Dryope*, oğluna eğlence
olsun diye, ben de aynı şeyi yapacak gibi görünüyordum
çünkü oradaydım. Gördüm çiçekten kanlı damlaların
345 düştüğünü ve dalların korkuyla titreyip hareketlendiğini.
Elbette, şimdi artık geç olsa da köylülerin anlattığı gibi,
Priapus'un tiksiniç maslahatından kaçan *nympha Lotis*, bu çiçeğe
dönüşmüştü, görünüşü değişse de adını koruyarak.
Bilmiyordum bacım bu şeyi. Çok korkup gerisingeriye
350 gitmek ve hürmet ettiği *nymphalardan* ayrılmak istediğinde,
ayakları bir kökle yapışıp kaldı, söküp atmak için mücadele etti,
gövdesi dışında hiçbir yeri kıtıldamadı; dipten yürüdü
ve bütün kasıklarını, yavaş yavaş yapışkan bir kabuk örttü.
Bunu gördüğünde, eliyle saçlarını yolmaya çalışırken,
355 elini yaprakla doldurdu; bütün başını, yapraklar kaplıyordu
ama oğlu *Amphissos* (çünkü dedesi *Eurytus*, ona
bu adı vermişti) hissetti katılaştığını anasının
memesinin, çektiğinde akışkan süt gelmedi.
Acımasız yazgının izleyicisi olarak oradaydım ve sana
360 yardım edemiyordum ey bacım, ne kadar gücüm varsa,
yükselen ağaç gövdeneye ve dallarına sarılarak engelliyordum
ve itiraf ediyorum, aynı ağaç kabuğu altında gömülmeyi istedim.
İşte, kocası *Andraemon* ve biçare babası geldi
ve aradılar *Dryope*'yi, *Dryope*'yi arayanlara
365 *lotusu* gösterdim. Sıcak ağaca öpücükler kondurdular
ve yere kapaklanıp ağacın köklerine yapıştılar.
Artık yüzünün dışında ağaç olmayan hiçbir yeri yoktu
sevgili bacımın. Biçare bedeninden dökülen gözyaşları, yapraklarını
ıslattı ve hâlâ elindeyken, ağzı sesine bir yol
370 sağladı, şöyle yakınmalar karıştı havaya:
'Eğer acılarda gerçek varsa, tanrılar adına yemin ederim,
caiz değil, bunu hak etmiş olmam; suçsuz yere ceza çekiyorum.
Zarar vermeden yaşadık, eğer yalan söylüyorsam, kuru bir ağaç olup
sahip olduğum yaprakları yitireyim ve baltalarla kesilip kavrulayım.
375 Yine de şu bebeğimi, anasının dallarından götürün
ve bir sütanaya verin, hem benim ağacımın altında sık sık

süt içirin hem benim ağacımın altında oynatın.
 Konuşabildiği zaman anasına selam verdirin
 ve hüzünlü bir şekilde şöyle desin: 'Bu ağacın içinde gizleniyor
 anam!'

- 380 Yine de korksun durgun sulardan, çiçekler toplamasın bir ağaçtan
 ve bütün çalıların, tanrıçaların bedeni olduğunu düşünsün.
 Ey sevgili kocam, hoşça kal ve sen, ey bacım, ey babam!
 Eğer bağlılığınız varsa bana, keskin budama bıçağının darbesinden,
 sığırın yemesinden koruyun yapraklarımı.
- 385 Ve izin verilmediği için size doğru eğilmeme,
 kaldırın kollarınızı buraya ve gelin öpücüklerime,
 hâlâ dokunabiliyorken, küçük oğlumu da kaldırın yukarıya!
 Daha fazla konuşmıyorum çünkü
 artık beyaz boynumu, boylu boyunca
 yumuşak kabuk sarıyor ve son olarak
 bir ağaç tepesiyle hapsediliyorum.
- 390 Gözlerimden çekin ellerinizi, yardımınız olmadan
 örtsün ağaç kabuğu, ölen gözlerimi kaplayarak!
 Sona ermişti aynı anda konuşması, aynı anda var olması. Bedeni
 dönüştüğü halde, yeni dalları sıcaklığını korudu uzun süre.”
Iole, hayret verici olayı anlatırken ve *Alcmene*,
- 395 *Eurytus*'un kızının gözyaşlarını, başparmağını götürüp kuruturken
 (kendisi de ağlamasına rağmen),
 şaşılasi bir durum, bütün üzüntüsüne
 gem vurdu. Çünkü yüksek eşikte duruyordu *Iolaus*,³⁵
 neredeyse bir oğlan çocuğu gibi,
 çenesini kaplayan belli belirsiz tüylerle
 yüzü, yeniden gençlik yıllarına benzeyen.
- 400 Bu şeyi, *Iuno*'nun kızı *Hebe*³⁶ bahsetmişti ona hediye olarak,
 adamın yakarlarına yenik düşen. Yemin etmeye hazırlanırken,

35 Hercules'in erkek kardeşi Iphicles'in oğlu, Alcmene'nin torunu. Iolaus, yaşlılığında Heraklesoğulları'na kin güden Eurystheus'u öldürmek için tanrılara o kadar çok yalvardı ki Iupiter ve gençlik tanrıçası Hebe, Iolaus'a bir günlüğüne gençliğini ve gücünü geri verdiler. Böylece Iolaus'un, Hercules'in ezeli düşmanı Eurystheus'u öldürdüğü söylenir.

36 Kimi söylenceye Iupiter'le Iuno'nun kimi söylenceye Iuno'nun tek başına doğurduğu kızı, gençlik tanrıçası. Ovidius'un anlatımında Hebe'nin, Iuno tarafından tek başına doğurulduğu anlaşılmaktadır.

bundan sonra hiç kimseye böylesi bir hediye vermeyeceğine dair, *Themis*³⁷ izin vermedi: “Çünkü artık *Thebae* kenti ihtilafa düşüp savaş başlatacak” dedi, “*Capaneus*³⁸ yenilmeyecek *Iupiter* dışında
 405 kimse tarafından ve eşit olacak biraderler felakette.
 Toprak yuttuktan sonra, kendi ruhunu görecek
 henüz hayatta olan bilici³⁹ ve babasının öcünü alacak anasından
 oğlu,⁴⁰ aynı eylemle hem sadık hem günahkâr olan.
 Felaketiyle çılgın, hem aklından hem yurdundan sürgün,

37 Bu dizeden itibaren İlahi Adalet tanrıçası, bilici Amphiarus'un ve onun soyuna ilişkin gelecekte yaşanacak olayları bildiriyor.

38 Thebae'a karşı sefere çıkan yedi önderden biri. Argoslu olan bu adam dev gibiydi ve tanrılardan hiç korkmazdı. Kente ilk saldırıda ön saflarda yer aldı ve kenti neredeyse yakacaktı ama Thebae duvarlarına tırmanacağı sırada *Iupiter*, onu yıldırımıyla çarptı ve öldürdü.

39 Oecleus'un oğlu Amphiarus, dindarlığı ve dürüstlüğüyle ün salmış, *Iupiter* ve *Apollo* tarafından korunan bir biliciydi. *Calydon* yabandomuzu avına katılmıştı. Thebae'a karşı çıkılan seferin felakette sonuçlanacağını öngördüğü halde, karısı *Eriphyle*'nin oyununa gelerek sefere katılmak zorunda kaldı. Bu savaş sırasında *Periclymenus* onu öldürmek için takip ederken, *Iupiter* bir yıldırım darbesiyle Amphiarus'un önündeki toprağı yarı ve onu, atlarını, arabasını ve arabacısını yere gömdü. Bu olaydan sonra Amphiarus'a *Iupiter* tarafından ölümsüzlük bahşedildi.

40 Amphiarus'un oğlu *Alcmaeon*. Amphiarus Thebae Seferi'nde öleceğini bilmesine rağmen karısı *Eriphyle*'nin oyununa gelip zorla savaşa giderken, oğullarından yetişkin olduklarında öcünü almalarını istedi ama bu öcün alınması için çocukların annelerini öldürmeleri ve Thebae'a bir sefer düzenlemeleri gerekiyordu. *Alcmaeon* büyüdüğünde *Epigonlar* Seferi'ne katıldı. Bu seferde kazandığı zaferden sonra ikinci görevi olan annesini öldürme konusunda *Delphoi* bilicisine danışmaya gitti. Bilici, yanıt olarak görevden kaçınmaması gerektiğini söyledi. Çünkü *Eriphyle*, yalnızca kocasının ölmesine göz yummamış, ikinci seferle de oğullarını tehlikeye atmıştı. Bu yanıt üzerine *Alcmaeon*, annesini öldürdü. Bu cinayet üzerine Öç tanrıçaları, *Alcmaeon*'ün ardına düştüler, genç adam çıldırmış bir halde önce *Arcadia*'daki büyükbabası *Oecleus*'un, sonra *Psophis*'teki *Phegeus*'un yanına gitti. *Phegeus*, onu günahlarından arındırıp iyileştirdi ve kızıyla evlendirdi. Ne var ki *Psophis* toprağı, kutsal afetiyle karşı karşıya kaldı. Kentin bilicisi, bu belanın savuşturulması için *Alcmaeon*'ün, nehir tanrısı *Acchelous* tarafından yeniden arındırılması gerektiğini söyledi. *Alcmaeon* yollara düştü ve birçok badire atlattıktan sonra *Achelous* tarafından arındırıldı, nehir tanrısı ona kızı *Callirhoë*'yi verdi. Bu birliktelikten *Amphoterus* ve *Acarnan* adında iki oğlu oldu. Daha sonra genç kadın, kocasından hediye olarak ilk karısına verdiği hediyelerden ikisini yani *Harmonia*'nın elbisesini ve kolyesini istedi. *Alcmaeon*, *Psophis*'e döndüğünde *Delphoi* Tapınağı'na adayacağını söyleyerek karısından verdiği hediyeleri geri istedi ama yalanı, kaynatası *Phegeus* tarafından öğrenilince hem konuğu hem damadı olan *Alcmaeon*'u kendisi öldüremeyeceği için oğullarına *Alcmaeon*'u öldürmelerini emretti. *Alcmaeon* öldürüldükten sonra *Iupiter*, *Callirhoë*'ye aşık olduğu için genç kadın, ondan çocuklarını hemen büyütmesini ve onlara babaları *Alcmaeon*'ün öcünü alacak gücü vermesini istedi. *Iupiter* onun bu isteğini yerine getirdi.

- 410 Öç tanrıçalarının kızgın bakışları
 ve anasının hayaletiyle ardına düşülecek,
 karısı, ondan ölümcül altın kolyeyi talep edinceye
 ve *Phegeus*'a ait geniş kılıç, damadını katledinceye kadar.
 O zaman sonunda yalvarıcı olarak yüce *Iupiter*'den isteyecek
Achelous'un kızı *Callirhoë*, bu yılları, bebek olan oğullarına
 415 bahşetmesini ve intikamcının cinayetini cezasız bırakmamasını;
Iupiter, onun bu yakarlarından etkilenip
 üvey kızı olan gelininin⁴¹ hediyesini
 bahşedecek ve onları, çocukluk yıllarında erkek kılacak.”
 Bunları kehanet dolu ağzıyla söylediğinde gaybı bilen
Themis, tanrılar çeşitli konuşmalarla homurdanmaya başladılar,
 420 neden başkalarına aynı hediye verilmiyor diye
 homurtular vardı. *Pallas*'ın kızı, yakını kocasının⁴² yaşlanmış
 olduğuna; yakını zarif *Ceres*, ağarmaya başladığına
Iasion'un⁴³ saçlarının; *Mulciber*, yeniden ömür
 talep eder *Erichthonius*⁴⁴ için, *Venus*'u da gelecek kaygısı
 425 harekete geçirir ve *Anchises*'in⁴⁵ yıllarını
 yenilemek için pazarlık yapar.
 Her tanrının desteklediği biri vardır, taraf tutmakla büyür
 taşkın isyan, *Iupiter*, ağzını açıncaya
 kadar: “Ey tanrılar! Biraz saygınız varsa” dedi,
 “kendinize gelin? Kim o kadar büyük gücü olduğunu sanıyor,
 430 yazgıya da üstün gelmek için? Yazgısında vardı *Iolaus*'un, yaşadığı
 yıllara geri dönmesi. Yazgılarında vardı gençleşmeleri gerektiği,
Callirhoë'nin doğurduklarının, savaş tutkusuyla ya da silahlarla değil.
 Sizi de (bu bakımdan kendinizi daha iyi hissedebilirsiniz)
 beni de yazgı yönetiyor. Eğer onu değiştirmeye gücüm olsaydı,

41 Iuno, gençlik tanrıçası Hebe'yi tek başına doğurduğu için Hebe, *Iupiter*'in üvey kızı, tanrılaştırılmasından sonra *Hercules*'le evlendirildiği için *Iupiter*'in gelini olur.

42 Titan soylu *Pallas*'ın kızı *Aurora*, *Laomedon*'un oğlu *Tithonus*'u görür görmez aşık oldu ve onu kaçırdı. *Aurora*, bu birliktelikten *Emathion* ve *Memnon* adında iki erkek çocuk doğurdu. Daha sonra *Aurora*, kocası için *Iupiter*'den ölümsüzlük istedi ama onun için sonsuz gençlik istemeyi unuttu. Bu nedenle *Tithonus*, yaşlandıkça büzüşmeye başladı, sonunda *Aurora*, onu orak böceğine dönüştürdü.

43 *Iupiter*'le *Electra*'nın oğlu yarı ölümlü *Iasion*, tanrıça *Ceres*'e aşık oldu ve onunla üç kere sürülüp nadasa bırakılmış bir tarla üzerinde birlikte oldu. Bu birliktelikten *Ploutos* (Zenginlik) doğdu.

44 *Vulcanus*'un oğlu.

45 *Venus*'un ölümlü kocası, *Aeneas*'in babası.

- 435 akıp giden yıllar *Aeacus*'umun belini bükmezdi,
daima ömrünün baharını yaşardı *Rhadamanthus*,
Minos'umla⁴⁶ birlikte, yaşlılığının acınası
ağırlığı yüzünden hor görülen ve krallığını,
önceki düzenle yönetemeyen.”
- Iupiter*'in söyledikleri tanrıları etkiledi, hiçbiri ısrar etmez
440 gördüğü için yıllarla tükenen *Rhadamanthus*'un, *Aeacus*'un
ve *Minos*'un yakındığını, ömrünün gençlik yıllarında
büyük soyları, kendi adıyla korkutmuş olan
ama sonra zayıf düşen. *Deione*'nin oğlu olan, gençliğinin
gücüyü ve babası *Apollo*'yla gurur duyan *Miletus*'tan⁴⁷
- 445 çok korktu *Minos* ve krallığına karşı ayaklandığına inandığı halde,
yine de cesaret etmedi yurdundan sürmeye.
Kendiliğinden kaçıyorsun ey *Miletus*, tez karinanla
Ege sularını yarıyorsun ve *Asia* toprağında
kent duvarlarını inşa ediyorsun, kurucusunun adına sahip olan.
- 450 Burada babasının kıyısının kıvrımlarını izlerken,
döne döne aynı yere geri gelen *Maeander*'in kızı,
göz alıcı endamıyla tanınan *Cyaneë*,
sana ikiz evlatlar doğurdu, *Byblis*'i *Caunus*'la birlikte.
Byblis uyarı niteliğindedir, genç kızlar caiz olanı sevsinler diye:
- 455 *Apollo*'nun torunu olan biraderinin arzusuyla yanan *Byblis*,
biraderini bir 'bacı' gibi değil, olmaması gerektiği biçimde sevdi.
Gerçekten o, bunu hiçbir şekilde 'aşk' olarak anlamadı önce
ne de günah işlediğini düşündü sık sık öpücükler kondurduğu
ve kollarıyla biraderinin boynuna sarıldığı için.
- 460 Uzun bir süre kardeş bağlılığının yalancı gölgesiyle yanılır,
yavaş yavaş yoldan sapar aşk, biraderini görmek için

46 Aeacus, Minos ve Rhadamanthus öldükten sonra, Ölüler Diyarı'nda ölülerin ruhlarını yargılamak üzere yargıç oldular.

47 *Apollo*'yla *nympha Deione*'nin oğlu olan *Miletus*, Minos yaşlandığında Girit Krallığı'nı işgal etmeye kalkıştı ama *Iupiter* tarafından korkutulunca Anadolu'ya doğru yelken açtı ve kendi adını verdiği *Miletus* (Milet) kentini kurdu. Orada *Maeander*'in kızı *nympha Cyaneë*'den *Caunus* ve *Byblis* adını verdiği biri erkek biri kız ikiz çocukları oldu. Ne var ki *Byblis*, erkek kardeşine karşı derin bir aşk duyuyordu ve bu aşkını, ona mektuplar yazarak bildirdi. *Caunus* böylesi bir şeyden iğrenip yurdunu terk etti. *Caria*'ya gelerek, orada kendi adından *Caunus* kentini kurdu. *Byblis* çıldırarak kendini yollara vurdu. Sonunda *Caunus*'u bulmak için *Caria*'ya geldi ve orada ağlaya ağlaya tükenip kendi adıyla adlandırılan bir pınara dönüştü.

süslene püslene gelir ve gereğinden çok ister güzel görünmeyi
ve orada bir genç kız varsa daha güzel olan, onu kıskanır
ama henüz kendisi için aşikâr değildi ve o aşk

- 465 uğruna hiç adak adamamıştı yine de tutkuyla içten içe yanar;
kâh evin beyi olarak adlandırır kâh kanının adından nefret eder,
artık onun, kendisini *Byblis* diye çağırmasını yeğler,

‘bacım’ diye çağırmasından ziyade.

- Yine de edepsiz beklentisini, yüreğinden atmaya kalkışmadı,
gece gündüz nöbet tutarak. Sakin uykuyla kendinden geçip
470 sık sık sevdiği şeyi gördü: Gördü de biraderiyle birleştiğini
bedeninin ve utancından kızardı, uykuda yatıyor olsa bile.
Uyku gitti; sessiz kaldı o, uzun bir süre ve yine istedi düşündeki
görüntüyü, aklında kuşkular şöyle söyledi:

“Vah biçare ben! Sessiz gecenin görüntüsü ne anlama geliyor?

- 475 Gerçek çıkmasını istemem! Neden gördüm bu düşü ben?
O, gerçekten muzır bir şekilde gözlerime yakışıklı ve hoş
gelse de, eğer biraderim olmasa, âşık olabilirdim
ve bana layık olurdu. Bacısı olduğum gerçeği, beni kahrediyor.
Uyanık kalıp böylesi bir şey yapmayı denememem koşuluyla,
480 sık sık geri gelsin uyku, aynı görüntü altında!
Görgü tanığı, uykudan uzaktır ama uzak değildir gerçeğe benzer
zevk.

Venus ve zarif anasıyla birlikte kanatlı *Cupido* adına,
ne kadar çok zevk aldım! Nasıl bir şehvet, beni açıkça
etkisi altına aldı! Nasıl serildim bütün iliklerimle gevşeyip!

- 485 Nasıl zevk veriyor hatırlamak! O zevk kısa,
gece hızlı olsa ve yaptığım şeye haset etse bile.
Ah ben, adım değiştirildikten sonra evlendirilsem,
ey *Caunus*, ne kadar iyi bir gelin olabilirdim senin anana,
ey *Caunus*, ne kadar iyi bir damat olabilirdin benim babama!
490 Tanrılar yapsalardı her şeyimizi ortak,
büyükbabalarımız dışında. Senin, benden daha soylu olmanı
isterdim!

Bu yüzden bilmiyorum ey yakışıklı, hangi kadını ana yapacağını
ama ebeveynlerini kötü bir şekilde seçen benim için sen,
bir ‘birader’ dışında hiçbir şey olmayacaksın,
bize zarar verecek tek şey budur.

- 495 O halde neyi haber veriyor gördüklerim? Ne önemi var ki düşlerin? Yoksa var mıdır düşlerin de önemi?
Tanrılar daha mutlu! Tanrılar, bacılarına sahip oldular kesinlikle. Böylece *Saturnus*, kan bağıyla kendisine bağlanan *Ops*'la evlendi, *Oceanus Tethys*'le, *Iuno*'yla *Olympus*'un efendisi.
- 500 Tanrıların kendi yasaları var! Neden insani davranışları, semavi ve farklı türden yasalara uydurmaya çalışıyorum? Ya yasak arzuyu yüreğimden söküp atacağım ya da eğer bunu yapamazsam, yalvarırım öleyim, bir ölü olarak cenaze yatağıma koyulmadan ve orada yatarken, biraderim bana öpücükler vermeden önce.
- 505 Yine de o şey, ikimizin kararına bağlı!
Beni hoşnut ettiğini varsay, ona günah olarak görünecek. Ama *Aeolus*'un oğulları korkmadılar bacılarının yatağına girmekten!⁴⁸
Ama nereden öğrendim bunları?
Neden bu örnekleri kanıt gösteriyorum?
Nereye sürükleniyorum? İğrenç alevler, çekip gidin buradan uzağa,
- 510 bir birader sevilmesin, bir bacıya caiz olduğu şeklin dışında!
Yine de eğer ilk önce o, benim aşkımla ele geçirilseydi, belki onun çılgınlığı için kendimi verebilirdim.
O halde beni isteyen reddetmeyecek olan ben, onu isteyeceğim! Söyleyebilecek misin? İtiraf edebilecek misin?
- 515 Aşk zorlayacak, yapabileceğim! Ya da utançtan dilim tutulursa, gizli bir mektup, gizli tutkumu itiraf edecek.”
Bu şey hoşuna gider, bu karar kuşku dolu aklını yener.
Yan tarafına döner ve sol dirseğine dayanıp
“Görecektir” der, “haydi, çılgın aşkımızı itiraf edelim!

48 *Aeolus*'un oğlu *Macareus*, kız kardeşi *Canace*'yle birlikte oldu ve ondan bir çocuğu dünyaya geldi. *Canace*'nin sütanesi çocuğu bir yerlere bırakmak üzere onu gizleyip saraydan çıkarmak üzereken çocuk ağlamaya başladı. Bunun üzerine *Aeolus*, çocuğu köpeklerin önüne attı, kızına da kendisini, *Macareus*'la birlikte öldürmesi için bir kılıç gönderdi. Söylenceler bu noktada farklılaşır, kimi söylenece *Macareus*'un intihar ettiğini kimi ise kaçtığını anlatır. Dizede *Aeolus*'un oğulları denmektedir, bunlardan biri *Macareus*'tur ancak *Aeolus*'un diğer oğullarının kız kardeşleriyle birlikte olduğuna dair herhangi bir söylencesel kanıt bulunmamaktadır. Belki diğer örnek, *Aeolus*'un oğlu olan *Sisyphus* olabilir ama o da kız kardeşi değil, erkek kardeşi *Salmoneus*'un kızı, dolayısıyla kendi yeğeniyle birlikte olmuştur.

- 520 Vay bana, nereye akıp gidiyorum?
 Nasıl bir tutkuya kapıldı yüreğim?"
 Ve titreyen eliyle kaleme alır, düşünüp taşındığı sözcükleri.
 Sağ eliyle tutar demir kalemi, diğer eliyle tutar
 balmumu kaplı, boş yazı tahtasını.
 Başlar ve tereddüt eder, yazar ve yazı tahtalarını yargılar,
 hem yazar hem siler, değiştirir, eleştirir ve onaylar,
- 525 kullandıklarını sırayla bir yana koyar,
 bir yana koyduklarını yeniden alır.
 Ne istediğini bilmez, yapmak üzere olduğu ne varsa,
 canını sıkar; ifadesinde utançla karışık cüretkârlık vardır.
 Yazılmıştı 'baci', görüldü 'baci' sözcüğünü sildiği
 ve yazı tahtasını düzelttikten sonra şöyle sözcükler yazdığı:
- 530 "Sen hayat vermezsen, hayatı olmayacak
 âşığının, bu mektubu sana gönderen: Utanıyor,
 ah, utanıyor adını söylemeye
 ve eğer sorarsan, ne arzu ettiğimi, adımı vermeden isterdim
 derdimi anlatabilmeyi ve *Byblis* olduğumun öğrenilmemesini,
 dileğimin beklentisi kesinleşmeden önce.
- 535 Gerçekten yaralı yüreğimin işareti olabilirdi senin için
 rengim, zayıflığım, ifadem, sık sık ıslak
 gözlerim, belli bir neden olmadan iç çekişlerim,
 sık sık kucaklamalarım, eğer tesadüfen fark etseydin,
 bir baciya ait olmadığı hissedilebilen öpücüklerim.
- 540 Yine de ruhumda ağır bir yara olduğu halde,
 içimde alev alev bir tutku olduğu halde, her şeyi yaptım
 (tanrılar şahidimdir), sonuçta daha mantıklı olmak için
 ve savaştım uzun süre *Cupido*'nun şiddetli silahlarından
 kaçmak için ben bahtsız ve bir genç kızın katlanabildiğini
- 545 düşünebildiğinden daha çok acıya katlandım.
 Yenildiğimi itiraf etmeye
 zorlanıyorum ve ürkek ürkek yalvarıp yardımını istemeye.
 Sen kurtarabilirsin, sadece sen tarumar edebilirsin âşığını:
 Seç, hangisini yapacağını. Bunu düşmanın dilemiyor,
 sana en bağlı olduğu halde, daha bağlı olmayı
- 550 ve seninle yekvücut birleşmeyi isteyen kız diliyor.
 Hakkı hukuku yaşlılar bilsin, neyin meşru olduğunu,
 neyin caiz olmadığını,

neyin caiz olduğunu araştırsınlar ve yasaların dengesini
korusunlar!

Bizim yaşımıza, düşüncesiz aşk yaraşır.

Neye izin verildiğini bilmiyoruz hâlâ, hem her şeye izin verildiğine
555 inanıyoruz hem ardından gidiyoruz büyük tanrıların örneklerinin.
Bizi, ya sert babamız ya geleneğe hürmet
ya da korku engellemeyecek: O kadar büyük olsa da korkunun
nedeni,

tatlı hileleri, 'kardeş' adı altında gizleyeceğiz.

Özgürüm seninle gizli saklı şeyleri konuşmakta,
560 sarılırız ve öpüşürüz açıktan açığa.

Ne kadar küçük bir şey eksik olan? Merhamet et, aşkını itiraf edene
ve aşk ateşi son raddeye kadar zorlamasaydı, itiraf etmeyecek olana,
mezarıma sebep olarak yazılmayı hak etme!"

Beyhude yere balmumu kaplı yazı tahtasına böyle şeyler yazan elini
565 bıraktı, son satır da kenarda tutundu.

Hemen suçunu damgaladı bastırdığı mühürle,
gözyaşlarıyla ıslattığı (dilinde nem kalmamıştı).

Hizmetkârlardan birini çağırdı utana sıkıla
ve korkan adama, tatlı dille "Götür bunları, ey en güvenilir, benim..."
570 dedi ve ekledi uzun bir süre sonra "biraderime".

Verdiği sırada, ellerinden kayıp düştü yazı tahtaları;
alametle allak bullak oldu, yine de gönderdi. Hizmetkâr, uygun
zaman bulduğunda gitti ve gizli saklı sözleri teslim etti.

Yıldırım çarpmışa dönen *Maeander*'in
torunu genç adam, ani bir öfkeyle

575 fırlattı kabul ettiği yazı tahtalarını, bir bölümünü okuduktan sonra;
güçlkle geri alarak elini, titreyen hizmetkârın suratından,
"Elindeyken, ey yasak şehvetin melun yardımcısı,
kaç" dedi, "eğer yazgın, onurumuzu
yanında götürmeseydi, cezanı ölümle öderdin!"

580 O, kaçır korku içinde ve hanımına, *Caunus*'un vahşi
sözlerini aktarır. Sararıp solarsın ey *Byblis*,
reddedildiğini duyduğunda

ve korkudan titrer, buz gibi soğukla kaplanan bedenini.

Yine de aklı başına geldiği gibi, aynı şekilde tutkusu da geri gelir,
dilinden şöyle sözler akseder havaya güçlkle:

- 585 “Haklı elbette! Gerçekten neden fazla acele edip
 bu gönül yarasından
 haberdar ettim? Neden gizlenmesi gereken sözleri,
 o kadar hızla, alelacele yazı tahtalarına geçirdim?
 Önceden sinamalıydım dolambaçlı sözlerle
 gönlünün niyetini. Ben giderken, ardından gelmesi için
 590 yelkenin bir tarafıyla nasıl bir rüzgâr olacağını gözlemem
 ve denizde güvenle seyretmem gerekirdi, şimdi
 rüzgârları yoklamadan doldurdum yelkenleri;
 bu yüzden sürükleniyorum kayalara ve alabora olup tamamen
 okyanusa gömülüyorum, yelkenlerimi indirmenin bir anlamı yok.
- 595 Neden kesin bir alametle men edildim ki aşkımı
 bahşetmekten, hizmetkârın götürmesini buyururken,
 yazı tahtası elimden düştüğü ve umudumu kırdığı anda?
 Ya o gün değişmeliydi ya da bütün niyetim
 ama daha ziyade o gün, değil mi? Bizzat tanrı uyarıyordu
 600 ve kesin işaretler veriyordu, eğer aklım başımdan gitmeseydi.
 Yine de bizzat ben konuşmalıydım, kendimi yazı tahtasına
 teslim etmemeliydim ve orada olup tutkumu açığa vurmalıydım.
 Gözyaşlarımı görseydi, aşığının yüzünü görseydi,
 daha çok konuşabilirdim yazı tahtalarının aldığından.
- 605 İsteğine karşı olsa da boynuna sarabilirdim kollarımı
 ve eğer reddedilseydim, ölmek üzere olduğumu görebilirdi,
 hem ayaklarına sarıldığımı hem yere kapaklanıp hayat dilediğimi.
 Hepsini yapardım, katı yüreğini her biri ayrı ayrı
 ikna edemediyse, hepsi ikna edebilirdi.
- 610 Belki de gönderilen hizmetkârın bir hatası olabilir:
 Uygun şekilde yaklaşmadı ve sanırım, ne uygun
 anı ne zamanı seçti ne de *Caunus*’un akli boşken gitti.
 Bu şeyler bana zarar verdi çünkü ne dişi bir kaplandan doğru
 ne katı çakmaktaşları ne yüreğinde sert demir
 615 ya da çelik taşıyor ne de o, dişi bir aslanın sütünü içti.
 Yenilecek! Yeniden ziyaret edilmesi gerekecek,
 teşebbüsümde bezginliğe
 kapılmayacağım hiçbir şekilde, bende şu ruh kaldığı sürece.
 Çünkü öncelikle yaptıklarımı geri alabilseydim,
 başlamazdım: Başlanmış olan şeylerin ardındadır kazanmak.

- 620 Elbette o, artık dileğimden vazgeçsem bile,
yine de her zaman kalkıştığım şeyi hatırlayabilir,
vazgeçtiğimde de öylesine arzu etmiş,
hatta onu bile sınamış ve tuzağa düşürmek istemiş görüneceğim;
ya da kuşkusuz en çok zorlayan ve yüreğimi yakan
- 625 şu tanrıya değil, şehvete yenik düşmüş sanılacağım;
sonra da artık hiçbir günah işleyemem;
hem yazdım hem istedim, eğilimim aşikâr ortaya çıktı;
hiçbir şey eklemeyeceğim gibi masum olarak adlandırılmam.
Arzu etmek için çok, suçlanmak için az şey geriye kalan”
- 630 dedi ve (o kadar büyüktür kararsız aklının tutarsızlığı)
denemekten pişman olduğu zaman, denemekten zevk alır;
hem yoldan
çıkarmak hem sık sık reddedilmeye katlanır, bedbaht.
Sonu olmadığı için, çok geçmeden *Caunus* kaçarmak
yurdundan ve günahkârlıktan,
yabancı bir diyarda yeni kent duvarlarını kurar.⁴⁹
- 635 O zaman gerçekten *Miletus*’un umutsuz kızının tümüyle aklını
kaybettiğini söylerler, o zaman gerçekten elbisesini yırtarmak
göğsünden, kollarını dövmek divane
ve artık delidir alenen; itiraf eder yasak aşkının
beklentisini, öylece yurdunu ve nefret ettiği koruyucu ev
tanrılarını
- 640 terk eder ve kaçarmak biraderinin ayak izlerini izler.
Ey *Semele*’nin oğlu, senin *thyrsus*unla sarsılan
Trakyalı *Bacchalar*, üç yılda bir yinelenen festivali kutladıklarında,
Byblis’in geniş tarlalar boyunca başka türlü ulumadığını
görürler *Bubasuslu* kadınlar. Onları geride bıraktıktan sonra
- 645 *Carialı*ları, cengâver *Lelegleri* ve *Lycia*’yı gezer avare;
artık *Cragus*’u, *Limyre*’yi ve *Xanthus*’un sularını geride bırakmıştı,
Chimaera da doruğuyla geride kalmıştı, ağzının ortasından ateş
salan,
aslan göğsü ve suratıyla, bir yılanın kuyruğuna sahip olan.
Ormanlar gözden kaybolur, sen takip etmekten tükenip
- 650 düştüğün zaman; sert toprağa saçlarını koyduktan sonra
ey *Byblis*, yatarsın ve düşen yaprakları yüzünle bastırırsın.

49 *Caria*’da, *Caunus*’un adından “*Caunus*” olarak adlandırılan kent.

- Lelegli nymphalar* bile sık sık narin kollarıyla kaldırmaya çalışırlar, sık sık kara sevdasına şifa olması için nasihat ederler ve suskun yüreğine teselli verirler.
- 655 Sessiz yatar ve tırnaklarıyla yeşil çimenleri tutar
Byblis ve nehir misali gözyaşlarıyla çimenleri sular;
*naias*ların, gözyaşlarının altına asla kurumayan bir su yolu yaptıklarını söylerler çünkü daha iyi ne verebilirlerdi ki?
 Hani çamın kesilen kabuğundan birden katreler
- 660 ve hani gebe topraktan yapışkan zift damlar ya,
 hani sakın sakın esen batı rüzgârının gelişyle,
 Güneş altında yeniden yumuşar ya buz kesilen su,
 işte öyle, gözyaşlarıyla eriyip giden *Apollo*'nun torunu *Byblis*,
 bir pınara dönüşür, şimdi de o vadilerde sahibesinin adına
- 665 sahip olan ve kara bir pırnal altında damla damla akan.
 Belki yüz Girit kentini bu acayip mucizenin
 söylentisiyle doldururdu, eğer yakın zamanda
 Girit, oldukça benzer bir mucizeyle
Iphis'in⁵⁰ dönüşümüne tanık olmasaydı.
- Çünkü bir zamanlar *Cnossus* Krallığı'na yakın *Phaestos*
- 670 diyarı cana getirmişti *Ligdus*'u, adıyla tanınmayan
 ve yerli halktan bir adam olan. Mülkü tanınmasından
 daha büyük değildi ama yaşamı ve inancı
 masumaneydi, gebe karısının kulaklarını
 şu sözlerle uyaran, artık doğum yaklaştığı zaman:
- 675 “Adayacağım adak iki tanedir, en az acıyla sıkıntıdan kurtulman
 ve erkek doğurman için. Öbür nasip oldukça sıkıntı vericidir,
 gücünü yazgı da reddeder. Bu nedenle –şiddetle karşı çıksam bile–

50 Giritli *Ligdus*'la *Telethusa*'nın kızı. *Ligdus*, *Telethusa* gebeyken ona, kız doğursa bebeği öldüreceğini söyler. O gece *Telethusa*, düşünde tanrıça *Isis*'i görür, tanrıça genç kadına hangi cinsiyetten olursa olsun, doğacak bebeği koruyacağını söyler ve güvence verir. *Telethusa* bir kız bebek doğurur ve erkek doğurduğunu söyleyerek *Ligdus*'u kandırır. *Ligdus*, bebeğe kendi babasının adını koyar. *Telethusa* bu duruma çok sevinir çünkü *Iphis* adı, hem kız hem erkek cinsiyet için kullanılan bir addir. *Iphis*, doğduğu günden itibaren erkek giysileri giyer ve erkek gibi davranmak zorunda kalır. Ne var ki babası, onu *lanthe*'yle nişanladığında ve *Iphis*, kızı aşık olduğunda büyük bir acı duyar. *Telethusa* evliliği ertelemek için birçok bahane uydurur ama bütün bahaneler tükendiğinde ve düğüne bir gün kaldığında, kızı *Iphis*'le tanrıça *Isis*'in tapınağına giderek dua eder. Bunun üzerine *Isis*, genç kızı yakışıklı bir delikanlıya dönüştürür. Böylece *Iphis*, artık bir erkek olarak *lanthe*'yle evlenir.

- olur da kız doğurursan (gönülsüzce tevdi ediyorum,
ey dindarlığım bağışla!) öldürülecek!”
- 680 demişti ve akan gözyaşları yüzlerini ıslattı,
böyle buyuran adamın ve buyrulan kadının
ama yine de *Telethus*a, kocasını sürekli yalvarmalarıyla
bunalttı fayda etmeyen, beklentisini yüklü rahmine koymasın diye.
Ligdus’un kararı kesindi. Artık kadın, taşımakta
- 685 zorlanıyordu zamanı gelen yükü ağırlaşan karnını,
gece yarısı uykudayken düşünde
Inachus’un kızı,⁵¹ eşlikçilerinin alayıyla yatağının önünde
ya dikildi ya da dikildiği görüldü: Alnında Ay’ın
boynuzları vardı, ışık saçan altından sarı başaklarla birlikte
- 690 ve kraliyet ziyneti. Onunla birlikte köpek başlı *Anubis*,
hem kutsal *Bubastis* hem çeşit çeşit renklerle *Apis*,
sesini bastıran ve parmağıyla sessizlik salık veren tanrı da,⁵²
çingiraklar oradaydı, aranması asla yeterli olmayan *Osiris*
ve uyku getiren ağıyla dolu yabancı yılan.
- 695 O zaman sanki uykudan silkinip her şeyi ayan beyan gören kadına
şöyle söyledi tanrıça: “Ey eşlikçilerimin biriciği *Telethus*a,
bir yana bırak acı veren kaygıları
ve kocanın buyruğunu yerine getirme!
Tereddüt etme, *Lucina* seni doğumdan kurtardığında,
hangi cins olursa, yetiştirmek için.
Yardım getiren tanrıçayım ben ve güç
- 700 veririm duayla razı edildiğimde, tapmış olduğuna yakınma
nankör bir tanrısal güce!” diye uyardı ve odadan yok oldu.
Neşeyle yataktan kalktı Giritli kadın
ve temiz ellerini, duacı olarak yıldızlara

51 *Inachus*’un kızı *Io*, düve olarak *Luno*’dan kaçarken Mısır’a ulaşır ve burada *Iupiter* tarafından yeniden insan şekline dönüştürülür. *Io*’nun Mısır’daki tapımı, denizin yıldızı ve yolcuların tanrıçası olan *Isis*’le özdeşleştirilmiştir. Maiyetinde köpek ya da çakal başlı tanrı *Anubis* (*Mercurius*’la özdeşleştirilir), kedi başlı *Bubastis* (*Diana*’yla özdeşleştirilir), kutsal boğa *Apis*, oğlu *Horus* (= *Harpocrates*), Mısır söylencelerine göre arayıp durduğu kocası *Osiris* ve Güneş tanrısı *Ra*’nın düşmanı olan zehirli yılan *Apep* (= *Apophis*) vardır. *Sistrum* denilen çingirak, alnındaki boynuzlar, dolunay, buğday başakları *Isis*’in sembolleridir.

52 Yunanların *Harpocrates* olarak adlandırdıkları bu tanrı, aslında *Isis*’le *Osiris*’in oğlu olan *Horus*’tur. Başparmağını ağzına götürmüş bir şekilde betimlendiği için Yunanlar tarafından “sessizliğin tanrısı” olarak yanlış yorumlanmıştır.

- kaldırıp yalvardı, gördüklerinin gerçek olması için.
 Sancısı arttığında, yükü de kendisini Dünya'ya gelmeye
 705 zorladığında ve bir kız doğduğunda, baba bilmeden,
 anası, onu erkek gibi gösterip yetiştirilmesini istedi. Bütün
 her şeye sahipti, yalanın ortağı yoktu sütanası dışında.
 Adaklarını kesti baba ve büyükbabasının adını koydu:
Iphis büyükbabasıydı, anası bu addan memnun oldu,
 710 ortak bir ad olduğu ve hiç kimseyi o adla aldatmayacağı için.
 Kutsal yalan, sezilmeyen hileyle gizleniyordu;
 kıyafeti, oğlan çocuğunun kıyafetiydi, yüzü
 gerek bir kız gerek bir oğlan çocuğuna atfedebildiğin,
 her iki bakımdan güzeldi.
 Bu süre zarfında aradan on üç yıl geçmişti,
 715 ey *Iphis*, baban seni, sarı saçlı *Ianthe*'yle nişanladığında,
*Phaestus*lu kızlar arasında güzelliğinin çeyiziyle
 mükemmel bir kız olan ve *Dicteli Telestes*'ten cana gelen.
 Yaşları denk, güzellikleri denkti, aynı öğretmenlerden
 aldılar yaşamın esasları olan ilk bilgileri.
 720 O zamandan aşk sardı ikisinin genç yüreğini ve eşit
 yaralar verdi her ikisine ama eşit olmayan bir özgüven.
 Nikâhı ve kararlaştırılan düğün zamanını bekler
 ve erkek olduğunu düşündüğü kızın,
 kendi erkeği olacağına inanır *Ianthe*.
Iphis sever, sahip olabilmekten
 umutsuzluk duyduğu kızı ve bizzat bu şey,
 725 artırır aşk ateşini ve yanıp tutuşur bir genç kız, bir genç kız için.
 Güçlkle tutarak gözyaşlarını, "Hangi akıbet bekliyor beni" der,
 "hiç kimse tarafından bilinmeyen ve acayip bir aşkın,
 doğa dışı kaygısını çeken? Eğer tanrılar beni esirgemek isteselerdi,
 esirgemeleri gerekirdi; eğer beni mahvetmek istemeselerdi,
 730 en azından doğal ve âdet olduğu şekilde bir bela verirlerdi;
 ne ineğin aşkı ineği, ne kısrakların aşkı kısrakları yakar,
 koyunları koç yakar, kendi dişisi izler erkek geyiği;
 kuşlar da böyle birleşir ve bütün hayvanlar arasında
 hiçbir dişi, bir dişinin arzusuyla ele geçirilmez:
 735 Kız olmayı hiç istemezdim. Yine de Girit, bütün
 ucubelere katlansın diye bir boğayı sevdi Güneş'in kızı,⁵³

53 Dizede, Güneş tanrısının kızı ve Girit Kralı Minos'un karısı Pasiphaë vurgulanıyor.

kuşkusuz bir kadın olarak bir erkeği.

- Benim aşkım ondan daha tutkulu,
eğer gerçeği itiraf edersem; buna rağmen o, aşkın beklentisini
amaç edindi, buna rağmen o, hileyle ve inek görüntüsüyle
740 boğaya izin verdi, zinacı olarak aldatılan da bir erkekti.
Her ne kadar bütün yeryüzünden buraya toplansa da hüner,
balmumu sürülmüş kanatlarla gerisingeriye uça da *Daedalus*,
neye yarayacak? Acaba hünerli sanatlarıyla beni kızken, oğlan mı
yapacak? Acaba seni mi değiştirecek, ey *Ianthe*?
745 Neden aklını başına almıyor ve kendini toplamıyorsun, ah *Iphis*,
mantıktan yoksun ve aptalca tutkunu söküp atmıyorsun?
Ne olarak doğduğunu gör, kendini de kandırmazsan,
caiz olan şeyi iste ve sev, bir kadının sevmesi gereken şekilde!
Beklentidir aşkı yaratan, beklentidir aşkı besleyen;
750 hakikat bunu senden alıyor. Hiçbir bekçi, seni sevgiyle
sarılmaktan men etmez, ne kaygı içinde ihtiyatlı bir koca
ne sert bir baba, kendisini soranı geri çevirmez bir genç kız,
buna rağmen sahip olamazsın; her şeyin olması için
hem tanrılar hem insanlar çalışsa bile mutlu olamazsın.
755 Şimdi de dualarımın hiçbiri yersiz değil
ve tanrılar, her neyi yapacak güce sahiplerse, kolayca verirler.

- Ben de
istiyorum babamın istediği, *Ianthe*'nin istediği,
gelecek kaynatamın istediği şeyi
ama doğa istemiyor, onların hepsinden daha güçlü olan,
yalnızca bana zarar veren. İşte geldi beklenen zaman,
760 düğün günü bugün ve artık *Ianthe* benim olacak,
benimle yekvücut olmayacak, suların ortasında susuzluk çekeceğiz.
Gelinlerin nedimesi ey *Iuno* neden,
ey Düğün tanrısı *Hymenaeus* neden geliyorsunuz
bu kutsal törene, evlenecek erkeğin olmadığı, iki kızın
evleneceği yere?"
Bu sözlerden sonra sesini bastırır. Öbür kız daha sakın
765 yanmaz ve çabucak gelmen için ey Düğün tanrısı, yalvarır.
Telethusa, gizlediği şeyden korkup
bir şekilde düğün zamanını erteler,
kâh yalandan bayılmayla geciktirir, sık sık alametler

- ve düşler, bahane olarak ileri sürülür. Artık uyduruk bahanelerin hepsini tüketmişti, ertelenen düğünün zamanı
- 770 sabit kılınmış ve bir gün kalmıştı ama *Teletusa*, kendi ve kızının başından saç kurdelesini çıkardı, saçlarını serbest bıraktıktan sonra sunağa sarılıp, “Ey Isis, *Paraetonium*’u, *Mareota* arazilerini ve *Pharos*’u koruyan, yedi kola ayrılan Nil’i de,
- 775 yalvarırım,” dedi, “yardım et, bizi korkumuzdan kurtar! Seni, ey tanrıça, bir gün seni ve senin şu nişanlarını gördüm, hepsini de tanıdım, çingirakların gürültüsünü ve eşlik eden bronz zilleri, buyruklarını da hatırlayıp aklıma yazdım. Bu kızımın ışığı görmesi ve benim cezalandırılmamam, işte
- 780 senin hükmün ve lütfundur; acı ikimize ve yardım et!” Gözyaşları ardından geldi sözlerinin. Tanrıçanın kendi sunağını hareket ettirdiği görüldü (hareket de etmişti), tapınağın kapılarının sarsıldığı, hem Ay’a benzer boynuzlarının birden parladı
- hem çingırağının gürültülü bir şekilde şingırdadığı.
- 785 Kaygısız olmasa da gerçekten, yine de hayırlı alametle neşeli olan ana, tapınaktan ayrıldı. Sağdıç eşlik eder, *Iphis* damat olarak giderken, alışık olduğundan daha büyük adımlarla; yüzünde kız parlaklığı kalmaz, hem kuvveti artar hem ifadesi oldukça keskindir hem de özensiz saçları, boyca daha kısa,
- 790 daha çok gücü vardır bir kadının sahip olduğundan. Çünkü ey *Iphis*, az önce bir genç kız olan sen, artık bir erkeksin!
- Hediyeler götürün tapınağa, korkudan uzak bir güvenle sevinin! Hediyeler götürürler tapınağa, eklerler bir de kitabe, kısa bir şiir vardır kitabede:
- IPHIS • KIZKEN • ADADIĞI • HEDİYELERİ • ERKEK • OLARAK
• GETİRDİ
- 795 Ertesi günün ışığı, ışınlarıyla geniş Dünya’yı aydınlatmıştı, *Venus*, *Iuno* ve ortakları *Hymenaeus*, düğün yanarcalarına gelirler ve bir erkek olarak *Iphis*, *Ianthe*’sine sahip olur.

X. KİTAP

- 1 Oradan safran renkli giysisiyle örtünüp uçsuz bucaksız
eter boyunca gider Düğün tanrısı, *Ciconların*¹ kıyılarına
uzanır ve beyhude yere *Orpheus*'un sesiyle çağırılır.
Gerçekten o, orada hazır bulundu ama ne tören sözleri
5 ne neşeli bir yüz ifadesi ne de hayırlı bir alamet taşıdı.
Tuttuğu yanarca da gözü yaşlı dumanla tısladı
biteviye ve hiç ateş almadı devinimlerle.
Sonuç, alametten daha ağır: Çünkü yeni gelin,² çimenlerde
kendisine eşlik eden *naiasların* topluluğuyla dolaşırken
10 öldü, bir yılanın ayak bileğine geçirdiği dişi yüzünden.
Trakyalı ozan, ona yeryüzü diyarında yeterince
feryat figan ettikten sonra, göçüp gitmiş ruhları da etkilemek için
Taenarus kapısından *Styx*'e inmeyi göze aldı,
hem cisimsiz halk hem mezara koyulan gölgeler boyunca
15 *Persephone*'ye ve kasvetli krallığı elinde tutan
gölgelerin efendisine gitti ve şarkısı için
lirinin tellerine vurduktan sonra
şöyle söyledi: “Ey yeryüzünün altında kurulan Dünya'nın tanrıları,
ölümlü olarak yaratılan ne varsa, ona dönüp gelen,
caizse ve hilekâr ağzın dolambaçlı sözlerini bir yana bırakıp
20 gerçekleri konuşmama izin verirseniz,
buraya ne karanlık *Tartarus*'u
görmek için indim ne yılanlarla donanmış
Medusavari canavarın üç boynunu zincire vurmak için.
Yolumun sebebi karımdır, ezdiği bir yılanın
ağusunu boşalttığı ve gençlik yıllarını çaldığı.

1 Trakyalı bir halk.

2 *Orpheus*'un karısı *Eurydice*, zehirli bir yılanın sokması sonucunda ölür. *Orpheus* bu acıya dayanamaz ve *Ölümler Diyarı*'na gider. Orada söylediği acıklı şarkılarla herkesi ağlatır ve sonunda *Pluto*yla karısı *Proserpina*'yı ikna edip karısını yeryüzüne götürmek için izin alır. Ancak bu iznin tek bir şartı vardı; o da *Eurydice*, *Ölümler Diyarı*'nın kapısından çıkana kadar *Orpheus*, arkasına dönüp karısına bakmayacaktı. *Orpheus*, uzun yol boyunca sözünü tutar ama *Eurydice*'nin kaybolmasından duyduğu vesveseyle arkasına dönüp baktığı anda kadın gözden kaybolur. Bu acıyla iki kez ölen *Orpheus*, hayata küser ve inzivaya çekilir.

- 25 Dayanabilmeyi istedim, denediğimi de inkâr etmeyeceğim:
Aşk kazandı. Aşk tanrısı yeryüzü diyarında iyi bilinir,
burada da bilinir mi şüphe ederim yine de burada olduğunu
tahmin ederim, kadim kaçırmanın söylentisi yalan değilse,³
sizi de Aşk tanrısı birleştirdi. Korkuyla dolu bu yollar adına,
30 bu devasa *chaos* adına ve muazzam krallığın sükûneti adına,
yalvarırım *Eurydice*'nin ölümünü, tez elden feshedin!
Her bakımdan size tahsis edilmişiz, biraz geciksek de
er ya da geç, tek bir meskene doğru seğirtiriz,
hepimiz buraya ilerleriz, bu son meskendir, siz de
35 insan soyundan oluşan krallığı, yıllar yılı yönetmektesiniz.
Eurydice de usule uygun biçimde
yıllarını kemale erip tamamladığında,
sizin hakkınız olacak. Lûtfetmenizi isterim bu imtiyazı,
olur da Yazgı tanrıçaları
lûtfetmezse bunu karım için, kararımı verdim,
istemem geri dönmeyi: İkimizin ölümüyle sevinin!”
40 Böyle şeyler söyleyen ve sözleriyle
lirinin tellerine vuran *Orpheus*'a
gözyaşı döküyordu kansız ruhlar: *Tantalus* geri çekilen
suyu yakalamaya çalışmadı, *Ixion*'un çarkı işlemez oldu,
kuşlar karaciğeri koparmadı, boş bıraktılar testilerini
Belus'un torunları, sen de kayanda oturup kaldın ey *Sisyphus*,⁴
45 ilk kez o zaman şarkıya yenik düşen *Eumenid*lerin yanaklarının,
gözyaşlarıyla ıslandığı söylenir; ne soylu hanım,
yalvarana dayandı ne yeraltı diyarını yöneten, onu geri çevirmeye
ve *Eurydice*'yi çağırdılar. O, yeni ölmüş gölgeler
arasındaydı ve yarası yüzünden aksak adımlarla ilerledi.
50 Trakyalı kahraman *Eurydice*'yi ve aynı zamanda şartı kabul etti,
gözlerini geriye çevirmemesi için *Avernus*
Vadisi'nden dışarı çıkıncaya değin,
aksi takdirde lûtf geçersiz olacaktı.
Karşılıklı sükûnetle yol alındı dik patikada,
sarp, karanlık, gölgeli sisle kesif,

3 Pluto'nun, Proserpina'yı kaçırarak evlendiği vurgulanıyor.

4 İşledikleri korkunç suçlar yüzünden Ölüler Diyarı'nda ceza çeken kişiler hatırlatılıyor, yani Tantalus, Ixion, Tityus, Belus'un torunları (=Danaus'un kızları) ve Sisyphus.

- 55 çok uzak değillerdi yeryüzünün sınırından;
gözden kaybolmasından korkarak ve şiddetle görmeyi arzu ederek,
çevirdi gözlerini o âşık adam ve *Eurydice*, aniden kayıp gitti,
kollarını ileri uzatıp kavramak ve kavranmak için yarışan
bahtsız adam, hiçbir şey yakalayamadı, geriye çekilen hava dışında.
- 60 Artık ikinci kez ölen kadın, kocasına ilişkin herhangi bir şeyden
yakınmadı (neye yakınabilirdi ki sevilmesinin dışında?)
ve son kez “Hoşça kal!” dedi, öbürünün kulaklarıyla zar zor
işitebildiği ve gerisingeriye o aynı yere döndü.
Orpheus, karısının iki kere ölümüne başka türlü hayret etmedi
- 65 korkmuş bir adamdan, hani üç boynunun ortasında zincirler
taşıyan
köpeği gören ve kapıldığı dehşetten kurtulmadan
önce, doğal olarak bedeni taş kesilen
ya da suçu üzerine alan ve suçlu olduğunun sanılmasını
isteyen *Olenus*’tan ve senden, ey endamına güvenen
- 70 bahtsız *Lethaea*, bir zamanlar sımsıkı birbirine kenetlenmiş
yüreklerken, şimdi ıslak *İda*’nın muhafaza ettiği taşlar olan.⁵
Yalvaranı ve beyhude yere ikinci kez öbür tarafa geçmek isteyeniyi,
kayıkcı⁶ engellemişt; buna rağmen *Orpheus*, yedi gün
kir içinde, *Ceres*’in hediyesinden⁷ yoksun, oturdu kıyıda;
- 75 gıdası, ruhunun kederi, elemi ve gözyaşlarıydı.
Erebus’un tanrılarının zalim olduğuna yakınıp yüksek
Rhodope’ye ve kuzey rüzgârlarıyla dövülen *Haemus*’a çekildi.
Üçüncü kez *Titan*, Balık burcuyla kapayıp,⁸ yılı
sona erdirmişti ve *Orpheus*, kaçınmıştı bir kadınla
- 80 sevişmekten ya onun için kötü sonuçlandığı
ya da yemin ettiği için; yine de birçok kadın tutku duyuyordu
ozanla sevişmek için, reddedilen birçok kadın acı çekti.
Hatta o, öncü oldu Trakyalı halklara, aşklarını
genç erkeklere çevirmeleri ve hayatın kısa baharı olan

5 *Olenus*, *Lethaea*’nın kocasıydı. Karısı, güzelliğiyle böbürlendiği için cezalandırılınca *Olenus*, karısının suçunu üzerine aldı. Her ikisi de tanrılar tarafından *İda* Dağı’nda taşa çevrildiler.

6 Ölüler Diyarı’nda ruhları, salıyla *Styx* Nehri’nin karşısına geçiren *Charon*. Dizede *Orpheus*’un, ikinci kez *Styx*’ü geçmesine engel olduğu vurgulanıyor.

7 Ekmek.

8 İlk Roma takvimi on aydan oluşurdu ve ilk ay, Balık burcunun hüküm sürdüğü mart ayıyla başlardı. Bu dizede *Eurydice*’nin ölümünün üzerinden üç sene geçtiği vurgulanmaktadır.

- 85 tez gençliği ve ilk goncaları dermeleri için.⁹
 Bir tepe vardı ve tepenin üstünde düz arazide son derece
 açık bir alan, çimden otların yeşil kıldığı.
 O yerde gölge yoktu; bir köşesinde oturduktan sonra tanrılardan
 cana gelen ozan ve ses çıkaran telleri hareket ettirdikten sonra,
 90 o yere gölge gelirdi; ne *Chaoniali*¹⁰ meşe ağacı uzak dururdu
 ne *Heliad*ların korusu ne yüksek yapraklarıyla kış meşesi
 ne yumuşak ıhlamur ağacı ne kayın ağacı ne el değmemiş defne
 ne kırılğan fındık ağacı ne mızraklar için uygun dişbudak ağacı
 ne esnek köknar ne meşe palamutlarıyla eğilen pırnal meşesi
 95 ne şen çınar ağacı ne renkleriyle benzersiz akçağaç
 ne nehir kıyısında bulunan söğüt ağacı,
 keza su kenarında yaşayan *lotus* da,
 ne daima yeşil şimşir ne ince ılgınlar
 ne çifte renkli mersin ağacı ne yemişleriyle mavi funda.
 Siz de geldiniz ey kıvrım kıvrım sarmaşıklar
 100 filizlenen asmalarla, asmalarla kaplı karaağaçlar da
 alıçlar da kara çamlar da kırmızı yemişiyle ağırlaşan
 kocayemiş ağacı, kazananın ödülü olan yapışkan hurmalar da
 hem yaprakları hem pöstekivari tepesiyle silahlı çam ağacı da
 tanrıların anasına sevimli gelen, eğer gerçekten *Cybele*'nin *Attis*'i¹¹
 105 bu ağaçla insanlığından çıktıysa ve o gövdede kaskatı kaldıysa.
 Bu kalabalığın yanına geldi, taş sütunlara¹² öykünen servi,
 bir oğlanken, şimdi bir ağaç olan, o tanrı tarafından sevilmeden önce,
 hani kirişleriyle *citharas*ına ve kirişleriyle yayına hükmeden.¹³
 Çünkü *Carthaea* diyarını mesken tutan *nymphalara* kutsal,

9 Coğu söylence, Orpheus'un, karısı öldükten sonra bir daha asla kadınlarla birlikte olmadığını ama ilgisini delikanlılara yönelttiğini ve oğlancılık (*paederastia*) olarak adlandırılan doğa karşıtı ilişkiyi Trakyalılara öğrettiğini anlatır. Trakyalı kadınlar, hem kendilerine yüz vermeyen hem böyle aşağı ilişkiler sürdüren Orpheus'a saldırıp onu paramparça ederler. Ozanın başı ve liri, Trakya'da Hebrus Nehri boyunca taşınıp Lesbos'a varır. Ruhu, Ölüler Diyarı'nda mutlu ruhların yeri olan Elusium'a gider ve orada Eurydice'ye kavuşur. Apollo tarafından ozana verilen lir, onun ölümünden sonra Lyra adında bir takımıyla döndürülür.

10 Dodona'da, Chaonia Korusu'nda yetişen meşe ağacı.

11 Tanrıça *Cybele*'nin aşık olduğu Phrygialı bir çoban olan *Attis*, bakir ve tanrıçaya her zaman sadık kalacağına dair yemin etti ama bir ağaç *nymphası* olan *Sagaritis*'le birlikte oldu ve bekaretini kaybetti. Buna kızan tanrıça, *nymphanın* hayatının bağlı olduğu ağacı keserek onu öldürdü, *Attis*'i de delirtti. Deliren *Attis*, kendisini hadım etti. Bunun üzerine tanrıça, *Attis*'e acıyarak onu bir çam ağacına döndürdü.

12 Koşu alanında dönüş noktalarına konan sütun.

13 Apollo.

- 110 kocaman bir geyik vardı ve genişçe yayılan boynuzlarıyla
kendi başına derin gölgelik yerler sağlıyordu,
boynuzları altınla parlıyordu, omuzlarına sarkıyordu
mücevherle donanmış bir gerdanlık, endamlı boynuna asılan;
alınının üstünde gümüş bir muska sallanıyordu, küçük kayışlarla
115 bağlanan, aynı ölçüde bronz küpeler ışık saçıyordu,
oyuk şakaklarının yanında iki kulağından.
O, korkusuzca ve doğuştan gelen ürkekliğini
bir yana bırakarak, evleri ziyaret etmeye ve okşanması için boynunu,
hoşuna gittiği kadar, tanımadığı ellere sunmaya alışkindi
120 ama buna rağmen başkalarından önce,
ey *Cea* soyunun en yakışıklısı
Cyparissus,¹⁴ o senin gözbebeğindi. Sen, geyiğini taze
yemlere, sen berrak pınarın suyuna götürürdün,
sen, kâh çeşit çeşit çiçekler örerdin boynuzları boyunca
kâh bir atlı gibi oturup sırtında bir oraya bir buraya neşeyle,
125 yumuşak ağzını dizginlerdin eflatun renkli yularlarla.
Sıcaktı ve öğle vaktiydi, Güneş'in sıcaklığıyla,
kıyıları seven yengecin içe kıvrık kısıkaçları yanıyordu;
yorgun argın, çimenli toprağa koydu bedenini
geyik ve ağaçlık bir gölgede serinlemeye başladı.
130 *Cyparissus* bunu, farkında olmadan keskin mızrağıyla
deldi ve amansız yarayla öldüğünü gördüğünde,
ölmeyi diledi. *Apollo*, teselli olarak neler
söylemedi? Ve olay uğruna daha az acı çekmesi için
nasihat etti; buna rağmen iç çekti o ve son kez lütuf olarak,
135 'daima yas tutmayı' diledi tanrılardan.
Ve artık sonsuz gözyaşları yüzünden yaşamı tükendiğinde,
uzuvları yeşil renge dönüşmeye başladı
ve az önce kar beyaz alından sarkan saçları,
dikenli yapraklar olmaya ve sertleştikten sonra,
140 ince uzun tepesiyle yıldızlı semaya bakmaya başladı.
İç çekti tanrı ve hüzünle "Yasın tutulacak tarafımdan" dedi,

14 *Apollo*'nun âşık olduğu genç *Cyparissus*, *nymphalara* ait kutsal bir geyiği kazara öldürdü ve bu yüzden sonsuza kadar acı çekmek için yalvardı. *Apollo*, ona acıdı ve onu servi ağacına dönüştürdü. Servi ağacı, antik Yunan ve Roma'da matemin sembolü olarak kabul edilirdi.

- “hem yas tutacaksın başkalarına hem yakın olacaksın yas tutanlara.”
 Ozan, böylesi bir koruyu kendine çekmişti, vahşi hayvanların
 meclisinde kalabalığın ve kuşların ortasında oturuyordu.
- 145 Başparmağıyla dokunup yeterince hareket ettirdiğinde telleri
 ve farklı tınılar verip akort etmek için çeşitli
 makamlar denediğinde, şu şarkıyı seslendirdi:
 “Ey Esin tanrıçası anam,¹⁵ *Iupiter*’den (boyun eğer her şey,
Iupiter’in hükümdarlığına) başlat şarkımı!
- Sık sık *Iupiter*’in gücü anlatıldı
- 150 evvela tarafımdan; terennüm ettim ağır ağır mızrabımla¹⁶
 Devleri
 ve *Phlegra*¹⁷ ovalarına atılan muzaffer şimşekleri,
 şimdi ihtiyacım var daha hafif bir makam için lirime.
- Terennüm ederim oğlanları,
 semavi tanrılar tarafından sevilen ve yasak aşklarla çarpılan
 genç kızların, şehvet yüzünden cezayı hak etmiş olduklarını:
- 155 Tanrıların kralı bir zamanlar *Phrygialı Ganymedes*’in¹⁸ aşkıyla
 yanıp tutuştu ve bir şey buldu, *Iupiter* olmayı
 tercih etmekten başka bir şey, buna rağmen hiçbir kuşa dönüşmeye
 tenezzül etmedi, kendi yıldırımlarını taşıyabilen kuşun dışında.
 Gecikmeden havayı dövdükten sonra sahte kanatlarıyla,
 160 kaçırdı Troyalıyı, şimdi de şarap kaselerini karan
 ve *Iuno* gönülsüz olsa da *Iupiter*’e *nectar* sunan.
 Seni de ey *Amyclaeli*,¹⁹ *Apollo* semada yerleştirebilirdi,
 hüzünlü yazgın yerleştirmeye zaman verseydi.
 Yine de ölümsüzsün izin verdiğin şekilde, ilkbahar kışı
- 165 sürdükçe ve Koç, ıslak Balık’ın ardından geldikçe
 sık sık açacaksın sen, yeşil çimende bir çiçek olarak.

15 Calliope.

16 Burada Ovidius’un vurgulamak istediği çalgı citharadır. Bu çalgıyla terennüm edilen eserler, destan türündedir ve altılı (*heksameton*) vezinle, ağır makamda söylenir.

17 Makedonya’da *Iupiter*’in, Devleri alt ettiği bölge.

18 *Phrygialı* Tros’un oğlu *Ganymedes* çok yakışıklıydı bu nedenle *Iupiter*, kartal şekline girerek onu kaçırdı ve *Iuno*’nun isteğine karşı *nectar* başı yaptı.

19 *Apollo*, olağanüstü güzellikte bir delikanlı olan *Amyclaeli Hyacinthus*’a âşık olmuştu. Birlikte disk attıkları bir gün, *Apollo*’nun attığı disk *Hyacinthus*’un başına çarptı. *Apollo* düşerken onu yakaladı ama delikanlı tanrının kollarında can verdi. Bu duruma çok üzülen *Apollo*, dostu ve aşkı *Hyacinthus*’un adının bir çiçek olarak yaşamasını istedi. *Hyacinthus*’un bedeninden toprağa damlayan kan orada sümbüle (ya da mor renkli süsen çiçeğine) dönüştü.

- Seni, herkesten önce benim babam²⁰ sevdi ve Dünya'nın merkezinde kurulan *Delphoi*, hamisinden yoksun kaldı. Tanrı, *Eurotas*'a ve tahkim edilmemiş *Sparta*'ya sık sık giderken, ne *citharası* ne de okları umurundaydı.
- 170 Kendini bile unutan tanrı, ne reddetti av ağlarını taşımayı, ne köpekleri tutmayı ne de tehlikeli dağın dorukları boyunca yoldaş olarak gitmeyi ve uzun süren alışkanlıkla tutkusunu besledi. Artık neredeyse Güneş, gelmekte olan gecenin
- 175 arasındaydı ve her iki yanda eşit mesafe uzaklıktaydı, hem bedenlerini giysiden azat ettiler hem zeytinyağıyla parladılar hem de geniş diskle rekabete başladılar, ilk önce *Apollo*'nun dengeleyip havaya doğru yükseklerle fırlattığı ve karşıt bulutları ağırlığıyla dağıttığı.
- 180 Düştü sert toprağa uzun zaman sonra ağırlık ve güçle birleşmiş bir yetenek sergiledi, hemen oyun hevesiyle harekete geçip beklemeden seğirtti *Taenaruslu* oğlan diski kaldırmak için ama sert toprak, geri sıçratan bir vuruşla fırlattı onu
- 185 senin yüzüne ey *Hyacinthus*. Aynı şekilde sararıp soldu tanrı, aynı oğlan gibi ve yıkılan bedenini tutuverdi, kâh seni yeniden canlandırmaya kâh şiddetli yararı kurutmaya ve şimdi kaçan ruhunu, uyguladığı otlarla durdurmaya çalıştı, hiçbir yararı olmadı sanatının: Yaran tedavi edilemezdi.
- 190 Hani bir adam sulanmış bahçede menekşeleri, gelinciği ve sarı saplarıyla asılı duran leylakları biçtiğinde, dermansız kalıp ağırlaşan başlarını aniden bükler ya, ne kendilerini destekleyebilirler
- ne tepeleriyle toprağa bakabilirler ya
- işte öyle, ölen yüzü yere serilir, gücü tükendikten sonra
- 195 boynu kendine yük olur ve omzuna düşer.
- 'Kayıp gidiyorsun, ey gençliğinin baharı çalınan *Spartalı*' dedi *Apollo*, 've görüyorum senin yararı, benim suçum olan. Sen, benim ıstırabımsın ve benim suçum; sağ elimi kayıt altına almalıdır ölümün, senin ölümünün faili benim.
- 200 Yine de nasıl benim suçum olabilir? Oyun oynamak 'suç' olarak adlandırılmazsa ve sevmiş olmak, 'suç' olarak adlandırılmazsa?

20 Apollo.

Ama keşke seninle ölebilsedim ve yaşamını
geri verebilsedim! Mademki yazgı yasasıyla bağlandık,
daima benimle birlikte olacaksın ve vefakâr dilimden
düşmeyeceksin.

- 205 Seni, elimle çaldığım lirim, seni, şarkılarım yâd edecek
ve yeni bir çiçek olarak, üzerine işlenen yazıyla
iç çekişimi dile getireceksin.
O zaman da gelecek, en cesur kahramanın kendisini
bu çiçekle bir kılması ve aynı yaprakta okunması için.²¹
Böyle şeyler, gerçekten *Apollo*'nun ağzından söylenirken,
210 işte yere dökülüp çimleri mühürleyen kan,
kan olmaktan vazgeçer, *Sur* morundan daha parlak
bir çiçek açar ve zambakların şeklini alır,
bunların mor, onların gümüş rengi olması dışında.²²
Bu *Apollo*'ya yetmez (çünkü oydu onur veren),
215 iç çekişlerini kendisi işler yapraklara: 'AI! AI!'²³
harfi işlenmiştir çiçeğe ve feryat nidası olarak kabul edilir.
Sparta'yı utandırmadı *Hyacinthus*'u cana getirmek, onuru da
sürer bu çağda ve ataların geleneğiyle kutlanması gereken
yıllık *Hyacintha* Festival'i²⁴ döner gelir ilan edilen tören alayıyla.
220 Ama olur da sorarsan madenleriyle varıl *Amathus*'un,
*Propoetidler*²⁵ cana getirmeyi isteyip istemediğini,
haklı olarak 'Hayır' der;
o adamları da, hani bir zamanlar çifte boynuzlu sert
alınları olan, hatta bu nedenle *Cerastae*²⁶ olarak adlandırılan,
kapılarının önünde Konuksever *Iupiter*'in sunağının durduğu.
225 Günahkârlıklarından bihaber bir yabancı, kanla boyanan
bu sunağı görseydi, orada kurban edildiklerini sanırdı

21 Ajax.

22 *Hyacinthus*'un dönüştürüldüğü süsen çiçeğinin, mor rengiyle beyaz renkli zambaklardan farklı olduğu vurgulanıyor.

23 Ay olarak okunur. AI diphtong'u (iki seslinin ayrı ayrı değil, tek ses olarak okunması kuralı nedeniyle) tek harf olarak kabul edilir.

24 Her yıl *Hyacinthus*'un onuruna, *Amyclae*'da düzenlenen bir festival.

25 *Venus*'un tanrısallığını yadsıyan, *Amathus*'un kızları. Alenen fuhuş yapmaya başladıkları ve yüzlerinde utançtan eser kalmadığı için tanrıça tarafından taşla dönüştürüldüler.

26 Kıbrıs'ın doğuştan boynuzlu halkı; kente gelen yabancıları ve konukları, sunaklarda kurban ettikleri için *Venus* tarafından boğaya dönüştürülerek cezalandırıldılar.

- süt emen buzağların ve *Amathus* asıllı iki yaşında kurbanlıkların:
 Heyhat, konuk öldürülürdü! İğrenç kurban törenleriyle
 rencide edilen
 sevecen *Venus*, kendi kentini ve *Ophiusa* arazilerini
 230 terk etmeye hazırlanıyordu: ‘Ama neden bu sevimli yerler, neden
 benim kentim günah işledi?’ dedi, ‘Onların suçu ne?
 En iyisi, günahkâr soy, cezasını sürgünle ödesin
 ya da ölümle veya ölümle sürgün arasında bir cezayla.
 Ne olabilir bu şey, şeklen dönüştürülme cezasının dışında?’
 235 Tereddüt ederken onları
 neye dönüştüreceğine, bakışlarını boynuzlarına
 çevirdi, bunların onlarda kalabileceğini aklına koydu
 ve kocaman uzuvlarını, vahşi boğalara dönüştürdü.
 Buna rağmen ahlaksız *Propoetidler* cüret ettiler *Venus*’un
 tanrıça olduğunu inkâr etmeye. Bu yüzden tanrıçanın gazabıyla,
 240 bedenlerini ve güzelliklerini ilk kez onların sattıkları söylenir.
 Hayâ kalmadığında, yüzlerindeki kan da katılaştı²⁷
 ve kısa bir anda sert çakmaktaşına dönüşüverdiler.
 Ömürlerini günahla geçiren bu kadınları, *Pygmalion*²⁸
 görmüştü ve Doğa’nın en fazla kadın yüreğine verdiği
 245 istenç zayıflığından tiksiniş evlenmeden tek başına
 ömrünü geçiriyordu, uzun bir süre yatağının da yoldaşı yoktu.
 Bu arada olağanüstü yeteneğiyle coşku içinde kar beyaz
 bir fildişi yonttu ve şekil verdi, o şekille hiçbir kadının
 doğmadığı ve kendi eserinin aşkına kapıldı.
 250 Yüzü, gerçek bir genç kız yüzüydü, yaşadığını
 ve, eğer saygısı engel olmasa, hareket etmek istediğini sandığını:
 O derece gizlenir sanat, sanatla. Hayran olur ve tutku
 duyar yüreğinde *Pygmalion*, taklit ettiği bedene karşı.
 Sık sık ellerini götürür eserine, sınavarak onun bir beden mi

27 Dizede “kan” sözcüğüyle anlatılmak istenen, utanç duygusuyla yüzün kızarmasıdır.

28 Kıbrıslı bir heykeltıraş olan *Pygmalion*, *Propoetidler*’in yaptığı şeyi gördüğünde, kadınlardan nefret ederek inzivaya çekilmiş, kadın suretinde yonttuğu ve *Galatea* adını verdiği fildişi yontuya âşık olmuş, ona gerçek bir kadın gibi davranmıştır. *Pygmalion*, fildişi yontusuna tıpatıp benzer bir kadını, kendisine bahşetmesi için *Venus Festivali*’nde tanrıçaya yalvarmış, tanrıça da onun fildişi yontusuna hayat vermiştir. *Pygmalion*’un, *Galatea*’yla olan birlikteliğinden Kıbrıs adası *Paphos*’a adını veren bir çocuğu olmuştur.

- 255 yoksa bir fildişi mi olduğunu,
yine de bir fildişi olduğunu kabul etmez.
Öpücükler verir ve geri verildiğini düşünür, hem konuşur hem tutar
hem dokunduğu yerlerde parmaklarının iz bıraktığını sanır
hem korkar, sıkıldığı uzuvların morarmasından,
kâh iltifatlar eder kâh genç kızların sevdiği
- 260 hediyeler getirir ona: İstiridye kabukları ve parlak çakıltaşları,
küçük kuşlar, binlerce renkte çiçekler,
zambaklar, boyalı boncuklar ve ağaçtan akan
*Heliad*ların gözyaşları. Bedenini de elbiselerle süsler,
takar parmaklarına mücevherler, takar boynuna uzun gerdanlıklar,
- 265 kulağına hafif inciler, göğsünden sarkar kolyeler.
Her şey yakışır; hiç de çıplak görünmez, güzel bir kadın olarak.
Yatırır bunu, *Sidon* moruyla boyanmış yatak örtülerine,
hem yatağının yoldaşı olarak adlandırır hem yaslayıp boynunu
yumuşak kuş tüyü yastıklara koyar, sanki hissedecemmiş gibi.
- 270 *Venus*'un bütün *Cyprus*'ta sık sık yinelenen festival günü
gelmişti, kıvrık boynuzları altın kaplı
düveler, kar beyaz boyunlarından vurulup kesilmişti,
tütüsüler de tütüyordu, sunu sunup, sunağa doğru
durduğunda ve ürkekçe, 'Ey tanrılar, eğer her şeyi bahsedebilirsiniz,
275 dilerim, karım olsun ...' cesaret etmeden 'fildişi sevgilim'
demeye *Pygmalion*, 'fildişine benzer' dediğinde.
Anladı *Venus*, o dileğin ne anlama geldiğini, kendi
festivalinde bizzat bulunduğu için.
- Tanrısalsı gücünün hayırlı alameti olarak
alev, üç kez alazlandı ve taç misali halkalar çıkardı havada.
- 280 *Pygmalion* döndüğünde, sevgilisinin yontusunu arzu etti
ve yatağa doğru eğilerek, öpücükler kondurdu: Isınmış gibiydi,
ağzını yaklaştırdı yine, elleriyle de göğsüne dokundu.
Dokunduğu fildişi yumuşadı, sertliğini bir yana bıraktıktan sonra
parmakları altında yumuşadı
ve boyun eğdi, hani *Hymettus* balmumu,
- 285 Güneş'te yumuşar ve başparmakla biçimlendirilip
şekilden şekile sokulur ve kullanıma hazır hale gelir ya işte öyle.
Afallarken, ürkekçe sevinirken ve yanılmaktan korkarken,
aşık adam tekrar tekrar eliyle dokunur dileğine.
Vücuda gelmişti! Başparmağıyla nabzının attığını hissetti.

- 290 O zaman gerçekten *Paphos*lu kahraman, sözcüklerle dolup
taştı *Venus*'a şükretmek için ve sonunda gerçek dudaklara,
dudaklarıyla bastırdı. Bakire, verilen öpücükleri
hissetti ve kızardı, gözünü ürkekçe ışığa doğru
çevirerek, semayla birlikte aşğını gördü.
- 295 Hazır bulundu tanrıça, ön ayak olduğu evlilikte. Artık
Ay'ın boynuzları bir araya gelip
dokuz kez çemberini doldurduğunda,
o, *Paphos*'u doğurdu, adanın adını ondan aldığı.
Burada cana geldi o adam, evlatsız olsaydı,
bahtiyarlar arasında sayılabilirdi *Cinyras*.²⁹
- 300 Dehşet verici şeyler terennüm edeceğim:
Buradan uzak olsun kız evlatlar,
uzak olsun babalar ya da şarkılarım yüreğinizi cezbederse,
bu öyküde bana inanmayın, yapılan şeye de inanmayın
ya da eğer inanırsanız, yapılanın cezasız kalmadığına da inanın!
Yine de eğer Doğa, izin verdiyse bu suçun görülmesine,
- 305 (Trakyalı soyları ve kendi dünyamı tebrik ederim),
tebrik ederim bu diyarı, o bölgeden uzak olduğu için,
o kadar büyük bir günahı cana getiren. Zengin olsun kakuleyle,
hem tarçınlar hem kına çiçekleri hem de ağaçtan sızan
tütsüler üretsin ve başka türlü çiçekler *Panchaea* diyarı,
- 310 mürü üretinceye kadar: O kadar değeri yoktu, yeni bir ağaç olarak.
Bizzat *Cupido* reddeder, oklarının sana zarar verdiğini
ey *Myrrha* ve kendi yanarcalarını, o suçlamadan aklar.
Senin üzerine esti, *Styx* bataklığından bir dalla
ve şişik engerek yılanlarıyla
üç bacıdan biri: Babadan nefret etmek günahtır,
- 315 bu aşk, nefretten daha büyük bir günahtır.
Ah, her yerden bir araya gelen

29 *Paphos*'un oğlu *Cinyras*'ın kızı olan *Myrrha*, *Venus*'un öfkesini üzerine çekmişti. Bu nedenle tanrıça, babasıyla birlikte olması için kızın içinde dinmek bilmeyen bir şehvet uyandırdı. Bunun sonucunda genç kız, sütannesinin yardımıyla öz babasıyla dokuz gece boyunca karanlıkta birlikte oldu. Dokuzuncu gece *Cinyras*, birlikte olduğu kadının kim olduğunu öğrenmek için yanında bir meşale getirdi. Birlikte olduğu kadının öz kızı olduğunu anlayınca, onu öldürmek için kılıcını çekti. *Myrrha*, bu tehlike karşısında kaçıp tanrılara sığındı, tanrılar da onu mürrüsafi ağacına dönüştürdüler. On ay sonra ağacın kabuğu çatladı ve içinden *Adonis* olarak adlandırılan çok güzel bir bebek çıktı.

- talipler seni isterler, bütün Doğu'dan gençlik,
 evlilik müsabakası için hazır bulunur: İçlerinden birini
 kocan olarak seç *Myrrha*, birinin, içlerinde olmaması şartıyla.
 O kız, gerçekten hisseder ve iğrenç aşkına karşı savaşır
 320 ve kendi kendine, 'Nereye sürükleniyorum yüreğimle?
 Ne geçiyor aklımdan?' der.
 'Tanrılar, aile bağlılığı ve ebeveynlerin kutsal hakları, yalvarım
 bu günahkârlığı önleyin ve günahıma karşı koyun,
 yine de eğer bu şey günahsa. Çünkü ayıplamaz
 bu birleşmeyi görev duygusu: Başka hayvanlar, hiç
 325 seçmeden birleşirler, çirkin bir şey sayılmaz düve için
 babasını sırtında taşıması, atın eşi olur kendi kızı,
 keçi, cana getirdiği sürülerin içine girer ve kuş,
 gebe bırakıldığı tohumdan gebe kalır.
 Ey bahtiyarlar, şu şeylerin size caiz olduğu! İnsani
 330 endişe, kötü niyetle yasalar koydu ve Doğa'nın izin verdiği şeyi
 kıskanıp, hak olmaktan çıkardı.
 Buna rağmen soyların olduğu söylenir,
 hem ananın oğluyla hem babanın kızıyla
 baş göz edildiği, aile bağlılığının da katlanan sevgiyle arttığı.
 Vah biçare ben, orada doğmak bana nasip olmadığı
 335 ve burada kaderime terk edildiğim için!
 Ah, neden bunları kurup duruyorum?
 Yasaklanan umutlar, çekip gidin! Sevilmeye layıktır
 o ama bir baba gibi. İşte bu yüzden, yüce *Cinyras*'ın
 kızı olmasaydım, *Cinyras*'la sevişebilirdim.
 Şimdi, bana o kadar yakın olduğu için benim değil ve
 340 şu yakınlık derecesi beni kahrediyor;
 yabancı bir kadın olsaydım, daha güçlü olabilirdim.
 Buradan uzağa gidebilirim
 ve yurdumun sınırlarını geride bırakabilirim,
 günden kaçınmaya değin. İğrenç tutkum beni gitmekten
 alıkoyuyor,
 burada olup, *Cinyras*'a bakayım, dokunayım, onunla konuşayım
 ve ona öpücükler vereyim diye, başka hiçbir şeye izin verilmezse.
 345 Başka ne düşünüyorsun, ey günahkâr kız?
 Fark ediyor musun ne kadar çok hakkı ve adı, altüst ettiğini?

Sen mi olacaksın hem ananın odalığı hem babanın âşığı?
 Sen mi çağırılacaksın oğlunun bacası ve biraderinin anası olarak?
 Korkmayacak mısın uzun saçları, kara yılanlarla dolu bacılardan,
 350 zalim yanarcalarıyla gözlere ve yüzlere saldırırken,
 suçlu yüreklerin gördüğü? Ama sen, bedenine
 henüz günah işlememişken, aklına sokma ve yasak edilen
 sevişmeyle, güçlü Doğa'nın kutsal antlaşmasını bozma!
 İstedliğini varsay: Hakikatin kendisi yasaklar. O, dindar ve yasaya
 355 itaat eden bir adamdır. Ah, aynı çılgınlığın
 onun içinde olmasını isterdim!'

demişti ama saygın taliplerin kalabalığı karşısında
 ne yapacağına tereddüt eden *Cinyras*, kızına sordu,
 adlarını söyledikten sonra hangisinin kocası olmasını istediğini.
 O, sessiz kaldı önce ve babasının yüzüne bakıp
 360 tutkuyla yandı ve gözleri sıcak yaşla doldu.
Cinyras, bunların bakire bir kızın
 korkusundan kaynaklandığına inanıp
 ağlamasını engelledi, hem yanaklarını kuruttu hem öpücükler
 verdi.

Öpücükler verilen *Myrrha*, fazlasıyla zevk aldı ve nasıl bir kocaya
 sahip olmak istediği sorulan kız, 'Senin gibi' dedi ama *Cinyras*,
 365 ne kastettiğini anlamadan, onu bir hayli övdü ve 'Daima
 böyle sevgi dolu ol!' dedi; 'sevgi dolu' dendiğinde,
 yüzünü aşağı indirdi günahkârlığını bilen kız.
 Gece yarısıydı; uyku, kaygıları dindirip bedenleri
 gevşetmişti ama *Cinyras*'ın kızı uyanık, dizginleyemediği
 370 tutkusuyla yanar ve deli isteğini, yeniden düşünür;
 kâh umutsuzluk duyar kâh denemek ister hem utanır
 hem ister ve ne yapacağını bilmez, hani baltayla
 yaralanan devasa bir ağacın, en son darbe kaldığında
 nereye düşeceği belirsizdir ve her yandan korkutur ya
 375 işte öyle, *Myrrha*'nın sarsılan aklı, farklı bir darbeye sallanır,
 kararsızca bir oraya bir buraya ve kısa bir an, her iki yöne devinir;
 ne bir yol ne de huzur bulunur tutkusuna, ölümden başka:
 Ölüm, doğru görünür. Dikilir ayağa, ilmiği boğazına geçirmeye
 karar verir ve kuşağını, sıkıca bağladıktan sonra
 kapı pervazının üstünden,

- 380 ‘Hoşça kal sevgili *Cinyras* ve ölümümün sebebini anla!’
 der. Ayarlıyordu kuşağı solgun boynuna,
 konuşurken mırıldılarının, sadık sütanasının kulaklarına
 ulaştığını söylerler, sütevladının kapı eşiğini koruyan.
 Ayağa kalkar yaşlı kadın ve kapıyı açar, tasarlanan ölümün
 385 araçlarını görüp olduğu yerden haykırır,
 kendisini paralar ve bağrını döver; kızın boynundan kuşağı
 koparıp paramparça eder.
- O zaman sonunda zamanı oldu ağlamak için,
 o zaman sıkıca sarılmak ve ilmiğin sebebini sormak için.
 Sessiz, dilsiz kalır kız, hem hareket etmeden yere bakar
 390 hem geç kalan ölümün, durdurulan girişimine yas tutar.
 Yaşlı kadın ısrar eder; kır saçları, açtığı pörsümüş
 memeleri, beşiği ve ilk kez verdiği sütü adına yalvarır,
 kendisine söylesin diye neye üzüldüğünü. O, soru soran kadına
 karşı koyup, iç çeker. Kararlıdır sütanası, araştırıp öğrenmek için
 395 sadece söz vermek için değil: ‘Söyle’ der, ‘ve sana
 yardım etmeme izin ver.
- Kocamış olsam da elden ayaktan düşmedim,
 kara sevdaysa, şifa vermesi için büyülerim ve otlarım var,
 biri büyü yapıp zarar verdiyse, büyü ayiniyle arındırılırsın,
 tanrıların öfkesiye, kurbanlarla kolayca yatıştır öfke.
- 400 Ne düşüneyim bunların ötesinde? Kuşkusuz bahtın ve ailen
 hayırlı ve her şey yolunda, hem anan hem baban hayatta.’
Myrrha, ‘Baba’ sözünü duyduğunda, iç çeker yüreğinin
 en derininden. Sütanası, iyi niyetle henüz hissetmez
 hiçbir günahı, yine de kara sevdayı sezer.
- 405 Niyetinde ısrarcı, yalvarır her neyse kendisine
 açıklamasını ve ağlayan kızı, bağrına basar yaşlı kadın
 ve öylece, sıkı sıkı sarılarak bedenine güçsüz kollarıyla
 ‘Anladım, seviyorsun’ der,
 ‘ve bu durumda (korkuyu bir yana bırak),
 benim ciddiyetim senin işine yarayacak, hissetmeyecek hiç
 410 bunu baban.’ Fırlayıp bağrından çılgınca,
 yüzünü yatağa gömerek, ‘Git, yalvarırım ve acınası utancımı
 affet!’ der; ısrar eden sütanasına, ‘Git ya da vazgeç’ der,
 ‘sormaktan, neden acı çektiğimi! Günahı bilmeye çalıştığın şey.’

Tüyleri diken diken oldu yaşlı kadının,
 hem yaşından hem korkusundan titreyen ellerini
 415 uzattı ve sütevladının ayaklarının önüne çöktü yalvararak,
 bazen tatlı dil döktü bazen sırrına ortak olmazsa diye
 korkuttu; hem ilmiğe hem teşebbüs ettiği ölüme karşı
 tanık olarak tehdit etti hem de yardım sözü verdi, tutuştuğu
 aşk için.

Kaldırdı başını o ve akan gözyaşlarıyla sütanasının
 420 bağrını doldurdu, sık sık itiraf etmeyi deneyip
 sık sık tuttu dilini, mütevazı yüzünü elbisesiyle
 gizledi ve 'Ey kocasıyla bahtiyar anam!' dedi,
 bu kadar konuştu ve iç çekti.

Donduran bir titreme, sütanasının uzuvlarına
 ve kemiklerine nüfuz etti (anlamıştı çünkü) ve bembeyaz kesilip
 425 kır saçları diken gibi tepesinde dikildi
 ve korkunç arzuyu söküp atmak için

(keşke faydası olsaydı), birçok şey
 söyledi ama kız, kendisinin gerçekten uyarıldığını bilir,
 buna rağmen ölmeye kararlıdır, eğer aşkına sahip olmazsa.
 'Yaşa ve...' dedi sütanası, 'babana sahip ol!' demeye cesaret
 430 etmeden, sustu ve sözünü, tanrı adına kesin kıldı.

Dindar analar, *Ceres*'in yıllık festivalini³⁰ kutluyorlardı,
 kar beyaz elbiseyle örtüp bedenlerini, ürünlerinin
 ilk yemişleri olarak buğday başağından çelenkler verdikleri,
 hem dokuz gece boyunca sevişmeyi hem kocalarının
 dokunuşlarını,

435 yasaklar içinde saydıkları. O topluluk içindedir kralın karısı
Cenchreis ve gizemli ayinleri kutlar.

Bu nedenle yatak, yasal eşinden yoksunken,
 günahkârca çalışan sütana, *Cinyras*'ı şarapla ağırlamış
 bulduğunda,
 sahte bir adla gerçek bir sevişme önerir

30 Her yıl tanrıça *Ceres* onuruna düzenlenen ve sadece evli kadınların katılabildikleri Thesmophoria Festivali. Bu festival sırasında evli kadınlar beyaz elbise giyerler ve tanrıçaya buğdaydan yapılmış çelenkler sunarlardı. Festivalin sürdüğü dokuz gün boyunca kadınların, kocalarıyla birlikte olmaları ya da herhangi bir tensel temasta bulunmaları yasaktı.

- 440 ve kızın yüzünü över; bakirenin yaşını soran *Cinyras*'a
 'Myrrha'nınkiyle aynı' der. Kızı getirmesi buyrulduktan sonra
 eve döndüğünde, 'Sevin, sütevladım' der,
 'başardık!' Bahtsız kız, yüreğinde tam anlamıyla
 sevinç hissetmez ve felaketlerin önsezisiyle yüreği acır,
 445 buna rağmen sevinir de: O kadar büyüktür aklının gelgitleri.
 Her şeyin sessizliğe büründüğü zamandı ve *Trionlar* arasında
 döndürmüştü eğimli kirişiyle arabasını *Boötes*.
 O gelir, suçu için: Kaçar semadan altın
 Ay, örter kara bulutlar gizlenen yıldızları,
 450 gece, kendi ışığından yoksun kalır.³¹
 Önce sen gizlersin yüzünü ey *Icarius*
 ve ey *Erigone*,³² babana duyduğun kutsal sevgiyle ölümsüzleşen.
 Üç kez tökezleyen ayağının işaretiyle geri çağılır, üç kez işaret verir
 ölümcül baykuş, uğursuz şarkısıyla.
 Gider buna rağmen, utancını azaltır hem karanlık hem kara gece;
 455 sütanasının elini tutar sol eliyle, diğerinin yordamıyla
 karanlık yolu yoklar; artık yatak odasının eşğine ulaşır,
 artık kapıları açar, artık içeriye götürülür ama
 bağı çözüldüğü için dizleri titrer,
 hem rengi hem kanı çekilir; akıl, gideni terk eder.
 460 Daha da yakındır günahına,
 daha çok ürperir tüyleri, hem cüret ettiğine
 pişman olur hem tanınmadan, geri dönebilmeyi ister;
 tereddüt ederken, eliyle götürür yaşlı sütanası ve yüksek
 yatağa yönlendirdiği kızı teslim ederken, 'Al' der,
 'o senindir, ey *Cinyras*!' ve lanetlenen bedenleri birleştirir.
 465 Alır babası iğrenç yatağına kendi kızını,
 hem bekâret korkusunu yatıştırır hem korkana cesaret verir.

31 Bulutlar, yıldızları örttüğü için gecenin yıldızların ışığından yoksun kaldığı vurgulanıyor.

32 Tanrı Bacchus, Erigone'nin babası olan Atinalı Icarius'a bir tulum şarap armağan ederek bunu komşularına tattırmasını söyledi. Icarius, şarabı çobanlarla paylaştı ancak çobanlar sarhoş olup Icarius'un kendilerini zehirlediğini sandılar; sopayla vurarak onu öldürdükten sonra, cesedini ortada bıraktılar. Icarius'un Maera adındaki köpeği, gömülmemiş cesedin bulunduğu yeri havlamalarıyla Erigone'ye gösterdi. Bu korkunç manzarayı gören genç kız, dibinde cesedin bulunduğu ağaca kendini astı, köpek de günlerce orada bekledikten sonra açlıktan öldü. Bacchus, bu acı olaydan son derece etkilenerek, Icarius'u Boötes, Erigone'yi Bakire ve köpeği Maera'yı da Canicula (Köpek yıldızı) adıyla bilinen takımyıldızlar olarak gökyüzüne yükseltti.

- Belki yaşının da etkisiyle ‘Kızım’ der,
o da ‘Baba’ der, adlarının gûnahtan geri kalmaması için.
Gebe ayrılır babasının odasından, hem meşum rahminde
470 gûnahkâr tohumu götürür hem gebe kaldığı suçı taşır.
Ertesi gece suç yinelenir, son yoktur onda;
sonunda âşığını tanımaya can atan *Cinyras*,
onca sevişmeden sonra, yanarca yakıp da gördüğünde
hem günahını hem kızını, şiddetli acıyla dili tutulduğu için
475 asılı kınından kapar parlak kılıcını,
Myrrha kaçır, hem karanlıkla hem koyu gecenin lütfuyla
ölümünden kurtulur. Geniş tarlalar boyunca başıboş dolaşarak,
hurma taşıyan Arabistan kıyılarını
ve *Panchaea* kırlarını geride bırakır,
Ay’ın boynuzları ortaya çıkarken, dokuz ay boyunca avare dolaşır,
480 sonunda yorgun argın *Saba*lıların diyarında dinlendiğinde;
rahminin yükünü güçlkle taşımaktadır.
O zaman dileğinden bihaber,
ölüm korkusuyla yaşama karşı duyduğu bezginlik arasında,
şöyle yakarır: ‘Ey tanrılar, eğer kabul ederseniz
suçlarını itiraf edeni, reddetmiyorum hak ettiğimi acı
485 bir cezayı ama kirletmemem için hem hayatta kalarak yaşayanları
hem ölerек göçüp gitmişleri, sürün beni her iki krallıktan,
beni dönüştürüp mahrum edin hem yaşamdan hem ölümden!’
Bir tanrı, suçlarını itiraf edeni kabul eder: En azından son
dileği, kendi tanrılarına hürmet eder. Çünkü konuşurken, toprak
490 bacaklarına yükselir ve kırılan tırnakları boyunca eğimli
bir kök yayılır, uzun gövdenin desteği olarak,
kemikleri, sert bir ağaç olur ve ortada kalan iliğinde,
kanı bitki özüne, kolları büyük dallara, parmakları
küçük dallara dönüşür, derisi sertleşir bir ağaç kabuğuyla.
495 Artık büyüyen ağaç, yüklü rahmini sıkıştırmıştı,
hem göğsünü örtmüştü hem boynunu kaplamaya başlamıştı:
Gecikmeye tahammül etmedi o, gelen ağaçla karşılaşmak için
çömeldi ve yüzünü ağaç kabuğuna gömdü.
Bedeniyle birlikte eski duyularını kaybettiği halde,
500 ağlar yine de ve ağaçtan ılık damlalar akar.
Kıymet vardır gözyaşlarında da, kabuğundan damlattığı ‘mür’,

- sahibesinin adını korur, hiçbir çağda sessizliğe gömülmeyecektir.
 Ama günahkâr bir biçimde gebe kalınan bebek,
 ağacın altında büyümüştü
 ve yol arıyordu anasını bırakıp kendisini
 505 ortaya çıkarmak için; ağacın ortasında yüklü karnı şişer,
 yük, anayı kasar; ne sancılarının sözü vardır
 ne de *Lucina*, doğuran kadının sesiyle çağrılabilir.
 Buna rağmen sancı çeken birine benzer şekilde eğilip bükülen
 ağaç, sık sık inler ve dökülen gözyaşlarıyla ıslanır.
 510 Yerleşir acı çeken dallarına zarif *Lucina*,
 hem ellerini uzatır hem doğum için sözler söyler;
 ağaç yarılır ve yarılan kabuğundan canlı
 yükünü teslim eder ve bebek ağlar, *naias*ların yumuşak çimlere
 yerleştirip anasının gözyaşlarıyla yağladığı.
 515 Haset de güzelliğini övebilirdi çünkü çıplak *cupidoların*
 bedenleri tabloda nasıl resmedilirse,
 öyleydi ama şu kundağın fark yaratmaması için
 ya buna hafif bir sadak ver ya da onlardan sadaklarını çıkar.
 Tez zaman akıp gider gizlice ve gözden kaçır,
 520 yıllardan daha tez hiçbir şey yoktur: Bacısından
 ve dedesinden cana gelen o, daha demin ağaçta gizlenen,
 daha demin doğurulan, kâh son derece güzel bir bebek
 kâh bir delikanlı kâh bir erkek şimdi kendisinden bile daha yakışıklı
 şimdi *Venus*'un da hoşuna giden,³³ anasının tutkusunun öcünü alır.
 525 Çünkü sadak taşıyan oğlan,³⁴ anasına öpücükler verirken,
 bilmeden ileriye fırlayan okuyla onun göğsünü sıyırdı;
 yaralanan tanrıça, eliyle oğlunu itti, açılan yara,
 görüldüğünden daha derindi, ilkin *Venus*'u da yanıltmıştı.
 Genç adamın güzelliğine kapılan tanrıça, artık *Cythera* kıyılarına
 530 aldırılmaz, derin denizle çevrilen *Paphos*'a dönmez,
 balığı bol *Cnidos*'a ya da maden dolu *Amathus*'a;

33 Myrrha'nın mür ağacına dönüşen bedeninden doğan Adonis, büyüdüğüde tam bir avcı olmuştü. Venus, onun endamına kapıldı ve o avlanırken, her şeyden feragat edip ona eşlik etti. Tanrıça, Adonis'in ava karşı son derece tutkulu olduğunu bildiği için onu, her zaman vahşi hayvanlara karşı uyardı. Ne var ki Adonis, bu tutkusu yüzünden bir gün takip ettiği bir yabandomuzunun beklenmedik saldırısına uğryarak öldü. Adonis'in kanından anemon (rüzgâr çiçeği/dağ lalesi) meydana geldi.

34 Cupido.

- semadan da uzak durur: Semaya tercih edilir *Adonis*.
 Bunu tutar, bunun yoldaşdır, daima alışık olduğu halde gölgede kendisini hoş tutmaya ve güzelliğini bakımla artırmaya,
 535 dağların doruklarında, ormanlarda ve dikenli kayalarda dolaşır, *Diana* gibi elbisesini dizine kadar kıvrarak.
 Teşvik eder köpekleri, av hayvanlarının ardına düşer güvenle ya baş aşağı koşan yabantavşanlarının ya boynuzları azametli geyiğin
 ya da karacaların; güçlü yabandomuzlarından uzak durur,
 540 yağmacı kurtlardan, pençeleriyle saldıran ayılardan ve sığırların katliyle tıka basa doyan aslanlardan sakınır.
 Seni de ey *Adonis*, bunlardan korkman için (uyarmak fayda sağlayabilseydi) uyarır, ‘Cesur ol, ürkek hayvanlar karşısında’ der; ‘cesaret güvenli değildir, atılğan olanlara karşı!’
 545 Ey delikanlı, düşüncesizce hareket edip, felaketim olma, doğanın silahlandığı vahşi hayvanları kışkırtma, şanın bana pahaliya mal olmasın! Etkilemez ne yaşın ne endamın ne de *Venus*’u etkilediğin şeyler aslanları, kılı domuzları, vahşi hayvanların hem gözlerini hem duygularını;
 550 şiddetli domuzların, çengelli dişlerinde şimşek çakışı vardır, boz aslanların hamlesi ve büyük öfkesi, benim için iğrenç bir soydur. ‘Sebep ne?’ diye soran *Adonis*’e, ‘Anlatacağım’ dedi ‘ve kadim suçun alametine hayret edeceksin ama alışık olmadığım çaba beni yordu, işte
 555 bir kavak ağacı, elverişli gölgesiyle cezbediyor ve çimen, yatak sağlıyor: Burada, yerde seninle dinlenebilirim’ (dinlendi de) hem çimi sıkı hem *Adonis*’i
 ve sırtüstü uzanan delikanlının göğsüne ensesini koyup şöyle dedi, sözlerinin arasında da öpücükler kondurdu:
 560 “Belki duymuş olabilirsin, bir kızın koşu müsabakasında, ayağı tez adamlara üstün geldiğini:³⁵ Hikâye değildi o

35 Bu dizeden itibaren tanrıça *Venus*, *Atalanta* ile *Hippomenes*’in öyküsünü anlatmaya başlar. Boeotia Kralı *Schoeneus*’un kızı *Atalanta*, erkek bebek olarak dünyaya gelmediği için hayal kırıklığına uğrayan babası tarafından bir dağa terk edilir. Böylece bebeği, ayılar emzirir ve büyütür. Bakire kalmaya ve hiç evlenmemeye yemin eden *Atalanta*, kendisini tanrıça *Diana*’ya adar. Genç kız, *Calydon* ülkesini kasıp kavuran yabandomuzuna ilk oku atar ve *Meleager*’in ganimet olarak verdiği postu babasına götürerek kendisini kanıtlar. Böylece *Schoeneus*, kızını sarayına ve mirasına kabul

söylenti, çünkü üstün gelirdi. Söyleyemezdin
ayaklarının ünüyle mi güzelliğinin mülküyle mi
daha üstün olduğunu?

Tanrı,³⁶ koca hakkında kendisine danışan kıza, ‘Senin kocaya’ dedi,
565 ‘hiç ihtiyacın yok *Atalanta*, bir kocaya ihtiyaç duymaktan sakın!
Yine de sakınmayacaksın ve yaşarken kendinden yoksun
kalacaksın!’

Tanrının kehanetinden korkan kız, gölgeli ormanlarda evlenmeden
yaşadı ve ısrarcı taliplerin kalabalığından zorlu
bir şartla kaçtı: ‘Elde edilmem’ dedi,
570 ‘evvela koşuda yenilmezsem. Yarışın benimle koşu müsabakasında!
Süratli olana ödül olarak, eş ve gerdek yatağı verilecek,
yavaş olanların bedeli, ölüm. Müsabakanın şartı bu olsun!’
O gerçekten merhametsizdi ama (o kadar çoktu güzelliğinin gücü),
tez elden geldi taliplerin alayı, bu şartla rağmen.

575 Oturmuştu *Hippomenes*, tehlikeli koşunun izleyicisi olarak
ve ‘Kim atılır onca tehlikeye bir eş için?’
demişti ve gençlerin aşkını fazlasıyla kınamıştı;
yüzünü ve örtüsüz bedenini gördüğünde,
(benim ya da bir kadın olsaydın, seninki gibi)
580 şaşkına döndü ve ellerini kaldırarak, ‘Bağışlayın beni talipler’ dedi
‘biraz önce suçladığım! Henüz bilmiyordum istediğiniz
ödülü.’ Onu överken, tutuştu alev alev,
gençlerden hiçbirinin daha hızlı koşmamasını diledi
ve korktu kıskançlıkla. ‘Ama neden bu müsabakada

eder. Bakire kalmaya yemin eden kızına saygı gösteren babası, kızının koşuda rakip
tanımadığını anlayınca, onunla evlenmeye gelen taliplere *Atalanta*’yı koşu yarışında
geçtikleri takdirde onunla evlenebileceklerini söyler; böylelikle talipleri uzun bir süre
oyalayabilir. *Hippomenes* adındaki genç de *Atalanta*’nın güzelliğini ve hızda rakip
tanımadığını duyar. Onu yarışta yenebilmek ve onunla evlenebilmek için tanrıça
Venus’a yalvarır. Tanrıça bu gence acır ve ona üç adet altın elma verip bu elmaları
Atalanta’yla yapacağı koşu sırasında tek tek yere atmasını salık verir. *Hippomenes*,
koşu başlar başlamaz hızla koşan *Atalanta*’nın önüne, her seferinde bir altın elma atıp
onu yavaşlatır ve yarışmayı kazanır. Böylece yenilen *Atalanta*, *Hippomenes* ile evlenir
ve muradına erer ama iki âşık kendilerine yardım eden tanrıça *Venus*’a şükranlarını
sunmaz. Bu duruma öfkelenen tanrıça, ikisini de *Cybele*’ye ait bir tapınağa yönlendirir
ve onların içinde şehvet hissinin uyandırır. Böylece *Atalanta* ve *Hippomenes* kutsal
alandan sevişirler ve tanrıça *Cybele* tarafından cezaya çarptırılırlar. Tanrıça, onları o
zamandan itibaren kendi arabasını çeken dişi ve erkek bir çift aslana dönüştürür.

36 Dizede *Atalanta*’nın, *Apollo* rahibesi *Pythia* aracılığıyla tanrıya danıştığı vurgulanıyor.

- 585 denemeden, şansımдан vazgeçiyorum?’ dedi,
‘Cesaret edenlere, bizzat tanrı yardım eder!’
- Kendi kendine böyle şeyler
düşünürken *Hippomenes*, tez adımıyla uçar bakire;
Scythia okundan başka türlü gitmediği
göründüğü halde *Boeotialı* gence, yine de o güzelliğine
590 daha çok hayran kalır, koşusu da güzelliğine güzellik katar.
Esinti, tez ayaklarında taşıdığı kanatlı sandallara vurur,
saçları, fildişi beyazı sırtında boylu boyunca sallanır ve sallanır
dizlerinin altında rengârenk saçaklı diz bağları.
Genç kızlara has, beyaz teni kızarmıştı,
595 beyaz kabul salonlarının üzerindeki kırmızı tentenin,
değişen gölgeleri boyadığı gibi.
Yabancı adam bunları gözlerken, geçildi en son dönüm noktası
ve *Atalanta* kazanıp festival tacıyla donatıldı.
Yenilenler inlediler ve anlaşma gereğince bedelini ödediler.
- 600 Buna rağmen genç adam, bunların akıbetinden korkmadan,
orta yerde durdu ve yüzünü bakireye dikip
‘Neden kolay bir ün arıyorsun, beceriksizlere üstün gelerek?
Benimle yarış!’ dedi. ‘Eğer talih, beni güçlü
kılarsa, bu kadar büyük biri tarafından
yenilmeyi değersiz görmeyeceksin
- 605 çünkü babam *Onchestuslu Megareus*’tur,
Neptunus’tur dedesi, ben büyük torunuyum suların kralının,
yiğitliğim, soyumdan aşağı değildir;
yok eğer yenilirsem, sahip olacaksın
yendiğin *Hippomenes*’in yüce ve anılmaya değer adına.’
Böyle şeyler söyleyene, *Schoeneus*’un kızı yumuşak ifadesiyle
610 baktı, hem tereddüt etti yenilmeyi mi
yoksa yenmeyi mi tercih edeceğine,
hem de şöyle dedi: ‘Yakışıklılara düşman hangi tanrı, bu adamı
mahvetmeyi ister ve biricik canını tehlikeye atıp, bu evliliği
talep etmesini buyurur? Kanımca, o kadar da değerli değilim.
Endamına kapılmıyorum (yine de bundan da etkilenebilirdim)
- 615 ama hâlâ bir oğlan çocuğu olduğu için
beni kendisi değil, yaşı etkiliyor.
Neye yarar, cesareti ve ölümden korkmayan bir yüreği varsa?

- Neye yarar, *Neptunus* soyundan dördüncü sayılıyorsa?
 Neye yarar, seviyorsa ve benimle evlenmenin
 o kadar değerli olduğunu düşünüyorsa
 ölmek için, eğer acımasız talih, beni ona nasip etmezse?
- 620 Ey yabancı, elindeyken git ve kana boyanmış evlilikten vazgeç!
 Evliliğim acımasızdır, hiçbir kadın sana varmayı
 reddetmez ve seçilebilirsin aklı başında bir kız tarafından.
 Yine de neden kaygılıyım senin için, şimdiye değin
 onca talip öldürüldükten sonra?
 Görseydi! Ölsün, onca talibin katliyle
- 625 uyarılmadığına ve canından bezdiğine göre.
 O halde ölsün mü burada, benimle yaşamak istediği için
 ve hak etmediği bir ölüme katlansın mı, aşkının bedeli olarak?
 Zaferim, nefretine tahammül edemeyecek
 ama benim hatam değil! Keşke vazgeçmek istesen
- 630 ya da çılgın olduğuna göre, keşke daha tez olabilsen!
 Nasıl da kız gibi bir ifade var çocuksu yüzünde!
 Ah, biçare *Hippomenes*, keşke beni hiç görmeseydin!
 Yaşamaya layıktın, eğer daha şanslı olsaydım
 ve kötü yazgı, bana evliliği haram etmeseydi,
- 635 bir tek sen olurdun yatağımı birlikte paylaşmayı arzu ettiğim.
 demişti, deneyimsiz ve ilk kez *Cupido* tarafından vurulduğu için
 ne yaptığını bilmeden âşık olur ve anlamaz âşık olduğunu.
 Artık alışık oldukları koşuyu ısrarla talep eder hem halk hem babası,
Neptunus'un torunu *Hippomenes*, kaygılı sesiyle beni
- 640 yardıma çağırdığında, 'Yalvarırım, *Cythera*lı tanrıça girişimime
 destek olsun ve neden olduğu aşka cesaret versin!' dedi.
 Mütevazı bir havası vardı tatlı dilli yakarılarının benim için;
 itiraf ediyorum, etkilendim, ne var ki uzun zaman yoktu
 yardım için.
- Bir yer vardır, yerliler *Tamasus* olarak adlandırırlar,
- 645 *Cyprus* diyarının en varıl kısmı, kadim yaşlıların bana
 kutsal kıldıkları ve bunun, hediye olarak tapınaklarıma
 eklenmesini buyurdıkları; arazinin ortasında bir ağaç ılık saçar,
 yaprakları sarı, sarı altından hışırdayan dallarıyla.
 Buradan gelirken, tesadüf bu ya, elimle kopardığım

650 üç altın elma taşıyordum

ve hiç kimse tarafından görülmemesi gereken ben,
Hippomenes'e yaklaştım ve onları nasıl kullanacağını öğrettim.
 Borazanlar işaret vermişti. Her ikisi de başlangıç yerinden ileri doğru
 fırlar ve tez ayaklarıyla kumun üstünü sıyırlar.

Düşünebilirsin onların, kuru adımlarla denizi sıyrıp geçtiklerini
 655 ve dik duran boz buğday başaklarını, hızla koşup geçtiklerini.
 Çevirirler gözlerini genç adama, hem çığlıklar atıp destek vererek
 hem sözleriyle tezahürat yaparak: 'Şimdi, şimdi atağa kalkma zamanı
Hippomenes, koş tabana kuvvet! Şimdi kullan bütün gücünü!
 Uzak tut gecikmeyi, kazanacaksın!'

Belirsizdir, *Megareus*'un kahraman oğlunun mu
 660 yoksa *Schoeneus*'un kızının mı, bu sözlerden daha çok keyif aldığı.
 Ah kaç kez, artık onu geçebildiği sırada oyalandı
 ve uzun süre yüzüne bakıp gönlü istemese de geride bıraktı!
 Soluğu tükenmiş, ağzı dili kavrulmuştu *Hippomenes*'in
 ve bitiş noktası uzaktı. O zaman sonunda ağacın üç meyvesinden

665 birini fırlattı *Neptunus*'un torunu;
 afalladı kız, ışık saçan meyvenin arzusuyla
 gidiş yönünden saptı ve yuvarlanan altını aldı;
 yanından geçti *Hippomenes*, tribünler alkışla çınladı.

Atalanta, arayı ve geciken zamanı, tez koşusuyla
 670 kapattı ve bir kez daha delikanlıyı arkada bıraktı;
 yine ikinci meyvenin atılmasıyla geride kalan kız,
 yetişti ve geçti adamı. Koşunun son bölümü
 kalmıştı; 'Şimdi' dedi *Hippomenes*,

'yardım et ey tanrıça, muradımın destekçisi!'
 Kızın daha geç ulaşması için, koşu alanının kenarına,
 675 yan taraftan coşkuyla attı ışık saçan altını.
 Alıp almamakta kararsız göründü kız; zorladım
 alması için hem elmayı yerden kaldırırken, ağırlık ekledim
 hem yükün ağırlığıyla ve benzer biçimde oyalamayla engelledim.
 Söyleşim, koşunun kendisinden daha yavaş olmasın:

680 Genç kız yenildi ve muzaffer, ödülünü götürdü.
 Ey *Adonis*, layık değil miydin şükredilmeye ve tütsülerle
 onurlandırılmaya? Vefasız, ne şükretti
 ne de bana tütsüler getirdi. Hiddetlendim aniden,
 hor görülmekten acı duyup, gelecekte küçümsenmemek için

- 685 güvence verdim bir misalle ve her ikisine karşı harekete geçtim:
Tanrıların Anası³⁷ için bir zamanlar ünlü *Echion*'un³⁸
adak olarak yaptığı, sık ağaçlı ormanlarda gizlenen tapınağı
geçiyorlardı ve uzun yolculuk, dinlenmelerini salık verdi.
Tanrısal gücüm tarafından kışkırtılan
- 690 zamansız sevişme arzusu, orada *Hippomenes*'i ele geçirdi.
Tapınağın yanında yetersiz ışıqla gizli bir yer vardı,
mağaraya benzer, doğal sünger taşıyla kaplı,
kadim tapımla kutsal, tanrıçanın rahibinin, kadim tanrıların
ağaçtan yapılma birçok yontusunu bir araya topladığı;
- 695 buraya girdiler ve yasak sevişmeyle mabedin kutsallığını bozdular.
Kutsal yontular, gözlerini çevirdiler, kule taşıyan Ana,
suçluları *Styx* suyuna batırıp batırmamakta tereddüt etti.
Bu ceza hafif göründü, bu nedenle şimdi boz yeleler,
çevik boyunlarını kaplar, parmakları pençe olarak kıvrılır,
- 700 omuzlarından ön kolları çıkar, bütün ağırlık
göğüslerine biner, kumların üstünü kuyruklarıyla süpürürler;
ifadeleri öfkeli, sözcükler yerine homurtular çıkarılır,
yatak yerine ormanlara giderler ve başkalarının korkması gereken
aslanlar olarak terbiye edilip dişleriyle *Cybele*'nin gemlerini
sıkarak.
- 705 Canımın içi, sen bunlardan ve bunlarla birlikte
vahşi hayvanların bütün soyundan,
sırtını dönüp kaçırmaktan değil, göğüs göğüse çarpışmaktan
kaçın, cesaretin ikimizin felaketi olmasın!"
Tanrıça, gerçekten uyardı ve dizginlenen kuğularıyla havada
yol aldı; ne var ki *Adonis*'in gözü karalığı, uyarılara karşı durdu.
- 710 Tesadüf bu ya, köpekler belirgin ayak izlerini takip edip bir domuzu
sığınağında kışkırtmış ve domuz, ağaçlara ilerlemeye hazırlanırken,
Cinyras'ın genç oğlu, onu yandan vuruşuyla mıhlamıştı:
Hemen silkip attı av mızrağını eğik burnundan,
kendi kanıyla boyanan, hem korkan hem güvenli bir yer arayan
genci,
- 715 takip etti vahşi domuz ve bütün dişlerini kasıklarının altına
geçirdi ve ölmek üzere olan *Adonis*'i sarı kuma fırlattı.

37 Tanrıça *Cybele*.

38 *Cybele* Tapınağı'nı inşa eden kişi.

- Hafif arabasıyla havada taşınan *Cytheralı* tanrıça,
 henüz *Cyprus*'a ulaşmamıştı kuğularının kanatlarıyla;
 tanıdı ölenin uzun uzadıya inleyişini ve beyaz kuşlarını
 720 oraya çevirdi, yüksek *eterde* gördüğünde
 cansız ve kan revan içinde kalan bedeni,
 aşağıya atladı, aynı şekilde elbisesini, aynı şekilde saçlarını
 kopardı ve elleriyle amansızca bağrını dövdü.
 Yakınarak Yazgı tanrıçalarına, 'Ama yine de her şey sizin
 725 yetkinizde olmayacak' dedi; 'feryadımın hatırası kalacak
 daima, ey *Adonis*, ölümünün yinelenen görüntüsü,
 dövünmemin temsilini sunacak'³⁹
 ama kanın bir çiçeğe dönüştürülecek. Ey *Persephone*, bir zamanlar
 sana bir kadının uzuvlarını,
 burcu burcu kokan naneye dönüştürmen için⁴⁰
 730 izin verilmedi mi? Ben, seni kıskanıp da *Cinyras*'ın
 kahraman oğlunu dönüştürmem mi?' Böyle konuşup, kanına
 güzel kokulu *nectardan* serpti, *nectardan* mest olan kan,
 şişti, hani boz çamurda saydam su kabarcıkları
 ortaya çıkıp durur ya, işte öyle. Çok zaman
 735 geçmemişti, kanından aynı renkte bir çiçek açtığında,
 ağır kabuğunun altında tanesini gizleyen,
 narların taşımaya alışık olduğu türden. Yine de onun ömrü kısadır
 çünkü eğreti tutunan ve aşırı hafifliği yüzünden düşen çiçeği,
 739 aynı biçimde silkip atar rüzgârlar, çiçeğe ad veren."

39 Dizede, bahar mevsiminde kutlanan ve iki gün süren Adonia Festivali vurgulanıyor. Adonis'in onuruna kutlanan bu festivale sadece kadınlar katılabilirdi. Birinci gün kadınlar, Adonis'in ölümüne yas tutmalarının işareti olarak, saçlarını açıp bağırılarını döverlerdi; günün sonunda Adonis'in balmumundan yapılmış yontusu nehre atılırdı. İkinci gün yas sona erer ve Adonis'in yeniden doğuşu büyük bir neşeyle ve danslarla kutlanırdı.

40 Dizede *Persephone*'nin (=Proserpina) naneye dönüştürdüğü bir *nympha* olan *Menthe* vurgulanmaktadır.

XI. KİTAP

- 1 Böyle bir şarkıyla ormanları, vahşi hayvanların ruhlarını
ve ardından gelen kayaları cezbederken Trakyalı ozan,
işte *Cicon*ların kadınları, göğüslerini vahşi hayvan derileriyle
çılginca kaplayan, tepenin zirvesinden açıkça görürler
- 5 *Orpheus*'u, vurduğu tellere şarkısını ortak eden.
Onlardan biri, hafif havada savrulan saçıyla
“Bak” dedi, “bak, işte burada bizi küçümseyen!” Ve mızrağını,
Apollo'nun ozanının sedalı ağzına fırlattı,
yapraklarla örölmüş mızrak yaralamadı ama iz yaptı.
- 10 Diğerinin silahı taşıtı, havaya fırlatıldığında,
Orpheus'un sesinin ve lirin uyumuyla yenilen
ve o kadar çılgin teşebbüsü yüzünden tıpkı yalvaran biri gibi,
ayaklarının önüne düşen; ama akıl almaz savaş büyüdü
ve çığırından çıktı, çılgin *Erinys* yönettiği için.
- 15 Bütün silahlar, *Orpheus*'un şarkısıyla yumuşayıverdi ama büyük
bir çığlık ve kıvrık boynuzdan *Berecynthus* asıllı borazanlar,
hem davullar hem dövünmeler hem de *Bacchalar*a ait ulumalar,
citharanın sesini bastırdılar, o zaman kayalar,
artık sesi duyulmayan ozanın kanıyla kızardı;
- 20 ama ilk önce *Maenadlar*,¹ o zamana değin onun şarkı söyleyen
sesiyle mest olan sayısız kuşu, yılanı ve *Orpheus*'un sahnesinin
şanı olan vahşi hayvanların sürüsünü parçaladılar.
Ondan sonra kana susamış sağ elleriyle *Orpheus*'a döndüler
ve tıpkı kuşlar gibi üşüştüler, bir gün gün ışığında dolaşan
- 25 gecenin kuşunu gören ya da çepeçevre inşa edilen tiyatroda,
gündüz gösterisinde kumda ölmek üzere olan bir geyik misali,
köpeklerin ganimeti olan; hem ozana hücum ettiler hem alnına
fırlattılar yeşil yapraklı *thyrsus*ları, bu iş için yapılmayan.
Bunlar kesekleri, şunlar ağaçtan kopardıkları dalları,
- 30 bir kısmı çakmaktaşlarını fırlattı;
silahları, azgınlıklarından geri kalmadı.

1 *Bacchus*'un eşlikçileri. *Orpheus*'u vahşice öldürdükten sonra *Bacchus* tarafından meşe ağacına dönüştürüldüler.

- Tesadüf bu ya, saban demiriyle yarılan toprağı sürüyordu öküzler,
 oradan uzakta değildi, ter kan içinde ürünü hazırlayıp
 dayanıklı tarlaları kazarak açan kuvvetli çiftçiler;
 izdihamı gördükten sonra kaçtılar ve çalışma
- 35 gereçlerini geride bıraktılar, boş tarlalar boyunca saçılan
 çapalar yerde yatar, ağır kazmalar ve uzun tırmıklar.
 Vahşi kadınlar bunları kaptıktan ve boynuzlarıyla tehdit eden
 öküzleri parçaladıktan sonra, ozanı öldürmek için koştular;
 hem ellerini uzatanı hem o zaman ilk kez
- 40 etkisiz şeyler söyleyeni ve hiçbir biçimde sesiyle etkilemeyi,
 zındıklar katlettiler. “*Iupiter aşkına!*” Ağzından çıkan o söz,
 kayaların duyduğu ve vahşi hayvanların hisleriyle
 algıladığı, verdiği son nefesle rüzgârlara karışıp gitti.
 Ey *Orpheus*, sana mahzun kuşlar, sana vahşi hayvanların sürüsü,
- 45 sana sert çakmaktaşları, şarkılarına sıkça eşlik eden ağaçlar
 gözyaşı döktüler, yaprakları döküldükten sonra,
 saçları dazlak kalan ağaç, yas tuttu sana;
 nehirlerin de kendi gözyaşlarıyla
 yükselmiş olduğunu söylerler; keder içinde koyu renkli ince
 elbiseler
 giydiler hem *naiaslar* hem *dryaslar* saçlarını açarak.
- 50 Uzuvarları, ayrı ayrı yerlerde yatar, ey *Hebrus*, başını ve lirini
 kabul edersin ve (hayret verici bir şey) nehrin ortasında akıp
 giderken,
 bilmiyorum kederli lirinin neye yakındığını, cansız dilinin
 hüznle ne mırıldandığını: Yanıt verir hazin kıyıları.
 Artık denize taşınıp nehri işgal etmeyi geride bırakırlar
- 55 ve *Methymna*’da *Lesbos*’un kıyılarına ulaşırlar,
 burada vahşi bir yılan, yabancı kumsalda karaya vuran
Orpheus’un başına ve sular damlayan ıslak saçlarına saldırır.
 Sonunda *Apollo* gelir, dişlerini geçirmeye hazırlanan
 yılanı engeller, yılanın açık ağzını, taş gibi
- 60 dondurur ve geniş esnemesini (olduğu gibi), kaskatı eder.
 Yeraltı diyarına gider *Orpheus*’un gölgesi, daha önce gördüğü yerleri
 hatırlayan; arayıp bulur *Eurydice*’yi

2 *Orpheus*’un ölürken söylediği bu son sözle, Gaius Iulius Caesar’ın suikastı vurgulanıyor. Çünkü Caesar’ın da son nefesinde bu sözü söylediği nakledilir.

- dindarların arazilerinde ve sarılır arzu dolu kollarıyla.
Burada bazen her ikisi, adım adım yan yana yürürler
- 65 kâh önden giden *Eurydice*'yi takip eder kâh rehber olarak
önden gider
Orpheus ve artık *Eurydice*'sine güven içinde dönüp bakar.
Yine de bu günahkârlığın cezasız kalmasına izin vermez *Lyaeus*;
ayınlerinin ozanının yitip gitmesinden acı duyarak,
hemen ormanda, günah işleyen bütün Trakyalı
- 70 evli kadınları, ağaç köküyle sarmalayıp bağlar.
Gerçekten ayak parmaklarını, her birini geldiği yere kadar
çeker ve kazıkla sert toprağa çakar;
hani bir kuş, kurnaz kuşbazın gizlediği kapanlarda
bacağını kaptırdığında ve yakalandığını hissettiğinde,
- 75 feryat eder ve çırpındıkça hareketiyle bukağıları sıkıştırır ya
işte öyle, bunların her biri, toprağa çakılı kaldıkları zaman
dehşete kapılıp, beyhude yere kaçmaya çalışır ama her birini,
esnek kök alıkoyar ve çırpınıp dururken, her yandan sarar.
Parmaklarının nerede, ayağının
ve tırnaklarının nerede olduğunu ararken
- 80 her biri, biçimli baldırlarını, ağaç kabuğunun kapladığını görür
ve sağ eliyle hüznün içinde uyluğunu dövmeye çalışırken,
meşe ağacını döver, göğsü de meşe ağacı olur,
meşe ağacıdır omuzları; uzattığı kollarının gerçek
dallar olduğunu düşünebilirsin ve düşünmekle yanılmadığını.
- 85 Yeterli değildir bu *Bacchus* için, arazilerini de terk eder:
Daha iyi bir toplulukla *Timolus*'unun üzüm bağlarına
ve *Pactolus*'a gider, o zaman altından olmasa
ve değerli kumlarıyla gıpta edilmese bile.
Bunun yanına toplanır *satyrus*ların ve *Bacchalar*ın alışılmış maiyeti
- 90 ama *Silenus*³ yoktur. Yıllarla ve şarapla sendeleyeni,
Phrygialı köylüler ele geçirmişlerdi ve çelenklerle çevreleyip
Kral *Midas*'a⁴ götürmüşlerdi, Trakyalı *Orpheus*'un

3 Tanrı *Bacchus*'u yetiştirmiş olan *satyrus*.

4 *Gordius*'la *Cybele*'nin oğlu olan *Phrygia* Kralı. *Phrygia*'da bulunan *Berecynthus* Dağı'ndan dolayı *Berecynthuslu* kahraman olarak adlandırılır. *Orpheus*'un, *Eleusis* gizemlerini *Midas*'a öğrettiği söylenir. *Silenus*'u, *Bacchus*'a geri getirdiği için dokunduğu her şeyin altın olması için dilediği dilek kabul edildi ama *Midas*, açgözlülük yaptığını anlayınca tanrıdan af diledi. *Midas*, tanrının emriyle *Pactolus* Nehri'nde (=Sart Çayı) yıkandı. Bu nedenle *Pactolus* Nehri'nin altın taşıdığı söylenir.

- Atinalı *Eumolpus*'la⁵ birlikte *Bacchus* ayinlerini miras bıraktığı.
Kral, ayinlerin dostunu ve yoldaşını tanır tanımaz,
- 95 konuğunun gelişyle neşe içinde bir festival düzenledi
on gün ve art arda birbirine bağlı gece boyunca.
Ve artık yıldızların yüce yürüyüş kolunun sonunda yürümüştü
on birinci sabah yıldızı, kral *Lydia* tarlalarına neşeyle
geldiğinde ve *Silenus*'u, sutoğlu olan gence teslim ettiğinde.
- 100 Tanrı buna bahşetti, arzu ettiği hediye (ama fayda etmeyen)
karar vermesini, babalığını teslim aldıktan sonra neşelenip.
Hediyeyi uğursuzca kullanacak olan *Midas*,
“Bahşet” dedi “bedenimle
neye dokunursam, sarı altına dönüşmesini!”
İşmar etti dileğine ve zarar verecek hediyeyi bahşetti
- 105 *Liber* ama üzüldü daha iyi bir şey istemediğine.
Neşeyle gitti ve sevindi felaketine *Berecynthuslu* kahraman,
sözün güvenilirliğini, her şeye tek tek dokunarak sındı
ve kendine güçlkle inanıp yaprağıyla yeşil
bir dal çekti yüksek olmayan bir pırnaldan: Dal, altın oluverdi;
- 110 yerden bir taş kaldırdı, taş da altınla sarardı;
bir keseğe de dokundu, güçlü dokunuşuyla kesek,
külçe oldu; buğdayın kurumuş başaklarını topladı,
hasat altındandı; ağaçtan kopardığı bir elma tuttu,
Hesperidlerin hediye ettiğini düşünebilirdin; yüksek kapı
- 115 pervazlarına parmaklarını götürdüyse,
kapıların parladığı görülüyordu,
hatta berrak sulara ellerini yıkadığında,
avuçlarından akan su, *Danaë*'yi oyuna getirebilirdi.
Güçlkle zapt eder umutlarını yüreğinde, her şeyin altın
olduğunu hayal ederek. Zevkten kendinden geçen krala sofrı kurdu
- 120 hizmetkârlar yemeklerle dolu,
kavrulan tohumdan yoksun olmayan.⁶
O zaman gerçekten ister sağ eliyle *Ceres*'in
hediyesine dokunsun, *Ceres*'in hediyesi kaskatı kesilmeye,
ister dişıyla yemekleri iştahla parçalamaya hazırlansın,

5 Söylencesel bir ozan ve *Ceres*'in rahibi, *Orpheus*'un kendisine öğrettiği *Eleusis* gi-
zemlerini Attikaya getirdiği söylenir.

6 *Ceres*'in hediyesi olan ekmek vurgulanıyor.

- dişini götürdüğünde yemek olarak,
sarı tabakalar ısıldamaya başladı.
- 125 Kardırmıştı saf sularla hediyesinin lütufkârını,⁷
erimiş altının ağzından aktığını görebilirdin.
Felaketin tuhaflığından şaşkın, hem varsıl hem biçare *Midas*,
varsılıktan kaçmak ister ve az önce dilediği şeyden nefret eder.
Hiçbir bolluk açlığını yatıştırmaz, kavuran susuzluk, gırtlakını
- 130 yakar ve nefret edilen altın yüzünden
hak ettiği biçimde işkence görür.
Ellerini ve parıldayan kollarını semaya kaldırarak,
“Affet, ey *Lenaeus* Baba, hata yaptım” dedi,
“ama merhamet et yalvarırım ve göz alıcı felaketten kurtar beni!”
Tanrıların zarif tanrısı *Bacchus*, hata yaptığını itiraf edeni,
- 135 eski haline getirdi, hem verdiği sözü hem bahsettiği hediyeği
feshetti.
“Uğursuzca istediğin altına bulanıp kalmaman için
git” dedi, “büyük *Sardeis*’e yakın nehre
ve dağın doruğu boyunca akıp giden sulara karşı
yol al, nehrin kaynağına gelinceye kadar;
- 140 köpüklü kaynağa, en çok çıktığı yerden
daldır başını, aynı anda hem bedenini hem suçunu temizle!”
Kral buyrulan suya girdi, altının gücü nehre
renk verdi ve insan bedeninden nehre geçti.
Şimdi de o zaman kadim damardan aldığı tohumla
- 145 serttir araziler, altın dolu topraklarla sararan.
Midas, varsılıktan nefret edip ormanları ve kırları mesken tuttu
ve dağlık mağaralarda yaşayan *Pan*’a taptı daima
ama doğuştan mankafaydı ve önceden olduğu gibi,
bön aklının nefsi, efendisine yine zarar verecekti, şöyle ki:
- 150 Geniş açıdan denize bakan sarı *Tmolus*,
yüksek yokuşuyla çetindir ve iki yandan inişe açık,
buradan *Sardeis* ile şuradan küçük *Hypaepa* ile sınırlanır.
Pan, orada ezgileriyle narin *nymphalara* çalım satarken
ve balmumuyla tutturulan kavaliyle yumuşak bir ezgi çalarken,

7 *Midas*’ın dileğini yerine getiren *Bacchus*’un simgesi olan şarap. Antik Yunan’dan alınan bir gelenek olarak iki ölçü şaraba üç ölçü su karıştırılarak şarap içilirdi.

- 155 *Apollo*'nun nağmelerini küçümsemeye açıkça cüret edip
Tmolus'un hakemliğinde,
güç bakımından eşit olmayan müsabakaya geldi.
Yaşlı hakem kendi dağında oturdu ve kulaklarını,
ağaçlardan azat etti; yeşil saç, sadece meşeyle
çevrenir ve oyuk şakaklarının etrafında meşe palamutları sarkar.
- 160 Sürünün tanrısına bakıp, "Hakemliğimde" dedi,
"hiç gecikme olmaz!" *Pan*, köylü kamışlarıyla ses verdi
ve *Midas*'ı (çünkü *Pan* çalarken, tesadüfen orada bulunuyordu),
tuhaf ezgisiyle mest etti. Bundan sonra kutsal *Tmolus*, yüzünü
Apollo'nun yüzüne çevirdi, kendi ormanı bakışını izledi.
- 165 Sarı başı *Parnasus* Dağı'nın defnesiyle çevrilen tanrı *Apollo*,
toprağı süpürdü *Sur* moruna doymuş elbisesiyle;
mücevherlerle ve Hint dişleriyle⁸ süslü lirini
destekledi sol eliyle, diğer eli mızrabını tuttu,
duruşu bir sanatkarın duruşuydu. O zaman hünerli
- 170 başparmağıyla telleri tıngırdattı, büyüsüyle mest olan
Tmolus'un, kavalın lire boyun eğmesini *Pan*'a buyurduğu.
Kutsal dağın hükmü ve kararı, herkesi
memnun etti. Buna rağmen kınandı
ve haksız bir karar olarak adlandırıldı,
bir tek *Midas*'ın söylemiyle. *Deloslu* tanrı, alık kulaklarının
- 175 insan şeklini korumasına tahammül etmedi,
uzun uzadıya çekti ve beyaz tüylerle doldurdu,
dipten oynak kıldı ve hareket edebilmelerini sağladı;
geri kalan uzuvları insan şeklindeydi:
Sadece bir uzvu mahkûm edildi
ve *Midas*, ağır ağır ilerleyen bir eşeğin kulaklarıyla donatıldı.
- 180 O, gerçekten gizledi ve çirkin bir utançla yüklenen
şakaklarını, kırmızı bir sarıkla kapatmaya çalıştı
ama uzun saçlarını, usturayla kesmeye alışık olan
hizmetkârı, bu şeyi görmüştü. Bu adam, gördüğü utanç verici şeyi
ele vermeyi göze alamayınca
—bütün Dünya'ya yaymayı arzu etse de—
- 185 ve buna rağmen, sırrı içinde tutamayınca, uzaklaştı ve toprağı
kazdı. Efendisinde ne tür kulaklar gördüğünü

8 Dizede fildişi vurgulanıyor.

- kısıp sesle söyledi ve kazdığı toprağın içine fısıldadı.
 Sesinin tanıklığını, toprak attıktan sonra
 gömdü ve kapattığı çukurdan sessizce uzaklaştı.
- 190 Orada, sallanan kamışlarla kesif bir koru büyümeye
 başladı, bir yıl dolar dolmaz olgunlaştı
 ve çiftçisini ele verdi. Çünkü yumuşak güney rüzgârıyla
 hareketlenip
 gömülen sözcükleri yankıladı
 ve efendisi *Midas*'ın kulaklarını ifşa etti.
- Öcünü alan *Latona*'nın oğlu, ayrıldı *Timolus*'tan ve şeffaf havada
 195 taşınarak, *Nephele*'nin kızı *Helle*'nin⁹ dar denizinin yanında,
Laomedon'un arazilerinde¹⁰ durdu.
- Sigeus*'un sağ yanında, derin *Rhoeteum*'un sol yanında
 kadim bir sunak vardır Gürleyen'e adanan;
 orada yeni Troya'nın duvarlarını yaptığı
 200 gördü *Laomedon*'un; hem üstlendiği büyük yapının
 zorlu bir çabayla yükseldiğini hem büyük masraf gerektirdiğini.
- Kabaran denizin üç dişli yaba kullanan babasıyla birlikte
 ölümlü bir surete büründüler ve *Phrygialı* tiran için
 kent duvarlarını inşa ettiler, duvarlar için anlaşılan altın
 karşılığında.
- 205 İş bitti, kral ücreti vermek istemedi ve katıp karıştırdı
 onursuzluğuna ek olarak, yalan sözlerine yalan yeminler.
 "Cezadan muaf olmayacaksınız" dedi, denizin efendisi. Bütün
 sularını, açgözlü Troya'nın kıyılarına yöneltti
 ve o diyarı, görünüm olarak denize çevirdi, hem varlıklarını
 210 aldı çiftçilerden hem dalgalarla tarlaları örttü;
 bu ceza yetmedi, kralın kızı da bir deniz
 canavarı tarafından hedef alındı, sert kayalara bağlanıp
Alceus'un torununun kurtardığı ve vaat edilen ödül olarak söylenen
 atları talep ettiği: O kadar büyük hizmetinin karşılığı
 reddedildiğinde,

9 Athamas'la Nephele'nin kızı, Phrixus'un kız kardeşi Helle, ağabeyiyle birlikte an-
 neleri tarafından Ino'dan kaçmaları için gönderilen altın postlu koça bindiklerinde,
 kardeşler deniz üzerinde seyredelerken Helle koçtan denize düştü ve boğuldu. Onun
 boğulduğu yer Hellespontus (Helle'nin Denizi=Çanakale Boğazı) olarak adlandırıldı.

10 Troya toprakları.

215 iki kez yalan yere yemin edilen

Troya'nın duvarlarını yenip ele geçirdi,
savaşında taraf olan *Telamon* ödölsüz ayrılmadı
ve kendisine verilen *Hesione*'ye sahip oldu.¹¹

Çünkü *Peleus*,¹² tanrıça

karısıyla önlüydü, gururlanmazdı büyükbabasının adıyla¹³
kaynatasınınkinden daha çok –*Iupiter*'in tek torunu olmak sadece

220 ona nasip olsaydı, başka–

eş olarak bir tek ona nasip oldu bir tanrıça.

Çünkü yaşlı *Proteus*, *Thetis*'e “Ey suyun tanrıçası” demişti,
“anla, bir gencin anası olacaksın, cesur eylemleriyle
babasınınkilere geçecek

ve ondan daha büyük olarak adlandırılacak olan.”

Bu yüzden Dünya, *Iupiter*'den

daha büyük bir şeye sahip olmasın diye,

225 *Iupiter* yüreğinde hiç de hafif olmayan aşk ateşleri hissettiği halde,
deniz tanrıçası *Thetis*'le evlenmekten kaçındı

ve *Acacus*'un oğlu olan torununa, kendi muradını almasını
ve deniz bakiresinin kucağına gitmesini buyurdu.

Bir koy vardır *Haemonia*'da orak şeklinde, kıvrık yayın içine

11 Kralın kızı *Hesione*, kayalığa bağlanıp canavarın gelmesini beklemeye başladığı sırada *Hercules*, Troya'ya gelmişti, *Laomedon*'a ödöl olarak atlarını kendisine verirse kızını kurtaracağını söyledi. Kral onun teklifini kabul edip söz verdi. Bunun üzerine *Hercules*, *Hesione*'yi kurtardı ama *Laomedon* vaat ettiği ödölü vermeyince *Hercules*, bir sefer düzenleyip Troya'yı ele geçirdi. Bu sefer sırasında cesaret gösterip kente ilk giren *Telamon* olduğu için *Hercules*, ona *Laomedon*'un kızı *Hesione*'yi verdi.

12 *Acacus*'un oğlu, *Telamon*'un erkek kardeşi ve *Phthia* Kralı *Peleus*'un, *Nereus*'un kızı *nympha Thetis*'le evliliği şu şekilde oldu: *Iupiter* ve *Neptunus*, *Thetis*'le evlenmek için çekişiyorlardı ancak *Iupiter* kendisine önceden söylenen bir kehanet aracılığıyla, *Thetis*'in doğacak oğlunun Yazgı tanrıçalarının kararıyla babasından daha güçlü olacağını ve kendisini tahtundan indireceğini öğrendi. Bunun üzerine *Thetis*'e aşık olduğu halde ondan vazgeçti ve onu, bir ölümlüyle evlendirmeye karar verdi. Tanrılar, *Thetis*'e koca olarak *Peleus*'u uygun gördüler ama *Thetis* bunu kabul etmedi. Bir deniz tanrıçası olarak istediği her şekle girme yeteneğine sahip olan *Thetis*, bu yeteneğini kullanarak *Peleus*'un kucaklamalarından kaçtı. *Peleus* bu şekilde onu elde edemedi bu nedenle *Carpathuslu* deniz ihtiyarı *Proteus*'a danıştı. Onun verdiği tavsiyeyle *Thetis*'i sıkıca kavrayan ve kendi şekline geri dönmekten başka yol bırakmayan *Peleus* muradına erdi. Döğün, *Pelion Dağı*'nda yapıldı.

13 *Iupiter*'in oğlu *Acacus*, *Peleus*'un ve *Telamon*'un babası olduğu için *Iupiter*, onların büyükbabasıydı; dolayısıyla *Peleus*, *Iupiter*'in tek torunu değildi.

- 230 çıkıntı yapar kolları. Orada deniz daha derin olsaydı,
liman olurdu ama deniz, sadece kumların üstüne gelir;
sert bir kıyısı vardır, ayak izlerini korumasın,
yürüyüşe engel olsun ve deniz yosunuyla örtülüp, sarkmasın diye;
yakınında mür ormanı vardır, iki renkli küçük yemişlerle dikilen,
235 bir mağara vardır ortasında
(doğa tarafından mı, ustalıkla mı yapıldığı
belirsiz yine de daha çok ustalıkla yapılmış gibi).
Sık sık gelip dururdun
buraya ey *Thetis*, cırılçıplak oturup dizginlediğin yunusuna.
Orada *Peleus*, uykuya yenik düşerek uzanan sana
saldırır ve yalvarmalarına kulak vermeyip karşı koyduğun için
240 zor kullanmaya hazırlanır, her iki koluyla boynunu sararak.
Dönüşüp durduğun suretlerle baş vurmasaydın
alışık olduğun sanata, o girişiminde başarılı olurdu *Peleus*.
Ama az önce sen bir kuş (buna rağmen o, kuşu tutuyordu),
şimdi ağır bir ağaç oldun, tutunuyordu *Peleus* ağaca;
245 üçüncüsü benekli kaplanın biçimiydi. O suretten
korkan *Aeacus*'un oğlu, kollarını, bedeninden çözdü.
Orada denizin tanrılarına yakardı, denizin üstüne şarap döküp
hem bir sığırın bağırsaklarıyla hem tütsü dumanıyla,
Carpathuslu bilici suyun ortasından “Ey *Aeacus*'un oğlu”
250 deyinceye kadar, “talep ettiğin gerdek yatağının sahibi olacaksın!
Sen sadece soğuk mağarada kendinden geçmiş uyurken,
halatlarla ve sıkı sıkı saran zincirle bağla *Thetis*'i habersizce.
Kandırmасыn seni, taklit edip yüzlerce şekli,
ne olursa olsun sıkıştır, önceden olduğu sureti alıncaya kadar.”
255 Söylemişti bunları *Proteus*, hem yüzünü denize gömdü
hem dalgalarına izin verdi, son sözcüklerine karışmaları için.
Titan soylu Güneş batıyordu ve arabasını döndürmüş,
batı denizine hâkim olmaya başlıyordu. *Nereus*'un güzel kızı,
denizi geride bırakıp alışıldık inine girdi.
260 Güçlkle bakire uzuvlarını uygun şekilde zapt etmişti *Peleus*,
o değiştirdi şeklini, kendi uzuvlarının tutulduğunu
ve kollarının farklı yönler gerildiğini hissedinceye kadar.
O zaman sonunda inledi ve “Bir tanrının yardımı olmaksızın
yenmedin” dedi ve *Thetis* olarak göründü.
Kendisini gösterene sarıldı kahraman,

- 265 hem muradına erdi hem yüce *Achilles*'e gebe bıraktı.
Hem oğluyla bahtiyardı hem karısıyla bahtiyardı *Peleus*
ve ona her şey nasip olmuştu, öldürdüğü *Phocus*'un¹⁴
cinayetini saymazsan. Biraderinin kanıyla suçlu
ve baba yurdundan sürülen *Peleus*'u, *Trachin* diyarı
- 270 kabul eder. Burada krallığı, ne zor kullanan ne katliam yapan,
babası olarak *Lucifer*'den cana gelen ve babasının parlaklığını
yüzünde taşıyan *Ceyx* tutuyordu, o zaman kederli
ve kendisine benzemeyen biraderinin elinden alınmasına yas
tutan.¹⁵
- Hem üzüntüden hem yolculuktan tükenen *Aeacus*'un oğlu buraya
- 275 geldikten ve birkaç eşlikçiyle kente girdikten sonra,
davar sürüsünü ve yanında getirdiği büyükbaş hayvanları,
kent duvarlarından uzak olmayan gölgeli vadide bırakır;
tiranın yanına yaklaşmanın bir fırsatını bulur bulmaz,
yalvaran eliyle yüne sarılı zeytin dalını uzatıp, kim olduğunu
- 280 ve kimden cana geldiğini söyler, yalnız suçunu gizler
ve kaçışının nedenini uydurur; kentinde ya da arazisinde
kendisine yardım etmesini ister.
- Buna karşılık *Trachinli*, sakın yüzüyle
şöyle sözler söyler: "Orta tabakaya da açıktır elverişi
koşullarımız ey *Peleus*, konuksevmez bir krallığın efendisi değiliz;
- 285 ekliyorsun şu ruhuna güçlü bir etki olarak ünlü adımı
ve büyükbaban *Iupiter*'i; yalvararak zaman kaybetme!
İstedğin her şeyi elde edeceksin, gördüğün bu şeylerin
senin olduğunu bil! Keşke daha iyi şeyler görebilseydin ..."
Ve ağlamaya başladı: *Peleus* ve eşlikçileri, hangi sebebin

14 Thetis'in kız kardeşi olan Psamathe'nin oğlu, *Peleus*'la *Telamon*'un üvey erkek kardeşidir. *Peleus*, *Phocus*'u kışkandığı ya da kaza sonucu öldürdüğü için babası tarafından yurdundan sürüldü ve *Teselya*'da bir kent olan *Trachin*'e gitti. Burada *Lucifer*'in (Sabah yıldızı) oğlu olan *Ceyx* kraldı ve *Peleus*'u ülkesine kabul etti.

15 *Ceyx*'ün erkek kardeşi *Daedalion*, haşın mizaçlı, av ve savaş düşkünü bir adamdı. *Daedalion*'un *Chione* adında bir kızı oldu, bu kızın birçok talibi vardı ama bir gün *Apollo* ve *Mercurius*, onu görüp aşık oldular ve aynı gün kızla birlikte oldular, *Chione* bu iki birliktelikten iki erkek bebek doğurdu. *Mercurius*'tan eli her tür işe yatkın *Autolycus*'u, *Apollo*'dan müzisyen olan *Philammon*'u. Ama *Chione* ölçülü olmayı bilmediği için kendisinin *Diana*'dan daha güzel olduğunu söyledi, buna öfkelenen tanrıça, genç kadını dilinden okuyula vurup öldürdü. Kızının ölümü üzerine çok acı çeken *Daedalion*, kendisini *Parnassus Dağı*'ndan atmak üzereyken *Apollo* tarafından şahine dönüştürüldü.

- 290 bu kadar büyük bir acıya neden olduğunu sorarlar;
onlara şöyle söyler:
“Belki yağmayla yaşayan ve bütün kuşları korkutan
şu kuşun, her zaman kanatları olduğunu düşünebilirsiniz:
Ne kadar cesur (savaş için cüretli ve şiddete meyilliyse,
bir o kadar akli başında) bir adamdı *Daedalion*
295 adında. Cana geldikten sonra o babadan,¹⁶
hani Şafak'ı çağıran ve semadan en son ayrılan,
ben barışa hürmet ettim, barışın ve evliliğin korunması benim
görevimdi, biraderim vahşi savaşımlardan zevk alıyordu;
hem krallara hem halklara boyun eğdirdi onun cesareti,
300 şimdi dönüştürölüp, *Thisbae* güvercinlerinin ardına düşen.
Bundan cana geldi *Chione*, bahşedilen güzelliğiyle
binlerce talibi hoşnut eden, on dördünde evlilik çağında.
Tesadüf bu ya, *Apollo* ve *Maia*'dan doğan,
şu, kendi *Delphoi*'undan, öteki, *Cyllene*'nin zirvesinden dönerken,
305 görürler bu kızı aynı anda, aynı anda aşk ateşiyle tutuşurlar.
Apollo, sevişme beklentisini gece vaktine erteler,
öbürü, gecikmeye dayanamaz ve uyku getiren asasıyla
bakirenin ağzına dokunur; güçlü dokunuşla, hareketsiz uzanır kız
ve tanrının gücüne katlanır. Gece, semayı yıldızlarla donatmıştı,
310 *Apollo*, yaşlı bir kadın kılığına bürünür ve önceden alınan zevki alır.
Karnı büyüyüp zamanı geldiğinde,
ayakları kanatlı tanrının soyundan, kurnaz bir çocuk olarak
Autolycus doğar, her tür hırsızlık için hünerli,
babasının sanatına layık şekilde yapmaya alışkındı
315 siyahı beyaz, beyazı siyah.
Apollo'dan cana gelir (çünkü ikiz doğurmuştu)
sedalı şarkısıyla ve *citharası*yla ünlü *Philammon*.
Neyer yarar kızının ikiz doğurması ve iki tanrıyı hoşnut etmesi,
hem güçlü bir babadan hem büyükbabasının Gürleyen
320 olması? Yoksa böbürlenme de birçoklarına zarar verir mi?
Kesinlikle buna zarar verdi! Kendisini *Diana*'yla kıyaslamaya
cüret etti, hem tanrıçanın görünüşünü kınadı hem küstahça
onu gazaba getirdi: ‘Eylemlerimle memnun edeceğim’ dedi *Diana*,
gecikmeden yayını kıvrırdı ve okunu, kirişe

16 Dizede, *Daedalion*'un, sabah yıldızı *Lucifer*'in oğlu olduğu vurgulanıyor.

- 325 itti, hak ettiği dilini okuyla deldi.
 Dili sessiz kaldı; sesi, söylemeye gayret ettiği sözcükleri izlemedi
 ve konuşmaya çalışırken, kanıyla birlikte yaşamı onu terk etti.
 Ey biçare dindarlık! Nasıl acı çektim o zaman ben amcası olarak
 yüreğimde ve dindar biraderime teselli sözleri söyledim,
- 330 babasının, denizin homurtularını kabul eden kayalardan başka
 türlü
 kabul etmediği; elinden alınan kızına yas tuttu.
 Gerçekten yandığını gördüğünde, dört kez hamle yaptı
 odun yığınının göbeğine gitmek için,
 dört kez oradan geriye çekildikten sonra
 şiddetle sarsılan uzuvlarıyla kaçtı, genç bir boğaya benzer şekilde,
- 335 hani eşek arılarının soktukları iğneleri boynunda taşıyan,
 hiçbir yolun olmadığı yere koşan.
 Artık o zaman bana, bir insandan daha
 hızlı koştuğu görüldü, ayaklarına kanatlar taktığını düşünebilirdin.
 Bu nedenle herkesten kaçtı ve ölüm arzusuyla tez,
Parnasus'un doruğuna çıktı. Acıyan *Apollo*,
- 340 *Daedalion* kendisini yüksek kayadan bırakınca,
 onu kuş kıldı ve birdenbire kanatlarıyla havada asılı kalanı
 yükseltti.
 Çengelli bir gaga ve turnaklarına kıvrık pençeler bahşetti,
 önceki cesaretini verdi ve önceki bedeninden daha büyük bir güç.
 Ve şimdi hiç kimseye yeterince insafılı
 davranmayan bir şahin olarak, bütün
- 345 kuşlara öfkelenir ve acı çekmesi,
 başka kuşlara acı çektirmesinin sebebidir.”
Lucifer'den cana gelen, hayret verici şeyler anlatırken
 biraderi hakkında, koşmaktan nefesi kesilen
 sürünün bekçisi *Phocisli Onetor*,¹⁷ yanına varır tez elden
 ve “*Peleus, Peleus*, büyük bir felaketin habercisi olarak
 350 buradayım!” der. *Peleus*, ne haber getirdiğini söylemesini buyurur,
 bakar *Trachinli*¹⁸ de korku dolu bir yüz ifadesiyle.
 O karşılık verir: “Yorgun boğaları, kıvrık kıyıya doğru
 sürüyordum, Güneş tepede, döngesinin ortasında,
 ne kadar yol aldığına bakıp bir o kadarının kaldığını gördüğü sırada;

17 *Peleus*'un hizmetkârı olan sığırtmacı.

18 Kral *Ceyx*.

- 355 öküzlerin bir kısmı, sarı kumlarda dizlerini kıvırmıştı
ve uzanıp geniş sulardan oluşan ovalara bakıyordu,
bir kısmı aheste adımlarla orada burada dolaşıyordu;
öbürleri yüzüyor ve uzun boyunlarını, denizin üstünde tutuyordu.
Denize yakın bir tapınak vardı, ne mermerle parlak ne altınla
360 ama sık kalaslarla ve kadim bir koruyla gölgeli,
Nereus'un kızlarına ve *Nereus*'a ait olan (bir denizci, bunların denizin
tanrıları olduğunu söyledi, ağlarını kıyıda kuruturken);
bu koruya bitişik bir bataklık vardı, sık söğütlerle kuşatılmış,
taşan deniz suyunun bataklık yaptığı.
- 365 Orada şiddetli bir gürültü kopararak,¹⁹
en yakın yerleri dehşete düşürdü
kocaman bir kurt ve bitişik bataklıktan çıktı,
ölümçül ağzı, hem köpükle hem pıhtılaşmış kanla
kirli, gözleri kırmızı alevle kaplı;
hem öfkeden hem açlıktan kudurduğu halde aynı şekilde,
370 daha şiddetliydi öfkesiyle; çünkü öküzlerin katliyle, iştahını ve
korkunç açlığını doyurmakla yetinmedi, bütün
sürüyü yaraladı ve hepsini düşmanca yere serdi;
içimizden bir kısmı da sürüyü korurken, ölümçül ısırgıyla
yarananıp ölüme kurban gitti; kıyı, su kenarı
375 ve böğüren bataklık, kanla kızardı.
Oyalanmak felaket olur, vakit yok tereddüt etmek için;
elimizde bir şey varken, hepimiz toplanalım ve silahları,
haydi silahları alalım, aynı zamanda oklarımızı taşıyalım!”
demişti köylü. Ziyar, *Peleus*'u etkilemedi
- 380 ama suçunu hatırlayıp evlatsız bırakılan *Nereus*'un kızının,
öldürülen
Phocus'un ruhuna sunu olarak, bu belayı gönderdiğini anladı.
Adamlarına silahlarını kuşanmalarını ve keskin oklarını
almalarını buyurdu *Oetalı* kral.²⁰ Onlarla birlikte kendisi de
gitmek için hazırlandı ama karısı *Alcyone*,
kalabalıktan dehşete düşüp

19 *Nereus*'un kızı *Psamathe*, oğlunun öcünü almak ve *Trachin*'e sığınan *Peleus*'un sürülerini telef etmek için devasa bir kurt gönderir; bu kurt, *Peleus*'un sürüsünü telef eder. Bu musibeti savuşturması için *Peleus*, *Psamathe*'ye yalvarır ama oğlunu kaybeden tanrıça, onun yakarışına karşılık vermez. Sonunda *Psamathe*, *Peleus*'un karısı olan kız kardeşi *Thetis*'in ricasını kıramaz ve gönderdiği kurdu taş a çevirir.

20 *Oeta* Dağı, *Trachin* kentinin yakınında olduğu için Kral *Ceyx*, dizde *Oetalı* sıfatıyla vurgulanmaktadır.

- 385 ileri fırladı ve henüz bütün saçları yapılmadığı halde,
 kalanları da dağıttı ve kocasının boynuna atılarak,
 kendisi gitmeden yardım göndermesi için hem sözleriyle yalvardı
 hem gözyaşlarıyla ve bir canda iki canı koruması için.
Aeacus'un oğlu ona, "Ey kraliçe, anlamlı ve övgüye değer
 390 korkularını bir yana bırak!" dedi,
 "Minnettarım kocanın yardım sözüne.
 Memnun etmez beni, acayip bir canavara karşı silaha sarılmak;
 denizin tanrıçasına hürmet edilmelidir!" Yüksek bir kule vardı,
 kulenin zirvesinde bir ocak, yorgun karınalar için hoş bir yer.
 Oraya tırmanırlar, kıyıda inleye inleye yere serilen
 395 boğaları görürler ve kana bulanmış ağzıyla
 vahşi tahripkârı, kana boyanan uzun tüylerini.
 Orada ellerini uzatarak açık denizin kıyısına,
 turkuaz renkli *Psamathe*'ye yalvarır *Peleus*, öfkesine son vermesi
 ve yardım etmesi için. Tanrıça,
 yalvaran *Aeacus*'un oğlunun sözlerine
 400 yüzünü dönmez. *Thetis*, buna kocası için yalvarınca,
 lütfunu gösterir ama şiddetli katliamdan geri çağırılmadığı için
 kanın tadını alan vahşi kurt, katliama devam eder,
 parçaladığı bir düvenin boynuna sıkıca asılıp
 mermere dönüşünceye kadar. Bedeni, rengi dışında
 405 her şeyini korudu, taşın rengi onun artık
 bir kurt olmadığını gösterir, artık korkulmaması gereken.
 Buna rağmen Yazgı tanrıçaları, sürgün *Peleus*'un bu diyarda
 yerleşmesine izin vermez.
 Avare sürgün, *Magnesi*lilere gider ve orada
 Teselyalı *Acastus*'tan²¹ cinayetinin kefaretinin üstlenir.
 410 Bu arada hem biraderinin yazgısı hem biraderini izleyen
 alametlerle huzursuz yüreği allak bullak olan *Ceyx*,
 insanların tesellisi olan kutsal kehanetlere danışmak için,
Claroslu tanrıya gitmeye hazırlanır. Çünkü zındık *Phorbas*,²²
*Phlegyae*hlar ile birlikte *Delphoi* Tapınağı'nı girilmez kılıyordu.

21 Teselya'da *Iolchus* kentinin kralı ve *Pelias*'ın oğlu olan *Acastus*, *Peleus*'u üvey erkek kardeşi *Phocus*'u öldürerek işlediği cinayetin günahından arındırdı.

22 Teselya'da soyguncular olarak tanınan *Phlegyae* halkından biri olan eşkiya *Phorbas*, adamlarıyla birlikte *Delphoi*'daki *Apollo* Tapınağı'nı ele geçirip yağmalamış ve halka korku salmıştı. Bu nedenle Kral *Ceyx*, tanrı *Apollo*'ya danışmak için onun *Claros*'taki tapınağına gider.

- 415 Yine de önce, niyetinden seni haberdar eder, ey sadakat örneği
Alcyone.²³ Aniden buz gibi bir soğuk, derinden derine
kemiklerini ele geçirdi, şimşire son derece benzer bir solgunluk
yüzünü kapladı ve gözyaşları boşandıktan sonra yanakları ıslandı.
Üç kez konuşmaya çalışıp üç kez gözyaşlarıyla yüzü ıslandı
- 420 ve sevgi dolu yakınmalarını kesen hıçkırıklarla,
“Hangi hatam, canımın içi” dedi, “senin düşünceni
değiştirdi? Nerede benim önemim, daha önce gösterdiğin?
Şimdi *Alcyone*’yi bir başına bırakıp, güvenle gidebilirsin öyle mi?
Artık uzun yol hoşuna mı gidiyor?
- Artık uzakken, senin için daha mı makbulüm?
- 425 Ama (sanırım) kara yolculuğu değil,
sadece acı çekmekle kalmayacağım,
üstelik korku içinde olacağım, kaygılarım korkudan uzak
olmayacak:
- Deniz beni korkutur ve denizin şiddetli görüntüsü.
Az önce hem kıyıda parçalanmış kalaslar gördüm,
hem de mezarlarda naaşı olmayan adlar okudum sık sık.
- 430 Zihnini aldatmasın sahte bir özgüven,
Hippotes’in oğlu kaynatan olduğu için, zindanda tutar
güçlü rüzgârları ve istediğinde denizi yatıştırır diye.
Serbest bırakılır bırakılmaz, denizi ele geçirdiklerinde rüzgârlar,
onlara hiçbir şey engel olmaz, korumasız kalır her kara
- 435 ve her deniz; semanın bulutlarını da şiddetle sarsarlar
ve vahşi saldırılarıyla kızıl ateşler çıkarırlar.
Bundan daha çok bildiğim şey (çünkü biliyorum ve sık sık babamın
evinde gördüm küçükken), düşündüğümünden daha çok
onlardan korkulması gerektiği.
Düşüncen, yalvarmalarımınla hiçbir şekilde

23 Rüzgârların tanrısı Aeolus’un kızı, Kral Ceyx’ün karısı. Karı koca çok mutlu yaşarlarken Ceyx, erkek kardeşi Daedalion’un başına gelen alametlerin nedenini sormak için Claros’a, Apollo’nun kehanet merkezine gitmeye karar verir. Yolculuk sırasında fırtınaya yakalanır, gemisi batır ve tüm mürettebatla birlikte ölür. Bu durumdan habersiz, onu bekleyen Alcyone’ye acıyan tanrıça Iuno, kutsal habercisi Iris’i Uyku tanrısına gönderir. Uyku tanrısı da Alcyone’ye düşünce kocasının ölümünü bildirmek üzere oğlu Morpheus’u gönderir. Alcyone, kendisine gönderilen düşün etkisiyle ertesi sabah, Ceyx’ü yolcu ettiği kıyıya gider ve orada kocasının kıyıya vuran cesedini görür. Aklını kaybeden kadın kocasının acısından kendisini kayalıktan atmak üzereyken, tanrılar tarafından bahri kuşuna dönüştürülür. Tanrılar, Ceyx’ü de dalgıç kuşuna dönüştürürler.

- 440 değıştirilemezse sevgili kocam ve gitmeyi,
kesinlikle kafana koyduysan,
beni de alıp götür hemen! En azından birlikte endişeleniriz,
nelere katlanacaksam, korkmam ve birlikte tahammül ederiz
ne olursa olsun, birlikte taşınırız engin denizin üstünde.”
Aeolus’un kızının bu sözlerinden ve gözyaşlarından etkilenir
- 445 yıldızsal kocası çünkü içindeki aşk ateş i daha az değildir
ama ne açık denizde niyet ettiğ i yolculuktan vazgeçmek
ister ne de *Alcyone*’yi tehlikeli bir yöne çevirmek,
ürkek yüreğ ini ferah tutması için birçok şey söyler
yine de *Alcyone*’yi sebebine ikna edemez; ekler bunlara
- 450 şu teselliyi de âş ık karısını bir tek bununla razı eden:
“Uzundur benim için her gecikme ama sana yemin ederim
babamın ateş leri üzerine (eğ er Yazgı tanrıçaları bana izin verirse),
Ay, çemberini iki kez doldurmadan önce geri döneceğ ime.”
Bu vaatlerle tez elden döneceğ ine dair umut verdiğ inde,
- 455 hemen geminin çıkarılıp denize sevk edilmesini ve
gemi donanımlarıyla hazırlanmasını buyurur.
Alcyone bunu gördükten sonra, geleceğ in önsezisiymiş gibi,
korkuyla titrer hem gözyaş larına boğulur
hem sarılır kocasına ve biçare kadın, kederli yüzüyle
- 460 sonunda “Hoşça kal!” der ve bütün bedeniyle çöküp kalır;
ama genç tayfalar, *Ceyx* oyalanmak için bahane ararken, çekerler
kürekleri her iki sıradan güçlü göğüslerine doğ ru
ve eş it vuruş larla denizi yararlar. Kaldırır *Alcyone*
ıslak gözlerini, kıvrık pupada duran
- 465 ve el sallayıp kendisine iş aret veren kocasını
görür ilk önce ve aynı şekilde karş ılık verir. Kara, epeyce
geride kaldığ ında ve gözleri, yüzünü ayırt edemediğ inde,
mümkün olduğ unca gözleriyle takip eder hızla giden gemiyi,
mesafe nedeniyle uzaklaş an gemi de görülemediğ inde,
- 470 yine de gemi direğ inin tepesinde sallanan yelkenlere bakar,
yelkenleri de göremediğ inde, boş yatağ ına gider kaygı içinde
ve kendisini yatağ a atar; hem yatak hem ev, tazeler
Alcyone’nin gözyaş larını ve hangi tarafının eksik olduğ unu
hatırlatır.
Limandan çıkmış lardı ve esinti, halatları harekete geçirmiş ti;

- 475 tayfa, geminin yanlarına sarkan kürekleri çeker,
gemi direğinin tepesine sereni yerleştirir, hem direktten
bütün yelkenleri fora eder hem gelen esintiyi yakalar.
Denizin ya oldukça küçük ya da
ortalamadan daha fazla olmayan kısmı,
gemiyle yarıliyordu ve kara, her iki yanda çok uzaktaydı,
480 deniz, geceleyin kabaran dalgalarla ağarmaya
ve şiddetli doğu rüzgârı oldukça kuvvetli esmeye başladığı zaman.
Az sonra kaptan, “Gabya yelkenini indirin”
diye bağırır, “ve bütün yelkenleri serene bağlayın!”
O buyurur; karşıt fırtınalar, buyrukları engeller,
485 denizin gümbürtüsü, hiçbir sesin duyulmasına izin vermez;
yine de diğerleri, kendiliğinden kürekleri çekmeye hız verirler,
bir kısmı lombarları tahkim etmeye,
bir kısmı yelkenlerin rüzgârlara direnmesine;
biri dalgaları boşaltır ve denizi, denizin içine döker,
diğeri, sereni kapıp götürür. Buyruk alınmaksızın bunlar
yapılırken,
490 şiddetli fırtına artar, rüzgârlar her yandan vahşice
savaş açarlar ve hiddetli denizi, allak bullak ederler.
Geminin kaptanı korkar ve hangi durumda olduklarını,
ne buyurması ya da neyi yasaklaması
gerektiğini bilmediğini itiraf eder,
felaketin ağırlığı o kadar büyük ve ustalığından daha güçlüdür.
495 Bu yüzden adamlar yüksek sesle, halatlar gıcırtıyla,
ağır dalga, dalgaların saldırısıyla, *eter*, gök gürlemeleriyle ses verir.
Deniz, dalgalarla yükselir, hem seviyesiyle semaya eşit olduğu
hem üzerini örten bulutları serpintisiyle sıırıslıklam ettiği,
kâh dibinden sarı kumları döndürdüğünde, onlarla
500 aynı renkte olduğu kâh *Styx* suyundan daha siyah olduğu görülür,
ara sıra durulur ve ses veren köpüklerle aklaşır,
Trakya gemisi değişen bu şartlarla sürüklenir:
Az önce yükselip, sanki bir dağın zirvesinden
vadilere ve *Acheron*’un dibine baktığı görülür,
505 şimdi dibe batan gemiyi, kıvrık deniz çevirdiğinde,
öbür dünyanın gayya kuyusundan semanın zirvesine baktığı.
Sık sık dalgayla dövülen yanı, büyük gürültü çıkarır

- ve daha hafif ses çıkarmaz çarpılan gemi, bir zamanlar demir koç başının ya da mancının, yarılan kaleleri sarstığında çıkardığı sesteni;
- 510 hani bütün güçlerini toplayıp koşup dururlar ya göğüsleriyle silahlara ve ileri doğrultulan mızraklara karşı vahşi aslanlar, işte öyle, zuhur eden rüzgârlara kendisini teslim eden dalga, geminin donanımlarına karşı gidiyordu ve onlardan daha da yüksekti;
- artık kamalar da sallanıyordu, balmumunun örtüsünden soyulan
- 515 çatlak, açığa çıkar ve ölümcül dalgalara yol verir. İşte, bulutlar çözüldükten sonra sağanak yağmur yağar, bütün semanın denizin içine düştüğüne inanabilirsiniz ve kabaran denizin, semanın sahasına tırmandığına; yelkenler sırlıslam olur yağmurla ve semavi sularla
- 520 karışır deniz suları; *eter*, yıldızlardan yoksundur, karanlık gece, hem fırtınanın hem kendi karanlığıyla gömülür; yine de bunları dağıtır ve ışık sağlar parlayan şimşekler: Şimşek ateşleriyle yanar yağmurlar. Artık karinanın oyuk kaburgasına da sıçrar
- 525 dalga, hani her açıdan daha üstün bir asker, savunulan kentin duvarlarına sık sık sıçradığında, sonunda muradına kavuşur ve övgü arzusuyla yanıp tutuşarak, binlerce adam arasında yine de tek başına duvarı ele geçirir ya işte öyle, geminin yüksek yanlarını dokuz kez dövdüğünde dalgalar,
- 530 onuncu dalga daha da yükselip, hızla hücum eder, yorgun karinaya saldırmaktan vazgeçmez, ele geçirilen geminin sanki duvarlarına inmeden önce. Bu nedenle denizin bir kısmı, hâlâ gemiyi zapt etmeye çalışıyordu bir kısmı içerideydi; herkes telaş içinde çırpınır, bir kentin
- 535 çırpınmaya alışık olduğu türden, hani bazıları dışarıdan duvarının dibini kazdığında, diğerleri de içeriden duvarını ele geçiren. Uсталık tükenir, cesaret kırılır ve ne kadar dalga gelirse, görülür aynı çoklukta cesedi savurduğu ve ileriye fırlattığı. Bu tutamaz gözyaşlarını, şu donup kalır, öbürü bahtiyar olarak çağırır

- 540 cenaze töreni bekleyenleri, diğeri, dualarla tanrıya yalvarır
ve kollarını beyhude yere, görmediği semaya uzatıp
yardım ister, şunun aklına gelir hem biraderi hem ebeveyni,
bunun çocuklarıyla birlikte evi ve geride ne bıraktıysa;
Alcyone'yi düşünür *Ceyx*, *Ceyx*'ün ağzında
- 545 hiçbir kadın yoktur *Alcyone*'nin dışında
ve bir tek onun hasretini çekerken,
yine de orada olmadığına sevinir; yurdunun kıyılarına da dönüp
bakmak isterdi ve son bakışlarını evine doğru çevirmek,
gerçekten bilmez nerede olduğunu. O kadar büyük çevrintiyle
gazaba gelir deniz ve simsiyah bulutlardan yansıyan gölgeyle,
- 550 bütün sema gizlenir, gecenin sureti çifte kılınır.
Yağmur dolu kasırganın saldırısıyla gemi paramparça olur,
paramparça olur dümen de ve gururlu dalga, ganimetlerinin
üstünde
durup, tıpkı bir muzaffer gibi, kıvrılan dalgalara bakar yukarıdan;
daha az şiddetle savurmaz, bir tanrının *Athos*'u ya da *Pindus*'u
- 555 temelinden koparıp tamamen denize baş aşağı
savurmasından, hem ağırlığıyla hem vuruşuyla birlikte
dibe batırır gemiyi. Gemiyle birlikte adamların büyük bir bölümü,
ağır suyla gömülen ve bir daha yüzeye çıkamayan, ölüm
borcunu öder. Öbürleri karinanın parçalarını ve kırık
- 560 uzuvlarını tutar; tutar, asa taşımaya alışık eliyle
Ceyx geminin parçalarını, hem kaynatasını hem babasını
çağırır (yazık!) beyhude yere ama yüzerken ağzında en çok
karısı *Alcyone* vardır; onu hatırlar, onu söyler,
dalgaların, bedenini onun gözlerinin önüne götürmesini
- 565 ve cansız bedeninin, sevdiği ellerce gömülmesini arzu eder.
Yüzerken, dalganın ağzını açmasına izin verdiği her seferde,
yanında olmayan *Alcyone*'yi çağırır ve suların içinde mırıldanır.
İşte, dalgaların ortasında, sulardan oluşan siyah bir kavis
kırılır ve kırılan dalgayla batan başını gömer.
- 570 Karanlıktı *Lucifer* o gece, tanıyamayacağın şekilde,
semadan çıkmasına izin verilmediği için
sık bulutlarla örtmüştü yüzünü.
Bu sırada, bu kadar büyük felaketten bihaber olan *Aeolus*'un kızı,
geceleri sayar, hem kocasının giymesi için

- 575 hem o geldiğinde giyinmek için elbiseler yapmaya
girişir ve kendisine umut verir döneceğine dair beyhude yere.
Gerçekten o, bütün semavi tanrılara kutsal tütsüler sunuyordu,
yine de hepsinden önce *Iuno*'nun tapınağına hürmet ediyordu
ve kocası için (artık hiç kimse olan) sunağa geliyordu,
- 580 onun sağ salim olmasını, geri dönmesini
ve hiçbir kadını kendisine tercih etmemesini diliyordu ama ona,
onca dilekten sadece sonuncusu nasip oldu:
Çünkü tanrıça, ölüme borcunu ödeyen birinin sorulmasına
daha fazla dayanamadı ve kederli ellerini sunağından çekmesi için,
- 585 “*Ey Iris*” dedi “sözümün en sadık habercisi,
ziyaret et tez elden *Uyku* tanrısının²⁴ uyku getiren sarayını,
buyur, göçüp giden *Ceyx*’ün suretinde bir düş göndermesini
Alcyon’e, onun gerçekten öldüğünü anlatan.”
demişti: Binlerce renkten oluşan örtüsüne sarınır
- 590 *Iris* ve kavisli kemeriyle semada iz bırakarak,
buyrulan kralın evine gider, bir bulut altında gizlenen.
*Cimmer*ler kavminin²⁵ yanında uzun girintisiyle bir mağara vardır,
oyuk bir dağ, uyuşuk *Uyku*’nun evi ve mabedi,
ışınlarıyla doğan, tepede olan ve batan
- 595 Güneş’in asla içeri giremediği. Karanlıkla karışmış sisler,
yerden buğu buğu yayılır ve belli belirsiz ışığın alacakaranlığı,
her daim uyanık olan ibikli kuş²⁶ orada ağzının tegannileriyle
Şafak tanrıçasını çağırır, sesleriyle sessizliği kırmaz
huzursuz köpekler ya da köpeklerden daha keskin duyulu kazlar,
- 600 ne vahşi bir hayvan ne koyunlar ne esen rüzgârla hareket eden
dallar
ne de insan dilinin sesi, gürültü çıkarır,
orada dingin bir sükûnet yaşar, yine de kayanın dibinden
Lethe Nehri’nin suları çıkar, takırdayan taşlardan boylu
boyunca akıp
giden suyunun, mırıltısıyla uykuyu davet ettiği.
- 605 Mağaranın kapısının önünde çiçek açar, bol bereketli gelincikler
ve sayısız ot, bunların sütünden uyku

24 Somnus.

25 Kafkas Dağları’nın kuzeyinde karanlık mağaralarda yaşadığı söylenen Trakya soylu bir kavim.

26 Horoz.

- toplar ıslak Gece ve karanlık yeryüzüne saçar.
 Devasa meskende, dönen mille gıcırdayan
 hiçbir kapı, eşikte hiçbir bekçi yoktur
 610 ama orta yerde bir yatak vardır siyah abanoz üstünde yükselen,
 siyah renkli kuş tüyü kaplı siyah dōşeğiyle,
 bizzat tanrının gevşeyen uzuvlarıyla miskin miskin yattığı.
 Bunun çevresinde, şurada burada çeşit çeşit suretleri taklit eden
 boş düşler uzanır aynı sayıda, hasadın taşıdığı başakların, ormanın
 615 taşıdığı yaprakların ve kıyının sürüklediği kumların sayısıyla.
 Buraya girer girmez ve elleriyle yolunda duran
 düşleri dağıtır dağıtmaz bakire *Iris*, elbisesinin pırlıltısıyla
 kutsal mesken parlar. Tanrı, uyuşuk ağırlıkla gevşeyen
 gözlerini güçlkle kaldırarak, tekrar tekrar öne
 620 düşüp duran çenesiyle gerdanına vurarak,
 sonunda silkinir ve dirseğine dayanıp
 neden geldiğini (tanımıştı çünkü) sorar, şöyle karşılık verir o:
 “Ey Uyku, her şeyin huzuru, ey Uyku, tanrıların en zarifi,
 kaygının kaçıp uzaklaştığı ruhun barışı, günlük işlerle
 625 yorgun yüreği rahatlatan ve görevler için tazeleyen,
 buyur düşlere, benzerlikte asıl görünümüne eşit olmalarını
 kralın suretinde, *Hercules*’in *Trachin*’inde²⁷ *Alcyone*’ye
 gitmelerini ve deniz kazasına uğrayan birinin suretine
 bürünmelerini,
Iuno buyuruyor bu şeyi.” Buyrukları yerine getirdikten sonra
 630 gider *Iris* çünkü daha fazla dayanamaz buharın
 şiddetine, uykunun uzuvlarına yayıldığını hissettiğinde,
 kaçıp uzaklaşır, az önce geldiği kemer aracılığıyla geri döner.
 Ama babası, binlerce oğlunun arasından
 sanatkâr ve suretin taklitçisi *Morpheus*’u²⁸
 635 uyandırır. Ondan başka biri, daha ustalıkla bir biçimde
 hareketleri, yüz ifadesini ve konuşma sesini taklit etmez,
 ekler, hem giysileri hem her kişinin en alışıldık
 sözcüklerini; sadece bu, insanları taklit eder ama öbürü,
 vahşi hayvan olur, kuş olur, uzun bedeniyile bir yılan:

27 *Hercules*’in, *Trachin* kentinin kahramanı olduğu vurgulanıyor.

28 Uyku tanrısının binlerce oğlundan en hünerli olanı. Şekil/biçim anlamına gelen adı, onun yaptığı işi de vurgular çünkü *Morpheus*, insanların şeklini alıp uyuyan kişilere düşlerinde görünürdü. Kanatlı tanrı, devasa ve ses çıkarmayan kanatlarıyla anında yeryüzünün en uç noktalarına kadar giderdi.

- 640 Bunu, semavi tanrılar *Icelos*, ölümlü halk, *Phobetor*²⁹ olarak
adlandırır; üçüncü de vardır, farklı bir sanatın efendisi olan
Phantasos;³⁰ o, toprağa, kayaya, suya, ağaca
ve canı olmayan her şeye aldatıcı bir biçimde dönüşür:
Bunlar, krallara ve generallere geceleyin kendi yüzlerini göstermeye
645 alışıktır, ötekiler, halkı ve aşağı tabakayı dolaşırlar.
Oldukça yaşlı Uyku, bunları es geçer ve bütün biraderlerden bir tek
Morpheus'u seçer, *Thaumas*'ın kızının³¹ bildirdiklerini
yapması için; yine uyuşuk rehavetle gevşeyen
başını koyar ve yüksek yatağa gömer.
- 650 *Morpheus* uçtu, hiç gürültü çıkarmayan kanatlarıyla
karanlıkta ve kısa bir anda *Teselya*
kentine vardı. Kanatlarını çıkardıktan sonra bedeninden,
Ceyx'ün şekline büründü ve o surette
soluk, kansız birine benzer ve çıplak bir halde,
655 biçare karısının yatağının önünde dikildi. Islak olduğu görülür
adamin sakalının ve ıslak saçlarından damla damla su aktığı.
O zaman yatağa doğru eğilerek, yüzünden yaşlar boşanırken,
şunları söyledi: "Tanıyor musun *Ceyx*'ü, ah biçare karım?
Yoksa yüzüm, ölümle değişmiş mi? Bak, tanıyacaksın
660 ve bulacaksın kocan yerine kocanın gölgesini;
Alcyone, senin dileklerin bana hiç fayda etmedi!
Öldüm! Göçüp gitmiş olan bana, umudunu bağlama!
Ege Denizi'nde yakaladı gemiyi kasvetli
güney rüzgârı ve güçlü bir borayla fırlatıp dağıttı,
665 beyhude yere senin adını çağıran ağzımı,
dalgalar doldurdu. Bunları sana güvenilmez bir haberci
bildirmiyor, bunları belirsiz söylentilerle duymuyorsun,
ben, şimdi burada kazada yiten biri olarak
yazgımı bildiriyorum sana.
Kalk haydi, gözyaşları dök ve yas elbiselerini giy, arkamdan
670 ağlanmadan, beni boş *Tartarus*'un altına gönderme!"
Ekledi bunlara *Morpheus* sesini, kocasının sesi olduğuna
inansın diye karısı (gerçek gözyaşları akıttığı da

29 Uyku tanrısının oğlu, *Icelos* ya da *Phobetor* olarak adlandırılır ve insanlar dışındaki canlıların şekline girer.

30 Uyku tanrısının oğlu, cansız şeylerin şekline girer.

31 Iris.

görülüyordu) ve elleri, *Ceyx*'ün el hareketlerini yapıyordu.

Ağlayarak inledi *Alcyone*, kollarını hareket ettirdi

675 uykuda ve bedenine sarılmak isterken, havaya sarıldı.

Haykırdı “Kal!” diye, “Nereye gidiyorsun? Birlikte gideceğiz.”

Kendi sesiyle ve kocasının suretiyle allak bullak, uykudan

silkindi ve ilk önce orada mı diye baktı,

az önce orada olduğu görülen.

Çünkü sesiyle harekete geçen hizmetkârlar,

680 içeriye yanarca getirmişlerdi. Hiçbir yerde bulmadıktan sonra

eliyle yüzünü dövdü, bağrından elbisesini yırttı,

bağrını da dövdü, saçını çözmeyi dert etmedi,

kopardı ve feryadının sebebini soran sütanasına,

“*Alcyone* hiç kimsedir, hiç kimse” dedi, “öldü *Ceyx*'üyle

685 birlikte. Teselli sözlerinden vazgeçin!

Deniz kazasına uğrayıp yitti gitti. Gördüm ve tanıdım,

giderken tutmayı arzu edip ellerimi uzattım.

Bir gölgeydi ama yine de kocamın gölgesi

gerçektir. Eğer sorarsan, gerçekten sahip değildi o,

690 alışıldık çehresine, yüzü daha önceki gibi parlamıyordu.

Onun soluk, çıplak ve hâlâ ıslak saçıyla

mutसuz olduğunu gördüm. Durdu acınacak bir halde, işte

tam şu yerde.” Ayak izlerini arar, herhangi bir iz kaldıysa diye.

“Bu şeydi, bu şeydi yüreğimde önceden hissedip korktuğum

695 ve beni bırakıp rüzgârın peşinden gitme diye yalvardığım.

Ama ölmek üzere gittiğin için, en azından beni de

yanında götürmeni istedim. Seninle, seninle birlikte gitmek

dermanım olurdu çünkü o zamandan beri hayatımda hiçbir şeyi
aynı şekilde yaşamadım, ölümünden farksızdı.

700 Şimdi senden uzakta ölüyorum, senden uzakta dalgalara atılıyorum

ve deniz, bensiz sana sahip. Daha zalim olsun

yüreğim açık denizden, eğer daha uzun bir yaşam sürmek için

ısrar edersem ve bu kadar büyük bir acıyla yaşamak için savaşırsam
ama savaşmayacağım ve seni,

ey acınacak halde olan, bırakmayacağım.

705 Şimdi en azından bir yoldaş olarak, sana geleceğim ve kabrinde

kül çömleği olmasa bile

yine de birleştirecek bizi bir kitabe. Kemiklerine

- kemiklerim dokunmasa bile, adına dokunurum adımla.
 Acı, daha çok şey söylememi engelliyor, feryadım her sözümü
 kesiyor ve çaresiz yüreğimden içim çekiliyor.”
- 710 Sabah olmuştu. Evden çıkar kıyıya gitmek için ve kocası giderken,
 baktığı o yere geri gider keder içinde.
 “Orada oyalanıp dururken, burada palamarları çözerken,
 bu kıyıda ayrılırken, bana öpücükler vermişti” der.
 Gözleriyle incelediği kumsalı hatırlarken ve denize
 715 bakarken, uzak mesafeden akışkan suda
 (ne olduğunu bilmem ama), sanki bir ceset görür.
 Önce o şeyin ne olduğu
 belirsizdi; su, biraz daha kumsala doğru sürdükten sonra
 hâlâ uzakta olsa da yine de bir ceset olduğu belliydi.
 Kim olduğunu bilmeden,
 kocası deniz kazasında yittiği için alametten
 720 etkilendi ve tanımadığı adam için gözyaşları döktü.
 “Vah zavallı” dedi
 “her kimsen ve bir karın da varsa!” Dalgalarla kumsala
 daha yakın olur ceset. Cesedin olduğu yere daha dikkatli
 baktığında,
 küçülür gözünde o şey, kendi çılgınlığına nazaran. Ve artık
 daha da yakına sürülen cesedi –artık tanıyabilsin diye–
 725 açıkça görür: Kocasıydı. Oydu, haykırır ve aynı anda
 yüzünü, saçlarını, elbisesini parçalar ve titreyen ellerini
 Ceyx’e uzatarak, “Böyle mi, oy canımın içi kocam,
 böyle mi, oy biçarem, bana dönüyorsun?” der. Suların üstünde
 bir iskele vardır insan eliyle yapılan, ilk elde denizin öfkesini
 730 kıran ve suların saldırılarını zayıflatan.
 Sıçrar buraya, hayret vericiydi yapabilmesi ama uçuyordu,
 az önce hasıl olan kanatlarıyla hafif havayı döven
 biçare kuş, suların üstünü sıyrıyordu;
 uçarken, hüznü bir şarkıya benzer ve yakınma dolu
 735 bir ses çıkardı takırdayan ağzı, ince gagasıyla.
 Gerçekten suskun ve kansız cesede dokunduğunda,
 sevdiği uzuvları, yeni kanatlarıyla sarıp
 soğuk öpücükler kondurdu beyhude yere sert gagasıyla.
 Ceyx bunu hissetmiş miydi yoksa suyun devinimiyle yüzünü

- 740 kaldırdığı mı sanılmıştı, halk bundan kuşku duyuyordu ama o
hissetmişti ve sonunda merhamet eden
semavi tanrılarca her ikisi de
kuşa çevrildi. Aynı yazgıyı paylaştan
aşkları o zaman da baki kaldı ve evlilik akti bozulmadı,
kuş olmalarına rağmen: Birleşirler ve ana baba olurlar.
- 745 Kış zamanı, yedi sakin gün boyunca
kuluçkaya yatar yuvasında *Alcyone*, gözünü dikip denize
bakarak.
O zaman güvenlidir denizin yolu:
Rüzgârları hapseder ve çıkmalarını yasaklar
Aeolus, denizi emin kılar torunları için.
Yaşlı bir adam bunları gözler, engin denizin çevresinde
750 uçarlarken ve sonuna kadar korudukları aşklarını över.
Komşusu ya da aynı adam, “Eğer kader buysa, bu da” dedi,
“denizi yarıp ayaklarını karnına çektiğini
gördüğün (uzun boyunlu dalgıç kuşunu göstererek),
kral soyundandı; eğer düzenli bir silsileyle buna kadar
755 inmeyi arzu edersen, bunun soyu
*Ilus*³² ve *Assaracus*’tur,³³ *Iupiter*’e ganimet olan *Ganymedes*,
yaşlı *Laomedon* ve *Priamus*, hani Troya’nın son
dönemi kendisine nasip olan. *Hector*’un biraderiydi o:
İlk gençlik çağında tuhaf bir yazgısı olmasaydı,
760 belki *Hector*’dan daha aşağı kalmayan bir adı olurdu,
onu *Dymas*’ın kızı,³⁴ *Priamus*’un oğlu olarak doğursa bile,
Aesacus’u,³⁵ gölgeli *Ida*’nın altında gizlice doğurmuş olduğu
söylenir, çifte boynuzlu *Granicus*’un kızı olan *Alexirrhoë*’nin.
Bu oğlan, kentlerden nefret ederdi ve parlak sarayından uzak,
765 gizli dağlara ve mütevazı kırlara kendini verirdi.
Troya ile ilgili toplantılara nadiren giderdi,
buna rağmen ne kaba saba ne de azgın bir yüreği vardı

32 Troya’nın kurucusu Tros’un oğlu, Laomedon’un babası.

33 Tros’un oğlu, Phrygia kralı, Ilus’un ve Ganymedes’in erkek kardeşi, Capys’ün babası, Anchises’in büyükbabası.

34 Priamus’un karısı, Troya Kraliçesi Hecuba.

35 Nehir tanrısı Granicus’un kızı olan Alexirrhoë, Priamus’tan Aesacus’u doğurdu. Aesacus, aşık olduğu *nympha* Hesperie’nin ölümünden kendisini sorumlu tuttuğu için ölmek istedi ama tanrıça Thetis ona acıyarak Aesacus’u dalgıç kuşuna çevirdi.

- aşk için, sık sık her ormanda elde etmeye çalıştığı
Hesperie'yi³⁶ gözetlerdi, babası *Cebren*'e ait kıyıda,
 770 omuzlarına attığı saçlarını güneşte kurutan.
 Kaçar *nympha* görüldüğü anda, tıpkı boz kurttan dehşete kapılan
 dişi bir geyik ve ardında bıraktığı gölden çok uzaktayken, şahini
 fark eden bir su ördeği gibi. Troyalı kahraman, *nymphayı*
 takip eder; aşkla hızlanıp, zorlar onu korkudan hızlanmaya.
 775 İşte, çimende gizlenen bir yılan, kancalı dişiyle,
 kaçan *nymphanın* ayağını keser ve ağusunu bedeninde bırakır.
 Kaçışı, hayatıyla durdurulur. Akli başından giden *Aesacus*, sarılr
 cansız *nymphaya* ve haykırır,
 'Pişmanım, pişmanım ardına düştüğüme
 ama bundan korkmadım, kazanmak benim için önemli değildi.
 780 Biz ikimiz, sen biçareyi öldürdük: Yara, yılan tarafından,
 sebebi, benim tarafımdan verildi.
 Ben, ondan daha lanetlenmiş olayım,
 ölümümle ölümüne karşı sana teselli vermezsem.'
 dedi ve sert dalganın altını aşındırdığı kayadan,
 kendini denize gönderdi. *Tethys* ona acıyıp düşerken
 785 yumuşak bir biçimde kurtardı; denizde yüzerken, tüylerle
 kapladı ve arzu ettiği ölüm için fırsat vermedi.
 Kızgındır seven, istemediği halde yaşamaya zorlandığı
 ve biçare meskeninden çıkmak isteyen ruhuna
 ket vurulduğu için. Omuzlarına yeni kanatlar takıldığında,
 790 yukarıya doğru uçar ve bedenini, tekrar denizin üstüne koyverir.
 Yumuşak tüy, düşüşünü hafifletir, *Aesacus* çıldırır, baş aşağı
 derin denize gider ve ölmek için
 bir yol bulmaya çalışır sınır tanımadan.
 Kara sevda onu cılızlaştırdı, incikleri uzun,
 boynu uzun kaldı, gövdesinden uzaktır başı;
 795 denizi sever ve oraya dalmasından ad alır."³⁷

36 Troya'da bir nehir olan *Cebren*'in kızı. *Aesacus*, bu *nymphaya* âşık olduğunda, onun
 ardına düştü ama *nympha* ondan kaçarken yılan sokması sonucunda öldü.

37 Dizede, dalgıç kuşu anlamına gelen "mergus" sözcüğü vurgulanmaktadır.

XII. KİTAP

- 1 *Aesacus* kanatlar takındıktan sonra, babası *Priamus* onun yaşadığından bihaber yas tutuyordu.
Adını taşıyan mezarına da
Hector, biraderleriyle birlikte beyhude yere sunular sunmuştu.
Paris mevcut değildi bu hazin görevde,
- 5 hani yakın zamanda kaçırdığı evli kadınla birlikte, yurduna şu uzun savaşı getiren. Ardına düştü, yeminle birleşen binlerce gemi ve aynı zamanda *Pelasg*¹ ulusunun devleti; intikam gecikmezdi, öfkeli rüzgârlar denizi geçilmez kılmasa ve *Boeotia* toprağı,
- 10 gitmek üzere olan gemileri, balığı bol *Aulis*'te² tutmasaydı. Burada memleket geleneğine göre
Iupiter için kurban töreni hazırladıklarında, ateşler yakılıp kadim sunak yandığında,
*Danaoslar*³ turkuaz renkli bir yılanın süründüğünü gördüler, kurban törenini başlattıkları yerde duran bir çınar ağacına.
- 15 Bir yuva vardı ağacın tepesinde, sekiz yavru kuşun yaşadığı; bunları, kayıplarının etrafında uçan anayla birlikte kavradı yılan ve açgözlü ağzına indirdi, şaşkına döndü herkes ama hakikatin sağgörülü kuş bilicisi *Thestor*'un oğlu,⁴ “Yeneceğiz” dedi, “sevinin ey *Pelasglar*!

1 Eski bir Yunan halkı, kralları nehir tanrısı *Inachus*'un oğlu *Phoroneus*'un oğlu *Pelasgus*'tu. *Pelasgus*, *Io*'nun, *Agenor*'un ve *Iasus*'un erkek kardeşiydi.

2 Yunanlar *Troya*'ya doğru sefere çıktıklarında, *Mycenae* Kralı *Agamemnon*, tanrıça *Diana*'nın öfkesine uğradığı için *Acha* filosu esintisiz hava koşulları yüzünden bir türlü *Aulis* Limanı'ndan ayrılamadı. Bilici *Calchas*'a ne yapmaları gerektiğini danışan Yunanlar, *Agamemnon*'un *Mycenae*'da bulunan kızı *Iphigenia*'nın kurban edilmesi halinde, tanrıçanın öfkesinin yatışacağı yanıtını aldılar. *Agamemnon* buna şiddetle karşı çıktı ama özellikle *Ulixes* ve erkek kardeşi *Menelaus*'un baskısıyla bu duruma boyun eğmek zorunda kaldı. *Ulixes*, *Mycenae*'a, *Agamemnon*'un karısı *Clytaemnestra*'nın yanına gitti ve *Iphigenia*'nın, *Achilles*'le nişanlandırılacağı yalanını uydurup genç kızı *Aulis*'e getirdi. *Iphigenia*, kurban edilmek üzere *Diana*'nın sunağına getirildi. Söylenceler bu noktada tanrıçanın, genç kızın yerine bir geyik koyarak *Iphigenia*'yı şimdiki *Kırım Yarımadası*'nda bulunan *Tauris*'e götürdüğü ve onu, rahibesi yaptığı konusunda hemfikirler.

3 Argoslu *Danaus*'un soyundan gelen Yunanlar.

4 Bilici *Chalcas*.

- 20 Troya düşecek ama mücadelemiz uzun sürecek.”
 Dokuz kuşu da savaşın yılları olarak yorumlar.
 O yılan, ağaçta yeşil dallara sarılırken, öylece
 taş oluverir ve yılan suretinde bir kaya olarak kalır.
 Şiddetli kuzey rüzgârı, *Aonia* sularında kalır
 25 ve yelkenleri karşıya götürmez; bazıları vardır *Neptunus*’un
 Troya’yı kayırdığına inanan, kent duvarlarını yaptığı için
 ama *Thestor*’un oğlu inanmaz. Bilir çünkü ve sessiz kalmaz
 bir bakirenin kanyla, bakire tanrıçanın yatıştırılması
 gerektiğine. Devletin hayrı, babalık şefkatini,
 30 kral⁵ da babayı yendikten ve el değmemiş kanını vermek için
 hizmetkârlar gözyaşı dökerken
Iphigenia sunağın önünde dikildikten sonra
 tanrıça yatıştırılır. Gözlerinin önüne bir sis bulutu fırlatır *Diana*
 tören sırasında, ayın kalabalığıyla
 yakaranların sesleri arasında. Söylenir
 tanrıçanın, *Mycenae*’li bakireyi değiştirdiği,
 yerine bir geyik koyduktan sonra.
 35 Sonuç olarak *Diana*, uygun olan biçimde katliamla
 yatıştırıldığında,
Phoebe’nin⁶ öfkesiyle birlikte denizin öfkesi de yok olur.
 Binlerce karina, rüzgarları alır pupadan
 ve birçok şeye sabırla katlanıp ulaşır *Phrygia* kıyısına.
 Bir yer vardır Dünya’nın ortasında, yeryüzüyle deniz
 40 ve semavi bölgeler arasında, üç katlı Dünya’nın ortak sınırlarında;
 oradan, hiçbir yerde olmayan şey görülür (her yönden
 uzakta olsa bile) ve her ses, oyuk kulaklara nüfuz eder:
 Söylenti’dir oranın sahibesi.
 Hisarın zirvesinde bir ev seçmiştir kendisine
 ve meskenine sayısız giriş, binlerce açıklık
 45 eklemiştir, girişleri hiçbir kapıyla kapatmamıştır,
 gece ve gündüz açıktırlar; tümü, ses veren bronzdan yapılmıştır,
 tümü uğuldar, hem sesleri yankılar hem duyduğu şeyleri yineler;
 hiç huzur yoktur içeride, hiçbir yerde sükûnet,
 buna rağmen gürültü değil, kısık sesli mırıltılar vardır,

5 Dizede, *Iphigenia*’nın kurban edilmesi için Agamemnon’u ikna eden Ithaca Kralı Ulixes vurgulanmaktadır.

6 Diana.

- 50 denizin sularından gelip duran sesler gibi, birinin uzaktan
duyduğu; ya da *Iupiter*, siyah bulutları payladığında,
çıkardıkları cılız gürlemeler gibi.
Kabul salonlarını doldurur kalabalık; dönecek halk, gelir ve gider;
şurada burada söylentilerden oluşan, gerçeklerle karışık binlerce
- 55 yalan dolaşır ve sözcükleri karıştırıp döndürürler.
İçlerinden kimileri, boş kulakları söyleşilerle doldurur,
kimileri, anlatılanları başkasına yetiştirir, yalanın ölçüsü
arttıkça artar ve anlatıcı, duyduklarına yeni bir şey katar.
Oradadır Saflık, oradadır aceleci Yanılgı
- 60 ve boş Neşe, şaşıp kalan Yılgılar,
ani İsyan ve kuşkulu anlatıcısıyla Fısıltılar.⁷
Söylenti semada, denizde ve yeryüzünde
ne olup bittiğini görür ve bütün Dünya'yı inceler.
Bu sağlamıştı Troyalıların bilmelerini,
Yunan gemilerinin güçlü askerlerle
- 65 hızla yaklaştıklarını, silahlanmış, beklenen
bir düşman mevcut olmadığı halde. Kent girişinden uzak tutar
ve kıyıyı
savunurlar Troyalılar; *Hector*'un mızrağıyla
kaçınılmaz bir biçimde ilk önce
sen düşersin ey *Protesilaus*,⁸ pahalıya mal olur giriştikleri savaş
*Danaos*lara ve yüce ruhuyla henüz tanımadıkları *Hector*;
- 70 *Phrygia*lılar az kan dökmediler anlamak için *Achalı*nın⁹
sağ eliyle ne yapabildiğini; artık *Sigeus* kıyıları kızarmaya
başlıyordu, artık *Neptunus*'un oğlu *Cycnus*,¹⁰

7 Ovidius, Söylenti'nin en yakın yoldaşlarını vurguladığı ve bunlar, kişileştirilmiş özel isimler oldukları için büyük harfle yazılmışlardır. Latincedeki karşılıkları sırasıyla şöyledir: *Credulitas* (Saflık), *Error* (Yanılgı), *Laetitia* (Neşe), *Timor* (Yılgı), *Seditio* (İsyan), *Susurrus* (Fısıltı).

8 Teselyalı bir önder, Troya Savaşı'nda öldürülen ilk Yunan'dır.

9 Yunan anakarasının adı *Achaia*'dan dolayı *Achalı*/Achalılar/Achalar olarak adlandırılan Yunan halkı vurgulanıyor.

10 *Neptunus*'la *Calyce*'nin oğlu. Tanrısal olmasından dolayı bedeni silah işlemez özelliğe sahipti. Yunanlar karaya çıktıklarında *Cycnus*, Troyalılara yardıma geldi. Karşısına *Achilles*'in çıktığı ana kadar Yunanların ilerlemesini epeyce durdurdu. *Achilles*, düşmanının silah işlemez bedeninin hakkından gelmek için onun yüzüne kılıcının kabzasıyla vurup kalkaniyle onu geriletti. Böylece *Cycnus* geri geri giderken bir taşa takılıp sırtüstü yere düştü. *Achilles* onun üzerine çullanıp ağırlığıyla ve *Cycnus*'un miğferinin boyun kayışlarıyla onu boğmaya çalıştı. Tam bu sırada *Cycnus*'un babası *Neptunus*, yardıma koştu ve oğlunu kuğuya dönüştürdü.

- binlerce adamı ölüme göndermişti,
 artık *Achilles*, arabada duruyordu
 ve bütün orduyu, *Pelion* mızrağının¹¹ vuruşuyla yere seriyordu;
- 75 saflar boyunca ya *Cycnus*'u ya da *Hector*'u ararken,
Cycnus'la karşılaşır *Achilles* (*Hector* onuncu yıla
 tecil edildi¹²); o zaman kar beyaz boyunları, boyunduruğa
 koşulu atlarını teşvik edip arabasını düşmana karşı çevirdi;
 kollarıyla ileri geri hareket ettirdiği mızrağını sallayarak,
- 80 “Her kimsen, ey delikanlı” dedi, “ölümün huzuruna
 sahip ol, Teselyalı *Achilles* tarafından öldürüldüğün için!”
 Bu kadar söyledi *Aeacus*'un torunu; ağır mızrağı sözlerini izledi
 ama hiçbir yanlışı olmadığı halde mızrakta kesinlikle
 yine de fırlatılan demirin sivri ucu, hiçbir işe yaramadı.
- 85 Kır vuruşuyla mızrak, yalnızca göğsüne çarptığında,
 “Ey tanrıçadan cana gelen
 (çünkü seni şöhretinle önceden öğrendik)” dedi
Cycnus, “Neden hayret ediyorsun benim yaralanmadığıma?
 (Hayret ediyordu çünkü), ne gördüğün şu boz miğfer,
 at yelelerinden yapılma ne sol elimin yükü olan oyuk kalkan,
- 90 bana yardım eder: Onlar sadece süs için,
Mars da bu yüzden silaha sarılıp durur, bir kenara atılsa da
 bu süsün işlevi, yine de zarar görmeden çekip gideceğim.
 Değerli bir şey, *Nereus*'un kızı *Thetis*'in¹³ değil,
Nereus'u, kızlarını ve bütün denizi yönetenin oğlu olmak”
- 95 dedi ve kalkanın kavisine saplanacak olan mızrağını,
Aeacus'un torununa¹⁴ fırlattı; bronz ve akabinde
 dokuz kat öküz derisini delen, yine de onuncu katta kalan
 mızrağı silkip attı kahraman ve gerisingeriye güçlü eliyle
 titreşen mızrağı hızla fırlattı, bedeni yine yarasız
- 100 ve sağladı, üçüncü mızrak da açıkta duran
 ve göz önünde olan *Cycnus*'u delememi.

11 *Achilles*'in mızrağı, *Pelion* Dağı'ndan kesilen dişbudak ağacından yapılmıştı.

12 Dizede *Hector*'un da *Cycnus* gibi *Achilles* tarafından öldürüleceği ama *Hector*'un yazgısı gereği bunun savaşın onuncu yılında gerçekleşeceği vurgulanıyor.

13 *Achilles*'in annesi *Nereus*'un kızı *Thetis* olduğu için *Cycnus*, babasının *Neptunus* olduğunu, bu durumda *Achilles*'in soy ve güç olarak kendisinden aşağı olduğunu vurgulayarak onu kıskırtıyor.

14 *Achilles*.

- Achilles* kudurdu, açık yarış alanındaki bir boğadan farksız
 şekilde,
 korkunç boynuzuyla saldırdığında *Fenike*
 kumaşlarına,¹⁵ kışkırtan yaraların uyduruk olduğunu hisseden.
- 105 Yine de mızrağın demir ucunun düşüp düşmediğini inceledi,
 oduna bağlı duruyordu. “Öyleyse, elim güçsüz”
 dedi, “önceden olan gücünü de tek bir adamda bitirdi.
 Çünkü kesinlikle güçlüydü, ilk olarak *Lyrnessus*
 duvarlarına attığımda, *Tenedos*’a ve kendi
- 110 kaniyla doldurduğum *Eëtion*’un¹⁶ *Thebae*’ına
 ya da halkının katliamıyla *Caicus*¹⁷ kıpkırmızı
 aktığında; *Telephus*¹⁸ iki kez hisseti mızrağımın üstünlüğünü,
 burada da kıyılar boyunca onca katliamla yığınlar
 yaptım ve gördüm sağ elimin güçlü olduğunu, güçlüdür de”
- 115 dedi ve önceki eyleminde başarısız olduğuna inanmamış gibi,
 fırlattı mızrağını *Lycia* halkından *Menoetes*’e karşı,
 göğüslüğüyle birlikte altındaki yüreğini deldi;
 ölen başıyla, sert toprağa vururken o,
Achilles aynı mızrağı, sıcak yaradan çekip çıkardı
- 120 ve şöyle dedi: “İşte bu eldir, işte bu mızraktır,
 sayesinde az önce galip geldiğim.
 Ona karşı aynı mızrağı kullanacağım,
 aynı akıbet gelsin başına yalvarırım!”
 Böyle konuşup *Cycnus*’u hedef aldı.
 Dişbudak ağacından yapılma mızrak

15 Fenike’de üretilen ve kırmızıya çalan eflatun renkle boyanan kumaşlar vurgulanıyor.
 16 Mysia’da *Achilles* tarafından yağmalanan *Thebae* kentinin kralı, *Hector*’un karısı *Andromache*’nin babası.
 17 *Caicus* Nehri’nin bulunduğu Mysia’da yaşayan halk, *Achilles* tarafından katledilmişti.
 18 *Hercules*’le *nympha* *Auge*’nin oğlu, Mysia kralı. Yunanlar Troya’ya karşı sefere çıktıklarında, yolu bilmedikleri için *Phrygia* sanıp Mysia’ya çıktılar. *Telephus*, onların karşısına çıkarak birçoğunu öldürdü ama *Achilles*’i görünce korkup kaçmaya başladı. Kovalamaca sırasında *Telephus* ayağı takılarak düştü ve *Achilles* bir mızrak darbesiyle onu kalçasından yaraladı. Yarası bir türlü iyileşmeyince, *Apollo* bilicisine danışan *Telephus*, onun ancak yarayı açan kişi tarafından şifa bulacağı yanıtını aldı. Bunun üzerine Yunanların *Aulis*’te toplandığı sırada buraya gelen *Telephus*, yarasının iyileştirilmesi karşılığında Troya’ya giden yolu onlara göstereceğini söyledi. *Ulixes*’in tavsiyesiyle *Achilles*, mızrağının üzerinde bulunan pastan *Telephus*’un yarasına sürdü ve onu iyileştirdi. *Telephus* da Yunan donanmasına rehberlik edip onları Troya’ya ulaştırdı.

- hata yapmadı ve kaçınılmaz bir şekilde sol omzunda ses çıkardı,
oradan, sanki duvardan ya da sert kayadan seker gibi sekti;
- 125 yine de vurulduğu yerden, *Cycnus*'un kanla damgalandığını
görmüştü ve beyhude yere sevinmişti *Achilles*,
hiç yara yoktu: *Menoetes*'in kanydı o!
O zaman gerçekten gürleyerek, paldır küldür yüksek arabasından
aşağıya atladı ve ışıldayan kılıcıyla yakın mesafeden, keyfi yerinde
- 130 düşmanına saldırırken, kılıcıyla onun
kalkanının ve miğferinin delindiğini
fark etti ama dayanıklı bedeninde de kılıcın köreldiğini.
Daha fazla dayanamadı ve kalkanını çektikten sonra, üç dört
kez adamın yüzüne ve oyuk şakaklarına,
kılıcının kabzasıyla vurdu.
Cycnus uzaklaşırken, ısrarla peşine düştü,
allak bullak etti ve savurdu,
- 135 serseme dönene huzur vermedi. Korku kapladı onu,
gözleri karardı ve gerisingeriye
adım atarken, arazinin ortasında bir taş, yolunda durdu;
bedeniyle, sırtüstü bu taşın üzerine devrilen *Cycnus*'u,
bütün gücüyle çekti ve toprağa yapıştırdı *Achilles*;
- 140 o zaman kalkanyla ve sert dizleriyle göğsüne bastırıp
miğferinin kayışlarını çekti, sıkıdığı çenesinin altında kalıp
boğazını sıkıştıran, soluk borusunu parçalayarak soluk
yolundan yoksun eden. Yendiği adamı soymaya hazırlanıyordu.¹⁹
Geride bıraktığı silahlarını gördü, denizin tanrısı bedenini, beyaz
- 145 bir kuşa çevirmişti, az önce adımı taşıdığı.
Bu meşakkat ve günler boyunca süren bu mücadele, huzur
getirdi ve silahlar bırakıldıktan sonra, her iki taraf hareketsiz kaldı.
Uyanık nöbetçi, *Phrygia* duvarlarını korurken
ve uyanık nöbetçi, *Argos* siperlerini korurken,
- 150 festival günü gelmişti, *Cycnus*'un galibi *Achilles*'in,
kurdeleyle süslenmiş bir ineğin kanyla *Pallas*'ı yatıştırdığı.²⁰
Tanrıçanın yanan sunağına, kestiği kurbanı koyduğu

19 Savaşta yenilip öldürülen kişinin üstündeki bütün silahları alınır ve galip gelen kişi tarafından el konulurdu.

20 Tanrıça Minerva'nın onuruna kutlanan festivalde Achilles, tanrıça için kurban töreni yapar.

ve duman, tanrılarca kabul edilip *etere* nüfuz ettiği zaman kurban töreni kendi payına düşeni aldı, diğer pay masalara koyuldu.

- 155 Soylular yataklarda uzandılar ve midelerini, kavrulan etle doldurdular, gönüllerini ve susuzluğu, şarapla ferahlattılar. Onları ne *citharanın*, onları ne seslerin nağmeleri ne de şimşirden yapılma, çok delikli uzun kaval eğlendirir: Geceyi sohbetle geçirirler, 'yiğitlik' söyleşinin
- 160 konusudur; kendi savaşlarını ve düşmaninkileri anlatırlar, sırayla üstlenilen ve sık sık katlanılan tehlikeleri hatırlamak keyif verir çünkü *Achilles* ne konuşabilirdi ya da büyük *Achilles*'in huzurunda daha çok ne konuşabilirlerdi? Özellikle *Cycnus*'un ele geçirilmesiyle, en son zafer
- 165 dillerdeydi. Herkese hayret verici göründü, genç adamın bedeni, hiçbir şekilde silah işlemez, yarayla alt edilmez ve kılıç geçmez olduğu için. Buna *Aeacus*'un torunu da *Achalar* da hayret ediyordu, *Nestor*²¹ şöyle dediğinde: "Ömrünüzde gördüğünüz
- 170 tek kişiydi *Cycnus*, kılıcı küçümseyen, hiçbir vuruşla delinmeyen şu *Cycnus*; ama bir zamanlar gördüm ben, binlerce darbeye maruz kaldığı halde, yaralanmayan bedeniyle *Perrhaebialı Caeneus*'u,²² hani başarılarıyla ünlü şu *Perrhaebialı Caeneus*, *Othrys*'ü mesken tutan; onda daha da hayret verici olan şey,
- 175 bir kadın olarak doğmasıydı." Mucizenin tuhaflığından etkilenir kim varsa orada ve anlatmasını isterler. Onların arasında *Achilles*,
"Söyle haydi (çünkü herkesin dileği aynıdır dinlemek için) ey yaşlı söylevci, çağımızın bilgesi; kimmiş *Caeneus*, neden karşı cinse dönüşmüş?

21 Pylos kralı.

22 Teselyalı bir genç, Atrax kasabasındandır. Caenis adında bir kız olarak doğan bu kızla Neptunus birlikte olmuştu. Caenis buna karşılık ondan kendisini bedenine silah işlemez bir erkeğe dönüştürmesini istedi. Bu isteği kabul edildikten sonra Caeneus adını alan genç adam Lapith halkının kralı oldu. At adamlar (*centauri*) ile Lapithler arasında çıkan savaşta at adamlar onu öldüremedikleri için çam kütükleriyle vurup diri diri toprağa gömdüler. Caeneus'un gömüldüğü topraktan telli turna olarak bilinen parlak kanatlı bir kuş çıktı.

- 180 Hangi savaşta, hangi çarpışma sırasında
onu tanıdın? Kim tarafından yenildi,
hiç kimse tarafından yenilmeyen?”
O zaman oldukça yaşlı adam: “Geçkin yaşım bana engel olsa da
ve gençlik çağımda gördüğüm birçok şeyi unutmuş olsam da
yine de oldukça çok şey hatırlıyorum²³
ama o olaydan başka hiçbir şey,
185 daha çok kalmadı aklımda, hem savaşın hem barışın
onca eylemi arasında. Eğer birini, uzun yaşlılık
birçok işin seyircisi olarak yenileyebildiyse, yaşadım
iki yüzyıl boyunca, şimdi üçüncü çağı yaşamaktayım:
Hey gidi hey, *Elatus*’un kızı *Caenis* güzelliğiyle ünlüydü,
190 *Teselyalı* kızların en güzeli, hem komşu kentlerde
hem senin kentinde (çünkü senin halkındandı ey *Achilles*!),
birçok talibin adaklarıyla istenen.
Belki *Peleus* da o gerdek yatağına yeltenirdi
ama artık ya ananla evlenmişti
195 ya da söz kesilmişti. *Caenis* evlenip
hiç gerdek yatağına girmedi ve gözden uzak kıyıları aşındırırken,
deniz tanrısının gücüne katlandı (Söylenti böyle anlatıyordu).
Neptunus, el değmemiş sevişmeden haz aldığında:
‘Aldığım kızlığının karşılığında’ dedi,
‘dileklerin kaygıdan uzak olsun!’
200 Seç, arzu ettiğin şeyi!’ (Aynı Söylenti, bunu da anlatıyordu).
‘Bu zorbalık, dileğimi büyük kıldı’ dedi *Caenis*,
‘böyle bir şeye hiç katlanmamak için bahşet, kadın olmayayım;
hani, her şeyi bahşedecektin!’ Son sözlerini oldukça kalın bir
sesle söyledi; o sesin, bir erkeğin sesi olduğu sanılabildi.
205 Öyleydi çünkü artık dileğine, derin denizin tanrısı
işmar etmişti ve üstüne üstlük bahşetmişti, hiçbir darbeyle
yaralanmamasını ya da kılıçla ölmemesini.
Hediyesiyle neşe içinde gitti, erkeklere özgü işlerle ömrünü
geçirdi *Atraxlı* ve *Peneus*’a ait arazileri dolaştı.

23 Nestor’un babası Neleus, *Iphtus*’u öldüren *Hercules*’i cinayet suçundan arındırmadığı için *Hercules*, Nestor dışında onun bütün oğullarını öldürdü. Bu nedenle Nestor’a tanrı *Apollo* tarafından üç kuşaktan daha fazla yaşama hakkı verilmişti.

- 210 Küstah *Ixion*'dan cana gelen *Pirithous*,²⁴
Hippodame'yle evlenmişti
 ve buluttan doğan vahşi hayvanların,²⁵ kurulan masalara sırayla
 uzanmalarını buyurmuştu, ağaçlarla kaplı mağarada.
 Teselyalı soylular gelmişlerdi, biz de oradaydık,
 düğün sarayı hıncahınc kalabalıklarla çınliyordu.
- 215 İşte düğün şarkısını söylerler ve kabul salonu yanarcalarla tüter,
 anaların ve gelinlerin kalabalığıyla çevrili, görünüşüyle
 göze çarpan bakire gelir, bahtiyar olarak adlandırdık
Pirithous'u o eşle, neredeyse gözümüzden kaçtığı için alamet.
 Çünkü, ey vahşi *centaurus*ların en vahşisi *Eurytus*,
- 220 bakireyi gördüğünde, şarapla yanıp tutuştuğun gibi
 yanıp tutuşur yüreğin ve esirlik şehvetle katlanıp hüküm sürer.
 Gecikmeden devrilen masalar, şöleni altüst eder
 ve zorla kaçırılır yeni gelin, saçlarından kavrılarak.
Eurytus, *Hippodame*'yi, diğerleri uygun bulduklarını
- 225 ya da ele geçirebildiklerini kaçırlır.
 Görüntü, ele geçirilen bir kentin
 görüntüsüydü; saray, kadın çığlıklarıyla çınlar. Hızla kalktık
 hepimiz ve ilk önce *Theseus*, 'Hangi çılgınlık seni
 dürtükle ey *Eurytus*' dedi,
 'sen kimsin ki ben hayattayken *Pirithous*'u
 kışkırtıyorsun ve şuursuzca iki kişiye tek başına zorbalık
 yapıyorsun?'
- 230 (Yüce gönüllü kahraman, o sözleri boş yere söylememiști,
 baskı kuran *centaurus*ları uzaklaştırdı
 ve azgınlardan, kaçırdıkları gelini aldı.)
 O karşılık olarak hiçbir şey söylemedi (böylesi bir teşebbüsü
 sözcüklerle
 savunamadığı için) ama intikamcının yüzünü, cüretkâr
 elleriyle izledi ve cesur göğsüne sert darbeler vurdu.

24 *Ixion*'un oğlu, Teselya'da *Lapith* halkının kralı ve *Theseus*'un arkadaşı olan *Pirithous*'un, *Adrastus*'un kızı *Hippodame* ile (=Hippodamia) evleneceği gün, düğüne at adamlar da davet edilmişti ama at adam *Eurytus* şarabı fazla kaçırıp yeni gelini kaçırmaya kalkışınca, *Lapith*ler ile at adamlar arasında korkunç bir savaş çıktı.

25 At adamlar vurgulanıyor. *Pirithous*'un babası *Ixion*, *Lapith*ler üzerinde hüküm süren Teselyalı bir kraldı. *Iupiter*'in karısı *Iuno*'ya âşık olan bu adam, tanrıçanın ırzına geçmeye kalkıştı. Bunun üzerine *Iupiter*, *Iuno*'ya tıpatıp benzeyen bir bulut yarattı, *Ixion* da bu hayali bulutla birlikte oldu. Bu birliktelikten at adamların babası *Centaurus* ya da doğrudan at adamlar doğdu. Bu bakımdan *Lapith*ler ile at adamlar akraba sayılırlar.

- 235 Tesadüfen yakınında, minyatür yontulu kabartmalarıyla keskin,
eski bir *crater* vardı. Bu kocaman *crateri*, kendisi daha
kocaman olan
Aegeus'un oğlu²⁶ kaldırdı ve *Eurytus*'un yüzüne fırlattı.
O, kan pıhtılarıyla birlikte hem beynini hem şarabı,
yarasından ve ağzından kusarak, ıslak kumda sırtüstü
240 nalları dikti; *centaurus*lar, yanıp tutuştular biraderlerinin katliyle
ve yarışırcasına hepsi bir ağızdan, 'Silahlar, silahlar' diye
haykırdılar;
şarap cesaret veriyordu: Savaşın ilk evresinde, fırlatılan kadehler
havada uçtu, kırılğan küpler ve kıvrık kazanlar:
Önceden şölen için, şimdi savaş ve katliam için uygun olan şeyler.
245 Önce *Ophion*'un oğlu *Amycus*, hediyelerle dolu iç mabedi
soymaktan hiç korkmadı ve ilk önce, mabetten
ışık saçan yanarcalardan kalın bir yanarca kaptı;
yükseğe kaldırıp tıpkı bir boğanın kar beyaz boynuna
kurban baltasıyla vurmaya gayret eden biri gibi,
250 *Lapith Celadon*'un alnına vurdu ve dağılan
kemiklerini, tanınmayan yüzünde bıraktı;
gözleri dışarıya fırladı, yüzünün kemikleri dağıldıktan sonra
içe çöken burnu, damağının ortasında sabitlendi.
Pellalı Pelates, akçağağaçtan yapıma masadan kopardığı
255 bir ayakla, bunun çenesini gerdanına geçirip yere serdi;
siyah kanla karışık dişlerini tükürürken,
ikinci bir darbeyeyle *Tartarus*'un gölgelerine gönderdi.
Akabinde *Gryneus* ayağa kalktığı gibi, korkunç ifadesiyle
duman tüten sunaklara bakıp, 'Neden bunları kullanmıyoruz?'
dedi;
260 alev alev yanan devasa sunağı kaldırdı
ve *Lapith* sürüsünün ortasına fırlattı,
ezdi ikisini de hem *Broteas*'ı hem *Orios*'u: *Orios*'un
anası *Mycalē*'ydi,²⁷ sık sık büyüler söyleyerek,
Ay direndiği halde boynuzlarını aşağıya indirdiği bilinen.

26 Theseus.

27 *Orios*'un annesi *Mycalē*, Teselyalı bir cadıydı, büyüleriyle Ay'ı gökyüzünden aşağıya çektiği söylenir.

- 265 ‘Cezadan muaf olmayacaksın, şimdi veriliyor mühimmat’
 demişti *Exadius*, mızrağa benzer bir şey buldu: Yüksek
 bir çam ağacındaki adak geyiğinin boynuzları;
 akabinde çifte dalla gözlerinden çivilendi *Gryneus*
 ve gözleri yuvasından çıktı, biri boynuzlara yapışan,
 270 diğeri sakalına akan ve kanla katulaşıp sarkan.
 İşte *Rhoetus*, kaptı sunağın ortasından alev saçan,
 erik ağacından bir yanarca ve sağ taraftan *Charaxus*’un
 sarı saçla kaplı şakaklarını paramparça etti;
 tez alevle tutuşan saçları, kavrulmuş buğday gibi
 275 yandı ve yarasıyla haşlanan kanı
 tıslayıp korkunç bir ses çıkardı, tıpkı fazla ateşle
 kızaran demirin, ses çıkarıp durduğu gibi, kıvrık maşayla
 demirci çektiği ve tekneye daldırdığı zaman ama o
 cızırdar ve titreyen suya batırıldığında tıslar.
 280 *Charaxus* yaralı olduğu halde, pöstekivari saçlarından şiddetli
 ateşi
 uzaklaştırdı ve zeminden çıkardığı eşiği, omuzlarına
 kaldırdı, bir yük arabasının ağırlığı, düşmana izin vermemek için
 bizzat ağırlık yapan: Kaya gibi kütle de
 yakın mesafede duran yoldaşı *Cometes*’i ezdi.
 285 *Rhoetus* sevincini tutmadı, ‘Yalvarırım’ dedi,
 ‘ordugâhının geri kalan güruhu cesur olsun!’
 Ve yarı yanmış kütükle yeniden saldırıp yarayı tazeledi,
 üç dört kez ağır vuruşuyla başının eklemelerini
 kırdı ve kemikleri, akışkan beyne saplanıp kaldı.
 290 Muzaffer, *Euagrus*’a, *Corythus*’a ve *Dryas*’a doğru geçti;
 onların içinden ilk elde, yanakları ayva tüyleriyle kaplı
Corythus yıkıldığında, ‘Bir oğlanın beynini dağıtmakla
 hangi şerefi kazandın?’ dedi *Euagrus*, *Rhoetus* daha fazla
 konuşmasına izin vermedi ve azgın, adam konuştuğu sırada kızıl
 295 alevleri savunmasız yüzüne ve kemiğinden göğsüne geçirdi.
 Seni de, ey vahşi *Dryas*, başının çevresinde döndürdüğü
 yanarcayla
 takip etti ama senin başına aynı akıbet
 gelmedi: Art arda gelen katliamın başarısıyla
 zaferini kutlayan *Rhoetus*’u,
 boynunun omzuyla birleştiği yerden, yanan bir kazıkla deldin.

- 300 İnledi ve güçlkle sert kemiğinden, kazığı çekip çıkardı
Rhoetus ve kendi kanıyla sırlıslam, kaçıp gitti.
Kaçtı *Orneus* da *Lycabas* da, sağ kürek kemiğinden
yaralı *Medon* da, *Pisenor*'la birlikte *Thaumas* da,
yakın zamanda koşu müsabakasında herkesi yenmiş olan
- 305 *Mermeros* da, o zaman yaralandığı için oldukça yavaş gidiyordu;
Pholus da *Melaneus* da yabandomuzlarının yağmacısı *Abas* da
ve kendi adamlarını beyhude yere savaştan vazgeçirmeye çalışan
kuş bilici *Asbolus* da, hatta o, yaralarından korkan *Nessus*'a,
'Kaçma!' dedi, '*Hercules*'in yayı için esirgeneceksin.²⁸
- 310 Ama *Eurynomus*, *Lycidas*, *Areos* ve *Imbreus*
ölümünden kaçamadı, hepsini *Dryas*'ın sağ elinin,
düşman olarak telef ettiği. Sen de, sırtını dönüp kaçsan bile
ey *Crenaeus*, düşman bir yara taşıdın
çünkü geriye bakarken, iki gözünün arasında,
- 315 burnunun çatısının alınla birleştiği yerden,
keskin kılıca maruz kaldın.
O kadar büyük gürültü içinde sınırsızca çektiği şarapla kendinden
geçmiş *Aphidas*, uyanmadan yatıyordu
ve hal kalmayan eliyle, şarap karılan çanağı tutuyordu,
Ossa Dağı'ndan bir ayının kılı postunda yayılarak;
- 320 *Phorbas*, bunun silahını hiç kıpırdatmadığını uzaktan gördüğünde,
parmaklarını kayışa geçirdi ve 'Karıştırılmalı şarap' dedi,
'*Styx* suyuyla, içmen için.' Daha fazla oyalanmadan,
mızrağını genç adama fırlattı; boynuna saplandı demir uçlu
dişbudak mızrak, tesadüfen sırtüstü uzanıp yattığı sırada;
- 325 ölümü hissetmekten yoksundu, kara kanı, şarapla dolu
gırtlığından sedire ve çanağın içine aktı.
Gördüm ben *Petraeus*'un, topraktan sökmeye çalıştığını
meşe palamudu taşıyan bir meşe ağacını. Bunu kollarıyla sararken,
bir oraya bir buraya çarparken ve salladığı meşeyi fırlatırken,
- 330 *Pirithous*'un fırlattığı mızrak, *Petraeus*'un kaburga kemiklerinden,
sert meşeyle güreştiği göğsünü deldi.
Pirithous'un cesaretiyle *Lycus*'un öldüğünü söylüyorlardı,
Pirithous'un cesaretiyle *Chromis*'in öldüğünü ama her ikisi de
Dictys'ten ve *Helops*'tan daha az ün verdi muzaffere:

28 Bilicilik yeteneğine sahip *Asbolus*, *Nessus*'a *Lapith*lerle *Centaurs*lar arasındaki savaşta değil, *Hercules*'in elinden öleceğini bildiriyor.

- 335 *Helops*, şakaklarının ortasına geçirilen ve fırlatıldığında,
sağ kulağından sol kulağına giren bir mızrakla delindi;
sarp dağın doruğundan yuvarlanan *Dictys*,
ardına düşen *Ixion*'un oğlu *Pirithous*'tan aceleyle kaçarken,
baş aşağı düştü ve bedeninin ağırlığıyla, devasa
340 bir alıc ağacını kırdı ve kırdığı ağacı, iç organlarıyla sardı.
İntikamcı olarak geldi *Aphareus* ve dağdan kopardığı bir kayayı
fırlatmaya çalıştı, fırlatmaya çalışana, meşeden bir kütükle
Aegeus'un oğlu saldırdı ve devasa uzunluktaki kemiklerini
kırdı; yararsız bedenini ölüme göndermek için ne daha fazla
345 zamanı vardı ne de bununla ilgilendi ve uzun *Bianor*'un sırtına
atladı, kendinden başka herhangi birini taşımaya alışık olmayan.
Dizini kaburgalarına koydu, sol eliyle kavradığı
saçını tutup, yüzünü, tehdit eden ağzını
ve sert şakaklarını, budaklı meşeyle paramparça etti.
350 Meşeyle *Nedymnus*'u, okçu *Lycotas*'ı
yere serdi, göğsü uzun sakalıyla kaplı
Hippasos'u, ağaçların tepelerine yükselen *Ripheus*'u,
Tereus'u da, Teselya Dağları'nda yakaladığı hiddetli ayıları,
canlı canlı meskenine getirmeye alışık olan.
355 *Demoleon* daha fazla dayanamadı *Theseus*'a,
dövüşteki başarılarıyla keyfeden; sık dikenli yılanmış
bir çam ağacını, büyük bir gayretle sökmeye çalıştı;
bunu yapamadığı için ağacı kırıp düşmanına fırlattı
ama *Theseus*, gelen silahtan geriye çekildi
360 *Pallas*'ın uyarısıyla (kendisi böyle inanılmasını istiyordu).
Yine de ağaç, beceriksizce yere düşmedi çünkü uzun *Crantor*'un
gırtlığıyla göğsünü ve sol omzunu yırttı:
Senin babanın silah taşıyıcısıydı o, ey *Achilles*,
*Dolopların*²⁹ yöneticisi *Amyntor*'un savaşta yenilip
365 *Aeacus*'un oğlu *Peleus*'a verdiği, barış güvencesi ve sözü olarak.
Peleus, bunun korkunç bir yarayla yıkıldığını uzaktan
gördüğünde, 'Ey delikanlıların en sevimlisi *Crantor*, sunumu
kabul et!' dedi, hem güçlü koluyla hem yüreğinin gücüyle
Demoleon'a fırlattı dişbudak ağacından yapılmış mızrağını,

29 Teselya'da Kral *Amyntor* tarafından yönetilen bir halk.

- 370 böğürlerinin kafesini yarıp geçen ve kemiklerine takılıp
titreşen. *Demoleon*, çekti uçsuz mızrağı eliyle
(o da zar zor geldi), ucu akciğerinde takılı kaldı:
Acının kendisi ruhuna güç veriyordu, yaralı halde düşmanına karşı
şaha kalktı ve at ayaklarıyla adamı çiğnedi;
- 375 *Peleus*, ses veren darbeleri miğferiyle ve kalkarıyla karşıladı,
kollarını savundu ve mızrağını ileri doğrultarak tuttu,
bir vuruşla kürek kemiklerinden göğsünün iki yanını deldi.
Buna rağmen uzaktan önce *Phlegraeus*'u ve *Hyles*'i,
yakın dövüşle *Iphinous*'u ve *Clanis*'i ölüme göndermişti.
- 380 Eklenir bunlara *Dorylas*, kurt derisiyle kaplı
şakakları ve ölümcül silahının gücünü gösteren
geniş boynuzları olan, pek çok öküzün katliyle kıpkırmızı.
Ben buna (çünkü cesaretim güç veriyordu), 'Dikkatle bak' dedim,
'boynuzlarının kılıcıma ne kadar boyun eğdiğine!'
- 385 Ve mızrağımı fırlattım, bundan sakınamadığında
sağ elini yaralanmak üzere olan alnına koydu;
eli, alnıyla birlikte mihlandı; haykırdı ama
Peleus, mihlayıp ağır yarayla alt ettiğim onu
(daha yakın duruyordu çünkü), kılıcıyla göbeğinden kesti.
- 390 İleriye atıldı vahşi ve bağırsaklarını yerde sürükledi,
sürüklerken ayaklarının altında çiğnedi, çiğnerken patlattı,
bacakları da onlara dolandı ve boş göbeğine koydu.
Seni de ey *Cyllarus*,³⁰ savaşırken güzelliğin kurtarmadı,
eğer o yaradılışına sadece güzelliğini bağışlasaydık:
- 395 Yeni yeni çıkan bir sakalı vardı, sakalı altın rengiydi, altın
rengi saçı, omuzlarından kürek kemiklerinin ortasına sarkıyordu,
yüzünde sevimli bir dinçlik vardı; boynu, omuzları, elleri
ve göğsü, sanatkarların övülen yontularına son derece benzerdi,
erkek olduğu taraftan; o kusurlu alt taraftan at şekli,
- 400 bir erkeğinkinden daha aşağı değildi; at boynu ve başı ver,
Castor'a layık olacaktır. Sırtı öyle oturmaya uygun, öyle mağrur
durur kaslarıyla göğsü; tümüyle kara ziftten daha kara,
yine de kuyruğu beyaz, inciklerinin de rengi beyaz.
Kendi soyundan pek çok dişi onu arzu etti ama onu, bir tek

30 Dişi bir at kadın olan *Hylonome*'nin kocası, at adam. Bu çift birbirini o kadar çok seviyordu ki *Cyllarus*, çıkan savaşta öldürüldüğünde *Hylonome* de onun öldürüldüğü kargının üstüne atlayıp canına kıydı.

- 405 *Hylonome* elde etti, yarı hayvanlar arasında ondan daha güzel
hiçbir dişinin, yüksek ormanlarda yaşamadığı;
bu, hem tatlı diliyle hem aşkıyla hem âşık olduğunu itiraf etmekle
Cyllarus'u tek başına ele geçirdi ve o bedende olabilecek onca
bakımla öyle ki saç, tarakla yumuşacıktı,
- 410 kâh biberiyeyle kâh menekşeyle ya da gülle kendisini
donatır, bazen beyaz leylaklar takar,
günde iki kez *Pagasae* Ormanı'nın doruğundan dökülen
pınarlarda yüzünü yıkar, bedenini iki kez nehre daldırırdı,
kendisine yakışanlar ve seçili vahşi hayvanlarınkilerin dışında,
- 415 omzuna ya da sol yanına kürk atmazdı.
İçlerinde eşit aşk vardı, dolaşırlardı dağlarda birlikte,
aynı zamanda girerlerdi mağaraların içine,
o zaman da *Lapith* evlerine
birlikte girerlerdi, birlikte vahşi savaşlar yaparlardı.
(Fail meçhuldu) Sol yandan bir kargı
- 420 geldi ve boynundan daha aşağıda kalan yüreğinden,
ey *Cyllarus*, seni deldi. Küçük bir yarayla incinen yüreğin,
kargı fırlatıldıktan sonra bütün bedenle birlikte buz kesti.
Sen ölürken, *Hylonome* hemen uzuvlarını aldı
ve elini koyup yarayı sıcak tuttu, ağzını ağzına
- 425 götürdü ve kaçan ruhuna engel olmaya çalıştı.
Öldüğünü gördüğünde, söylediklerinin ardından, gürültünün
kulaklarına gelmesini engellediği, *Cyllarus*'a sapanan kargının
üstüne atıldı ve ölürken kocasına sarıldı.
O da gözlerimin önünde durdu, altı aslanın
- 430 postunu birbirine düğümlerle bağlayan
Phaeocomes, aynı anda hem insan hem at olarak korunan;
bir ağaç gövdesi fırlattıktan sonra,
bir çift boyunduruğun güçlkle hareket
ettirebildiği, *Olenus*'un oğlu *Tectaphus*'u, tepesinden paramparça etti;
(son derece geniş kafatası kırıldı, ağzından,
- 435 oyuk burun deliklerinden, gözlerinden ve kulaklarından yumuşak
beyni aktı, tıpkı meşeden yapılma küfede sütun kesildiği
ya da zeytinyağının, gevşek kalburun ağırlığı altında
aktığı ve sık delikler boyunca koyu suyunun çıkarıldığı gibi)
ama ben, yere serdiği *Tectaphus*'u,
silahlarından soymaya hazırlanırken o,

- 440 (baban bilir bunu) yağmacının iç organlarının dibine kılıcımı batırdım. *Cthonius* da *Teleboas* da benim kılıcımınla yere serildiler; birincisi iki çatallı bir dal kullanmıştı, öbürü kargı; kargısıyla beni yaraladı, izlerini görüyorsun! Hâlâ burada eski yara izi görünüyor.
- 445 O zaman ele geçirilmesi için Troya'ya gönderilmeliydim, o zaman, eğer alt edilmezse, yüce *Hector*'ün silahlarını kendiminkilerle oyalayabilirdim! Ama o zaman *Hector* doğmamıştı ya da bir çocuktu, şu anda yaşım beni yanıltıyor.
- Ne demeye anlatayım sana, çifte şekilli *Pyraethus*'ün galibi *Periphas*'ı,
- 450 ne demeye anlatayım *Ampyx*'ü, dört nala koşturan *Echeclus*'ün yüzüne karşı kızılık ağacından uçsuz mızrağını saplayan? *Macareus*, göğsüne sürdüğü levyeyle *Pelethroniuslu* *Erigdupus*'u yere serdi; hatırlıyorum *Nessus*'ün eliyle fırlatılan av mızrağının *Cymelus*'ün kasiğinde kaldığını.
- 455 İnanmazdın sadece geleceği terennüm ettiğine *Ampycus*'ün oğlu *Mopsus*'ün: *Mopsus* kargısını attığında, çifte şekilli *Hodites* düştü ve beyhude yere konuşmaya çalıştı, çenesine geçen diliyle ve gırtlığına geçen çenesiyle. *Caeneus* beşini ölüme göndermişti: *Styphelus*'u, *Bromus*'u,
- 460 *Antimachus*'u, *Elymus*'u ve balta taşıyan *Pyracmus*'u; yaralarını hatırlamıyorum, sayılarını ve adlarını aklıma yazdım. Fırladı, ölüme gönderdiği Makedonyalı *Halesus*'ün ganimetleriyle silahlanan, uzuvlarıyla ve bedeniyle devasa *Latreus* (Yaşı, gençle yaşlı arasındaydı ama
- 465 delikanlı gücü vardı, kır saçları şakaklarını farklı kılıyordu); kalkaniyle, miğferiyle ve Makedonya mızrağıyla açıkta, yüzünü döndürerek her iki orduya, silahlarını çarpı birbirine ve atını sürdü belli bir daire içinde ve kabara kabara pek çok söz yağdırdı boş havaya:
- 470 'Seni de hazmedeyim mi ey *Caenis*?
Çünkü sen benim için daima bir kadın, sen benim için *Caenis* olacaksın. Doğuştan cinsiyetin sana hatırlatmadı mı? Aklına geliyor mu hangi eylemle ödül, hangi bedelle bir erkeğin sahte görüntüsünü kazandığın? Ne olarak doğduğunu gör ya da ne görüp geçirdiğini. Git,

- 475 sepetinle birlikte örekeni al ve başparmağınla iplikleri döndür!
Savaşları erkeklerle bırak!’ Böyle sözler atıp tutarken o, *Caeneus*
hızla fırlattığı mızrağıyla geniş böğrünü yırttı,
erkek kısmının at kısmıyla birleştiği yerden. O, acıyla kudurdu
ve *Phylluslu* gencin çıplak yüzüne mızrağını vurdu;
- 480 başka türlü geri tepmez bu,
bir evin damından dolunun geri tepmesinden
ya da biri, küçük bir taşla oyuk davula vurduğunda,
taşın geri tepmesinden.
Çok yakın mesafeden saldırdı ve sert böğrüne kılıcını
saplamak için mücadele etti ama böğrü, kılıca geçit vermedi.
‘Yine de kesinlikle kaçamayacaksın!
Kılıcımın yanıyla kesileceksin,
- 485 ucu kör olduğu için’ dedi, kılıcını yanlamasına
döndürdü ve uzun sağ eliyle hayalarını kavradı;
darbe inletti, mermer yontunun gövdesindeki darbeler gibi
ve boynuna vurulduğunda kırılıp etrafa sıçrayan tabakalar gibi.
Uzuvlarının incinmediğini
yeterince gösterdiğinde hayret eden *Latreus*’a,
- 490 ‘Haydi şimdi’ dedi *Caeneus*, ‘kılıcımın senin bedenini
deneyelim!’ Ve kabzasına kadar kürek kemiklerine sürdü
ölümcül kılıcı, bağırsaklarının içine soktu kör elini
ve döndürdü, yara içinde yara açtı.
İşte, çıldırmış bir halde çifte yaratıklar akın ederler yoz âdetlerince,
- 495 hepsi kargılarını bir tek buna fırlatıp atar;
keskin kargılar düşer, bütün darbelere karşı yaralanmadan
ve kanla lekelenmeden karşılarında durur *Elatus*’un oğlu
Caeneus.
Bu tuhaf durum, onları hayrete düşürür. ‘Ah, ne büyük rezalet!’
diye haykırır *Monychus*, ‘Biz kocaman bir kalabalık,
yeniliyoruz
- 500 erkek denilmeyecek biri tarafından:
O bir erkek olduğu halde, biz uyuşuk hareketlerle
onun önceden olduğu şeyiz! Ne yararı var iri uzuvların?
Ne yararı var iki kat gücün? Ne yararı var çifte yapımızın
bizimle birleştirdiği şeyin, en güçlü yaratıklar olarak?
Ne bir tanrıça anadan ne de *Ixion*’dan cana geldiğimizi

- 505 düşünüyorum: O *Ixion*, o kadar büyüktü ki yüce *Iuno*'nun zevkine vardı.³¹ Biz, erdişi bir düşman tarafından alt ediliyoruz! Kayaları, ağaçları ve bütün dağları yuvarlayın üzerine ve ağaçları fırlatıp dayanıklı canını yok edin! Sıksın orman gırtlığını ve ağırlık, yara yerine geçsin!’
- 510 dedi ve tesadüf bu ya, kudurmuş güney rüzgârının gücüyle devrilen bir ağacı ele geçirip güçlü düşmanına karşı fırlattı ve örnek oldu. Kısa sürede *Othrys*, ağaçtan yoksun kaldı, *Pelion* da gölgelik yerlerini kaybetti. Devasa yığınla örtülen *Caeneus*, ağaçların
- 515 ağırlığı altında bayılacak gibi oldu ve yığılan meşe ağaçlarını, sert omuzlarıyla taşıdı ama sonra yüzünün ve başının üstündeki ağırlık arttığı için havaya verecek nefesi kalmadı; ara sıra tükenir gibi oldu, az sonra kendisini beyhude yere havaya kaldırmaya ve fırlatılan ağaçları devirmeye çalıştı,
- 520 ara sıra sarsıldı, işte şu gördüğümüz yalçın *Ida* gibi, yerin hareketleriyle sarsıldığında. Akıbeti meçhuldur: Kimileri, ağaç yığını yüzünden bedeninin boş *Tartarus*’un altına savrulduğunu anlatıp durdu; *Ampycus*’un oğlu bunu reddetti ve toprak yığının ortasından
- 525 bir kuşun, boz kanatlarıyla şeffaf havaya çıktığını gördü, o zaman ilk kez ve o zaman son kez bana görünen. *Mopsus*, bunu yumuşak uçuşuyla kendi ordugâhını teftiş ederken ve etrafta büyük bir gürültüyle ses çıkarırken gördüğünde, gözleriyle ve ruhuyla birlikte takip edip,
- 530 ‘Ey *Caeneus*, selam’ dedi, ‘bir zamanlar *Lapith* soyunun şanı ama şimdi eşsiz bir kuş olan en yüce adam!’ Olaya, anlatıcısı nedeniyle itibar edildi. Acı, öfke kattı ve onca düşman tarafından ezilen birine güçlülükle dayandık; acımızı, kılıçla bastırmaktan vazgeçmedik, bir kısmı ölüme
- 535 gönderilmeden ve gece, bir kısmına kaçış fırsatı vermeden önce.” *Tlepolemus*,³² *Lapith*ler ile yarı insan *centaurus*lar arasındaki

31 At adam *Monychus*, *Ixion*’un sahte bir bulutla değil, tanrıça *Iuno*’nun kendisiyle birlikte olduğunu iddia ediyor. Dolayısıyla *centaurus* soyunun, kesinlikle ölümsüz tanrılardan geldiğini öne sürerek türünün, bulut söylentisine inanmadığını vurguluyor.

32 *Hercules*’in oğlu *Tlepolemus*, babası *Hercules*’ten bahsetmediği için *Pyloslu Nestor*’a çıkışmaktadır.

- bu savaşı anlatan Pyloslunun, göçüp gitmiş
Alceus'un torununun acısına sessiz kalmasına dayanamadı
 ve “*Hercules*'e ait övgüsel eylemleri unutmam hayret verici,
 540 yaşlı adam” dedi, “elbette babam bana sık sık anlatırdı,
 buluttan doğanların, kendisi tarafından bozguna uğratıldıklarını.”
Pyloslu, bu sözlere hüzünle karşılık verdi:
 “Neden beni felaketleri hatırlamaya
 ve yıllarla örtülen acıları, yeniden deşmeye zorluyorsun,
 babana karşı nefretimi ve düşmanlığımı itiraf etmeye?
 545 Ey tanrılar, o gerçekten inanılmaz şeyler yaptı ve Dünya'yı
 övgüsüyle doldurdu, bunun inkâr edilebilmesini tercih ederdim
 ama ne *Deiphobus*'u³³ ne *Polydamas*'ı³⁴ ne de bizzat *Hector*'u
 överiz çünkü bir düşmanı kim övebilir ki?
 O senin baban, bir zamanlar *Messenia* kent duvarlarını
 550 yıktı, hak etmedikleri halde hem *Elis* hem *Pylos* kentlerini
 tarumar etti, evime kılıç ve yangın
 getirdi, başkalarından bahsetmeyeyim onun öldürdüğü:
 Biz, *Neleus*'un on iki oğluyduk,³⁵ gözde gençlik;
 benim dışımda on ikisi,³⁶ *Hercules*'in gücüyle
 555 öldü; diğerlerinin alt edilebilmiş olmasına katlanmak gerekir:
Periclymenus'un³⁷ ölümü ise hayret vericidir, istediği suretlere
 bürünmesini ve yine büründüğü suretlerden çıkmasını
Neptunus'un bahsettiği, *Neleus*'un soyunun yaratıcısı.
Periclymenus, beyhude yere bütün suretlere büründüğünde,

33 Priamus'un oğlu, Troyalı prens.

34 Panthous'un oğlu, *Hector*'un arkadaşı.

35 *Neleus*'un *Chloris* adındaki eşinden üç oğlu vardı, bunların adları sırasıyla şöyledir: *Nestor*, *Periclymenus*, *Chromius*; aynı *Neleus*'un başka kadınlardan da toplam dokuz oğlu olmuştu. Bunların da adları şöyledir: *Taurus*, *Asterius*, *Lycaon*, *Deimachus*, *Euribius*, *Epileon*, *Phtasis*, *Antimene* ve *Alastor*.

36 553. dizede *Nestor*, kendisini de dahil ederek toplam on iki kardeş (*bis sex*: iki kere altı) olduklarını söylemesine rağmen ardından gelen dizede yine aynı sayıyı tekrar edip kendisi dışında on ikisinin (*bis sex*) *Hercules* tarafından öldürüldüğünü anlatmaktadır. Aslında 554. dizede verilen sayının on bir olması gerekirdi ama *Nestor*, babasının da *Hercules* tarafından öldürüldüğünü vurgulamak için on bir kardeşinin arasına babasını da eklemiştir. Bu nedenle öldürülen kişi sayısı on iki olmuştur.

37 *Neleus*'un oğlu, *Nestor*'un erkek kardeşi ve *Neptunus*'un torunu. *Neptunus*, ona istediği her şekilde girme gücü vermişti ama kartal şekline girdiğinde *Hercules* tarafından öldürüldü.

- 560 sonunda şu kuşun şekline dönüştü, hani kıvrık pençeleriyle
yıldırımlar taşıyıp duran ve tanrıların kralı için en makbul olan;
kuş gücünü kullanarak, kanatlarıyla, kıvrık gagasıyla
kancalı pençeleriyle, kahramanın yüzünü parçalamıştı.
Tirynslü, bu devasa kuşa karşı gerdi şaşmaz yayını,
- 565 yüce uzuvlarını bulutlar arasında taşırken
ve uçarken, kanadının böğrüyle birleştiği yerden vurdu;
ağır bir yara değildi ama yarayla kesilen sinirleri
koptu, hem hareketini hem uçma gücünü elinden aldı,
yere düştü havayı toplayamayan
- 570 zayıf kanatlarıyla ve hafif okun, kanadına tutunduğu yerden
zorlanan bedeni, ağırlıkla ezildi
ve üst yandan, boynunun sol tarafına devrildi.
Acaba baban *Hercules*'in işlerine çığırtkanlık yapmaya borcum
var gibi mi görünüyorum,
ey *Rhodos* donanmasının en yakışıklı önderi?
- 575 Yine de cesur eylemlerine sessiz kalmaktan başka bir şekilde
öcünü almayayım biraderlerimin.
Sağlamdır dostluğum ey *Tlepolemus* seninle!”
Neleus'un oğlu, tatlı dilli ağzıyla bunları söyledikten sonra,
yaşlı adamın sohbetinin ardından yinelenen *Bacchus*'un hediyesiyle
yataklardan kalktılar: Geri kalan gece uykuya verildi.
- 580 Ama denizin dalgalarına yabasıyla hükmeden tanrı,
Sthenelus'un³⁸ oğlunun kuşuna dönüştürdüğü evladının bedenine,
baba yüreğiyle üzülür ve zalim *Achilles*'ten nefret edip
düşmanca sürdürür öfkesini hiç unutmadan.
Artık savaş, aşağı yukarı on yıl boyunca sürdükten sonra
- 585 şöyle sözlerle uzun saçlı *Apollo Smintheus*'a³⁹ hitap eder:
“Ey biraderimin oğullarından bana en aziz olan,
Troya'nın duvarlarını benimle birlikte beyhude yere inşa eden,
acaba şu hisarların artık düşmek üzere olduğunu gördüğünde,
iç geçirir misin? Ya da acaba acı çeker misin, onca duvarı savunan

38 Liguria Kralı *Sthenelus*'un oğlu *Cycnus*, *Phaëthon*'un *Iupiter* tarafından öldürülme-
sinden duyduğu acıyla günlerce ağladı. Bu yüzden tanrılar onu kuğuya çevirdiler.

39 Antik Girit dilinde, fare anlamına gelen “*sminthos*” sözcüğünden türemiş, tanrı
Apollo için kullanılan lakaplardan biri. *Apollo* öfkelendiği zaman, oklarıyla veba
yaydığı için Girit'te bu hayvandan çok korkulurdu.

- 590 binlercesinin kılıçtan geçirilmesine?
 Acaba —hepsini sayıp dökmeyeyim—
Hector'un hayali, gözünün önüne geliyor mu,
 kendi Troya'sının etrafında
 sürüklenen? Buna rağmen o vahşi
 ve savaşın kendisinden daha çok kana susamış
Achilles hâlâ yaşamakta, eserimizin yağmacısı.
 Kendisini bana versin! Yabamın üçlü ucuyla ne yapabileceğimi
 595 hissetsin! Ama düşmanla göğüs göğüse çarpışmama
 izin verilmediği için, gizli bir okla mahvet, beklediği bir anda!"
Deloslu tanrı işmar etti, amcasıyla aynı şekilde kendi isteğini
 hoş görüp, bir bulutla gizlenerek Troya ordusuna
 ulaştı, insan katliamının ortasında,
 600 aşağı soydan *Acha* safları boyunca ince oklarını fırlatan
Paris'i gördü ve tanrı olduğunu açığa vurup, "Neden oklarını
 aşağı sınıfın kanıyla tüketiyorsun?" dedi.
 "Eğer değeri varsa gözünde halkının,
Aeacus'un torununa çevir ve öldürülen biraderlerinin öcünü al!"
 dedi ve Troyalı bedenleri kılıcıyla yere seren
 605 *Peleus*'un oğlunu gösterip yayını ona karşı çevirdi,
 şaşmaz oku, ölümcül sağ eliyle hedefe yöneltti.
 Buydu, yaşlı *Priamus*'u *Hector*'dan sonra sevindirebilen
 tek şey: Çünkü o, o kadar büyük işlerin muzafferiyken, ey *Achilles*,⁴⁰
 sen yenildin, Yunan evli kadının korkak çapulcusu tarafından!

40 *Achilles*'in annesi *Thetis*, tanrıça olduğu için *Peleus*'tan pek çok bakımdan ayrılıyordu. Bunların arasında en önemlisi *Peleus*'un ölümlü, *Thetis*'in ölümsüz olmasıydı. *Achilles*'in sadece topuğundan yara alabilir olmasının nedeni, aslında birbirinden farklı iki söylenceyle açıklanır: *Achilles*, *Peleus*'la *Thetis*'in yedinci çocuğuydu. *Thetis* bütün çocuklarını, *Peleus*'tan geçen ölümlü unsurlardan arındırmak için ateşe sokuyor ama çocuklar yanarak can veriyordu. Çocuklarını kaybeden *Peleus*, yedinci çocuğu olarak *Achilles* doğduğunda nöbet tuttu. *Thetis*, bebeğin sağ aşık kemiğini ateşe tuttuğu sırada *Peleus*, onu *Thetis*'in elinden kurtardı. Tanrıça, buna çok kızdı ve bir daha kocasına dönmek üzere denize gitti. Bu konu hakkında anlatılan diğer bir söylence, *Achilles*'in henüz bebekken annesi tarafından *Styx* Nehri'nde yıkandığıdır. Bu su, içine giren her insanı yaralanmaz kılıyordu ama *Thetis* bebeği suya daldırırken, onu topuğundan tuttuğu için büyümlü su, o noktaya değmedi ve *Achilles*'in topuğu yaralanabilir tek yer olarak kaldı. İşte *Priamus*'un oğlu *Paris*, *Apollo*'nun teşviki ve yardımı sayesinde fırlattığı okuyla, *Achilles*'i tam bu noktadan vurdu ve öldürdü.

- 610 Ama kadın eliyle yapılan bir savaşta ölmen gerekseydi,
çifte ağızlı *Thermodon* baltasıyla ölmeyi tercih ederdin.⁴¹
Artık *Phrygialıların* o korkusu, *Pelasg* adının şanı
ve muhafızı, *Aeacus*'un torunu, savaşta yenilmez baş,
yanmıştı: Aynı tanrı, silahla donatmıştı
ve aynı tanrı, yakıp kül etmişti,⁴²
- 615 artık küldür; o kadar büyük *Achilles*'ten neden küçük bir şey
kaldığını bilmem geriye,
neden doldurmadığını küçük kül çömleğini iyice
ama yaşar, bütün Dünya'yı şaniyla doldursun diye.
Bu ölçü, o yiğide karşılık verir ve bu ölçüde
eşittir *Peleus*'un oğlu kendisine, boş *Tartarus*'u hissetmez.
- 620 Hatta kalkanı da kime ait olduğunu tanıyabildiğin,
savaşa neden olur ve silahlar yüzünden silahlar çekilir.
Onları ne *Tydeus*'un oğlu *Diomedes* ne *Oileus*'un oğlu *Aiax*
ne *Atreus*'un küçük oğlu⁴³ ne hem cengâverliğiyle hem yaşıyla
daha büyük oğlu ne de başkaları
istemeye cüret etti. Bir tek *Telamon*'dan⁴⁴
- 625 ve *Laërtes*'ten cana gelen,⁴⁵
o kadar büyük övgüye karşı özgüven duydu.
Tantalus'un soyundan gelen,⁴⁶ yükü ve hasedi üzerinden
savuşturdu.
Argoslu liderlerin, ordugâhın ortasında oturmalarını
buyurdu ve davanın kararını herkese nakletti.

41 Dizede, *Achilles*'in sağ göğsünden vurup öldürdüğü Amazonların kraliçesi *Penthesilea* vurgulanıyor. *Achilles*, onun *Troyalıların* müttefiki olarak şevkle ve yiğitçe savaşmasından dolayı bir erkek olduğunu düşünüyordu ama onu öldürdükten sonra yüzünü açtığında karşısında çok güzel bir kadın gördü. Hem çok şaşırdı hem onun cesaretine ve erkek gibi dövüşmesine hayran kaldı.

42 *Achilles*'in annesi *Thetis*'in ricası üzerine *Achilles*'in silahlarını yapan ateş tanrısı *Vulcanus* vurgulanıyor.

43 *Atreus*'un küçük oğlu *Menelaus*, büyük oğlu *Agamemnon*.

44 *Telamon*'un oğlu *Aiax*.

45 *Laërtes*'in oğlu *Ulixes*.

46 Dizede, *Agamemnon*'un, *Tantalus*'un büyük torunu olduğu vurgulanıyor.

XIII. KİTAP

- 1 Önderler yerlerini aldılar. Halk sınıfından asker ayakta dururken,
bunlara doğru ayağa kalktı yedi katlı kalkanın¹ efendisi *Aiax*,
her zamanki gibi öfkesine hâkim değildi, hiddetli ifadesiyle
Sigeus kıyılarına ve kıyıdaki donanmaya baktı,
- 5 ellerini ileri uzatarak, “*Iupiter* adına, savunuyoruz” dedi,
“davamızı gemilerin önünde ve *Ulixes* benimle aşık atıyor!
Ama *Hector*’un alevlerinden uzaklaşmak için tereddüt etmedi,
benim durdurduğum, bu donanmadan benim uzaklaştırdığım.
Öyleyse, uyduruk sözcüklerle aşık atmak daha güvenli bir şey
- 10 göğüs göğüse mücadele etmekten ama ne benim için kolay
bir şey
dilbazlık yapmak ne onun için harekete geçmek: Ben, savaşta
ne kadar
cesursam ve savaş meydanında ne kadar güçlüysen,
o kadar güçlüdür o, dilbazlığıyla.
Buna rağmen ey *Pelasglar*, size yaptıklarımı hatırlatmam gerektiğini
düşünmüyorum çünkü onları gördünüz.
- Kendi yaptıklarımı anlatsın *Ulixes*,
- 15 görgü tanığı olmadan yaptıklarını, yalnızca gecenin tanık olduğu.
Büyük bir ödül talep edildiğini itiraf ediyorum ama rakip, onurdan
eser bırakmıyor. *Aiax* için böbürlenilecek bir şey değil elde etmek,
Ulixes’in umut ettiği şeyi, çok büyük bir ödül olduğu halde.
O, aldı zaten bu çekişmeden ödülünü,
- 20 yenildiğinde benimle rekabet ettiği söylenecek.
Ve ben, eğer mertliğimden kuşkunuz varsa,
soyluluğumla güçlüyüm *Telamon*’un oğlu olarak,
hani yiğit *Hercules*’in yönetiminde Troya duvarlarını ele geçiren
ve *Pagasae*’da yapılan karinayla² *Colchis* kıyılarına giren.
- 25 *Aeacus*’tur *Telamon*’un babası, suskun ölümlere adalet dağıtan,
ağır bir kayanın *Aeolus*’un oğlu *Sisyphus*’a aman vermediği yerde.

1 *Aiax*’ın yedi katlı boğa derisinden yapılma kalkanı vurgulanıyor.

2 Argo denizcilerinin, altın postu bulmak için *Colchis*’e gittikleri Argo gemisi vurgulanıyor.

Aeacus'u tanır yüce *Iupiter* ve kendi oğlu
olduğunu kabul eder: Böylece ben *Aiax*, *Iupiter* soyundan
üçüncüyüm.

Buna rağmen, ey *Achalar*, bu soyun, davama bir yararı dokunmasın,
30 eğer yüce *Achilles*'le beni ortak kılmıyorsa:³ O, benim
kuzenimdi, kuzenime ait olan şeyleri istiyorum!

Neden *Sisyphus*'un kanından
cana gelen,⁴ hem hırsızlıkları

hem düzenbazlığıyla onun aynısı olan *Ulixes*,
yabancı bir soyun adını *Aeacidlerin*⁵ içine sokuyor?

Yoksa, daha önce ve hiç kimse ihbar etmeden savaşa geldiğim
35 için mi silahları reddetmeliyim? Yoksa, şu adam
daha mı çok tercih edilecek, hani savaşa en son katılan ve deli
taklidi yapıp savaştan kaçan, ondan daha kurnaz olan
(ama kendine hayrı dokunmayan)

Nauplius'un oğlu, korkak ruhlunun

yalanını açığa vuruncaya ve kaçtığı savaşa götürünceye kadar?⁶

40 Hiç silah kuşanmak istemediği için

şimdi en iyi silahları kuşansın, öyle mi?

Ben de onursuz ve amca oğlunun hediyelerinden mahrum olayım
öyle mi, ilk tehlikelere göğüs gerdiğim için?

Keşke o, ya gerçek bir deli olsaydı

ya da deli olduğuna inanılsaydı da

bir yoldaş olarak buraya, *Phrygia* hisarlarına hiç gelmeseydi,

3 *Aiax*'ın babası *Telamon*, *Achilles*'in babası *Peleus*'la kardeş olduğu için *Achilles* ve *Aiax* amca çocuklarıdır.

4 *Ulixes*'in annesi *Anticleia*, insanların en kurnazı olan *Autolycus*'un kızıydı. *Autolycus*, *Sisyphus*'un sığırlarını çalmış, o da sığırlarını almak için *Autolycus*'un evine gelmişti. Orada kaldığı günlerde *Anticleia*'nın, *Laertes*'le evlenmeden önce *Sisyphus*'la birlikte olduğu söylenir. *Sisyphus*'un oğlu olduğu onun *Ulixes*'in, o kadar kurnaz ve hilekâr olduğuna inanılır. *Ulixes*'in yokluğunda onun dönüşünü beklemekten usanan *Anticleia*, üzüntüsünden sonunda canına kıyar.

5 Aeacus'tan meydana gelen soy, nesil.

6 Paris'in *Helene*'yi kaçırdığı ve *Menelaus*'un, karısının öcünü almak için Troya üzerine sefer düzenleyeceği haberi yayıldığında, *Ulixes*'in oğlu *Telemachus* henüz kundakta bir bebektir. *Ulixes*, oğlunu ve karısı *Penelope*'yi bırakıp savaşa katılmak istemiyordu. Elçiler, *Ulixes*'i savaşa götürmek için geldiklerinde, o sırada tarlasını süren *Ulixes*, deli taklidi yapmaya başladı. Bunun üzerine *Euboea* Kralı *Nauplius*'un oğlu *Palamedes*, *Ulixes*'in oğlu *Telemachus*'u, sürdüğü sabanın önüne koydu. Kendi çocuğunu ezemeyeceği için *Ulixes* pes edip savaşa gönülsüzce gitmeye razı oldu ama o andan itibaren *Palamedes*'e her zaman kin güttü.

- 45 günahların teşvikçisi! Ey *Poeas*'ın oğlu,⁷ keşke
bizim suçumuz yüzünden bir başına kalan sana,
 Lemnos sahip çıkmasaydı,
(söylediklerine göre) şimdi ormanlık mağaralarda gizlenip
inlemesiyle kayaları hareket ettiren
 ve *Laertes*'in oğluna lanetler eden,
ettiğini bulması için, eğer tanrılar varsa, boş yere etmediğin!
50 Şimdi, aynı silahlar için bizimle ant içmiş
önderlerimizden biri olan (vay başıma!) ve *Hercules*'in oklarının
ardıl olarak talep ettiği o adam, hem illetle hem açıkla harap,
kuşların tüyleriyle örtünüyor ve onlarla besleniyor; kuşları
 hedef alıp
Troya'nın yazgısı için zorunlu olan oklarla idman yapıyor.
55 Buna rağmen yaşıyor o, *Ulixes*'e eşlik etmediği için;
bahtsız *Palamedes* de yüzüstü bırakılmayı tercih etseydi,
yaşardı ya da en azından suçlanmadan öldürdü!⁸
Deliliğinin ispat edilmesini aşırı hınçla hatırlayan şu adam,
onun *Danaos*ların davasına ihanet ettiğini uydurdu,
 hem uydurduğu suçu
60 ispat etti hem önceden gömdüğü altını gösterdi,
bu yüzden *Achalı*ları kıskırttı, onun sürülmesi ya da

7 Helene'nin talipleri arasında olan ve bu nedenle Troya Savaşı'na katılan *Poeas*'ın oğlu Philoctetes, Yunan donanması Troya kıyılarına varmadan, Tenedos'ta konaklarken bir yılın tarafından ayağından sokuldu. Yarası o kadar ağırdı ki etrafa çürüme kokusu yayılıyordu. Donanma *Lemnos*'tan geçerken *Ulixes*, yaralıyı bu adada bırakmak için diğer önderleri ikna etti. Philoctetes, on yıl boyunca bu ıssız adada, *Hercules*'in kendisine verdiği oklarla kuşları öldürerek sağ kaldı. Ne var ki Yunanlar, aradan dokuz yıl geçmesine rağmen hâlâ Troya'yı alamamışlardı. Bilici Helenus, kentin daha önce bir kez daha Troya'yı fetheden *Hercules*'in oklarıyla alınabileceğini söyledi. Bunun üzerine *Ulixes*, Philoctetes'i *Lemnos* Adası'nda buldu ve onun görevinin, Troya'ya geri dönmek olduğunu söyleyerek onu ikna etti. Böylece Troya, onuncu yılda Yunanlar tarafından ele geçirildi.

8 *Ulixes*, kin güttüğü *Palamedes*'ten öcünü almak için, tutsak aldığı bir Troyalıyı ölümle tehdit edip güya Priamus tarafından yollanmış olan bir mektup yazmaya zorladı. Priamus mektupta *Palamedes*'in, Yunanlara ihanet etmesini istiyor ve bu ihanet karşılığında kendisine külçe altın vereceğini söylüyordu. Bundan sonra *Ulixes*, *Palamedes*'in bir kölesini rüşvetle kandırıp onun çadırının içine altın saklattı ve söz konusu mektubu, ordugâha sızdırdı. Mektup, Agamemnon'un eline geçti, bütün Yunanlar önünde *Palamedes*'in çadırı arandı ve saklanan altın bulundu. Bunun üzerine Agamemnon, *Palamedes*'i tutuklatıp askerlere teslim etti. Onlar da *Palamedes*'i taşıyarak öldürdüler.

öldürülmesi için: Böyle savaşırsın o, böyle korkulmalıdır *Ulixes*'ten. O adam dilbazlığıyla, sadık *Nestor*'u da alt edebilse, yine de sağlayamayacak *Nestor*'u yüzüstü bırakmasında hiç suçu
65 olmadığını düşünmemi: *Ulixes*'ten yardım istediği halde, atının yarası yüzünden yavaş ve geçkin yaşıyla yorgun olan *Nestor*, yoldaşı tarafından ihanete uğradı.⁹

Bu suçların tarafımdan uydurulmadığını iyi bilir *Tydeus*'un oğlu,¹⁰ sık sık *Ulixes*'i adıyla çağırıp paylayan ve korkak yoldaşının kaçışını kınayan.
70 Semavi tanrılar, adil gözleriyle ölümlü şeyleri dikkatle incelerler! İşte, yardımdan yoksun kaldı yardım etmeyen, yüzüstü bıraktığı gibi öyle yüzüstü bırakıldı: Kendisi, kendine örnek oluşturmuştu. Yoldaşlarını çağırırdı: Geldim ve gördüm titrerken, hem korkudan sararıırken hem gelmek üzere olan ölümle çırpınırken,
75 devasa kalkanımı önüne koydum, örttüm yerde yatarken ve korkağın (en küçük övgü budur) canını kurtardım. Rekabet etmek için ısrar edersen, o yere geri dönelim: Düşmanı geri ver, yarayı ve alışıldık korkunu, kalkanımın arkasında gizlen ve onun altında aşık at benimle!
80 Ama kurtardıktan sonra, yarasının ayakta durmaya mecal bırakmadığı o adam, hiç yara almamış gibi kaçtı. *Hector* geldi ve tanrıları önüne katıp savaşa sevk etti, nereye koştuysa, sadece sen değil ey *Ulixes*, cesur adamlar da dehşete düştü: *Hector*, o kadar büyük korku saldı.
85 Ben onu, kanlı katliamının başarısıyla zaferini kutlarken, yakın mesafeden büyük bir kayayla sırtüstü yere serdim. Kimle çarpıştıysa, meydan okuyan o adamı, bir tek ben durdurdum, ey *Achalar* siz benim yazgımı kutsal kıldınız ve dualarınız etkili oldu. Eğer soruyorsanız bu savaşın sonucunu, *Hector* tarafından alt edilmedim.
90 İşte Troyalılar kılıçla, ateşle ve *Iupiter*'le saldırdılar *Danaos*ların donanmasına. Şimdi nerede dilbaz *Ulixes*?

9 Nestor, savaş alanında *Ulixes* tarafından bir başına bırakılmış, *Aiax* tarafından kurtarılmıştı.

10 Diomedes.

- Elbette ben, göğsümle siper oldum binlerce gemiye,
dönüş umudunuz olan. Verin silahları onca gemi uğruna!
- 95 Gerçeği söylememe izin verilirse, benden ziyade o silahlar için
daha büyük onur arandı, şanım da eklendi
ve silahlar için *Ajax* istendi, *Ajax* için silahlar değil!
*Ithacalı*¹¹ bunlarla karşılaştırsın *Rhesus*'u,¹² korkak *Dolon*'u,¹³
çaldığı *Pallas*'la¹⁴ birlikte esir aldığı *Priamus*'un oğlu *Helenus*'u.¹⁵
- 100 Gündüz hiçbir şey yapılmadı,
hiçbir şey yapılmadı *Diomedes* olmadan.
Son olarak, eğer şu silahları
bu kadar değersiz hizmetler için verirsiniz,
pay edin ve onlarda *Diomedes*'in payı, daha büyük olsun!
Yine de bu silahlar neden *Ithacalı*nın olsun?
- Her zaman gizlice, her zaman
silahsız iş gören ve hileleriyle düşmanı gafil avlayan.
- 105 Parlak altından ışık saçan miğferin pırıltısı,
hilesini ele verecek ve gizlenirken, onu ifşa edecek
ama ne *Dulichiumlunun*¹⁶ başı, *Achilles*'in miğferinin altında
o kadar büyük ağırlığı taşıyacak ne sıkıntı veren ve ağır
Pelion mızrağı, onun korkak kolları için elverişli olabilir
- 110 ne de devasa Dünya'nın suretiyle nakşedilen kalkan,
korkak ve hırsızlık için doğan sol eli için uygun olacak.
Ey alçak, neden seni sakat bırakacak hediyeleri istiyorsun?
Yunan halkının yanılgısı, sana bunları bahşederse,
çalman için bir sebebin olacak,
düşman tarafından korkulman için değil

11 Ithaca kralı olduğu için Ulixes vurgulanıyor.

12 Bir kehanet, Trakya Kralı *Rhesus*'un atlarının *Xanthus* Nehri'nden (=Eşen Çayı) su içmeleri halinde, Troya kentinin alınmayacağını söylemişti. Bunun üzerine Ulixes ve yoldaşı *Diomedes*, *Rhesus*'u öldürerek atlarını, nehirden su içmeden önce yakaladılar.

13 Troyalılar tarafından Yunan ordugâhına gönderilen bir casus. Yaptığı işin karşılığında Hector tarafından kendisine, *Achilles*'in atları ve arabası vaat edilmişti ama Ulixes ve yoldaşı *Diomedes*, onu yakalayıp öldürdüler.

14 Tanrıça *Minerva*'ya ait olan yontu (=Palladium). Bir kehanet, gökyüzünden Troya kentine düşen bu yontunun, kenti güvenli kılacağını söylemişti. Bu nedenle Ulixes ve yoldaşı *Diomedes*, onu gizlice çaldılar.

15 *Priamus*'la *Hecuba*'nın oğlu, *Cassandra*'nın ikiz kardeşi. Apollo ona bilicilik yeteneği bahşetmişti. Troya Savaşı sırasında Ulixes ve yoldaşı *Diomedes* tarafından kaçırılmıştı.

16 Ulixes'in yönettiği Ithaca Adası'na yakın bir yer olduğu için Ulixes'i vurgulamak için kullanılmıştır.

- 115 ve kaçışın (sadece bununla bütün herkesi yenersin, ey korkak!),
seni yavaşlatacak, o kadar büyük yükü çekip sürüklerken.
Dahası ekle şu kalkanını, başından o kadar az savaş geçip,
zarar görmeyen. Silahlara karşı katlandığı binlerce
darbeyle tanınan kalkanım ise yeni bir ardıla sahip olmalı.
- 120 Son olarak, (sözcüklere ne gerek var?) eylemimizle incelenelim!
Cesur kahramanın silahları, düşmanların ortasına fırlatılsın!
Buyurun onların oradan getirilmesini
ve geri getireni, getirdiği silahlarla donatın!”
Sözlerine son vermişti *Telamon*’un oğlu, son sözlerini, ahalinin
uğultusu izledi, *Laërtes*’in kahraman oğlu
- 125 ayağa kalkıncaya, kısa bir süre gözlerini yere dikip
soylulara kaldırıncaya ve merakla beklenen
sesiyle ağzını açıncaya kadar:
Zarif sözlerinden uzak değildi zarafeti.
“Ey *Pelasglar*, eğer dualarım dualarınızla işe yarasaydı,
bu kadar büyük rekabetin vârisi belirsiz olmayacaktı,
130 ey *Achilles*, sen silahlarına, biz de sana sahip olacaktık.
Zalim kader onu, bana ve size bağışlamadığı için
(aynı anda sanki ağılıyormuş gibi, eliyle gözlerini
sildi) kim daha iyi bir şekilde yüce *Achilles*’in vârisi olabilir ki
yüce *Achilles*’i, *Danaoslara* yardım için getiren adamdan başka?
- 135 Sadece şu *Aiax*’a yararı olmasın, öylece mankafa gözüktüğü için,
bana da zarar vermesin deham, ey *Achalar*, daima size
yarar sağlayan ve şu belagatim, eğer varsa,
şimdi efendisi adına, sık sık sizin adınıza konuşan,
hasetten yoksun olsun, her bir adam iyi yönlerine sahip çıksın!
- 140 Çünkü soyu, ataları ve bizzat yapmadığımız
şeyleri, güçlkle ‘bizim’ diye adlandıırırım ama gerçekten *Aiax*,
Iupiter’in büyük torunu olduğunu söylediği için, bizim kanımızın da
atası *Iupiter*’dir ve aramızda aynı sayıda nesil farkı vardır.
Çünkü benim babam *Laërtes*’tir, onun babası *Arcesius*,
145 onun babası *Iupiter*. Bunların içinde hiçbir
cinayetten suçlu ve sürgün değildir.¹⁷

17 Ulixes, *Aiax*’ın babası *Telamon*’un ve amcası *Peleus*’un, işledikleri cinayet yüzünden
sürgün edildiklerini vurguluyor. Kimi söylenceye *Phocus*’un *Telamon* tarafından ki-
minde *Peleus* tarafından öldürüldüğü anlatılır ama ne olursa olsun, oğlunun ölümünü
öğrendikten sonra *Aecus*, her iki oğlunu da sürgüne yollamıştır.

- Anam aracılığıyla da *Cylleneli* tanrı,¹⁸ bize diğer yandan asalet katar; hem anamın hem babamın babası¹⁹ tanrıdır ama ne ana tarafımdan daha üstün nitelikli olduğum için ne de babam, biraderinin kanına girdiği için beyan edilen
- 150 silahları istiyorum: Sebebine hizmetlerimle varın siz karar verin! Şu koşulla, yani *Telamon* ve *Peleus* kardeş oldukları için ve kan bağı var diye *Aiax*'ın hakkı olmasın, kahramanlık onuru aransın şu ganimetlerde! Ya da akrabalık ve ilk vâris araştırılırsa,
- 155 *Achilles*'in babası *Peleus*'tur, oğlu *Pyrrhus*'tur, hani *Aiax*'ın yeri nerede? Silahlar *Phthia*'ya ve *Scyros*'a götürülsün, *Teucer*²⁰ de şu *Achilles*'in daha az kuzeni değildir. Buna rağmen acaba o ister mi, acaba istese, onları alıp götürebilir mi?
- O halde bu rekabet, sadece hizmetlerden oluşan bir rekabet sayıldığı için
- 160 gerçekten daha çok şey yaptım kolayca sözcüklere dökebileceğimden yine de olayları, sırasıyla nakledeceğim: *Nereus*'un kızı, *Achilles*'in anası *Thetis*, oğlunun başına gelecek ölümü önceden bilip onu elbiseyle gizledi.²¹ Kandırmıştı herkesi, içlerinde *Aiax*'ın da olduğu, giydirdiği elbisenin hilesiyle.
- 165 Ben, onun erkek ruhunu harekete geçirmek için kadınlara ait mallarla birlikte içeriye silahlar soktum, kahraman henüz çıkarmamıştı üzerinden

18 Ulixes'in büyükbabası Autolycus, Mercurius'un oğluydu. Burada Ulixes'in annesinin babası kastediliyor.

19 Ulixes'in büyükbabası Arcesius, Iupiter'in oğluydu. Burada Ulixes'in babasının babası kastediliyor.

20 Telamon'la Hesione'nin oğlu, *Aiax*'ın üvey kardeşi, *Achilles*'in kuzeni.

21 Achilles dokuz yaşına girdiği ve bilici Calchas, Troya'nın Achilles'in yardımı olmadan alınamayacağını bildirdiği zaman, oğlunun kentin önünde öleceğini bilen Thetis, onu Scyros'ta Kral Lycomedes'in yanına götürdü ve kralın kızlarının arasında gizledi. Aradan yıllar geçtikten ve Yunanlar Troya'ya sefere çıktıktan sonra, kehaneti bilen Ulixes, Achilles'i aramaya başladı. Sonunda onun Scyros'ta olduğunu öğrendi ve bir satıcı kılığına girdi. Achilles'in yaşadığı sarayın haremine sızdı. Orada kumaşlardan ve silahlardan oluşan mallarını açtığı zaman, silahları seçmek için acele eden, genç kız kılığındaki Achilles'i tanıdı ve onu Troya'ya götürdü.

genç kız elbiselerini, kalkanı ve mızrağı tutana

“Ey tanrıça oğlu!” dediğimde,

“Kendisini sana saklıyor mahvolmak için

Troya! Neden tereddüt ediyorsun, yüce Troya’yı tepetaklak etmeye?”

170 İşe el koydum ve cesur adamı, cesur işler yapması için gönderdim.

Bu nedenle onun başarısı benimdir. Ben, *Telephus*’u mızrağıyla savaşırken ele geçirdim, yenilmiş yalvarırken şifa verdim.

Thebae’in düşmesi benim eserimdir, inanın *Apollo*’nun kentleri olan *Lesbos*’u benim, *Tenedos*’u benim, hem *Chryse*’yi hem *Cilla*’yı

175 ve *Scyros*’u benim ele geçirdiğime. Düşünün, sağ elimle

sarsılan *Lyrnessus* duvarlarının yere serildiğini.

Başkalarından bahsetmeyeyim, zalim *Hector*’u mahvedebilen adamı, kuşkusuz ben bahsettim: Benim sayemde şanlı *Hector*, ölü yatmakta.

Achilles’in bulunduğu o silahlarla bu silahları

180 talep ediyorum: Yaşarken vermiştim, ölümünden sonra geri istiyorum.

Bir adamın²² acısı, bütün *Danaos*lara ulaştığı zaman,

Euboea’daki *Aulis* Limanı’nı doldurdu binlerce karina,

uzun süre beklenen rüzgârlar ya hiç çıkmadı ya da donanmaya muhalifti: Acımasız kehanetler, *Agamemnon*’un

185 masum kızını, gaddar *Diana*’ya kurban etmesini buyurdu.

Babası bunu reddetti ve bizzat tanrılara öfkeleni,

kral olsa da bir babaydı yine de. Ben, sözlerimle bir babanın hassas doğasını, halkın yararı için değiştirmesini sağladım.

Gerçekten (itiraf ediyorum,

bağışlasın *Atreus*’un oğlu²³ itiraf eden beni),

190 bu zor davayı savundum önyargılı yargıç önünde.

Buna rağmen onu, halkın yararı, biraderi ve kendisine verilen krallığının kudreti harekete geçirdi,

şanının karşılığını kanla vermesi için.

Gönderildim kızın anasına da, zorlanması değil, kurnazlıkla kandırılması gereken.²⁴ Eğer oraya *Telamon*’un oğlu gitseydi,

195 yelkenlerimiz hâlâ rüzgârlara muhtaç kalırdı.

Ben gönderildim Troya hisarlarına da yürekli bir sözcü olarak,

22 Menelaus’un, karısı Helene’nin kaçırılması karşısında duyduğu acı vurgulanmaktadır.

23 Agamemnon.

24 Agamemnon’un karısı, Iphigenia’nın annesi Clytaemnestra.

- hem gördüm hem girdim heybetli Troya'nın *Senato* binasına,
(hâlâ kahramanlarla doluydu); korkusuzca savundum davamızı,
Yunanistan'ın ortak bir kararla beni görevlendirdiği.
- 200 Suçladım *Paris*'i, ganimeti ve *Helena*'yı geri istedim,
hem *Priamus*'u etkiledim hem *Priamus*'la birlik olan *Antenor*'u;²⁵
ama *Paris*, biraderleri ve onun idaresinde *Helena*'yı kaçıranlar,
günahkâr ellerini güçlkle zapt ettiler
(biliyorsun bunu, ey *Menelaus*!)
ve o gün, seninle birlikte tehlikeye atıldığımız ilk gündü.
- 205 Anlatmak uzun zaman alır hem tavsiyemle hem cesaretimle
yararlı bir şekilde yaptığım şeyleri, usandıran savaş sırasında.
İlk çatışmalardan sonra, düşmanlar kendilerini kent duvarlarının
içinde tuttular uzun süre, açık savaş fırsatı
olmadı hiç: En sonunda onuncu yılda savaştık.
- 210 Bu esnada sen ne yapıyordun *Aiix* Efendi,
savaş dışında hiçbir şey bilmeyen?
Senin faydan neydi? Çünkü eğer benim yaptıklarımı soruyorsan,
düşmanlar için pusuda bekledim, siperleri tahkim ettim,
müttefiklere cesaret verdim, uzun süren savaşın yorgunluğuna
sakin bir yürekle dayanmaları için; öğrettim nasıl beslenip
215 nasıl silahlanmamız gerektiğini, gönderildim ihtiyaç olan yere.
İşte *Iupiter*'in uyarısıyla uykusunda bir düşle kandırılan
Kral *Agamemnon* buyurdu,
girdiğimiz savaşın kaygısından kurtulmamızı;²⁶
Haydi o, rüyasının uyarısıyla
kendisini savunabilirdi diyelim. E, *Aiix* Efendi
bu şeye izin vermeyeydi de Troya'nın
yıkılması gerektiğini talep edeydi,
220 elinden geleni yapıp da savaşıydı!
Neden gitmek üzerelerken Yunanlıları engellemedi?
Neden silaha sarılmadı, neden kararsız
kalabalığın uyması için akıl vermedi?
Bu şey kimseye fazla koymazdı asla,
büyük şeyler konuşan bir adam dışında,

25 Troyalı önderlerden biri. Ulixes elçi olarak Troya'ya gönderildiğinde Antenor, Priamus'un yanında durarak ona destek olmuştur.

26 *Iupiter* tarafından gönderilen düşü, uyarı olarak alan Agamemnon, savaştan vazgeçmeye karar verir.

- ne diyeyim, bizzat kendisi kaçtığı için?
 Gördüm ve görmekten utandım
 sırtını döndüğünde ve onursuzca yelkenleri hazırladığında.
 225 Gecikmeden, “Ne yapıyorsunuz, hangi çılgınlık sizi kıskırttı
 ey yoldaşlar” dedim, “ele geçirdiğimiz Troya’yı terk etmek için?
 Ne götürüyorsunuz yurdunuza onuncu yılda onursuzluktan başka?”
 Bizzat acının dilbaz kıldığı ben, bu ve buna benzer
 sözlerle, kaçan donanmayı geri döndürdüm,
 230 bir araya topladı *Atreus*’un oğlu, korkudan titreyenleri.
Telamon’un oğlu bile o zaman herhangi bir şey söylemeye
 kalkışmadı ama *Thersites*,²⁷ küstahça sözleriyle krallara saldırmaya
 cüret etti, elbette tarafımdan cezasız bırakılmadı.
 Ayağa dikildim, korku içindeki yurttaşları
 düşmana karşı yüreklendirdim
 235 ve sesimle, kaybettikleri cesareti kazanmalarını sağladım.
 O zamandan beri *Aiix* Efendi’nin cesurca yaptığı sanılan ne varsa,
 bana aittir, sırtını dönmüş kaçarken, onu geri çeken.
 Velhasıl *Danaos*lardan kim seni över ya da ister?
 Ama *Tydeus*’un oğlu, kendi eylemlerini benimle paylaştı,
 240 beni onayladı ve yoldaş olarak daima bana güvendi.
 Önemli bir şeydir, binlerce Yunan içinden tek bir adamın
Diomedes tarafından seçilmesi! Kura sonucu gitmedim!
 Böylece hem geceye hem düşmana karşı tehlikeye aldırmadan,
 göze aldığımız aynı şeyi göze alan *Phrygia* soyundan *Dolon*’u
 245 öldürdüm, yine de her şeyi ele vermesi için zorlamadan
 ve hain Troya’nın ne hazırladığını iyice öğrenmeden önce değil.
 Her şeyi öğrenmiştim, casusluk yapmam için neden yoktu
 ve artık kazandığım şanla geri dönebilirdim
 ama onunla yetinmeyip *Rhesus*’un çadırlarına gittim
 250 ve kendi ordugâhında hem onu hem yoldaşlarını öldürdüm,
 böylece esiri ve beklentilerini elde eden bir muzaffer olarak,
 coşkun zafer alayını taklit eden savaş arabasıyla içeri girdim,
 atlarını düşman *Dolon*’un talep ettiği,
 gece casusluğu için bedel olarak,
 haydi, ‘Hayır’ deyin bana silahlar için, *Aiix* da daha cömert olsun!

27 Ilias destanına göre Thersites, Troya önündeki Yunanların en çirkini ve en aşağılı-
 ғыrdı; topal ve çarpık bacaklıydı. Agamemnon kuşatmayı kaldırmayı teklif ettiğinde
 Thersites, teklifi ilk kabul edenlerden biriydi ve ayaklanma çıkarmaya çalıştığı için
 Ulixes tarafından sopayla dövüldü.

- 255 Ne diye anlatayım kılıcım ile telef ettiğim *Lycialı*
Sarpedon'un birliğini?²⁸ Sel gibi kanla bozguna uğrattım
Iphitus'un oğlu *Coeranos*'u, *Alastor*'u, *Chromius*'u,
Alcander'i, *Halius*'u, *Noëmon*'u ve *Prytanis*'i;
ölüme gönderdim *Chersidamas*'la *Thoön*'u,
260 *Charopes*'i ve amansız yazgısıyla sürüklenen *Ennomos*'u;
daha az tanınanlar da elimle kentin duvarları altında
serildiler. Ey yurttaşlar, benim de yaralarım var,
kendi yerine yakışan, boş sözlere inanmayın!
İşte bakın!” (Giysisini eliyle çeker) “Bu göğüs”
265 dedi, “her zaman sizin işleriniz için kullanıldı
ama *Telamon*'un oğlu, onca yıl boyunca kanından
bir damla harcamadı yoldaşları için ve yarasız bir beden taşıyor.
Buna rağmen kendisinin *Pelasg* donanması uğruna *Troyalı*lara
ve *Iupiter*'e karşı silaha sarıldığını söylüyorsa, bunun ne önemi var?
270 Kabul ediyorum, silaha sarıldı
(cünkü başarıyla yapılmış şeyleri, haince
kötülemek karakterim değil) ama ortak şeylere tek başına
sahip çıkmasın ve size de onur versin!
Achilles'in gölgesi altında güvende olan
Actor'un torunu,²⁹ geri püskürttü
*Troyalı*ları, yakılmak üzere olan
karinalarımızdan muhafızıyla³⁰ birlikte.
275 *Aiex* Efendi, tek başına *Hector*'un mızrağıyla karşılaşmaya
cesaret ettiğini sanıyor, kralı, komutanları ve beni unutup
görevde dokuzuncu kişi olan ve kura sayesinde tercih edilen *Aiex*.
Ama buna rağmen, ey pek cesur adam, savaşının sonucu
nasıldı? *Hector*, hiç yara almadan çekip gitti.
280 Ah biçare ben! Ne kadar büyük bir acıyla
hatırlamak zorunda kalıyorum
o zamanı, Yunanların duvarı *Achilles*'in

28 *Iupiter*'le *Europa*'nın oğlu olan *Lycialı* önder, tüm birliği *Ulixes* tarafından katledilmişti.

29 *Patroclus* vurgulanıyor. *Achilles*'in en sevdiği dostu olan *Patroclus*, *Achilles*'in haberi olmadan onun silahlarını alıp savaş giysilerini giyerek *Troya Savaşı*'na katıldı ve *Troyalı*ları Yunan gemilerinden geri püskürttü.

30 *Aiex* vurgulanıyor. Bir önceki dizide *Ulixes*, başarıyla yapılan şeyleri kötülemediğini söylediği için *Aiex*'i, çoğu konuda eleştirse bile, onun başarılarını yermediğini göstermek için akabinde bu örneği veriyor.

- yıkıldığı! Beni, ne gözyaşları ne keder ne korku
alı koydu, onun yüce bedenini yerden kaldırmaktan.
Bu omuzlarla, bu omuzlarla diyorum, ben *Achilles*'in bedenini
285 ve aynı zamanda silahlarını taşıdım,
şimdi de taşımak için mücadele ettiğim:
Gücüm var, böylesi ağırlıklar için yeterli olan,
ruhum var, kesinlikle size saygıda kusur etmemek için.
Gerçekten bu yüzden mi turkuaz renkli anası oğlu için
hırsla mücadele etti, yani o kadar büyük sanat eserleri olan
290 semavi hediyeleri,³¹ görgüsüz ve yüreksiz bir asker
taşısın diye, öyle mi? Çünkü *Aiax* Efendi,
kalkanın kabartmalarını bile
anlamaktan âciz: Okyanus'u, yeryüzünü,
yüce semayla birlikte yıldızları,
*Pleiad*ları, *Hyad*ları, denize dokunamayan *Arctos*'u,
farklı kentleri ve *Orion*'un ışık saçan kılıcını:
295 Elde etmeyi talep ediyor anlamadığı silahları!
Ama ne? Savaş başladıktan sonra geç geldiğim için
beni, amansız savaşın hizmetinden kaçmakla suçlarken,
yüce gönüllü *Achilles*'e hakaret ettiğini fark etmiyor.
Taklit etmeyi 'suç' olarak adlandırıyorsan, her ikimiz de taklit ettik;
300 eğer gecikme, 'suç' kapsamında,ysa,
ben savaşa *Achilles*'ten daha erken geldim;
beni, sevgili karım alı koydu, *Achilles*'i, sevgili anası
ve öncelik onlara verildi, gerisi size.
Hiç korkmam artık kendimi savunamazsam,
bu kadar büyük bir adamla ortak suçlamaya karşı:
Buna rağmen o,
305 *Ulixes*'in dehasıyla bulundu ama *Ulixes*, *Aiax*'ın dehasıyla değil!
Onun bana karşı densiz dilinden sövgüler yağdırmasına
şaşırmayalım, size de edepsizliğine yakışan sövgüler
savurdu. Yoksa *Palamedes*'i, gerçek dışı bir suçla alçakça
suçlamış olmak bana ve bu yüzden
onu mahkûm etmiş olmak size yakışır mı?

31 Dizede Thetis'in, oğlu Achilles için ateş tanrısı Vulcanus'a yaptırdığı tanrısal silahlar vurgulanıyor.

- 310 Ama ne *Nauplius*'un oğlu, o kadar büyük ve o kadar aşikâr olan
bir suçu savunabildi ne siz, ona karşı sadece suçlama
işittiniz: Gördünüz, suç da bedeliyle göz önündeydi.
Ne *Poeas*'ın oğlu, *Vulcanus*'un adası *Lemnos*'ta kaldığı için
suçlu olmayı hak ettim (Yaptığınız şeyi savunun!)
- 315 Çünkü görüş birliğiyle karar verdiniz!)
ne tavsiye ettiğimi inkâr edeceğim,
kendisini savaşın ve yolun eziyetinden uzak tutmasını
ve dinlenerek, amansız acılarını dindirmeye çalışmasını.
Razı oldu, yaşadı da. Bu, sadece iyi değil, aynı zamanda
yerinde bir karardı, güvenilir bir karar
olduğuna yeterli kanıt olduğu için:
- 320 Troya'nın yıkılması için biliciler, onu talep ettiklerine göre,
beni görevlendirmeyin! Daha iyi olur *Telamon*'un oğlunun
gitmesi ve
hem illetle hem öfkeden çıldıran adamı, belagâtıyla
sakinleştirmesi ya da başka bir yöntemle oradan kurnazca
götürmesi.
Simois gerisingeriye akmadan, *Ida* yapraksız
- 325 kalmadan, Yunanistan, Troya'ya yardım vaat etmeden önce,
sizin davanız için aklım işlemez olursa,
ahmak *Aiax*'ın kıvrak zekâsı, Yunanlara yarar sağlasın!
Yoldaşlarına, kralına ve bana saldırabilirsin
ey dik kafalı *Philoctetes*; ilenebilirsin, başıma
- 330 daima lanet okuyabilirsin ve arzu edebilirsin, sen acı çekerken,
olur ya eline düşmemi ve kanımı içip tüketmeyi,
nasıl diş bilediysen bana, işte öyle diş bilesem de sana
yine de görev bileceğim ve seni,
yanımda geri götürmek için uğraşacağım.
Senin oklarını ele geçireceğim (desteklesin Talih!),
- 335 tıpkı Troyalı biliciyi³² yakalayıp ele geçirdiğim gibi,
tıpkı tanrıların iradesini ve Troya'nın yazgısını ifşa ettiğim gibi,
tıpkı *Phrygialı Minerva*'nın gizli yontusunu kapıp götürdüğüm
gibi
düşmanların ortasından. Kendisini benimle mi kıyashıyor *Aiax*?
Evet, Yazgı tanrıçaları engelliyordu
Troya'nın o yontu olmadan ele geçirilmesini:

32 Troyalı bilici Helenus vurgulanıyor.

- 340 Hani nerede cesur *Aiax*? Nerede güçlü bir adamın
büyük sözleri? Neden orada korktun? Neden *Ulixes* göze aldı,
nöbetçiler boyunca gitmeyi, kendisini de geceye emanet etmeyi?
Acımasız kılıçlar boyunca
sadece Troyalıların kent duvarlarından değil,
aynı zamanda en yüksek hisarlarından
içeri girmeyi, kendi tapınağından
- 345 tanrıçayı kapmayı ve kapıldığını düşmandan götürmeyi?
Bunları yapmasaydım, *Telamon*'dan cana gelen, beyhude yere
taşırdı sol eliyle yedi katlı boğa derisinden yapılmış kalkanını.
O gece, tarafımdan Troya'ya karşı zafer kazanıldı,
o zaman dize getirdim Troya'yı, yenilebilmesini sağladığım için.
- 350 Vazgeç, bakışınla ve homurtunla *Tydeus*'ün oğlu
Diomedes'imi göstermekten: Övgü payı vardır o olayda.
Sen, müttefik donanma için kalkanını tutarken,
yalnız değildin: Sana yoldaş topluluğu eşlik etti, ben tek başıyaydım.
Kavga düşkünü bir adamın, bilge bir adamdan daha değersiz
olduğunu
- 355 ve kontrol edilemeyen sağ ele ödül verilmediğini bilmeyen bir adam
olsaydı, bizzat *Diomedes* de bu silahları
talep ederdi; haddini bilen *Aiax*³³
talep ederdi, cesur *Eurypylus* da ünlü *Andraemon*'ün oğlu³⁴ da;
daha az ölçüde olmayan *Idomeneus* ve aynı memlekette doğan
Meriones de. Talep ederdi *Atreus*'ün büyük oğlunun biraderi³⁵ de.
- 360 Elbette bu güçlü ve cesur adamlar (savaşta senden aşağı değiller),
benim bilgeliğime boyun eğdiler. Senin sağ elin, savaş için
işe yarar, aklıdır idareme muhtaç olan;
senin kıvrak zekâdan yoksun gücün var,
benim sonuca karşı tedbirim;
sen savaşabilirsin ama *Atreus*'ün oğlu savaş zamanını,
365 benimle birlikte seçti. Sen sadece bedeninle işe yararsın,
ben aklımla; gemiyi yönetenin hizmeti ne kadar üstünse
kürekçinin hizmetinden, bir komutan
ne kadar daha büyükse bir askerden,

33 Oileus'un oğlu olan diğer *Aiax* oldukça edepli, ölçülü ve haddini bilen bir adamdı.

Bu bakımdan *Telamon*'ün oğlu *Aiax*'tan karakter açısından çok farklıydı.

34 Thoas.

35 Menelaus.

- o kadar üstünüm senden. Bedenimde bir elden daha iyi
bir akıl var, bütün güç onun içindedir.
- 370 Ama siz, ey soylular, ödülleri gözcünüze verin
ve kaygı içinde geçirdiğim onca yılın sıkıntısı uğruna,
hizmetlerime karşılık verilmesi gereken bu onuru bahşedin!
Artık sıkıntının sonuna geldik,
yolumuzu tıkayan yazgıyı bertaraf ettim:
Ele geçirilebilir kılıp heybetli Troya'yı ele geçirdim.
- 375 Şimdi ortak beklentimiz için,
Troyalıların kent duvarlarının düşmesi için
ve kısa süre önce düşmandan aldığım tanrılar için yalvarıyorum,
akla uygun şekilde yapılması gereken bir şey kaldıysa geriye,
hâlâ cesur ve korkusuzca hedef alınması gereken bir şey varsa,
Troya'nın yazgısı için bir şey kaldığını düşünüyorsanız, bunlar için
- 380 beni hatırlayın ya da silahları bana vermezseniz,
buna verin!" Ve *Minerva*'nın ölümcül yontusunu gösterdi.
Soylular topluluğu etkilenmişti ve belâgatin ne yapabildiği
gerçekten ortadaydı: Dilbaz adam,
cesur kahramanın silahlarını aldı.
Tek başına *Hector*'a, kılıca, ateşe ve *Iupiter*'e
- 385 o kadar sık katlanan adam, bir tek öfkesine katlanamadı:
Acı, yenilmeyen adamı yendi. Kaptı kılıcını
ve "En azından bu benim" dedi,
"yoksa bunu da mı kendisi için isteyecek
Ulixes? Kullanmalıyım bunu kendime karşı,
sık sık *Phrygialıların* kaniyle
ıslanan, şimdi efendisinin katliyle ıslanacak,
- 390 *Aiax*'ın dışında hiç kimsenin *Aiax*'ı yenememesi için!"
dedi ve sonunda o zaman yaraya katlanan göğsüne,
kılıç için açtığı yerden, ölümcül kılıcını sapladı.
Elleri, sapladığı kılıcı çekip çıkaramadı,
kanın kendisi dışarı itti. Kanla kızaran toprak,
- 395 yeşil çimende mor bir çiçek hasıl etti,
daha önce *Spartalıların*³⁶ kanından cana gelmiş olan;

36 *Spartalı Hyacinthus*'un bedeninden toprağa damlayan kanla meydana gelen sümbül (ya da mor renkli süsen çiçeği) vurgulanıyor. *Aiax*'ın adının ilk iki harfiyle (*Yun. ΑΙΑΣ*) *Apollo*'nun feryat nidası (*AI*) aynı şekilde telaffuz edildiği için çiçeğin üstündeki *diphthongun* hem ad hem feryat olarak okunduğu vurgulanıyor.

- hem oğlan için hem kahraman adam için ortak bir harf işlenmiştir yaprakların ortasına; biri ad, diğeri feryat olan. Muzaffer *Ulixes*, *Hypsipyle*'nin ve ünlü *Thoas*'ın yurduna,
- 400 bir zamanlar kocaların katliyle adı kötüye çıkan topraklara³⁷ doğru yelken açtı, geri getirmek için *Tirynslünün* silahları olan okları: Bunları, sahibiyle birlikte Yunanlara götürdükten sonra uzun süren savaş, sonunda dize getirildi.³⁸
- Troya ile birlikte *Priamus* da düştü. *Priamus*'un
- 405 bahtsız karısı, her şeyden sonra insan şeklini yitirdi ve tuhaf havlamasıyla yabancı diyarları korkuttu. Uzun *Hellespontus*'un daraldığı yerde Troya yanıyordu, ateş hâlâ sönmemişti, *Iupiter*'in sunağı, yaşlı *Priamus*'un asil kanını
- 410 emiyordu, saçlarından çekilen *Apollo*'nun baş rahibesi,³⁹ yararı olmayacak ellerini *etere* uzatıyordu. Yapabildikleri sürece, memleket tanrılarının yontularını kucaklayan ve ateşe verilen tapınakları tutan Troyalı anaları, muzaffer Yunanlar, kıskandıran ganimetler olarak sürüklerler.
- 415 Atılır *Astyanax*⁴⁰ o kuleden, kendi uğruna savaşan ve atasından kalan krallığı savunan babasını, anası tarafından gösterildiğinde, sık sık izlediği yerden. Ve artık kuzey rüzgârı, yola çıkmayı tavsiye eder; uygun esintiyle hareketlenen yelkenler, ses verir; denizci, rüzgârları kullanmayı buyurur.
- 420 “Elveda Troya, kapıp götürülüyoruz” diye feryat eder ve toprağı öperler

37 Lemnos'ta Thoas'ın krallığı zamanında, tanrıça Venus'a hürmet etmeyen Lemnoslu kadınlar onun hışmına uğradılar. Tanrıça, bu densiz kadınlara korkunç bir koku saldı. Bu nedenle kocaları onlardan iğrenip uzaklaştı ve Trakyalı kızlarla eşlerini aldattılar. Bunun üzerine kadınlar bir araya gelip kocalarını öldürdüler. Bu kıyımın kızı Hypsipyle sayesinde bir tek Thoas kurtuldu.

38 Ulixes'in tavsiyesiyle Yunan donanması tarafından Lemnos Adası'nda bırakılan Philoctetes ve Troya'nın düşmesi için gerekli olan Hercules'in okları vurgulanıyor. Ulixes, Lemnos Adası'na gidip dil döktükten sonra Philoctetes'i ve okları Yunanlara getirir.

39 Priamus'un kızı, bilici Cassandra.

40 Hector'la Andromache'nin oğlu Astyanax, Troya Savaşı sırasında henüz bir bebektir. Yunanlar savaşı kazandıktan sonra Astyanax, Ulixes tarafından Troya surlarından aşağıya atıldı.

- Troyalı kadınlar ve memleketin,
 duman tüten çatılarını geride bırakırlar.
 Gemiye en son biner (biçare görünüşüyle)
Hecuba, oğullarının mezarlarının ortasında bulunan,
 onların toprak yığınlarını sıkıca tutarken ve kemiklerini öperken,
 425 *Dulichium*lunun elleriyle sürüklendi,
 buna rağmen biricik *Hector*'unun
 küllerini boşalttı ve boşalttıklarını yanı başında, bağrında taşıdı.
Hector'un mezarında başından ak saçını,
 ölüye sunulan âciz sunular olarak saçını ve gözyaşlarını bıraktı.
 Troya'nın olduğu yerde, *Phrygia*'nın karşısında bir ülke vardır,
 430 *Bistoniah*⁴¹ adamlar tarafından mesken tutulan.
 Orada varsıl bir sarayı
 vardı *Polymestor*'un,⁴² seni büyütmesi için babanın gizlice
 emanet ettiği, ey *Polydorus*, ve *Phrygia* silahlarından uzak tuttuğu.
 Akıllıca bir düşünceydi, açgözlü ruhunun kıskırtması,
 suçuna karşılık ödül olarak, büyük servete göz dikmeseydi.
 435 *Phrygia*lıların bahtı kapandığında, Trakyalıların günahkâr kralı
 kılıcını aldı ve evlatlığının gırtlığına soktu.
 Sanki cesetle birlikte suç da ortadan kaldırılabilmiş gibi,
 cansız bedeni, kayalık uçurumdan aşağıdaki sulara fırlattı.
 Trakya kıyısında *Atreus*'un oğlu,
 donanmasını palamarla bağlamıştı,

41 Trakya'da bir halk.

42 Trakya Kralı *Polymestor*, *Priamus*'un kızı *Ilione*'yle evliydi. *Priamus*, oğlu *Polydorus* çok küçük olduğu için onu damadına emanet etmiş; savaş Troyalıların aleyhine dönecek olursa, oğlunun saygınlığını koruyabilmesi için gerektiğinde *Polymestor*'a verilmek üzere ona zengin bir hazine teslim etmişti. *Polymestor*, hazineyi alır almaz açgözlülüğünden *Polydorus*'u hemen öldürdü ve cesedini denize attı. Deniz, cesedi Trakya kıyılarına sürükledi. Tam o sırada *Hecuba*, *Achilles*'in mezarı üstünde kurban edilen *Polyxena*'nın defin işlemlerini yapıyordu. Oğlunun cesedini gördüğünde onu gömmek için *Agamemnon*'dan izin aldı. Hizmetçilerinden birini, görüşme talep ettiğini ve Yunanlar tarafından ele geçirilmemiş bir hazinenin yerini kendisine bildireceğini söyleyerek, *Polymestor*'a gönderdi. *Polymestor* iki çocuğuyla birlikte hemen *Hecuba*'nın gizlice görüşmek istediği yere geldi. Oraya varır varmaz, Troyalı esir kadınlar, onun gözleri önünde iki çocuğunu öldürdüler. Ardından *Hecuba*, *Polymestor*'un gözlerini çıkardı. Bu suçundan dolayı Trakyalılar onu taşıyarak öldürmeye karar verdiler ama atılan taş yığınının havlama sesleri geldi. Sonrasında *Hecuba*'nın siyah renkli, gözleri alev alev yanan bir köpeğe dönüşmüş olduğunu gördüler.

- 440 deniz sakin, rüzgâr oldukça dostane oluncaya kadar.
Aniden orada, hayattayken olduğu gibi bütün heybetiyle,
genişçe yarılan topraktan çıktı *Achilles*:⁴³ Aynı o
zamanki tehditkâr ifadesini taşıyordu,
hani amansız kılıcıyla vahşice *Agamemnon*'a saldırdığı.⁴⁴
- 445 “Beni unutup gidiyor musunuz ey *Achalar*?” dedi.
“Gömlüdü mü benimle birlikte yiğitliğimin hürmeti?
Yapmayın, mezarımın onursuz kalmaması için
yatıştırsın *Achilles*'in göçüp gitmiş ruhunu,
kurban edilen *Polyxena*!”
demişti ve yoldaşları, boyun eğdikten sonra amansız ruha,
450 artık tek başına büyüttüğü anasının bağrından koparılan,
bir kadından daha cesur ama bahtsız bakire,
götürüldü toprak yığınına ve uğursuz mezara kurban edildi.
Polyxena, kendisini kaybetmeden,
acımasız sunaklara götürüldükten
ve kendisi için vahşi bir kurban töreni
hazırladığını anladıktan sonra

43 Geç döneme ait bir söylence konuyla ilgili şöyle anlatır: Priamus, oğlu Hector'un cesedini almak için Achilles'in çadırına gittiğinde, Achilles, kralın kızı Polyxena'yı görür ve ona âşık olur. Hatta genç adam, Priamus, evlenmek için kızını kendisine verirse, Yunanlara ihanet edip onun safına geçeceğini söyler. Priamus, bu teklifi kabul eder ve anlaşmayı imzalamak için Apollo Tapınağı'nda sözleşilir. Achilles, usul gereği silahsız olarak tapınağa gider ve o sırada Apollo heykelinin arkasına saklanmış olan Paris onu öldürür. Yunanlar, Troya Savaşı'nı kazandıktan ve kenti yağmaladıktan sonra, Troyalı kadınları esir alıp gemiye bindirir ve ülkelerine doğru yola çıkarlar. Denizde seyir halindeyken Trakya kıyılarına varırlar. Burada Achilles, onlara görünür ve ruhunun huzur bulması için Polyxena'nın kendi mezarı üstünde kurban edilmesini istediğini söyleyip ortadan kaybolur. Yunanlar Achilles'in isteğini kabul ederler ve genç kızı kurban ederler.

44 Dizede vurgulanan olay şöyle gelişmiştir: Troya kenti, Yunanlar tarafından kuşatılmış ve dokuz yıl geçmişti. Onuncu yılda Agamemnon, Achilles'le birlikte yakın kentlere birçok korsan seferleri yaptı; getirilen savaş ganimetlerinden Achilles, Briseis'i, Agamemnon da Apollo'nun rahibi Chryses'in kızı Chryseis'i aldı. Rahip, fidye vermeyi önererek kızını geri istedi ama Agamemnon bunu kabul etmedi. Bu yüzden onu cezalandırmak için Apollo, Yunan ordusunu kırıp geçiren bir veba salgını gönderdi. Homeros'un *Ilias* destanı bu olayla başlamaktadır. Askeri meclis, Agamemnon'u Chryseis'i geri vermesi için zorladı ama kral, bunun karşılığında Achilles'ten cariyesi Briseis'i istedi. Elbette bu durum Achilles'i çok öfkeliendirdi ve Yunan kahraman, hiddetle Agamemnon'un üzerine yürüdü. Böyle bir onursuzluğu kabul etmeyerek çadırına çekildi. Bunun üzerine Agamemnon vazgeçmedi ve iki haberci göndererek Briseis'i resmen istedi. Achilles genç kızı vermekten başka çıkar yol bulamadı ama bir daha Yunanların yanında savaşa katılmayacağına dair yemin etti.

- 455 *Neoptolemus*'un⁴⁵ dikildiğini, kılıcını tuttuğunu
ve gözlerini yüzüne diktiğini gördüğünde,
“Zevk al soylu kanımdan” dedi,
“hiç gecikme, gırtlığımı ya da yüreğime sok
silahını!” Hem gırtlığını hem yüreğini açtı.
- 460 “Kuşkusuz ben *Polyxena*, hiç kimseye köle olmaya katlanamam,
böylesi bir kurban töreniyle hiçbir tanrıyı yatıştırmayacaksınız,
keşke ölümümü anam bilmeseydi!
Anam yüreğimi dağlar ve ölüme karşı duyduğum sevinci azaltır:
Ölümüne değil, aslında yaşamına ağlaması gerekse bile.
- 465 Siz sadece, *Styx* ruhlarına bir köle olarak gitmemem için
uzak durun, eğer hakkım olan şeyi istiyorsam, geri çekin erkek
ellerinizi bir bakireye dokunmaktan!
Onun için daha makbul olacak
özgür kanım, ölümümle yatıştırmaya hazırlandığınız
o her kimse. Yine de ağzımın son dilekleri
- 470 sizi etkilerse, bir esire değil, kral *Priamus*'un kızı
sizden istiyor, cesedimi satın alınmaksızın anama
geri verin! Altınla değil, gözyaşlarıyla elem içinde mezar
hakkımı satın alsın! O zamanlar gücü varken,
altınla da satın almıştı⁴⁶”
demişti ama ahali, onun tuttuğu gözyaşlarını
tutamadı. Rahip bile ağlayarak ve istemeden
sapladığı kılıçla, sunduğu göğsünü yardı.
Polyxena, dizlerinin bağı çözüldükten sonra toprağın üstüne düşüp
ölümünün son anına kadar vakur ifadesini korudu,
o zaman da tek endişesiydi, gizlemesi gereken yerlerini örtmek
- 480 düştüğü sırada ve el değmemiş iffetinin şerefini korumak.
Troyalı kadınlar çekip alırlar cesedi,
hem yeniden hesaplarlar *Priamus*'un
kara yazgılı evlatlarını hem bir evin kanından ne verdiğini.
Ey bakire, sana da ağıt yakarlar, sana da, ey az önce ‘soylu hanım’,
‘soylu ana’ olarak adlandırılan kadın, çiçek açan *Asia*'nın sureti,

45 Pyrrhus (Kızıl) lakabıyla tanınan Neoptolemus, Achilles'in oğluydu.

46 Priamus'un, ağırlıgınca altın karşılığında oğlu Hector'un cesedini Achilles'ten almış olduğu vurgulanıyor.

- 485 şimdi de uğursuz çapulun sermayesi; muzaffer *Ulixes*'in kendisine ait olmanı istemediği, eğer *Hector*'u doğurmasaydın: Ah, *Hector* anası için zar zor bir efendi buldu!⁴⁷ *Hecuba*, bu kadar cesur bir ruhtan yoksun bedene sarılıp sık sık yurduna, oğullarına ve kocasına akıttığı
- 490 gözyaşlarını, bu kızı için de akıttı, yarasına gözyaşları döktü, ağzına öpücükler kondurdu ve alışkın olan bağrını dövdü, pıhtılaşmış kanda ak saçını süpürge edip gerçekten çok şey söyledi ama bağrını parçalarken, şunları da: "Oy yavrum, senin acın son acıdır anan için (çünkü kim kaldı geriye?),
- 495 oy yavrum, cansız yatıyorsun; görüyorum yaranı, benim yaram olan. Ah, yitirmeseydim evlatlarımdan birini, kanı dökülmeden, bak senin de yaran var; ama düşünüyordum bir kadın olduğun için senin kılıçtan uzak, güvende olduğunu.
- Öldün, bir kadın olmana rağmen kılıçla, onca biraderini yok eden aynı adam, seni de yok etti,
- 500 Troya'nın yıkımı ve beni evlatlarımdan mahrum eden *Achilles*! Ama *Paris*'in ve *Apollo*'nun oklarıyla öldükten sonra 'Şimdi kesinlikle' dedim ben, 'korkmaya gerek yok *Achilles*'ten.' Ama şimdi bile korkmam gerekirmiş; gömülenin külü, bu soya karşı öfkeden kudurdu,
- mezarında da düşman olduğunu anladık.
- 505 *Aeacus*'un torunu için doğurgandım! Yüce Troya serilmiş yatıyor, acı veren akıbetle halk katliamı sona erdi, eğer gerçekten sona erdiyse; benim için sadece Troya kaldı ve acım, onun seyri içinde. Kısa süre önce yeryüzünde en büyük, onca damadımla, oğlumla, gelinimle ve kocamla güçlü olan ben,
- 510 şimdi evlatlarının mezarlarından koparılan biçare, sürgün, *Penelope*'nin hediyesi olarak sürükleniyorum.
- Beni, verdiği yünleri eğirirken, *Ithaca*'nın evli kadınlarına gösterip 'İşte bu, *Hector*'un o ünlü anası, işte bu, *Priamus*'un karısı!' diyecek.
- Şimdi sen, yitirdiğim onca evlattan sonra tek başına ananın

47 Ovidius bu dizide Hecuba gibi bir kraliçenin savaşın sonunda ne kadar acı bir duruma düştüğünü vurgulamak için böyle söylüyor, yani o yüce *Hector*'un annesi Hecuba, hiç kimse kalmadı da karakter bakımından o kadar aşağı biri olan *Ulixes*'in kölesi oldu.

- 515 feryatlarını teskin eden, düşman bir mezarı yatıştırdın.
 Düşmana sunu olarak doğurdum. Niçin amansız acılara direneyim?
 Neden oyalanıyorum? Niçin beni alıkoyuyorsun, yıllanan yaşlılık?
 Neden, ey zalim tanrılar, yeni cenazeler görmeyeceksem,
 uzun ömürlü şu yaşlı kadını bekletiyorsunuz? Kim düşünürdü,
- 520 Troya yıkıldıktan sonra *Priamus*'un
 bahtiyar olarak adlandırılabilceğini?
 Bahtiyar o, kendi ölümüyle; senin öldürüldüğünü görmedi
 canım kızım, hayatıyla birlikte krallığını da geride bıraktı.
 Ama (sanırım) soylu bir bakire olarak, cenaze töreniyle
 şereflendirileceksin ve naaşın, atalarının anıtına gömülecek!
- 525 Ailemizin yazgısı bu değil: Sana, hediye olarak ananın
 gözyaşları ulaşacak ve yabancı bir kumsalın yudumları.
 Her şeyi yitirdik; kısa bir süre daha yaşamaya
 katlanmam için anasının gözbebeği bir yavrum kaldı geride
 şimdi yalnız, bir zamanlar oğullarımın en küçüğü
- 530 olan *Polydorus*, Trakyalı kral için bu kıylılara gönderilen.
 Bu arada neden oyalanıyorum amansız yarayı ve yüzüne
 saçılan azgın kanı, sularla yıkamak için?"
 dedi ve ağır aksak adımlarla kıyıya doğru ilerledi,
 ağaran saçlarını koparak.
- "Verin, ey Troyalı kadınlar, kül çömleğini"
- 535 demişti bahtsız kadın, denizden akışkan suları çekmek için.
 Gördü kıyıya vuran *Polydorus*'un bedenini,
 Trakya mızraklarıyla açılan kocaman yaraları,
 haykırdılar Troyalı kadınlar; *Hecuba*'nın acıdan dili tutuldu
 ve aynı zamanda acı, sesini ve zuhur eden gözyaşlarını
- 540 içine çekti, sert bir kayaya son derece benzer bir şekilde
 kaskatı kesildi, o an gözlerini düşman toprağa dikti,
 ara sıra hiddetli bakışlarını *etere* kaldırdı,
 kâh boylu boyunca yatan oğlunun yüzüne kâh yaralarına baktı,
 özellikle yaralarına: Öfkeyle silahlandı ve donandı.
- 545 Öfkeyle tutuşur tutuşmaz, tıpkı bir kraliçe gibi durup
 öç almaya karar verdi ve tümüyle aklına koydu, keseceği cezayı:
 Hani, süt emen yavrusundan mahrum edilen dişi bir aslan, çıldırır
 ve ayak izlerini bulup, görmediği düşmanını takip eder ya
 işte öyle, *Hecuba*, acısıyla öfkesini harmanladıktan sonra

- 550 yaşını unutup cesaretini unutmadan,
gitti korkunç cinayetin faili olan *Polymestor*'a
ve görüşme talep etti; çünkü ona göstermek
istediğini söyledi saklı kalan altını, oğluna vermesi için.
İnandı *Odrysalı*⁴⁸ kral ve ganimete karşı alışıktı olduğu tutkuyla,
555 gözden uzak yere geldi. Kurnaz adam, tatlı diliyle
“Oyalandı *Hecuba*” dedi, “oğlun için ver hediyeni!
Onun olacak şimdi verdiğin ve daha önce verdiğin her şey,
tanrılar adına yemin ederim.” *Hecuba* vahşice baktı,
o konuşurken
ve yalan yere yemin ederken; kabaran öfkeyle köpürdü.
560 Ve öylece, esir anaların topluluğunca ele geçirilen adamın
üstüne saldırdı, parmaklarını hain gözlerine soktu,
gözleriyle göz çukurlarını tarumar etti
(öfkesi, onu güçlü kılmaktaydı),
ellerini daldırdı ve suçlunun kanıyla kirlenen göz
yuvalarını çıkardı, geriye göz diye bir şey kalmadığı için.
565 Trakya halkı, tiranlarının felaketiyle kudurup
Troyalı kadına mızraklar ve taşlar atarak saldırmaya
başladı ama o, fırlatılan bir taşı, boğuk homurtular
ve ısırıklarla takip etti ve sözcüklere hazır ağızla
konuşmaya çalışırken, havladı. O yer baki kaldı ve bu olaydan
570 ad aldı.⁴⁹ Uzun süre kadim felaketleri hatırlayan *Hecuba*,
o zaman da *Sithonialıların*⁵⁰ arazilerinde kederle uludu.
Onun kara yazgısı, Troyalıları ve düşmanları olan
Yunanları,
onun kara yazgısı, bütün tanrıları da sarsmıştı,
öyle ki hepsi, *Iupiter*'in hem karısı hem bacası bile,
575 *Hecuba*'nın böyle bir yazgıyı hak etmediğini kabul etti.
Aurora'nın zamanı yoktu, aynı silahları desteklediği halde hem
Troya'nın hem *Hecuba*'nın felaketi ve akıbetiyle sarsılmaya.
Yanı başındaki dert, yitirdiği *Memnon*'a karşı duyduğu içsel acı,
tanrıçaya eziyet eder, *Phrygia* ovalarında sarı anasının,

48 Trakyalı.

49 “Köpeğin Mezarı” ya da “Köpeğin Abidesi” anlamına gelen Yunanca Κυνός Σήμα (*Kynos Sema*).

50 Trakyalı bir halk.

- 580 *Achilles*'in mızrağıyla ölürken gördüğü.⁵¹
 Gördü ve sabah zamanının kızardığı o renk
 soldu, *eter* de bulutların içinde saklandı.
 Anası, cenaze ateşlerinin içine yerleştirilen uzuvlarına
 bakmaya dayanamadı ama saçlarını çözüp
 585 olduğu gibi yüce *Iupiter*'in dizlerine kapanmayı
 ve gözyaşlarına şu sözleri eklemeyi küçümsemedi:
 “Altın *eter*in tuttuğu bütün tanrıçalardan daha alt mevkide
 (çünkü bütün Dünya’da en az benim tapınağım var)
 olduğum halde, bir tanrıça olarak geldim; tapınaklar,
 590 kurban günleri ve ateşlerle ısınacak
 kurban sunakları vermen için değil.
 Yine de bir kadın olarak, seni ne kadar koruduğumu düşünsen,
 –yeni günün ışığıyla gecenin sınırlarını koruduğum zaman–
 bana ödül verilmesi gerektiğini düşünürdün
 ama derdim o değil, ne de
 şimdi *Aurora*’nın şu mevkisi, hak ettiği onurları talep etmek için.
 595 *Memnon*’umdan mahrum geldim yanına,
 beyhude yere amcası⁵² için
 güçlü silahlar taşıyan ve gençlik yıllarında
 cesur *Achilles* tarafından öldürülen (siz böyle istediniz!).
 Yalvarırım ver ona, ölümüne teselli olarak bir onur,
 ey tanrıların en yüce hükümdarı ve bir ananın acısını dindir!”
 600 *Iupiter* işmar etmişti, *Memnon*’un dik odun yığını,
 yüksek ateşle çöktüğünde ve kara duman, döne döne
 günü boyadığında (tıpkı bir *naias*, nehirden
 soluğuyla sisler çıkardığında,⁵³
 gün ışığının sis altında boyandığı gibi),
 siyah küller uçuşur ve yekvücut olarak toplanıp

51 Tithonus’la *Aurora*’nın (Şafak) oğlu *Memnon*, Troya Savaşı’na katıldı ve *Achilles* tarafından öldürüldü ama annesi *Aurora*, oğluna onursal bir cenaze töreni bahsetmesi için *Iupiter*’e yalvardı. Tanrıçanın isteğini kabul eden *Iupiter*, *Memnon*’un küllerinden *Memnonides* olarak adlandırılan savaşçı bir kuş sürüsü yarattı. Bu kuşlar, her yıl görünür ve dini bir tören olarak aralarında yaptıkları savaşla Troya Savaşı’nı sahnelerler.

52 Tithonus’un erkek kardeşi *Priamus*, *Memnon*’un amcasıdır.

53 Eskiler, nehirden çıkan dumanların ya da buharların *naias*lar tarafından çıkarıldığına inanırlardı.

- 605 sıkılaşıp ve şekil alır, hem sıcaklığını
hem yaşamını ateşten alır (hafifliği kanatlar sağlar)
ve ilk önce kuşa benzer, az sonra gerçekten bir kuşun
kanatlarıyla ses verir; aynı zamanda ses verir
sayısız bacısı da aynı doğum soyundan olan.
- 610 Üç kez, odun yığınının etrafını dolaşırlar ve üç kez,
havaya karışır birlikte çıkardıkları ses,
dördüncü uçuşta ordugâhı ayırırlar;
o zaman iki vahşi halk, karşı karşıya gelip
savaşıp, gagaları ve kıvrık pençeleriyle öfkelerini
talim eder, hem kanatlarını hem karşılıklı göğüslerini yorar;
- 615 ölüye sunu olarak, gömülen küle düşer aynı soydan gelen
bedenleri ve o cesur adamdan cana geldiklerini hatırlar.
Apansız hasıl olan kuşlara ad verir atası: Ondan dolayı
Memnonides olarak adlandırılan kuşlar, Güneş, on iki takımyıldızı
tamamladığında, atasal âdetle ölmek için yeniden savaşırlar.
- 620 Bu yüzden *Dymas*'ın kızının havlaması,
başkalarına elem verici göründü:
Aurora, kendi acılarıyla meşguldü, şimdi de kutsal
gözyaşlarını akıtır ve bütün Dünya'yı çiyile ıslatır.
Yine de kent duvarlarıyla birlikte Troya'nın umudunun da yok
olmasına
izin vermez Yazgı tanrıçaları:
Kutsal yontuları ve başka bir kutsalı –babasını–,
- 625 omuzlarında taşır muhterem bir yük olarak,
Cytheralı tanrıçanın kahramanı,⁵⁴
O dindar adam, o kadar büyük servetten o ganimeti
ve *Ascanius*'unu seçer, deniz boyunca kaçak donanmasıyla
taşınır *Antandros*'tan, hem Trakyalıların melun meskenlerini
hem *Polydorus*'un kanyla ıslanan toprağı
- 630 geride bırakır, elverişli rüzgârlarla ve uygun gelgitle
Apollo'nun kentine⁵⁵ girer yoldaşlarının eşliğinde.
Kral olarak insanlarla ve başrahip olarak
Apollo'yla usule uygun şekilde

54 Venus, Cythera Adası'nda doğduğu için Cytheralı sıfatıyla nitelenir, dizede Anchises'le tanrıça Venus'un oğlu Aeneas vurgulanıyor.

55 Aeneas, yoldaşlarıyla birlikte Delos Adası'na gelir ve Apollo'nun rahibi Anius tarafından tanrı için kurban töreni yapılır.

- ilgilenen *Anius*, hem tapınağına hem evine kabul eder onu.
 Kenti gösterir, kutsanan tapınakları ve iki
 635 bodur ağacı, bir zamanlar doğururken *Latona*'nın tuttuğu.
 Alevlere tütsü verildikten, tütsülere şarap döküldükten
 ve öldürülen boğaların, âdet olarak bağırsakları yakıldıktan sonra
 kraliyet sarayına giderler. Yüksek yataklara yerleşip
 akışkan şarapla birlikte *Ceres*'in hediyelerinin tadını çıkarırlar.
 640 O zaman dindar *Anchises*: “Ey *Apollo*'nun seçilmiş rahibi” dedi,
 “yanılıyor muyum, bu kent duvarlarını
 ilk kez gördüğümde, bir oğlun
 ve hatırladığım kadarıyla dört kızın vardı, değil mi?”
Anius, ona kar beyaz kurdelelerle çevrelenmiş şakaklarını
 sallayıp hüznle şöyle dedi: “Yanılmıyorsun ey yüce
 645 kahraman, beş çocuğun babası olarak görmüştün beni,
 (olayların o kadar büyük tutarsızlığı, insanları allak bullak eder)
 şimdi hemen hemen çocuksuz olarak gördüğün. Çünkü olmayan
 bir oğulun, bana ne faydası var,
 kendi adından *Andros*⁵⁶ olarak adlandırılan
 bir diyarın sahip olduğu, babasının yerine
 hem o yerin hem krallığın efendisi olan?
 650 *Deloslu* tanrı, buna kuş bilicilik yeteneği bahşetmişti, *Liber* başka
 lütuflar vermişti kız evlatlarıma, dileğin ve inancın
 ötesinde. Çünkü kızlarımın dokunuşuyla her şey
 buğdaya, sıvı şaraba ve *Minerva*'nın zeytinine
 dönüşüyordu, onlardan yararlanmak akıl kârıydı.
 655 Bu şeyi öğrendiğinde Troya'nın yıkıcısı *Atreus*'un oğlu⁵⁷
 (bizim de başka bir yönden fırtınanızı hissetmediğimizi
 düşünmeyessin!), silahlarının gücünden yararlanıp
 babalarının bağrından kopardı kızlarımı istemedikleri halde,
 semavi hediyeleriyle beslemelerini buyurdu *Argos* donanmasını.
 660 Her biri kaçabildiği yere kaçtı: İki kızım *Euboea*'ya,
 aynı sayıda kızım, biraderlerinin adası olan *Andros*'a gitti.
 Asker gelir ve savaşla tehdit eder, eğer teslim edilmezlerse.

56 Cyclad Adaları'ndan biri olan *Andros*'a adını veren, rahip *Anius*'un oğlu. Babasının yerine kral olarak adayı yöneten *Andros*, savaşmaktan korkup *Agamemnon*'a iki kız kardeşini teslim etmişti.

57 *Agamemnon*.

- Korkuya yenik düşen kardeş bağlılığı, ortak yürekleri ceza için teslim etti (belki korkak biraderi affedebilirsin,
- 665 burada *Aeneas* yoktu, *Andros*'u savunmak için
Hector yoktu; bunlar sayesinde on yıl boyunca dayandınız).
 Artık hazırlanıyordu zincirler, esir düşen kolları için,
 onlar hâlâ özgür olan kollarını semaya kaldırarak,
 'Bacchus Baba, yardım et' dediler ve yardım etti
- 670 lütfu bahşeden; heyhat, hayret verici bir şekilde mahvetmek
 'yardım etmek' olarak adlandırılırsa; nasıl oldu da insan şeklini
 yitirdiklerini anlayamadım şimdi de anlatamam.
 Felaketin sonucu bilinir: Kanatlar takındılar ve senin
 karının⁵⁸ kuşlarına dönüştüler, kar beyaz güvercinler olarak."
- 675 Bu türlü başka konuşmalarla ziyafeti tamamladıktan sonra
 masa bir kenara çekildi ve uyumaya gittiler.
 Şafakta kalkıp *Apollo*'nun kehanet merkezine gittiklerinde,
 tanrı, kadim anayı ve atasal kıyıları aramalarını
 buyurdu. Kral eşlik etti ve gitmek üzere olanlara hediyeler verdi:
- 680 *Anchises*'e bir kraliyet asası, torununa bir pelerin ve sadak,
Aeneas'a bir *crater*, bir zamanlar *Aonia* kıyılarından
 Trakyalı konuğu *Therses*'in ona gönderdiği;
 bunu ona *Therses* göndermişti, *Hyleli Alcon*
 yapmıştı ve üzerine uzun bir öykü naksetmişti:
- 685 Bir kent vardı, yedi kapısını da gösterebilirdin. Bunlar, kentin
 adına karşılık geliyordu⁵⁹ ve onun,
 hangi kent olduğunu anlatıyordu:
 Kentin önünde cenaze töreni,
 mezarlar, ateşler, kurulu odun yığınları,
 hem saçları dağınık hem bağrıları açık analar,
 mateme işaret eder; *nymphaların* da ağladıkları görülür
- 690 ve kuruyan pınarlarına yas tuttukları; yapraksız bir ağaç
 çıplak durur, dişi keçiler, kurumuş kayaları kemirir.
 İşte *Thebae*'in ortasında *Orion*'un kızlarını⁶⁰ betimler,

58 Rahip Anius, çocuklarının başına gelenleri Anchises'e anlattığı için dizede Anchises'in tanrıça Venus'la birlikteliği vurgulanıyor. Venus'un kutsal hayvanı beyaz güvercindir.

59 Cadmus tarafından Boeotia'da kurulan Yedi Kapılı Thebae Kenti.

60 Güçlü bir avcı olan Dev Orion'un, Menippe ve Metioche adlarındaki iki kızı, tanrıların öfkesini yatıştırmak ve Thebae kentini veba salgınından kurtarmak için

- birinin boynunu açarak cesaretle yardığını,
 diğerinin yiğit yüreğine sapladığı kılıçla,
 695 kendi halkı için öldüğünü, hem kent boyunca güzel bir
 cenaze töreniyle taşındıklarını hem o ünlü yerde yakıldıklarını,
 o zaman bakire külden, soy yok olmasın diye
 ikiz delikanlının ortaya çıktığını –Söylenti’nin *Coronae* olarak
 adlandırdığı– ve cenaze alayını, analarının külüne götürdüğünü.
 700 Buraya kadar, kadim bronzda ışık saçan figürlerle
craterin en üstü, altın kaplamalı *acanthus*⁶¹ motifiyle çentik çentikti.
 Troyalılar da kendilerine verilenlerden
 aşağı kalır hediyeler vermezler:
 Rahibe, bir buhurdanlık verirler,
 bir sunu tabağı verirler ve hem altınla
 hem mücevherlerle parlak bir taç.
 705 Oradan, Troyalıların⁶² *Teucer*’in kanından geldiğini
 hatırlayıp önce Girit’e yöneldiler, o yerin de
Iupiter’ine⁶³ uzun süre dayanamadılar ve Girit’in yüz kentini geride
 bıraktıktan sonra, *Ausonia* limanlarına varmak için can attılar;
 fırtınalı hava acımasızdı ve adamları savurdu,
Strophades’in güvenilmez
 710 limanlarına sığınanları, kanatlı *Aëlle*⁶⁴ korkuttu.
 Artık *Dulichium* limanını, *Ithaca*’yı, *Samos*’u,
Neritos Adası’nın evlerini, düzenbaz *Ulixes*’in krallığını
 geçmişlerdi: Tanrıların tartışıp da rekabet ettiği
Ambracia’yı ve hakemin suretinde dönüştürülen
 715 kayayı görürler, şimdi *Actium*’lu *Apollo* tarafından tanınan,⁶⁵

kendilerini sunu olarak tanrılara kurban etmişlerdi. Halk, onların onuruna cenaze töreni yapıp cesetlerini yaktıktan sonra kızların küllerinden *Coronae* (=Coroni) olarak adlandırılan ikiz delikanlılar ortaya çıktı.

- 61 Dikenli, yüksek boylu ve yapraklı bir bitki olan ayı pençesi, özellikle bronz işlemlerde çok kullanılan bir motifti.
 62 Ash Teuceri, “Kral Teucer’e ilişkin” anlamında Troyalılar için kullanılan bir sıfattır. Troya’nın erken dönem krallarından biri olan Teucer aslen Giritliydi.
 63 *Iupiter*’in gönderdiği veba salgını ve kentin hastalıklı havası vurgulanıyor.
 64 *Strophades*’te yaşayan ve harpyiae olarak adlandırılan çok tehlikeli, açgözlü, kadın yüzü, kanatlı kuşlardan biri.
 65 Epirus’ta hakseverliği ve bilgeliğiyle tanınan *Cragaleus* adlı yaşlı bir adam yaşardı. Bir gün bu adam, sürülerini otlatırken, *Ambracia* kentinin koruyucusu olmak isteyen *Apollo*, *Diana* ve *Hercules* onun yanına geldiler ve neden kentin hamiliğini üstlenmek istedikleri konusunda haklı gerekçelerini ortaya koydular. *Cragaleus*,

- hem meşesiyle sedalı *Dodona* diyarını
 hem *Chaonia* koylarını, *Moloslu* kralla⁶⁶ oğullarının,
 kanatlar iştirildikten sonra melun yangından kaçtıkları yer olan.
 Ardından verimli meyvelerle ekili *Phaeaciarın*⁶⁷
- 720 memleketine giderler, buradan *Epiros*'ta *Phrygialı* bilici tarafından
 yönetilen ve *Troya*'nın benzeri olan *Buthrotos*'a⁶⁸ ulaşılır;
 orada gelecek olaylardan haberdar edilerek (bütün hepsini
 güvenilir
 bir önseziyle *Priamus*'un oğlu *Helenus*'un önceden söylediği),
 Sicilya'ya girerler: Bu, üç diliyle denizin içine doğru uzanır,
- 725 bunlardan *Pachynus*, yağmur getiren güney rüzgârlarına bakar;
Lilybaeon yumuşak batı rüzgârlarına açıktır ve *Pelorus*,
 denizden mahrum edilen *Arctos*'a ve kuzey rüzgârlarına bakar.
Troyalılar buraya gelirler, hem küreklerle hem elverişli gelgitte
 donanma, gece vakti *Zancle* kumsalına varır.
- 730 *Scylla*⁶⁹ sağ yana, huzursuz *Charybdis*⁷⁰ sol yana saldırıp
 durur; şu, kaptığı karinaları yutar ve kusar,
Scylla'nın kara göbeği, vahşi köpeklerle çevrelenmiştir,
 bir genç kız yüzü taşıyan ve (ozanlar her şeyi düzmece
 olarak geride bırakmadıysa) zamanın birinde de bir genç kız olan:
- 735 Bu *Scylla*'yı birçok talip istedi, bunları geri çevirdikten sonra
 deniz *nymphalarının* biricigi, onların yanına
 giderdi ve başından savdığı delikanlıların aşklarını anlatırdı.

onları dinledikten sonra *Hercules*'in gerekçesini haklı buldu ve onun, *Ambracia* kentinin hamisi olmasına karar verdi. Hakemin kararına çok öfkelenen *Apollo*, yaşlı adama eliyle dokundu ve onu, oturduğu yerde taş çevirdi.

- 66 *Epirus*'ta yaşayan *Molossi* halkının kralı olan *Munichus*, soyguncular tarafından saldırıya uğrar ve ateşe verilen sarayında oğullarıyla mahsur kalır. *Iupiter*, onu ve ailesini kurtarmak için hepsini kuşa dönüştürür.
- 67 *Scheria* Adası'nın söylencesel halkı. *Phaeaciarın* kralı *Alcinous*'un yönettiği bu yer, meyve bahçeleriyle ünlüdür.
- 68 *Buthrotos*'ta bilici *Helenus* tarafından *Troya*'nın tıpatıp benzeri bir kent inşa edilir. *Aeneas*, yoldaşlarıyla buraya vardığında, *Helenus* gelecekte onun başına neler geleceğini söyler.
- 69 *Phorcys*'le *Crateis*'in güzelliğiyle ünlü kızı, önce bir canavara sonra kayaya çevrildi.
- 70 *İtalya* kıyısındaki *Messina* Boğazı'nda yer alan kayalığın üzerinde yaşayan canavar, *Scylla*'nın tam karşısında bulunuyordu. Günde üç kez büyük miktarda deniz suyu yutarak denizin üzerinde yüzen her şeyi gövdesine indiriyor, civarda bulunan gemileri yutuyor ve sonra yuttuğu suyu geri çıkarıyordu. *Ulixes*'in gemisi, *Charybdis*'in akıntısına kapılınca yoldaşlarının tümü öldü. Sadece *Ulixes*, bu canavarın elinden sağ salim kurtulabildi.

Galatea,⁷¹ buna taraması için saçlarını sunduğunda,
içini çekip şöyle sözler söyledi:

- 740 «Yine de seni, ey bakire, hiç de kaba saba olmayan erkek soyu
istiyor ve hep yaptığın gibi, zarar görmeden onları reddedebilirsin
ama babası *Nereus* olan, yeşil *Doris*'in doğurduğu
ve bacılarımın sürüsüyle güvende olan ben,
dalgalar sayesinde olmasaydı, şu *cyclopsun*⁷² aşkından
745 kaçamazdım.» Konuşurken, sesine engel oldu gözyaşları;
genç kız, mermer beyazı başparmağıyla bunları sildiğinde
ve tanrıçayı yatıştırdığında, “Söyle, canımın içi” dedi,
“acının sebebini gizleme (sadığım sana!).”
Nereus'un kızı, bu sözlere karşılık *Cratesis*'in kızına yanıt verdi:
750 «*Faunus*'tan ve *nympha Symaethis*'ten⁷³ cana gelen *Acis*,
gerçekten hem babası hem anası için büyük bir haz kaynağıydı
yine de benim için daha büyük.

- Çünkü yakışıklı, kendisini bir tek bana
bağlamıştı ve on altıncı yaş gününü tamamladıktan sonra
narin yanaklarını, belli belirsiz ayva tüyleri kaplamıştı.
755 Onu ben, beni, şu *cyclops* sınırsızca istiyordu;
sorarsan söyleyemem *cyclopsa* karşı duyduğum nefretin mi,
Acis'e karşı duyduğum aşkın mı, yüreğimde daha güçlü olduğunu.
Her ikisi de eşitti; ah, sevecen *Venus*, senin egemenliğinin
gücü ne kadar büyüktür! Elbette o ilkel ve bizzat ormanların
760 dehşete düştüğü, hiçbir yabancı tarafından güvenli olarak
görölmeyen ve tanrılarıyla birlikte yüce *Olympus*'u küçük gören,
aşkın ne olduğunu hissetti ve aşkıma kapılıp
yanıp tutuştu, unutarak davalarını ve mağarasını.
Artık tek derdin görünüşün, artık tek derdin hoşnut etmekti
765 ey *Polyphemos*! Artık sert saçlarını, kazmayla tararsın,
artık pöstekivari sakalını, orakla budayabilirsin,
hem vahşi ifadeni suda izleyebilir hem çekidüzen verebilirsin;

71 *Nereus*'la *Doris*'in kızı olan bir su *nympha*sı. Ölümlü bir genç olan *Acis*'e âşıkta ama *Neptunus*'un oğlu *cyclops Polyphemos*, *Galatea*'ya âşık olduğu ve onun *Acis*'le birlikte olmasını hazmedemediği için *Acis*'i, bir kaya parçasıyla paramparça etti. İstirap içindeki *Galatea*, denizin tanrısal güçlerinin onayıyla onu bir nehre dönüştürdü.

72 *Neptunus*'un oğlu, alnının ortasında tek gözü olan *cyclops* türünden *Polyphemos*, *Etna*'da bir mağarada yaşar ve çobanlık yapardı.

73 *Symaethus* adlı nehir tanrısının kızı *Symaethis*, *Acis*'in annesiydi.

- katliama karşı tutkun, vahşiliğin ve kana karşı devasa susuzluğun kesilir, karınalar da güven içinde gelip giderler.
- 770 Bu arada Sicilya'da Etna'ya taşınan *Telemus*,⁷⁴
hani *Eurymus*'un oğlu şu *Telemus*,
gözünden hiçbir kuşun kaçmadığı,
korkunç *Polyphemus*'a yaklaştı ve 'Alnının ortasında taşıdığın
tek gözden, seni yoksun edecek *Ulixes*' dedi;
o güldü ve 'Ey bilicilerin en mankafası, yanılıyorsun' dedi,
- 775 'zaten başka bir kadın, beni ondan yoksun etti.'⁷⁵
Böylece beyhude yere gaybı
haber veren biliciyi küçümser ve
ya devasa adımıyla yürüyüp, kıyıların
belini bükerek ya da yorgun argın gölgeli mağarasına döner.
Çıkıntı yapar denizin içine doğru kama biçiminde bir tepe uzun
ucuyla ve her iki yanda deniz suyuyla dolup taşar.
- 780 Buraya tırmandı vahşi *cyclops* ve orta yerde oturdu,
yol göstermediği halde yünlü sürüsü ardından gelirken.
Değneğini kullanışlı kılan, serenleri taşımak için uygun olan
çam ağacını, ayaklarının önüne koyduktan sonra
yüzlerce kamışla tutturulan kavalını aldı,
- 785 bütün dağlar çoban ışığını duydu,
sular duydu. Ben bir kayada gizlenip
Acis'imin bağrında dinlenirken uzakta, kulaklarım
şöyle sözler duydum ve duyduklarımı aklıma yazdım:
"Kar beyaz kurtbağrının yaprağından daha beyaz ey *Galatea*,
790 çayırlardan daha çiçekli, uzun kızılgağaçtan daha uzun,
camdan daha parlak, narin keçi yavrusundan daha oyunbaz,
sürekli denizden aşınmış istiridyelerden daha hafif,
kış güneşinden, yaz gölgesinden daha sevimli,
meyvelerden daha seçkin, yüksek çınar ağacından daha gözde,
- 795 buzdan daha berrak, olgun üzümünden daha tatlı,
bir kuğunun tüylerinden daha yumuşak ve kaymak tutan sütten,
eğer kaçmasan, sulanmış bahçeden daha güzel.

74 *Eurymus*'un oğlu bilici *Telemus*, *Polyphemus*'un *Ulixes* tarafından tek gözünden mahrum edileceğini önceden söylemişti ama *Polyphemus* bunu, "Galatea'nın aşkından gözünün kör olması" olarak anlamıştı.

75 Dizede *cyclops* *Polyphemus*, *nympha* *Galatea*'nın kendisini, aşkıyla kör ettiğini vurgulamaktadır.

- O aynı *Galatea*, vahşi boğalardan daha hiddetli,
yılanmış meşeden daha sert, suların daha hilekâr,
800 söğüt ağacının sürgünlerinden ve beyaz asmalardan daha dönecek,
bu kayalardan daha durağan, nehirden daha çılgın,
özüngen tavus kuşundan daha kibirli, ateşten daha şiddetli,
yıldız dikenlerinden daha keskin, yeni doğurmuş ayıdan daha
vahşi,
denizlerden daha sağır,
ayak altında ezilen yılanın daha merhametsiz,
805 isterdim özellikle gonca gülünü derebilmeyi,
sadece yüksek sesli havlamalarla kışkırtılan bir geyikten değil,
aynı zamanda rüzgârlardan ve tez havadan daha tez *Galatea*.
Ama iyi tanısaydın beni, kaçtığına üzülürdün, nazlanmaktan
ve bana ıstırap vermekten vazgeçerdin.
- 810 Dağın bir bölümü olarak, doğal kayayla sarkan mağaraların
var, ne öğle sıcağında Güneş'in hissedildiği
ne de soğuğun. Dallara ağır gelen meyvelerim var,
uzun asmalarda altına benzer üzümlerim var,
mor renkli üzümlerim de: Senin için korurum bunları ve şunları.
- 815 Ellerinle toplayabilirsin, ormanın gölgesinde yetişen
yumuşak çilekleri, güz mevsimine ait kızılıkları
ve erikleri, sadece kara özsuyuyla moraran değil,
aynı zamanda bol bereketli olan ve taze balmumlarına öykünen.
Kocan olduğumda, kestanelerden yoksun kalmazsın,
- 820 kocayemiş ağacının meyvelerinden, her ağaç sana hizmet edecektir.
Bu sürünün hepsi benimdir, pek çoğu da vadilerde başıboş gezer;
birçoğunu orman gizler, birçoğu mağaralarımın yerleştirilmiştir.
Olur da sorarsan, ne kadar olduğunu söyleyemem sana,
yoksul adamın işidir sürüsünü saymak. Bunların övgüsüne dair
- 825 bana hiç inanmadıysan, burada olup görebilirsin,
nasıl da güçlkle taşıdıklarını, inciklerine uzayan memelerini.
Yeni doğmuş kuzularım var sıcak ağıllarda,
öteki ağıllarda oğlaklarım var aynı yaşta.
Kar beyaz sütüm var daima: Bir bölüm içilmek için
- 830 saklanır, bir bölüm mayalanıp kaymak tutar.
Kolay tatlar ve bilindik hediyeler olarak gelmez
sana sadece karacalar, yabantavşanları, dişi keçiler,

- çifte güvercinler ya da bir ağacın tepesinden alınan yuva:
 Seninle birlikte oynayabilmeleri için buldum
- 835 dağların zirvelerinde, kılı bir ayının
 ikiz eniklerini, o kadar benzerler ki zar zor ayırt edebilirsin;
 buldum ve 'Bunları hanımım için saklayacağım' dedim.
 Artık şimdi yeşil denizden çıkar parlak başını,
 artık gel, ey *Galatea*, küçümseme hediyelerimi.
- 840 Kuşkusuz ben kendimi biliyorum, geçenlerde berrak
 suyun görüntüsünde gördüm
 ve gördüğümde endamımdan hoşlandım.
 Bak, ne kadar büyüğüm. Bu bedenden daha büyük değildir
Iupiter semada, siz anlatıp durduğunuz için
 hükmettiğini, kim olduğunu bilmediğim. Bir sürü saç,
- 845 vahşi yüzüme sarkar ve omuzlarımı, korular gibi örter.
 Sert kıllarla kalın bedenim, diken diken olduğu için
 çirkin olduğumu düşünme! Çirkindir bir ağaç, yaprakları olmadan,
 çirkindir bir at, sarı boynunu yeleler örtmezse,
 tüy, kuşları örter, koyunlar için kendi yünleri süstür;
- 850 erkeklere sakal ve bedenlerine sert kıllar yakışır.
 Alnımın ortasında tek bir gözüm var ama
 devasa bir kalkana benzer. Ne yani, bütün bu şeyleri semadan
 gören, yüce Güneş değil mi?
 Buna rağmen Güneş'in tek bir yuvarı var.
 Ekle, denizinde babamın hüküm sürdüğünü,
- 855 onu, senin kaynatan yaparım; sadece merhamet et ve yalvarıcının
 dualarını duy çünkü bir tek sana teslim olmuşum.
Iupiter'i, semayı ve delip geçen yıldırım küçümseyen ben,
 ah *Nereus*'un kızı, senden korkuyorum,
 senin öfken yıldırımdan daha beter.
 Ve bu tür bir küçümsemeye karşı daha sabırlı olabilirdim,
- 860 eğer sen herkesten sakınsaydın ama neden *cyclopsu* reddedip
Acis'i seviyorsun ve benim kucaklamalarım yerine
Acis'i tercih ediyorsun?
 Yine de o kendi gönlünü hoş etsin ve istemediğim halde,
 ah *Galatea*,
 senin gönlünü hoş etsin; sadece bir fırsat verilse,
 anlayacak bu kadar büyük bir bedene göre gücüm olduğunu:

- 865 Canlı canlı iç organlarını çekip koparacağım,
 uzuvlarını parçalayıp boylu boyunca
 tarlalara ve sularına saçacağım (haydi seninle böyle birleşsin!).
 Çünkü yanıyorum ve incinen aşkım, daha şiddetli yakıp kavuruyor.
 Etna'yı kendi gücünden edip yüreğimde
 taşıdığım sanılır ama sen, ah *Galatea*, hiç etkilenmiyorsun.”
- 870 Böyle şeylere beyhude yere yakınıp (çünkü her şeyi görüyordum),
 ayağa kalktı ve ineği elinden alındıktan sonra çıldıran bir
 boğa gibi,
 sakın kalamadı, ormanda ve bilindik çayırlarda amaçsızca dolaştı;
 vahşi *cyclops*, bihaber ve böylesi bir şeyden korkmayan
 beni ve *Acis*'i gördüğünde, ‘Görüyorum’ diye haykırdı,
- 875 ‘ve şu sevişmenize son vereceğim!’
 Sesi o kadar yüksekti ki ancak öfkeli bir *cyclops*, o sese
 sahip olabilirdi. Etna, titredi haykırışıyla
 ama ben çok korkup komşu denizin dibine daldım;
*Symaethus*lu kahraman, sırtını dönüp kaçmaya başlamıştı
- 880 ve ‘Yardım et bana *Galatea*, yalvarırım;
 yardım edin *nymphanın* anası babası’
 demişti, ‘kabul edin ölmek üzere olan beni krallığımıza!’
Cyclops takip etti, dağdan kopardığı bir parça
 fırlattı ve kayanın son köşesi, ona
 ulaştığı halde yine de *Acis*'i tamamen mahvetti;
- 885 ama biz, Yazgı tanrıçaları tarafından sadece olmasına izin verilen
 şeyi sağladık: *Acis*'in, büyükbabasının gücünü almasını.
 Kütleden, koyu kırmızı kan damlıyordu ve kısa bir
 süre içinde kırmızılık gözden kaybolmaya başladı,
 önce yağmurla bulanıklaşan bir nehrin rengi oldu
- 890 ve zamanla temizlendi; o zaman, fırlatılan kütle esnedi,
 çatlaklardan canlı ve uzun bir kamış yükseldi.
 Kayanın oyuk ağzı, sıçrayan sularla ses verdi,
 şaşılmalı bir şey, birden yarı beline kadar zarif bir delikanlı
 peydah oldu, yeni boynuzları kıvrık kamışlarla çevrelenen,
- 895 oldukça büyük ve bütün yüzüyle turkuaz olmasının dışında
Acis olan ama böyle de *Acis* olduğu halde, nehre
 dönüştürülen ve bir nehir olarak eski adını koruyan.»
Galatea konuşmasına son vermişti, kalabalık dağıldıktan sonra
 giderler ve *Nereus*'un kızları asude sularda yüzerler;

- 900 *Scylla* geri döner çünkü kendisini, denizin göbeğine bırakmayı
göze almaz ve ya elbisesiz, su çeken kumsalda dolaşır
ya da yorulduğunda suyun girintilerini
bulup, uzuvlarını çevrili suda serinletir.
İşte derin denizin yeni sakini, kısa süre önce *Euboea*'daki
- 905 *Anthedon*'da uzuvları dönüştürülen *Glaucus*,⁷⁶
denizi yarıp gelir ve gördüğü bakirenin arzusuyla çakılıp kalır.
Onun kaçmasını engelleyebilmek için, düşündüğü sözcükleri
söyler, buna rağmen *Scylla* kaçır ve korkudan hızla
kıyının yanında konumlanmış bir dağın doruğuna ulaşır.
- 910 Denizin önünde devasa bir sırt vardır, tek bir noktada toplanan,
ağaçsız, boylu boyunca denize doğru yuvarlak bir girdap;
dikilir burada *Scylla* ve yerinden emin,
onun bir canavar mı bir tanrı mı
olduğundan bihaber, hayran kalır rengine,
omuzlarına, sırtına değen saçlarına ve kasıklarının bitiminde,
- 915 kıvrım kıvrım balık gibi arkasından gelen şeye.
Hisseder *Glaucus* ve *Scylla*'nın durduğu
kaya kütesine dayanıp usulca,
“Ey bakire, ben ne bir hilkat garibesi ne de vahşi bir hayvanım,
ben, suyun tanrısıyım” der; “daha büyük yetkisi yoktur denizde
Proteus'un, *Triton*'un, *Athamas*'ın oğlu *Palaemon*'un.
- 920 Buna rağmen daha önce bir ölümlüydüm ama kesinlikle derin
denizlere tutkun; o zaman da onların içinde talim yapıp dururdum.
Çünkü bazen ağlarımı götürüp balık avlardım
bazen bir kayada oturup otlamla misinamı yönetirdim:
Yeşil çayıra yakın kıyılar vardır, bir bölümünün

76 Boeotia'da Anthedon kentinde balıkçılık yapan ölümlü Glaucus, bir gün yiyeceği ölümsüz kılan bir ot yedi. Zihnen ve bedenlen değişip denizin tanrısal güçleri tarafından ölümlü tarafından arındırıldı ve çok yakışıklı bir balık adam şeklini aldı. Glaucus, *Scylla*'yı görür görmez âşık oldu, ona aşkını açıkladı ama genç kız ona hayran kalsa da korkup kaçtı. Bunun üzerine *Scylla*'yı kendisine bağlayacak bir aşk iksiri yapması için büyücü *Circe*'ye giden Glaucus, tanrıçaya aşkını ve isteğini anlattı. Glaucus'a âşık olan *Circe*, ona *Scylla*'yı unutmasını ve kendisiyle birlikte olmasını söyledi, Glaucus, bu teklifi kabul etmeyip tanrıçayı reddetti. Reddedilen bir kadın olarak gururu kırılan *Circe*, zehirli bir iksir hazırladı ve *Scylla* gelmeden önce iksiri, onun her zaman girdiği nehre karıştırdı. *Scylla* nehre girer girmez bedeninin alt bölümünde köpeklerin çıktığını gördü ve böylece bir canavara dönüştü. Glaucus, sevdiği kızın başına gelenleri gördüğünde *Circe*'den nefret etti ve ondan kaçtı.

- 925 sularla, bir bölümünün çimenle çevrelendiği,
 ne boynuzlu düvelerin ısırp yemesiyle zarar verdiği
 ne sizin, ey uysal koyunlar ve kıllı keçiler, kopardığının
 ne çalışkan bir arının, oradan çiçekler toplayıp taşıdığı
 ne de gelin başı için taçların yapıldığı
- 930 ve hiçbir zaman orak taşıyan ellerin kesmediği. İlk kez ben,
 o çimende oturdum, ıslak ağlarımı kuruturken,
 yakaladığım balıkları sırayla saymak için.
 Çimenin üstüne koydum, şans eseri ağlarıma
 ya da kıvrık iğneme saf saf takılan balıkları.
- 935 Belki olayı uydurduğumu sanırsın
 (ama uydurmanın bana ne yararı var?);
 çimene değdikten sonra ganimetim hareket etmeye, böğürlerini
 kıpırdatmaya ve sanki denizde gibi, karada hoplamaya başladı.
 Engellerken ve aynı zamanda hayret ederken, bütün sürü
 kendi sularına kaçtı, hem yeni efendisini hem kıyıyı geride bıraktı.
- 940 Şaşkına döndüm ve uzun süre kuşku içinde, sebebin ne olduğunu
 düşündüm, acaba bir tanrı mı
 yoksa bir bitkinin özü mü bunu yaptı diye.
 ‘Yine de, hangi bitki bu güce sahip ki?’ dedim, elimle
 çimenleri kopardım ve kopardıklarımı dişimle ısırdım.
 Boğazım, bilmediği özleri güçlülkle içmişti,
- 945 aniden içten içe göğsümün titrediğini ve yüreğimin,
 ikinci unsurun⁷⁷ tutkusuyla ele geçirildiğini hissettiğimde.
 Yerimde duramadım ve ‘Elveda kara’ dedim,
 ‘hiç dönmemek üzere’ ve bedenimi suların altına daldırdım.
 Denizin tanrıları beni kabul edip ortak onura layık olduğumu
 düşündüler
- 950 ve ölümlü olarak taşıdığım ne varsa, benden çekip almaları için
Oceanus’a ve *Tethys*’e yalvardılar. Ben, onlar tarafından arındırıldım
 ve gınahtan arındıran büyülü şarkı,
 dokuz kez benim için söylendikten sonra
 bedenimi, yüz nehrin altına koymam buyruldu;
 gecikmeden farklı kaynaklardan akıp gelen nehirler
- 955 ve bütün sular, başımın üstüne boca edildi.
 Bu noktaya kadar yapılan şeyleri, sana dikkatle anlatabildim,

77 Yaratılıştaki ikinci unsur olan Deniz vurgulanıyor.

- bu noktaya kadar hatırladıklarımı
 ama diğer şeyleri, bilincim algılamadı.
 Aklım başıma geldikten sonra, tam anlamıyla bedenem
 ve zihnen, kısa süre önce olduğumdan bambaşka biriydim.
- 960 O zaman ilk kez, koyu rengiyle bu yeşil sakalımı,
 boylu boyunca denizleri süpürdüğüm saçımı,
 kocaman omuzlarımı, yeşil kollarımı ve ayaklarımı gördüm,
 son kısmı kanatlı balık misali eğilip bükülen.
 Yine de bu görünüşün ne yararı var, ne yararı var denizin
 tanrılarını
- 965 hoşnut etmeye, ne yararı var tanrı olmama,
 sen onlara dokunmazsan?”
 Böyle şeyler söyleyen ve daha da söyleyecek olan tanrıyı,
 bir başına bıraktı *Scylla*. Öfkelendi o ve reddedildiği için kudurup
Titan soylu Güneş’in kızı *Circe*’nin, hayret verici sarayına yollandı.

XIV. KİTAP

- 1 Artık Devlerin ağızlarına fırlatılan Etna'yı,¹
kazmanın ne olduğunu, sabanın ne yararı olduğunu bilmeyen
ve boyunduruğa vurulan öküzlere herhangi bir şey borçlu olmayan
*cyclops*ların arazilerini, geride bırakmıştı
kabaran suların *Euboea*lı sakini.
- 5 Geride bırakmıştı *Zancle*'yi de
hem *Rhegium*'un karşıt kent duvarlarını
hem tehlikeli denizi, çifte kıyıyla hapsedilip
Ausonia ve Sicilya toprağının sınırı olan.
Orada büyük bir güçle Etrüsk Denizi boyunca akıp giderek,
çimenli tepelere ve Güneş'in kızı *Circe*'nin,
10 çeşit çeşit vahşi hayvanlarla dolu sarayına ulaştı.
Onu görür görmez, karşılıklı selam verilip alındıktan sonra
“Ey tanrıça, yalvarırım acı bu tanrıya! Çünkü onu,
bir tek sen yatıştırabilirsin” dedi, “sadece aşka layık görüneyim!
Ey *Titan* soylu tanrıça, otların ne kadar büyük bir gücü olduğunu,
15 daha çok bilmez hiç kimse benden başka,
onlar tarafından dönüştürülen.
Ah, tutkumun sebebini de bir bilsen!
Ausonia kıyısında *Messana* kentinin duvarlarının karşısında,
gördüm *Scylla*'yı. Utanıyorum vaatlerimi, yakanlarımı,
iltifatlarımı ve hor görülen sözlerimi yinelemekten
20 ama sen, eğer gücün büyüdeyse, ya kutsal ağzımla
büyünü harekete geçir ya da otların daha etkiliyse,
etkin bir otun gücünü kullan, denediğin!
Bana şifa vermeni ve bu yarımı iyileştirmeni istemiyorum,
sona ermesine gerek yok. Aşk ateşimden bir parça taşısın!”
25 Ama *Circe* (böylesi bir tutkuya oldukça meyilli
olduğu için, ya bunun sebebi bizzat kendisinden kaynaklandı
ya da bunu, babasının tanıklığıyla küçük düşürülen *Venus* yaptı²)

1 Dizede, Devlerle tanrılar arasında yapılan savaş vurgulanıyor.

2 Dizede, *Circe*'nin *Glaucus*'u görür görmez âşık olması iki şekilde açıklanmaktadır. Bunlardan birincisi, *Circe*'nin gerçekten *Glaucus*'un endamına ve güzelliğine kapılmasıdır; ikincisi babası Güneş'in bir zamanlar Mars'la *Venus*'un aşk kaçamağını görüp

- söyle sözler söyledi: “Daha evladır, seni isteyen, aynı şeyleri dileyen ve aynı arzuya kapılan bir kadının ardından gitmek.
- 30 Layıktın ona, (kesinlikle) kendiliğinden istenebilirdin ve umut verirsen, inan bana, kendiliğinden istenirsin; kuşku duyma ya da yakışıklılığına karşı özgüvenin eksik olmasın! İşte ben, bir tanrıça olduğum halde,
parlak Güneş’in kızı olduğum halde,
büyüyle o kadar, otlarımla o kadar güçlü olduğum halde,
35 senin olmayı diliyorum. Hor göreni, hor gör; ardından gelene karşılık ver ve tek bir eylemle ikimizin öcünü al!”
Böyle aklını çelmeye çalışan tanrıçaya *Glaucus*, “Denizde yapraklar ve dağların doruklarında deniz yosunları hasıl olmadan evvel, aşkım değişmeyecek, *Scylla* sağ esen olduğu sürece” dedi.
- 40 Hiddetlendi tanrıça ve bizzat *Glaucus*’u incitemediği için (incitmeyi de isteyemezdi ona vurulduğu için) öfkeleni kendisine tercih edilene ve aşkının reddedilmesiyle incinip hemen korkunç özleriyle adı kötüye çıkmış otları ezdi ve *Hecate*’ye ait büyülü sözleri, ezdiği otlarla karıştırdı.
- 45 Yeşil örtüsüne sarındı ve yaltaklanan vahşi hayvanların kalabalık sürüsü eşliğinde saraydan çıktı.
Zancle kayalarının karşısında uzanan *Rhegion*’un yolunu tutup sıcaklıkla kaynayan sulara girdi
–üzerinde sert kıyıdaymış gibi ayak izleri bıraktığı–
50 ve denizin üstünde kuru ayaklarıyla seğirtti.
Küçük bir su vardı, kıvrık yay biçiminde dönen, *Scylla* için sevimli bir dinlenme yeri, hem denizin hem semanın sıcaklığından çekilen, öğle vakti Güneş, bütün gücüyle gölgeleri, baştan ayağa minicik kıldığında.
- 55 *Scylla* gelmeden önce tanrıça, bu suyu lekeledi ve canavarlar yapan zehri bulaştırdı; suyun üzerine zararlı kökten çıkardığı suları
saçtı ve tuhaf sözcüklerin anlaşılmasız büyüsünü, büyüsel ağızla yirmi yedi kez mırıldandı.
Scylla geldi ve göbeğine kadar suya daldı,

Venus’un kocası *Vulcanus*’u haberdar etmesi ve bunun sonucunda bütün tanrılar önünde tanrıçayı küçük düşürmesidir. Bu durumda ikinci neden daha kuvvetli görünmektedir, böylece Venus, intikam almak için *Circe*’nin gönlüne, karşılık bulamayacağı bir aşk ateşi düşürmüştür.

- 60 kasıklarının havlayan canavarlarla çirkinleştiğini
gördüğünde, ilk önce inanmayarak onların kendi bedeninin
parçaları olduğuna, hem kaçtı
hem uzaklaştırmaya çalıştı hem de korktu
köpeklerin hiddetli ağızlarından;
ama kaçtıklarını kendisiyle birlikte
sürükledi ve uyluklarını, bacaklarını, ayaklarını ararken,
- 65 o kısımlar yerine *Cerberus*vari ağızlar buldu.
Köpeklerin hiddeti sürer, vahşi hayvanların sırtları yan yana,
Scylla'nın budanan kasıklarıyla ve ileriye çıkan karnıyla birleşti.
Gözyaşı döktü *Glaucus* ve otların gücünden bu kadar
düşmanca yararlanan *Circe*'yle evlenmekten kaçtı.
- 70 *Scylla*, o yerde kaldı ve verilen ilk fırsatta
Circe'ye duyduğu nefrete karşı,
 Ulixes'i yoldaşlarından mahrum etti.³
Çok geçmeden aynı *Scylla*, Troya karinalarını batıracaktı,
önceden bir kayaya dönüştürülmeseydi, şimdi de bir kaya olarak
göze çarpan: Denizciler de sakınır o kayadan.
- 75 Troya gemileri bunu ve açgözlü *Charybdis*'i kürekleriyle
alt ettiklerinde ve artık *Ausonia* kıyısına yaklaştıklarında,
rüzgârla gerisingeriye Libya kıyılarına taşınırlar.
Orada *Aeneas*'ı alır hem yüreğine hem evine *Sidonlu*⁴ kadın,
Phrygiyalı kocasının terk edişine katlanamayacak olan
- 80 ve kurban töreni görüntüsünde odun ateşi kurulduktan sonra
aldatılan bir kadın olarak kılıca abanıp herkesi aldatan.
Gerisingeriye kaçıp kumlu diyarın yeni kent duvarlarından,
Eryx'ün⁵ meskenine ve sadık *Acestes*'e⁶ ulaşan *Aeneas*,
kurban keser ve babasının mezarını onurlandırır.

3 *Ulixes*, Troya Savaşı'ndan sonra yurdu İthaca'ya giderken, on sene boyunca denizlerde sürüklenmiş ve bu süre boyunca pek çok tehlikeli macera atlatmıştı. Bunlardan biri de gemisiyle Messina Boğazı'ndan geçmek zorunda kaldığında başına geldi çünkü *Ulixes*'in gemisi, canavar *Scylla*'nın kayalığının önünden geçerken köpekler saldırarak onun altı yoldaşını parçalayıp yedi.

4 Kartaca kentini kuran söylencesel kraliçe. Asıl adı *Elissa*'ydı, *Aeneas*'a aşık oldu ama onun kendisini terk etmesini gururuna yediremedi ve kurban töreni görüntüsü altında kurdurduğu odun ateşinde, kalbine sapladığı bir hançerle intihar etti. Bu acı olaydan sonra *Elissa*, Kartaca dilinde yürekli/yiğit anlamına gelen *Dido* lakabıyla anıldı.

5 Dizede, *Eryx* Dağı'nın bulunduğu Sicilya vurgulanmaktadır.

6 Sicilyalı bir nehir tanrısının oğlu olan *Acestes* (=Aegestes), *Aeneas* ve yoldaşları, Sicilya'ya geldiklerinde onları konuksever bir şekilde karşıladı.

- 85 Gemileri çözer, *Iuno*'nun habercisi *Iris*'in⁷ az kalsın yakacağı
ve geride bırakır *Hippotes*'in oğlunun krallığını, yanan sülfürle
tüten toprakları ve *Achelous*'un kızları *Siren*lerin
kayalarını. Kaptanından yoksun olan gemi,⁸
Inarime'ye ve *Prochyte*'ye gider ve verimsiz bir tepede
90 konumlanan *Pithecusae*'a,⁹ sakinlerinin adıyla adlandırılan:
Çünkü bir zamanlar *Cercops*ların¹⁰ hilelerinden, yalan yere
yeminlerinden ve hilekâr soyun suçlarından iğrenen
tanrıların babası, bu adamları biçimsiz bir hayvana dönüştürmüştü,
aynı adamların insandan farklı
ama insana benzer görünebilmeleri için
95 uzuvlarını buruşturdu, burunlarını yukarı doğru çekip alınlarından
bastırdı ve yüzlerini, yaşlı kadınlar gibi kırışıklarla yol yol yaptı,
bütün bedenleri, sarı tüyle kaplanan adamları,
bu meskene gönderdi. Önce sözcükleri ve yalan yere korkunç
yeminler için doğan dillerini kullanmaktan yoksun etti,
100 onlara sadece tiz bir velveyle yakınabilmeyi bıraktı.
Aeneas, bu adaları geçtiğinde ve sağ yanda *Parthenope* kentinin
duvarlarını, sol yanda *Aeolus*'un oğlu¹¹ olan borazancının
mezarını bıraktığında, bataklık otlarıyla dolu bir yer olan
Cumae kıyısına ve uzun ömürlü *Sibylla*'nın¹² mağarasına

7 Troya soyuna düşman olan *Iuno*'nun emriyle, tanrıçanın habercisi *Iris* tarafından *Aeneas*'in gemilerinin yakılmaya çalışıldığı vurgulanıyor.

8 *Aeneas*'in gemisinin kaptanı olan *Palinurus*. Gemi İtalya'ya gitmek üzere Sicilya'dan hareket ettiği zaman *Venus*, oğluna mutlu bir yolculuk vaat etti. Bunun için tek bir adamın kaybolacağını ve onun hayatının diğerlerininkini kurtaracağını söyledi. Geceleynin *Uyku* tanrısının üzerine çöktüğü *Palinurus*, dümene sıkı yapıştığı halde geminin ani bir hareketiyle denize düştü. Gemideki herkes uyuduğu için hiç kimse onun attığı çığlığı duymadı.

9 Bu adanın adının *Iupiter*'in maymuna dönüştürdüğü *Cercops* halkından dolayı "küçük maymun" anlamındaki *pithecium* sözcüğünden geldiği söylenir.

10 *Lydiyalı* bir halk. *Iupiter*, bu hilekâr ve yalancı halktan nefret edip onları maymuna çevirdi ve *Pithecusae* Adası'na gönderdi.

11 *Aeolus*'un yarı ölümlü oğlu, *Campania*'da *Misenus* Burnu'na adını veren *Misenus*, *Hector*'un yoldaşydı ve onun ölümünden sonra *Aeneas*'a bağlanarak yolculukta ona eşlik etti. *Misenus*, donanmanın borazancısıydı. Donanmanın *Campania* kıyısına demir attığı bir gün, borazancının herhangi bir ölümsüzden daha iyi çaldığını iddia ederek tanrılara meydan okudu. Kendisi de boru çalan deniz tanrısı *Triton*, onu yakaladığı gibi denize attı. *Misenus* boğuldu. *Aeneas* ve yoldaşları, onu kıyıda gömdüler ve gömdükleri yere onun adını verdiler.

12 *Euboealıların* İtalya'da *Campania* kıyısında kurduğu *Cumae*'da, *Daedalus* tarafından inşa edilen tapınağın ve tanrı *Apollo*'nun rahibesi. *Apollo* ona âşık olduğu için, ilk

- 105 girdi, *Averna* girişinden babasının ruhuna yaklaşmak için
yalvardı ama *Sibylla*, uzun süre yere diktiği bakışlarını
kaldırdı ve sonunda vecde gelip hezeyan içinde
“Büyük şeyler istiyorsun” dedi, “başarılarıyla en yüce adam,
sağ eli kılıçla, dindarlığı ateşlerle kanıtlanmış!
- 110 Yine de ey Troyalı, korkunu bir yana bırak:
İstedğin şeye sahip olacaksın,
Elysium’a ait meskenleri ve Dünya’nın en son krallığını,
benim rehberliğimde tanıyacaksın, babanın aziz gölgesini de.
Gerçek cesarete, her yol geçit verir” dedi ve *Avernus*’un
Iuno’sunun¹³ ormanında altınla ışık saçan bir dal
- 115 gösterdi ve onu, ağaçtan koparmasını buyurdu.
İtaat etti *Aeneas* ve dehşete düşüren *Orcus*’un¹⁴
mülkünü gördü, kendi atalarını ve yüce ruhlu *Anchises*’in
yaşlı gölgesini. O yerlerin yasalarını da öğrendi,
yeni savaşlarla hangi tehlikelere girmesi gerektiğini de.
- 120 Oradan yorgun adımlarını sürüp patikadan dönerken,
Cumae’li rehberiyle yaptığı söyleşi, sıkıntısını unutturdu.
Gölge alacakaranlıkta korku içinde yol alırken,
“Sen, ya yardımsever bir tanrıça
ya da tanrıların en sevdiği olarak” dedi,
“benim için daima bir tanrıça gibi olacaksın ve hayatımı
- 125 sana borçlu olduğumu itiraf edeceğim,
bana ölümün meskenine gitmeyi,
bana, gördüğüm ölümün meskeninden çıkmayı bahşeden!
Bu yararlıklar için yüce yeryüzüne çıktığımda, senin için
bir tapınak inşa edeceğim, sana tütsünün onurunu vereceğim.”
Geriye doğru buna baktı bilici ve içini çektikten sonra,
- 130 “Ne bir tanrıçayım” dedi, “ne de bir insanın, kutsal
tütsünün onuruna layık olduğunu düşün,
bilmeden hata yapmaman için.

dileyeceği şeyi, ne olursa olsun ona bahşedeceğine dair söz verdi. Apollo’dan uzun bir
ömür isteyen *Sibylla*, aynı anda gençlik istemeyi unuttu. Apollo, bunu ona bekâreti
karşılığında vermeyi teklif ettiyse de *Sibylla* tanrıyı reddetti. Bu yüzden yaşlandıkça
ufaldı ve kurudu. Öykünün sonunda *Sibylla*’yı, bir kuş gibi kafese koyup *Cumae*’daki
Apollo Tapınağı’na astıkları ve kendisine “*Sibylla* ne istiyorsun?” diye sorulduğunda,
“Ölmek istiyorum” diye karşılık verdiği söylenir.

13 Burada, *Iuno*’yla vurgulanan *Proserpina*’dır. *Iuno* gökyüzünün kraliçesi, *Proserpina*
ise Ölüler Diyarı olarak da bilinen yeraltının kraliçesidir.

14 Ölüler Diyarı Kralı *Pluto* için kullanılan başka bir ad.

- Bana, ölümsüz ve sonu gelmeyecek bir yaşam bahşedilirdi,
kızlığımı, bana âşık olan *Apollo*'ya verseydim.
Yine de kızlığımı umut ederken ve hediyelerle beni ayartmayı
135 arzu ederken, "Seç" dedi, "ey *Cumae*li bakire, istediğin şeyi,
istediğini elde edeceksin!" Ben, yere boşaltılmış bir kum
yığınının gösterip kumun sahip olduğu zerreler
kadar bana doğum günü vermesini istedim beyhude yere,
unuttum istemeyi akabinde gençliğe ait yılları da.
140 Yine de o, bana ilk dileğimi verdi; sonsuz gençliği de verirdi,
gonca gülümü verseydim.
- Apollo*'nun arzusunu hor gördüğümde beri,
kız kurusu olarak yaşıyorum ama artık verimli çağ
sırtını döndü ve titrek adımlarıyla marazlı yaşlılık geldi,
uzun süre katlanmam gereken. Çünkü artık yedi yüzyıl
145 devirdiğimi görüyorsun; geriye kalıyor
kumun sayısına eşit olmam için
üç yüz hasat, üç yüz bağbozumu görmek.
Zaman gelecek! Geçen zaman beni, bu kadar büyük bedenden
küçülttüğünde yaşlılıkla tükenen uzuvlarım,
küçüle küçüle minicik bir yük oluverecek;
ne sevilmiş ne de tanrıyı
150 hoşnut etmiş bir kız olarak görüleceğim; belki *Apollo* da
ya tanımayacak ya da beni sevmiş olduğunu inkâr edecek.
O derece değişmiş olduğum söylenecek
ve hiç kimse tarafından görülmesem de
yine de sesimle tanınacağım;
sesimi bana bırakacaklar Yazgı tanrıçaları."
Böyle şeyler anlattıktan sonra *Sibylla*, tümsek yol boyunca,
155 *Styx* meskenlerinden *Euboea* asıllı kente¹⁵ çıktı
Troyalı *Aeneas* ve âdet olduğu gibi, kurban sunduktan sonra
henüz sütanasının adını¹⁶ almayan kıyıya vardı.
Burada kalmıştı uzun ve yorucu çilelerden sonra *Neritoslu*
Macareus,¹⁷ görmüş geçirmiş *Ulixes*'in yoldaşı olan ve

15 *Sibylla*, Ölüler Diyarı'ndaki yolculuktan sonra *Aeneas*'ı, yine aynı yere yani *Cumae* kıyısına çıkarıyor.

16 *Aeneas*'ın yaşlı sütanası *Caieta*, İtalya'da *Latium*'ün güneyinde, *Terracina* yakınında öldü; gömüldüğü yere daha sonra onun adı verildi (bugün *Gaeta*).

17 *Ulixes*'in bir yoldaşı; Troya'dan dönüş yolculuğunda, denizlerde dolaştıktan sonra *Ulixes*'ten ayrılıp İtalya'da *Caieta*'da kaldı.

160 bir zamanlar Etna'nın kayalarının ortasında yüzüstü bırakılan
Achaemenides'i¹⁸ tanıyan.

Beklenmedik şekilde onunla yeniden karşılaşp
yaşadığına hayret ederek, "Hangi şans ya da hangi tanrı, seni
korudu, *Achaemenides*? Neden" dedi, "yabancı bir gemi, sen
Yunan'ı taşıyor? Karinan hangi toprağı hedefliyor?"

165 Böyle şeyler soran *Macareus*'a, artık giyimile kaba saba olmayan,
artık kendi olan ve örtüsü hiçbir dikenle tutturulmayan
Achaemenides şöyle söyledi: "Yine *Polyphemus*'u
ve insan kanı akan ağzını göreyim, eğer evim
ve *Ithaca*, benim için bu karinadan daha iyi olursa,

170 eğer *Aeneas*'a, babamdan daha az hürmet edersem; asla
yeterince şükretmiş olamayacağım,

her şeye bir başıma göğüs gersem de.

Konuşmamı ve nefes almamı, semayı ve Güneş'in yıldızlarını
görmemi (nankör ve vefasız olabilmem mümkün mü?),
o sağladı, bu canımın *cyclops*un ağzına

175 gelmemesini. Artık yaşam ışığını geride bıraktığımda,
şimdi bir mezarda gömüleceğim, kesinlikle o midede değil.
O zaman ne hissettim (eğer korku, bütün
hissimi ve aklımı alıp götürmediyse), sizin derin denizin
yolunu tuttuğunuzu gördüğümde? Bağırarak istedim ama kendimi,
180 düşmana ele vermekten korktum. *Ulixes*'in bağırması da
neredeyse geminize zarar vermişti: Gördüm onu, dağdan kopardığı

18 *Ulixes*, Troya'dan dönüş yolculuğı sırasında Sicilya'da demir attı ve yanına on iki adam alarak karaya çıktı. Karşılaşacağı insanlara konukseverlik armağanı olarak sunmak üzere yanına şarap dolu tulumlar aldı. Biraz ilerledikten sonra büyük bir mağara gördüler. İçinde bol miktarda peynir, taze süt ve çökelek buldular. Bu sırada mağarada yaşayan *Neptunus*'un oğlu, alnında sadece bir gözü olan ve o bölgede çobanlık yapan *cyclops* *Polyphemus* geldi. Bu canavar, *Ulixes*'in arkadaşlarını mağaraya hapsedip onları ikiye ikiye yemeye başladı. *Ulixes*, yanına getirdiğı şarabı ona ikram etti. Ömründe hiç şarap içmemiş olan *Polyphemus*, şarabın tadına bayıldı ve içtiğı şarabın hatırına, *Ulixes*'i en son yiyeceğine söz verdi. Canavar öyle çok içti ki sonunda sızdı. Bunu fırsat bilen *Ulixes* ve yoldaşları ateşte kızdırdıkları bir odunu, *Polyphemus*'un gözüne soktular. Acıyla kendinden geçen *Polyphemus*, onları mağaranın içinde bulmaya çalıştı ama başaramadı. Ertesi sabah *Ulixes*, yoldaşlarını, *Polyphemus*'un sürüsündeki en iri ve besili koyunlara bağladı. Bu şekilde onları dışarı çıkardıktan sonra, kendisi de aynı şekilde en son dışarı çıktı ve hep birlikte geminin olduğu yere koştular. Bu koşturmada sırasında *Achaemenides*'i unuttular. Gizlenerek sağ kalabilen bu adam, daha sonra *Aeneas* tarafından kurtarıldı.

- devasa bir kayayı, suların ortasına fırlatıp atarken;¹⁹
 gördüm yine onu, sanki bir mancınının gücüyle atılan
 devasa kayaları, dev gibi koluyla fırlatırken
 185 ve ya dalganın ya da rüzgârın, karınayı batırmasından
 korktum, artık onun içinde olmadığımı unutup.
 Gerçekten hızla kaçışınız, kesin ölümden sizi kurtardığında,
 o, gerçekten gürleyip bütün Etna'yı dolaştı
 ve eliyle ağaçları yokladı. Gözünden yoksun,
 190 kayalara çarptı ve kurumuş kanla lekelenmiş kollarını
 denize uzatarak, Yunan soyuna lanet etti
 ve şöyle dedi: 'Ah bir fırsat, *Ulixes*'i bana geri getirse
 ya da yoldaşlarından birini, öfkemi ondan çıkarmak,
 iç organlarını yemek, sağ elimle canlı canlı
 195 uzuvlarını parçalamak, kanını gırtlığıma boca etmek
 ve kırdığım eklemelerinin, dişlerimin altında çırpınması için;
 nasıl hiçbir şey ya da hafif bir şey olabilir,
 mahrum edildiğim gözümün zararı!'
 Vahşi, bunları ve daha fazlasını söyledi; betim benzim atmış,
 beni bir titreme almıştı, hâlâ akan kanla
 sırlıklam suratına bakarken,
 200 acımasız ellerine, gözünün boş yuvarına,
 uzuvlarına ve insan kanıyla donmuş sakalına.
 Ölüm, gözlerimin önündeydi, buna rağmen o,
 felaketlerin en küçüğüydü;
 artık ele geçirileceğimi, artık şimdi iç organlarımın, onunkilere
 karışacağını düşünüyordum, aklıma gelip duruyordu
 205 o zamanki görüntü: Yoldaşlarımdan ikisinin
 bedenlerinin, üç dört kez yere çarpıldığını gördüğüm
 ve *Polyphemos*'un kıllı bir aslan gibi onların üzerinde uzanıp
 iç organlarını, etlerini, ilikleriyle beyaz kemiklerini
 ve yarı ölü uzuvlarını açgözlü midesine indirdiği;

19 Ulixes, adamlarıyla birlikte gemisine bindiğinde, Polyphemos'a nispet yapmak için ona doğru bağırıp gözünü çıkarmanın kim olduğunu unutmaması için gerçek adını söyledi. Bunun üzerine öfkeden kuduran Polyphemos, dağdan kopardığı bir kayayı gemiye doğru fırlattı. Kayanın denizde meydana getirdiği devinimle neredeyse batacaklardı, yine de başlarına bir şey gelmeden kaçmayı başardılar. O günden sonra Polyphemos'un babası olan deniz tanrısı Neptunus, oğlunun öcünü almak için Ulixes'e denizlerde hiç huzur vermedi.

- 210 beni bir titreme almıştı, dikiliyordum
 kanım çekilmiş bir halde, kederle
 görecek, dişleriyle ezişini, kana boyanmış ziyafetini ağzına
 atışını ve topak topak olan bedenleri,
 şarap yüzünden beyhude yere çıkarışını.
 Böyle bir son hazırlandığını hayal ediyordum biçare bana
 ve günlerce gizlenip her gürültüde titreyerek,
- 215 ölümünden korkarak ve ölmeyi isteyerek,
 açlığını, meşe palamuduyla ve otlarla karışık yapraklarla bastırıp
 bir başıma, âciz, ümitsiz, ölüme
 ve cezaya terk edilmiş bir haldeyken,
 uzaktan bir gemi gördüm uzun zaman sonra.
 Kaçmak için yalvardım el kol hareketlerimle ve kıyıya koştum,
- 220 etkiledim de ve bir Troya gemisi bir Yunan'ı kurtardı.
 Sen de yoldaşlarımdan en aziz olan, anlat başına gelenleri,
 seninle birlikte denize emanet edilen önderinin ve birliğinin" dedi.
Macareus, *Aeolus*'un Etrüsk denizinde hüküm sürdüğünü anlatır;
Hippotes'in oğlu *Aeolus*'un, rüzgârları bir zindanda tuttuğunu.
- 225 Öküz derisinden bir tuluma hapsedilen rüzgârları,
 seçkin bir hediye olarak,
Dulichiumlu önderin aldığını, uygun esintiyle
 dokuz gün yol aldığını ve kavuşmayı arzu ettiği toprağı gördüğünü,
 onuncu gün meltem kendisini gösterdiğinde,
 hasetle ve ganimet arzusuyla tulumun içinde altın olduğunu
- 230 düşünüp yoldan çıkan yoldaşlarının,
 rüzgârların bağlarını çözdüklerini,
 bunlarla gerisingeriye gittiklerini az önce geldikleri sular boyunca;
 anlatır geminin kendisini yeniden,
 Kral *Aeolus*'un limanında bulduğunu.
 "Oradan *Laestrygon*²⁰ *Lamus*'un kadim kentine geldik"
 dedi, "*Antiphates* hüküm sürüyordu o ülkede,

20 İtalya'da, Campania'nın kuzeyinde *Lamus* tarafından kurulan *Formia* ve *Gaeta* kıyıları civarında yaşayan, insan eti yediği söylenen söylencesel bir halk. *Ulixes* ve yoldaşları, bu kıyıya vardıklarında *Ulixes*, bölgede keşif yapmaları için birkaç adamını gönderdi. Adamlar, Kral *Antiphates*'in kızına rastladılar. Kız da onları babasının yanına götürdü. *Antiphates*, hemen onlardan birini parçalayıp yedi. Ötekiler kaçtı ama kral ve bütün halk, onları kıyıya kadar kovaladı. Arkalarından devasa kayalar atıldılar, gemileri ezip parçaladılar ve adamları öldürdüler. Bir tek *Ulixes*'in gemisi, bu katliamdan kaçabildi.

- 235 ben ona gönderildim, iki yoldaşımın eşliğinde;
canımızı zor kurtarıp tek bir yoldaşımla kaçtım,
içimizden üçüncüsü, *Laestrygonlun*ün günahkâr
ağzını, kaniyla boyadı. *Antiphates*,
biz kaçarken arkamızdan izledi ve *Laestrygonların*
sürüsünü ayaklandırdı. Bir araya toplandılar, kayaları ve ağaçları
240 fırlatıp durdular, hem adamları batırdılar hem gemileri batırdılar.
Yine de bizi ve *Ulixes*’i taşıyan gemi
kaçtı. Yoldaşlarımızdan bir bölümünü kaybetmenin acısıyla
çokça yakınıp o topraklara yaklaştık,
işte buradan uzakta gördüğün (uzaktan görülmelidir, inan bana,
245 tarafımdan görülen ada!²¹). Sen de, ey Troyalıların en adili,
ey tanrıça oğlu *Aeneas* (savaş bittiği için ‘düşman’ olarak
adlandırılmamalsın), uyarıyorum, kaç *Circe*’nin kıyılarından!
Biz de *Circe*’nin kıyısında gemimizi bağladıktan sonra,²²
Antiphates’i ve vahşi *cyclopsu* hatırlayıp
250 gitmeyi ve bilmediğimiz eve girmeyi reddettik.
Kura çekildi: Kura beni, sadık *Polytes*’i,
Euryloclus’la birlikte şarap düşkünü *Elpenor*’u
ve on sekiz yoldaşımızı, *Circe*’nin duvarlarına gönderdi.
Oraya varır varmaz, evin eşliğinde durduk;
255 binlerce kurt, kurtlarla karışık dişi ayılar ve dişi aslanlar,
bizi karşılayıp korkuttu ama hiçbir şekilde korkmaya gerek yoktu,
hiçbir şekilde bedenimizde yara açılacak değildi;

21 Bu dizede Macareus, büyütücü *Circe*’nin adasından bahsediyor ve *Aeneas*’i, o adadan uzak durması için uyarıyor.

22 Güneş’le *Perse*’nin kızı büyütücü *Circe*, *Aeae* Adası’nda yaşırdı. *Ulixes* bu adaya vardığında, tayfasının yarısını *Euryloclus*’un yönetiminde adayı keşfetmesi için gönderdi. Adamlar biraz ilerledikten sonra pırıl pırıl bir saray gördüler. Kapıların önünde bir sürü vahşi hayvan vardı ama bunlar evcilleştirilmişler gibi adamlara hiç zarar vermediler. *Euryloclus*, adamların nasıl karşılanacağını izlemek için bir köşede gizlendi. Ev sahibi tarafından oldukça iyi karşılanan adamlar, *Circe*’nin hazırlattığı ziyafet masasında yiyip içtiler. Bu sırada *Circe*, değneğiyle onların başlarına dokundu ve hepsini domuza dönüştürüp bir ağıla kapattı. Bu manzara karşısında *Euryloclus* kaçtı ve *Ulixes*’e her şeyi anlattı. O da adamlarını kurtarmak için *Circe*’nin sarayına yollandı. Yolda tanrı *Mercurius*, *Ulixes*’in karşısına çıktı ve *Circe*’nin büyülerini etkisiz kılması için ona “moly” adında bir ot verdi. Bunu, *Circe*’nin sunacağı içkiye atmasını, sonra kılıcını çekmesini söyledi. *Ulixes*, denilenleri aynen yaptı. Bunun üzerine *Circe*, *Ulixes*’in bütün yoldaşlarını, eski hallerine döndürdü. *Ulixes* ve yoldaşları, bu adada tam bir yıl kaldılar.

- hatta sırnaşık sırnaşık kuyruklarını havada hareket ettirdiler
ve yaltaklanıp adımlarımıza eşlik ettiler, hizmetçiler
260 bizi kabul edinceye ve mermer kaplı kabul salonundan
evin hanımına götürünceye değin. Güzel bir girintide
oturuyordu o,
yüksek bir tahtta; ılık saçan bir elbise giymiş,
üzerine altın yaldızlı bir örtü sarınmıştı.
Nereus'un kızları ve *nymphalar*, parmaklarını kıpırdatıp
265 –hiç yün eğirmeyen ve ardınca gelen iplikleri çekmeyen–
çimleri düzeltirler, düzensizce saçılan çiçekleri
ve çeşit çeşit rengârenk otları, sepetlerinde toplarlar.
Circe, bunların yaptıkları işi denetler. O, her yaprakta ne
fayda olduğunu, karıştırıldıklarında nasıl bir uyum olduğunu
270 bilir ve döndüre döndüre inceler, eliyle tarttığı otları.
O, bizi gördüğünde, selam verilip alındıktan sonra
yüzü aydınlandı ve dilediğimiz her şeyi, önümüze serdi.
Gecikmeden karıştırılmasını buyurdu kavrulmuş arpaların,
balın, güçlü şarabın, sıkıştırılmış sütle birlikte kaymağın,
275 bu tat altında gizli saklı kalmaları için bitki özlerini
kattı. Aldık, kutsal sağ eliyle verdiği kadehleri;
bunu, susuzluktan kuruyan ağzımızla bir dikişte içer içmez,
korkunç tanrıça, değneğiyle dokundu başımızın tepesine:
(Utaniyorum ama yine de anlatacağım)
Sert kıllarla diken diken olmaya,
280 artık konuşamamaya, sözcükler yerine boğuk bir mırıltı
çıkarmaya ve bütün yüzümle yere doğru eğilmeye başladım;
ağzımın çarpık bir burunla sertleştiğini, boynumun
kaslarla şiştiğini hissettim ve az önce kadehi
aldığım elimle, ayak izleri yaptım.
285 Aynı şeylere maruz kalan yoldaşlarımla birlikte
(iksisir o kadar güçlüydü ki!),
domuz ağılına kapatıldım: Bir tek *Eurylochus*'un
domuz şeklinde olmadığını gördük, sunulan kadehten bir tek o
kaçındı,
eğer kaçınmasaydı, şimdiye kadar kıllı sürüden bir parça
olarak kalırdı ve onun tarafından *Ulixes*, bu kadar büyük

- 290 bir felaketten haberdar edilip öç almak için *Circe*'ye gelmezdi.
Barışsever *Cylleneli* tanrı, *Ulixes*'e beyaz bir çiçek vermişti,
semavi tanrıların *moly* olarak adlandırdıkları, siyah bir kökle
tutunan.
- Bununla ve aynı zamanda tanrının uyarılarıyla güven içinde,
Circe'nin evine girdi o ve tuzaklarla dolu kadehe
- 295 davet edilip değneğiyle saçlarını okşamaya çalışan *Circe*'yi
itti, kılıcını çektikten sonra, dehşet içindeki tanrıçayı korkuttu.
O zaman *Circe*, sağ eliyle söz verdikten sonra, yatağına kabul
ettiği
- Ulixes*, evlilik çeyizi olarak yoldaşlarının bedenlerini istedi.
Circe, bilinmeyen bir otun oldukça etkili özlerini üzerimize saçtı
- 300 hem değneğini ters yönden çevirerek başımıza vurdu
hem önceden söylediği sözleri tersinden söyledi;²³
o, büyülerini söyledikçe biz daha çok hafifleyip yerden
doğrulduk; sert kıllarımız döküldü ve yarık kayboldu
ikiye ayrılmış toynaklarımızdan;
- omuzlarımız yeniden göründü, üst kollarımızla
- 305 alt kollarımız birleşti. Gözyaşı dökerek, kucakladık gözyaşı döken
Ulixes'i ve önderimizin boynuna asıldık. Hiçbir söz söylemedik,
minnettar olduğumuzu kanıtlayan sözlerden önce.
- Bir yıl orada kaldık ve oradayken, birçok şey
gördüm o kadar uzun zamanda, birçok şeyi kulaklarımla işittim,
- 310 birçok şeyle birlikte şunu da *Circe*'nin bu tür ayinler için hazır
ettiği
- dört hizmetçisinden birinin gizlice bana anlattığı.
Çünkü *Circe*, önderimle yalnız başına kalırken,
o hizmetçi, bana kar beyaz mermerden yapılmış,
genç bir adama ait
- bir yontu gösterdi, tepesinde bir ağaçkakan taşıyan,
- 315 kutsal bir tapınağa yerleştirilmiş, bir sürü çelenkle göze çarpan.
Kim olduğunu, neden kutsal bir tapınakta tapıldığını,
neden tepesinde bu kuşu taşıdığını soran ve bilmek isteyen bana,
'Dinle' dedi, 'ey *Macareus* ve hanımımın nasıl bir gücü olduğunu
bundan da öğren; sen, aklını söylediklerime ver:

23 300. ve 301. dizede, *Circe*'nin ilk yaptığı büyüyü etkisiz kılmak için değneğini, *Ulixes*'in yoldaşlarının başında soldan sağa doğru çevirdiği ve sonra ilk söylediği aynı büyü sözleri, sondan başa doğru tekrarladığı vurgulanmaktadır.

- 320 *Saturnus*'un oğlu *Picus*,²⁴ *Ausonia* topraklarında
kraldı, savaş için yararlı atlara düşkün;
gördüğün erkek şeklindeydi: Görebilirsin yakışıklılığını
ve yapılan yontudan, gerçek endamını değerlendirebilirsin;
ruhu, endamına eşti. Henüz göremedi yaşarken,
- 325 Yunan kenti *Elis*'te beş yılda bir yapılan oyunları dört kez.
O, *Latium* dağlarında doğan *dryas*ları
endamiyla mest etmişti; onu, pınarların tanrısal güçleri
ve *naias*lar arzuluyordu, *Albula*'nın, *Numicius*'un,
Anio Nehri'nin, seyriyle son derece kısa *Almo*'nun,
- 330 şiddetli *Nar*'ın ve karanlık gölgesiyle *Farfarus*'un taşıdığı,
Scythial *Diana*'nın kraliyet korusunu²⁵ ve komşu gölleri
mesken tutanlar da; buna rağmen hepsini küçümseyip tek bir
nymphayı sevdi, bir zamanlar *Palatium* Tepesi'nde,
iki başlı *Ianus*'tan²⁶ *Venilia*'nın doğurduğu söylenen.
- 335 Bu kız, ergin yaşa gelir gelmez,
bütün soylulara tercih edilen *Latium*lu *Picus*'a verildi.
Gerçekten güzelliğiyle nadideydi
ama teganni sanatıyla daha nadide;
bu nedenle *Canens*²⁷ olarak adlandırıldı.
Ormanları ve kayaları hareket ettirmeye,
vahşi hayvanları sakinleştirmeye, uzun nehirleri sesiyle
durdurmaya ve gezgin kuşları alıkoymaya alıştı.
340 *Canens*, ahenkli sesiyle şarkılar söylerken,
Picus, evden *Latium* tarlalarına gitmişti,
bölgedeki domuzları avlamak için; sırtında oturuyordu
cesur atının ve sol eliyle iki mızrak taşıyordu,

24 Latin dilinde ağaçkakan anlamına gelen bir sözcük ve *Latium*'un kralı. *Picus*, büyüdü *Circe*'nin aşkına karşılık vermeyince, onun tarafından bir ağaçkakan, *Picus*'u arayan yoldaşları ise *Circe* tarafından vahşi hayvanlara dönüştürüldüler. *Picus*'un karısı *Canens*, ağlaya ağlaya eridi. *Nymphalar*, genç kadının anısını yaşatmak için onun öldüğü yere *Canens* adını verdiler.

25 İtalya'da, *Latium* bölgesinde bir kasaba olan *Aricia* (bugün La Riccia), *Alba Dağı*'nın eteğinde, *Nemi*'den üç mil uzaktadır. *Nemi*'deki göl (*lacus Nemoensis*) ve kutsal koru, bazen *Aricia* kasabasının gölü ve konusu olarak bilinir. Burada *Orestes* tarafından başlatılan ve *Diana Nemoensis* (Ormanların Dianası) adıyla bilinen kutsal bir tapım vardı.

26 Romalıların en eski tanrılardan biri olan *Ianus* biri öne, diğeri arkaya bakan yüzüyle iki başlı bir tanrı olarak tasvir edilir.

27 Şarkı söyleyen (=Şarkıcı).

- 345 kırmızımtrak pelerini, sarı altından süs iğnesiyle tutturulan.
 Gelmişti aynı ormana Güneş'in kızı da
 bol bereketli tepelerden taze otlar toplamak için,
 kendi adıyla adlandırılan *Circe Arazileri*'ni geride bırakmıştı.
 Genç adamı görür görmez, sık çalılıklarda gizlenen *Circe*,
 350 afallayıp kaldı; topladığı otlar sinесinden düştü
 ve boylu boyunca bütün iliklerini, alevlerin sardığını sandı.
 Aklını başına alır almaz güçlü tutkudan,
 ne arzu ettiğini itiraf etmek üzereydi ama yaklaşamamasına
 sebep oldu *Picus*'un atının hızı ve etrafını saran hizmetkârlar;
 355 'Yine de kaçamayacaksın, rüzgârla kaçırılsan bile,
 eğer ben kendimi tanıyorsam, eğer otlarımın bütün
 gücü yok olmadıysa ve büyülü şarkılarım beni aldatmazsa'
 dedi. Bedensiz, sahte bir domuz sureti
 meydana getirdi, kralın gözlerinin önünden geçip koşmasını
 360 ve ağaçlarıyla kesif koruya gittiğinin görülmesini buyurdu,
 bir sürü ağacın olduğu ve bir atın geçemeyeceği yere.
 Gecikmeden hedefe kilitlenir *Picus*, ganimetin gölge olduğundan
 bihaber ve atının terden ıslanan sırtından hızla iner,
 boş bir hayalin peşinden gidip yüksek ormanda dolanır yayan.
 365 *Circe*, dileğini hayal eder, hem büyülü sözcükler söyler
 hem bilinmeyen tanrılara hitap eder bilinmeyen büyülü şarkısıyla,
 kar beyaz Ay'ın yüzünü allak bullak etmeye
 ve babasının başına, su çeken bulutları örtmeye alışkın olduğu.
 O zaman da söylediği büyülü şarkıyla sema koyulaşır
 370 ve toprak, sisler çıkarır. Karanlık patikalarda dolaşır
Picus'un yoldaşları ve kral, himayeden uzak kalır.
 Uygun yeri ve zamanı bulan *Circe*, 'Ey gözlerinin aşkına,
 gözlerimi ele geçiren, şu endamın aşkına, ey güzeller güzeli adam,
 bir tanrıça olarak beni sana yalvartan, karşılık ver
 375 aşkıma ve her şeyi gören Güneş'i kaynatan olarak
 kabul et, vicdansızlık etme ve *Titan* soylu *Circe*'yi küçümsemel'
 demişti; o cüretkâr, hem tanrıçayı hem yakarılarını reddetti
 ve 'Her kimsen' dedi, 'senin değilim, başka bir kadın beni
 ele geçirip, esir etti ve dilerim, bir ömür boyunca esir etsin,
 380 yabancı bir aşkla evlilik aktimi ihlal etmeyeceğim,
 Yazgı tanrıçaları, *Ianus*'un kızı *Canens*'imi koruyuncaya değin.'

- Titan* soylu tanrıça, beyhude yere ısrarla yalvarıp yakardıktan sonra,
‘Cezasız kalmayacaksın’ dedi, ‘*Canens*’e de geri dönemeyeceksin, kırılan bir kadın ne yapar, seven bir kadın ne yapar, öğreneceksin
385 özünle; eğer ki o seven ve kırılan kadın, *Circe* ise!’
O zaman iki kez batıya, iki kez doğuya döndü,
üç kez genç adama değneğiyle dokundu, üç büyülu sözcük söyledi.
O kaçtı, alışık olduğundan daha hızlı
koştuğuna hayret ederek; kanatlar gördü bedeninde
390 ve aniden yeni bir kuş olarak, *Latium* ormanlarına katıldığına
hiddetlenip sert gagasıyla yabani meşe ağaçlarını
deldi ve uzun dallara öfkeyle yaralar açtı;
pelerininin kırmızımtrak rengini aldı kanatları,
süs iğnesi olan ve giysisini tutan altın,
395 yumuşak tüy oldu ve boynu, altın sarısı bir renkle çevrelendi,
adının dışında eski *Picus*’tan hiçbir şey kalmadı geriye.
Bu esnada yoldaşları, sık sık tarlalar boyunca beyhude yere
Picus’u çağırdıktan ve onu, hiçbir yerde bulamadıktan sonra,
Circe’yi bulurlar (çünkü artık dumanları azaltmış,
400 sis bulutlarının rüzgârlarla ve Güneş’le açılmasına izin vermişti)
ve gerçekten suçlayıp sıkıştırırlar, krallarını geri isterler
ve zor kullanırlar, amansız silahlarıyla saldırmaya hazırlanırlar.
Circe, korkunç bir zehir ve zehrin öz sularını sağlar,
Erebus’tan ve *Chaos*’tan Gece’yi ve Gece’nin tanrılarını
405 çağırır, büyüsel haykırılarıyla *Hecate*’ye yalvarır.
Ormanlar yerinden sıçradı (söylemesi hayret verici!),
toprak inledi ve yakındaki ağaçlar sarardı,
kan damlalarının saçıldığı otlar, sırlıklam oldu,
taşların boğuk boğuk böğürdükleri,
410 köpeklerin havladıkları, toprağın kara yılanlarla
kirlendiği ve ölülerin şeffaf ruhlarının uçtukları görüldü.
Alametlerle şaşkına dönen ahali, dehşete düştü;
Circe, dehşete düşenlerin
yüzlerine hayret ettikleri sırada, büyülu değneğiyle dokundu,
dokunuşuyla çeşit çeşit vahşi hayvanlardan oluşan canavarlar,
415 genç adamların yerini aldı: Hiçbirinde kendi sureti kalmadı.
Batan Güneş, *Tartessus* kıyılarını gizlemişti,

- beyhude yere *Canens*'in gözleriyle ve yüreğiyle
 beklenmişti kocası. Hizmetkârlar ve halk, baştan sona
 her ormana koşarlar ve yoluna yanarcalar taşırılar;
 420 kâfi değildir *nympha* için gözyaşı dökmek, hem saçlarını yolmak
 hem bağrını dövmek (yine de bunların hepsini yaptı), kendisini
 dışarı attı ve *Latium* tarlaları boyunca çılgınca dolaştı.
 Onu, altı gece ve aynı sayıda dönüp gelen Güneş'in
 ışıkları gördü, uykudan ve yiyecekten mahrum,
 425 bahutunun sürüklediği dağ sırtlarına ve vadilere giderken;
 en sonunda acıdan ve yoldan bitap düşen kadını,
 soğuk kıyısına bedenini koyarken, Tiber Nehri gördü;
 orada acılarını gözyaşlarıyla akort edip
 kısık sesiyle sözlerini akıtıyordu yas tutarak, bir zamanlar
 430 artık ölürken *Cycnus*'un cenaze türkülerini söylediği gibi.
 Sonunda ağlaya ağlaya iliği kemigi eriyip
 öldü ve yavaş yavaş hafif havada gözden kayboldu.
 Yine de söylenti, o yeri seçkin kıldı, usule uygun biçimde
 kadim *Camenaların*,²⁸ *nymphanın* adından
Canens olarak adlandırdıkları.'
- 435 Böyle birçok şey anlatıldı bana ve uzun bir yıl boyunca
 tarafımdan
 görüldü. Zaman aşımından hamlayıp tembelleşmişken
 yeniden denize açılmamız, yeniden yelken açmamız buyruldu.
Titan soylu tanrıça,²⁹ tehlikeli yolların, uzun bir yolculuğun
 ve vahşi denizin tehlikelerinin bizi beklediğini söylemişti:
 440 İtiraf ediyorum korktum ve bu kıyıyı bulup kaldım."
 Sözlerini bitirmişti *Macareus*. Külleri mermer bir kaba koyulan
Aeneas'ın sütanasının mezarında, kısa bir kitabe vardı:
 BURADA • BEN • CAIETAYI • DİNDARLIĞIYLA • TANINAN
 • SÜT • OĞLUM
 YUNAN • ATEŞİNDEN • KURTARIP • YAPMASI •
 GEREKTİĞİ • ŞEKİLDE • ATEŞLE • YAKTI.
- 445 Bağlanan palamar çözülür çimenli tümsekten
 ve tuzaktan uzaklaşıp üzüntü kötü tanrıçanın meskenini
 geride bırakırlar. Korulara giderler, gölgeyle kaplı

28 Bilicilik yeteneğine sahip İtalyalı *nymphalar*.

29 Circe.

- Tiber'in sarı kumsalıyla denize fırladığı ve *Aeneas*'ın,
Faunus'un oğlu *Latinus*'un yurdunu
 ve kızını ele geçirdiği yere,³⁰
 450 yine de savaşırsız değil: Vahşi soyla savaş
 yapılır ve söz kesilen nişanlısından dolayı kudurur *Turnus*.
 Tekmil *Etruria*, *Latium* ile birleşir ve uzun süre
 huzur kaçıran silahlarla çetin zaferin ardından koşulur.
 Her iki taraf dış güçlerle gücünü artırır,
 455 birçoğu *Rutulları*³¹ birçoğu Troya ordugâhını
 savunur. *Aeneas*, *Evander*'in³² evine beyhude yere gelmemişti
 ama *Venulus*,³³ sürgün *Diomedes*'in kentine beyhude yere
 gelmişti. Gerçekten o, *Iapygialı*³⁴ *Daunus*'un yönetiminde en büyük
 kent duvarlarını inşa etmişti
 ve çeyiz olarak verilen arazinin efendisiydi
 460 ama *Venulus*, *Turnus*'un buyruklarını yerine getirdikten
 ve yardım istedikten sonra *Aetolia*lı kahraman, askeri gücünü
 mazeret olarak ileri sürdü, kendisini
 ya da kaynatasının halkını, savaşa
 bulaştırmak istemediğini ya da soyundan
 silahlandırmak için hiç adam olmadığını.
 “Bunları uydurduğumu sanmaman için
 465 acılarım, kederli bir anıyla tazelense de
 yine de anlatmaya katlanacağım” dedi *Diomedes*: “Yüce *Ilion*

30 *Latium* Kralı *Latinus*'la *Amata*'nın kızı olan *Lavinia*, *Aeneas*, *Latium*'a gelmeden önce *Turnus* adlı bir gençle nişanlıydı ama sonra babası, onu *Aeneas*'a verdi. Bu nedenle *Aeneas* ile *Turnus* arasında tıpkı Troialılarla Yunanlar arasında olduğu gibi, güzel bir kadın yüzünden savaş çıktı.

31 *Latium*'da *Turnus* tarafından yönetilen *Ardea* kentinde yaşayan bir halk.

32 *Evander*'in asıl memleketi *Arcadia*'dır. *Evander*, annesi *Carmentis* ile *İtalya*'ya ayak bastığında, *Palatium* Tepesi'nin eteklerinde durdu ve bu tepenin üzerinde *Pallantium* kentini kurdu. Burası ondan sonra *Arcadialı*nın Tepesi olarak adlandırıldı. *Evander*'in oğlu *Pallas*, *Aeneas* ile *Turnus* arasında çıkan savaşta, babası *Evander*'in *Aeneas* için sağladığı yardımcı birlikleri sevk etti. *Pallas*, savaş sırasında *Turnus* tarafından öldürüldü. Savaşın sonunda yapılan teke tek çarpışmada ise *Turnus*, *Aeneas* tarafından öldürüldü.

33 Troya Savaşı'nda, Troyalılara karşı savaşmış Yunan kahraman. Daha sonra *İtalya*'nın güneyinde, *Iapygia* Krallığı'nda *Arpi* kentini kurdu. *Aeneas*'la yaptığı savaşta kendisine yardım etmesini istemek için *Turnus*, *Venulus*'u ona gönderdi ama *Diomedes*, elinde fazla adam olmadığını bu nedenle riske giremeyeceğini öne sürerek *Turnus*'a yardım etmedi.

34 *Iapygia* kentinin kralı *Daunus*, kızını *Diomedes*'le evlendirmişti.

- yakıldıktan, Troya, *Danaos* ateşlerinden dehşete düştükten
 ve *Naryxlü* kahraman³⁵ bakirenin
 ırzına geçtikten sonra, bakire tanrıçadan
 bir tek kendisinin hak ettiği cezayı, hepimizin başına getirdi.
- 470 Tarumar edildik ve düşman denizler boyunca rüzgârlarla
 sürüklenip
 şimşeklere, geceye, sağanak yağmurlara,
 semanın ve denizin öfkesine
 sabırla dayandık ve felaketimizin sonu olan *Caphereus*'a.
 Seni tutmayayım elem dolu olayları sırayla anlatarak ama o zaman
Priamus'un bile Yunanistan'a ağlaması gerektiği düşünülebilirdi,
- 475 buna rağmen savaşçı *Minerva*'nın merhametiyle korunup
 dalgalardan kurtuldum ama yeniden yurdum Yunanistan'dan
 sürüldüm ve eski yarasını hatırlayan sevecen *Venus*,³⁶
 cezamı verdi. Derin denizlerde o kadar büyük
 ıstıraplara, kara savaşlarında o kadar büyük ıstıraplara
 katlandım ki
- 480 tarafımdan sık sık bahtiyar olarak adlandırıldılar,
 ortak bir fırtınanın ve baş belası *Caphereus*'un
 sulara gömdükleri, keşke onların bir parçası olsaydım!
 Sonunda hem savaşa hem denize katlanan yoldaşlarım
 pes ettiler ve amaçsızca dolaşmaya son vermemi istediler ama
- 485 doğuştan saldırgan olan *Acmon*,³⁷
 o zaman gerçekten de felaketlerle haşın,
 'Ne kaldı geriye yoldaşlarım, artık sabırla dayanmaya
 karşı çıkmak için?' dedi. 'Daha ne kaldı *Cytheralı* tanrıçanın
 yapmak istediği, bir düşün?
- Çünkü daha kötü şeylerden korkulduğunda,
 dualarda çare aranır ama bahtımız kararmışken,

35 Locris halkının yaşadığı yer, Telamon'un oğlu Locrisli Aiax'ın memleketi. Troya'nın alınışı sırasında bilici Cassandra, tanrıça *Minerva*'nın tapınağına sığınmıştı. Aiax, genç kızı, sarıldığı tanrıçanın yontusuyla birlikte sürükleyip onun ırzına geçti. Tanrıça kendisine yapılan bu saygısızlıktan dolayı Yunanlar yurtlarına geri dönerken Myconus Adası yakınında Achaların gemilerinin büyük bölümünü batıran bir fırtına gönderdi.

36 Troya Savaşı'nda Diomedes ile Aeneas çarpışırken *Venus*, oğlunu korumak istedi. Bu esnada Diomedes tarafından elinden yaralandı (*Ilias* III, 535).

37 Diomedes'in bir yoldaşı. *Venus*'a sözleriyle saygısızlık yapınca tanrıça onu ve ona destek olan yoldaşlarını kuşa döndürdü.

- 490 korku ayaklarımızın altında ve felaketimizden son derece emin.
 Duyabilir tanrıça, hep yaptığı gibi nefret edebilir bütün adamlardan
Diomedes'in emri altındaki; yine de onun nefretini hepimiz
 küçümseriz, büyük gücü bizim yanımızda hiç kalır!’
Pleuronlu Acmon, böyle sözlerle *Venus*’u
- 495 kışkırttı ve eski öfkesini canlandırdı.
 Söylenenler birkaçının hoşuna gider, çoğunluk olan biz
Acmon’u zapt ettik, karşılık vermeye hazırlanırken,
 yavaş yavaş sesi ve sesinin yolu inceldi, saçları
 yumuşak tüylere dönüştü, yeni boynu, göğsü
- 500 ve sırtı, tüylerle kaplandı, kollarını daha büyük tüyler
 sardı ve dirsekleri, hafif kanatlara dönüştü;
 ayaklarının büyük kısmını,
 ayak parmakları kapladı, boynuzla sertleşen
 yüzü, kaskatı kesildi ve sivri bir gagayla son buldu.
 Buna *Lycus*, buna *Idas*, *Rhexenor*’la birlikte *Nycteus*,
- 505 buna *Abas* hayret ettiler ve hayret ederlerken, aynı
 şekli aldılar ve birliğimden oldukça büyük bir sayı
 uçup gitti; kanatlarını çırparak küreklerin etrafında ses çıkardılar.
 Sorarsan aniden kuş olanların şekli nasıldı diye,
 tam kuğularınki olmasa da beyaz kuğulara çok benzerdi.
- 510 Gerçekten güçlülükle bu yerleri ve *Iapygialı Daunus*’un damadı olarak,
 çorak arazileri elimde tutuyorum, geride kalan az sayıda adamımla.”
 Buraya kadar konuştu *Oeneus*’un torunu.³⁸
Venulus, *Calydon* Krallığı’nı,
Peucetia koylarını ve *Messapialıların*³⁹ arazilerini geride bıraktı;
 bir mağara görmüştü oralarda, bir sürü ağaçla kapalı
- 515 ve hafif kamışlarla gizlenen, şimdi yarı keçi *Pan*’ın
 efendisi olduğu ama bir zamanlar *nymphaların* mesken tuttuğu.
Apulialı bir çoban, o bölgeden bu *nymphaları* kaçırıp
 korkuttu ve önce, aniden dehşete düşürdü,
 az sonra akıl başa geldiğinde, küçümse idiler artlarına düşeni,
- 520 ritme göre ayaklarını hareket ettirip dans ettiler;
 çoban bunları kınadı ve kaba saba sıçramasıyla taklit edip
 edepsiz sözlerine hoyratça sövgüler ekledi,

38 *Diomedes*.

39 Aşağı İtalya’da yaşayan bir halk.

- bir ağaç boğazını kaplamadan önce de ağzı susmadı:
 Bir ağaçtır çünkü ve öz suyundan karakterini anlayabilirsin:
 525 Hakikaten yabani zeytin, acı taneleriyle dilinin edepsizliğini
 kanıtlar, sözlerinin keskinliği onlara geçmiştir.
 Elçiler oradan dönüp *Aetolia* silahlarının
 kendilerini reddettiğini söyleyince *Rutullar*,
 onların birlikleri olmadan
 hazırlık yapıp savaşırlar; her iki taraftan çok kan
 530 dökülür. İşte *Turnus*, taşır açgözlü yanarcaları
 çamdan yapılma gemilere,
 ateşlerden korkar suyun esirgediği gemiler;
 artık zifti, balmumunu ve alevin gıdası olarak diğer şeyleri
 yakıp kavuruyordu *Mulciber* ve yüksek seren boyunca yelkenlere
 doğru gidiyordu, kıvrık karinanın kürekçi sıraları duman tütüyordu.
 535 Bu çamların, *Ida*'nın doruğundan kesildiğini hatırlayan
 tanrıların kutsal Anası,⁴⁰ çarpılan bronz zilin şingirtileriyle
 ve üflenlen kavalın gürlemesiyle havayı doldurdu,
 boylu boyunca hafif havada taşınıp uysal aslanlarıyla,
 “Günahkâr sağ elinle beyhude yere yangın çıkarıyorsun
 540 ey *Turnus*” dedi, “kurtaracağım, ben izin vermeden yakmayacak
 yiyip yutan ateş, korularımın parçalarını ve uzuvlarını.”
 Tanrıça konuşurken, gök gürledi ve gök gürlemesinin ardından
 şiddetli bir sağanak yağmur yağdı sıçrayan doluyla birlikte,
 hem havayı hem ani saldırılarıyla kabaran denizi,
 545 allak bullak etti *Astraeus*'ün⁴¹ oğulları olan
 biraderler ve savaşa tutuştular.
 Onlardan birinin gücünden yararlanan sevecen Ana,
Phrygia donanmasının, kırıktan yapılma palamarlarını kopardı,
 gemileri aşağı doğru çekti ve denizin dibine batırdı;
 ağaç yumuşadıktan ve kereste, bedene dönüştükten sonra
 550 kıvrık gemiler, insan başının şeklini aldılar;
 kürekler, parmaklara dönüştü ve hasıl olan bacaklara,
 yan tarafı önceden olduğu gibi kaldı, geminin ortasına

40 Phrygialı tanrıça Cybele, *Ida* Dağı'ndan kesilen çamlarla yapılan Aeneas'ın gemilerinin, *Turnus* tarafından yakılmasına izin vermez ve hepsini denizin dibine çekip onları su *nymphaları* olan *naias*lara dönüştürür.

41 *Aurora*'nın dev *Astraeus*'tan doğurduğu rüzgârlar.

- koyulan omurga, gerekli şekilde sırt kemiği olarak değişti,
 halatlar yumuşak saçlar, yelken serenleri, kollar oldu;
 555 rengi önceki gibi koyu yeşildir: Önceden korktukları sularda,
 genç kız oyunları ile eğlenirler
 deniz *naia*sları olarak; sert dağlarda doğdukları halde,
 sık sık yumuşak denize giderler, kökenleri onları etkilemez;
 yine de unutmayıp denizde sık sık birçok tehlikeye
 560 katlandıklarını, sık sık sallanan karinaların altına
 koydular ellerini, *Achalar* taşıyanlar dışında:
Phrygia'nın felaketini hatırlayıp hâlâ nefret ederler *Pelasglardan*:
 Neşeli ifadeleriyle *Ithacalının* gemisinin parçalarını
 gördüler ve neşeli ifadeleriyle gördüler *Alcinous*'un gemisinin⁴²
 565 kaskatı kesildiğini ve kayanın keresteyi kapladığını.
 Umut vardı, donanma deniz *nymphalar*ına dönüştükten sonra
Rutullu Turnus'un, alametin korkusuyla
 savaştan vazgeçebilmesi için:
 Israr eder, her iki taraf sahiptir tanrılara⁴³ ve tanrılara
 benzer akıllara. Artık çeyiz olarak krallığı,
 570 kaynatanın⁴⁴ kraliyet esasını ve ey bakire *Lavinia*, seni değil,
 galip gelmeyi isterler ve pes etmekten utanıp
 savaşır. Sonunda *Venus*, oğlunun silahlarının
 kazandığını görür. *Turnus* düşer, *Turnus*'la birlikte düşer *Ardea*,
Turnus yaşarken, güçlü olarak adlandırılan. Bunu, barbar ateşi
 575 yok ettikten ve evler, sıcak küllere gömüldükten sonra,
 yığının ortasından o zaman ilk kez görülen bir kuş,
 uçuşu havaya doğru ve çırpıtı kanatlarıyla külleri dövmeye başladı;
 hem sesi hem cıvıllığı hem solgunluğu ve her şeyi,
 ele geçirilen bir kente yakışan şekildeydi, kentin adı da

42 Ulixes, Calypso'nun adasından yola çıktığında, Neptunus tarafından çıkarılan bir fırtına sonucunda Phaeac halkının yaşadığı adaya sürüklenir. Ulixes burada Kral Alcinous'a başından geçenleri anlatır ve nazik bir şekilde konuk edilir. Daha sonra Ulixes Ithaca'ya dönmek istediğini söylediğinde, kral onun emrine bir gemi verir. Kısa süren yolculuk sırasında Ulixes uykuya dalar. Phaeac denizcileri, onu Ithaca Adası'nın ücra bir köşesinde, Alcinous'un armağan ettiği hazineyle birlikte bırakırlar. Gemi, *Phaeac*ların adasına geri döner ama adaya ulaşır ulaşmaz, iradesine karşı gelinerek Ulixes'e hizmet edildiği için öç alan Neptunus tarafından taş döndürülür, adanın etrafı da bir dağla çevrilir.

43 Aeneas'ın yanında destekçi olarak tanrıça *Venus*'un, *Turnus*'un yanında *Luno*'nun olduğu vurgulanıyor.

44 Kral *Latinus*.

- 580 onda kaldı,⁴⁵ kanatlarıyla dövünerek yas tutar *Ardea*'ya.
Aeneas'ın cesareti, artık bütün tanrıları ve bizzat
Iuno'yu, kadim öfkelerine son vermeleri için zorlamıştı.
Iulus'un⁴⁶ yükselen gücü, iyice emniyete alındığında,
*Cythera*lı tanrıçanın kahraman oğlu, sema için kemale erdi.
- 585 *Venus*, etrafına toplamıştı tanrıları ve babasının boynuna
 sarılıp, "Ey hiçbir zaman bana" demişti,
 "asla sert olmayan babam, şimdi son derece latif olmanı dilerim.
 Seni, kanımdan dede kılan *Aeneas*'ıma
 küçük de olsa bir tanrısallık bahşetsen, ey yüceler yücesi,
 590 herhangi bir tanrısallık bahşetsen! Kâfidir, nefret edilen krallığı
 bir kez görmüş olması, *Styx* Nehri boyunca bir kez gitmiş olması."
 Onayladılar tanrılar, kralın hanımı da yüzünü
 kıpırdattı ve dingin bir ifadeyle işmar etti.
 O zaman tanrıların babası, "Tanrısız lütfu layıksınız" dedi,
 595 "bunları isteyen sen ve uğruna, bunları istediğin kişi.
 Al kızım, dilediğin şeyi!"
 demişti. Sevindi *Venus* ve babasına teşekkür etti.
 Hafif hava boyunca, arabasına koşulu güvercinleriyle taşınıp
Laurentum kıyısına gitti, sazla kaplı *Numicius*'un,⁴⁷
 nehir suları ile komşu denize süründüğü yere.
- 600 Buyurur buna, ölüme ait ne varsa, *Aeneas*'tan
 yıkayıp temizlemesini ve sessiz akışıyla denizinin altına çekmesini.
 Boynuzlu tanrı, *Venus*'un buyruklarını yerine getirir ve sularıyla,
Aeneas'ta ölümlü olan ne varsa, temizler;
 sularını saçar, onda en mükemmel kısım kalır.
- 605 Anası, arıtılan bedeni, tanrısız kokuyla
 yağladı, tatlı *nectar*la karıştırılan *ambrosia* da
 ağzına değdi ve onu tanrı kıldı, *Quirinus*'un⁴⁸ halkının
Indiges olarak adlandırdığı ve hem bir tapınakla
 hem sunaklarla kabul ettiği.
 Ondan sonra iki adlı *Ascanius*'un⁴⁹ hükmü altındaydı *Alba*

45 Balıkçıl anlamına gelen *Ardea* kentinden adını alan balıkçıl kuşu vurgulanıyor.

46 *Aeneas*'ın oğlu *Iulus* (= *Ascanius*).

47 *Aeneas*'ın savaşırken, bu nehirde hayatını kaybettiğine ve oradan gökyüzüne yükseldiğine inanılır.

48 *Romulus*'un halkı olan Romalılar vurgulanıyor.

49 *Aeneas*'ın hem *Iulus* hem *Ascanius* olarak adlandırılan oğlu, *Alba* kentini kurmuştu.

- 610 ve Latin Krallığı; *Silvius*,⁵⁰ onun ardından geldi,
bundan cana gelen *Latinus*, aynı adı⁵¹ kadim
kraliyet asasıyla birlikte taşıdı;
 ünlü *Alba*, *Latinus*'un ardından geldi;
ondan sonra *Epytus* geldi; bundan sonra *Capetus* ve *Capys*
ama önce *Capys* geldi, krallığı bunlardan *Tiberinus*
615 aldı ve *Etrüsk Nehri*'nin sularında boğulup
suya⁵² adını verdi; bundan *Remulus* ve cengâver
Acrota cana geldi: Yaşça daha büyük olan *Remulus*,
yıldırımı taklit ederken yıldırım çarpması yüzünden öldü,
biraderinden daha ölçülü olan *Acrota*, kraliyet asasını
620 cesur *Aventinus*'a teslim etti, hüküm sürmüş olduğu aynı
tepede gömülüp yatan ve adını tepeye veren.⁵³
Ve artık *Procas*,⁵⁴ *Palatium* halkının hükümranlılığına sahipti;
bu kralın yönetimi altındaydı *Pomona*:⁵⁵ Latin *hamadryaslar*⁵⁶
arasında hiçbiri, bahçeleri ondan daha hünerli bir şekilde işlemezdi
625 ve ondan başka biri, daha düşkün değildi ağacın meyvelerine,
adını ondan alan.⁵⁷ O, ormanları değil, nehirleri değil,
kırları sever ve bol bereketli meyveler taşıyan dalları;
mızrakla değil, kıvrık budama bıçağıyla ağırdır sağ eli,
kâh fazlalıkları budadığı ve oraya buraya yayılan
630 dalları, kontrol altına aldığı kâh yarılan kabuğa aşılık filiz
soktuğu ve değişik bir bakımla özsular sağladığı;

50 Aeneas'ın ölümünden sonra, Lavinia'nın doğurduğu ve Etrüsklü bir çoban tarafından yetiştirildiği söylenen kişi.

51 Silvius'un oğlu olan Latinus'un, Lavinia'nın babası olan Latinus'la aynı adı taşıdığı vurgulanıyor.

52 Alba Kralı Tiberinus, ilk adı Albula olan nehirde boğulduktan sonra nehir, "flumen Tiberinum" (Tiberinus'a ilişkin nehir) olarak anıldı ve Tiber Nehri (*Tiberis*) olarak adlandırıldı.

53 Roma'nın yedi tepesinden biri olan Aventinum Tepesi, aynı tepede gömülen Kral Aventinus'un adıyla adlandırılmıştı.

54 Alba kralı, Numitor'la Amulius'un babası.

55 Latium'da meyvenin ve meyve ağaçlarının koruyucusu olduğuna inanılan bir orman *nymphası*.

56 Adları eski Yunanca *ἄμυα* (birlikte) ve *δρῦς* (meşe) sözcüğünden gelen orman *nymphaları*. Tıpkı *dryaslar* gibi bunların hayatı da yaşadıkları ağaca bağlıdır. Ağaç yaşadığı ya da bir zarar görmediği sürece o ağaca bağlı olan *nympha* da yaşar, ağaç ölürse o da öldü.

57 Pomona adının Latin dilinde "pomum" (meyve, meyve ağacı) sözcüğünden geldiği vurgulanıyor.

- susuzluk çekmelerine izin vermez ve su çeken kökün kıvrık liflerini, döktüğü sularla sular:
- Budur aşkı, budur tutkusu, yoktur içinde hiç sevişme arzusu;
- 635 yine de köylü zorundan korkup meyve bahçelerini içeriden kapatır, hem girişleri engeller hem erkeklerden sakınır. Ne yapmadılar danslarıyla uyum içinde genç *satyrus*lar, boynuzları çamdan çelenkle çevrelenmiş *pan*lar, her zaman yaşından daha genç gösteren *Silvanus*⁵⁸
- 640 ve kâh orağıyla kâh maslahatıyla hırsızları korkutan tanrı,⁵⁹ ona sahip olabilmek için? Ama *Vertumnus*,⁶⁰ aşkıyla bunları geçse bile, yine de onlardan daha talihli olmadı. Ah, kaç kez kaba saba bir orakçı görünümünde, mısır başaklarını götürdü bir sepette ve gerçek bir orakçı suretindeydi!
- 645 Sık sık taze samanla bağladığı şakaklarını hareket ettirerek kestiği çimeni, harmanladığı görülebilirdi; sık sık sert eliyle üvendireleri taşıyordu, yemin etmen için onun biraz önce yorgun boğaları, boyunduruktan ayırmış olduğuna; budama bıçağı verildiğinde, bağcı olurdu ve asma budayıcısı;
- 650 merdivenleri yüklenmişti, meyveleri toplayacağını düşünebilirdin; kılıcıyla askerdi, oltasını aldıktan sonra balıkçı. Sonunda sık sık girdiği birçok suret boyunca bir yol buldu, gördüğü güzelliğin zevkine varmak için; hatta o, şakaklarını renkli bir sargıyla çevreleyip
- 655 kır saçlar yerleştirdikten sonra değneğine dayanıp yaşlı bir kadın kılığına girdi. İşlenmiş bahçelere girdi ve meyvelere hayran kalıp, “Sen daha da güzelsin” dedi ve tebrik için birkaç öpücük verdi, gerçek bir yaşlı kadının asla vermeyeceği şekilde ve kıvrık tümsekte oturdu,

58 Korulara ve ormanlara hükmeden, Faunus’tan pek farklı olmayan bir Roma tanrısı.

59 Priapus, Çanakkale ilinin Anadolu yakasındaki bir ilçe olan Lapseki’nin (Lampsakos) büyük tanrısıydı. Bacchus ile Venus’un oğlu olarak bilinir. Bağları ve özellikle meyve bahçelerini korumakla görevlidir ama asıl görevi, kötü nazarı savuşturmak, ürünleri çalmaya çalışan hırsızları korkutmak ya da bağına zarar vermeye çalışan kışkırtıcı kişilerin büyülerini boşa çıkarmaktır. Priapus’un bereketi simgeleyen erkeklik organı (*phallos*) her zaman ereksiyon halinde betimlenir.

60 Olasılıkla Etrüsk kökenli bir tanrı. Roma’da forumun girişindeki Etrüsk mahallesinde sağ elinde meyve tutar şekilde yapılmış bir yontusu bulunuyordu. “Değişim” anlamına gelen adından dolayı, her şekilde girebilme yeteneğine sahip olduğuna inanılırdı. O da Pomona gibi özellikle meyve ağaçlarının koruyucusuydu.

- 660 sonbaharın ağırlığıyla sarkan dallara bakarak.
 Bir karaağaç vardı karşısında, şişen üzümlerle yayılan,
 bunu, ortağı asmayla aynı şekilde takdir ettikten sonra,
 “Ama dursaydı” dedi, “sürgünsüz tek başına bir gövde olarak,
 yaprakları dışında arzu edilecek hiçbir şeyi olmazdı;
- 665 şu asma da karaağaçla birleşip huzur bulan,
 eğer onunla birleşmeseydi, toprağa eğilip ölü gibi yatardı;
 buna rağmen sen, bu ağacın örneğinden etkilenmiyorsun
 ve sevmekten kaçıyorsun,
 istemiyorsun kendini bir kocaya vermeyi
 ama keşke isteseydin! *Helene*, senin taliplerinden daha çoğuyla
- 670 rahatsız edilmedi, ne *Lapithler Savaşı*’na neden olan
 kadın⁶¹ ne de fazlasıyla geciken *Ulixes*’in karısı.⁶²
 Şimdi de kaçtığın ve seni isteyenleri savuşturduğun halde
 binlerce talip, seni arzu ediyor, hem yarı tanrılar hem tanrılar
 hem de *Alba Dağları*’nı mesken tutan tanrısal güçler;
- 675 ama sen akıllı olsan, kendini iyi bir kocaya vermek ve
 bu yaşlı kadını dinlemek istesen (seni, onların hepsinden daha çok,
 inandığından daha çok seven), alt tabakadan düğün çırallarını reddet
 ve *Vertumnus*’u, yatağının yoldaşı olarak seç kendine! Onun adına
 beni de kefil say! Çünkü ne tanır kendisini benim onu tanıdığımdan
- 680 daha çok ne serseri gibi, bütün yeryüzünde gününü gün eder,
 bir başına buralarda yaşar, taliplerinin çoğunun yaptığı gibi,
 az önce gördüğü kızı sevmez: Sen, onun ilk ve son
 aşkı olacaksın ve yıllarını sadece sana adayacak.
 Ekle genç olmasını, doğa vergisi
- 685 endamını, her surete uygun şekilde dönüşeceğini
 ve ne buyrulursa (her şeyi isteyebilirsin), yapacağını.
 Neden söyleyeyim aynı şeyi sevdiğinizi,
 tarafından yetiştirilen meyvelere
 ilk onun sahip olduğunu ve senin hediyelerini,
 sağ elinde neşeyle tuttuğunu?
- Ama şimdi ne ağaçtan kopardığı meyveleri arzu eder
- 690 ne tatlı özlerle bahçenin beslediği bitkileri
 ne de senden başka bir şeyi; yanıp tutuşan tanrıya acı, seni

61 Hippodamia.

62 Ulixes’in yokluğunda, Penelope’yle evlenmek için saraya doluşan talipler vurgulanıyor.

isteyen tanrının burada olduğuna ve benim ağzımla yalvardığına inan!

İntikamcı tanrılardan, duygusuz yüreklerden nefret eden *Idaliu*mludan⁶³ ve *Rhamnus*lunun⁶⁴ amansız öfkesinden kork!

- 695 Daha çok korkman için de (çünkü uzun ömrüm bana birçok şeyi bilmeyi bahsetti) anlatacağım bütün *Cyprus*'ta en meşhur olayı, kolayca ikna edilebilmen ve yumuşayabilmen için: 'Görmüştü kadim *Teucer*'in kanından soylu *Anaxarete*'yi, aşağı soydan gelen *Iphis*,⁶⁵
- 700 görmüştü ve aşk ateşini, bütün kemiklerinde hissetmişti, uzun süre mücadele edip tutkusunu mantığıyla yenemedikten sonra yalvarıcı olarak eşğine geldi ve kâh sütanasına içler acısı aşkını itiraf edip vicdansızlık etmesin diye sütevladının umuduyla yalvardı,
- 705 kâh birçok hizmetkârdan her birini pohpohlayıp ayartan sözlerine meyleden bir destek aradı; tatlı dilli sözlerle dolu yazı tahtalarını verdi sık sık götürmeleri için, ara sıra gözyaşlarının nemiyle ıslanan çelenkleri kapı pervazlarına astı, sert eşige koydu
- 710 yumuşak yanını ve acımasız sürgüye sövüp saydı. *Anaxarete* daha zalimdi, yıldızlar⁶⁶ battığında yükselen denizden, *Noricum* ateşinin sertleştirdiği demirden daha sert ve hâlâ köküne tutunan doğal bir kayadan; küçümser ve alay eder, merhametsiz eylemlerine
- 715 kibirli sözler ekler küstah ve âşık adamı, umudundan eder. Dayanamadı, uzun süren acının eziyetlerine sabrı kalmayan

63 Venus'a kutsal olan *Idaliu*m Dağı'ndan dolayı tanrıçayı vurgulamak için *Idalia* (*Idaliu*mlu) sıfatı kullanılmıştır.

64 *Rhamnus* kentinde bir tapınağı olan ilahi adalet tanrıçası *Nemesis*'i vurgulamak için *Rhamnusia*/*Rhamnusis* (*Rhamnuslu*) sıfatı kullanılmıştır.

65 Kıbrıslı genç bir adam olan *Iphis*, Kıbrıs'ta *Salamis*'i kurtaran *Teucer*'in asil soyundan gelen, taş kalpli *Anaxarete*'ye âşık oldu. Genç kızın aşkına karşılık vermemesi ve kendisini aşağılaması yüzünden onun kapısının önünde kendisini asarak hayatına son verdi. *Iphis*'in ölümünden sonra tanrıça *Venus*, sevgiye değer vermeyen bu kızı, *Iphis*'in cenazesini izlemek için pencereden eğildiği zaman olduğu gibi taş çevirdi. *Venus Prospiciens* (İleriye Bakan *Venus*) adı verilen bu kadın heykeli, *Salamis*'te *Venus Tapınağı*'na koyuldu.

66 Ash, çoğul olarak kullanılan *Haedi*. *Auriga* takımıyıldızında bulunan *Epsilon*, *Zeta* ve *Eta* olarak adlandırılan üç yıldız vurgulanmaktadır.

Iphis ve kapısının önünde şu son sözleri söyledi:

‘Galipsin ey *Anaxarete*, sonunda katlanmana gerek kalmayacak sana verdiğim bezginliğe. Hazırla zafer alayını neşeyle,

720 hem *Paean*’ı çağır hem çevrelen parlak defneyle!

Çünkü kazandın, ölüyorum seve seve:

Haydi sevin, vay demir yürekli!

En azından övmek zorunda kalacaksın aşkımla ilgili bir şeyi seni hoşnut ettiğim ve itiraf edeceksin hizmetimi.

Yine de aşkımdan vazgeçmediğimi hatırla,

725 hayatımdan ve iki gözümün ışığından yoksun kalmadan.

Ölümümün habercisi olarak, sana Söylenti gelmeyecek,

ben kendim geleceğim, kuşkun olmasın,

orada olacağım ve hazır bulunacağım,

acımasız gözlerini, cansız bedenimle beslemen için.

Yine de ey semavi tanrılar, ölümlü yazgımı görüyorsanız,

730 hatırlayın beni (gayrı dilim başka bir şey dilemeye

dayanmıyor), hem uzun çağlar dilden dile dolaşmamı sağlayın

hem hayatımdan aldığınız yılları, ünüme katın!’

dedi ve sık sık çelenklerle donattığı kapı pervazlarına

ıslak gözlerini ve solgun kollarını kaldırıp

735 ilmiğin ipini, kapı kirişine bağladığında,

‘Bu çelenkler senin hoşuna gider, ey vicdansız, ey günahkâr!’ dedi,

başını ilmiğe geçirdi ama o zaman da ona doğru dönerek

ve bahtsız yük, sıkılan gırtlığıyla asılı kaldı.

Çırpınan ayaklarının hareketiyle vurulan kapı, içeri girmek

isteyen

740 birinin çıkardığı ses gibi geldi, kapı açıldıktan sonra yapılan eylemi

ele verdi. Haykırdı hizmetkârlar ve beyhude yere gevşettikleri

naaşı,

anasının evine götürdüler (babası ölmüştü çünkü).

Aldı bağrına anası ve sarılıp oğlunun soğuk

uzuvlarına, biçare babaların sözlerini

745 söyledikten ve biçare anaların yaptıklarını yaptıktan sonra,

gözü yaşlı cenazeyi götürdü kentin ortasından

ve yakılması için cenaze yatağına taşıdı soluk uzuvlarını.

Tesadüf bu ya, yola yakındı *Anaxarete*’nin evi, ağıt yakan cenaze

alayının gittiği; dövünme sesi kulaklarına geldi

- 750 taş kalpli *Anaxarete*'nin, artık intikamcı tanrının kıpırdattığı;
o anda kıpırdayıp 'Görelim' dedi, 'acıklı cenaze törenini'
ve geniş pencereci çatı katına çıktı,
yatağa koyulan *Iphis*'i güçlükle fark etmişti:
Gözleri sertleşti ve sıcak kan çekildi
- 755 soluk bedeninden, geriye dönmeye çalışırken,
çakılı kaldı, yüzünü başka yöne çevirmeye gayret ederken,
bunu da yapamadı ve yavaş yavaş uzuvlarını bir kaya
kapladı, uzun zamandır taş kalbinde olan.
Sakin ola bunun uyduruk olduğunu sanma,
hanımının suretindeki yontuyu,
- 760 hâlâ korur *Salamis*, *Venus Prospiciens* adıyla da
bir tapınağa sahiptir. Bunları hatırlayıp ey *nympham*,
yalvarırım inatçı gururu bir yana bırak ve seni sevenle birleş,
ne bahar ayazı öyle dondursun büyüyen
meyvelerini ne çiçek açarlarken, şiddetli rüzgârlar silkelesin.”
- 765 Yaşlı kadın kılığına giren tanrı, beyhude yere bunları
söylediğinde, geri döndü delikanlı şekline ve çıktı
yaşlı kadın kılığından ve işte öyle göründü *Pomona*'ya,
hani Güneş'in ışık saçan sureti, karşıt bulutları
alt ettiğinde ve hiçbir bulut karşı koyamadığında parlar ya.
- 770 Zor kullanmaya hazırlandı
ama zora gerek kalmadı, tanrının endamına
kapıldı *nympha* ve karşılıklı tutkuyu hissetti.
Sonra adaletsiz *Amulius*, askeri güçle *Ausonia*
Krallığı'na hükmetti ve yaşlı *Numitor*, kaybettiği krallığı,
torununun sayesinde ele geçirdi
ve *Palilia* Festivali'nde⁶⁷ kentin
- 775 duvarları inşa edildi. *Tatius* ve *Sabin*⁶⁸ soylu senatörler
savaş yaptılar ve kalenin yolunu açan *Tarpeia*,⁶⁹

67 Çobanların sürülerini koruyan tanrısal bir güç olan Pales için 21 Nisan'da *Palilia* (=Parilia) adı verilen bir festival düzenlendi ve aynı gün Roma kentinin kuruluş yıldönümü olarak kabul edildi (İÖ 21 Nisan 753).

68 Orta İtalya'da yaşayan bir halk, Curesli kralları Titus Tatius yönetiminde Romalılara karşı savaştılar, daha sonra her iki taraf arasında barış yapıldı. Bunun sonucunda Sabinlerle Romalılar ortak halk, Romulus'la Tatius da eş kral oldular.

69 Capitolum'un bekçisi Spurius Tarpeius'un kızı olan Tarpeia, Sabin savaşçılarınin takukları altın kolluklara karşılık onları, gizlice Romalıların kalesine sokacağını söyler ve böylece Romalıları ihanet eder. Sabin askerlerini Capitolum'a soktuktan

- üzerine yığılan silahlarla cezayı hak eden canını verdi.
 Ondan sonra *Cures*'in sakinleri, sinsi kurtların yaptığı gibi,
 ses çıkarmadan, uykuya yenik düşen bedenlere
 780 saldırdılar ve kapıları hedef aldılar, sert bir sürgüyle
Ilia'nın oğlunun⁷⁰ kapatmış olduğu; yine de birini, bizzat
Saturnus'un kızı açtı ve menteşeyi döndürürken gürültü
 çıkarmadı;
 bir tek *Venus*, kapının sürgülerinin düştüğünü gördü,
 kapatacaktı da bir tanrının yaptığını geçersiz kılmak için
 785 tanrılara izin verilseydi. *Ianus* Tapınağı'na bağlı yerlerin
 sahibiydi
*Ausoni*alı *naias*lar, soğuk bir kaynakla akan.
Venus bunlardan yardım istedi, *nymphalar* haklı bir şey isteyen
 tanrıçaya karşı çıkmadılar; kanalları ve kaynağın nehrini
 yardıma çağırdılar; yine de henüz *Ianus* Tapınağı'nın
 790 giriş yolu açıktı, sular da yolu kapatmamıştı:
 Sarı sülfür kattılar verimli kaynağa
 ve oyuk kanalları, duman duman tüten ziftle tutuşturdular.
 Bu ve başka güçlerle buhar, kaynağın
 dip yerlerine nüfuz etti, az önce soğuk *Alpler*'le yarışmaya
 795 kalkışan ey sular, siz ateşlere boyun eğmediniz!
 Ateşten serpintiyle, çifte kapı pervazları duman duman tüttü
 ve dayanıklı *Sabin*lere beyhude yere vaat edilen kapı,
 yeni kaynakla tıkandı, Roma askeri, silahlarını
 kuşanıncaya kadar. *Romulus*, kendi rızasıyla silahlara
 800 öncülük ettikten sonra Roma toprağı, hem *Sabin*lerin
 hem kendi adamlarının cesetleriyle kaplandı, damadın kanını,
 kaynatasının kanıyla karıştırdı günahkâr kılıç;
 buna rağmen savaşın barışla durdurulması, kılıçla sonuna kadar
 çatışmaya girilmemesi ve *Tatius*'un,
 krallığa ortak olması kararlaştırıldı.⁷¹

sonra, ödülünü ister ama *Tatius* ve askerleri, genç kızın üzerine kalkanlarını atıp *Tarpeia*'yı ezerek öldürürler. Böylece *Tarpeia*, ihanetinin karşılığını alamadan canından olur.

70 *Romulus*.

71 *Romulus*, *Sabin*lerin başkenti *Cures*'in kralı *Tatius*'un halkını, Roma'ya tabi etme konusunda anlaşmaya vardığında, *Sabin*lerle *Romalıların* birleşmesinden oluşan halka *Quirites* adını verdi.

805 *Tatius* ölmüştü, iki halka eşit şekilde adalet
dağıtıyordun sen, ey *Romulus*.⁷²

Miğferini bir yana koyduktan sonra *Mars*,
şöyle sözlerle hitap etti tanrıların ve insanların babasına:
“Zaman geldi baba, güçlü temeliyle
Roma Krallığı kudretli olduğu ve tek yöneticiye bağlı olmadığı için,
810 bana ve torununa vaat ettiğin ödülü, hak ettiği şekilde
vermen ve onu, yeryüzünden alıp semaya yerleştirmen için.
Sen bana bir gün tanrıların meclisinde hazır bulunurken,
(çünkü hatırlıyorum ve hafızama kutsal sözlerini kaydettim)
‘tek biri olacak, mavi semaya yükselteceğin’
815 dedin: Sözlerinin hepsi gerçekleşsin!”
İşmar etti her şeye gücü yeten tanrı ve havayı, koyu bulutlarla
örttü, hem gök gürlemesiyle hem şimşekle korkuttu kenti;
bunların, kendisine vaat edilen kaçırmanın
kesin işaretleri olduğunu hisseden
korkusuz *Mars*, mızrağına dayanıp kan kırmızı arabasına koşulu
820 atlarına bindi ve kırbacının vuruşuyla
ses verdi, boylu boyunca havada aşağıya doğru akıp giderek,
sık ağaçlı *Palatium Tepesi*’nin zirvesinde durdu
ve şimdiye değin *Quirites* halkına kral olarak adalet dağıtan
Ilia’nın oğlunu kapıp götürdü: *Romulus*’un ölümlü bedeni, hafif
825 havada gözden kayboldu, geniş bir sapanla fırlatılan kurşun
merminin, semanın ortasında gözden kaybolduğu gibi.
Güzel bir endamı vardı ve yüksek sedirlere
oldukça layıktı, tören giysisi giymiş *Quirinus* görünümünde.
Ağlıyordu karısı⁷³ kaybolduğu için kocası, kraliçe *Iuno*,

72 *Romulus* ordusunu, *Mars Alanı*’nda Keçi Bataklığı (*Palus Caprea*) mevkiinde tefiş ederken, birdenbire korkunç bir fırtına patlak verdi ve aynı zamanda güneş tutuldu. Su hortumları altında her şey kayboldu. Fırtına sona erip herkes sığındığı yerden çıktığı zaman *Romulus*’u boşu boşuna aradılar. *Iulius Proculus* adında bir Romalı, *Romulus*’un ona rüyasında görüldüğünü ve tanrılar tarafından göğe çıkarılarak, tanrı *Quirinus* yapıldığını kendisine bildirdiğini iddia etti. *Romulus* ayrıca, *Quirinalis Tepesi*’nde kendisi için bir tapınak inşa ettirilmesini istemişti, bu istek yerine getirildi. *Romulus*’un göğe yükselişini, dönemin kuşkulu tarihçileri, halkı tarafından çok sevilen bir kralın aslında senatörler tarafından öldürtüldüğünü ve pleblerin yatıştırılması için bu masalın uydurulduğunu iddia ettiler.

73 *Sabin* asıllı *Hersilia*, *Romulus*’un karısı, tanrı *Mars*’ın geliniydi. *Hersilia*, ölümünden sonra tanrıça kılınarak *Hora* adını aldı ve böylece tanrı *Quirinus*’un kültüne bağlandı.

- 830 *Iris*'e kıvrık yoldan *Hersilia*'ya inmesini
 ve dul kadına, şu buyrukları bildirmesini buyurduğunda:
 “Ey hem Latin soyu, ey hem *Sabin* soyu için
 başlı başına şeref olan,
 ey son derece layık hanım, önce bu kadar büyük
 bir adamın, şimdi *Quirinus*'un karısı olmaya,
- 835 son ver gözyaşlarına, kocanı görmeyi
 arzu ediyorsan, benim önderliğimde git koruya,
Quirinus'un Tepesi'nde
 yeşeren ve Romalı kralın tapınağını gölgeleyen.”
Iris, itaat eder ve boylu boyunca boyalı yayından yeryüzüne inip
 kendisine buyrulan sözlerle *Hersilia*'ya hitap eder.
- 840 O güçlükle kaldırıp gözlerini mütevazı ifadesiyle,
 “Ey tanrıça (benim için kim olduğunu söylemek kolay olmadığı
 ve bir tanrıça olduğun aşikâr olduğu için) götür,
 ey tanrıça götür” dedi,
 “ve göster bana kocamın yüzünü, sadece bir kez görebilmemi,
 Yazgı tanrıçaları bahşederlerse, onu,
 semanın kabul ettiğini itiraf edeceğim!”
- 845 Gecikmeden, *Thaumas*'ın bakire kızıyla birlikte *Romulus*'a ait
 tepeye girer; orada *eter*den bir yıldız kayıp,
 yeryüzüne düşer, ışıyla *Hersilia*'nın saçını yakıp,
 yıldızla birlikte havanın içine çeken.
 Roma kentinin kurucusu, *Hersilia*'yı, tanıdığı elleriyle
- 850 kabul etti, bedeniyle birlikte eski adını
 değiştirdi ve *Hora* olarak çağırdı,
 şimdi bir tanrıça olarak *Quirinus*'a bağlanan.

XV. KİTAP

- 1 Bu sırada araştırılır, o kadar büyük bir gücün yükünü
kimin üstleneceği ve o kadar büyük bir kralın yerini kimin
alabileceği.
Gerçeğin habercisi Söylenti, tayin eder krallığa
ünlü *Numa*'yı.¹ O, *Sabin* soyunun âdetlerini öğrenmenin
5 yeterli olmadığını düşünür, geniş akıyla daha yüce şeyleri
idrak eder ve nesnelerin doğasının ne olduğunu araştırır.
Bu merakın tutkusuyla yurdunu ve *Cures* sakinlerini geride
bırakır, *Hercules*'in konuk olduğu kente² girmek için.
Yunan kent duvarlarını *Ausonia* kıyılarında kimin
10 yaptığını soran *Numa*'ya, oldukça yaşlı yerlilerden biri
(kadim çağdan bihaber olmayan), şöyle karşılık verir:
“*Iupiter*'den cana gelen,
İspanya'dan getirdiği öküzlerle varıl *Hercules*'in,
okyanustan *Lacinium* kıyılarına hayırlı bir yolculukla geldiği,
sığırları narin çimlerde gezinirken,
15 yüce *Croton*'un konuksever evine girdiği
ve uzun süren yorgunluğunu üzerinden attığı,
oradan ayrılırken de şöyle dediği söylenir: ‘Bu yer, gelecek çağda
torunlarının kenti olacak!’ Sözleri gerçekleşti.
Çünkü Argoslu *Alemon*'dan cana gelen, *Myscelus*
20 diye biri vardı, o çağın tanrıları için son derece aziz olan.
Sopa taşıyan kahraman, uykunun ağırlığıyla kendinden geçen
bu adamın üzerine eğilip şöyle söyler:
‘Haydi, yurdunun meskenlerini
bırak; git, uzak *Aesar*'ın taşlı sularının yolunu tut!’
İtaat etmezse diye birçok korkunç şeyle tehdit eder;
25 o düşten sonra, hem uyku hem tanrı, aynı anda çekilip gider.
Alemon'un oğlu kalkar, sessizce hatırlar zihninde az önceki
düşü ve uzun süre mücadele eder kendi kendine karar vermek için.
Tanrı gitmesini buyurur, yasalar gitmesini men eder:
Ölüm cezası verilirdi yurdunu değiştirmek isteyeneye.

1 Roma'nın ikinci kralı, Sabin kökenli Numa Pompilius.

2 Sicilya'da *Hercules*'i ağırlayan, söylencesel kahraman *Croton*'un adıyla adlandırılan *Crotona* kenti.

- 30 Parlak Güneş, ışık saçan başını okyanusa gizlemişti
ve yıldızlı başını çıkarmıştı, kesif mi kesif gece:
Aynı tanrının geldiği görüldü, aynı şeyleri hatırlattığı
ve itaat etmezse diye daha ağır şeylerle tehdit ettiği.
Çok korktu *Myscelus* ve hemen baba ocağını taşımaya koyuldu
- 35 yeni meskenine: Kentte söylenti çıktı
ve yasaları hiçe saymaktan yargılandı. Davası
sonuçlandırıldığında ve görgü tanığı olmadan
suçu onanıp belli olduğunda,
kir içindeki sanık, yüzünü ve ellerini semavi tanrılara kaldırıp
'Ey semavi mahkemenin on iki zorlu hizmete çarptırdığı,
40 yalvarırım, yardım et' dedi, 'çünkü sensin suçumun faili!'
Eski bir âdetti siyah ve beyaz taşlarla suçluları mahkûm etmek,
siyahlarla suçlu olduğuna hükmetmek,
öbürleriyle suçtan kurtarmak.
Şimdi de böyle oylanmıştı acımasız karar, hep
siyah çakıl taşı atılmıştı merhametsiz çanağa,
45 döker dökmez taşları sayılmaları için ters çevrildiğinde,
hepsinin rengi siyahtan beyaza dönüştürüldü
ve *Hercules*'in tanrısız gücüyle aklanan karar,
Alemon'un oğlunu beraat ettirdi. Şükretti o, babası
Amphitryon olan *Hercules*'e ve elverişli rüzgârlarla *Ionía*
- 50 Denizi'ne yelken açtı; *Sallentines* halkını, *Neretum*'u
geçti, *Sybaris*'i, *Sparta* kolonisi *Tarentum*'u
ve *Siris* koylarını, *Crimisa*'yı ve *Iapygialı*ların arazilerini.
Kıyılara bakan diyarlarda dolanıp durduktan sonra, güçlkle
buldu *Aesar Nehri*'nin yazgısız ağzını,
- 55 oradan uzak değildi mezara, altında *Croton*'un kutsal
kemiklerini örten yer ve buyrulan o yerde, kent duvarlarını
inşa etti, gömülen adamın adını da kente verdi.”
Kalıplaşan söylentiyle böylesi bir kökeni olduğu biliniyordu
yerin ve *Ausonia* sınırında kurulan kentin.
- 60 Bir adam³ vardı burada *Samos* doğumlu ama kaçmıştı
hem *Samos*'tan hem yöneticilerden
ve tiranlığa duyduğu nefretle, sürgün

3 İÖ 570-495 yılları arasında yaşamış, İyonyalı doğa düşünürü Pythagoras. Kendi rızasıyla, bir sürgün olarak İtalya'da Crotona kentine geldi. Numa, onun öğrencisi oldu.

- olmuştu gönlünce. O, semanın sahasında, gözden uzak tanrılara akıyla ulaştı ve Doğa'nın, insani gözlerin yetisinden esirgediği o şeyleri, kalp gözüyle kavradı.
- 65 Ruhuyla ve dur durak bilmeyen merakıyla her şeyi incelemişti, öğrenilmesi gerekenleri kamu yararına anlatıyordu. Çıt çıkarmayan ve söylenenlere hayran kalan kalabalığa,
büyük Dünya'nın kökenini,
nesnelerin nedenlerini ve Doğa'nın ne olduğunu öğretiyordu,
tanrının ne olduğunu, karların nereden geldiğini,
yıldırımın kaynağının ne olduğunu,
- 70 bir bulut parçalandıktan sonra *Jupiter*'in mi
yoksa rüzgârların mı gürlediğini,
yeryüzünü neyin salladığını, hangi yasayla yıldızların hareket ettiğini ve gizli saklı olan ne varsa. İlk önce o, hayvan etinin masalara koyulmasını yasakladı, ilk önce o, şöyle sözlerle açtı
gerçekten bilgili ağzını, yine de inanılmayan:
- 75 "Sakinin, ey ölümlüler, haram yemeklerle bedenini
kutsallığını bozmaktan! Meyveler var: Elmalar ve dalları,
kendi ağırlığıyla eğen, asmalarda şişen üzümler var;
tatlı otlar var, bazıları var ateşte yumuşayabilen
ve tat kazanabilen, ne akışkan süt sizden
- 80 yoksun edilir ne kekik çiçeğinin kokusunu taşıyan bal;
cömert toprak, varsıllığını ve yumuşak yiyeceklerini
verir, katliamsız ve kansız ziyafet sağlar.
Vahşi hayvanlar, açlıklarını etle yatıştırırlar yine de hepsi değil:
Elbette at, küçük ve büyükbaş hayvanlar otla yaşarlar
- 85 ama vahşi ve acımasız doğası olanlarla
Armenia soylu kaplanlar, çabuk öfkelenen aslanlar
ve kurtlarla birlikte ayılar, kanlı ziyafetlerden zevk alırlar.
Yazık, ne kadar büyük bir haramdır iç organların içine iç organların
koyulması, hem açgözlü bedenini, tıkinılan bedenle şişmanlaması
- 90 hem bir canlının ölümüyle başka bir canlının yaşaması!
Açıktır, o kadar büyük varsıllık içinde anaların en iyisi
Toprak'ın ürettiği hiçbir şey,
senin hoşuna gitmiyor mu, acımasız dişinle
siddetli yaraları çiğnemenin
ve *cyclops*ların usulünü yinelemenin dışında?
Başka bir canlıyı öldürmezsen, açgözlü ve iradesiz

- 95 midenin açlığını bastırıp yatıştırıramaz mısın?
 Ama o kadim çağ, adını 'Altın' koyduğumuz,
 ağaçların meyveleriyle ve toprağın çıkardığı otlarla
 bahtiyardı: Ağzını kanla kirletmedi.
 O zaman hem kuşlar güven içinde havada kanatlarını hareket ettirdi
- 100 hem yabantavşanı korkusuzca tarlaların ortasında gezindi;
 sağlığı, balığı kancaya asmamıştı,
 her şey tuzaktan ve hile korkusundan uzak,
 barış doluydu. Yararsız bir elebaşı, yiyecekleri
 kıskandıktan (insanoğlundan her kim idiyse o)
- 105 ve etten ibaret yemekleri, açgözlü midesine indirdikten sonra
 harama yol açtı: Tahminim, ilk olarak vahşi hayvanların katli
 yüzünden kirlenen kılıcın, kanla ısındığı
 ve bunun kâfi olduğu. Ölümümüzü isteyen
 hayvanların, görev duygusuyla
 pek âlâ öldürüldüğünü kabul ediyoruz
- 110 ama öldürülmeleri gerektiği gibi, yenilmemeleri gerektiğini de.
 O zamandan sonra günahkârlık daha ileri gitti ve domuzun ilk
 kurban olarak, ölümü hak ettiği düşünüldü, geniş burnuyla
 tohumları kökünden kopardığı ve yılın umudunu çaldığı için;
 asma dalını dişledikten sonra cezalandırılması gereken keçi,
- 115 oç alan *Bacchus*'un sunağına götürüldü:
 Zarar verdi hataları ikisine de.
 Siz neyi hak ettiniz ey koyunlar, ey uysal sürü, insanları
 desteklemek için doğan ve bol bereketli memenizde *nectar* taşıyan,
 yünlerinizi, yumuşak giysiler olarak bize
 sağlayan, ölümünüzden ziyade yaşamınızla yardım eden?
- 120 Öküzler neyi hak etti, hilesiz, yalansız,
 zararsız, içten bir hayvan olan ve sıkıntılara katlanmak için doğan?
 Kesinlikle bunu unutan ve yemişlerin nimetine layık olmayan
 o adam, az önce kıvrık sabanın ağırlığını üzerinden çekip
 tarlasını süren öküzü öldürebildi ve işten örselenen,
- 125 sert tarlasını o kadar sık yenilediği,
 o kadar çok hasat verdiği o boynunu, baltayla vurdu.
 Kâfi değildir böylesi bir günahın işlenmesi: Bizzat
 tanrılara yüklediler günahı ve semavi gücün,
 dertli boğanın ölümüyle sevindiğine inandılar.

- 130 Lekeden yoksun ve güzelliğiyle mümtaz bir kurban olarak,
 (çünkü hoş gitmesi zarar verdi) kurdelelerle ve altınla göz alıcı,
 sunakların önüne getirildi ve her şeyden bihaber,
 duydu dua eden rahibi,
 boynuzlarının arasından alnına serpildiğini gördü
 ekip biçtiği tanelerin ve öldürülüp kanıyla boyadı
- 135 bıçakları, belki de akışkan suda önceden gördüğü.
 Hemen, henüz canı gitmemiş göğsünden bağırsaklarını kapıp
 incelediler ve tanrıların niyetlerini, onların içinde aradılar.
 Ne diye (insanoğlunun yasaklanan yiyeceklere karşı tamahı
 o kadar büyük müdür?) yemeye kalkışıyorsun, ey ölümlü soy?
- 140 Yalvarım bunu yapmayın ve uyarılarımı dikkate alın!
 Öldürdüğünüz öküzlerin uzuvlarını ağızınıza koyduğunuzda,
 kendi çiftçinizi dişlerinle çiğnediğinizi bilin ve anlayın!
 Ağzımı, tanrı hareket ettirdiği için ağzımı hareket ettiren
 tanrıyı, usule uygun biçimde izleyeceğim, hem gizleri hem *eteri*
- 145 açıklayacağım hem de kutsal aklın gizemlerinin kilidini açacağım;
 eskilerin aklen keşfedemediği ve uzun süre
 gizli kalan yüce şeyleri terennüm edeceğim:
 Hoşuma gitti yüce yıldızlar
 boyunca gitmek, hoşuma gitti yeryüzünü
 ve bu tatsız meskeni geride bırakıp
 bir bulutla taşınmak ve güçlü *Atlas*'ın omuzlarında durmak,
- 150 şurada burada yoldan sapan ve mantıktan yoksun insanlara
 uzaktan, yukarıdan bakmak, hem kaygılı olan
 hem ölümden korkanları,
 böyle teşvik etmek ve yazgının düzenini açmak!
 Ey soğuk ölümün dehşetiyle korku içindeki soy,
 neden *Styx*'ten, neden karanlıktan,
 neden boş adlardan korkuyorsunuz,
- 155 ozanların anlattıklarından ve yalan Dünya'nın cezalarından?
 Bedenleri, ister odun yığını alevle ister uzun zaman çürümeyle
 yok etsin, herhangi bir ceza çekebileceğinizi düşünmeyesiniz!
 Ölümden yoksundur ruhlar
 ve her zaman önceki meskenini terk ettikten
 sonra kabul edilip yeni bedenleri mesken tutar ve yaşarlar.

- 160 Bizzat ben (çünkü hatırlıyorum), Troya Savaşı zamanında
Panthous'un oğlu *Euphorbus*'tum,⁴ bir zamanlar göğsünün
sağ tarafında, *Atreus*'un küçük oğlunun ağır mızrağının
durduğu,
tanıdım sol elimin silahı olan kalkanı,
geçenlerde *Abas*'ın⁵ yönettiği *Argos*'ta, *Iuno*'nun tapınağında!
- 165 Her şey, yer değiştirir, hiçbir şey ölmez: Ruh dolaşır, oradan
buraya gelir, buradan oraya ve hoşuna giden her bedeni
ele geçirir, vahşi hayvanlardan insan bedenlerine geçer,
bizimki vahşi hayvanlara; ruh, hiçbir zaman yok olmaz:
Hani kolayca bozulan balmumu, yeni suretlere sokulduğunda,
- 170 ne olduğu gibi kalır ne de aynı suretleri korur
ama buna rağmen aynı balmumdur ya işte öyle,
ruhun da her zaman aynı
olduğunu ama türlü türlü suretlere göç ettiğini anlatıyorum;
bu nedenle kutsallık, midenin tamamıyla yenilmesin,
sakının (gaybı söylüyorum), günahkâr bir katliamla,
- 175 sizinle yakın ilişkili ruhları kovmaktan; kanla kan beslenmesin!
Mademki hem engin denizde taşınyorum hem rüzgârlarla dolu
yelkenlerimi açtım: Hiçbir şey yoktur
bütün Dünya'da değişmeden kalan,
her şey akar ve gezinen her suret, biçimlendirilir.
Zamanın kendisi de sürekli hareketle akıp gider,
- 180 bir nehir de bundan başka türlü değildir çünkü ne nehir durabilir
ne de tez saat; hani dalga, dalgayla itildiğinde,
arkasından gelenle önce kendisi zorlanır ve önündekini zorlar ya
işte öyle, zaman, benzer biçimde kaçır
ve benzer biçimde takip eder,
daima yenidir çünkü evvel olan geride kalır,
- 185 hiç olmamış olur ve bütün anlar yenilenir.
Açıkça görürsün gecenin de belirip ışığa doğru meylettiğini
ve bu parlak Güneş ışığının, kara gecenin yerini aldığı.
Aynı değildir semanın rengi, bütün her şey yorgun argın
yatarken gece yarısı uykuda ve parlak *Lucifer*, beyaz

4 Ruh göçüne inanan Pythagoras, önceki yaşamında Troya Savaşı'nda Menelaus tarafından öldürülen Euphorbus olduğunu iddia etmişti.

5 Acrisius'un babası, Perseus'un büyükbabası olan Argos kentinin kralı.

- 190 atıyla çıktığında, ışığın önünde giden
Pallas'ın kızı,⁶ Güneş'e teslim edilmesi
 gereken Dünya'yı boyadığında.
 Tanrının kalkanı, yeryüzünün dibinden yükseldiğinde
 seher vakti kızarır, yeryüzünün dibine gizlendiğinde de kızarır,
 beyazdır semanın tepesinde, aslen tam orada *eter*,
 195 oldukça saf olduğu ve uzakta, yeryüzünün temasından kaçtığı için.
 Benzer ya da aynı olamaz gececil *Diana*'nın⁷ görünüşü
 hiçbir zaman ve daima bugün, ertesi günden daha küçüktür,
 eğer büyüme evresindeyse, bugün daha büyüktür
 ertesi günden, eğer küçülme evresindeyse.
 Ne yani? Yılın dört görünüm içinde ilerlediğini
 200 görmüyor musun, yaşımızı taklit eden?
 Çünkü taze Bahar'la, narin, süt emen ve bir çocuğun
 yaşına son derece benzerdir. O zaman genç ve güçten yoksun bitki
 şişer, yumuşaktır ve köylüleri umutla sevindirir;
 her şey o zaman çiçek açar ve çiçeklerin renkleriyle müşfik
 205 tarla güler ama hâlâ yapraklarda hiç güç yoktur.
 Bahar'dan sonra oldukça güçlü bir şekilde Yaz mevsimine geçer yıl
 ve kuvvetli bir delikanlı olur çünkü hiçbir mevsim ne daha güçlü
 ne daha verimlidir, hiçbir mevsimden daha çok yanıp tutuşmaz.
 Gençlik ateşi söndükten sonra Sonbahar gelir ardından,
 210 olgun ve ılımlı, gençle yaşlı arasında,
 ılımanlığıyla orta karar, şakakları da kır saçlarla kaplanan.
 Sonra yaşlı ve tüyler ürperten Kış gelir titrek adımıyla,
 ya saçları dökülmüş ya kalan saçları bembeyaz.
 Bizim bedenlerimiz de daima dur durak demeden
 215 dönüşür; ertesi gün, olduğumuz ya da şimdi olduğumuz şey
 olmayacağız. Bir zaman vardı, sadece bir tohum
 ve insanların beklentisi olarak, önce ana rahminde yaşadığımız;
 Doğa, hünerli ellerini harekete geçirdi ve şişen
 anamızın döl yatağına kurulan bedenimizin sıkışmasını
 220 istemedi ve o meskenden boş havaya çıkardı;
 ışığa çıkarılan bebek, güçten yoksun yatar,
 çok geçmeden dört ayağı üzerinde,
 vahşi hayvanların usulünce uzuvlarını taşır;

6 Şafak tanrıçası Aurora vurgulanıyor.

7 Dizede, *Diana*'nın sembolü olan Ay vurgulanmaktadır.

- yavaş yavaş sarsakça durur, hem henüz güçlü olmayan diziyile
hem yardım eden kaslarının desteğiyle.
- 225 Ondan sonra güçlü ve hızlı olur ve gençlik zamanına
geçer, yıllarla orta yaşı da devirdikten sonra,
eğimli bir yoldan inen yaşlılığa doğru kayıp gider.
Bu yaşlılık, alıp götürür ve yıkar önceki çağın
gücünü kuvvetini: Gözyaşı döker geçkin *Milon*⁸ da o çelimsiz
- 230 kollarının –bir zamanlar sert kaslarının gücüyle
Hercules’inkilere benzeyen– gevşeyip sarktığını gördüğünde;
ağlar *Tyndareus*’un kızı⁹ da aynada yaşlı bir kadına ait kırışıklarını
gördüğünde ve neden iki kez¹⁰ kaçırıldığını sorar kendi kendine.
Ey varlığı yiyip bitiren zaman ve sen, ey kıskanç kadim çağ,
- 235 her şeyi mahvedersiniz ve ömrün dişleriyle bozulan
her şeyi yavaş yavaş, ağır bir ölümle yiyip tüketirsiniz.
Şu şeyler de değişmeden kalmaz, ‘ilk ilkeler’ olarak adlandırdığımız,
nasıl değişimler içinden geçtiklerini (dikkatinizi verin!)
anlatacağım:
- Ebedi Dünya, kendi içinde dört üretken ilke
- 240 kapsar. Onlardan ikisi olan toprak ve su, ağırdır ve kendi
ağırlıklarıyla daha aşağıya çekilmiştir;
aynı sayıda ilke de ağırlıktan yoksundur, hiçbir şey
sıkıştırmadığı için
yukarıya çıkar, yani hava ve havadan daha saf olan ateş.
Bunlar, mesafeleriyle uzak oldukları halde yine de her şey,
- 245 onlardan çıkar ve onlara döner: Çözülen toprak,
akışkan sulara akar, havanın içine doğru saflaşan nem,
havaya gider, ağırlığını kaybettikten sonra yine
semavi ateşlere yükselir son derece hafif hava;
oradan gerisingeriye dönerler ve aynı düzen yinelenir.
- 250 Çünkü yoğunlaşan ateş, kesif havaya geçer,
o, sulara geçer, toplanan suyla toprak haline sokulur;
hiçbiri kendi şeklinde kalmaz ve ilkelerin yenileyicisi
Doğa, diğer şekillerden başka şekiller kazanır.
Bu kadar büyük Dünya’da hiçbir şey yok olmaz (bana inanın!)

8 Crotona kentinden bir atlet.

9 Helene.

10 Dizede iki kez kaçırılma kelimesiyle Helene’nin, önce Paris tarafından Sparta’dan kaçırılışı ve Troya Savaşı’ndan sonra, Menelaus tarafından yeniden Sparta’ya götürülüşü vurgulanıyor.

- 255 ama yer değiştirir ve görünüşünü yeniler:
 ‘Doğmak’ olarak adlandırılır,
 daha önce olan şeyden başka bir şey olmaya başlamak ve ‘ölmek’
 olarak adlandırılır, o aynı şeyi terk etmek. Belki de o şeyler buraya,
 bu şeyler oraya taşındığı zaman yine de her şey,
 aslında bir arada durmaktadır.
 Elbette, hiçbir şeyin uzun süre aynı görünüş altında kaldığına
 260 inanmıyorum: Böyle geçtiniz siz, altından demire
 ey çağlar, böyle değişti onca yerin yazgısı!
 Gördüm ben, önceden katı toprak olan şeyin
 deniz olduğunu, gördüm denizden kılınan ülkeleri,
 hem denizden uzakta bir yerde serildi deniz kabukları
 265 hem dağların doruklarında bulundu kadim bir çapa;
 düz arazi olan şeyi, suların akışı vadi
 yaptı ve selle düz yüzeye çekildi dağ,
 sıcak kumlardan bataklık zemini kurudu,
 susuzluk çeken yerler, göllerle kaplanıp ıslandı;
 270 Doğa, burada yeni pınarlar çıkardı, şurada
 kuruttu ve yeryüzünün sarsıntılarıyla harekete geçirilen
 nehirler, taşıtı ya da tıkanıp duruldu:
 Böylece *Lycus*, toprakta açılan bir yarıkla yutulduğunda,
 buradan uzakta ortaya çıktı ve başka bir ağızdan yeniden doğdu;
 275 kâh böyle yutuldu büyük *Erasinus* kâh kaplanan selle akıp
 giderek, *Argos* arazilerine döküldü,
Mysialı Caecus’un da hem kaynağından hem önceki kıyısından
 pişman olduğu ve şimdi başka bir taraftan aktığı söylenir;
Amenanus da şimdi Sicilya kumlarına dönüp
 280 akar, ara sıra kaynakları alçaldığında kurur;
 daha önce içiliyordu *Anigrus*, şimdi dokunmak istemediğin
 sular akıtan (ozanların her sözünün yok
 sayılmaması gerekirse), orada
 yıkadıktan sonra çifte şekilli *centauruslar*
 yaralarını, sopa taşıyan *Hercules*’in yayının açtığı.
 285 Ne yani? *Scythia* Dağları’ndan doğan *Hypanis* de
 bir zamanlar tatlıyken, keskin tuzlarla bozulmadı mı?
 Dalgalarla kuşatılmıştı *Antissa*, *Pharos*
 ve Fenikeli *Sur*, onların hiçbiri şimdi bir ada değildir;
 eski köylüler, *Leucas*’ın anakaraya bağlı olduğunu düşünürlerdi,

- 290 şimdi denizler çevreler; *Zancle*'nin de *Ausonia* ile birleşmiş
olduğu söylenir, deniz, sınırlarını
ayırdığı ve suyuyla aradaki toprağı ortadan kaldırdığı sürece;
ararsan *Achaia* kentleri olan *Helice*'yi ve *Buris*'i,
suların altında bulursun, denizciler de hâlâ gösterip dururlar,
295 duvarlarıyla birlikte sulara gömülen batık kasabaları.
Pittheus'un kenti *Troezen*'in yakınında sarp bir tepe vardır,
ağaçsız, bir zamanlar açık araziden dümdüz
bir alanken, şimdi bir tepe olan (olayı anlatmak tüyler ürpertici):
Karanlık mağaralarda kapatılan rüzgârların vahşi gücü,
300 başka bir yoldan dışarıya çıkmayı arzu eden
ve boş yere mücadele eden,
semadan gönlünce zevk almak için, bütün zindanda hiç yarık
ve nefes almasına geçit bulmayınca,
geniş yeri şişirdi, ağızdan verilen nefesin,
bir keseyi ya da iki boynuzlu keçiden yüzülen deriyi
305 şişirdiği gibi; şişme, o yerde devam etti, hem yüksek
bir tepenin görünüşüne sahip oldu hem uzun zaman içinde sertleşti.
Çok fazla şey hatırıma geldiği halde, duyduğunuz ya da bildiğiniz
birkaç şey daha anlatacağım. Ne yani? Su da halden
hale girmez mi? Ey boynuzlu *Ammon*, gün ortasında
310 suyun soğuktur, Güneş'in doğuşuyla ve batışıyla ısınır,
sularını serptikten sonra *Athamanialı*ların odunu tutuşturduğu
anlatılır, Ay küçülüp çemberine çekildiğinde.
*Cicon*ların bir nehri vardır, içildiğinde bağırsakları
taş eden, dokunduğu şeyleri mermer kaplayan.
315 *Crathis* ve kıyılarımızla buna komşu *Sybaris*,
saçları kehribara ve altına benzer kılar;
daha hayret verici olan şey, bazı suların sadece bedenleri değil,
aynı zamanda cinsiyeti de değiştirebildiğidir:
Kim duymadı *Salmacis*'in cinsiyet değiştiren suyunu
320 ve *Aethiopia* göllerini, birinin boğazından geçtiğinde
ya delirdiği ya da hayret veren bir uyku hastalığına yakalandığı?
Her kim *Clitor* Pınarı'ndan susuzluğunu giderirse,
şaraptan kaçır ve kanaatkâr bir halde saf sulardan zevk alır,
ya bir güç vardır suda sıcaklık veren şaraba karşıt

- 325 ya da yerlilerin anlattığına göre, *Amythaon*'dan cana gelen,¹¹
Proetus'un çarpılan kızlarını, büyü ve otlarla
 delilikten kurtardıktan sonra zihinlerini temizlediği aracı, o
 sulara atmış ve şaraba karşı nefret, sulara baki kalmış.
 Akar, buna benzemeyen etkisiyle *Lyncestae* halkının¹² nehri,
 330 kim boğazına çekerse bunu ölçsüzce,
 su katılmamış şarap içmiş gibi yalpalar.
 Bir yer vardır *Arcadia*'da eskilerin *Pheneos* dedikleri,
 değişken sularıya güvenilmeyen: Geceleyn kork o sulardan,
 geceleyn içene zarar verir, gün ışığında zarar vermeden içilirler.
 335 İşte böyle, göller ve nehirler başka başka güçler
 ihtiva ederler. Bir zaman vardı, şimdi sabit duran
Ortygia'nın sulara yüzdüğü. Korktu *Argo* gemisi, çarpan
 dalgaların saldırısıyla saçılan *Symplegades* Kayaları'ndan,
 şimdi hareketsiz duran ve rüzgârlara direnen.
 340 Sülfür ocaklarıyla yanan Etna, daima
 bir yanardağ olarak kalmayacak çünkü her zaman yanardağ değildi.
 Şöyle ki, ya yeryüzü, canlı bir varlık olarak yaşıyorsa ve birçok
 yerde alev çıkaran delikleri varsa,
 soluk alma yollarını değiştirebilir ve sarsıldıkça
 345 bu yolları kapatabilir, şu mağaraları açabilir;
 ya da eğer tez rüzgârlar, dip mağaralarda zapt edilirse,
 kayalarla kayaları ve alev tohumuna sahip olan
 maddeyi fırlatırsa, o madde çarpışmalarla ateş alır,
 rüzgârlar sakinleştikten sonra mağaralar soğuk kalır;
 350 ya da eğer zift, yangınla güçlenir
 ve kurşuni sülfür, kesik kesik dumanla ateş alırsa,
 kesinlikle, bereketli yeryüzü aleve yiyecek ve gıda
 vermediğinde, uzun zaman içinde gücü tükendikten sonra
 obur doğasına gıda bulmayacaktır,

11 Melampus'un babası olan *Amythaon* bilgeliğiyle tanınırdı. Adı "kara ayaklı" anlamına gelen Melampus, bir gün dişi bir yılanın ölüsünü buldu ve onun için odun yığını kurup üzerinde cenaze törenini yaptı. Yılanın çocukları, Melampus'a minnettar kaldılar ve onun kulaklarını dilleriyle yalayıp arındırdılar. Böylece Melampus, bütün hayvanların dilini bilen bir bilici oldu. Daha sonra Argos Kralı *Proetus*, topluca delirmiş olan kızlarını iyileştirmesi için onu çağırdı. Kendilerini ineğe dönüşmüş sanan kralın kızları, Peloponnesus'ta başıboş dolaşıp duruyorlardı. Melampus, iyiliğine karşılık olarak krallığın üçte birini kendisi, diğer üçte birini kardeşi için istedi. Kral şartı kabul edince Melampus kızları büyü ayinleriyle arındırıp delilikten kurtardı.

12 Makedonya'da yaşayan bir halk.

- 355 o açlığa dayanmaz ve terk edildiği için ateşleri terk eder.
Rivayet edilir, kuzeyde *Pallene*'de adamların olduğu,
bedenlerinin hafif tüylerle kaplanmasına alışkın olan,
Triton Gölü'ne dokuz kez girdikleri zaman;
elbette inanmıyorum ama uzuvlarına büyümlü bir özsu saçarak,
360 *Scythialı* kadınların da aynı yöntemi uyguladıkları söylenir.
Yine de ispat edilen olaylara inanmak gerekirse,
görmüyor musun geçen süreyle ve akışkan sıcaklıkla
her bedenın çürüyüp küçük hayvanlara dönüştüğünü?
Çukura attuktan sonra göm öldürdüğün boğaları
365 (deneyimle öğrenilen bir olay) çürüyen bağırsaktan
şurada burada çiçek özü toplayan arılar hasil olur, ebeveynleri gibi
kırları mesken tutan, hem işe arka çıkan hem umutla çalışan.
Toprağa gömülen cengâver at, eşek arısının kökenidir.
Kıyıda yaşayan yengeçten kıvrık kollarını alırsan
370 ve gerisini, toprağın altına koyarsan, gömülen kısımdan
bir akrep ortaya çıkar ve kancalı kuyruğuyla tehdit eder.
Gri ipliklerle yaprakların üzerini kaplayıp duran
yabani güveler (köylüler tarafından gözlenen bir olay),
ölümcül kelebekler olarak şekil değiştirirler.
375 Balçık, yeşil kurbağalar doğuran tohumlara sahiptir
ve ayaklardan noksan olarak doğurur, çok geçmeden yüzmeye
elverişli bacaklar hasil eder, aynı canlının uzun sıçrayışlara uygun
olması için daha sonra çıkan ön kollar,
arka ayaklarını ölçüde geçer.
Bir ayının yeni doğurduğu yavru, doğduğunda
380 canlı bir et parçasıdır sadece, anası yalaya yalaya uzuvlarına
şekil verir ve kendi şeklini alana kadar devam eder.
Görmüyor musun, altıgen peteğin koruduğu bal taşıyan arıların
yeni doğan yavrularının, uzuvsuz bedenler olarak doğduklarını,
hem ayaklarının sonra hem kanatlarının sonra çıktığını?
385 Kuyruğunda yıldızlar taşıyan *Iuno*'nun kuşunun,¹³
Iupiter'in silah taşıyan kuşunun, *Cythera* asıllı güvercinlerin
ve kuşların bütün soyunun, yumurtanın ortasından
var olduğunu bilmeseydi, var olabilmeyi kim düşünebilirdi?
Bazıları vardır, mezar kapatılıp da omurga çürüdüğü zaman,

13 *Iuno*'nun kuşu: Tavuskuşu; *Iupiter*'in kuşu: Kartal.

- 390 insan omuriliğinin yılanı dönüştüğüne inanan.
 Bunlar, doğum kökenlerini başka şeylerden kazanmalarına rağmen
 bir kuş vardır, kendisini yeniden canlandırabilen
 ve yeniden üretebilen,
 Asurlular, *phoenix*¹⁴ olarak adlandırırlar;
 tohum tanesiyle ya da otlarla
 değil, günlük ağacının sakız damlalarıyla
 ve kakulenin özsuuyuyla yaşar.
- 395 Bu kuş, ömrünün beş yüzyılını doldurduğunda,
 pırnalın dallarında ya da salınan palmiyenin tepesinde,
 pençeleriyle ve kıvrık gagasıyla kendisine bir yuva inşa eder;
 yabani tarçınları ve yumuşak hint sümbülünün saplarını
 ve sarı mürrüsafiyle birlikte kırılmış tarçınları yayar yaymaz,
- 400 üzerlerine yerleşir ve rayihalar içinde ömrüne son verir.
 Söylerler, o zaman aynı sayıda yıl yaşamak zorunda olduğu için
 babasının bedeninden küçük bir *phoenix* doğduğunu;
 yaşı, buna güç verdiğinde taşınması gereken yük için
 yüksek ağacın dallarını, yuvasının ağırlığından hafif kılar,
- 405 hem beşiğini hem babasının mezarını, görevsever bir şekilde taşır,
 boylu boyunca hafif havada *Hyperion*'un kentine ulaşır
Hyperion'un tapınağında, kutsal kapıların önüne yerleştirir.
 Yine de o hayvanlarda olağanüstü bir acayiplik varsa,
 sırayla cinsiyet değiştirdiğine ve az önce dişi olarak, sırtında
- 410 erkeğe izin veren sırtlanın, şimdi bir erkek olduğuna hayret edelim!
 Rüzgârlarla ve havayla beslenen şu hayvan da
 hemen taklit eder, hangi renge dokunursa.
 Fethedilen Hindistan, vaşaklar verdi salkım taşıyan *Bacchus*'a,
 bunların mesanelerinden çıkan şey (söyledikleri gibi),
- 415 değerli taşlara dönüşür ve havanın temasıyla sertleşir.
 Kırmızı mercan da havayla temas ettiği
 anda böyle sertleşir, suların altında yumuşak bir bitki olsa da.
 (Gün batacak ve Güneş, nefesi kesilmiş atlarını
 derin denize daldıracak, yeni suretlere dönüşen her şeyi
- 420 söyleyip anlatmadan önce.) Böyle gördük, zamanın
 değiştiğini, şu soyların güç kazandığını,
 bunların yok olduğunu; öyle büyüktü,
 hem varlığıyla hem adamlarıyla

14 Zümrüdüanka kuşu.

- Troya ve on yıl boyunca o kadar çok kan verebildi,
şimdi ezik, sadece kadim harabelerini
- 425 ve varlığı yerine, atalarının mezarlarını gösterir.
Ünlüydü Sparta, yüce *Mycenae* güçlü kuvvetliydi,
hem Atina hem *Amphion*'un hisarları:
Değersiz bir yer oldu Sparta, yüce *Mycenae* düştü,
Oedipus'un *Thebae*'i, bir addan başka nedir ki?
- 430 Ne kaldı *Pandion*'un¹⁵ Atina'sından geriye, adından başka?
Şimdi de Troya soylu Roma'nın ayağa kalktığına dair söylenti vardır,
*Apenin*lerde doğan Tiber'in sularının yanı başında,
büyük bir gayretle devletin temelini atan:
Bu nedenle büyüyüp görünüşünü değiştirdi ve bir gün,
- 435 uçsuz bucaksız Dünya'nın başı olacak! Böyle dediğini söylerler
ozanların ve kehanet kuralarının ve hatırladığım kadarıyla
Priamus'un oğlu *Helenus*, gözyaşı döken
ve kurtuluşundan kuşku duyan
Aeneas'a şöyle demişti, Troya Krallığı düştüğünde:
“Ey tanrıça oğlu, aklımın önsezilerine dikkatini yeterince
- 440 verirsen, Troya tamamen düşmeyecek, sen sağ esenken!
Ateş ve kılıç, sana yol verecek; gideceksin ve aynı zamanda
Troya'yı kaçırıp götüreceksin, hem Troya'ya hem sana,
yabancı bir ülke, yurdundan daha dostane kucak açınca kadar,
artık açıkça görüyorum kentin de *Phrygia* neslinin yazgısı
olduğunu,
- 445 ne o kadar büyük bir kent var ne olacak
ne de görülmüştür önceki çağlarda.
Başka yöneticiler, onun uzun yüzyıllar boyunca güçlü olmasını
sağlayacak ama *Iulus*'un kanından cana gelen, onu Dünya'nın
sahibi yapacak; yeryüzü, bu adamın hizmetinden zevk aldığında,
eter meskenleri onunla zevküsafa edecek ve sema, onun sonu
olacak!”
- 450 *Helenus*'un bunları, aile tanrılarını taşıyan *Aeneas*'a terennüm
ettiğini
hatırlayan biri olarak anlatıyorum,
hem kan bağım olan kent duvarlarının yükselmesine

15 Atinalıların kralı, Procne'yle Philomela'nın babası.

seviniyorum hem *Phrygia*lıların yararına, Yunanların yenmiş olmasına.

- Yine de hedefe varmayı unutan atlarımla
çok uzağa sapmayayım: Sema ve onun altında ne varsa,
455 görünüşünü değiştirir, yeryüzü de ve onun içinde ne varsa;
biz de Dünya'nın bir parçası olarak, sadece beden değil,
aynı zamanda uçan ruhlar olduğumuz için hem vahşi hayvanların
bedenlerine geçebiliriz hem koyunların göğüslerine gizlenebiliriz.
Bedenlerimizin –ebeveynlerimizin ruhlarına sahip olabilmesi için
460 ya da biraderlerimizin ya da herhangi bir yasayla bize bağlananların
ya da en azından insanların– güvenli ve saygın olmasına izin verelim
ve *Thyestes*'e¹⁶ ait öğünlerle midelerimizi doldurmayalım!
Nasıl da kötü bir âdet edinmiştir, insan kanı dökmeye
hazırlanan o günahkar kişi, buzağının boğazını bıçakla
465 kesen ve kılı kıpırdamadan kulaklarını böğürtülerle dolduran
ya da çocuklara benzer viyaklamalar çıkarırken, bir oğlağın
boğazını kesebilen ya da kuşla beslenebilen
bizzat kendisinin yem verdiği! Ne kadar çok suç! Eksik olan ne,
suçla dolu o eylemlerde? Nereye geçiş izni verilir oradan?
470 Öküz, saban sürsün ya da ölümünü, geçkin yıllarına yüklesin;
koyun, tüyler ürperten kuzey rüzgârına karşı koruma sağlasın,
besili keçiler, ellerimizle sağılması için memelerini versin,
tuzaklarla birlikte ağlarınızı, yularlarınızı ve aldatıcı hilelerinizi
ortadan kaldırın; ökseyle sıvanmış değneklerle kuşu aldatmayın,
475 dehşete düşüren tüylü ağlarla geyikleri sarmayın,
kancalı balık iğnesini, aldatan yemlerle gizlemeyin!
Size zarar verenleri öldürün ama onları da sadece öldürün:
Ağızlarınız, kandan uzak olsun ve tatlı besinler tüketin!"
Bu tür başka öğretilerle gönlünü donattıktan sonra
480 *Numa*'nın, yurduna döndüğünü ve halkın isteğiyle seçilip
Latium halkının dizginlerini kabul ettiğini söylerler.
Nympha karısıyla ve rehberleri *Camenalar*'la¹⁷ bahtiyar
olan *Numa*, kurban ayinlerini öğretti ve amansız savaşa
alışmış soyu, barışçıl sanatları yönlendirdi;

16 Atreus'un erkek kardeşi Thyestes, yengesi Aerope'yle sevişmeye başladı. Atreus, ök almak amacıyla kardeşine korkunç bir plan hazırladı ve onun Tantalos adındaki oğlunu öldürdü. Bir ziyafet vererek, kardeşini de çağırdı ve ona, kendi öz oğlunun etini yedikten sonra çocuğun kollarını ve başını gösterdi.

17 Esin tanrıçaları.

485 oldukça yaşlanıp hem krallığını hem ömrünü tamamladıktan sonra
 ölen Numa'ya, *Latin* gelinler, halk ve senatörler
 gözyaşı döktüler çünkü karısı, kenti terk ettikten sonra
Aricia Vadisi'nin sık ormanlarında gizlenip inzivaya çekildi
 ve ağlayıp sızlamasıyla, *Orestes* *Diana*'nın¹⁸ kutsal ayinlerine
 490 huzur vermedi. Ah, kaç kez korunun ve gölün *nymph*aları,
 böyle yapmamasını nasihat etti ve yatıştıran sözler
 söylediler. Ah, kaç kez *Theseus*'ün kahraman oğlu, gözyaşı döken
*nymph*aya, "Kendine hâkim ol!" dedi,
 "Çünkü yazgısına yakınması gereken
 bir tek sen değilsin, dön de başkalarının benzer felaketlerine bak,
 495 daha olgun bir şekilde dayanırsın başına gelene. Keşke örneğim,
 acı çeken seni teskin edemeseydi ama sanırım teskin edebilir:
 Söylentiyle kulağına geldiyse, *Hippolytus* diye birinin,
 babasının saflığıyla, günahkâr analığının düzeniyle
 ölüme gönderildiği, hayret edersin; seni güçlükle ikna edeceğim
 500 ama ne yazık ki o adam, benim. Bir gün *Pasiphaë*'nin kızı¹⁹ beni,
 babamın yatağının kutsallığını bozmam için
 beyhude yere ayartmaya çalışıp
 kendi istediği şeyi, benim istemiş olduğumu
 uydurdu ve suçu döndürüp,

18 Agamemnon'un oğlu Orestes, İtalya'ya Taurisli *Diana*'nın yontusunu getirerek Nemi'ye yerleştirmiş ve burada *Diana* tapımını başlatmıştı. Tauris'te olduğu gibi burada da tanrıçaya insan kurban edilirdi, Nemi korusunu korumak ve tanrıçanın ayinlerini yönetmek için özgür doğumlu insanlardan değil, efendisinden kaçan kölelerden biri, rahip (*rex Nemorensis*) olarak seçilirdi. Bu kölenin, tanrıçanın rahibi olarak göreve atanması için giriştiği mücadelede kendisinden önceki rahibi öldürmesi gerekirdi.

19 Minos ile *Pasiphaë*'nin kızı, *Ariadne*'nin kız kardeşi olan *Phaedra*, *Atina*'da hüküm sürmekte olan *Theseus* ile evlendirildi. Böylece *Theseus*, *Minos*'un ve *Pasiphaë*'nin damadı oluyordu. Ne var ki *Phaedra*, *Theseus*'ün *Amazon* karısından olan *Hippolytus* adındaki oğluna aşık oldu. Kadınlardan nefret eden bu genç adam, üvey annesine hiç yakınlık göstermedi. Bunun üzerine *Phaedra* bir plan yaptı ve kocasına, *Hippolytus*'ün kendisine tecavüz etmeye kalkıştığını söyledi. *Theseus*, genç adamı kentten sürdü ve onu yok etmesi için *Neptunus*'a yalvardı. *Hippolytus* sürgün olarak atlarının çektiği arabayla *Troezen* kentine giderken, *Neptunus* denizden devasa bir boğa gönderdi. Hayyandan çok korkan atlar kontrolden çıkıp arabayı devirdiler, dizginlere takılan *Hippolytus*, sürüklenerek paramparça oldu. Tanrıça *Diana*'nın ricası üzerine *Apollo*'nun oğlu *Aesculapius*, genç adamı yeniden hayata döndürdükten sonra tanrıça, *Hippolytus*'u *Aricia*'daki (Nemi) kutsal korusuna götürdü ve adını, *Virbius* olarak değiştirerek onu kendi kültüne bağlı tanrısal bir güç yaptı. Bu koruya atların girmesi yasaklanmıştı.

- (reddedilmenin hincından ziyade ortaya çıkma korkusundan mı?)
 üzerime attı. Hak etmediğim halde, babam beni kentten sürdü
 505 ve giderken, başıma düşmanca beddualar yağdırdı.
 Bir sürgün olarak, arabamla *Pittheus*'ün kenti *Troezen*'e gidiyordum
 ve artık *Corinthus* Körfezi'nin kıyılarına doğru yol alıyordum,
 deniz yükseldiğinde, suların devasa kütlesinin
 bir dağ görünümünde kıvrıldığını, hem kabardığını
 510 hem böğürdüğünü hem de tepesinden yarıldığını gördüğümde.
 Sular yarıldıktan sonra oradan boynuzlu bir boğa fırladı
 ve göğsüne kadar hafif havaya yükselip
 burun deliklerinden ve geniş ağzından
 deniz suyunun bir kısmını çıkardı.
 Yoldaşlarımın yüreklerini korkuttu, aklım başımdan gitmedi
 515 sürgün olmaktan mutlu; cesur atlarım, boyunlarını
 denize döndürdüklerinde ve kulak kesildiklerinde çok korktular,
 canavarın korkusundan allak bullak oldular ve arabayı
 yüksek kayalara sürdüler.
 Ben, dizginleri idare etmek için beyhude yere
 mücadele ettim elimle, beyaz köpüklere aldırış etmeden
 520 ve geriye doğru sırtüstü yatıp esnek dizginleri gerdim.
 Atlarımın bu çılgınlığı yine de gücümü alt etmezdi,
 eğer dingilin çevresinde mütemadiyen dönen tekerlek,
 gövdeye çarpıp kırılmasa ve parçalanmasaydı.
 Tepetaklak oldum arabayla, uzuvlarıma dolanan dizginlerle
 525 bağırsaklarımın canlı canlı çekildiğini,
 sinirlerimin alt gövdemde takıldığını,
 organlarımın kısmen koptuğunu kısmen çekilerek geride kaldığını,
 kırılan kemiklerimin şiddetli bir gürültü çıkardığını, tükenen canımı
 verdiğimi görebilirdin ve bedenimde tanıyabileceğin
 hiçbir kısım kalmadığını: Her bakımdan yara yığınydı.
 530 Ey *nympha*, acaba karşılaştırabilir misin
 ya da karşılaştırmaya kalkışabilir misin,
 benim felaketimle kendininkini? Görürdüm ışıktan yoksun
 krallığı da
 ve paramparça bedenimi, *Phlegethon* suyunda temizlerdim,
Apollo'nun oğlunun²⁰ güçlü devasıyla, bana
 yeniden hayat verilmeseydi. Güçlü otlarla ve şifa veren sanatla

20 Aesculapius.

- 535 yeniden hayata döndükten sonra, *Pluto* çok hiddetlendiği için
göz önünde bulunup da bu lütfâ karşı kıskançlığı artırmayayım diye
o zaman *Cynthuslu* tanrıça,²¹ önüme koyu sis bulutları fırlattı,
güvende olmam ve sağ esen kalmam için;
yaş ekledi ve tanınmamam için bana bir yüz
540 verdi. Uzun süre tereddüt etti, mesken tutmak üzere beni *Girit*'e mi
yoksa *Delos*'a mı nakletsin diye: *Delos*'u
ve *Girit*'i geride bıraktıktan sonra
buraya yerleştirdi ve aynı zamanda atları hatırlatabilir diye
adımı²² bırakmamı buyurdu ve '*Hippolytus* olan sen,
şimdi aynı şekilde *Virbius* olacaksın!' dedi.
545 O zamandan beri, bu koruyu mesken tutuyorum,
daha küçük tanrılardan
biri olarak, sahibemin tanrısal gücü altında gizleniyorum
ve ona hizmet ediyorum.”
Yine de *Egeria*'nın feryadını dindirmede başkasına ait
felaketler; dağın eteklerine uzanarak
gözyaşlarını akıttı, acı çeken *Egeria*'nın bağlılığından
550 etkilenen *Apollo*'nun bacısı, bedeninden soğuk bir pınar
yapıncaya ve uzuvları, sonsuz sulara karışıncaya kadar.
Olağanüstü olay, *nymphaları* da etkiledi ve *Amazon*'dan cana gelen²³
başka türlü hayret etmedi *Etrüsklü* bir çiftçiden,
hani nasibi olan toprak parçasının, tarlanın ortasında
555 kendiliğinden ve hiç hareket ettirmeden sarsıldığını,
az sonra insan şeklini aldığını ve toprak şeklini kaybettiğini,
yeni ağzını, gaipen haber vermek için
açtığını gördüğünde, hayret eden:
Yerliler, *Tages* olarak adlandırdılar, ilk kez *Etrüsk*
soyuna, gelecek olayları önceden bildirmeyi öğreten;²⁴
560 ya da başka türlü hayret etmedi *Romulus*'tan,
hani *Palatium* Tepesi'nde
saplanıp kalan mızrağının, aniden yapraklandığını gördüğünde,
demir ucuyla değil, yeni köküyle duran

21 Diana.

22 Hippolytus adı, “atları serbest bırakan/çözen” anlamına geliyordu.

23 Theseus'la Amazon'un oğlu olan Hippolytus vurgulanıyor.

24 Etrüsklü tanrısal bir güç olan Tages'in, İüpiter'in torunu olduğuna ve toprak kes-
ğinden insan şeklinde çıkıp Etrüsklere bilicilik sanatını öğrettiğine inanılır.

- ve artık bir mızrak değil, esnek bir söğüt ağacı olarak
hayran olanlara özlenen gölgeler veren;²⁵
- 565 ya da başka türlü hayret etmedi *Cipus*'tan,²⁶
hani nehir suyunda kendi
boynuzlarını gördüğünde (gördü çünkü) ve görüntüde sahte
bir gerçek olduğuna inanıp parmaklarını sık sık alına götürerek,
gördüğü şeylere dokunduğunda, artık gözlerini suçlamadan
güçlü duran, tıpkı bir muzafferin düşmanı alt edip geri döndüğü
gibi:
- 570 *Cipus*, gözlerini semaya ve kollarını aynı yere kaldırarak,
“Ey semavi tanrılar, her ne gösteriliyorsa şu alametle,
eğer sevindirici bir şeyse, yurdum
ve *Quirinus*'un halkı için sevindirici,
eğer tehditkâr bir şeyse, benim için olsun!” dedi
ve yeşil çimenden yaptığı
çimli sunakları, güzel kokulu ateşlerle yatıştırdı,
575 kâselere şarap koydu ve kurban ettiği iki yaşında kurbanlıkların,
titreyen iç organlarına danıştı,
kendisine önceden haber verecekleri şeyi:
Etrüsk soyundan bir bilici, bunları inceler incelemeyiz,
onlarda gerçekten bir devletin büyük çabasını gördü,
yine de net olmayan; gerçekten keskin gözünü kaldırdığında
580 koyunun ciğerlerinden *Cipus*'un boynuzlarına,
“Ey kral *Cipus*, selam sana” dedi, “çünkü sana ve senin
boynuzlarına, bu yer ve *Latium* hisarları boyun eğecek.
Sen sadece gecikmeye son ver ve açık kapılardan girmek için
acele et! Yazgı böyle buyuruyor çünkü kente kabul edilip
585 kral olacaksın ve güven içinde
ebedi kraliyet esasının sahibi olacaksın!”

25 Romulus, Palatium Tepesi'ni, vadiye bağlayan yolun üstünde oturuyordu. Orada büyük bir söğüt ağacı (kimi söylencelere göre kızılılık ağacı) vardı. Bu ağacın bir zamanlar Romulus'un Palatium Tepesi'nden attığı ve yere çok derin saplandığı için çıkarılamayan mızrağı olduğu söyleniyordu. Mızrak kök salmıştı; ne zaman kurumak üzere olduğu fark edilse, kente haber salmıyor ve herkes gelip ağacı suluyordu.

26 Söylencesel bir Romalı, başında boynuzlar vardı ve Roma'ya girerse, kral olup halkı köleleştireceği kehanet edilmisti. Cipus bu kehaneti öğrendiğinde, bütün halkı meydana topladı ve kim olduğunu boynuzlarını sergileyerek gösterdi. Halk ona bu davranışından dolayı hürmet etti. Cipus'a kentin dışında çok geniş bir arazi verildi ve her zaman saygıyla anıldı.

- Geri döndü *Cipus* ve kentin duvarlarından vahşi
yüzünü döndürüp, “Uzak etsin, ah, uzak etsin
bu tür her şeyi tanrılar! Çok daha revadır bana, bir sürgün
olarak ömür sürmem, *Capitolium*’un beni kral olarak görmesinden.”
- 590 dedi ve hemen, halkı ve vakur *Senato*’yu
topladı, yine de önce boynuzlarını barışsever defneyle
gizledi ve cesur asker tarafından yapılan siperlerde
durdu, usul gereği kadim tanrılara yakarıp
“Bir adam var” dedi, “eğer onu kentten kovmazsanız,
595 kral olacak. Onun kim olduğunu, adıyla değil,
alametiyle söyleyeceğim:
Boynuzlar taşıyor alnında! Kuş bilici size bildiriyor o adamın,
Roma’ya girerse, köle yasaları uygulayacağını.
O, gerçekten açık kapıları kırabilirdi
ama ben engelledim, ona benden daha yakın
600 hiç kimse olmadığı için: Ey *Cures* sakinleri,
siz, o adamı kentten uzak tutun,
eğer hak ederse, ya ağır prangalara vurun
ya da ölümcül tiranın ölümüyle korkuya son verin!”
Hani uğultu olur ya vahşi doğu rüzgârı, çamlarla
sarılı ormanlara ısıklık çaldığında ya da hani deniz dalgaları
605 uğultu çıkarır ya, biri onları uzaktan duysa diye,
işte öyle, ses çıkarır halk ama yine de gürültüyle karışık
homurdanan
halktan birinin “Kim o adam?” sesi ayırt edilir,
alınlarına bakarlar ve beyan edilen boynuzları ararlar.
Yine *Cipus* bunlara, “Talep ettiğiniz adama sahipsiniz” dedi
610 ve halktan uzak durup çelengi başından çektikten sonra
çifte boynuzuyla göze çarpan şakaklarını gösterdi.
Herkes gözlerini yere indirdi ve iç çekti,
hizmetleriyle ünlü o başı (kim inanabilir?),
istemeye istemeye gördüler: Onurdan yoksun kalmasına
615 daha fazla izin vermeyip festival çelengi yerleştirdiler
ama soylular, kent duvarlarından girmen yasaklandığı için
ey *Cipus*, sana kırlık seçkin araziden verdiler,
toprağı yaran sabanına vurduğun öküzlerinle,
Güneş’in doğuşundan batışına değin çevirebildiğin kadar.

- 620 Olağanüstü güzelliğini andıran boynuzlarını da bronzdan
kapı pervazlarına nakşettiler, uzun çağlar boyunca kalması için.
Açıklayın şimdi, ey Esin tanrıçaları, ozanların var olan gücünü,
(biliyorsunuz çünkü, yanılmaz sizi geçip giden kadim çağ)
neden *Coronis*'in oğlunu, derin Tiber Nehri'nin çevrelediği
- 625 bir adanın, *Romulus*'un kentinin ayınlerine eklediğini.
Uğursuz musibet, bir zamanlar *Latium*'un havasını kirletmişti
ve kansız hastalıkla solgun bedenleri, hilkat garibesine çevirmişti.
Cenazelerle tükenip ölümlü çabanın hiçbir şey
olduğunu, hekimlerin sanatının
hiçbir işe yaramadığını gördükten sonra
- 630 ilahi yardım isterler ve Dünya'nın orta yerini
elinde tutan *Delphoi*'a giderler, *Apollo*'nun kehanet merkezine.
İçler acısı olaylarda, şifa veren kehanetiyle yardım
etmesi ve bu kadar büyük bir kentin felaketine
son vermesi için yalvarırlar:
Hem yer hem defne hem de sahip olduğu sadaklar
- 635 aynı anda sarsıldı ve üç ayaklı kazan, tapınağın en dip
mabedinden şu sözü nakletti ve yürekleri korkutup sarstı:
“Buradan istediğin şeyi, ey Romalı,
daha yakın bir yerden isteyebilirdin
ve git şimdi daha yakın yere! Feryadınızı dindirmesi için sizin
Apollo'ya değil, *Apollo*'nun oğluna ihtiyacınız var.
- 640 Gidin iyi alametlerle ve oğlumu çağırın!”
Tanrının buyruklarını işittikten sonra sağgörülü *Senato*,
Apollo'nun genç oğlunun, hangi kentte yaşadığını araştırır
ve rüzgârlarla *Epidaurus* kıyılarına gitmeleri için adamlar gönderir.
Gönderilenler, kıvrık karinayla buraya ulaşır ulaşmaz,
- 645 Meclis'e ve Yunan senatörlere giderler ve tanrıyı vermelerini
rica ederler, *Ausonia* soyunun cenazelerini, varlığıyla
sona erdirmesi için: Kehanetin kesin olarak
böyle söylediğini bildirirler.
Düşünce farklılık ve değişiklik gösterir; azınlık, yardımın
reddedilmemesi gerektiğini düşünür, çoğunluk reddetmeyi, kendi
- 650 gücünü dışarıya göndermemeyi,
tanrıyı da teslim etmemeyi tavsiye eder.
Kararsız kaldıklarında, alacakaranlık akşamı kovmuş

- ve yeryüzünün gölgesi, Dünya'ya karanlığı getirmişti,
uykunda, "Yardım getiren" tanrının, yatağının önünde
durduğu görüldüğünde ey Romalı ama tapınağında nasılsa
655 öyleydi, sol eliyle kırsal esasını tutup
sağ eliyle uzun sakalının kılını aşağıya doğru çekti
ve tatlı yüreğinden şöyle sözler söyledi:
"Korkuyu bir yana bırak! Geleceğim ve suretimi terk edeceğim.
Sadece asamı sarım sarım sarmalayan şu yılanı bak
660 ve her yandan bakıp zihnine kaydet, tanıyabilmen için."²⁷
Buna dönüşeceğim ama daha büyük olacağım ve semavi bedenlerin
dönüşmek zorunda olduğu kadar büyük görüneceğim!"
Hemen sesiyle birlikte tanrı, sesiyle ve tanrıyla birlikte
uyku kaçtı; uykunun kaçışını, sevecen ışık izledi,
665 sonra Şafak, yıldızsal ateşleri kaçmak zorunda bıraktı.
Ne yapacaklarını bilmeyen soylular, tanrının görkemli tapınağına
gidip toplandılar ve tanrının hangi meskende kalmak
istediğini, semavi işaretlerle göstermesi için yalvardılar.
Henüz söylemişlerdi, heybetli sorguçlarıyla altından yapılma
670 tanrı, yılan suretinde muştı veren tıslamalar çıkardı
ve gelişle yontuyu, sunakları, kapıları,
mermer zemini ve altından yapılma çatıları sarstı,
göğsüne kadar yükseldikten sonra tapınağın ortasında
durdu ve alev alev parlayan gözlerini etrafta gezdirdi.
675 Dehşete düşen kalabalık korkudan titredi, tanıdık tanrıyı
rahibi, el değmemiş saçları beyaz kurdeleyle çevrelenen
ve "İşte tanrı, işte tanrı! Sessiz olun dilinizle ve özünüzle,
kim varsa burada!" dedi. "Ey güzeller güzeli tanrı, görünesin
hayırlısıyla ve ayinlerine hürmet eden halka yardım edesin!"
680 Orada kim varsa, buyrulduğu şekilde tanrıya hürmet eder ve herkes,
rahibin sözlerini tekrar eder, Romalılar da
hem ruhen hem zihnen kutsiyetle destekler.
İşmar etti bunlara tanrı ve sorgucunu hareket ettirip,
kesin güvence olarak
üç kez, tekrar tekrar tısladı titreşen diliyle.

27 Roma'da baş gösteren veba salgını sırasında Aesculapius'un tapıldığı Epidaurus ken-
tine bir elçi gönderilir ve Aesculapius'a kutsal olan yılanlardan biri Roma'ya getirilir.

- 685 O zaman ışık saçan duruşuyla kayıp gitti, yüzünü geriye
doğru çevirdi ve kadim sunaklarına baktı gitmek üzere,
hem alışık olduğu meskeni hem yaşadığı tapınağı selamladı.
Oradan, devasa yılan, atılan çiçeklerle kaplı
zemin boyunca süründü, kıvrımlarını döndürdü ve kentin ortasına
690 ilerledi, kıvrık bir setle tahkim edilen limana doğru.
Burada durdu, hem kendi alayını hem ardından gelen kalabalığın
görevseverliğini, nazik ifadesiyle dağıtır gibi görünüp
bedenini *Ausonia* gemisine yerleştirdi. Gemi, tanrının
yükünü hissetti ve karina, tanrının ağırlığıyla ezildi;
695 Romalılar sevindiler ve kıyıda bir boğa kurban ettikten sonra,
çelenkle süslenen geminin halatlarını atıp yelken açtılar.
Hafif meltem, gemiyi sevk etmişti: Tanrı dikildi yüksekçe
ve kıvrık pupaya yerleştirdiği boynuyla gemiyi çokertip
koyu yeşil sulara baktı ve mutedil batı rüzgârlarıyla *Ionía*
700 Denizi boyunca, *Pallas*'ın kızının²⁸ altıncı doğuşunda,
Ausonia'ya ulaştı. Tanrıçanın tapınağıyla²⁹
ün kazanan *Lacinium*'dan başka, *Scylaceum* kıyılarına taşındı;
geride bıraktı *Iapygia*'yı; sol yanda küreklerle *Amphrisia*
Kayaları'ndan kaçtı; sağ yanda sarp *Cocinthus*'u,
705 *Romethium*'u, *Caulon*'u, *Naryx*'ü kıyı boyunca geçti
ve denizi alt etti; Sicilya'da *Pelorus*'un dar geçitlerine,
Hippotes'in kral oğlunun meskenlerine,
 Temese'nin maden ocaklarına,
Leucosia'ya gitti ve ılık *Paestum*'un gül bahçelerine.
Oradan *Capri* Adası'nı ve *Minerva* Burnu'nu kıyı boyunca geçti,
710 *Surrentinum* şarabıyla ünlü tepeleri,
Hercules'in kentini,³⁰ *Stabia*'ı ve dinlence için yaratılan
Parthenope'yi ve buradan *Cumae*li *Sibylla*'nın tapınağını.
Ondan sonra sıcak kaplıcalara ve sakız ağacı taşıyan
Liternum'a varıldı ve derin suyunun altında kumlar sürükleyen
715 *Volturnus*'a, kar beyaz yılanlarla dolu *Sinuessa*'ya,
keskin kokulu *Minturnae*'a, sütoğlunun gömdüğü
Antiphates'in meskenine, bataklıkla çevrili *Trachas*'a,

28 Şafak tanrıçası Aurora.

29 Iuno Tapınağı.

30 Crotona.

- Circe'nin diyarına ve kıyısı çetin *Antium*'a.
Denizciler, yelken taşıyan karınayı buraya çevirdiklerinde
720 (çünkü artık deniz şiddetliydi), çember çember kıvrımlarını açtı
tanrı,
katları ve büyük bükümleri boyunca kayıp giderek,
babasının tapınağına girdi, sarı kumsala dokunan.
Deniz sakinleştikten sonra, *Epidauruslu* tanrı, babasının sunaklarını
bıraktı, bağlandığı tanrının konukseverliğinden hoşnut,
725 hışırta çıkaran pulunu sürükleyerek, kıyının kumunu
süpürdü ve geminin dümenine uzanıp yüksek
pupaya kafasını koydu, *Castrum*'a, *Lavinium*'un kutsal
meskenlerine ve Tiber Nehri'nin ağzına gelene kadar.
Buraya bütün halk fark gözetmeden, hem analardan hem babalardan
730 oluşan kalabalık, karşılamak üzere akın eder, ey Troyalı *Vesta*,³¹
senin ateşini koruyanlar da
ve neşe içinde haykırarak tanrıyı selamlarlar.
Tez geminin, karşıt sular boyunca çekildiği yerde
sıra sıra sunaklar kurulduktan sonra, kıyıları üstünde tütsüler,
her iki yandan ses verir ve dumanlarıyla
havayı buram buram kokuturlar,
735 yıkılan kurban, saplanan bıçakları ısıtır.
Artık Dünya'nın başı olan Roma kentine girmişti gemi,
dikilir yılan, gemi direğinin tepesine dayanan
boynunu hareket ettirir ve kendisi için
uygun meskenlere göz gezdirir.
Akıp giden nehir, iki kısma ayrılır
740 (adanın bir adı vardır), iki böğrünün yanından
uzatır eşit şekilde kollarını yeryüzünün ortasına:
Buraya yöneldi *Apollo*'nun oğlu Latin
gemisinden, yeniden tanrısal suretine büründükten sonra
feryatlara son verdi ve kente, "Şifa veren" olarak geldi.
745 Yine de bu tanrı, mabetlerimize bir yabancı olarak geldi:
Caesar, kendi kentinde bir tanrıdır. Savaşta ve barışta

31 Yunan'da Hestia, Roma'da Vesta adıyla tapım gören, aile ocağının ateşine hükmeden kadim bir tanrıçadır. Roma'da, Kral Numa tarafından yaptırılan bir tapınağı vardı. Troya'dan getirilen palladium ve hiç sönmeden yanan kutsal ateş, Vesta Tapınağı'nda Vesta rahibeleri tarafından korunurdu.

- önder olan o adamı, zaferlerle sona erdirdiği savaşlar,
yurtta kazandığı başarılar ve eylemlerinin tez şöhreti değil,
kendi oğlu, yeni bir takımyıldıza ve kuyrukluyıldıza
750 dönüştürdü çünkü *Caesar*'ın başarılarından hiçbirini,
bu adamın “Baba” olarak ortaya koyduğu
başarıdan daha büyük değildir:
Kesinlikle daha büyük bir şeydir,
denizle çevrili *Britanyalıları*³² fethetmek
ve *papyrus*³³ taşıyan Nil'in yedi ağızlı nehirleri boyunca
muzaffer gemileri sevk etmek, asi *Numidialıları*,³⁴
755 *Cinypslü İubay*ı ve *Mithridates*'in³⁵ adıyla böbürlenen
Pontus'u, *Quirinus*'un halkına boyun eğdirmek
ve pek çok zafer töreni hak ettiği halde, bazılarını kutlamak,
bu kadar büyük bir adama babalık yapmaktan, Dünya'nın hâkimi
olduğunda, insan soyunu,
ey semavi tanrılar, cömertçe desteklediğiniz!
760 Bu sebeple onun,³⁶ ölümlü bir tohumdan cana gelmemesi için
Caesar, tanrı kılınmalıydı. Bu şeyi, *Aeneas*'ın altın
anası gördüğünde ve gördüğünde, tiksinc bir ölüm hazırlandığını
başrahibine ve ant içilip silahların harekete geçirildiğini,
sarıp soldu ve karşılaştığı bütün tanrılara,
765 “Bak” demeye başladı, “ağırlığıyla bana ne kadar büyük bir tuzak
hazırlanmış, ne kadar büyük bir düzenle başının istendiğine,
*Dardanus*³⁷ soylu *Iulus*'tan bana kalan tek şey.
Bir tek ben mi, hak etmediğim halde daima acılara katlanacağım?
Kâh Tydeus'un oğlunun,³⁸ *Calydon* asıllı mızrağıyla yaralansın
770 kâh acemice savunulan Troya duvarlarına yansın diye *Venus*,
öyle mi?
Göreyim diye öyle mi, oğlumun uzun süre amaçsızca
sürüklendiğini

32 İngiliz halkının eski adı.

33 Eski Mısırlıların yazı kâğıdı yapmak için özünden yararlandıkları, sürüngen köksaplı, boyu 2,5-3 metreyi bulan bir bitki.

34 Kuzey Afrika'da yaşayan bir halk.

35 Karadeniz Bölgesi'nde hüküm süren kral.

36 İmparator Augustus.

37 İupiter ve Electra'nın oğlu olan Dardanus'un soyundan gelenler.

38 Venus, Troya Savaşı sırasında Diomedes tarafından yaralandığını bir kez daha hatırlatıyor.

- ve denize fırlatıldığını, hem suskun ölülerin meskenlerine gittiğini hem *Turnus*'la savaştığını ya da (gerçekleri açığa vurursam) daha çok *Iuno*'yla? Ne demeye şimdi, soyumun başına gelen eski felaketleri anımsıyorum? Bu korku, önekileri hatırlamanın yanında
 775 hiç kalır! İşte, günahkâr kılıçların bilendiğini görüyorsunuz, yalvarım engel olun onlara ve suçu bertaraf edin, rahibin katliamıyla *Vesta*'nın alevlerini söndürmeyin!"
- Venus* kaygı içinde, bütün semaya beyhude yere bu tür
 780 sözler salar ve semavi tanrıları harekete geçirir. Onlar, kadim bacıların³⁹ amansız kararlarını ihlal edemeseler de yine de gelecek matemın kesin alametlerini verirler; kara bulutlar arasında silahların şakırdadığını söylerler, dehşet verici savaş borazanlarının
- ve semada işitilen boynuzdan boruların,
 785 günahkârlığı önceden haber verdiğini; hüzünlü Güneş'in sureti de solgun ışıklar vermeye başlamıştı kaygı içinde yeryüzüne. Sık sık ateşler görünüp tutuştu yıldızların ortasında, sık sık kanlı damlalar düştü yağmurlar arasında; kurşuniydi *Lucifer* ve yüzüne koyu bir kasvet
- 790 yayılmıştı, Ay'ın arabasına kan saçılmıştı; *Styx* soylu baykuş, uğursuz alametler verdi binlerce yerde, binlerce yerde fildişi yontular ağladı, söylenir hem tegannilerin duyulduğu hem kutsal korularda tehditkâr sözlerin. Hiçbir kurban hayırlı alamet vermez,
- bağırsaklar büyük ayaklanmaların
 795 yakın olduğuna dair uyarır ve iç organlar içinde kesik bir baş bulunur,
- forum*da,⁴⁰ evlerin ve tanrıların tapınaklarının çevresinde, gececil köpeklerin uluduğunu ve suskun ölülerin hayaletlerinin başıboş dolaştığını söylerler ve yer sarsıntılarıyla kentin sallandığını. Yine de tuzağı ve gelmek üzere olan akıbeti, tanrıların
- 800 ön uyarısı alt edemedi, kılıçların çekildiği söylenir tapınağa karşı: Çünkü kentte *Senato* dışında hiçbir yer,

39 Yazgı tanrıçaları.

40 Roma'da iki tür forum vardı; biri adli işlerin yapıldığı forum, diğeri alışveriş yapılan forum (pazar yeri), *forum boarium* (öküz pazarı), *forum piscarium* (balık pazarı), *forum olitorium* (sebze pazarı), *forum suarium* (domuz pazarı) gibi. Dizede, forum sözcüğü açık bir ifadeyle genelleştirilmiştir.

- suç ve uğursuz cinayet için hoş gitmez.
 O zaman gerçekten *Cytheralı* tanrıça, her iki eliyle
 bağrını dövdü ve Romalıyı bulutla gizlemeye çalıştı,
 805 evvelce *Atreus*'ün saldırgan oğlundan *Paris*'in kaçırıldığı⁴¹
 ve *Aeneas*'in, *Diomedes*'in kılıcından kaçtığı.
 Babası buna şöyle dedi: "Kızım, tek başına yenilmez yazgıyı
 değiştirmeye mi kalkışıyorsun? Üç bacının evine
 girebilirsin, göreceksin orada çok büyük bir emekle olayların,
 810 bronzdan ve sert demirden levhalara kaydedildiğini,
 ne semanın çarpışmasından ne yıldırımın gazabından
 ne de herhangi bir yıkımdan korkan, güven içinde ve ebedi.
 Bulacaksın orada sert çeliğe hakkedilen, ebedi
 soyunun yazgısını. Ben okudum, aklıma yazdım
 815 ve anlatacağım, artık gelecekten bihaber olmayasın diye:
 Bu adam (ey *Cytheralı* tanrıça, uğruna acı çektiğin),
 zamanını doldurdu, yeryüzüne borçlu olduğu
 yılları tamamladıktan sonra.
 Bir tanrı olarak semaya gelmesini ve tapınaklarda hürmet edilmesini,
 sen sağlayacaksın ve oğlu,⁴² adının vârisi olarak,
 820 sırtına yüklenen yükü, tek başına taşıyacak ve katledilen babasının
 en cesur intikamcısı olarak, savaşlarına bizi yoldaş kılacak.
 Onun kumandanlığında kuşatılan *Mutina*'nın kent duvarları
 zapt edilip, barış isteyecek; *Pharsalia* onu görecekt,
Emathia'da *Philippi* kenti, akan kanla ikinci kez ıslanacak,
 825 büyük bir ad, Sicilya sularında alt edilecek
 ve Romalı komutanın Mısırlı karısı,⁴³ evliliğine
 iyi bir şekilde itimat etmeyip düşecek
 ve beyhude yere *Capitolium*'umuzu
 tehdit ederken, kendi *Canopus*'u ile birlikte köle edilecek.
 Ne demeye sana, yabancı ülkeyi⁴⁴ ve okyanusun her iki yanında

41 Troya Savaşı sırasında Paris'le Menelaus arasında yapılan teke tek karşılaşmada, Menelaus tam da Paris'i öldürmek üzereyken genç adam Venus tarafından bir bulutla gizlenerek kaçırılmıştı.

42 Bu dizden itibaren Iulius Caesar'ın evlat edindiği, elde ettiği sayısız başarının ardından Roma Senatosu tarafından vatanın babası (*pater patriae*) ve imparator (*imperator*) olarak adlandırılan ve Roma İmparatorluk Dönemi'ni başlatacak olan İmparator Augustus vurgulanmaktadır.

43 Cleopatra.

44 Dizede, Afrika kıtası vurgulanıyor.

- 830 uzanan soyları sayıp dökeyim? Yeryüzünde yaşanabilir neresi varsa,
bunun olacak: *Pontus* da ona boyun eğecek!
Yeryüzüne barış ihsan ettikten sonra, zihnini medeni haklara
çevirecek ve son derece haksever
bir yasa koyucu olarak, yasalar sunacak;
örnek oluşturup ahlaki yönetecek ve hem gelecek
835 zamanın hem gelecek torunlarının çağını
görerek, saygıdeğer karısından doğan bir evladın,
adıyla birlikte görevini taşımasını isteyecek.
Oldukça yaşlanıp yıllarını hizmetlerine eşit kılmadan,
eter meskenlerine ve tanıdığı yıldızlara ulaşmayacak.
- 840 Bu arada katledilen bedeninden koparılan şu ruhunu
ışık yap, tanrısai *Iulius*'un daima *Capitolium*'umuza
ve *foruma*, yüce meskeninden bakması için.”
Ancak bunları söylemişti; *Senato*'nun orta yerinde
durdur sevecen *Venus*, hiç kimse tarafından görülmemesi gereken;
845 çekti *Caesar*'ının uzuvlarından taze ruhunu, havada çözülmesine
izin vermeden, semavi yıldızlara taşıdı;
taşıdığı sırada ışık aldığını ve yandığını gördü
ve bağrından bıraktı. O ruh, Ay'dan daha yükseğe uçar
ve ateşten bir kuyruk sürükleyerek geniş bir yol boyunca,
- 850 yıldız olarak parıldar. *Caesar*,
oğlunun başarılarını görüp kendisinininkilerden
daha büyük olduğunu itiraf eder ve onun tarafından yenildiğine
sevinir.
Oğlu, başarılarının babasınıninkilerle kıyaslanmasını men ettiği halde,
yine de buyrulan hiçbir şeye boyun eğmeyen özgür Söylenti,
onun isteğine karşı, ifşa eder ve biricik görevinde direnir:
- 855 Böyle boyun eğdi yüce *Atreus*, *Agamemnon*'un şanına,
Theseus, *Aegeus*'u böyle, böyle yendi *Achilles*, *Peleus*'u
ve sonra (onları, eşit örneklerle karşılaştırmam için)
böyle kaldı *Saturnus* da *Iupiter*'den daha aşağıda: *Iupiter*, *eter*
hisarlarına hükmeder ve üç katlı Dünya'nın krallığına,
- 860 yeryüzü, *Agustus*'un hükmü altındadır;
her ikisi de babadır ve hükümdar!
Yalvarırım, ey *Aeneas*'ın yoldaşı tanrılar, kılıcın ve ateşin
boyun eğdiği ve ey yerel tanrılar, ey *Quirinus* Baba,

kentin ve yenilmez *Quirinus*'un babası ey *Mars*,
 ey *Vesta*, *Caesar*'ın aile tanrıları arasında dokunulmaz kılınan
 865 ve *Caesar*'ın *Vesta*'sıyla birlikte sen, ey evin tanrısı *Apollo*
 ve *Tarpeia* Tepesi'ni elinde tutan ey yüce *Iupiter*,
 ve ozanın çağırması için kutsal bir hak olan ey öteki tanrılar,
 o gün geciksin ve ömrümden sonra gelsin,
 o kutsal başın, hükmettiği Dünya'yı terk edip
 870 semaya ulaşacağı ve yokluğunda duacılarına arka çıkacağı!

• • •

Artık bitirdim eserimi, ne *Iupiter*'in öfkesinin ne ateşin
 ne kılıcın ne de yiyip bitiren zamanın yok edebileceği.
 İsterse o gün, şu bedenimin dışında hiçbir
 hakkı olmayan, belirsiz ömrümün süresine son versin!
 875 Yine de oldukça iyi bir tarafımla ebedi olarak, yüce
 yıldızlara taşınacağım ve adım silinmeyecek,
 yeryüzünü fethettikten sonra Roma gücünün uzandığı her yerde,
 halkın ağzında okunacağım ve bütün çağlar boyunca ünle
 (ozanların önsezilerinde gerçek bir şey varsa) yaşayacağım!

BÖLGE - KENT - KASABA ADLARI

A

Acarnania: Yunanistan'ın batısında bir bölge.

Achaia: Yunanistan'ın batısında bir bölge, Yunan anakarası için kullanılan ad.

Actium: Epirus'ta bir burun. Burada İÖ 31 yılında yapılan deniz savaşında Marcus Antonius, Octavianus (=Augustus Caesar) tarafından yenilmişti, böylece burası Yunan ve Roma dünyası için tanınan bir yer oldu. Actium'da İÖ 5. yüzyıldan itibaren bir Apollo kültü olduğu bilinir.

Aeae: İtalya'da Anzio ile Gaeta arasında Cape Circeo olarak bilinen ada.

Aeolis: Batı Anadolu'nun kuzey bölgesinin eski adı.

Aethiopia: Afrika'nın doğusunda yer alan bir ülke (=Etiyopya).

Aetolia: Yunanistan'ın kuzeyinde bir bölge.

Amathus: Kıbrıs'ta tanrıça Venus'a kutsal ve zengin maden damarlarıyla ünlü bir kent.

Ambracia: Yunanistan'ın kuzeybatısında, Epirus'ta bir kent.

Amphrisia: İtalya'nın güneyinde, bilinmeyen kayalar.

Amyclae: Lacedaemon'un oğlu Amyclas tarafından Laconia'da (=Lacedaemonia) kurulan ve adını ondan alan bir kasaba.

Anaphe: Yunanistan'da Ege Denizi'nin güneyinde dağınık bir halde bulunan ve kutsal Delos Adası'nın etrafında bir daire oluşturdıkları düşünülen Cyclad Adaları'ndan biri.

Andros: Cyclad Adaları'ndan biri.

Antandros: Troya'da bir liman.

Anthedon: Orta Yunanistan'da Boeotia'da bir kent.

Antissa: Lesbos'un kuzey kıyısında bir kasaba.

Antium: Latium'da bir kasaba.

Aonia: Boeotia'nın bir bölümü, Helicon Dağı'nı da içine alır.

Apulia: İtalya'nın güneydoğusunda bir bölge.

Arcadia: Peloponnesus Yarımadası'nda (=Mora) dağlık bir bölge.

Ardea: Latium'da Rutul halkının yaşadığı bir kasaba.

Argolis: Argos yakınlarında bir kasaba.

Argos: Yunanistan'ın güneydoğusunda bir kasaba.

Aricia: İtalya'da Latium bölgesinde, Alba Dağı'nın eteğinde, Nemi'den üç mil uzakta bir kasaba (=La Riccia).

Armenia: Asya'nın batısında bir ülke.

Astypalaea: Girit yakınında bir ada.

Asyria: Asya'nın batısında bir ülke (=Asur).

Asia: Küçük Asya (=Anadolu).

Atina: Yunanistan'ın başkenti (=Athenae).
 Atrax: Teselya'da bir kent.
 Aulis: Boeotia'da, balığıyla ünlü bir liman kenti.
 Ausonia: İtalya'nın eski adı.
 Averno: Ölüler Diyarı'nın girişine verilen ad.
 Avernus: Ölüler Diyarı.

B

Babylonia: Aşağı Mezopotamya'da bugün Irak'ın güneyinde El Hilla kasabasının üstünde bulunan topraklar.
 Bactria: İran'da bir kent.
 Boeotia: Orta Yunanistan'da bir bölge; "ineğin arazisi" anlamına gelir.
 Bubasus: Caria'da bir kent.
 Buris: Bir Achaia kenti.
 Buthrotos: Epirus'ta bir kent (=Buthrotum).

C

Calaurea: Argolis kıyısında bir ada.
 Calydon: Aetolia'da, Euenus Nehri üstünde bir kent.
 Calymne: Ege Denizi'nde İonia yakınında bir ada.
 Canopus: Mısır'da Nil Deltası'nda Cleopatra'nın hüküm sürdüğü bir kent.
 Caphereus: Euboea kıyısında kayalık bir burun.
 Capri: Napoli Körfezi'nin güneyinde, Sorrento Yarımadası açıklarında bir ada.
 Caria: Anadolu'nun güneybatısında bir bölge.
 Carpathus: Ege Denizi'nde bir ada.
 Carthaea: Cyclad Adaları'ndan biri olan Cea'da (=Ceos) bir kent.
 Castalia: Parnasus Dağı'nda bir mağara. Burada Esin tanrıçalarına kutsal bir pınar ve bir de Apollo kehanet merkezi vardı.
 Castrum: Rutul halkının yaşadığı bir kent.
 Caulon: İtalya'nın güneyinde bir bölge olan Bruttium'da (Calabria) bir kent.
 Cea: Cyclad Adaları'ndan biri (=Ceos).
 Ceneaeum: Euboea'nın kuzeybatısında bir yer.
 Chaonia: Epirus'ta bir bölge.
 Chios: Ege'nin kuzeydoğusunda bir ada.
 Chryse: Troya'da Ida Dağı yanında bir sahil kenti.
 Cilicia: Güney Anadolu'da bölge (=Kilikya).
 Cilla: Troya'da bir kent.
 Cimolos: Cyclad Adaları'ndan biri.
 Claros: İyonya'da Apollo Tapınağıyla ünlü bir kent.
 Cleonae: Argolis'te bir kasaba.
 Clitor: Arcadia'da bir kent.

Cnidos: Caria'da bir kent.
 Cnossus: Girit'te bir kent.
 Cocinthus: Bruttium'da (Calabria) Croton ile Caulon arasında bir burun.
 Colchis: Karadeniz'in güneydoğusunda bir ülke.
 Colophon: Apollo kehanet merkeziyle ünlü Lydia'da bir kent.
 Corinthus: Mycenae'in kuzeyinde bir kent.
 Corycus: Kilikya'da bir kent ve burun.
 Cos: Ege'de bir ada (=İstanköy).
 Crimisa: Lucania'da bir kasaba.
 Cromyon: Corinthus yakınında bir köy.
 Crotona: Sicilya'da bir kent.
 Cumae: İtalya'da Campania kıyısında bir kent.
 Cures: Sabin halkının başkenti.
 Cycladlar: Ege'de bir grup ada.
 Cyprus: Kıbrıs.
 Cythera: Ege'de bir ada.
 Cythnus: Cyclad Adaları'ndan biri.

D

Daulis: Phocis'te bir kent.
 Delos: Apollo ile Diana'nın doğduğu yer olan Ortygia (Bildircın Adası) çorak ve yüzen bir adaydı. Tanrı Apollo, annesi Latona'nın doğum yapması için yer veren bu adayı, bu hizmetinden dolayı Yunan Dünyası'nın merkezine sabitleştirdi ve ona Delos (Parlak) adını verdi.
 Delphoi: Orta Yunanistan'da Apollo kehanet merkeziyle ünlü bir kent.
 Dia: Girit'in kuzeyinde, Cyclad Adaları'ndan biri olan Naxos'un eski adı.
 Dictynna: Sparta yakınında, Diana'ya kutsal bir yer.
 Didyme: Cyclad Adaları'ndan biri olan Syros yakınında iki küçük ada.
 Dodona: Yunanistan'ın kuzeybatısında Epirus kentindeki İupiter kehanet merkezi, buradaki kutsal koruda meşe ağaçlarının çıkardığı hışırtılardan kehanet çıkarılırdı.
 Dulichium: Ithaca yakınında bir ada.

E

Echinadlar: Acarnania'da Achelous Nehri'nin ağzında bir grup ada.
 Eleusis: Attika'da Ceres tapımıyla ünlü bir kent.
 Elis: Peloponnesus'un batısında bir kent ve bölge.
 Elysium: İyi ve kutsanmış ruhların, öldükten sonra Ölüler Diyarı'nda yaşadığı yer (=Cennet).
 Emathia: Macedonia'da bir bölge.
 Ephyre: Peloponnesus'u Yunanistan anakarasına bağlayan bir kent (=Corinthus).

Epidaurus: Argolis'te bir kent.
 Epiros: Yunanistan'ın kuzeyinde bir bölge.
 Erebus: Ölüler Diyarı'nın başka bir adı.
 Etruria: İtalya'da, Roma'nın kuzeyinde bir bölge.
 Euboea: Ege'de bir ada (=Eğriboz).
 Europa: Avrupa kıtası.

G

Galya: Fransa.
 Girit: Yunanistan'ın en büyük adası.
 Gortyn: Girit'te bir kent.
 Gyarus/Gyaros: Cyclad Adaları'ndan biri.

H

Haemonia: Teselya'nın eski adı.
 Helice: Achaia'da bir liman, deprem felaketiyle suların altına gömülmüştü.
 Hellespontus: Çanakkale Boğazı.
 Henna: Sicilya'da bir kasaba.
 Hister: Aşağı Tuna.
 Hyle: Boeotia'da bir kasaba.
 Hypaepa: Lydia'da bir kasaba.

I

Ialysus: Rodos Adası'nın kuzeydoğusunda bir kent.
 Iapygia: İtalya'nın güneydoğusunda bir bölge (=Apulia).
 Ilion: Troya.
 Illyria: Epirus'un kuzeyinde bir bölge.
 Inarime: İtalya'nın güneyinde, Campania kıyısında bir ada.
 Iolchus: Teselya'da bir liman kasabası.
 Ionia: Batı Anadolu'nun kıyı bölgesi.
 Isthmus: Corinthus berzağı.
 Ithaca: Yunanistan kıyısında küçük bir ada.

L

Lacinium: İtalya'da Crotona yakınlarında bir burun.
 Laconia: Peloponnesus Yarımadası'nın en önemli kentlerinden biri (=Lacedaemonia).
 Larissa: Teselya'da bir kasaba.
 Latium: Roma'yı da içine alan İtalya'da bir bölge.
 Laurentum: Latium bölgesinde bir kent.
 Lavinium: Latium'da Aeneas tarafından kurulan kent.

Lebinthus: Ege'nin doğusunda Sporad Adaları'ndan biri.
 Lemnos: Ege'de bir ada.
 Lerna: Argolis'te bir bataklık.
 Lesbos: Ege'nin doğusunda bir ada.
 Leucas: Yunanistan'ın batısında, Acarnania kıyısında bir ada.
 Leucosia: İtalya'da Paestum yakınında bir ada.
 Libya: Afrika'nın kuzeyinde yer alan bir ülke.
 Liguria: İtalya'nın kuzeybatısında bir bölge.
 Lilybaeon/Lilybaeum: Sicilya'nın güney kıyısında bir burun.
 Limyre: Lycia'da bir kent.
 Liternum: İtalya'da Campania'da bir kent.
 Lycia: Anadolu'da Caria'nın güneyinde bir bölge.
 Lyrceum: Argolis'le Arcadia arasında Lyrceum Dağı yanında bir arazi.
 Lyrnessus: Troya'da Ida Dağı yakınında bir kasaba.

M

Maeonia: Lydia'nın eski adı.
 Magnesia: Teselya'da bir kent.
 Makedonya: Yunanistan'ın kuzeyinde bir bölge.
 Marathon: Attika'nın doğu kıyısında bir kasaba ve ova. Yunanların Perslere karşı kazandığı Marathon Savaşıyla ünlüdür.
 Mareota: Aşağı Mısır'da tanrıça Isis tarafından korunan bir kent ve göl.
 Marmarica: Mısır'da bir kent.
 Mendes: Mısır'da bir kent.
 Messana/Zancle: Sicilya'da Messana (=Messina) kentinin eski adı.
 Messenia: Peloponnesus'un batısında bir bölge ve kent.
 Methymna: Lesbos Adası'nda bir kent.
 Mısır: Kuzey Afrika'nın kuzeydoğusunda yer alan ülke.
 Miletus: Caria'da bir kent.
 Minerva Burnu: Capri yakınında bir burun.
 Minturnae: Campania sınırında bir kent.
 Molossia: Yunanistan'ın kuzeybatısında bulunan Epirus'ta bir bölge.
 Munychia: Pire'de çok yüksek bir tepe, bugün Kastella olarak bilinmektedir.
 Mutina: İtalya'nın kuzeyinde bir kent.
 Mycenae: Argolis'te, Argos ve Tiryns yakınında bir kent.
 Myconos: Delos civarında Cyclad Adaları'ndan biri.
 Mysia: Anadolu'nun kuzeybatısında yer alan ve günümüzde yaklaşık Bandırma, Erdek ve Balıkesir çevresine denk gelen bölge.

N

Nabataea: İÖ 4. yüzyıl ile İS 2. yüzyıl arasında bugünkü Ürdün sınırları içinde olan,

Negev (Necef) Çölü'nden göç eden Arap bedevilerinin yaşadığı bir krallık.

Naryx: Locris'te bir kent.

Nasamonía: Cyrenaica'nın güneybatısında bir bölge.

Naxos: Şarabıyla ünlü bir Ege adası.

Nemea: Argolis'te bir kasaba.

Neretum: Calabria'da bir kasaba.

Neritos: Ithaca'da küçük bir ada ve aynı adla adlandırılan bir dağ.

Nonacris: Arcadia'da bir kasaba.

Noricum: Tuna ile Alpler arasında kalan ülke.

Numidia: Afrika'nın kuzeyinde bir bölge.

O

Oechalia: Euboea'da bir kent.

Oenopia: Saronik Denizi'nde Attika ile Argolis arasında yer alan Aegina Adası'nın eski adı.

Oliaros: Cyclad Adaları'ndan biri.

Onchestus: Boeotia'da Copais Gölü'nün yanında bir kasaba.

Ophiusa: Kıbrıs'ın eski adı.

Orchomenus: Boeotia'da bir kent.

Ortygia: Apollo ile Diana'nın doğduğu yer olan Ortygia (Bildircın Adası) çorak ve yüzen bir adaydı. Tanrı Apollo, annesi Latona'nın doğum yapması için yer veren bu adayı, bu hizmetinden dolayı Yunan Dünyası'nın merkezine sabitleştirdi ve ona Delos (Parlak) adını verdi.

P

Pachynus: Sicilya'nın güneydoğu kıyısında bir burun.

Paeonia: Makedonya'nın kuzeyinde bir bölge.

Paestum: İtalya'da Lucania'da bir kent.

Pagasae: Teselya'da bir liman, *Argo* gemisi burada inşa edilmiştir.

Palaestina: Filistin.

Palica: Sicilya'da bir kent. Burada tapınılan ve Palici olarak adlandırılan Iupiter'in oğullarına kutsal bir tapınak ve iki göl vardı.

Pallene: Trakya'da bir yarımada.

Panchaea: Arabistan'ın doğusunda bir ada.

Panope: Yunanistan'ın kuzeyinde Phocis'te bir kent.

Paphos: Kıbrıs'ta bir kent.

Paraetionium: Afrika'nın kuzey kıyısında tanrıça Isis tarafından korunan bir liman kenti.

Paros: Mermeriyle ünlü, Cyclad Adaları'ndan biri.

- Parrhasia: Arcadia'da bir kent.
- Parthenope: İtalya kenti Napoli'nin eski adı.
- Patara: Lykia'da Apollo kehanet merkeziyle ünlü bir kent.
- Patrae: Achaia'da bir kent.
- Pelethronius: Teselya'da bir bölge.
- Pella: Makedonya'da bir kent.
- Pelorus: Sicilya'nın kuzeydoğu kıyısında bir burun.
- Peparethos: Ege Denizi'nin kuzeybatısında bir ada.
- Perrhaebia: Teselya'da bir bölge.
- Peucetia: Apulia'da bir bölge.
- Phaestos: Girit'in güney kıyısında yer alan bir kent.
- Pharos: Mısır'da İskenderiye yakınında feneriyle ünlü, Isis tarafından korunan bir ada.
- Pharsalia: Teselya'da bir bölge.
- Pheneos: Arcadia'da Cyllene Dağı yanında bir yer.
- Philippi: Makedonya'da bir kent. Iulius Caesar'ın suikastundan sonra, İÖ 42 yılında Octavianus (Augustus unvanını almadan önce) ve Marcus Antonius, burada Brutus'a ve Cassius'a karşı savaşarak onları yendi.
- Phlegra: Makedonya'da bir bölge.
- Phocis: Yunanistan'ın kuzeyinde, Boeotia ile Aetolia arasında bir bölge.
- Phrygia: Günümüzde Ankara, Afyon, Eskişehir illerinin tümünü, Konya ve Isparta illerinin kuzey kesimini, Kütahya ilinin batı bölümünü kapsayan bölge.
- Phthia: Teselya'da bir kent, Achilles'in doğduğu yer.
- Pire: Yunanistan'da Attika bölgesine bağlı bir liman kenti.
- Pisa: Olympia yakınında Elis'te bir kent.
- Pitane: Lesbos Adası yakınında bir kent.
- Pithecusae: İtalya'da Cumae'dan çok uzak olmayan bir ada.
- Pleuron: Aetolia'da bir kent.
- Pontus: Karadeniz.
- Prochyte: İtalya'nın güneyinde, Campania kıyısında bir ada.
- Psophis: Arcadia'da bir kent.
- Pylos: Peloponnesus'un batısında, Elis'te bir kent.

R

- Rhamnus: Attika'da bir kent, burada ilahi adalet tanrıçası Nemesis'in bir tapınağı vardı.
- Rhegium/Rhegion: Ausonia'nın güney tarafında bulunan bir kent (bugün Reggio).
- Rhodos: Ege Denizi'nde bir ada. Her zaman güneşli bir yer olan Rodos Adası, Güneş tanrısı için kutsal bir kentti.
- Rhoeteum: Troya'da bir burun.
- Romethium: İtalya'da Scylaceum ile Caulon arasında bir yer.

S

Sabae: Yemen'de bir kent (=Saba).

Salamis: Kıbrıs adasında bir kent.

Samos: Ege Denizi'nde Dilek Adası'nın karşısında yer alan Sisam Adası; Pythagoras'ın doğum yeri olmasıyla ünlüdür.

Sardeis: Pactolus Nehri üzerinde bir kent, Lydia'nın başkenti.

Scylaceum: İtalya'da Brutti kıyısında bir yer.

Scyros: Cyclad Adaları'ndan biri.

Scythia: Karadeniz'in kuzeydoğusunda bir ülke.

Seriphos: Cyclad Adaları'ndan biri.

Sicilya: İtalya'nın güneyinde bir ada.

Sicyon: Corinthus yanında Peloponnesus'ta bir kent.

Sidon: Lübnan'ın 48 km güneyinde yer alan ünlü bir Fenike kenti (=Sayda).

Sigeus: Troya yakınında bir burun.

Sinuessa: Campania'da bir kasaba, İÖ 296 yılında Roma sömürgesi olarak kurulmuştur.

Siphnos: Cyclad Adaları'ndan biri.

Sipylus: Manisa'nın kuzeyinde bir dağ. Bu dağın eteklerinde kurulan kent, Niobe'nin evlenmeden önce yaşadığı yerd.

Siris: Lucania'da bir kasaba ve nehir.

Sparta: Eurotas Nehri üzerinde, Laconia'nın başkenti, Lacedaemonia olarak da adlandırılırdı.

Stabiae: Napoli koyunda bir kent.

Strophades: İyonya Denizi'nde iki küçük ada.

Stymphalus: Arcadia'da bir bölge. Cyllene Dağı yanındaki kasabası, dağı ve gölü de aynı adla adlandırılır.

Sur: Beyrut'un 80 km güneyinde yer alan ünlü bir Fenike kenti.

Surrentinum: Napoli Körfezi'nde bir kasaba.

Sybaris: İtalya'da Taranto Körfezi'nde bir kasaba.

Syene: Yukarı Mısır'da bir kent.

Symplegades: Karadeniz'de kayalık adalar; söylenceye göre aralarından geçmeye çalışanları ezdiği için Çarpışan Kayalar olarak adlandırılmışlardı.

Syros: Cyclad Adaları'ndan biri.

Syrtis: Afrika'nın kuzey kıyısında, tehlikeli sığlık kumsalları olan Sidra Körfezi.

T

Taenarus: Sparta'nın güneyinde bulunan bir yer ve mağara; burada Ölüler Diyarı'na gitmek üzere bir giriş kapısı olduğuna inanılırdı.

Tamasus: Kıbrıs'ta bir kent. Bu kentte tanrıça Venus'a kutsal bir tarlada altın elmalar veren bir ağaç vardı.

Tarentum: Spartalılar tarafından İtalya'nın güneyinde kurulan bir kent, bugün ticaret limanı olan Taranto.

Tarpeia: İüpiter Tapınağı'nın bulunduğu Capitolium Tepesi.

Tartarus: 1. Ölüler Diyarı için kullanılan adlardan biri. 2. Ölüler Diyarı'nın da daha aşağısında bulunan, en kötü suçları işleyen insanların işkenceyle cezalandırıldıkları ve hapsedildikleri yer (=Cehennem).

Tartessus: İspanya'da eski bir Fenike sömürgesi.

Tegus: Arcadia'da bir kasaba.

Temese/Temesa/Tempsa: İtalya'nın güneyinde Bruttium'da (Calabria) eski bir kent olan Temese, bakır çıkarılan maden ocakları ve bronzuyla ünlüydü.

Tempe: Teselya'da Ossa ile Olympus arasında bir vadi.

Tenedos: Troya yakınlarında bir Ege adası.

Tenos: Cyclad Adaları'ndan biri.

Teselya: Yunanistan'ın kuzeyinde bir bölge.

Thebae: Boeotia'da Cadmus tarafından kurulduğu söylenen bir kent.

Thespieae: Boeotia'da Helicon Dağı yakınında bir kent.

Thisbae: Boeotia'da bir kent.

Thurii: Taranto Körfezi'nde bir kent.

Thynia: Phrygialı Baucis'le Philemon'un memleketi.

Tiryns: Argolis'te Argos yakınında bir kent.

Trachas: Latium'da bir kasaba.

Trachin: Teselya'da bir kent.

Trakya: Balkan Yarımadası'nın güneydoğusunda yer alan bir bölge (=Thracia).

Troezen: Argolis'in güneyinde bir kent.

Troya: Türkiye'de Çanakkale iline 30 km mesafede antik bir kent.

Z

Zancle/Messene/Messana: Sicilya'da Messana (=Messina) kentinin eski adı.

DAĞLAR-TEPELER

A

Aëtna/Etna: Sicilya'da bir yanardağ.

Alba: İtalya'da bir Latin kasabası olan Alba Longa'da bulunan dağ.

Alpler: Orta Avrupa'da yer alan sıradağlar.

Apeninler: İtalya'nın kuzeyinde sıradağlar.

Athos: Yunanistan'ın kuzeyinde, Chalcidice yarımadasında bir dağ.

Atlas: Afrika'nın kuzeybatısında bir dağ.

B

Berecynthus: Phrygia'da tanrıça Cybele'ye kutsal bir dağ.

C

Capitolium: Roma'nın yedi tepesinden biri.

Caucasus: Karadeniz ile Hazar Denizi arasında kuzeybatıdan güneydoğuya doğru uzanan Kafkas Dağları.

Chimaera: Bugün Antalya'nın Kemer ilçesinde tarihi ve turistik bir yer olan Yarnartaş.

Cithaeron: Boeotia'nın güneybatısında bir dağ.

Cragus: Lycia'da bir dağ.

Cyllene: Arcadia'da bir dağ, tanrı Mercurius'un doğduğu yer.

Cynthus: Diana ve Apollo'nun doğum yeri olan Delos Adası'nda bir dağ.

Cythera: Ege'de bir ada, Venus burada denizden çıktığı için tanrıçaya kutsal bir yerdir.

Cyturus: Paphlagonia'da şimşir ağacıyla bereketli bir dağ.

D

Dicte: Girit'te bir dağ.

Dindyma: Anadolu'da Mysia'da bir dağ.

E

Erymanthus: Arcadia'da bir dağ ve nehir.

Eryx: Sicilya'nın batı kıyısında, Venus Tapınağı'nın bulunduğu kutsal bir dağ.

H

Haemus: Balkan Dağları.

Helicon: Yunanistan'ın Boeotia bölgesinde bir dağ.

Hymettus: Atina'nın güneyinde, balı ve mermeriyle ünlü bir dağ.

I

İda: Türkiye'nin kuzeybatısındaki Kaz Dağları.

İdalium: Kıbrıs'ta bir dağ.

L

Lycaeus: Peloponnesus yarımadasında Arcadia'da bir dağ.

M

Maenala/Maenalos: Arcadia'da sıradağlar.

Mimas: İzmir yakınındaki Sığacık'ın kuzeyinde bir dağ.

Mycalae: Ege Bölgesi'nde Aydın'da bulunan Dilek Dağı.

N

Neritos: İthaca'da bir dağ ve aynı adla adlandırılan küçük bir ada.

Nonacris: Arcadia'da bir dağ.

Nysa: Yunanistan'ın Boeotia bölgesinde bir dağ.

O

Oeta: Teselya ile Makedonya arasındaki sıradağlar.

Olympus: Makedonya ile Teselya'nın sınırında, ölümsüz tanrıların meskeni olan dağ.

Ossa: Teselya'da bir dağ.

Othrys: Yunanistan'ın kuzeyinde Teselya'da bir dağ, at adamların yurdu.

P

Palatium: Roma'nın yedi tepesinden biri.

Parnasus: Orta Yunanistan'da Phocis bölgesinde bir dağ.

Parthenius: Arcadia'da bir dağ.

Pelion: Teselya'da bir dağ.

Pindus: Teselya'da bir dağ.

R

Rhodope: Trakya'da sıradağlar.

S

Sipylos: Manisa'nın kuzeyinde bugün Sipil olarak bilinen dağ.

T

Taurus: Toros Dağları.

Tmolus: Lydia'da üzüm bağlarıyla ünlü bir dağ (=Bozdağ).

NEHİRLER - GÖLLER - PINARLAR

A

Achelous: Acarnania'yı ve Aetolia'yı sularıyla ayıran bir nehir.

Acheron: Ölüler Diyarı'nda bir nehir.

Aeas: Epirus'ta bir nehir.

Aegina: Saronik Denizi'nde Attika ile Argolis arasında bir ada, bir zamanlar Oenopia olarak adlandırılırdı.

Aesar: Aşağı İtalya'da, Crotona kenti tarafında bir nehir.

Albula: Tiber Nehri'nin eski adı.

Almo: Tiber Nehri'nin kollarından biri.

Alpheos/Alpheus: Elis ile Arcadia arasında akan, Peloponnesus'un en önemli nehri.

Amenanus: Sicilya'da bir nehir.

Amphrysos/Amphrysus: Teselya'da bir nehir.

Amymone: Argos yakınında bir pınar.

Anigrus: Yunanistan'ın güneybatısında, Elis'te bir nehir.

Anio: Latium'da bir nehir.

Apidanus: Teselya'da bir nehir.

Arethusa: Syracuse'da bir pınar.

Asopus: Boeotia'da bir nehir.

B

Boebe: Teselya'da bir göl.

C

Caicus/Caecus: Anadolu'da Bakır Çayı.

Caystros: Lydia'da kuğularıyla ünlü bir nehir.

Cephisus: Phocis'te bir nehir.

Cinyps: Libya'da bir nehir.

Crathis: Arcadia'da bir nehir.

Cyane: Sicilya'da bir pınar.

D

Dirce: Thebae'in kuzeybatısında bir pınar.

E

Enipeus: Teselya'da bir nehir.

Erasinus: Argolis'te bir nehir.

Eridanus/Padus: İtalya'nın kuzeyinde Po Nehri.

Erymanthus: Arcadia'da bir dağ ve nehir.

Euenus: Calydon yakınında Aetolia'da bir nehir.

Euphrates: Fırat Nehri.

Eurotas: Sparta'da bir nehir.

F

Farfarus: Tiber Nehri'nin kollarından biri.

G

Ganges/Ganj: Hindistan'ın kuzeyinde kutsal bir nehir.

Gargaphie: Boeotia'da bir vadi ve Diana'ya kutsal bir pınar.

H

Hebrus: Meriç Nehri.

Hiberus: İber Nehri.

Hypanis: Sarmatia'da bir nehir, tatlı su olmasına rağmen Scythia'dan akan tuzlu suya karışır.

Hyrie: Boeotia yakınında bir göl.

I

Inachus: Yunanistan'ın güneydoğusunda Argolis'te bir nehir.

Ionia Denizi: Yunan anakarasının batısı.

Ismenos: Boeotia'da bir nehir.

L

Ladon: Arcadia'da bir nehir.

Lerna: Argolis'te bir bataklık.

Lethe: Ölüler Diyarı'nda bulunan ve öldükten sonra ölümlülerin yeryüzündeki hayatlarını unutmak için içtikleri su (=Unutma Nehri).

Lycormas: Kuzey Yunanistan'da bir nehir.

Lycus: Phrygia'da bir nehir.

M

Meander: Büyük Menderes Nehri.

Melas: Manavgat Çayı.

N

Nar: Umbria'da bir nehir.

Nil: Afrika'da Nil Nehri.

Numicius: Latium'da küçük bir nehir.

O

Orontes: Suriye'de bir nehir.

P

Pactolus: Lydia'da altın kumlarıyla ünlü bir nehir.

Padus/Eridanus: İtalya'nın kuzeyinde Po Nehri.

Peneus: Teselya'nın en büyük ırmağı.

Pergus: Sicilya'da bir göl.

Phasis: Colchis'te bir nehir, Karadeniz'e dökülür.

Phlegethon: Ölüler Diyarı'nda bulunan nehirlerden biri.

Pirene: Corinthus'ta bir kaynak, Esin tanrıçalarına (Musae) kutsaldı.

R

Rhenus: Ren Nehri.

Rhodanus: Rhone Nehri.

S

Salmacis: Caria'da bir göl.

Sardis: Lydia'nın başkenti.

Simois: Troya yakınında bir nehir.

Siris: Lucania'da bir nehir ve kasaba.

Sperchios/Spercheus/Spercheos: Teselya'da bir nehir.

Strymon: Makedonya ile Trakya arasında bir nehir.

Stymphalus: Arcadia'da bir bölge. Cyllene Dağı yanındaki kasabası, dağı ve gölü de aynı adla adlandırılır.

Styx: Ölüler Diyarı'nda yüksek bir kayadan çıktıktan sonra yerin altında kaybolan ve suyu hem insanlar hem hayvanlar için zehirli bir nehirdi. Bu nehrin suyu, tanrıların resmi yemin törenlerinde kullanılmaktaydı. Bir tanrı, kendini yeminle bağlamak istediği zaman tanrıların babası Jupiter, Iris'i bu nehirden bir ibrik su getirmeye yollardı; Iris de tanrının yemine tanık olması için suyu, Olympus'a götürürdü. Yemin eden tanrı, yeminini çiğneyecek olursa, korkunç bir cezaya çarptırılırdı: Bütün yıl boyunca nefes almaktan men edilir ve ağzına ne ambrosia ne *nectar* koyabilirdi. Yılın sonunda o tanrı, yeni bir sınava tabi tutulur ve dokuz yıl boyunca ölümsüz tanrılardan uzak kalır, ne onların toplantılarına ne ziyafetlerine katılabılırdi ama onuncu yılda, önceki tanrısal haklarına yeniden kavuşurdu.

Symaethus: Sicilya'da bir nehir.

T

Tagus: İspanya ve Portekiz'de altın taşıdığı rivayet edilen bir nehir (=Lusitania Nehri).

Tanais: Don Nehri.

Thermodon: Kadın savaşçılardan oluşan Amazonlar'ın yaşadığı Karadeniz'de bir nehir (=Terme Çayı).

Tiber: Roma'nın en ünlü nehri (=Thybris/Albula).

Triton: Afrika'da bir göl.

V

Volturnus: Campania'da bir nehir.

X

Xanthus/Scamander: Troya'da bir nehir (=Eşen Çayı).

KAYNAKÇA

- Bailey, N. L., *Ovid's Metamorphoses in Fifteen Books* (with the Notes of J. Minellius and Others in English with a Prose Version of the Author), Londra, 1815.
- Clarke, J., *P. Ovidi Nasonis Metamorphoseon Libri XV. cum Versione Anglica*, Londra, 1752.
- Ehwald, R., *Metamorphoses ex iterata R. Merkelii recognitione*. Editio maior. Leipzig, 1915.
- Grimal, P., *Mitoloji Sözlüğü*, Yunan ve Roma, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1997.
- Helvetius, D. C., *Publii Ovidii Nasonis, Metamorphoseon, Libri XV, Interpretatione et Notis*, Londra, 1825.
- Holzberg, N., *Publius Ovidius Naso, Metamorphoseon*, lateinisch-deutsch, Zürich, 1996.
- Miller, J. F., *Metamorphoses with an English Translation in Two Volumes*, Books I – VIII, Londra, 1971.

Alexis Gritchenko

İstanbul'da İki Yıl - 1919-1921 —

Bir Ressamın Günlüğü

Haz. Kemalettin Köroğlu - Erkan Konyar

Urartu: Doğu'da Değişim

İnan Çetin

Vadi

Tony Judt

Kusurlu Geçmiş — Fransız Entelektüelleri 1944-1956

Ian McEwan

Sahilde

Kefaret

Amsterdam'da Düello

James Wood

İyi Bir Hayat

George Eliot

Middlemarch — Taşra Hayatı Üzerine Bir İnceleme

Ezra Pound

Kantolar

Tahir Alangu

Türkiye Folkloru El Kitabı

Eugène Ionesco

Beyaz ve Siyah

Javier Marías

Tüm Ruhlar

Berta Isla

Cem Behar

Orada bir musiki var uzakta...

XVI. Yüzyıl İstanbul'unda Osmanlı/Türk Musiki

Geleneğinin Oluşumu

Manuel Benguigui

Alman Koleksiyoncu

Edip Cansever

Umutсуzlar Parkı

Kirli Ağustos

Doğan Hızlan

Hatırlamak — Günlük Yaşamdan Dipnotlar

Mehmet Rifat

Sait Faik'i Yorumlayanlar: Eleştirinin Eleştirisi

Derya Bengi

80'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük —

"Yaprak döker bir yanımız"

70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük —

"Görecek günler var daha"

50'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük —

"Şimdiki zaman beledir"

Haz. BAHANUR GARAN GÖKŞEN - Murat Yalçın

Bir Yalnız — 100. Doğum Yılında İlhan Berk

İlhan Berk

Bir Limandan Üç Resim

Galileo Denizi

Şiirin Çizdiği

Max Frisch

Mavi Sakal

Montauk

Sándor Márai

İşin Aşlı, Judit ve Sonrası

Ahmet Ümit

Bir Ses Böler Geceyi

Kukla

Çıplak Ayaklıydı Gece

Beyoğlu'nun En Güzel Abisi

Şeytan Ayrıntıda Gizlidir

Ninatta'nın Bileziği

Kar Kokusu

Aşkımız Eski Bir Roman

Orhan Pamuk

Babalar, Analar ve Oğullar — Cevdet Bey ve Oğulları -

Sessiz Ev - Kırmızı Saçlı Kadın

Şeylerin Masumiyeti

Balkon / Fotoğraflar ve Yazılar

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Haz. Erkan İrmak

Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar

A.N. Wilson

Tolstoy

Behçet Necatigil

Konuş ki Göreyim Seni

Vaktin Zulmüne Karşı — Düzyazılar 3

Dost Meclislerinde Kasideler

Camille Laurens

On Dört Yaşındaki Küçük Dansçı

Yıldıray Erdener

Kars'ta Çobanoğlu Kahvehanesi'nde Âşık

Karşılaşmaları — Âşıklık Geleneğinin Şamanizm ve
Sufizmle Olan Tarihîsel Bağları

Franz Kafka

Şato

Ceza Sömürgesi

Dönüşüm

Amin Maalouf

Uygarlıkların Batışı

Hal Herzog

Sevdiklerimiz, Tiksindiklerimiz, Yediklerimiz —

Hayvanlar Hakkında Tutarlı Düşünmek
Neden Bu Kadar Zordur?

Nâzım Hikmet

Benerci Kendini Niçin Öldürdü?

Kemal Tahir'e Mahpusaneden Mektuplar

Doğan Tekeli

Çeşit Evi'nden Hisar-tepe'ye

Doğan Yarıcı

Hodan

Abdülhalik Renda

Günlükler 1920-1950

Hatırat

Metin And

Dionisos ve Anadolu Köylüsü

Kısa Türk Tiyatrosu Tarihi

Osmanlı Tasvir Sanatları: 2 — Çarşı Ressamları

Elif Sofya

Hayhuy

William Faulkner

Emily'ye Bir Gül — Seçme Öyküler

Elmore Leonard

Bücürü Ayarla

Rom Kokteyli

Emily Ruskovich

Idaho

Uğur Kökden

Unutmayı Bir Öğrenebilsem

Ömer F. Oyal

Gemide Yer Yok

Önceki Çağın Akşamüstü

Paul Signac

Eugène Delacroix'dan Yeni-İzlenimciliğe

Philippe Soupault

Görünmeyen Yönleriyle

Derviş Zaim

Ares Harikalar Diyarında

Rüyet

Ahmet Emin Yalman

Naziliğin İçyüzü

Marianna Yerasimos

Evlüyâ Çelebi Seyahatnamesi'nde Yemek Kültürü

İstanbul'da Rum Bir Ailenin Mutfak Serüveni

Ali Teoman

Yazı, Yazgı, Yazmak

Yüksel Pazarkaya

St Louis Günleri

Waller R. Newell

Tiranlar — Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi

Nursel Duruel

Geyikler, Annem ve Almanya

Yazılı Kaya

Oliver Sacks

Biliş Nehri

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

Oktay Rifat

Elleri Var Özgürlüğün

Perçemli Sokak

Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler

Latin Ozanlarından Çeviriler

Yunan Antologyası

Ali Özuyar

Hariciye Koridorlarında Sinema

İpek Çalışlar

Latife Hanım

Jean-Louis Fournier

Otopsim

Betül Tarıman

Maksatlı Makastar

Cemal Süreya

Göçebe

Beni Öp Sonra Doğur Beni

Arthur Schopenhauer

Aşkın Metafizigi

Haz. Sula Bozıs, Seza Sinanlar Uslu

İvi Stangali — Ressamı Hatırlamak

Bella Habip

Kültür ve Psikanaliz — Sinema, Edebiyat ve

Güncelin Psikanalizi

Benny Andersen

İşte Söyledim — Seçme Şiirler

Publius Ovidius Naso

Dönüşümler I-XV

Rachel Cusk

Övgü

Sue Gerhardt

Sevgi Neden Önemlidir? — Şefkat Bir Bebeğin

Beynini Nasıl Biçimlendirir?

James David Lewis-Williams

Mağaradaki Zihin

Hasan Gören

Alın Yaprak Üstü Bulut

Donald W. Winnicott

Piggle — Küçük Bir Kız Çocuğunun

Psikanalizle Tedavisinin Öyküsü

Marianna Warner

Bir Zamanlar Bir Ülkede... — Masalların Kısa Tarihi

David Wootton

Bilimin İcadı — Bilim Devrimi'nin Yeni Bir Tarihi

Furuğ Ferruhzad

Rüzgâr Bizi Götürecek — Toplu Şiirler

Fahri Güllüoğlu

Kriko

Döküntü — Bir Şiirin Can'ı İçin Kantat

Orhan Duru

Bırakılmış Biri

Ralf Rothmann

Baharda Ölmek

Enis Akın

Müjgan

Joseph Kessel

İblisin Oyunu

Lâle Müldür

Tehlikeliydi, Biliyordum

Marc Augé

Biri Sizi Bulmaya Çalışıyor

Evsiz Bir Adamın Güncesi

Unutma Biçimleri

Erlend Loe

Kadının Fendi

Evangelia Balta

Karamanlı Yazınsal Mirasının Ocaklarında Madencilik

Tarık Dursun K.

Alo, Harika Hanım Nasılsınız?

William Carlos Williams

Seçme Şiirler

Nasser Saffarian

Ah Ayetleri — "Furuğ Ferruhzad Hakkında

Söylenmemiş Sözler"

